PETRE ISPIRESCU

Basme

CUPRINS

TINEREŢE FĂRĂ BĂTRÂNEŢE ŞI VIAŢĂ FĂRĂ DE MOARTE 5
ALEODOR ÎMPĂRAT 16
ILEANA SIMZIANA 24
SAREA ÎN BUCATE 47
PRÂSLEA CEL VOINIC ŞI MERELE DE AUR 55
BALAURUL CEL CU ŞAPTE CAPETE 70
BROASCA ŢESTOASĂ CEA FERMECATĂ 77
FATA MOŞULUI CEA CUMINTE 86
FĂT-FRUMOS CEL RĂTĂCIT 91
CEI TREI FRAŢI ÎMPĂRAŢI 106
LUCEAFĂRUL DE ZIUĂ ŞI LUCEAFĂRUL DE NOAPTE 126
PASĂREA MĂIASTRĂ 133
ZÂNA MUNŢILOR 145
GREUCEANU 151
GĂINĂREASA 163
CELE TREI RODII AURITE 170
LUPUL CEL NĂZDRĂVAN ŞI 180
FĂT-FRUMOS 180
COPIII VĂDUVULUI ŞI IEPURELE VULPEA LUPUL ŞI URSUL 190
BĂIATUL CEL BUBOS ŞI GHIGORŢUL 205
CELE DOUĂSPREZECE FETE DE ÎMPĂRAT ŞI PALATUL CEL FERMECAT 212

PORCUL CEL FERMECAT **227**
ZÂNA ZÂNELOR **241**
GEORGE CEL VITEAZ **249**
CIOBĂNAŞUL CEL ISTEŢ SAU ŢURLOAIELE BLENDEI **263**
POVESTE ŢĂRĂNEASCĂ **274**
COTOŞMAN NĂZDRĂVANU **288**
ŢUGULEA FIUL UNCHIAŞULUI ŞI AL MĂTUŞEI **299**
NUMAI CU VITELE SE SCOATE SĂRĂCIA DIN CASĂ **320**
HOŢU ÎMPĂRAT **326**
FATA CU PIEZE RELE **341**
VOINICUL CEL CU CARTEA ÎN MÂNĂ NĂSCUT **350**
FĂT-FRUMOS CU PĂRUL DE AUR **369**
FATA DE ÎMPĂRAT ŞI FIUL VĂDUVEI **384**
VOINICUL CEL FĂRĂ DE TATĂ **390**
FĂT-FRUMOS CU CARÂTA DE STICLĂ **404**
FATA SĂRACULUI CEA ISTEAŢĂ **415**
Înşir-te mărgăritari 425

Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte

A fost odată ca niciodată; că de n-ar fi, nu s-ar mai povesti; de când făcea plopşorul pere şi răchita micşunele; de când se băteau urşii în coade; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrăţindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci şi nouă de oca de fier şi s-arunca în slava cerului de ne aducea poveşti;

De când se scria musca pe părete,
Mai mincinos cine nu crede.

A fost odată un împărat mare şi o împărătească, amândoi tineri şi frumoşi, şi, voind să aibă copii, a făcut de mai multe ori tot ce trebuia să facă pentru aceasta; a

îmblat pe la vraci şi filosofi, ca să caute la stele şi să le ghicească dacă or să facă copii; dar în zadar. În sfârşit, auzind împăratul că este la un sat, aproape, un unchiaş dibaci, a trimis să-l cheme; dar el răspunse trimişilor că cine are trebuinţă, să vie la dânsul. S-au sculat deci împăratul şi împărăteasa şi, luând cu dânşii vro câţiva boieri mari, ostaşi şi slujitori, s-au dus la unchiaş acasă. Unchiaşul, cum i-a văzut de departe, a ieşit să-i întâmpine şi totodată le-a zis:

— Bine aţi venit sănătoşi; dar ce îmbli, împărate, să afli? Dorinţa ce ai o să-ţi aducă întristare.

— Eu nu am venit să te întreb asta, zise împăratul, ci, dacă ai ceva leacuri care să ne facă să avem copii, să-mi dai.

— Am, răspunse unchiaşul; dar numai un copil o să faceţi. El o să fie Făt-Frumos şi drăgăstos, şi parte n-o să aveţi de el. Luând împăratul şi împărăteasa leacurile, s-au întors veseli la palat şi peste câteva zile împărăteasa s-a simţit însărcinată. Toată împărăţia şi toată curtea şi toţi slujitorii s-au veselit de această întâmplare.

Mai-nainte de a veni ceasul naşterii, copilul se puse pe un plâns, de n-a putut nici un vraci să-l împace. Atunci împăratul a început să-i făgăduiască toate bunurile din lume, dar nici aşa n-a fost cu putinţă să-l facă să tacă.

— Taci, dragul tatei, zice împăratul, că ţi-oi da împărăţia cutare sau cutare; taci, fiule, că ţi-oi da soţie pe cutare sau cutare fată de împărat, şi alte multe d-alde astea; în sfârşit, dacă văzu şi văzu că nu tace, îi mai zise: taci, fătul meu, că ţi-oi da Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte.

Atunci, copilul tăcu şi se născu; iar slujitorii deteră în timpine şi în surle şi în toată împărăţia se ţinu veselie mare o săptămână întreagă.

De ce creştea copilul, d-aceea se făcea mai isteţ şi mai îndrăzneţ. Îl deteră pe la şcoli şi filosofi, şi toate

învăţăturile pe care alţi copii le învăţa într-un an, el le învăţa într-o lună, astfel încât împăratul murea şi învia de bucurie. Toată împărăţia se fălea că o să aibă un împărat înţelept şi procopsit ca Solomon împărat. De la o vreme încoace însă, nu ştiu ce avea, că era tot galeş, trist şi dus pe gânduri. Iar când fuse într-o zi, tocmai când copilul împlinea cincisprezece ani şi împăratul se afla la masă cu toţi boierii şi slujbaşii împărăţiei şi se chefuiau, se sculă Făt-Frumos şi zise:

— Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai făgăduit la naştere.

Auzind aceasta, împăratul s-a întristat foarte şi i-a zis:

— Dar bine, fiule, de unde pot eu să-ţi dau un astfel de lucru nemaiauzit? Şi dacă ţi-am făgăduit atunci, a fost numai ca să te împac.

— Dacă tu, tată, nu poţi să-mi dai, apoi sunt nevoit să cutreier toată lumea până ce voi găsi făgăduinţa pentru care m-am născut.

Atunci toţi boierii şi împăratul deteră în genunchi, cu rugăciune să nu părăsească împărăţia; fiindcă, ziceau boierii:

— Tatăl tău de aci înainte e bătrân, şi o să te ridicăm pe tine în scaun, şi avem să-ţi aducem cea mai frumoasă împărăteasă de sub soare de soţie.

Dar n-a fost putinţă să-l întoarcă din hotărârea sa, rămânând statornic ca o piatră în vorbele lui; iar tată-său, dacă văzu şi văzu, îi dete voie şi puse la cale să-i gătească de drum merinde şi tot ce-i trebuia.

Apoi, Făt-Frumos se duse în grajdurile împărăteşti unde erau cei mai frumoşi armăsari din toată împărăţia, ca să-şi aleagă unul; dar, cum punea mâna şi apuca pe câte unul de coadă, îl trântea, şi astfel toţi caii căzură. În sfârşit, tocmai când era să iasă, îşi mai aruncă ochii o dată prin grajd şi, zărind într-un colţ un cal răpciugos şi

bubos şi slab, se duse şi la dânsul; iar când puse mâna pe coada lui, el îşi întoarse capul şi zise:

— Ce porunceşti, stăpâne? Mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat să ajung ca să mai puie mâna pe mine un voinic.

Şi înţepenindu-şi picioarele, rămase drept ca lumânarea. Atunci Făt-Frumos îi spuse ce avea de gând să facă şi calul îi zise:

— Ca să ajungi la dorinţa ta, trebuie să ceri de la tată-tău paloşul, suliţa, arcul, tolba cu săgeţile şi hainele ce le purta el când era flăcău; iar pe mine să mă îngrijăşti cu însuţi mâna ta şase săptămâni şi orzul să mi-l dai fiert în lapte.

Cerând împăratului lucrurile ce-l povăţuise calul, el a chemat pre vătaful curţii şi i-a dat poruncă ca să-i deschiză toate tronurile cu haine spre a-şi alege fiul său pe acelea care îi va plăcea. Făt-Frumos, după ce răscoli trei zile şi trei nopţi, găsi în sfârşit, în fundul unui tron vechi, armele şi hainele tatâne-său de când era flăcău, dar foarte ruginite. Se apucă însuşi cu mâna lui să le cureţe de rugină şi, după şase săptămâni, izbuti a face să lucească armele ca oglinda. Totodată îngriji şi de cal, precum îi zisese el. Destulă muncă avu; dar fie, că izbuti.

Când auzi calul de la Făt-Frumos că hainele şi armele sunt bine curăţate şi pregătite, odată se scutură şi el, şi toate bubele şi răpciuga căzură de pe dânsul şi rămase întocmai cum îl fătase mă-sa, un cal gras, trupeş şi cu patru aripi; văzându-l Făt-Frumos astfel, îi zise:

— De azi în trei zile plecăm.

— Să trăieşti, stăpâne; sunt gata chiar azi, de porunceşti, îi răspunse calul.

A treia zi de dimineaţă, toată curtea şi toată împărăţia era plină de jale. Făt-Frumos, îmbrăcat ca un viteaz, cu paloşul în mână, călare pe calul ce-şi alesese, îşi luă ziua bună de la împăratul, de la împărăteasa, de la

toţi boierii cei mari şi cei mici, de la ostaşi şi de la toţi slujitorii curţii, carii, cu lacrămile în ochi, îl rugau să se lase de a face călătoria aceasta, ca nu care cumva să meargă la pieirea capului său; dar el, dând pinteni calului, ieşi pe poartă ca vântul, şi după dânsul carăle cu merinde, cu bani şi vreo două sute de ostaşi, pe care-i orânduise împăratul ca să-l însoţească.

După ce trecu afară de împărăţia tatălui său şi ajunse în pustietate, Făt-Frumos îşi împărţi toată avuţia pe la ostaşi şi, luându-şi ziua bună, îi trimise înapoi, oprindu-şi pentru dânsul merinde numai cât a putut duce calul. Şi apucând calea către răsărit, s-a dus, s-a dus, s-a dus, trei zile şi trei nopţi, până ce ajunse la o câmpie întinsă, unde era o mulţime de oase de oameni.

Stând să se odihnească, îi zise calul:

— Să ştii, stăpâne, că aici suntem pe moşia unei Gheonoaie, care e atât de rea, încât nimeni nu calcă pe moşia ei, fără să fie omorât. A fost şi ea femeie ca toate femeile, dar blestemul părinţilor pe care nu-i asculta, ci îi tot necăjea, a făcut-o să fie Gheonoaie; în clipa aceasta este cu copiii ei, dar mâine, în pădurea ce o vezi, o s-o întâlnim venind să te prăpădească; e grozavă de mare; dară să nu te sperii, ci să fii gata cu arcul ca să o săgetezi, iar paloşul şi suliţa să le ţii la îndemână, ca să te slujeşti cu dânsele când va fi de trebuinţă.

Se deteră spre odihnă; dar pândea când unul, când altul.

A doua zi, când se revărsa ziorile, ei se pregăteau să treacă pădurea. Făt-Frumos înşelă şi înfrână calul, şi chinga o strânse mai mult decât altă dată, şi porni; când, auzi o ciocănitură groaznică. Atunci calul îi zise:

— Ţine-te, stăpâne, gata, că iată se apropie Gheonoaia.

Şi când venea ea, nene, dobora copacii: aşa de iute mergea; iar calul se urcă ca vântul până cam deasupra ei

şi Făt-Frumos îi luă un picior cu săgeata şi, când era gata a o lovi cu a doua săgeată, strigă ea:

— Stăi, Făt-Frumos, că nu-ţi fac nimic!

Şi văzând că nu o crede, îi dete înscris cu sângele său.

— Să-ţi trăiască calul, Făt-Frumos, îi mai zise ea, ca un năzdrăvan ce este, căci de nu era el, te mâncam fript; acum însă m-ai mâncat tu pe mine; să ştii că până azi nici un muritor n-a cutezat să calce hotarele mele până aicea; câţiva nebuni carii s-au încumes a o face d-abia au ajuns până în câmpia unde ai văzut oasele cele multe.

Se duseră acasă la dânsa, unde Gheonoaia ospătă pe Făt-Frumos şi-l omeni ca pe un călător. Dar pe când se aflau la masă şi se chefuiau, iară Gheonoaia gemea de durere, deodată el îi scoase piciorul pe care îl păstra în traistă, i-l puse la loc şi îndată se vindecă. Gheonoaia, de bucurie, ţinu masă trei zile d-a rândul şi rugă pe Făt-Frumos să-şi aleagă de soţie pe una din cele trei fete ce avea, frumoase ca nişte zâne; el însă nu voi, ci îi spuse curat ce căuta; atunci ea îi zise:

— Cu calul care îl ai şi cu vitejia ta, crez că ai să izbuteşti.

După trei zile, se pregătiră de drum şi porni. Merse Făt-Frumos, merse şi iar merse, cale lungă şi mai lungă; dară când fu de trecu peste hotarele Gheonoaiei, dete de o câmpie frumoasă, pe de o parte cu iarba înflorită, iar pe de altă parte pârlită. Atunci el întrebă pe cal:

— De ce este iarba pârlită?

Şi calul îi răspunse:

— Aici suntem pe moşia unei Scorpii, soră cu Gheonoaia; de rele ce sunt, nu pot să trăiască la un loc; blestemul părinţilor le-a ajuns, şi d-aia s-au făcut lighioi, aşa precum le vezi; vrăjmăşia lor e groaznică, nevoie de cap, vor să-şi răpească una de la alta pământ; când Scorpia este necăjită rău, varsă foc şi smoală; se vede că

a avut vreo ceartă cu soră-sa şi, viind s-o gonească de pe tărâmul ei, a pârlit iarba pe unde a trecut; ea este mai rea decât soră-sa şi are trei capete. Să ne odihnim puţin, stăpâne, şi mâine dis-de-dimineaţă să fim gata.

A doua zi se pregătiră, ca şi când ajunsese la Gheonoaia, şi porniră. Când, auziră un urlet şi o vâjietură, cum nu mai auziseră ei până atunci!

— Fii gata, stăpâne, că iată se apropie zgripsoroaica de Scorpie.

Scorpia, cu o falcă în cer şi cu alta în pământ şi vărsând flăcări, se apropia ca vântul de iute; iară calul se urcă repede ca săgeata până cam deasupra şi se lăsă asupra ei cam pe deoparte. Făt-Frumos o săgetă şi îi zbură un cap; când era să-i mai ia un cap, Scorpia se rugă cu lacrămi ca să o ierte, că nu-i face nimic şi, ca să-l încredinţeze, îi dete înscris cu sângele ei. Scorpia ospătă pe Făt-Frumos şi mai şi decât Gheonoaia; iară el îi dete şi dânsei înapoi capul ce i-l luase cu săgeata, carele se lipi îndată cum îl puse la loc, şi după trei zile plecară mai departe.

Trecând şi peste hotarele Scorpiei, se duseră, se duseră şi iară se mai duseră, până ce ajunseră la un câmp numai de flori şi unde era numai primăvară; fiecare floare era cu deosebire de mândră şi cu un miros dulce, de te îmbăta; trăgea un vântişor care abia adia. Aicea stătură ei să se odihnească, iară calul îi zise:

— Trecurăm cum trecurăm până aci, stăpâne; mai avem un hop: avem să dăm peste o primejdie mare; şi dacă ne-o ajuta Dumnezeu să scăpăm şi de dânsa, apoi suntem voinici. Mai-nainte de aci este palatul unde locuieşte Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte. Această casă este încongiurată cu o pădure deasă şi înaltă, unde stau toate fiarele cele mai sălbatice din lume; ziua şi noaptea păzesc cu neadormire şi sunt multe foarte; cu dânsele nu este chip de a te bate; şi ca

să trecem prin pădure e peste poate; noi însă să ne silim, dac-om putea, să sărim pe dasupra.

După ce se odihniră vreo două zile, se pregătiră iarăşi; atunci calul, ţinându-şi răsuflarea, zise:

— Stăpâne, strânge chinga cât poţi de mult, şi încălecând, să te ţii bine şi în scări, şi de coama mea; picioarele să le ţii lipite pe lângă supţioara mea, ca să nu mă zăticneşti în zborul meu.

Se urcă, făcu probă, şi într-un minut fu aproape de pădure.

— Stăpâne, mai zise calul, acum e timpul când se dă de mâncare fiarălor pădurei şi sunt adunte toate în curte; să trecem.

— Să trecem, răspunse Făt-Frumos, şi Dumnezeu să se îndure de noi.

Se urcară în sus şi văzură palatul strălucind astfel, de la soare te puteai uita, dar la dânsul ba. Trecură pe deasupra pădurii şi, tocmai când erau să se lase în jos la scara palatului, d-abia, d-abia atinse cu piciorul vârful unui copaci şi dodată toată pădurea se puse în mişcare; urlau dobitoacele, de ţi se făcea părul măciucă pe cap. Se grăbiră de se lăsară în jos; şi de nu era doamna palatului afară, dând de mâncare puilor ei (căci aşa numea ea lighionile din pădure), îi prăpădea negreşit.

Mai mult de bucurie că au venit, îi scăpă ea; căci nu mai văzuse până atunci suflet de om pe la dânsa. Opri pe dobitoace, le îmblânzi şi le trimise la locul lor. Stăpâna era o zână naltă, supţirică şi drăgălaşă şi frumoasă, nevoie mare! Cum o văzu Făt-Frumos, rămase încremenit. Dară ea, uitându-se cu milă la dânsul, îi zise:

— Bine ai venit, Făt-Frumos! Ce cauţi pe aici?

— Căutăm, zise el, Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte.

— Dacă căutaţi ceea ce ziseşi, aci este.

Atunci descălică şi intră în palat. Acolo găsi încă două

femei, una ca alta de tinere; erau surorile cele mai mari. El începu să mulţumească zânei pentru că l-a scăpat de primejdie; iară ele, de bucurie, gătiră o cină plăcută şi numai în vase de aur. Calului îi dete drumul să pască pe unde va voi dânsul; pe urmă îi făcură cunoscuţi tuturor lighioanelor, de puteau îmbla în tihnă prin pădure.

Femeile îl rugară să locuiască de aci înainte cu dânsele, căci ziceau că li se urâse, şezând tot singurele; iară el nu aşteptă să-i mai zică o dată, ci priimi cu toată mulţumirea, ca unul ce aceea şi căuta.

Încet, încet, se deprinseră unii cu alţii, îşi spuse istoria şi ce păţi până să ajungă la dânsele, şi nu după multă vreme se şi însoţi cu fata cea mai mică. La însoţirea lor, stăpânele casei îi deteră voie să meargă prin toate locurile de primprejur, pe unde va voi; numai pe o vale, pe care i-o şi arătară, îi ziseră să nu meargă, căci nu va fi bine de el; şi-i şi spuseră că acea vale se numea Valea Plângerii.

Petrecu acolo vreme uitată, fără a prinde de veste, fiindcă rămăsese tot aşa de tânăr, ca şi când venise. Trecea prin pădure, fără să-l doară măcar capul. Se desfăta în palaturile cele aurite, trăia în pace şi în linişte cu soţia şi cumnatele sale, se bucura de frumuseţea florilor şi de dulceaţa şi curăţenia aerului, ca un fericit. Ieşea adesea la vânătoare; dar, într-o zi, se luă după un iepure, dete o săgeată, dete două şi nu-l nimeri; supărat, alergă după el şi dete şi cu a treia săgeată, cu care îl nemeri; dară nefericitul, în învălmăşeală, nu băgase de seamă că, alergând după iepure, trecuse în Valea Plângerii.

Luând iepurile, se întorcea acasă; când, ce să vezi d-ta? deodată îl apucă un dor de tată-său şi de mumă-sa. Nu cuteză să spuie femeilor măiestre; dară ele îl cunoscură după întristarea şi neodihna ce vedea într-însul.

— Ai trecut, nefericitule, în Valea Plângerii! îi ziseră ele, cu totul speriate.

— Am trecut, dragele mele, fără ca să fi voit să fac astă neghiobie; şi acum mă topesc d-a-n picioarele de dorul părinţilor mei, însă şi de voi nu mă îndur ca să vă părăsesc. Sunt de mai multe zile cu voi şi n-am să mă plâng de nici o mâhnire. Mă voi duce dară să-mi mai văz o dată părinţii şi apoi m-oi întoarce, ca să nu mă mai duc niciodată.

— Nu ne părăsi, iubitule; părinţii tăi nu mai trăiesc de sute de ani, şi chiar tu, ducându-te, ne temem că nu te vei mai întoarce; rămâi cu noi; căci ne zice gândul că vei pieri.

Toate rugăciunile celor trei femei, precum şi ale calului, n-a fost în stare să-i potolească dorul părinţilor, care-l usca pe d-a-ntregul. În cele mai de pe urmă, calul îi zise:

— Dacă nu vrei să mă asculţi, stăpâne, orice ţi se va întâmpla, să ştii că numai tu eşti de vină. Am să-ţi spui o vorbă, şi dacă vei priimi tocmeala mea, te duc înapoi.

— Primesc, zise el cu toată mulţumirea, spune-o!

— Cum vom ajunge la palatul tatălui tău, să te las jos şi eu să mă întorc, de vei voi să rămâi măcar un ceas.

— Aşa să fie, zise el.

Se pregătiră de plecare, se îmbrăţişară cu femeiele şi, după ce-şi luară ziua bună unul de la altul, porni, lăsându-le suspinând şi cu lacrămile în ochi. Ajunseră în locurile unde era moşia Scorpiei; acolo găsiră oraşe; pădurile se schimbaseră în câmpii; întrebă pre unii şi pre alţii despre Scorpie şi locuinţa ei; dar îi răspunseră că bunii lor auziseră de la străbunii lor povestindu-se de asemenea fleacuri.

— Cum se poate una ca asta? le zicea Făt-Frumos, mai alaltăieri am trecut pe aici; şi spunea tot ce ştia.

Locuitorii râdea de dânsul, ca de unul ce aiurează sau

visează deştept, iară el, supărat, plecă înainte, fără a băga de seamă că barba şi părul îi albise.

Ajungând la moşia Gheonoaiei, făcu întrebări ca şi la moşia Scorpiei, şi primi asemenea răspunsuri. Nu se putea domiri el: cum de în câteva zile s-au schimbat astfel locurile? Şi iarăşi supărat, plecă cu barba albă până la brâu, simţind că îi cam tremurau picioarele, şi ajunse la împărăţia tătâne-său. Aici alţi oameni, alte oraşe, şi cele vechi erau schimbate de nu le mai cunoştea. În cele mai de pe urmă, ajunse la palaturile în cari se născuse. Cum se dete jos, calul îi sărută mâna şi îi zise:

— Rămâi sănătos, că eu mă întorc de unde am plecat. Dacă pofteşti să mergi şi d-ta, încalecă îndată şi aidem!

— Du-te sănătos, că şi eu nădăjduiesc să mă întorc peste curând.

Calul plecă ca săgeata de iute.

Văzând palaturile dărămate şi cu buruieni crescute pe dânsele, ofta şi, cu lacrămi în ochi, căta să-şi aducă aminte cât era odată de luminate aste palaturi şi cum şi-a petrecut copilăria în ele; ocoli de vreo două-tei ori, cercetând fiecare cămară, fiecare colţuleţ ce-i aducea aminte cele trecute; grajdul în care găsise calul; se pogorî apoi în pivniţă, gârliciul căreia se astupase de dărămăturile căzute.

Căutând într-o parte şi în alta, cu barba albă până la genunchi, ridicându-şi pleoapele ochilor cu mâinile şi abia umblând, nu găsi decât un tron odorogit; îl deschise, dară în el nimic nu găsi; ridică capacul chichiţei, şi un glas slăbănogit îi zise:

— Bine ai venit, că de mai întârziai, şi eu mă prăpădeam.

O palmă îi trase Moartea lui, care se uscase de se făcuse cârlig în chichiţă, şi căzu mort, şi îndată se şi făcu

ţărână.

Iar eu încălecai p-o şea şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Aleodor împărat

A fost odată un împărat. El ajunsese la cărunteţe, şi nu se învrednicise a avea şi el măcar un copil. Se topea d-a-n picioarele, bietul împărat, să aibă şi el, ca toţi oamenii, măcar o stârpitură de fecior, dară în deşert.

Când, tocmai, la vreme de bătrâneţe, iată că se îndură norocul şi cu dânsul şi dobândi un drag de copilaş, de să-l vezi şi să nu-l mai uiţi. Împăratul îi puse numele Aleodor. Când fu a-l boteza, împăratul adună Răsărit şi Apus,

Miazăzi şi Miazănoapte, ca să se veselească de veselia lui. Trei zile şi trei nopţi ţinură petrecerile şi se chefuiră şi se bucurară, de o ţinură minte cât trăiră.

Băiatul de ce creştea, d-aia se făcea mai isteţ şi mai iscusit. Nu mai trecu mult şi iată că împăratul ajunse la marginea groapei. Când fu la ceasul morţii, el luă copilul pe genunchi şi-i zise:

— Dragul tatei, iată că Dumnezeu mă cheamă. Sunt în clipa de a-mi da obştescul sfârşit. Eu văz că tu ai să ajungi om mare. Şi chiar mort, oasele mele se vor bucura în mormânt de isprăvile tale. Asupra cârmuirei împărăţiei n-am nimic să-ţi zic, fiindcă tu, cu iscusinţa ta, ştiu că ai s-o duci bine. Un lucru numai am să-ţi spui: Vezi tu muntele acela de colo, să nu te ducă păcatele să vânezi p-acolo, că este nevoie de cap. Acel munte este moşia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-şchiop: şi cine calcă pe moşia lui, nu scapă nepedepsit.

Acestea zicând, căscă gura de trei ori şi-şi dete sufletul. Se duse şi el ca toată suflarea de pe pământ, de pare că n-a fost de când lumea şi pământul.

Îl jeliră ai săi, îl jeliră boierii, îl jeliră şi poporul; în cele de pe urmă trebuiră să-l îngroape.

Aleodor, după ce se urcă în scaunul tătâne-său, deşi copilandru, puse ţara la cale ca şi un om matur. Toată lumea era mulţumită de domnirea sa, şi oamenii se făleau că le-a fost dat de sus ca să trăiască în zilele lui.

Adesea ieşea Aleodor la vânătoare ca să-şi petreacă ceasurile ce-i prisosea de la trebile împărăţiei. El ţinea minte ce-i spusese tătâne-său şi se silea să-i păzească cuvintele cu sfinţenie.

Într-o zi, nu ştiu cum făcu, dus fiind pe gânduri, şi alunecă de călcă pe pământul pocitului de om. N-apucă să facă zece, douăzeci de paşi, şi iată că se pomeni cu dânsul dinaintea lui.

Acum nu-i era lui pentru că trecuse pe pământul

omului celui slut şi scârbos, ci îi era ciudă cum de să calce vorba tatălui său ce-i spusese cu grai de moarte.

Pocitania pământului îi zise:

— Toţi nelegiuiţii ce-mi calcă hotarul cad în robia mea.

— Mai întâi trebuie să ştii, îi răspunse Aleodor, că din nebăgare de seamă şi fără de voia mea am călcat pe coprinsul tău, şi n-am nici un gând rău asupră-ţi.

— Eu te socoteam mai altfel; dară văz că ai de gând să-ţi ceri iertăciune de la mine ca toţi fricoşii.

— Ba să mă ferească Dumnezeu! Eu ţi-am spus curatul adevăr, şi dacă vrei luptă, alege-ţi: în săbii să ne tăiem, în buzdugane să ne lovim, ori în luptă să ne luptăm.

— Nici una, nici alta. Ci, ca să scapi de pedeapsă alt chip nu e, decât să te duci să-mi aduci pe fata lui Verdeş împărat.

Aleodor voi să se codească oarecum, ba că trebile împărăţiei nu-l iartă să facă o călătorie aşa de lungă, ba că n-are călăuz, ba că una, ba că alta; dară aşi! unde vrea să ştie pocitul de toate astea! El o ţinea una, să-i aducă pe fata lui Verdeş împărat, dacă vrea să scape de ponosul de tâlhar, de călcător de drepturile altuia, şi să rămâie cu sufletul în oase.

Aleodor se ştia vinovat. Deşi fără voia lui, dară ştia că a făcut un păcat de a călcat pe moşia slutului. Mai ştia iară că de omul dracului, să dai şi să scapi. Să n-ai nici în clin, nici în mânecă cu dânsul. Făgădui în cele din urmă să-i facă slujba cu care-l însărcina.

Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-şchiop ştia că, deoarece Aleodor i-a făgăduit, apoi are să-şi ţie cuvântul, ca unul ce era om de omenie, şi-i zise:

— Pasă cu Dumnezeu, şi să-ţi ajute să vii cu izbândă bună.

Aleodor plecă. Şi cum mergea el gândindu-se şi

răzgândindu-se cum să-şi împlinească sarcina mai bine, căci îşi dăduse cuvântul, se pomeni pe marginea unui eleşteu şi o ştiucă se zbătea de moarte pe uscat.

Cum o văzu, el se duse să o ia să-şi aline foamea cu dânsa.

Ştiuca îi zise:

— Nu mă omorî, Făt-Frumos; ci mai bine dă-mi drumul în apă, că mult bine ţi-oi prinde când cu gândul n-ăi gândi.

Aleodor o ascultă şi o dete în apă. Atunci ştiuca îi mai zise:

— Ţine acest solzişor, şi când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Flăcăul plecă mai înainte şi se tot mira de o astfel de întâmplare.

Când, iacă se întâlneşte cu un corb ce avea o aripă ruptă.

Şi voind să vâneze corbul, el îi zise:

— Făt-Frumos, Făt-Frumos, decât să-ţi încarci sufletul cu mine, mai bine ai face să-mi legi aripa, ca mult bine ţi-oi prinde.

Aleodor îl ascultă, căci era băiat viteaz şi de treabă, şi îi legă aripa. Când era să plece, corbul îi zise:

— Ţine peniţa asta, voinicule, şi când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Luă peniţa Aleodor, şi-şi cătă de drum. Dară nu făcu ca la o sută de paşi şi iată că dete peste un tăune. Când se gătea a-l strivi cu piciorul, tăunele zise:

— Cruţă-mi viaţa, Aleodor împărat, şi eu te voi mântui pe tine de la moarte. Ţine acest pufuleţ din aripioara mea, şi când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Auzind Aleodor unele ca acestea, şi că îi zise şi pre nume, odată ridică piciorul şi lăsă pe tăune să se ducă în voia lui.

Şi mergând înainte, cale de nu ştiu câte zile, dete de

palaturile lui Verdeş împărat. Cum ajunse aci, se puse la poartă şi aşteptă ca doar de va veni cineva să-l întrebe ce caută.

Stete o zi, stete două; şi ca să vie cineva să-l întrebe ce voieşte, ba. Când fu în ziua d-a treia, Verdeş împărat chemă slujitorii şi le dete o gură de or pomeni-o.

— Cum se poate, le zise el, să stea omul trei zile la poarta mea şi să nu meargă nimeni să-l cerceteze? Pentru asta vă plătesc eu simbrie? Pentru asta vă am eu la mine pe procopseală?

Slujitorii dădeau din colţ în colţ şi nu ştiau ce să răspundă. În cele de pe urmă, chemă pe Aleodor şi-l duse înaintea împăratului.

— Ce vrei, flăcăule, îi zise împăratul, şi ce aştepţi la poarta curţilor mele?

— Ce să voi, mărite împărate, îi răspunse el, iată sunt trimis să-ţi cer fata.

— Bine, băiete. Dară mai întâi trebuie să facem legătură, căci aşa este obiceiul la curtea mea. Ai voie să te ascunzi unde vei voi, în trei zile d-a rândul. Dacă fie-mea te va găsi, capul ţi se va tăia şi se va pune în parul ce a mai rămas, din o sută, fără cap. Iară de nu te va găsi, atunci cu cinste împărătească o vei lua de la mine.

— Am nădejde la Dumnezeu, mărite împărate, că nu mă va lăsa să piei. Parului îi vom putea da şi altceva, nu tot cap de om. Să facem legătura.

— Aşa?

— Aşa.

Se puseră şi făcură legătura; scriseră carte şi o întăriră.

Viind fata de faţă, se învoiră ca a doua zi el să se ascunză cum va şti mai bine. Iară dacă se învoiră, el rămase într-un neastâmpăr ce-l chinuia mai cumplit decât moartea. El se gândea şi se răzgândea cum să se ascunză mai bine. Vezi că era vorba de capul lui, iară nu

de altceva. Şi tot mergând pe gânduri şi tot plănuind, iată că-şi aduse aminte de ştiucă. Scoase solzul, se uită şi gândi la stăpâna lui; când iată, măre, că ştiuca şi venise şi-i zise:

— Ce pofteşti de la mine, Făt-Frumos?

— Ce să poftesc? Iacă, iacă, ce mi s-a întâmplat. Nu ştii tu ceva să mă înveţi ce să fac?

— Ia nu te mai îngrija. Lasă pe mine.

Şi îndată, lovind din coadă, făcu pe Aleodor un1 cosăcel şi îl ascunse pe fundul mării, printre ceilalţi cosăcei.

Când se sculă fata îşi luă ocheanul şi se uită cu el în toate părţile. Nu-l văzu. De unde ceilalţi cari venise să o ceară în căsătorie se ascundeau prin pivniţi, pre după case, pre după câte o şiră de paie, sau prin vreo culă părăsită, Aleodor se ascunse astfel, încât fata intră la grijă că a să fie biruită. Ce-i veni ei, se uită cu ocheanul şi în mare, şi îl zări pe fundul mării, printre cosăcei. Pasămite, ocheanul ei era năzdrăvan.

— Ieşi d-acolo, hoţomanule, îi zise ea râzând. Ce mi te-ai posmăgit aşa? Din coşcogeamite omul te-ai făcut un cosac şi mi te-ai ascuns în fundul mării.

N-avu încotro şi trebui să iasă.

Ea şi zise împăratului:

— Mi se pare, tată, că flăcăul ăsta mi-a venit de hac. Şi mult e nurliu şi drăgălaş. Chiar de l-oi afla până la a treia oară, să-l ierţi, tată, că nu e prost ca ceilalţi. Boiul lui îl arată a fi ceva mai deosebit.

— Vom vedea, îi răspunse împăratul.

A doua zi, ce-i veni lui, se gândi la corb. Acesta fu numaidecât înaintea lui, şi-i zise:

— Ce mai vrei, stăpâne?

— Ia uită-te, neiculiţă, ce mi s-a întâmplat; nu ştii tu ceva să mă înveţi?

— Să cercăm.

Şi lovindu-l cu aripa, îl făcu un pui de corb şi îl vârî într-un stol de corbi ce se urcase până la vântul turbat.

Cum se sculă fata, îşi luă ocheanul şi iarăşi îl cătă prin toate locurile. Nu e. Caută-l pe pământ, nu e. Caută-l prin ape şi prin mări, nu e. Se luă de gânduri fata. Când, către nămiezi, ce-i veni ei, se uită şi în sus. Şi zărindu-l în slava cerului printre stolul de corbi, începu a-i face cu degetul, şi-i zise:

— Ghidi, ghidi, tâlharule ce eşti! Dă-te jos d-acolo, omule, ce mi te-ai făcut aşa pitcoace de pasăre? Nici în rai nu scapi de mine!

Se dete jos, că n-avea ce face. Împăratul începu a se minuna şi el de isteţimea lui Aleodor şi-şi plecă urechea la rugăciunea fiicei sale.

Însă, fiindcă legătura era ca să se ascunză până de trei ori, împăratul zise:

— D-a minune, ia să vedem unde are să se mai ascunză?!

A treia zi, dis-de-dimineaţă, se gândi la tăune. Acesta veni într-un suflet. După ce îi spuse ce voieşte, tăunele zise:

— Lasă pe mine, şi de te-oi găsi, eu aici sunt.

Îl făcu o lindină şi-l ascunse chiar în coada fetei, fără să simţă ea.

Sculându-se fata şi luând ocheanul, îl căută toată ziua, şi, ca să dea de dânsul, nici cât. Ea se da de ceasul morţii, căci îl simţea, i se arăta ei a fi p-aci prin preajmă, dară de văzut nu-l vedea. Cătă cu ocheanul prin mare, pre pământ, prin văzduh, dară nu-l văzu nicăieri. Către seară, obosită de atâta căutare, strigă:

— Ci ia arată-te odată. Te simt că eşti p-aci pe-aproape, dară nu te văz. Tu m-ai biruit, a ta să fiu.

Dacă auzi el că este biruită, se dete binişor jos din coada ei şi se arătă. Împăratul n-avu nici el ce mai zice, şi îi dete fata. Când plecară, îi petrecu cu mare cinste şi

alai, până afară din împărăţia lui.

Pe drum, ei stătură să facă popas. Şi după ce îmbucară câte ceva, el puse capul în poala ei şi adormi. Fata de împărat, tot uitându-se la el, i se scurgea ochii după frumuseţea şi după boiul lui. Inima îi dete brânci şi ea nu se putu opri, ci îl sărută. Aleodor, cum se deşteptă, îi trase o palmă de auzi câinii în Giurgiu. Ea plânse şi îi zise:

— I! Aleodor dragă, dară grea palmă mai ai!

— Te-am pălmuit pentru fapta ce ai făcut; căci eu nu te-am luat pentru mine, ci pentru cela ce m-a trămis pe mine.

— Apoi bine, frăţioare, de ce nu mi-ai spus aşa de acasă; căci atunci ştiam şi eu ce să fac; dară lasă, nici acum nu e timpul trecut.

Pornind şi de aici, ajunseră cu sănătate la Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-şchiop.

— Iată, m-am închinat cu slujba, zise Aleodor, şi voi să plece.

Fata, când văzu pe acea iazmă, se cutremură de scârbă şi nu voia să rămâie la dânsul o dată cu capul.

Slutul se dete pe lângă fată şi începu s-o linguşească cu vorbe mierloitoare şi să se ia cu binele pe lângă dânsa.

Dară fata îi zise:

— Piei de dinaintea mea, satano, că te trimit la mumă-ta, Iadul, care te-a vărsat pe faţa pământului.

Sluţenia de neom se topea de dragostea fetei, se lungea cu burta pe pământ şi umbla cu şoşele, cu momele să înduplece pre fată a-l lua de bărbat.

Dară, aşi! feritu-l-a sântuleţul să se apropie de dânsa! Căci îl ţinea ţintuit în loc cu ochii cât de colo. Din satană, din iazmă, şi din spurcăciune nu-l mai scotea.

— Piei, necuratule, de pe faţa pământului, să scape lumea de o ciumă şi de o holeră ca tine.

Mai stărui ce mai stărui, şi dacă se văzu înfruntat până într-atât, iazma plesni de necaz, cum de să fie el ocărât atât de mult de o cutră de muiere.

Atunci Aleodor întinse coprinsul său şi peste moşia lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-şchiop, luă de soţie pe fata lui Verdeş împărat şi se întoarse la împărăţia lui.

Când îl văzură alde gloatele venind teafăr, alături cu o soţioară de-i râdea şi stelele de frumoasă, îl priimiră cu mare bucurie; şi, urcându-se din nou în scaunul împărăţiei, domni şi trăi în fericire, până se istoviră.

Iară eu încălecai p-o şea şi v-o spusei dumneavoastră aşa.

Ileana Simziana

A fost odată un împărat. Acel împărat mare şi puternic bătuse pe toţi împăraţii de prinpregiurul lui şi-i supusese, încât îşi întinsese hotarele împărăţiei sale pe unde a înţărcat dracul copiii, şi toţi împăraţii cei bătuţi era îndatoraţi a-i da câte un fiu d-

ai săi ca să-i slujească câte zece ani.

La marginea împărăţiei lui mai era un alt împărat carele, cât a fost tânăr, nu se lăsase să-l bată; când cădea câte un pârjol asupra ţărei sale, el se făcea luntre şi punte şi-şi scăpa ţara de nevoie; iară după ce-ajunse la bătrâneţe, se supusese şi el împăratului celui mare şi tare, fiindcă n-avea încotro. El nu ştia cum să facă, cum să dreagă, ca să împlinească voia acelui împărat de a-i trimite pe unul din fiii săi, ca să-i slujească: fiindcă n-avea băieţi, ci numai trei fete. Dintr-aceasta el sta pe gânduri. Grija lui cea mare era ca să nu crează acel împărat că el este zacaş şi se îndărătniceşte a-i trimite vreun fiu, din care pricină să vină să-i ia împărăţia, iară el cu fetele lui să moară în ticăloşie, în sărăcie şi cu ruşine.

Văzând fetele pe tată-său tot supărat, se luaseră şi ele de gânduri şi nu ştiau ce voie să-i facă ca să-l mai înveselească. Dacă văzură şi văzură că nimic nu-i este pe plac, fata cea mare îşi luă inima în dinţi şi-l întrebă într-o zi la masă, că de ce este supărat:

— Au purtarea noastră nu-ţi place? îi zise ea. Au supuşii măriei tale sunt răi şi arţăgoşi de-ţi pricinuiesc atâta mâhnire? Spune şi nouă, tată, cine este vipera aceea care nu-ţi dă pace şi-ţi otrăveşte bătrâneţele, şi ne făgăduim chiar a ne jertfi dacă aceasta va putea să-ţi aline oarecum mâhnirile: căci numai tu, tată, eşti mângâierea noastră, după cum prea bine ştii; iară noi niciodată n-am ieşit din cuvântul tău.

— De asta, aşa este; n-am a mă plânge de nimic. Nu mi-aţi călcat porunca niciodată. Dară voi, dragele mele, nu puteţi să-mi alinaţi durerea care-mi pătrunde sufletul. Voi sunteţi fete, şi numai un băiat m-ar scoate din nevoia în care mă aflu.

— Eu nu înţeleg, zise fata cea mare, de ce ascunzi de noi izvorul mâhnirilor tale, tată; spune, că eu, iată, sunt gata a-mi da viaţa pentru tine.

— Ce să ştiţi voi face, dragele mele! De când sunteţi pe lumea asta albă, voi aţi îmblat cu furca, cu acul, cu războiul: ştiţi toarce, coase, ţese. Numai un viteaz mă poate mântui, care să ştie să răsucească buzduganul, să mânuiască sabia cu vârtute şi să călărească ca un zmeu-paraleu.

— Oricum, tată, spune-ne şi nouă, că doară nu s-o face gaură în cer, dacă vom şti şi noi ce lucru te amăraşte.

Dacă văzu împăratul că-l înteţesc fetele cu rugăciunile, zise:

— Iată, copilele mele de ce sunt tot trist. Voi ştiţi că nimeni nu s-a putut atinge de împărăţia mea, cât am fost tânăr, fără să-şi capete alageaua şi fără să se ducă ruşinat de unde a venit. Acum pârdalnicele de bătrâneţe mi-au secat toată vârtutea; braţul meu e slăbănogit, nu mai poate să învârtească paloşul de să se cutremure vrăjmaşul. Şoimuleanul meu, pentru care p-aci-p-aci era să-mi pierz viaţa până l-am dobândit, a îmbătrânit şi el; este un răpciugos, abia îşi târâie şi el viaţa de azi pe mâine. Altădată abia mă arătam înaintea vrăjmaşului şi, să te ţii, pârleo! îi sfârâia călcâiele dinaintea feţii mele; dară azi, ce să vă mai spui? voi ştiţi că m-am supus celui mai mare şi mai tare împărat de pe faţa pământului. Însă la dânsul este obiceiul ca toţi supuşii împărăţiei să-i trămită câte un fiu, să-i slujească zece ani, şi eu vă am numai pe voi.

— Mă duc eu, tată, zise fata cea mare, şi mă voi sili din toate puterile mele să te mulţumesc.

— Mă tem să nu te întorci fără nici o ispravă. Cine ştie ce încurcătură vei face p-acolo, de să nu-i mai dea nimeni de căpătâi, cât hău!

— Tot ce ştiu, tată, şi mă făgăduiesc, este că nu te-oi da de ruşine.

— Dacă este aşa, pregăteşte-te şi te du.

Când auzi fata că tată-său îi dă voie să meargă, nu mai putea de bucurie. Punea la cale tot pentru drum; şi se întorcea numai într-un călcâi, când poruncea şi aşeza lucrurile de călătorie. Îşi alese calul cel mai de frunte din grajdurile împărăteşti, hainele cele mai mândre şi mai bogate şi merinde ca să-i ajungă un an de zile.

După ce tată-său o văzu gata de plecare, îi dete poveţele părinteşti de cum să se poarte, cum să facă ca să nu se descopere că e fată. O învăţă tot ce trebuia să ştie un viteaz care merge la o aşa slujbă înaltă, şi cum să se ferească de bârfeli şi clevete, ca să nu fie urâtă şi nebăgată în seamă de ceilalţi fii de împărat. Apoi îi zise:

— Pasă cu Dumnezeu, fiica mea, şi adu-ţi aminte de învăţăturile mele.

Fata ieşi din curte ca fulgerul; n-o mai ţinea pământul de bucurie; într-o clipă nu se mai văzu. Şi dacă n-ar fi stat mai încolo să-şi aştepte boierii şi carăle cu merinde, acestea s-ar fi pierdut, fiindcă nu puteau să se ţină după dânsa.

Împăratul îi ieşi pe de altă parte înainte, mai la marginea împărăţiei, fără să ştie ea; aşeză îndată un pod de aramă, se făcu un lup şi se ascunse sub pod. Când era să treacă fiică-sa, deodată ieşi de subt acel pod, cu dinţii rânjiţi şi clănţănind de te lua groaza; se uita drept la dânsa cu nişte ochi cari strălucea ca două făclii, şi se repezi la ea ca să o sfâşie. Fata, care îngheţase sângele în ea de frică, îşi pierduse cumpătul şi, dacă calul nu făcea o săritură la o parte, lupul înfigea ghearele într-însa; ea o luă la sănătoasa înapoi. Tată-său, care se întorsese înaintea ei, ieşi să o întâmpine, şi-i zise:

— Nu-ţi spuneam eu, fata mea, că nu toate muştele fac miere?

— Aşa este, tată, dară eu n-am ştiut că, ducându-mă să slujesc unui împărat, am să mă lupt şi cu fiare sălbatice şi turbate.

— Dacă aşa este, zise împăratul, şezi acasă de-ţi vezi de fuse şi mosoare, şi Dumnezeu să aibă milă de mine, ca să nu mă lase a muri ruşinat.

Nu trecu mult şi se ceru şi fata cea mijlocie să se ducă şi dânsa; şi se lega că ea îşi va pune puterile cum să-şi sfârşească cu bine slujba ce lua asupră-şi.

După multe rugăciuni şi făgăduieli, se înduplecă tată-său şi o lăsă şi pe dânsa să se ducă; dară păţi şi ea ca soru-sa cea mare, şi întâmpinând-o tată-său, când se întorcea, îi zise:

— Ei, fata mea, nu ţi-am spus eu că nu se mănâncă tot ceea ce zboară?

— Adevărat este, tată, aşa mi-ai zis: dară prea era grozav acel lup. Unde deschisese o gură mare de se mă îmbuce dintr-o dată, şi unde se uita cu nişte ochi din cari parcă ieşeau nişte săgeţi de mă săgetau la inimă!

— Şezi acasă dar, îi răspunse împăratul, de vezi de coada măturei şi de zarzavaturile de la bucătărie.

Mai trecu ce mai trecu, şi iată că şi fata cea mică zise tatălui său, într-o zi, când şedeau la masă:

— Tată, lasă-mă şi pe mine să fac o cercare: lasă-mă, rogu-te, să mă duc şi eu să-mi încerc norocul.

— Deoarece surorile tale cele mai mari n-au putut-o scoate la căpătâi, mă mir cum îţi mai vine să vorbeşti de tine, care nu ştii nici cum se mănâncă mămăliga.

Şi se cerca în tot felul să-i taie pofta de plecare, dar în zadar.

— Pentru dragostea ta, tată, mai zise ea, voi face pe dracul în patru, numai să izbutesc; însă dacă Dumnezeu îmi va sta împotrivă, mă voi întoarce iarăşi la tine, şi fără să mă ruşinez.

Se mai împotrivi tată-său, se mai codi; dară fiie-sa îl birui cu rugăciunile. La urmă de tot, zise împăratul:

— Dacă este aşa, iată îţi dau şi ţie voie, să vedem ce procopseală ai să-mi faci. Ce-aş mai râde să te văz

întorcându-te cu nasul în jos!

— Vei râde, tată, cum ai râs şi de surorile mele, fără cu toate astea să le scază cinstea.

Fata împăratului, dacă văzu că tată-său îi dete voie, se gândi mai întâi pe care din boierii mai bătrâni să ia de povăţuitor. Şi până una-alta, ea îşi aduse aminte de vitejiile tatălui său din tinereţe şi de calul său. Se duse deci la grajd ca să-şi aleagă şi ea un cal. Se uită la unul, se uită la altul, se uită la toţi caii din grajduri, şi de nici unul nu i se prindeau ochii, deşi erau armăsarii şi caii cei mai buni din toată împărăţia. În cele mai de pe urmă dete şi peste calul tatălui său din tinereţe, răpciugos, bubos şi zăcând pe coaste. Cum îl văzu, se uita la el cu milă şi parcă nu se îndura să se depărteze de dânsul.

Calul, dacă văzu aşa, îi zise:

— Se vede că pentru iubirea ce ai către împăratul, stăpână, te uiţi aşa de galeş la mine. Ce pui de voinic era în tinereţele lui! Multe izbânzi am mai făcut noi amândoi! Dară de când am îmbătrânit, nici pe mine n-a mai încălecat altul. Şi dacă mă vezi aşa de jigărit, este că n-are cine să mă hrănească ca el. Astăzi, uite, de m-ar îngriji cineva cum să-mi priiască mie, în zece zile m-aş face de nu m-aş da pe zece ca d-alde ăştia.

Atunci, fata zise:

— Şi cum trebuie să te îngrijăască?

— Să mă spele în toate zilele cu apă neîncepută, să-mi dea orzul fiert în lapte dulce ca să-l pot roade, şi pe fiecare zi o baniţă de jăratec.

— Când aş şti că-mi vei fi de ajutor să sfârşesc ce am pus de gând, mai-mai că aş face aşa precum zici tu!

— Stăpână, zise calul, fă cercarea asta şi nu te vei căi.

Calul era năzdrăvan.

Fata împăratului îngriji de cal tocmai precum îi zise el.

La a zecea zi, unde se scutură odată calul, şi se făcu frumos, gras ca un pepene şi sprinten ca o căprioară. Apoi, uitându-se vesel la fata împăratului, zise:

— Să-ţi dea Dumnezeu noroc şi izbândă, stăpâna mea, că m-ai îngrijit şi m-ai făcut să mai fiu odată pe lume cum doream. Spune-mi tu care este păsul tău, şi porunceşte-mi ce trebuie să fac.

— Eu voi să merg la împăratul cel mare şi tare, vecinul nostru, ca să-i slujesc, şi-mi trebuie pe cineva care să mă povăţuiască. Spune-mi pe care din boieri să aleg?

— Dacă vei merge cu mine, îi zise calul, habar să n-ai; nu-ţi trebuie pe nimeni. Te voi sluji, cum am slujit şi pe tată-tău. Numai să m-asculţi.

— Dacă este aşa, de azi în trei zile plecăm.

— Şi chiar acum dacă porunceşti, îi răspunse calul.

Fata împăratului, cum auzi aceasta, puse toate alea la cale pentru drum. Îşi luă nişte haine curate, dară fără podoabe, niţele merinde şi ceva bani de cheltuială, încălecă calul şi, venind înaintea tatălui său, îi zise:

— Rămâi cu Dumnezeu, tată, şi să te găsesc sănătos!

— Cale bună, fata mea, îi zise tată-său. Toate ca toate, numai poveţele ce ţi-am dat să nu le uiţi niciodată. Şi la orice nevoie mintea ta să fie pironită la Dumnezeu, de unde ne vine tot binele şi tot ajutorul.

După ce se făgădui că aşa va face, fata porni.

Ca şi celelalte fete, tată-său dete pe de altă parte şi-i ieşi înainte, aşeză iarăşi podul de aramă şi aştepta acolo.

Pe drum, calul spuse fetei cu ce tertipuri îmblă tată-său să-i încerce bărbăţia, şi o povăţui ce să facă ca să scape cu faţa curată. Ajungând la pod, unde se năpusti asupra ei un lup cu nişte ochi turbaţi şi zgâiţi de băga fiori în oase, cu o gură mare şi cu o limbă ca de dihanie turbată, cu colţii rânjiţi şi clănţănind de pare că nu mâncase de o lună de zile; şi când să înfigă ghiarele sale

cele sfâşiitoare, fata dete călcâie calului, şi unde se răpezi asupra lupului cu paloşul în mână de să-l facă mici fărâmi şi, dacă nu se da în lături lupul, în două îl făcea cu paloşul; căci ea nu glumea, fiindcă-şi pusese credinţa în Dumnezeu, şi dorea ca vrând-nevrând să împlinească slujba ce şi-o luase asupră.

Ea trecu podul mândră ca un voinic. Tată-său se miră de vitejia ei şi, dând pe de altă parte, ieşi mult înaintea ei, aşeză un pod de argint, se făcu un leu şi acolo o aştepta.

Calul spuse fetei peste ce o să dea şi o învăţă cum să facă să scape şi de astă ispită. Cum ajunse fata la podul de argint, unde îi ieşi leul înainte cu gura căscată, de să o îmbuce cu cal cu tot, cu nişte colţi ca cei de fildeş şi cu nişte ghiare ca secerile şi răcnea de se cutremurau codrii, şi câmpiele vuiau de-ţi lua auzul. Numai uitânduse cineva la capul lui cel cât baniţa şi la coama aia ce sta rădicată în sus şi zbârlită, ar fi îngheţat de frică. Dară fata împăratului, îmbărbătată de cal, se năpusti odată întrînsul cu sabia goală în mână, încât dacă nu fugea leul sub pod, în patru îl făcea. Atunci trecu podul, mulţumind lui Dumnezeu şi neştiind ce o mai aştepta.

Fata împăratului, care nu ieşise din casă de când o făcuse mă-sa, se mira şi sta în loc uimită, văzând frumuseţile câmpului. Aci îi venea să descalece ca să adune câte un mănunchi de flori din mulţimea aia ce acoperea văile şi dealurile, flori de cari nu mai văzuse ea; aci îi venea să se dea la umbră sub câte un copaci nalt şi stufos, în care miile de paseri cântau fel de fel de cântece, aşa de duioase, de erau în stare să te adoarmă; şi aci în urmă să se ducă la câte un şipot de apă limpede ca lacrima ce izvora din câte un colţ de piatră din coastele dealurilor; susurul acestor izvoare o făcea să se uite galeş la ele şi-i plăcea să le vază curgerea lor cea şerpuită ce aluneca pe pământ, încungiurate de mulţime

de floricele şi verdeaţă de primăvară. Dară la toate astea calul o îmbărbăta şi-i da ghes să meargă înainte şi să-şi cate de drum. El îi spunea că voinicii nu se uită la d-alde astea, decât după ce duc trebile la capăt bun. Îi mai spuse că are să mai dea de o cursă pe care io întindea tată-său, şi o şi învăţă cum să facă să iasă şi de astă dată biruitoare.

Fata asculta cu toate urechile şi făcu precum o învăţă calul, fiindcă văzu ea că toate învăţăturile lui îi iese înde bine, şi din cuvântul lui nu se abătea.

Tată-său, ca şi de la rând, dete pe de altă parte şi-i ieşi înainte, aşeză un pod de aur, se făcu un balaur mare cu douăsprezece capete şi se ascunse sub acel pod.

Când fu ca să treacă fata pe acolo, unde îi ieşi înainte balaurul plesnind din coadă şi încolăcindu-se; din gurile lui ieşea văpaie de foc, şi limbile îi jucau ca nişte săgeţi arzătoare; cum îl văzu fata că este aşa de grozav, nişte răcori o apucară şi i se făcu părul măciucă de frică. Calul dacă simţi că fata se pierde cu firea, o îmbărbătă iarăşi şi-i aduse aminte ce o învăţase să facă; iară fata împăratului, după ce mai prinse niţică inimă, strânse frâul calului cu mâna stângă, îi dete călcâie şi, cu paloşul în dreapta, se repezi asupra acelui balaur.

Un ceas ţinu lupta. Calul o potrivea cum să vină tot cam la o parte ca să-i reteze vreun cap; dară vrăjmaşul se păzea şi el destul de bine. În cele mai de pe urmă, izbuti fata să rănească pe balaur. Atunci, dându-se el de trei ori peste cap, se făcu om.

Fetei nu-i venea să crează ochilor când văzu pe tată-său înaintea ei; iară el, luând-o în braţe şi sărutând-o pe frunte, îi zise:

— Văz că tu eşti voinică, fata mea, şi bine ai făcut de ţi-ai luat calul ăsta, căci fără dânsul te-ai fi întors şi tu ca şi surorile tale. Am bună nădejde să isprăveşti cu bine slujba cu care te-ai însărcinat de bunăvoie. Numai adu-ţi

aminte de poveţele mele şi să nu ieşi din cuvântul calului ce ţi-ai ales. Să ne vedem sănătoşi!

— Să te auză Dumnezeu, tată, îi răspunse fata, şi să te găsesc sănătos.

Apoi, sărutând mâna tatălui său, se despărţiră.

După ce merse cale lungă, depărtată, ajunse la nişte munţi mari şi înalţi. Între munţi întâlni doi zmei ce se luptau de nouă ani şi nu puteau să se dovedească unul pe altul. Lupta era pe moarte ori pe viaţă. Cum o văzură ei, crezând că este un voinic, unul îi zise:

— Făt-Frumos, Făt-Frumos, vino de taie pe ăst duşman al meu, că ţi-oi cădea şi eu vreodată bun la ceva.

Iar cellalt zise şi el:

— Făt-Frumos, Făt-Frumos, vino de mă scapă pe mine de idolul ăsta de vrăjmaş, şi-ţi voi da un telegar fără splină, care se numeşte Galben-de-soare.

Fata întrebă pe cal, pe care din amândoi să scape; iară calul îi zise să scape pe cel ce-i făgăduise să-i dea pe Galben-de-soare, că este un cal mai harnic decât dânsul, fiindu-i frate mai tânăr. Atunci unde se repezi fata la zmeul cellalt cu paloşul, şi dintr-o lovitură îl făcu în două bucăţi!

Zmeul, dacă se văzu scăpat, îmbrăţişă pe mântuitorul său şi-i mulţumi, apoi merseră acasă la dânsul ca să dea lui Făt-Frumos pe Galben-de-soare, după cum se făgăduise. Muma zmeului nu mai putea de bucurie când văzu pe fiu-său teafăr şi nu mai ştia ce să facă ca să mulţumească lui Făt-Frumos că-i scăpase copilul de la moarte.

Fata împăratului arătă dorinţa ce are de a se odihni de osteneala drumului ce făcuse. Îi dară o cămară şi o lăsară singură. Ea, prefăcându-se că voieşte să îngrijăască de cal, îl întrebă dacă are să i se întâmple ceva; şi calul îi spuse ce are să facă.

Muma zmeului precepu că aci la mijloc se joacă vreo drăcie. Ea spuse fiului său că voinicul ce-l scăpase de primejdie trebuie să fie fată şi că o asemenea fată vitează ar fi numai bună să o ia el de soţie. Fiul său zicea că o dată cu capul nu putea el crede una ca asta, fiindcă nu se putea ca o mână femeiască să răsucească paloşul aşa de bine cum făcea Făt-Frumos. Atunci muma zmeului zise că are să facă cercare. Pentru aceasta puse seara la capul fiecăruia din ei câte un mănunchi de flori: la care se vor veşteji florile, acela este bărbat, şi la care va rămânea verzi, este femeie.

Fata împăratului, după povaţa calului, s-a sculat peste noapte cam despre ziuă, când somnul este mai dulce, şi pâş, pâş, în vârful degetelor, intră în cămara zmeului, îi puse mănunchiul său de flori, luă pe al lui şi, punându-l la capul patului său, se culcă şi dormi dusă.

Dimineaţa, cum se sculă zmeoaica, se duse într-un suflet la fiul său şi văzu florile veştede. După ce se sculă şi fata împăratului, merse şi la dânsa şi, văzând că şi ale ei se vestejise, tot nu crezu că este voinic. Ea zicea fiului său că nu se putea să fie bărbat, fiindcă vorba îi curgea din gură ca mierea, boiul îi era aşa de gingaş, încât îţi venea să o bei într-o bărdăcuţă de apă, perişorul supţire şi stufos îi cădea pe umeri, în unde, faţa-i are pe vino-ncoace; ochii ăia marii, frumoşi şi vioi de te bagă în boale, mănuşiţa aia micuţă şi piciorușul ca de zână, şi în sfârşit totul nu putea să fie decât de fată, măcar că se ascundea sub ţoalele cele voiniceşti. Apoi hotărâră să mai facă o încercare.

După ce-şi dară bună dimineaţa, după obicei, zmeul luă pe fată şi merseră în grădină. Aci, zmeul îi arătă toate felurile de flori ce avea, şi o îmbia şi pe dânsa să le miroase. Fata împăratului îşi aduse aminte de poveţele calului şi, cunoscând viclenia, zise cam răstit că de ce l-a adus în grădină de dimineaţă ca pe o femeie să-i laude

florile cu nişte vorbe seci, pe când ar fi trebuit să meargă mai întâi la grajduri să vază cum se îngrijăşte p-acolo de cai.

Auzind acestea, zmeul spuse mă-sei, dară ea nici acum nu putea să crează că este băiat. În cele mai de pe urmă, zmeoaica se vorbi cu fiul său să mai facă o-ncercare; zise fiului său să ducă pe Făt-Frumos în cămara cu armele, să-l îmbie să-şi aleagă ceva de acolo şi, de va alege vreo armă din cele împodobite cu nestimate, să ştie de bună-seamă că ea este fată.

După prânz, zmeul duse pe Făt-Frumos în cămara cu armele. Aci erau rânduite cu meşteşug tot felul de arme: unele împodobite cu nestimate, altele numai aşa, fără podoabe. Fata împăratului, după ce se uită şi cercetă mai toate armele, îşi alese o sabie cam ruginită, dară cu fierul ce se încovoia de se făcea covrig. Apoi spuse zmeului şi mumei sale că a doua zi vrea să plece.

Când auzi muma zmeului ce fel de armă îşi alese, se da de ceasul morţii că nu putea descoperi adevărul. Ea spuse fiului său că, deşi pare că este băiat după apucăturile lui, dară este fată, şi încă de cele mai prefăcute.

Dacă văzu că n-are încotro, merseră la grajd şi-i dederă pe Galben-de-soare. Şi după ce-şi luă rămas bun, fata împăratului îşi cătă de drum.

Încă pe cale fiind şi silind să ajungă, calul zise fetei:

— Stăpână, până acum m-ai ascultat la orice ţi-am zis, şi toate ţi-au mers bine. Ascultă-mă şi de astă dată şi nu vei greşi. Eu sunt bătrân de aci înainte; şi mi-e să nu poticnesc. Ia pe frate-meu Galben-de-soare şi fă călătoria mai departe cu el. Încredete lui cum te-ai încrezut în mine şi nu te vei căi. El este mai tânăr decât mine şi mai sprinten, şi te va învăţa ca şi mine ce să faci la vreme de nevoie.

— Este adevărat că am izbutit ori de câte ori te-am

ascultat. Şi dacă n-aş şti cât ai fost de credincios tatălui meu, de astă dată nu te-aş asculta. Mă voi încrede însă fratelui tău ca şi ţie, după ce-mi va dovedi că-mi vrea binele.

— Încrede-te, stăpână, zise Galben-de-soare, căci voi fi mândru să încalece pe mine o vitează ca tine, şi apoi mă voi sili ca să nu mai simţi lipsa fratelui meu, fiindcă voi să-l scutesc şi pe dânsul, sărmanul, că e bătrân, de necazurile şi primejdiile călătoriei ce vei să faci, pentru că, trebuie să ştii, peste multe nevoi ai să dai şi multe primejdii ai să întâlneşti. Dară cu vrerea lui Dumnezeu şi de mă vei asculta, pe toate ai să le biruieşti şi să le scoţi la capăt bun.

Fata împăratului încălecă apoi pe Galben-de-soare şi se despărţi de calul ei, lăcrimând. Merseră, merseră, cale lungă, depărtată, când fata împăratului zări o cosiţă de aur. Opri calul şi-l întrebă dacă este bine să o ia, ori s-o lase locului. Calul îi răspunse:

— De o vei lua, te vei căi; de nu o vei lua, iarăşi te vei căi; dară mai bine este să o iei.

Fata o luă, o băgă în sân şi plecă înainte.

Trecură dealuri, trecură munţi şi văi, lăsară în urmă păduri dese şi verzi, câmpii cu flori de cari nu mai văzuse fata, izvoare cu ape limpezi şi reci, şi ajunseră la curtea împăratului celui mare şi tare.

Ceilalţi fii de împăraţi cari slujeau acolo îi ieşiră înainte şi o întâmpinară. Ei nu se puteau dezlipi de dânsa, căci şi vorba-i şi faţa îi erau cu lipici.

A doua zi se înfăţişă la împăratul şi spuse pentru ce a venit. Împăratul nu mai putea de bucurie că-i sosise aşa voinic chipeş şi drăgălaş. Îi plăceau prea mult răspunsurile ce primea la întrebările lui, se vedea cât de colo că vorbea cu înţelepciune şi supunere. Văzând împăratul un tânăr aşa de cu minte, prinse dragoste de el şi-l luă pe lângă dânsul.

Fata de împărat nu se putu împrieteni cu toţi ceilalţi fii de împăraţi, fiindcă cei mai mulţi erau năzuroşi, tembeli şi deşucheaţi; iară ei prinseseră pizmă pe dânsa pentru aceasta; şi, pentru că văzuse că împăratul o lua în nume de bine, îi purtau sâmbetele.

Într-una din zile ea îşi găti bucate singură şi şedea la masă, când doi din ceilalţi fii de împăraţi veniră să o vază. Şezură deci cu toţi şi mâncară. Atât de mult plăcură acestor fii de împăraţi bucatele, încât îşi lingeau şi degetele când mâncau. O lăudară pentru meşteşugul de a face bucatele şi ziseră că de când sunt ei, nu mai mâncaseră aşa bucate bune.

Cum se întâlniră aceştia cu ceilalţi fii de împăraţi, le spuseră că au fost la masă la fiul de împărat venit de curând, că au mâncat cum nici împăratul nu mănâncă şi că bucatele au fost gătite de dânsul.

Atunci toţi fiii de împăraţi se alegară de dânsa să le gătească într-o zi ea bucatele. Şi iată că tocmai în ziua aceea bucătarii curţii se îmbătaseră, sau nu ştiu ce făcuseră, că nici focul nu era făcut pe vatră. Şi aşa, rugată fiind cu stăruinţă, se apucă şi ea de găti nişte bucate înfricoşate. Când le aduse pe masă la împăratul, acesta nu se putea sătura mâncând. Iară dacă chemă pe bucătar şi-i dede poruncă că tot astfel de bucate să-i gătească, el spuse cine a gătit în ziua aceea. Împăratul rămase pe gânduri.

Apoi veniră şi ceilalţi fii de împăraţi şi spuse împăratului că fiul împăratului de curând venit s-ar fi lăudat la un chef ce au făcut cu toţii, că ştie unde este Ileana Simziana, cosiţă de aur, câmpul înverzeşte, florile-nfloreşte, şi că are o cosiţă din cosiţa ei. Cum auzi împăratul aceasta, porunci să-l cheme şi îndată îi zise:

— Tu ai ştiut de Ileana Simziana şi mie nu mi-ai spus nimic, măcar că ţi-am arătat dragoste şi te-am cinstit mai mult decât pe ceilalţi.

După ce ceru şi văzu cosiţa de păr, îi zise:

— Poruncă împărătească să ştii că ai să-mi aduci pe stăpâna acestei cosiţe; căci de nu, unde-ţi stau talpele îţi va sta şi capul.

Biata fată de împărat se cercă să zică şi ea ceva, dară împăratul îi tăiă cuvântul. Apoi se duse de spuse calului cele ce se întâmplară. Calul îi zise:

— Nu te speria, stăpână. Astă-noapte chiar frate-meu mi-a adus răspuns că pe stăpâna cosiţei a furat-o un zmeu; că ea nu voieşte nici în ruptul capului să-l iubească până nu-i va aduce herghelia ei de iepe; şi că zmeul îşi bate capul cum să-i împlinească dorinţa. Ea este acum în smârcurile mărilor. Du-te la împăratul să-ţi dea douăzeci de corăbii, şi ia marfă de cea mai frumoasă de pune într-însele.

Fata de împărat nu aşteptă să-i zică de două ori, şi se duse drept la împăratul:

— Să trăieşti, luminate împărate, şi să-ţi fie faţa cinstită. Am venit să-ţi spun că slujba cu care m-ai însărcinat o voi împlini-o, daca-mi vei da douăzeci de corăbii şi bani ca să cumpăr marfa cea mai frumoasă şi mai scumpă ca să pun într-însele.

— Să se facă aşa precum zici tu, numai să-mi aduci pe Ileana Simziana, îi răspunse împăratul.

Cum se gătiră corăbiile, le încărcară cu marfă şi fata de împărat împreună cu Galben-de-soare intră în cea mai frumoasă şi plecară. Nici vânturi, nici valurile mării nu putură să le stea împotrivă şi, după o călătorie de câteva săptămâni, ajunseră la smârcurile mărilor. Acolo stătură. Fata împăratului şi cu Galben-de-soare ieşiră la uscat şi îmblau pe ţărmuri; însă când ieşiră, luară din corabie o păreche de conduri cusuţi numai cu fir şi împodobiţi cu pietre nestemate. Tot îmblând pe aci, zăriră nişte palaturi cari se învârteau după soare, şi o luară într-acolo. În cale se întâlniră cu trei roabe de ale zmeului,

cari păzeau pe Ileana Simziana. Cum văzură ele condurii, li se scurgeau ochii după dânşii; iară fata împăratului le spuse că este un neguţător care a rătăcit drumul pe mare.

Întorcându-se roabele, spuse doamnei lor cele ce văzuseră; iară ea zărise de pe fereastră pe neguţătorul; de cum îl ochi, începu să-i tâcâie inima, fără să ştie de ce; şi era bună bucuroasă de a putea să scape de zmeu, mai cu seamă că nu era atunci acolo, fiindcă-l trămisese ca să-i aducă herghelia ei cu iepele.

După ce ascultă cele ce-i spuse roabele, se duse la neguţător, care aştepta la poartă, ca să vază şi ea condurii; dară după ce auzi de la neguţător că are în corabie marfă şi mai scumpă şi mai frumoasă, se înduplecă de rugăciunile neguţătorului şi pofti să meargă să-i vază marfa; ajungând la corabie şi tot alegând la marfă, nu băgase de seamă că lopătarii depărtaseră corabia de la uscat, şi dând Dumnezeu un vânt bun, corăbiile mergeau ca săgeata; când se pomeni în mijlocul mării, Ileana Simziana se prefăcu că-i pare rău şi prinse a certa pe neguţător că o înşelase, iară-n sufletul ei ruga pe Dumnezeu să-i ajute a scăpa de iazma de zmeu.

Ajunseră cu norocire la ţărm, când, ce să vezi! drăcoaica de muma zmeului, cum auzi de la roabe că pe Ileana Simziana o furase un neguţător şi fugea cu dânsa cu corăbiile, se luă după ei; şi ajungând la ţărm, o văzură venind după dânşii ca o leoaică, cu o falcă în cer şi una în pământ şi aruncând văpaie din gura ei ca dintr-un cuptor.

Cum o văzu Ileana Simziana, înţelese că e zgripţuroaica de mumă a zmeului, spuse neguţătorul, cu care era călare pe Galben-de-soare, şi începu a plânge cu foc.

Fata împăratului întrebă pe Galben-de-soare ce să facă, că o dogoreşte văpaia ce iese din gura zmeoaicei,

iară Galben-de-soare îi răspunse:

— Bagă mâna în urechea mea cea stângă, de scoate gresia ce este acolo, şi o aruncă înapoi.

Aşa făcu fata împăratului. Apoi o luară iute la picior, pe când în urma lor se nălţă deodată un munte de piatră care atingea cerul.

Muma zmeului făcu ce făcu şi trecu muntele, căţărându-se din colţ în colţ, şi, să te ţii după dânşii! Văzând Ileana Simziana că iară era să-i ajungă, spuse neguţătorului; iară acesta, după ce se înţelese cu calul, scoase din urechea lui cea dreaptă o perie şi o aruncă înapoi. Îndată se făcu o pădure mare şi deasă, de nu putea să treacă prin ea nici pui de fiară.

Muma zmeului roase din copaci, se agăţă de ramure, sări din vârf în vârf, se strecură, şi tot după dânşii, alergând ca un vârtej! Dacă văzură că şi de astă dată îmblă să-i ajungă, fata împăratului întrebă iară pe cal ce să facă, şi acesta îi zise să ia inelul de logodnă ce se află în degetul Ileanei Simzianei şi să-l arunce înapoi. Cum aruncă inelul, se făcu un zid de cremene până la cer.

Muma zmeului, dacă văzu că nu se poate urca pe dânsul şi să treacă dincolo, nici să roază din acest zid, nu mai putea de ciudă, şi cum era de cătrănită şi amărâtă, se urcă şi ajunse cu gura la gaura ce lăsase inelul să rămână, şi suflă văpaie din gura ei cea spurcată cale de trei ceasuri ca să-i ajungă şi să-i pârjolească, dară ei se aşezară jos la rădăcina zidului şi nu le păsa nimic de focul zmeoaicei.

Zmeoaica suflă ce suflă şi dacă văzu că nu poate să-i prăpădească, nici să pună mâna pe dânşii, plesni fierea într-însa de necaz, căzu şi crăpă ca necuratul; iară ei aşteptară până să moară bine, apoi neguţătorul băgă degetul în gaura inelului, după cum îl învăţase Galben-de-soare, şi zidul pieri ca şi cum n-ar mai fi fost şi-i rămase inelul în deget. După ce se uitară la stârvul

zmeoaicei şi făcură haz de dânsul, îl lăsară corbilor şi porniră mai departe şi merseră şi merseră, până ce ajunse la curtea împărătească.

Ajungând, se înfăţişă la împăratul; acesta priimi cu multă cinste pe Ileana Simziana. El nu mai putea de bucurie, şi se îndrăgosti de dânsa de cum o văzu. Iară Ileana Simziana se căina şi se întrista în sufletul ei că n-avea trişte. Cum se poate, zicea ea, să ajungă pe mâinile unora şi altora, pe cari nu putea să-i vază de urâţi ce-i erau. Inima şi ochii ei era tot la Fătul-Frumos care o scăpase din mâna zmeului.

Când însă o sili împăratul ca să se cunune cu el, ea îi zise:

— Luminate împărate, să-ţi stăpâneşti împărăţia cu norocire; dară eu nu mă pot mărita până nu mi s-o aduce herghelia de iepe, cu armăsarul ei cu tot.

Auzind astfel împăratul, chemă îndată pe fata de împărat şi-i zise:

— Să te duci să-mi aduci herghelia de iepe, cu armăsarul ei cu tot, a iubietei mele; căci de nu, unde-ţi stau picioarele, îţi va sta şi capul!

— Preamărite împărate! m-ai însărcinat cu o slujbă care abia am săvârşit-o, fiindu-mi capul în joc. Ai la curtea măriei-tale atâţi viteji fii de împăraţi; şi fiindcă toţi te ţin de om drept şi cu frica lui Dumnezeu, eu socotesc că ar fi cu dreptul ca să dai la altul această slujbă. Ce mă ştiu eu face, şi de unde să-ţi aduc eu herghelia ce-mi porunceşti?

— Nu ştiu eu. Din pământ, din iarbă verde, să te duci să-mi aduci herghelia, şi să nu îndrăzneşti a mai zice nici o vorbă măcar.

Atunci fata împăratului se închină şi ieşi. Ea se duse de spuse lui Galbendesoare ceea ce i se poruncise. Iară calul îi răspunse:

— Du-te de caută nouă piei de bivol, să le cătrăneşti

şi să le aşezi bine pe mine. Nu te teme, că, cu ajutorul lui Dumnezeu, vei scoate-o la căpătâi bun şi slujba cu care te-a împovărat împăratul. Dară trebuie să ştii că cu amar are să-i vină şi lui, la urma urmelor, pentru faptele sale.

Fata împăratului făcu precum îi zisese calul şi porniră amândoi. După o cale lungă şi grea, ajunseră pe tărâmul unde păşteau iepele. Acolo se întâlni cu zmeul care furase pe Ileana Simziana, rătăcind ca un bezmetic şi neştiind cum să facă ca să aducă herghelia. Îi spuse că Ileana nu mai este a lui şi că mă-sa crăpase de necaz, pentru că nu putuse să-i scape de la răpitor pe iubita lui.

Auzind zmeul aceasta, se făcu foc şi pară de mânie, se turbură de necaz şi nu mai vedea înaintea ochilor. Apoi, după ce înţelese că are a face tocmai cu răpitorul iubitei sale, îşi pierdu cumpătul de supărare şi amărăciune; şi răcnind ca un leu, se luă la luptă cu fata împăratului, care îşi ţinea firea şi pe care o îmbărbăta calul. Pe fata împăratului o ferea calul de loviturile zmeului; căci, când vedea că rădică sabia să dea, odată se rădica mai sus decât zmeul, şi el da în vânt; iară când aducea fata paloşul, calul se lăsa răpede asupra calului zmeului şi ea da în carne vie. După ce se luptară de credeai că a să se scufunde pământul subt ei, nu ştiu cum îi veni bine fetei împăratului, aduse paloşul cam pieziş şi-i reteză capul. Apoi, lăsându-i stârvul ciorilor şi coţofenilor, se duseră până ajunseră la locul unde se afla herghelia.

Aci, calul zise fetei de împărat să se urce ea într-un pom ce era acolo, şi să privească la lupta lor. După ce se urcă fata în pom, necheză Galben-de-soare de trei ori şi toată herghelia de iepe se adună împrejurul lui. Apoi deodată se arătă şi armăsarul iepelor, plin de spune şi sforăind de mânie. Şi văzând pe Galben-de-soare în mijlocul iepelor, se răpezi la dânsul cu turbare şi se încinse o luptă să te ferească Dumnezeu! Când se da

armăsarul la Galben-de-soare, muşca din pieile de bivol; iară când se da acesta la armăsar, muşca din carne vie, şi se bătură, şi se bătură până ce armăsarul, sfâşiat, hărtănit de sus până jos şi plin de sânge, fu răzbit şi biruit; iară Galben-de-soare scăpase teafăr, fiindcă se hărtănise pieile de bivol. Atunci se dete fata jos din pom, încălecă şi luară herghelia, mânând-o de dinapoi; iară armăsarul abia se târa după dânsa.

După ce băgă herghelia în curtea împăratului, se duse de-l înştiinţă. Atunci ieşi Ileana Simziana şi le chemă pe nume. Armăsarul, cum îi auzi glasul, îndată se scutură şi se făcu ca întâi, fără să se cunoască semn de rane pe el.

Ileana Simziana zise împăratului să pună pe cineva să-i mulgă iepele, ca să se îmbăieze amândoi. Dar cine putea să se apropie de ele? că azvârleau din copite de zvânta unde loveau. Dacă nimeni nu putu, împăratul porunci iarăşi fetei de împărat să le mulgă.

Fata împăratului, cu inima zdrobită de mâhnire şi obidă că tot pe dânsa o punea la lucrurile cele mai grele, şi fiind curată în cugetul ei, se rugă lui Dumnezeu cu credinţă ca să o ajute să sfârşească cu bine şi slujba aceasta. Şi unde începu o ploaie dalea de părea că toarnă cu găleata, şi îndată ajunse apa până la genunchile iepelor, apoi dete un îngheţ de nu se mai puteau mişca din loc. Văzând minunea aceasta, fata împăratului mai întâi mulţumi lui Dumnezeu pentru ajutorul ce-i dete, apoi se puse de mulse iepele.

Împăratul se topea de dragoste pentru Ileana Simziana şi se uita la dânsa ca la un cireş copt; dară ea nici nu-l băga în seamă, ci tot da, zi după zi, cu fel de fel de vorbe, a se cununa. În cele de pe urmă, îi zise:

— Văz, luminate împărate, că tot ce am cerut mi s-a împlinit. Un lucru ne mai trebuie, şi apoi să ştii că ne vom cununa.

— Porumbiţa mea, îi răspunse împăratul, împărăţia mea şi eu suntem supuşi ascultători ai poruncilor tale. Cere ce mai ai de cerut cu un ceas mai curând, că iată mă sfârşesc de dragoste pentru tine. Am ajuns ca un năuc, visez deştept, nu mai ştiu ce fac, când mă uit la ochii tăi cei frumoşi şi tânjitori.

—Dacă este aşa, mai zise Ileana Simziana, să-mi aduci vasul cu botez care se păstrează într-o bisericuţă de peste apa Iordanului, şi atunci ne vom cununa.

Cum auzi împăratul aceasta, chemă iarăşi pe fata împăratului şi-i porunci să facă ce o face şi cum va şti ea, să-i aducă ceea ce poruncise Ileana Simziana.

Fata de împărat cum auzi, se duse de spuse lui Galben-de-soare, şi el îi răspunse:

— Aceasta este cea din urmă şi mai grea slujbă ce mai ai să faci. Aibi însă nădejde în Dumnezeu, stăpână, căci şi împăratului i s-a împlinit.

Se gătiră şi plecară.

Calul ştia de toate astea, căci nu era el năzdrăvan de florile mărului.

El spuse fetei împăratului zicând:

— Acel vas cu botez se află pe o masă în mijlocul unei bisericuţe şi-l păzesc nişte călugăriţe. Ele nu dorm nici zi, nici noapte. Din când în când însă un pustnic vine pe la ele de le povăţuieşte cele sfinte pentru Domnul. Când sunt la ascultare de le învaţă pustnicul, rămâne numai una de pândă. De am putea nemeri la vremea aceea, tocmai bine ar fi; de nu, cine ştie cât avem a zăbăvi, căci altfel nu e chip.

Se duseră deci, trecură apa Iordanului şi ajunseră la acea bisericuţă. Noroc că tocmai atunci sosise pustnicul şi chemase pe toate călugăriţele la ascultare. Numai una rămăsese de pază; şi aceasta, obosită fiind de şederea îndelungată, o prinse somnul. Ca să nu se întâmple însă cine ştie ce, ea se culcă pe pragul uşei, cu gând că n-o să

poată nimeni intra fără să simţă ea.

Galben-de-soare povăţui pe fata de împărat cum să facă să pună mâna pe vasul cu botez. Fata se duse binişor, se strecură pe lângă zid şi, pâş-pâş, în vârful degetelor, până la uşă. Aci odată sări ca o pisică de uşure peste prag, de nici nu atinse pe călugăriţa pe care o furase somnul; şi, punând mâna pe vas, ieşi cum a intrat, încălecă pe cal şi pe ici ţi-e drumul!

Călugăriţa simţi, sări în sus şi, văzând că lipseşte vasul, începu a se boci de ţi se rupea rărunchii de milă. Îndată se adunară călugăriţele şi se văicăreau de focul ce le ajunsese. Pustnicul, dacă văzu că s-a spălat pe mâini de vasul cu botez, cătă către fata de împărat cum zbura cu Galben-de-soare şi, rădicând mâinile în sus şi îngenunchind, o blestemă zicând:

— Doamne, Doamne sfinte! Fă ca nelegiuitul care a cutezat să pună mâna lui pângărită pe sfântul vas cu botez să se facă muiere, de va fi bărbat; iară de va fi muiere, să se facă bărbat!

Şi îndată rugăciunea pustnicului se ascultă. Fata împăratului se făcu un flăcău de-ţi era dragă lumea să te uiţi la el.

Cum ajunse la împăratul, se miră şi nu ştia ce să crează ochilor săi, băgând de seamă că se schimbase; lui i se părea că nu mai este cum era la plecare, ci că acum e mai chipos şi mai semeţ. Cum dete vasul, zise:

— Mărite împărate, ţi-am făcu slujbele cu cari m-ai însărcinat. Socotesc că acum am sfârşit. Fii fericit şi domneşte cu pace cât mila Domnului va voi!

— Sunt mulţumit de slujbele tale, zise împăratul; să ştii că după moartea mea tu ai să te urci pe scaunul împărăţiei mele, fiindcă eu n-am moştenitor până acum. Iară dacă Dumnezeu îmi va da un fiu, tu vei fi mâna lui cea dreaptă.

Toţi sfetnicii şi fiii de împărat erau de faţă când a zis

împăratul vorbele acestea.

Ileana Simziana, dacă văzu că i se împlini şi astă voinţă, se hotărî să-şi răzbune asupra împăratului, pentru că trimise tot pe Fătul ei Frumos la toate slujbele cele grele, cari puteau să-l răpună; căci ea credea că însuşi împăratul se va duce să-i aducă vasul cu botez, fiindcă el putea mai lesne s-o facă, de vreme ce toţi se supuneau la porunca lui.

Ea porunci să încălzească baia şi împreună cu împăratul să se îmbăieze în laptele iepelor ei. După ce intră în baie, porunci să-i aducă armăsarul ca să sufle aer răcoros. Şi dacă veni, armăsarul suflă cu o nară înspre dânsa răcoare, iară cu altă nară înspre împăratul aer înfocat, încât fierse şi maţele dintr-însul, şi rămase mort pe loc.

Mare vâlvă se făcu în împărăţie când se auzi de moartea împăratului celui mare şi tare; toţi din toate părţile se adunară şi-i făcură o înmormântare d-ale împărăteştile.

După acestea, zise Ileana Simziana Fătului-Frumos:

— Tu m-ai adus aici, tu mi-ai adus herghelia, tu ai omorât pe zmeul care mă furase, tu mi-ai adus vasul cu botez, tu să-mi fii bărbat. Aidem să ne îmbăiem şi să ne cununăm.

— Eu te voi lua, dacă tu mă alegi, răspunse Făt-Frumos; dară să ştii că în casa noastră voi ca să cânte cocoşul, iară nu găina.

Se învoiră şi intrară în baie. Ileana chemă armăsarul ei ca să încropească laptele în care se vor îmbăia. Chemă şi împăratul cel nou pe Galben-de-soare. Şi astfel amândoi caii se întreceau care de care să facă baia mai potrivită de caldă stăpânului său, şi mai nimerit de încropită.

După ce s-au îmbăiat, a doua zi s-au şi cununat. Apoi s-au urcat în scaunul împărăţiei. Trei săptămâni ţinură

veseliile, şi toată lumea se bucura că le-a dat Dumnezeu un împărat aşa de viteaz, care făcuse atâtea isprăvi.

Iară el domni cu dreptate şi cu frica lui Dumnezeu, ocrotind pe săraci şi neasuprind pe nimeni, şi domnesc şi în ziua de astăzi de n-or fi murit.

Eram şi eu p-acolo şi căscam gura pe dinafară, pe la toate sărbările, căci nici pomeneală nu era să fiu şi eu poftit, şi apoi se ştie că nepoftitul scaun n-are.

Încălecai p-o şea şi v-o spusei d-voastră aşa.

Sarea în bucate

A fost odată un împărat. Acest împărat avea trei fete. Rămânând văduv, toată dragostea lui el şi-o aruncase asupra fetelor. Ele mărindu-se şi văzând sârguinţa ce punea părintele lor ca să le crească pre ele, să le înveţe şi să le păzească de orice răutăţi şi bântuieli, se sileau şi ele din toată puterea lor ca să-l facă să uite mâhnirea ce-l cuprinsese pentru moartea mumei lor.

Într-una din zile, ce-i vine împăratului, că numai întreabă pe fata cea mai mare: – Fata mea, cum mă iubeşti tu pe mine?

— Cum să te iubesc, tată? Iaca eu te iubesc ca mierea, răspunse ea, după ce se gândi că ce lucru poate fi mai dulce pe lume. Atâta o tăie capul pe dânsa, atâta şi vorbi.

—Să-mi trăieşti, fata mea; să-mi facă Dumnezeu parte de tine.

Şi întrebând şi pe fata cea mijlocie: – Dar tu, cum mă iubeşti pe mine, fata mea?

— Ca zahărul, tată. Atâta o tăie şi pe dânsa capul şi atâta răspunse.

— Să-ţi dea Dumnezeu bine, fata mea. Să mă bucur de tine.

Pasămite, fetele acestea erau linguşitoare şi ştiau să-şi arate iubirea către părintele lor mai mult decât o aveau.

Împăratul se bucură cât un lucru mare când auzi de la fetele lui cele mai mari cât îl iubesc. El socoti că altfel de iubire nu poate să fie decât cea dulce ca mierea şi ca zahărul. Şi uitându-se şi la fata cea mai mică, ce sta mai deoparte şi cu sfială, o întreabă şi pe dânsa:

— Cum mă iubeşti tu, fata mea?

— Ca sarea în bucate, tată! răspunse şi ea cu faţa senină, zâmbind cu dragoste firească şi lăsându-şi ochii în jos, de ruşine că vorbi şi ea. Ea se ruşina, biet, văzând că tată-său o băgase şi pe ea în seamă, ca o mai mică ce era.

Când auziră surorile ei răspunsul ce dete ea tatălui lor, pufniră în râs şi-şi întoarseră feţele de către dânsa. Iar tatăl lor se încruntă şi, plin de supărare, zise:

— Ia fă-te mai încoace, nesocotito, să ne înţelegem la cuvinte. N-auzişi tu pe surorile tale cele mai mari cu ce fel de dragoste mă iubesc ele? Cum de nu te-ai luat după dânsele ca să-mi spui câtă dragoste dulce ai şi tu către tatăl tău? Pentru asta oare mă trudesc eu ca să vă cresc şi să vă dau învăţătură cum altele să nu fie în lume ca voi? Să te duci de la mine cu sarea ta cu tot!

Când auzi fata cea mică a împăratului urgia tatălui său, ce cădea pe capul ei, intră în fundul pământului de mâhnire căci se supărase tată-său şi, încumetându-se, zise:

— Să mă ierţi, tată, că eu n-am vrut să te supăr. Eu am socotit cu mintea mea că dragostea ce am către tine este, dacă nu mai presus decât a surorilor mele, dar nici mai prejos decât mierea şi zahărul…

— Auzi, auzi, o întrerupse tată-său; şi mai ai obraz să te atingi de surorile tale cele mai mari? Să te duci de la mine, fată neruşinată ce eşti, să nu-ţi mai auz de nume! Îi închise gura şi o lăsă plângând.

Surorile vrură să o mângâie, dar cu nişte cuvinte atingătoare, care îi făceau mai mult rău decât bine.

Fata cea mică a împăratului, dacă văzu că nici surorile nu o cruţă, îşi puse nădejdea în Dumnezeu şi se hotărî să plece unde mila domnului o va duce. Îşi luă deci din casa părintească un rând de haine proaste şi vechi şi pribegi din sat în sat, până la curtea unui alt împărat. Ajungând acolo, stătu la poartă. Chelăreasa o văzu şi dacă veni la dânsa o întrebă ce vrea; ea răspunse că este o fată săracă şi fără de părinţi, şi ar vrea să se bage la stăpân dacă ar găsi vreun loc.

Tocmai atunci ieşise ajutoarea chelăresei şi ar fi voit să bage pe alta. Se uită la dânsa chelăreasa, cu ochii pătrunzători, şi i se păru a fi bună să o ia pe dânsa în slujbă. Fata de împărat mai fu întrebată că ce simbrie cere, şi ea răspunse că nu cere nicio simbrie, fără decât să slujească o bucată de vreme şi dacă slujba ei va fi vrednică de vreo simbrie, să-i dea atât cât va face.

Chelăreasa se bucură văzând-o că răspunde aşa de cuminte, şi o luă să-i fie ajutoare. Îi spuse ce are să facă şi ii dete pe mână un vraf de chei din mai multe ce avea. Fata era cuminte şi deşteaptă. Ea începu să deretice prin cămară şi prin dulapurile de la care avea cheile şi să puie fiecare lucruşor la rânduiala lui.

Şi fiindcă îi prindea mâna la frământat, la fiertul dulceţilor şi la alte bunătăţi de mâncare ce se află prin cămările împăraţilor, în grija ei fură lăsate tainurile curţii. Şi cum oare n-ar fi ştiut să facă toate astea? Mă rog, fată de împărat nu era? Şi nu se ivi nicio cârteală din partea nimănui, căci ea toate tainurile le împărţea cu cumpănă şi cu dreptate, de nu-i găsea nimeni nicio părtinire.

Unde să stea ea la vorbă deşartă, sau cu streinii carii veneau să-şi ia tainurile şi merticurile? Unde să iasă din gura ei vreo vorbă fără cumpăt, ori să asculte de la cineva vreo asemenea vorbă, că se ruşina şi găsea ea cuvinte destul de cuviincioase cu care să închiză şi gura cea mai farfara. Ea nu sta la taifas cu slugile ori cu

slujnicile curţii, ci, când îşi găsea câte niţică vreme de repaus, citea pe carte. Toţi cu totul aveau sfială de dânsa şi nu-i găsea nimeni vreo faptă care să le dea dreptul a-i atârna vreun ponos de coadă.

Vestea despre vrednicia şi smerenia ajutoarei de chelăreasă ajunse numaidecât şi la urechile împărătesei. Ea dori s-o vază. Iar dacă se înfăţişă împărătesei, fata de împărat ştiu să se arate şi să vorbească din inimă curată, fără prefăcătorie şi fără multă îndrăzneală. Împărăteasa prinse a o îndrăgi. Ea bănui că ajutoarea de chelăreasă nu poate să fie de neam prost.

Şi aşa cum vă spusei, împărăteasa luă pe fată, ajutoarea cheiăresei, pe lângă dânsa. Unde se ducea împărăteasa, mergea şi ea; când se punea împărăteasa la lucru, lucra şi ca. Apoi, lucrul ce ieşea din mâna ei era mărgăritar, nu altceva. Din toate cuvintele cele înţelepte ce ieşeau din gura ei plăcu împărătesei mai mult decât orice. Ce să întindem vorbă multă? Ajunsese să fie nedespărţită de împărăteasă. O iubea împărăteasa ca pe copilul ei.

Se mira şi împăratul de atâta alipire a împărătesei către această fată. Acest împărat avea un fecior singur la părinţi. Tată-său şi mumă-sa se uitau la dânsul ca la soare. Îl pierdeau de drag ce le era.

Şi mergând împăratul la un război, luă şi pe fiul său cu dânsul, ca să se deprinză cu ale războaielor. Acolo, nu ştiu cum se făcu, nu ştiu cum se drese, că numai ce îl aduseră acasă rănit.

Să fi văzut pe mă-sa jăliri şi plânsete. Nopţile le făcea zile privindu-l la boală. Iar dacă o ajunse oboseala de nu mai putea sta în picioare, împărăteasa puse pe fata ei din casă, ca pe un om de credinţă, să îngrijăască de dânsul, şi apoi, când una, când alta, erau nelipsite de lângă patul rănitului.

Cuvintele cele blânde şi înţelepte ale fetei,

mângâierile ei cele dulci şi neprefăcute, smerenia ei deşteptară în inima bolnavului o simţire ce nu o avusese până atunci, iar mai mult decât toate, cum ştia ea să umble de binişor când îi primenea rănile, făcu pe fiul de împărat să o iubească ca pe o soră, căci pare că-i alina durerile când punea ea mâna pe rănile lui.

Într-un după-prânz, după ce se făcuse mai bine, când sta de vorbă cu mă-sa, el îi zise:

— Ştii ce, mamă, mie mi-ar fi voia să mă însor.

— Bine, măicuţă, bine. Mai bine de tânăr, decât să intri în valurile lumii. Să-ţi caute maica o fată bună de împărat, şi dc neam, şi de treabă.

— Ea e găsită, mamă.

—Şi cine este? O ştiu eu?

— Să nu te superi, mamă, dacă ţi-oi spune. Mie mi-a rămas inima la fata dumitale din casă. O iubesc, mamă, ca pe sufletul meu. Din câte fete de împăraţi şi de domni am văzut, niciuna nu mi-a plăcut ca dânsa. Ea mi-a robit inima.

Se împotrivi împărăteasa oarecum, cârmi ea; dar nu fu cu putinţa să întoarcă pornirea fiului ei de la această însurătoare.

Dacă văzu şi văzu că altfel nu se poate, şi că fata ce-şi alesese fiul ei să o ia de nevastă este cuminte, blândă, cu bună judecată, şi mai presus de toate este smerită, cinstită şi vrednică, se învoi şi dânsa. Rămase acum să înduplece şi pe împăratul, tatăl băiatului, ca să primească şi dânsul alegerea fiului lor. Pentru aceasta nu fu mare greutate; căci atât muma, cât şi fiul căzură cu rugăminte şi lăudară pe fată cum ştiură şi ei mai bine.

Logodiră deci împăratul şi împărăteasa pe fiul lor cu fata din casă a împărătesei şi hotărâră şi nunta.

Când începură a face poftirile la nuntă, logodnica fiului de împărat se ruga cu cerul, cu pământul ca la nuntă să poftească şi pe împăratul cutare, pe tatăl ei

adică; se feri însă d-a spune cuiva că este fata acelui împărat. Socrii primiră să-i facă voia şi poftiră la nuntă şi pe acel împărat.

În ziua cununiilor veniră toţi musafirii la nuntă. Se începură veseliile şi ţinură toată ziua, ca la împăraţi, de! Ce să zici? Seara se întinse o masă d-alea împărăteştile, cu fel de fel de mâncări, de băuturi, de plăcinte şi de alte bunătăţi, de să-ţi lingi şi degetele când le vei mânca.

Mireasa poruncise bucătarilor ce bucate să gătească. Ea însă cu mâna ei găti deoparte toate acele feluri de mâncare numai pentru un musafir. Apoi dete poruncă unei slugi credincioase ca să bage bine de seamă ca, aducând la masă bucatele gătite de dânsa, să le puie dinaintea împăratului poftit după rugăciunea ei. Dară să îngrijască să nu le puie dinaintea altcuiva, că e primejdie de moarte. Sluga cea credincioasă făcu întocmai precum i se poruncise.

După ce se aşezară toţi poftiţii la masă, începură a mânca şi a se veseli cât nu se poate spune. Împăratul cel poftit, adică tatăl miresei, mânca şi nu prea. Încă de când venise, el se tot uita la mireasă şi pare că-i zicea inima ceva, dară nu-i venea să crează ochilor. Pasămite, el îşi semuia copila, şi neputându-şi da seamă de cum ajunsese ea să se mărite după un fecior de împărat, nu cuteză să zică nimănui nimic. Vezi că trudele şi necazurile ce suferise biata fată o schimbaseră de cum o ştia tată-său. Şi, îndemnându-se de pofta cu care mâncau mesenii, ar fi voit şi dânsul să mănânce şi să se veselească; dară după ce gustă o dată sau de două ori din bucate, se opri. Sluga care îi aducea bucatele le ridica întregi, neatinse. Se mira acest împărat cum de toţi mesenii mănâncă cu poftă nişte bucate care pentru dânsul n-aveau niciun gust. Se încumese şi întreabă pe vecinul din dreapta. Acesta îi răspunse că astfel de bucate bune n-a mâncat de nu ţine minte. Gustă şi

împăratul din talerul vecinului, şi văzu că bucatele sunt bune. Asemenea făcu şi la vecinul din stânga. Îi lăsa gura apă după bucatele cele bune ce gustase de la vecini; foamea îi da zor să îmbuce şi el; dară cine putea să mănânce bucatele ce i se aducea, lui? Rabdă ce rabdă; de ruşine lua el câteodată şi din bucatele ce i se aduceau, ca să nu se facă de râs între meseni, dar încolo nimic. În cele din urmă, nu se mai putu opri, şi ridicându-se în sus, zise cu glas mare:

— Bine, împărate, m-ai chemat la nunta fiului tău ca să-ţi baţi joc de mine?

— Vai de mine, măria-ta! Cum se poate să-ţi treacă prin gând una ca aceasta? După cum se vede toată adunarea, te cinstesc şi pe dumneata ca pe toţi ceilalţi împăraţi, fără deosebire.

— Ba să mă ierţi, împărate, bucatele tuturor mesenilor sunt bune de mâncat, numai ale mele nu. Se făcu foc de supărare împăratul socru şi porunci ca numaidecât să vie bucătarii să-şi dea seamă de ceea ce au făcut, şi vinovaţii să se dea morţii.

Ştiţi ce era? Iaca mireasa gătise toate bucatele pentru tată-său fără sare, ci numai cu miere şi cu zahăr. Chiar sarniţa de dinaintea lui era plină cu zahăr pisat, şi degeaba lua bietul împărat cu cuţitul din sarniţă ce credea el că este cu sare şi punea în bucate, ele, în loc să se facă mai bune de mâncare, se făceau şi mai dulci de pe cât erau, şi mai cătrănite.

Atunci se ridică mireasa în sus şi zise împăratului socru:

— Eu am gătit bucatele pentru împăratul ce s-a supărat, şi iată pentru ce am făcut-o: Acest împărat este tată-meu. Noi eram trei surori în casa părintească. Tata ne-a întrebat într-o zi cum îl iubim noi. Surorile mele cel mai mari, una îi răspunse că îl iubeşte ca mierea, alta ca zahărul. Eu îi zisei că îl iubesc ca sarea în bucate. Aşa am

socotit eu că nu se poate mai multă iubire decât aceasta! Tata s-a supărat pe mine şi m-a gonit din casă. Dumnezeu nu m-a lăsat să piei şi, prin muncă, cinste şi hărnicie, am ajuns unde mă vedeţi. Acum am vrut să dovedesc tatei că, fără miere şi fără zahăr, poate omul să trăiască, dar fără sare nu, d-aia i-am gătit bucatele fără sare. Judecaţi dumneavoastră cu minte împărătească cine a avut dreptate.

Toţi mesenii într-o glăsuire găsiră cu cale că pe nedrept a fost fata gonită din casa părintească. Atunci tatăl fetei mărturisi că n-a ştiut să preţuiască duhul fetei sale şi şi-a cerut iertăciune. Fata, şi ea, i-a sărutat mâna şi şi-a cerut şi dânsa iertăciune dacă fapta ei l-a supărat. Şi se puseră pe o veselie şi pe o petrecere de se duse vestea în lume. Tatăl fetei se veselea, nu se veselea, dar socrul ştiu că se veselea şi se mândrea că a dobândit o aşa noră, şi de viţă bună, şi înţeleaptă şi harnică.

Eram şi eu la nuntă împreună cu cheleşul acela care se tupilează printre d-voastră, cinstiţi boieri. Multe ciolane, doamne, mai căzură de la acea masă, şi, care cum cădea, tot în capul chelului le da.

Şi încălecai p-o şea, şi v-o spusei d-voastră aşa.

Şi încălecai p-o lingură scurtă, să trăiască cine ascultă.

Şi mai încălecai p-un fus, să trăiască şi cine a spus.

Prâslea cel voinic şi merele de aur

Era odată un împărat puternic şi mare şi avea pe lângă palaturile sale o grădină frumoasă, bogată de flori şi meşteşugită nevoie mare! Aşa grădină nu se mai văzuse până atunci, p-acolo. În fundul grădinei avea şi un măr care făcea mere de aur şi, de când îl avea el, nu putuse să mănânce din pom mere coapte, căci, după ce le vedea înflorind, crescând şi pârguindu-se, venea oarecine noaptea şi le fura, tocmai când erau să se coacă. Toţi paznicii din toată împărăţia şi cei mai aleşi ostaşi, pe care îi pusese împăratul să pândească, n-au putut să prinză pe hoţi. În cele mai de pe urmă, veni fiul cel mai mare al împăratului şi-i zise:

— Tată, am crescut în palaturile tale, m-am plimbat prin astă grădină de atâtea ori şi am văzut roade foarte frumoase în pomul din fundul grădinei, dar n-am putut gusta niciodată din ele; acum a dat în copt, dă-mi voie ca nopţile astea să păzesc însumi, şi mă prinz că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuieşte.

— Dragul meu, zise tată-său, atâţia oameni voinici au păzit şi n-au făcut nici o ispravă. Doresc prea mult să văz la masa mea măcar un măr din acest pom care m-a ţinut atâta sumă de bani şi de aceea, iată, mă înduplec şi te las ca să pândeşti, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbuteşti.

Atunci fiul împăratului se puse la pândă o săptămână întreagă: noaptea pândea şi ziua se odihnea; iară când fu într-o dimineaţă, se întoarse trist la tată-său şi-i spuse cum priveghease până la miezul nopţii, cum mai pe urmă îl apucase o piroteală de nu se mai putea ţinea pe picioare, cum, mai târziu, somnul îl copleşi şi căzu ca un mort, fără să se poată deştepta decât tocmai când soarele era rădicat de două suliţe, şi atuncea văzu că merele lipsesc.

Nepoftită fu mâhnirea tatălui său, când auzi spuindu-i-se astă întâmplare.

De silă de milă, fu nevoit a mai aştepta încă un an, ca să facă şi voia fiului său celui mijlociu, care cerea cu stăruinţă de la tată-său ca să-l lase şi pe dânsul să pândească, şi se lega că el va prinde pe hoţii care îi făcea atâta întristare.

Timpul veni, merele începură a se pârgui; atunci fiul său cel mijlociu păzi şi el; dară păţi ca şi frate-său cel mare.

Tată-său, deznădăjduit, pusese în gând să-l taie; dar fiul său cel mic, Prâslea, veni cu rugăciune către tată-său, şi-i zise:

— Tată, atâţia ani l-ai ţinut, ai suferit atâtea necazuri după urma acestui pom, mai lasă-l, rogu-te, şi anul acesta, să-mi încerc şi eu norocul.

— Fugi d-aci, nesocotitule, zise împăratul. Fraţii tăi cei mai mari, atâţi şi atâţi oameni voinici şi deprinşi cu nevoile n-au putut face nimic, şi tocmai tu, un mucos ca tine, o să izbutească? N-auzi tu ce prăpăstii spun fraţii

tăi? Aici trebuie să fie ceva vrăji.

— Eu nu mă încumet, zise Prâslea, a prinde pe hoţi, ci zic că o încercare de voi face şi eu, nu poate să-ţi aducă nici un rău.

Împăratul se înduplecă şi mai lăsă pomul netăiat încă un an.

Sosi primăvara: pomul înflori mai frumos şi legă mai mult decât altădată. Împăratul se veseli de frumuseţea florilor şi de mulţimea roadelor sale, dară când se gândea că nici în anul acesta n-o să aibă parte de merele lui cele aurite, se căia că l-a lăsat netăiat.

Prâslea se ducea adesea prin grădină, da ocol mărului şi tot plănuia. În sfârşit, merele începură a se pârgui. Atunci fiul cel mai mic al împăratului zise:

— Tată, iată a sosit timpul; mă duc să pândesc şi eu.

— Du-te, zise împăratul; dară negreşit că şi tu ai să te întorci ruşinat ca şi fraţii tăi cei mai mari.

— Pentru mine n-are să fie aşa mare ruşine, zise el; fiindcă nu numai că sunt mai mic, dară nici nu mă leg ca să prinz pe tâlhari, ci numai o cercare să fac.

Cum veni seara, se duse, îşi luă cărţi de cetit, două ţepuşe, arcul şi tolba cu săgeţile. Îşi alese un loc de pândă într-un colţ pe lângă pom, bătu ţepuşele în pământ şi se puse între ele, aşa cum să-i vină unul dinainte şi altul la spate ca, dacă îi va veni somn şi ar moţăi, să se lovească cu barba în cel de dinaintea lui şi dacă ar da capul pe spate, să se lovească cu ceafa în cel de dinapoi.

Astfel pândi până când, într-una din nopţi, cam după miezul nopţii, simţi că-l atinge încetişor boarea ziorilor care îl îmbăta cu mirosul său cel plăcut, o piroteală moleşitoare se alegă de ochii lui; dară loviturile ce suferi vrând să moţăiască îl deşteptară, şi rămase priveghind până când, pe la revărsat de ziori, un uşor fâşâit se auzi prin grădină. Atunci, cu ochii ţintă la pom, luă arcul şi sta

gata; fâşâitul se auzi mai tare şi un oarecine se apropie de pom şi se apucă de ramurile lui; atunci el dete o săgeată, dete două şi, când dete cu a treia, un geamăt ieşi de lângă pom şi apoi o tăcere de moarte se făcu; iară el, cum se lumină puţin, culese câteva mere din pom, le puse pe o tipsie de aur şi le duse la tatăl său.

Niciodată n-a simţit împăratul mai mare bucurie decât când a văzut la masa sa merele de aur din care nu gustase niciodată.

— Acum, zise Prâslea, să căutăm şi pe hoţ.

Dară împăratul, mulţumit că pipăise merele cele aurite, nu mai voia să ştie de hoţi. Fiul său însă nu se lăsa cu una cu două, ci, arătând împăratului dâra de sânge ce lăsase pe pământ rana ce făcuse hoţului, îi spuse că se duce să-l caute şi să-l aducă împăratului chiar din gaură de şarpe. Şi chiar de a doua zi vorbi cu fraţii lui ca să meargă împreună pe urma hoţului şi să-l prinză.

Fraţii săi prinseră pizmă pe el pentru că fusese mai vrednic decât dânşii şi căutau prilej ca să-l piarză; de aceea şi voiră bucuros să meargă. Ei se pregătiră şi porniră.

Se luară, deci, după dâra sângelui şi merse, merse, până ce ieşiră la pustietate, de acolo mai merse oleacă până ce dete de o prăpastie, unde se şi pierdu dâra. Ocoliră împregiurul prăpastiei şi văzură că dâra de sânge nu mai înainta. Atunci pricepură ei că în prăpastia aceea trebuie să locuiască furul merelor.

Dară cum să se lase înăuntru? Porunciră numaidecât vârteje şi funii groase, şi îndată se şi gătiră. Le aşezară, şi se lăsă fratele cel mare.

— Dară, zise el, când voi scutura frânghia, să mă scoateţi afară.

Aşa şi făcură. După fratele cel mare se coborî cel mijlociu şi făcu şi el ca cel dintâi, atâta numai că se lăsă

ceva mai în jos.

— Acum e rândul meu să mă las în prăpastie, zise Prâslea, văzând că fraţii cei mari se codesc; când voi mişca frânghia, voi mai mult să mă lăsaţi în jos; şi după ce veţi vedea că frânghia nu se mai duce la vale, să puneţi paznici, să păzească şi, când va vedea că frânghia se mişcă de loveşte marginile groapei, să o trageţi afară.

Se lăsă şi cel mai mic din fraţi şi, de ce mişca frânghia d-aia îl lăsa mai jos, şi-l lăsară, şi-l lăsară, până ce văzură că frânghia nu mai sta întinsă, cum este când are ceva atârnat de capătul ei.

Atunci fraţii ţinură sfat şi ziseră:

— Să aşteptăm până ce vom vedea dacă face vreo izbândă, şi atunci ori bine ori rău de va face, să-l pierdem, ca să ne curăţim de unul ca dânsul care ne face de ruşine.

Prâslea ajunse pe tărâmul cellalt, se uită cu sfială în toate părţile, şi cu mare mirare văzu toate lucrurile schimbate; pământul, florile, copacii, lighioni altfel făptuite erau p-acolo. Deocamdată îi cam fu frică, dară, îmbărbătându-se, apucă pe un drum şi merse până dete de nişte palaturi cu totul şi cu totul de aramă.

Nevăzând nici pui de om pe care să-l întrebe câte ceva, intră în palat, ca să vază cine locuia acolo. În pragul uşei îl întâmpină o fată frumuşică, care zise:

— Mulţumesc lui Dumnezeu că ajunsei să mai văz om de pe tărâmul nostru. Cum ai ajuns aice, frate, îl întrebă ea; aici este moşia a trei fraţi zmei, care ne-a răpit de la părinţii noştri, şi suntem trei surori şi fete de împărat de pe tărâmul de unde eşti tu.

Atunci el povesti în scurt toată istoria cu merele, cum a rănit pe hoţ şi cum a venit după dâra sângelui până la groapa pe unde s-a lăsat în jos la ea. Şi o întrebă ce fel de oameni sunt zmeii aceia şi dacă sunt voinici.

Ea îi spuse apoi că fiecare din zmei şi-a ales câte una

din ele şi le tot sileşte să-i ia de bărbaţi, iară ele se tot împotrivesc cu fel de fel de vorbe, cerându-le câte în lună şi în soare, şi ei se fac luntre şi punte de le împlinesc toate voile.

— Ei sunt în adevăr voinici, adăogă ea, însă cu vrerea lui Dumnezeu poate îi vei birui. Dară până una alta ascunde-te, vai de mine! undeva, să nu dea zmeul peste tine în casa lui, că e năbădăios şi se face leu-paraleu. Acum e timpul când are să vină la prânz, şi are obicei de aruncă buzduganul cale de un conac şi loveşte în uşă, în masă şi se pune în cui.

N-apucă să isprăvească vorba, şi se auzi ceva că şuieră, că loveşte în uşă, în masă, şi buzduganul se arătă şi se aşeză în cui. Dară Prâslea luă buzduganul, îl azvârli înapoi mai departe decât îl azvârlise zmeul; şi, când era prin dreptul lui, îl atinse pe umere.

Zmeul, speriat, stătu în loc, se uită după buzdugan, se duse de-l luă şi se întoarse acasă. Când era la poartă, începu să strige:

— Hâm! hâm! aici miroase a carne de om de pe tărâmul cellalt; şi, văzând pe fiul de împărat ce-i ieşise înainte, îi zise: Ce vânt te-a adus pe aici, omule, ca să-ţi rămâie oasele pe alt tărâm?

— Am venit ca să prinz pe furii merelor de aur ale tatălui meu.

— Noi suntem, îi zise zmeul; cum vrei să ne batem? În buzdugane să ne lovim, în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm?

— Ba în luptă, că e mai dreaptă, răspunse Prâslea.

Atunci se apucară la trântă, şi se luptară şi se luptară, până când zmeul băgă pe Prâslea în pământ până la glezne; iar Prâslea se opinti o dată, aduse pe zmeu şi, trântindu-l, îl băgă în pământ până în genunchi şi-i şi tăie capul.

Fata, cu ochii plini de lacrămi, îi mulţumi că a scăpat-

o de zmeu, şi-l rugă să-i fie milă şi de surorile ei.

După ce se odihni vreo două zile, porni, după povaţa fetei, la soră-sa cea mijlocie care avea palaturile de argint.

Acolo, ca şi la cea mare, fu priimit cu bucurie; fata îl rugă să se ascunză; iar el nu voi; ci, când veni buzduganul să se aşeze în cui, pe care îl aruncase zmeul ei cale de două conace, el îl aruncă mult mai îndărăt, izbind şi pe zmeu în cap; iară zmeul veni turburat, se luptă cu Prâslea ca şi frate-său cel mare, şi rămase şi el mort.

Fata, după ce îi mulţumi, îl povăţui cum să facă ca să scape din robie şi pe sora lor cea mai mică.

— Deşi e mai puternic, zise fata, decât fraţii lui pe care i-ai omorât, dar cu ajutorul lui Dumnezeu şi mai ales că e şi cam bolnav din lovitura ce i-ai dat cu săgeata când a vrut să fure merele, nădăjduiesc că-i vei veni de hac.

O săptămână întreagă se desfătară împreună cu amândouă fetele, şi Prâslea odihnindu-se de ostenelile ce încercase, porni şi către zmeul de al treilea.

Văzând palaturile de aur în care locuia zmeul cel mic, rămase cam pe gânduri, dară, luându-şi inima în dinţi, intră înăuntru.

Cum îl văzu, fata îl rugă ca pe Dumnezeu să o scape de zmeu, care, zicea ea, e otărât ca, îndată ce se va face sănătos bine, să o silească oricum să se însoţească cu dânsul.

Abia isprăvise vorba şi buzduganul, izbind în uşă şi în masă, se puse în cui. Prâslea întrebă ce putere are zmeul şi îi spuse că aruncă buzduganul cale de trei conace; atunci el aruncă şi mai departe, lovindu-l în piept.

Zmeul, turbat de mânie, se întoarse numaidecât acasă.

— Cine este acela care-a cutezat să calce hotarele

mele şi să intre în casa mea?

— Eu sunt, zise Prâslea.

— Dacă eşti tu, îi răspunse zmeul, am să te pedepsesc amar pentru nesocotinţa ta. Cum ai vrut, venit-ai; dară nu te vei mai duce cum vei voi.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, îi răspunse Prâslea, am eu ac şi de cojocul tău.

Atunci se învoiră să se ia la luptă dreaptă, şi se luptară şi se luptară, zi de vară până seara;

iară când fu pe la nămiez, se făcură amândoi două focuri şi aşa se băteau; un corb însă le tot da ocol, croncănind.

Văzându-l, zmeul îi zise:

— Corbule, corbule! ia seu în unghiile tale şi pune peste mine, că-ţi voi da stârvul ăsta ţie.

— Corbule, corbule! îi zise şi Prâslea, dacă vei pune peste mine seu, eu îţi voi da trei stârvuri.

— Unde dă Dumnezeu să cază o asemenea tiflă peste mine! Mi-aş sătura sălaşul întreg.

— Adevăr grăieşte gura mea, îi răspunse Prâslea.

Corbul, fără a mai întârzia, aduse în unghiile sale seu, puse peste viteazul Prâslea, şi prinse mai multă putere.

Către seară zise zmeul către fata de împărat, care privea la dânşii cum se luptau, după ce se făcuseră iară oameni:

— Frumuşica mea, dă-mi niţică apă să mă răcoresc, şi-ţi făgăduiesc să ne cununăm chiar mâine.

— Frumuşica mea, îi zise şi Prâslea, dă-mi mie apă, şi-ţi făgăduiesc să te duc pe tărâmul nostru şi acolo să ne cununăm.

— Să-ţi auză Dumnezeu vorba, voinice, şi să-ţi împlinească gândul! îi răspunse ea.

Fata de împărat dete apă lui Prâslea de bău şi prinse mai multă putere; atunci strânse pe zmeu în braţe, îl ridică în sus şi, când îl lăsă jos, îl băgă până în genunchi

în pământ; se opinti şi zmeul, ridică şi el în sus pe Prâslea şi, lăsându-l jos, îl băgă până în brâu; puindu-şi toate puterile, Prâslea mai strânse o dată pe zmeu de-i pârâi oasele şi, aducându-l, îl trânti aşa de grozav, de îl băgă până în gât în pământ şi-i şi tăie capul; iară fetele, de bucurie, se adunară împregiurul lui, îl luau în braţe, îl sărutau şi îi ziseră:

— De azi înainte frate să ne fii.

Îi spuseră apoi că fiecare din palaturile zmeilor are câte un bici, cu care loveşte în cele patru colţuri ale lor şi se fac nişte mere. Aşa făcură, şi fiecare din fete avură câte un măr. Se pregătiră, deci, să se întoarcă pe tărâmul nostru.

Ajungând la groapă, cletenă frânghia de se lovi de toate mărginile groapei. Paznicii de sus pricepură că trebuie să tragă frânghia. Se puseră la vârtejuri şi scoaseră pe fata cea mare cu mărul ei de aramă.

Ea, cum ajunse sus, arătă un răvăşel ce-i dase Prâslea, în care scria că are să ia de bărbat pe frate-său cel mai mare.

Bucuria fetei fu nespusă când se văzu iară pe lumea unde se născuse.

Lăsară din nou frânghia şi scoase şi pe fata cea mijlocie, cu mărul ei cel de argint şi cu o altă scrisoare, în care o hotăra Prâslea de soţie fratelui celui mijlociu.

Mai lăsară frânghia şi scoase şi pe fata cea mică: aceasta era logodnica lui Prâslea; însă mărul ei cel de aur nu-l dete, ci îl ţinu la sine.

El simţise de mai-nainte că fraţii săi îi poartă sâmbetele şi, când se mai lăsă frânghia ca să-l ridice şi pe el, dânsul legă o piatră şi puse căciula deasupra ei, ca să-i cerce; iară fraţii dacă văzură căciula, socotind că este fratele loc cel mic, slăbiră vârtejile şi dete drumul frânghiei, care se lăsă în jos cu mare iuţeală, ceea ce făcu pe fraţi să crează că Prâslea s-a prăpădit.

Luară, deci, fetele, le duseră la împăratul, îi spuseră cu prefăcută mâhnire că fratele lor s-a prăpădit, şi se cununară cu fetele, după cum rânduise Prâslea. Iară cea mică nu voia cu nici un chip să se mărite, nici să ia pe altul.

Prâslea, care şedea doparte, văzu piatra care căzuse cu zgomot, mulţumi lui Dumnezeu că i-a scăpat zilele şi se gândea ce să facă ca să iasă afară. Pre când se gândea şi se plângea dânsul, auzi un ţipăt şi o văietare care îi împlu inima de jale; se uită împregiur şi văzu un balaur care se încolăcise pe un copaci şi se urca să mănânce nişte pui de zgripsor. Scoase paloşul Prâslea, se repezi la balaur şi numaidecât îl făcu în bucăţele.

Puii, cum văzură, îi mulţumiră şi-i ziseră:

— Vino încoa, omule viteaz, să te ascundem aici, că, de te va vedea mama noastră, te înghite de bucurie.

Traseră o pană de la unul din pui şi-l ascunseră în ea.

Când veni zgripsoroaica şi văzu grămada aia mare de bucăţele de balaur, întrebă pe pui, cine le-a făcut ăst bine?

— Mamă, ziseră ei, este un om de pe tărâmul celălalt şi a apucat încoa spre răsărit.

— Mă duc, le zise ea, să-i mulţumesc.

Ea porni ca vântul înspre partea încotro îi spusese puii că a apucat omul. După câteva minute, se întoarse:

— Spuneţi-mi drept, le zise, încotro s-a dus.

— Spre apus, mamă.

Şi într-o bucată de vreme, ca de când începui să vă povestesc, străbătu cele patru părţi ale tărâmului de jos şi se întoarse cu deşert. Ea ceru ca numaidecât să-i spuie. În cele mai de pe urmă, îi ziseră puii:

— Dacă ţi l-om arăta, mamă, ne făgăduieşti că nu-i vei face nimic?

— Vă făgăduiesc, dragii mei.

Atunci ei îl scoaseră din pană şi îl arătară; iară ea, de

bucurie, îl strânse în braţe şi cât p-aci era să-l înghiţă, dacă nu l-ar fi acoperit puii.

— Ce bine vrei să-ţi fac şi eu, pentru că mi-ai scăpat puii de moarte?

— Să mă scoţi pe tărâmul celălalt, răspunse Prâslea.

— Greu lucru mi-ai cerut, îi zise zgripsoroaica; dară pentru că ţie îţi sunt datoare mântuirea puilor mei, mă învoiesc la asta. Pregăteşte 100 oca de carne făcută bucăţele de câte o oca una, şi 100 pâini.

Făcu ce făcu Prâslea, găti pâinile şi carnea şi le duse la gura groapei. Zgripsoroaica zise:

— Pune-te deasupra mea cu merinde cu tot şi, de câte ori oi întoarce capul, să-mi dai câte o pâine şi câte o bucată de carne.

Se aşezară şi porniră, dându-i, de câte ori cerea, pâine şi carne. Când era aproape, aproape să iasă deasupra, pasărea uriaşă mai întoarse capul să-i mai dea demâncare; dară carnea se sfârşise. Atunci Prâslea, fără să-şi piardă cumpătul, trase paloşul şi-şi tăie o bucată de carne moale din coapsa piciorului de sus şi o dete zgripsoroaicei.

După ce ajunseră deasupra şi văzu că Prâslea nu putea să îmble, îi zise zgripsoroaica:

— Dacă nu era binele ce mi-ai făcut şi rugăciunea puilor mei, mai că te mâncam. Eu am simţit că carnea care mi-ai dat în urmă era mai dulce decât cea de mai înainte, şi n-am înghiţit-o; rău ai făcut de mi-ai dat-o.

Apoi o dete afară dintr-însa, i-o puse la loc, o unse cu scuipat de al său, şi se lipi. Atunci se îmbrăţişară, îşi mulţumiră unul alteia, şi se despărţiră; ea se duse în prăpastia de unde ieşiseră şi Prâslea plecă către împărăţia tatălui său.

Plecând către oraşul în care locuia părinţii şi fraţii săi, îmbrăcat fiind în haine proaste ţărăneşti, întâlni nişte drumeţi şi află de la dânşii că fraţii lui au luat de soţii pe

fetele care le-a trimis el, după cum le hotărâse însuşi, că părinţii lui erau foarte mâhniţi de pieirea fiului lor celui mai mic, că fata cea mică e îmbrăcată în negru şi-l jeleşte şi că nu voieşte a se mărita nici în ruptul capului, măcar că a peţit-o mai mulţi fii de împărat; că acum, în cele din urmă, fraţii lui i-a adus un ginere prea frumos şi că o silesc cu toţii să-l ia şi că nu se ştie de va putea scăpa.

Prâslea, auzind de toate acestea, nu puţin s-a întristat în sufletul lui şi, cu inima înfrântă, a intrat în oraş. Mai cercetând în sus şi în jos, află că fata a zis împăratului că, dacă voieşte să o mărite cu tânărul care i-l aduseră, să poruncească a-i face şi a-i aduce la odoare o furcă cu caierul şi fusul cu totul de aur şi să toarcă singură, fiindcă aşa îi făcuse şi zmeul şi asta îl plăcea mult. Mai află că împăratul chemase pe starostea de argintari şi-i poruncise zicându-i: „Iată, de azi în trei săptămâni să-mi dai gata furca care o cere fata mea cea mică; că de unde nu, unde-ţi stau picioarele, îţi va sta şi capul”; şi bietul argintar se întoarse acasă trist şi plângând.

Atunci Prâslea se duse de se băgă ucenic la argintar.

Prâslea, tot văzând pe stăpânu-său văitându-se fiindcă nu izbutise a face furca după porunceală, îi zise:

— Stăpâne, te văz trist că nu poţi să faci furca ce ţi-a poruncit împăratul, iată, mai sunt trei zile până să se împlinească sorocul ce ţi-a dat; lasă-mă pe mine să o fac.

Argintarul îl goni, zicându-i:

— Atâţi meşteri mari n-au putut să o facă, şi tocmai un trenţeros ca tine să o facă?

— Dacă nu-ţi voi da furca de azi în trei zile, răspunse Prâslea, să-mi faci ce vei voi.

Atunci se învoiră a-i da o odaie să lucreze numai Prâslea singur, şi pe fiecare noapte să-i dea câte o trăistuţă de alune şi câte un pahar de vin bun.

Argintarul îi ducea grija, fiindcă, ascultând pe la uşe, n-auzea alt decât cum spărgea la alune pe nicovală! Iară când fu a treia zi, el ieşi dis-de-dimineaţă din odaie cu furca pe tavă, pe care o scosese din mărul zmeului, ce era la dânsul, şi o dete argintarului ca să o ducă fetei împăratului.

Argintarul nu mai putea de bucurie, şi-i făcu un rând de haine; iar pe la nămiez, când venise slujitorii împăratului ca să-l cheme la palat, el se duse şi îi dete furca care torcea singură.

După ce împăratul se minună de frumuseţea ei, dete argintarului doi saci de bani.

Fata, cum văzu furca, îi trecu un fier ars prin inimă; ea cunoscu furca şi pricepu că Prâslea cel viteaz trebuie să fi ieşit deasupra pământului. Atunci zise împăratului:

— Tată, cine a făcut furca poate să-mi facă încă un lucru pe care mi l-a adus la odoare zmeul.

Iară împăratul chemă îndată pe argintar şi-i porunci să-i facă o cloşcă cu pui cu totul şi cu totul de aur, şi-i dete soroc de trei săptămâni, şi dacă nu i-o face-o, unde îi stă picioarele îi va sta şi capul.

Argintarul, ca şi de-lalt rând, se întoarse acasă trist; despreţui ca şi întâia oară pe Prâslea, care îl întrebase şi de astă dată; iară dacă se înţeleseră la cuvinte, se învoiră şi lucrul se şi săvârşi cu bine.

Când văzu argintarul cloşca cloncănind şi puii piuind, cu totul şi cu totul de aur şi ciugulind mei tot de aur, înţelese că trebuie să fie lucru măiestru.

Argintarul luă cloşca, o duse la împăratul, iară împăratul, după ce se minună îndestul de frumuseţea şi gingăşia lor, o duse fetei şi-i zise:

— Iată, ţi s-au împlinit toate voile; acum, fata mea, să te găteşti de nuntă.

— Tată, îi mai zise fata, cine a făcut aste două lucruri trebuie să aibă şi mărul de aur al zmeului; porunceşte,

rogu-te, argintarului să aducă pe meşterul care le-a făcut.

Primiind porunca asta, argintarul se înfăţişă împăratului rugându-l să-l ierte şi zicându-i:

— Cum o să aduc înaintea măriei-tale pe meşter, fiindcă este un om prost şi trenţăros şi nu este vrednic să vază luminata faţă a măriei tale.

Împăratul porunci să-l aducă oricum ar fi.

Atunci argintarul, după ce puse de spălă pe Prâslea şi-l curăţi, îl îmbrăcă în nişte haine noi şi-l duse la împăratul; iară împăratul îl înfăţişă fetei.

Cum îl văzu fata, îl şi cunoscu. Ea nu putu să-şi ţie lacrămile care o podidiseră, de bucurie mare ce avu, şi zise împăratului:

— Tată, acesta este viteazul care ne-a scăpat din mâna zmeilor.

Şi, dând în genunche, îi sărută mâinile şi pe faţă şi pe dos.

Luându-i seama bine împăratul, îl cunoscu şi dânsul, măcar că foarte mult se schimbase. Îl îmbrăţişă şi-l sărută de sute de ori. Dar el tăgăduia.

În cele mai din urmă, inima lui înduioşită de rugăciunile tatălui său, ale mamei sale şi ale fetei care rămăsese în genunche rugându-l mărturisi că în adevăr el este fiul lor cel mai mic.

Prâslea le povesti apoi toată istoria sa, le spuse şi cum a ieşit deasupra pământului şi le arătă şi mărul de aur al zmeului.

Atunci împăratul, supărat, chemă pe feciorii lui cei mai mari; dar ei, cum văzură pe Prâslea, o sfecliră. Iară împăratul întrebă pe Prâslea cum să-i pedepsească. Viteazul nostru zise:

— Tată, eu îi iert şi pedeapsa să o ia de la Dumnezeu. Noi vom ieşi la scara palatului şi vom arunca fiecare câte o săgeată în sus şi Dumnezeu, dacă vom fi cineva greşiţi,

ne va pedepsi.

Aşa făcură. Ieşiră câte trei fraţii în curte, dinaintea palatului, aruncară săgeţile în sus şi, când căzură, ale fraţilor celor mai mari le căzură drept în creştetul capului şi-i omorâră, dar a celui mai mic îi căzu dinainte.

Iară dacă îngropară pe fraţii cei mai mari, făcură nuntă mare şi Prâslea luă pe fata cea mică. Toată împărăţia s-a bucurat că le-a adus Dumnezeu sănătos pe fiul cel mai mic al împăratului şi se mândrea, fălindu-se, de vitejiile ce făcuse el; iară după moartea tătâne-său se sui el în scaunul împărăţiei, şi împărăţi în pace de atunci şi până în ziua de astăzi, de or fi trăind.

Trecui şi eu pe acolo şi stătui de mă veselii la nuntă, de unde luai

O bucată de batoc,
Ş-un picior de iepure şchiop,
Şi încălecai p-o şea,
Şi v-o spusei dumneavoastră aşa.

Balaurul cel cu şapte capete

A fost odată într-o ţară un balaur mare, nevoie de cap. El avea şapte capete, trăia într-o groapă, şi se hrănea numai cu oameni. Când ieşea el la mâncare, toată lumea fugea, se închidea în case şi sta ascunsă până ce-şi potolea foamea cu vreun drumeţ pe care îl trăgea aţa la moarte. Toţi oamenii locului se tânguiau de răutatea şi de frica balaurului. Rugăciuni şi câte în lună şi în soare se făcuseră, ca să scape Dumnezeu pe biata omenire de

acest nesăţios balaur, dară în deşert.

Fel de fel de fermecători fuseră aduşi, însă rămaseră ruşinaţi cu vrajele lor cu tot.

În cele din urmă, dacă văzu împăratul că toate sunt în deşert, hotărî ca să dea pe fiica lui de soţie şi jumătate împărăţia sa acelui voinic, care va scăpa ţara de această urgie, şi dete în ştire la toată lumea hotărârea sa.

Iară după ce se duse vestea în ţară, mai mulţi voinici se vorbiră să meargă împreună la pândă şi să mântuiască ţara de un aşa balaur înfricoşat. Ei se înţeleseră între dânşii ca să facă un foc la marginea cetăţii, care era mai apropiată de locul unde trăia balaurul, şi în care cetate era şi scaunul împărăţiei, şi acolo să stea să privegheze pe rând câte unul, unul, pe când ceilalţi să se odihnească; şi ca nu cumva cela ce ar fi de pândă să doarmă şi să vie balaurul să-i mănânce d-a gata, făcură legătură ca cela care va lăsa să se stingă focul să fie omorât, drept pedeapsă dacă va dormi când ar trebui să fie deştept.

Cu aceşti voinici se întovărăşi şi un om verde, pui de român, ştii colea, care auzise de făgăduinţa împăratului şi venise să-şi încerce şi el norocul.

Porniră, deci, cu toţii, îşi aleseră un loc aproape de groapă şi se puseră la pândă.

Pândiră o zi, pândiră două, pândiră mai multe zile, şi nu se întâmplă nimic. Iară când fu într-una din zile, cam după asfinţitul soarelui, pe când era de rând viteazul nostru să pândească, ieşi balaurul din groapă şi se îndreptă către voinicii cari dormeau pe lângă foc.

Viteazului care priveghea, i se făcuse inima cât un purice, dară, îmbărbătându-se, se repezi, şi unde se aruncă, măre, asupra balaurului cu sabia goală în mână, şi se luptă cu dânsul, până îi veni bine şi hârşt! îi taie un cap, hârşt! şi-i mai taie unul, şi aşa câte unul, câte unul până îi taie şase capete.

Balaurul se zvârcolea de durere şi plesnea din coadă, de te lua fiori de spaimă, viteazul nostru însă se lupta de moarte şi obosise, iară tovarăşii săi dormeau duşi.

Dacă văzu el că tovarăşii săi nu se deşteaptă, îşi puse toate puterile, se mai aruncă o dată asupra grozavului balaur şi-i tăie şi capul ce-i mai rămăsese. Atunci un sânge negru lasă din ea, fiară spurcată, şi curse, şi curse, până ce stinse şi foc şi tot.

Acum ce să facă viteazul nostru, ca să nu găsească focul stins, când s-or deştepta tovarăşii lui, căci legătura lor era ca să omoare pe acela care va lăsa să se stingă focul. S-apucă mai întâi şi scoase limbile din capetele balaurului, le băgă în sân şi iute, cum putu, se sui într-un copaci înalt, şi se uită în toate părţile, ca de va vedea undeva vro zare de lumină, să se ducă şi să ceară niţel foc, ca să aţâţe şi el pe al lor ce se stinsese.

Cătă într-o parte şi într-alta şi nu văzu nicăieri lumină. Se mai uită o dată cu mare băgare de seamă şi zări într-o depărtare nespusă o schinteie ce abia licărea. Atunci se dete jos şi o porni într-acolo.

Se duse, se duse, până ce dete de o pădure, în care întâlni pe Murgilă, şi pe care îl opri pe loc, ca să mai întârzie noaptea. Merse după aceea mai departe şi dete peste Miazănoapte, şi trebui să o lege şi pe dânsa ca să nu dea peste Murgilă. Ce să facă, cum să dreagă ca să izbutească? O rugă să-i ajute a lua un copaci în spinare, care, zicea el, îl tăiase de la rădăcină; o învăţă el să se puie cu spatele să împingă, pe când el tot cu spatele la copaci de ceealaltă parte va trage cu mâinile, ca să-i pice în spinare şi să-l ia să se ducă la treaba lui.

Miazănoapte, de milă şi de rugăciunea ce-i făcu, se puse cu spatele la copaciul care i-l arătă viteazul şi, pe când împingea, el o legă de copaci cobză, şi porni înainte, că n-avea vreme de pierdut.

Nu făcu multă cale şi întâlni pe Zorilă, dară lui Zorilă

nu prea îi da meşii a sta mult de vorbă, căci, zicea el, se duce după Miazănoapte, pe care o luase în goană. Făcu ce făcu şi-l puse şi pe dânsul la bună rânduială, ca şi pe ceilalţi doi, dar cu mai mare bătaie de cap. Apoi plecă înainte şi se duse până ce ajunse la o peşteră mare, în care zărise focul.

Aci dete peste alte nevoi. În peşteră acolo trăiau nişte oameni uriaşi carii aveau numai câte un ochi în frunte. Ceru foc de la dânşii, dar ei, în loc de foc, puseră mâna pe dânsul şi-l legară. După aceea aşezară şi un cazan pe foc cu apă şi se găteau să-l fiarbă ca să-l mănânce.

Dară tocmai când era să-l arunce în căldare, un zgomot se auzi nu departe de peştera aceea, toţi ieşiră, şi lăsară pe un bătrân de ai lor ca să facă astă treabă.

Cum se văzu viteazul nostru singur numai cu unchiaşul, îi puse gând rău. Unchiaşul îl dezlegă ca să-l bage în cazan, dară voinicul îndată puse mâna pe un tăciune şi-l azvârli drept în ochiul bătrânului, îl orbi, şi apoi fără să-i dea răgaz a zice nici cârc! îi puse o piedică şi-i făcu vânt în cazan.

Luă focul după care venise, o apucă la sănătoasa, şi scăpă cu faţă curată.

Ajungând la Zorilă, îi dete drumul. După aceea o tuli la fugă şi fugi până ce ajunse la Miazănoapte, o dezlegă şi pe dânsa, şi apoi se duse şi la Murgilă pe care îl trimise să-şi vază de treabă.

Când ajunse la tovarăşii săi, ei tot mai dormeau. Nu începuse, vezi, încă a se arăta albul zilei, atât de lungă fu noaptea, fiindcă voinicul îi oprise cursul, şi aşa avu timp destul să colinde după focul care îi trebuia.

N-apucă să aţâţe focul bine şi tovarăşii săi, deşteptându-se, ziseră:

— Dară lungă noapte fu asta, măi vere.

— Lungă da, vericule, răspunse viteazul.

Şi se umfla din foale ca să aprinză focul.

Ei se sculară, apoi începură a se-ntinde şi a căsca, dară se cutremurară când văzură namila de lighioană lângă dânşii şi un lac de sânge cât pe colo. Zgâiră ochii şi cu mare mirare băgară de seamă că capetele balaurului lipsesc, iară viteazul nu le spuse nimic din cele ce păţise, de teamă să nu intre ură între dânşii, şi se întoarseră cu toţii în oraş.

Când ajunseră în cetate, toată lumea se veselea cu mic cu mare de uciderea balaurului, da laudă sfântului că trecuse noaptea aia lungă, mai ajunseră o dată iară la ziuă şi ridica pân în naltul cerului pe mântuitorul lor.

Viteazul nostru, care văzuse şi el lipsa capetelor, nu se frământa deloc cu firea, fiindcă se ştia curat la inimă, şi porni către curtea împărătească, ca să vază ce s-o alege cu capetele fără limbi, căci el înţelesese că aici trebuie să se joace vreo drăcie.

Pasămite, bucătarul împăratului, un ţigan negru şi buzat, se dusese d-a minune să vază ce mai ala, bala, pe la flăcăii ce stau la pândă. Şi dacă dete peste dânşii dormind şi peste dihania spurcată fără răsuflare, el se aruncă cu satârul de la bucătărie şi-i tăie capetele. Apoi merse la împăratul cu capetele şi i le arătă, fălindu-se că el a făcut izbânda.

Iară împăratul dacă văzu că se înfăţişează bucătarul curţii cu izbândă, făcu o masă mare, ca să-l logodească cu fie-sa, şi pusese în gând să facă o nuntă, unde să cheme pe toţi împăraţii.

Ţiganul arăta la toată lumea hainele sale pe care le umpluse de sânge, ca să fie crezut.

Când ajunse viteazul nostru la palat, împăratul cu voie bună şedea la masă, iară cioropina sta în capul mesei pe şapte perne.

Cum ajunse la împărat, îi zise voinicul:

— Preaînălţate împărate, am auzit că oarecine s-ar fi

lăudat către măria-ta că el ar fi ucis pe balaur. Nu e adevărat, măria-ta, eu sunt acela care l-am omorât.

— Minţi, mojicule, strigă ţiganul îngâmfat, şi poruncea slujitorilor să-l dea afară.

Împăratul, care nu prea credea să fi făcut ţiganul astă voinicie, zise:

— Cu ce poţi dovedi zisele tale, voinicule?

— Zisele mele, răspunse viteazul, se pot dovedi prea bine, porunciţi numai ca mai întâi să se caute dacă capetele balaurului, care stau colea la iveală, au şi limbile lor.

— Să caute, să caute, zise bahniţa.

El însă o cam băgase pe mânică, dară se prefăcea că nu-i pasă.

Atunci căutară şi la nici unul din capete nu găsiră limbă, iară mesenii înmărmuriră, căci nu ştiau ce va să zică asta.

Ţiganul, care o sfeclise de tot, şi care se căia de ce n-a căutat capetele în gură, mai nainte de a le aduce la împăratul, strigă:

— Daţi-l afară că e un smintit şi nu ştie ce vorbeşte.

Împăratul însă zise:

— Tu, voinicule, va să zică ne dai să înţelegem că acela a omorât pe balaur care va arăta limbile.

— Fugi d-acolo, împărate, zise ţiganul care tremura ca varga şi se-ngălbenise ca ceara, nu vezi că calicul ăsta este un deşuchiat, care a venit aici să ne amăgească?

— Cine amăgeşte, răspunse voinicul liniştit, să-şi ia pedeapsa.

El începu apoi a scoate limbile din sân şi a le arăta la toată adunarea, şi de câte ori arăta o limbă de atâtea ori cădea şi câte o pernă de sub ţigan, până ce, în cele din urmă, căzu şi el de pe scaun, atât de tare se speriase dihania.

După aceea voinicul nostru spuse toate câte a păţit, şi cum a făcut de a ţinut noaptea atât de mult timp.

Nu-i trebui împăratului să se gândească mult şi să vază că voinicul care vorbea avea dreptate, şi cum era de supărat pe ţigan, pentru mişelia şi minciuna lui cea neruşinată, porunci şi numaidecât se aduse doi cai neînvăţaţi şi doi saci de nuci, legă pe ţigan de coadele cailor şi sacii de nuci şi le dete drumul.

Ei o luară la fugă prin smârcuri, şi unde cădea nuca, cădea şi bucăţica, până ce s-a prăpădit şi ţigan şi tot.

În urmă pregătindu-se lucrurile, după câteva zile făcu nuntă mare, şi luă românaşul nostru pe fata împăratului de soţie, şi ţinu veselie mare şi nemaipomenită mai multe săptămâni, puindu-l şi în scaunul împărăţiei, iară fata lăcrămă şi mulţumi lui Dumnezeu că a scăpat-o de sluţenia pământului, de harapina spurcată.

Eram şi eu p-acolo şi dedeam ajutor la nuntă, unde căram apă cu ciurul, iară la sfârşitul nunţei aduseră un coş de prune uscate să arunce în ale guri căscate.

Broasca ţestoasă cea fermecată

A fost odată un împărat, şi el avea trei feciori. Când le-a venit şi lor vremea de însurătoare, le-a zis împăratul:

— Dragii mei copii, v-aţi făcut mari; mergeţi de vă căutaţi ursitele, ca să intraţi şi voi în rândul oamenilor.

— Vorbele tale, tată, sunt pentru noi ca o icoană la care ne închinăm, răspunseră copiii

şi, după ce îi sărutară mâna, se gătiră, care mai de care, să plece mai curând.

Fiul cel mare se îmbrăcă cu hainele ce le avea el mai bune, luă oaste cu dânsul şi bănet de ajuns.

Mergând spre răsărit, ajunse la curtea unui împărat care avea o fată, singură la părinţi. O peţi de la tatăl ei, împăratul, şi învoiala se şi făcu.

Asemenea şi cel mijlociu, după ce se dichisi şi el cum ştiu mai bine, plecă şi el înspre apus. Ajunse şi el la curtea unui alt împărat, carele asemenea avea o fată. Făcură vorba, şi iute, iute, se logodi şi el cu dânsa.

Pe fiul cel mai mic, însă, nu-l trăgea inima a pleca în peţit. Dară n-avu ce-şi face capului, căci tată-său îl trimitea întruna să caute a se căpătui şi el. Luă şi dânsul nişte haine, numai să nu zică nescine că nu s-a gătit, şi de cheltuială ce pe apă nu curge, şi plecă şi el, ştii, cam în dorul lelii.

Dară unde să se ducă? Nici el, iacă, nu ştia. Mişca şi el picioarele a lene, unul după altul înaintea lui, numai să zică că umblă, apucă pe o cărare ce întâlni în cale, şi merse pe ea, fără să-şi dea seama unde se duce. Când, ce să vezi d-ta? Poteca pe care apucase, îl scoase drept la un eleşteu mare. În cale văzu o nuia lungă de alun pe care o luă, aşa de florile mărului, fără să ştie ce are să facă cu dânsa.

Ajungând pe marginea eleşteului, se aşeză şi el acolo jos, şi, privind cu nedomirire, ia aşa numai ca să zică şi el că face ceva, bălăcea cu nuiaua prin apă, şi făcea haz cum sare stropii de apă, când o lovea. Apoi începu a cugeta. El vedea că fiecare strop de apă, când pică înapoi la matcă, se face câte un armean (cerc) împregiurul lui, şi de ce merge se măreşte, până ce intră iarăşi în sânul matcei de unde a ieşit, fără mai pe urmă să se cunoască nici locul unde a picat stropul, nici întinderea armeanului din giurul lui, ci totul rămânea ca

mai-nainte, adică faţa apei lucie ca o oglindă.

El era dus cu gândurile. Se uita şi nu mai vedea, tot da cu nuiaua în apă, şi nu ştia ce făcea. Nu mai simţea dacă este, ori nu mai este. Când, iată că o broască ţestoasă ieşise pe luciul apei, şi se uita galeş la dânsul. Unde lovea el cu nuiaua, şi unde se deschidea talazurile care înconjura vârful nuielei, acolo, ţâşt! şi dânsa, şi ochii de la dânsul nu şi-i mai lua.

Se uita la dânsul parcă să-l soarbă cu privirea. Dară el nu vedea, nu auzea. Atâta era de dus cu minţile.

În cele din urmă, cum, cum, băgă de seamă că o broască ţestoasă se ţine după vârful nuielei lui. Se uită şi el la dânsa, şi parcă îi zicea inima ceva, dară nu pricepu nimic.

Când se trezi bine din cugetările lui, văzu că soarele dă în asfinţit. Se sculă binişor, fără să-i pese de ceva, şi se duse acasă.

A doua zi iarăşi aşa făcu, fără să-i plesnească prin cap ceva, şi fără să-şi mai aducă aminte că plecase în peţit.

A treia zi, cum se sculă, plecă iarăşi la marginea eleşteului. Pasămite îl trăgea aţa la ursita lui.

Şi cum sta el acolo şi se juca cu nuiaua în apă, iară broasca ţestoasă îi tot sărea pe dinainte şi se uita la dânsul cu dor, îşi aduse aminte, la urma urmelor, că el era plecat în peţit, şi că fraţii lui erau a se întoarce a doua zi cu logodnicele lor.

Tocmai când voi să se scoale şi să plece spre a merge să-şi încerce şi el norocul, iată că broasca mai ţâşni o dată, iar el îşi aruncă ochii la dânsa mai cu băgare de seamă. Se uită drept în ochii broaştei, şi simţi un nu ştiu ce, colea la inimioară, pare că îl săgetase ceva. Şezu iarăşi jos. Ar fi voit să plece, dară parcă îl pironise cineva locului. Mai voi el să facă ceva cumva, aşa ca să se depărteze, dară în deşert. Picioarele nu se

mai mişcară, ca şi când ar fi fost butucite.

Se miră de astă lâncezeală. Şi, mai aruncându-şi căutătura la broască, văzu ochii ei, pare că strălucea de un foc ce simţea că îl atinge. Atunci îşi luă inima în dinţi şi strigă:

— Asta să fie logodnica mea.

— Îţi foarte mulţumesc, dragul meu iubit, îi răspunse atunci broasca. Cuvântul tău a sfărâmat toate farmecele ce mă ţineau înlănţuită. Tu eşti ursitul inimii mele. Pe tine te voi urma până voi avea viaţă în mine.

Se sperie oarecum, fiul de împărat, când auzi pe broască vorbind.

Ar fi rupt-o d-a fuga, dară graiul ei era dulce şi viersul cu lipici ce avea îl făcu să-i rămâie tălpile lipite de locul unde sta.

Broasca se dete de trei ori peste cap şi se făcu o zână gingaşe, şi plăpândă, şi frumoasă; cum nu se mai afla sub soare. Îi venea flăcăului, de drag, să o soarbă într-o lingură de apă. Dară se opri, şi nu făcu nici o mişcare, ca să nu supere ori să îndărătnicească pe zâna a veni după el, căci simţi că, de aci înainte, fără dânsa nu va putea trăi.

Se puseră la vorbă, şi nici ei nu ştiau ce vorbesc. Aci începeau una, aci lăsau alta, până ce se pomeniră că amurgise. Şi fiindcă a doua zi era să vie fraţii cu logodnicele lor, spuse zânei că se duce să înştiinţeze şi el pe tătâne-său că a să-şi aducă şi el logodnica.

Broasca intră iarăşi în eleşteu, iară dânsul plecă la curtea împărătească. Mergea el, dară parcă-l tot oprea cineva în cale. I se părea că-l trage cineva de la spate de haine. El se tot întorcea de se uita înapoi. Nu vedea nimic, însă el îşi tot întorcea capul şi se uita. Noroc că i se scurtase calea şi ajunse acasă, căci, de ţinea drumul mai lung, te miră de nu rămânea cu gâtul strâmb, de atâta uitat înapoi.

Dacă ajunse şi găsi pe toţi ai lor adunaţi la tatăl său, începu să le povestească şiretenia celor ce i se întâmplase. Când ajunse să le spuie că a zis broaştei: „Tu să fii logodnica mea”, toţi se umflară de râs deodată şi începu a-l cam lua peste picior cu vorbe în doi peri şi cu glume nesărate. Vru el să le spuie cine a fost broasca, dară nu-i deteră răgaz, căci îi luau vorba din gură, şi-l cam dedeau în tărbăceală cu graiuri care mai de care păcălitoare.

Dacă văzu, tăcu din gură şi înghiţi ruşinea ce-i făcură fraţii înaintea tatălui său. Se gândi el: „Acum o mie de vorbe un ban nu face. Lasă, îşi zise el, să vedem că cine râde mai la urmă, râde mai cu folos”.

A doua zi fiecare flăcău zbură la logodnica sa. Iară împăratul puse de împodobi palatul şi cetatea cât se putu mai frumos, ca să-şi primească nurorile. Oamenii umblau cete, cete prin cetate, ca în zi de sărbătoare, ostaşii se gătiră ca de alai, până şi copiii se veseleau de veselia împăratului.

Veniră unul după altul feciorii cei mai mari ai împăratului cu logodnicele lor. Ce e drept, şi ele erau frumoase, hainele pare că le erau turnate pe dânsele. Fiecare îşi adusese zestre însemnată: robi, cai, căruţe ferecate; şi le priimise împăratul cum se cuvine împăraţilor şi fiilor de împăraţi.

Ei, dacă se adunară la un loc, aduseră vorba iarăşi despre broasca fratelui lor celui mai mic, şi începură împreună cu logodnicele lor a grăi despre dânsul cam în dodii.

Îi ţinură de rău tatăl lor, căci de, orice s-ar zice, fiu îi era şi ăl mic, şi îl durea la inimă când îl luau în râs, dară toate fură în deşert, căci, deşi nu mai vorbea de rău aievea în faţa împăratului, pe din dos, însă, îşi băteau mendrele, cum voiau, îşi dedeau coate de râdeau, şi chiar se vorbiră, amândoi fraţii cu logodnicele lor, să facă

pe fratele lor mai mic de râs şi ocară, când va veni cu broasca ţestoasă înaintea împăratului.

Fiul cel mic al împăratului dacă se duse şi el să-şi aducă logodnica, broasca cea ţestoasă ieşi din eleşteu la dânsul, se dete de trei ori peste cap şi se făcu om ca toţi oamenii. Vorbiră ce vorbiră, apoi fiul împăratului îi zise să se gătească să meargă. Atunci ea îi răspunse:

— Dragul meu logodnic, trebuie să ştii că şi eu sunt fată de împărat, şi încă fată de împărat mare, şi avut, şi puternic. Dară blestematele de farmece ne-a acoperit palaturile cu apa aceasta murdară, împărăţia ne-a fost răpit-o duşmanii, şi pe mine m-a făcut precum m-ai văzut.

Vorbele ei mieroase, viersul ei plăcut, de pare că te ungea la inimă, nu altceva, zăpăcise oarecum pe bietul fecior de împărat, dară, ţiindu-şi firea şi nepierzându-şi cumpătul, el îi mai zise:

— Lasă astea acum. Odată dacă te-am ales, tu eşti a mea, floncănească lumea ce va vrea. Găteşte-te, îţi zic, şi aidem, că ne aşteaptă tatăl, cu fraţii şi cu cumnatele mele.

— La noi este obiceiul, adăogă zâna, ca înainte de a merge la cununie, să ne îmbăiem.

— Ne vom îmbăia la palaturile tatălui meu, răspunse el.

— De ce să mai facem p-acolo tevatură? Să ne îmbăiem aci.

Şi făcând un semn cu mâna, apa eleşteului se trase într-o parte şi într-alta, şi în locul lui se văzură nişte palaturi, strălucitoare de podoabe, încât la soare te puteai uita, dară la dânsele ba. Aurul cu care erau poleiţi stâlpii şi ciubucele de pe lângă streaşină licărea de-ţi lua ochii.

Zâna luă de mână pe fiul împăratului şi intră în palat. Vezi că el rămăsese cu ochii bleojdiţi, ca unul ce nici

dânsul, deşi era fecior de împărat, nu mai văzuse asemenea scumpeturi.

Şi fiind gata băile şi apa încropită numai ca laptele când îl mulge de la oaie, intrară fiecare în câte o baie şi se îmbăiară.

Fiul împăratului nu cuteza să calce pardoseala băii şi pe velinţele cele de mare preţ ce erau aşternute prin palat, de milă sa nu le strice frumuseţea.

Baia era pardosită cu tot felul de marmură lustruită şi adusă din meşteşug aşa, încât închipuia fel de fel de flori, de păsări şi câte nagode toate. Apa ciuruia din ţeve aurite şi o lua cu năstrape şi cu căuşe de aur. Ştergarele erau de mătase şi în ţesătură cu fir de cel mai bun şi cu mărgăritare.

După ce ieşiră din baie şi se îmbrăcară, trecură prin grădină, unde mirosul florilor îi îmbăta.

Zâna porunci şi trase la scară o căruţă ferecată în aur, cu patru telegari de mâncau foc. Căruţa era împodobită cu pietre nestemate de sclipeau în faţa soarelui ca cine ştie ce lucru mare. Ei se urcară. Cum se puse el lângă dânsa, un luceafăr se aşeză pe fruntea ei, şi aşa strălucea de orbea pe cei ce se uitau asupra dânşilor.

Amândoi erau îmbrăcaţi cu nişte haine scumpe şi foarte frumoase. Caii porniră. Dară zburau de parcă n-atingeau pământul, iară nu că mergeau. Într-o clipă ajunseră la împăratul, tatăl băiatului, carele îl aştepta şi se ciudea de atâta întârziere.

Când îi văzură, toţi înţeleseră că aceasta era femeie de pe alte tărâmuri, şi lăuda pe fiul de împărat pentru o aşa nimerită şi neaşteptată alegere. Fraţii cei mai mari o mâlciră, văzând atâta frumuseţe şi atâta bogăţie. Mai mare strălucire şi gingăşie ca aceasta nu se mai văzuse sub soare şi pe la dânşii până atunci. Începură a-şi da coate, a-şi veni în cunoştinţă şi a se căi de râsul ce

făcuseră de fratele lor.

Împăratul nu mai putu de bucurie, când văzu că fiul său cel mai mic îi aduce în casă minunea minunilor. Zâna se purtă cu mare bunăcuviinţă, şi vorbi astfel încât robi toate inimile. Oaspeţii nu-şi mai luau ochii de la dânsa şi urechile lor nu mai ascultau alte vorbe, decât vorbele ei, că mult erau cu lipici.

Fiii cei mari ai împăratului povăţuiră pe logodnicele lor ca să facă şi ele tot ce va vedea pe zâna că face, şi la cununie şi la masă.

Împăratul îşi împlini pofta inimii lui. El dorise, vezi, să-şi cunune toţi copiii într-o zi, şi aşa şi făcu.

Era vesel împăratul pentru aceasta, cât un lucru mare.

După ce se cununară fiii împăratului cu logodnicele ce-şi aleseseră fiecare, se prinseră în horă şi jucară, ca la nunta unui împărat. Ceilalţi jucau, nu jucau, dară zâna când juca, părea că n-atinge pământul. Lumea privea şi i se umplea inima de mândrie, căci fiul cel mic al împăratului lor adusese o aşa zână să o domnească. Oamenii se luau la prinsoare că nici în cer nu se găsea o mai mare frumuseţe ca ceea ce aveau ei dinaintea ochilor lor.

Între acestea veni seara, şi se puse o masă d-alea împărăteştile. Împrejurul mesei împărăteşti, o mulţime de alte mese erau puse pentru boierime, pentru negustorime şi pentru prostime. Se puseră la masă.

Nurorile cele mari ale împăratului ţineau ochii ţintă la zâna să vază ce face ea ca să facă şi ele, după povaţa soţilor lor.

Zâna, din fiecare fel de bucate ce se aducea la masă, lua câte niţele şi băga în sân. Asemenea făcură şi cumnatele ei. Mâncară şi se veseliră cât le ceru inima.

Când se sculară de la masă, zâna se duse la împăratul socru, îi sărută mâna, îi mulţumi, şi, scoţând

din sân, de unde băgase bucatele, un mănunchi de flori bine-mirositoare, i-l dete ca semn de iubire fiască.

Odată se umplu locul de un miros aşa de frumos şi strein, cum nu mai mirosise oamenii locului aceluia. Atunci toţi într-o glăsuire strigară: „Să ne trăiască doamna şi împărăteasa noastră”, iară ea, fără a se mândri, se trase din naintea împăratului cu totul smerită şi se aşeză lângă soţiorul ei.

În calea ei, începu a curge de printre încreţiturile hainei sale mărgăritare, de umplu locul; iară mesenii, cu buni, cu proşti, se plecară şi le adunară.

Ducându-se şi nurorile cele mai mari ale împăratului să-i mulţumească, îi sărutară şi ele mâna. Când voiră însă a scoate şi ele din sân ce puseseră în timpul mesei, băgară de seamă că hainele lor sunt murdare şi terfelite de bucate, încât nu mai semăna a haine puse pe om, ci a alte dihanii, şi se făcu un râs de mila lor în toată nunta, încât plecară umilite în cămările lor ca să se schimbe, fiindcă nu mai era chip a mai sta aşa îngălate la nuntă.

Atunci mulţimea, cu mic, cu mare, şi împăratul împreună cu dânsa, strigară într-un grai, că aceşti soţi să-i domnească de aci înainte. Împăratul se coborî din scaun, şi se urcă fiul cel mic cu soţia sa.

Această împărătească cu rostul ei cel blajin, cu purtarea cea cumpătată, se făcu de o iubiră până şi cumnatele ei. Iară fiul împăratului, cu agerimea minţii lui, cu înţelepciunea cea firească şi cu poveţele împărătesei, soţia lui, domni în pace, în linişte şi în veselie toată viaţa lui.

Eram şi eu p-acolo. Şi fiindcă am dobândit şi eu un os de ros, mi-am pus în gând să vă povestesc, boieri d-voastră, lucruri care, de s-ar crede, m-ar da de minciună.

Fata moşului cea cuminte

A fost odată un om bătrân care avea o fată mare, de se

dusese vestea în lume de vrednicia ei. Moşneagul (unchiaşul) se căsători de a doua oară cu o babă, care avea şi ea o fată mare.

Baba, însă, punea pe fata unchiaşului la toate greutăţile casei; iar fata ei se clocise de şedere.

Biata fata unchiaşului torcea, ţesea, făcea pâine, mătura şi scutura fără să zică nici pis! dară baba punea parte fetei sale, şi pâra la unchiaş pe fiica lui şi o tot ocăra.

Nu era ziuliţă lăsată de Dumnezeu să nu se certe cu el, ca să-şi gonească copila, şi-i zicea:

— Dacă nu-ţi vei duce fata de aici, pâine şi sare pe un taler cu tine nu mai mănânc.

Bietul om se cam codea; dară baba într-o noapte turnă apă pe vatră şi stinse focul ce-l învălise fata unchiaşului de cu seară.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, se scoală fata să facă focul, fiindcă tot pe ea cădea păcatele; dară foc nu mai găsi în vatră.

Atunci, de frică să nu o ocărască mumă-sa cea vitregă, se urcă pe bordei, se uită în toate părţile, doară va vedea încotrova vreo zară de foc, ca să se ducă să ceară măcar un cărbune; dară nu se văzu nicăieri ceea ce căuta ea. Când, tocmai când era să se dea jos, zări spre răsărit abia licărind o mititică vâlvotaie; se coborî de pe acoperiş şi o luă într-acolo.

Se duse, se duse şi la foc nu mai ajunse; dară în drumul ei întâlni o grădină părăginită, care o strigă zicându-i:

— Fată mare, fată mare! vino de-mi curăţă pomii ce mi-au mai rămas de omizi; şi, când t-ei întoarce, ţi-oi da poame coapte să mănânci.

Se apucă fata de lucru numaidecât şi cum isprăvi, îndată plecă.

Mai încolo dete peste un puţ, care îi strigă:

— Fată mare, fată mare! vino de mă sleieşte, că ţi-oi da apă rece, să te răcoreşti când te-i întoarce.

Fata slei puţul şi plecă înainte.

Merse ce merse şi dete peste un cuptor, care-i strigă şi acesta:

— Fată mare, fată mare! vino de mă lipeşte şi mă şterge de cenuşe, şi, când t-ei întoarce, îţi voi da azimă caldă.

Fata lipi şi şterse cuptorul şi-şi căută de drum.

Mai merse niţel şi dete peste o căscioară, şi bătu la poartă.

— Cine e acolo? îi zise dinăuntru; dacă e om bun să intre, dacă nu, să nu vie, căci am o căţeluşe cu dinţii de fier şi cu măselele de oţel, şi-l face mici fărâmi.

— Om bun, răspunse fata.

După ce intră, fiindu-i frică de mumă-sa vitregă să nu o bată dacă se va întoarce acasă, pentru că întârziase, întrebă dacă nu cumva are trebuinţă de o slujnică. Sânta Vinerea, care locuia înăuntru şi care priimi pe fată, îi răspunse că are trebuinţă de o asemenea fată; ea rămase acolo.

Mai întâi îi spuse că treaba ce are să facă dimineaţa este să dea de mâncare puilor ce-i avea în curte, însă mâncarea să fie nici caldă, nici rece; apoi să scuture şi să deretice pân casă. Iară maica Sânta Vinerea plecă la biserică. Fata făcu tot, precum îi poruncise.

Când veni acasă, Sânta Vinerea întrebă de puii ei, carii erau balauri, şerpi, nevăstuici, ciuhurezi, şopârle, năpârci şi guşteri, cum le-a dat mâncarea, şi toţi răspunseră că n-a fost băgat de seamă dacă a lipsit ea de acasă; aşa de bine au fost căutaţi.

Intră în casă maica Sânta Vineri şi văzu toate lucrurile aşezate la locul lor şi rămase foarte mulţumită.

După câtva timp, zise fata:

— Maică Sântă Vinere, mi s-a făcut dor de părinţi, fă

bine şi-mi dă voie să mă duc.

— Du-te, fata mea; dară mai-nainte caută-mi în cap, şi să vezi că o să curgă o apă pe dinaintea casei şi o să aducă fel de fel de cutii, de tronuri şi de lăzi; pe care din ele îţi vei alege, aceea să fie simbria ta.

Se aşezară şi îndată văzu curgând apa de care-i spusese, şi pe dânsa veni nişte lăzi şi tronuri prea frumoase.

Fata se gândi că, dacă va lua o ladă d-ale frumoasele, slujba ei nu făcea atâta, şi mai aşteptă până mai văzu că vena o cutie mică şi necioplită; atunci ea zise:

— Maică Sântă Vinere, iată că mi-am ales lucru pe cât face slujba mea.

— Ia-l, fata mea, dacă n-ai voit să-ţi alegi altceva mai frumos, şi du-te cu Dumnezeu.

Fata unchiaşului îşi luă ziua bună, plecă cu cutia la supţioară şi, întorcându-se pe la cuptor, căpătă o azimă caldă, şi trecând pe la puţ, bău apă rece de se răcori; iară când ajuse la grădină, mâncă poame coapte.

Fata ajunse acasă şi găsi pe tată-său zdrobit la inimă de mâhnire; îi spuse tot ce a făcut şi deschise cutia. Dar ce să vază înăuntru? Mărgăritare, pietre nestemate, mărgele, ie numai cu fluturi de aur şi catrenţe de mătase.

Baba şi fiică-sa pizmuia pe fata moşului; iară lui îi creştea inima de bucurie.

Baba trimise şi ea pe fie-sa, să facă ce făcuse fata unchiaşului. Se duse, se duse şi fata babei, şi ajunse la grădina care o chemă şi pe dânsa ca să o cureţe; dar ea răspunse:

— Da’ ce! nebună sunt eu să-mi zgârii mâinile prin tine?

O lăsă şi porni mai departe, sosi până la puţ, şi dacă o chemă puţul, ea îi răspunse şi lui:

— Da’ ce! am mâncat laur ca să mă ostenesc eu cu tine până să te sleiesc?

Şi plecă mai departe şi se duse până ce dete şi peste cuptor, care o strigă ca şi pe fata unchiaşului; ea îi zise şi lui:

— Da! ce-am văzut să-mi murdăresc mânuşiţele şi să mă vâr pân tine?

Şi plecă înainte, până ce ajunse şi ea tot la Sânta Vinerea.

Acolo fu întrebată ca şi fata unchiaşului şi priimită în slujbă, apoi maica Sânta Vinerea îi zise şi ei să facă ceea ce zisese şi fetei moşneagului, şi plecă la biserică.

Când veni Sânta Vinerea acasă, toate lighioanele, cu gâturile întinse, se plânseră că li s-au opărit gâtlejurile; intră în casă şi văzu o arababură de nu-i mai da nimeni de căpătâi.

În cele din urmă, zise fata cea leneşe:

— Maică Sântă Vinere, mi s-a făcut dor de părinţi, dă-mi dreptul meu, căci mi s-a urât aci, să mă duc acasă.

— Du-te, fata mea, răspunse Sânta Vinerea, dară mai aşteaptă niţeluş, că o să treacă o apă dinaintea portiţei, aducând fel de fel de lucruri; pe care ţi-o plăcea ca s-o iei, alege; iară până atunci să-mi cauţi în cap.

N-apucă să puie mâinile în capul ei şi se repezi de luă de pe gârlă lada cea mai mare şi mai frumoasă ce văzu. Sânta Vinere îi zise:

— Deoarece ţi-ai ales astă ladă, ia-o; dară să nu o deschizi până acasă; şi când o vei deschide, să fii numai cu mumă-ta singură în casă, ca să nu vază nimeni ce e într-însa.

Fata luă lada şi plecă.

Când se întoarse pe la cuptor, văzu azime calde, se cercă să ia şi nu putu; ea nu mai putea răbda de foame. Pe la puţ trecu cu jind, că nu-i dete măcar o picătură de apă, ca să se răcorească; iară când trecu pe la grădină, îi

lăsa gura apă şi nu putu nici să se umbrească puţin de arşiţa soarelui.

Ajungând acasă obidată de osteneală şi flămândă, n-avu răbdare, ci chemă pe mumă-sa la o parte şi-i zise să facă pe unchiaş şi pe fie-sa să iasă afară.

Cum rămase singurele, deschise lada; dar ce ieşi d-acolo? balauri, şerpi, şi câte lighioni toate, cărora le arsese gâtlejurile când le dase de mâncare; şi îndată le sfâşiară şi le mâncară.

Tot satul se spăimântă de întâmplarea asta; şi fiecare om băgă de seamă că asta vine de la răsplătirea dumnezeiască. Fata moşneagului însă se căsători cu un flăcău din cei mai frumoşi ai satului, care o ceru de la tată-său şi o luă de soţie.

Mare veselie se făcu în sat la nunta lor, şi trăiesc în fericire până în ziua de azi. Cine nu crede să facă bine să se uite împrejur, şi va vedea multe de aceste case.

Făt-Frumos cel rătăcit

A fost odată o păreche de

oameni, muncitori, de! cum dă Dumnezeu. Toată nădejdea lor era într-o iapă cu care se hrăneau. Şi ar fi voit şi ei să aibă un copilaş, dar fu peste poate. Cercetară în dreapta şi în stânga, ca să afle niscaiva leacuri care să le desfacă făcutul stărpiciunei lor, dară, aşi! parcă întâlnea tot surzi şi muţi. Nimeni nu ştia să-i înveţe ceva.

Mai umblară ei ce umblară şi, la urma urmelor, aflară despre un vrăjitor meşter carele închega şi apele. Creştinul se duse şi la dânsul, îi spuse păsul lui şi îi ceru leacuri. Vrăjitorul n-aşteptă multă rugă şi, după ce se învoiră, îi dete un măr.

— Din acest măr, zise el, să mănânce numai soţia dumitale. Dară bagă de seamă să n-apuce din el nici o făptură cu viaţă de pe lumea asta.

— Cât despre aia, n-ai grijă, răspunse omul. Lasă pe mine; nu mi-ai dat mie în mână mărul? Acum să fii odihnit.

Luând mărul, omul nu se mai gândea dară decât la bucuria ce o să simţă el şi nevasta când s-or vedea împresuraţi de copii. Şi cu gândurile astea ajunse acasă şi dete mărul neveste-sei, ca să-l mănânce, fără să-i mai spuie altceva.

Ea priimi mărul cu bucurie. Şi după ce plecă bărbatul în trebile sale, se aşeză pe pragul uşei, curăţi mărul şi-l mâncă. Iepşoara ieşise şi ea din grajd, şi veni la stăpână-sa, că era învăţată la traista cu grăunţe. Negăsind nimic de ronţăit, luă şi ea cojile de măr, pe care le lepădase stăpână-sa şi le mâncă cu multă poftă, ca pe nişte trufandale.

Nu trecu mult şi atât stăpâna, cât şi iepşoara se simţiră a fi luat în pântece. Şi după nouă luni femeia născu un copilaş de drăguleţ; iar iepşuna un mânzuleţ gingaş.

Îndoită fu bucuria omului când se văzu şi cu copil, şi cu mânz. Şi fiindcă acesta se născuse odată cu fiul său,

hotărî ca nimeni să nu încalece pe dânsul, fără numai fiu-său, când s-o face mare.

Botezară copilul şi îngrijiră de dânsul, mă rog, ca unul la părinţi. Copilul crescu şi se făcu mare. Când era d-un an, parcă era de cinci; iară când fu de cinci, parcă era de cincisprezece, şi de ce creştea, d-aia se făcea mai frumos şi mai drăgălaş.

Darămite de învăţat? Învăţa ca nealţii pe lumea asta albă. N-apuca să auză de la dascăl ceva, că el învăţa mai din adânc decât dascălul. Şi astfel ajunsese de poveste. Unii zicea că ştia carte până în glezne, alţii zicea că până în genunchi, iară alţii, până în brâu. De m-ar fi întrebat pe mine, eu le-aş fi spus că ştia carte până în gât. Dară fiindcă nimeni nu m-a întrebat, iacă tac şi eu din gură ca un peşte, şi nu mai zic nimănui nici pis!

Astfel fiind, într-una din zile ce-i vine drăcosului de copilaş, că numai încălecă pe mânzul lui, şi mi ţi-i dete călcâie; iară mânzul, carele şi dânsul crescuse de se făcuse un cârlănaş zburdalnic de n-avea astâmpăr, o rupse d-a fuga cu băiat cu tot, şi duşi au fost până în ziua de astăzi.

Când prinseră de veste părinţii că băiatul nu e, caută-l în sus, caută-l în jos, nu e; ba mai în dreapta, ba mai în stânga, de loc! Mai cercetară pe ici, mai cercetară pe dincoaci, aşi! nici pomeneală nu era de el! Tocmai târziu hei! aflară de la nişte drumeţi că au văzut un băieţandru călare pe deşelate pe un căluşel, care se ducea ca vântul. Ei ziceau că n-apucară să se uite după dânsul, ca de când se apucase să le spuie, şi pieri din ochii lor ca o nălucă, ca şi când n-ar mai fi fost.

Îl plânseră părinţii până când se istoviră şi dânşii, şi ochii din lacrămi nu şi-i mai uscară; dară în deşert, că fiul lor nu se mai întoarse.

Pasămite ei, dacă s-au lăsat zburdălniciei lor şi s-au văzut la câmp, nu s-au mai gândit în urmă, ci au întins la

drum zbenguindu-se şi încurcându-se, până ce, când băgară de seamă, ajunsese pe nişte tărâmuri necunoscute.

Aci stătură să se mai odihnească. Şi, voind să se întoarcă, ei se rătăciseră. Nu mai ştiau nici pe unde veniseră, nici pe unde să se întoarcă. Atunci băiatul începu să plângă şi să dorească de părinţi.

Mai cu seamă când s-a văzut singur, singurel, el care nu era ieşit din casa părinţilor, începu să-l ia nişte răcori de nu ştia ce va să zică asta.

Calul, dacă văzu aşa, începu să-l îmbuneze, ba că o să facă cutare lucru, ba că cealaltă. Până una alta, îşi cătară un culcuş unde să mâie peste noapte. Se odihniră şi dormiră sub acoperământul cerului.

A doua zi, nici tu masă, nici tu casă, băiatul începu iarăşi să plângă şi să voiască să se întoarcă la părinţi. Cătară să-şi găsească urmele pe unde veniseră; dar nu găsiră nici piculeţ de urmă. Dacă văzu şi văzu, calul zise:

— Stăpâne, am făcut o greşeală care nu se mai poate întoarce. Dă-mi voie să mă duc să caut vreun mijloc ca să ne căpătuim.

— Asta nu se poate, odată cu capul, răspunse băiatul. După ce am ajuns pe aste tărâmuri neumblate, prin pustietăţi fără locuitori, să mă laşi şi tu? Singur nu pot sta, uite, nici olecuţă.

— Încinge-te cu frâul meu, şi, când ve vedea vro nevoie, scutură-l şi într-o clipă sunt la tine. Eu mă duc să caut pe unde să ieşim la lume, şi cum să ne chivernisim.

Calul, vedeţi d-voastră, era năzdrăvan.

Cu mare anevoinţă se dezlipi calul de stăpânul său.

Umblă ce umblă şi se întoarse numaidecât. El vânturase văzduhul şi cutreierase pământul până nu apucase să i se urască băiatului; şi întorcându-se spuse băiatului că i-a găsit un loc unde să se bage argat. Îl şi învăţă ce să facă şi cum să dreagă ca să argăţească cu

folos.

Încălecă băiatul calul, când auzi că are să-şi găsească unde să se căpătuiască, şi porni ca vântul, precum şi venise.

Ajungând la nişte zâne, făcu precum îl învăţase calul.

Cele trei zâne, căci trei erau ele, se cam codeau să-l primească; iară dacă stărui, se rugă şi se făgădui că o să fie harnic şi credincios, ele îl priimiră.

Aşezându-se el acolo la zâne, băiatul se puse cu toată inima pe muncă şi, când era ceva de făcut mai greu sau mai anevoios, îşi chema calul şi îi da ajutor.

Calul, carele nu ştiu de unde aflase tainele zânelor, vezi că nu era el de florile mărului năzdrăvan, spuse băiatului să fie cu mare băgare de seamă că în baia zânelor, într-un timp hotărât, are să curgă aur, şi atunci să apuce el înaintea zânelor să se scalde. Îi mai spuse să ochească prin poliţile cu haine ale zânelor, când îl va pune să deretece, nişte nuci pe care le avea zânele şi le îngrijăa ca pe ochii lor din cap.

Băiatul făcu întocmai precum îl învăţase calul.

Într-o zi când zânele se dusese la vânătoare, fără grijă, băiatul auzi în baia zânelor un susur de apă mai răsunător decât altă dată. Temându-se, el chemă calul, care veni într-o clipeală de ochi. El, cum văzu cele ce se petrec în baie, puse pe băiat de se dezbrăcă îndată şi îl împinse în baie de se îmbăie. Când ieşi d-acolo, ce să vedeţi d-voastră, cinstiţi boieri? Părul i se făcuse cu totul de aur, şi-i crescuse de bătea pulpele, încât nu te îndurai să-ţi iei ochii de la el.

Şi luând şi nucile, pe cari le ochise el, încălecă şi pe ici ţi-e drumul!

Cum păşi pragul porţii începu casele a ţipa de ar fi deşteptat şi pe morţi din groapă. Auzind zânele ţipătul se întoarseră acasă numai cât ai zice mei. Ele văzură că lipseşte argatul de acasă, spălăcitura ce mai rămăsese în

baia unde se îmbăiase argatul şi nucile ce lipseau; nu mai zăboviră, ci se luară după dânsul. Cât p-aci să puie zânele mâna pe ei. Şi fugi, zânele după dânşii; ei fugi! zânele după dânşii. Dacă văzu şi văzu calul primejdia, întinse pasul la drum şi începu a zbura ca gândul, până ce, tocmai când era zânele să-i prinză, ei trecură de pe tărâmul lor şi se opriră.

Puterea zânelor până aci era. Iară dacă văzură ele că le trecu otarele, începură cu binele a se ruga de el ca să-şi taie părul să li-l dea lor; dară băiatul le făcea cu bâz! Ele se rugară ca barim nucile cu haine să le dea. Băiatul le arătă coltucul. Atunci zânele se rugară ca încailea să le arăte părul, să se bucure şi ele de vederea lui. Atunci băiatul îşi răsfiră părul, încălecă şi zbură cu bidiviul lui.

Zânele se uitară cu jind la dânsul şi nemaiavând ce face, se întoarseră acasă şi vorbiră între ele ca să nu mai bage argat strein la curtea lor, cât or trăi ele.

După ce ajunse pe moşia unui împărat mare, calul învăţă pe băiat ce să facă. El ascultă şi se duse de se băgă argat la grădinarul împăratului. Până a nu se învoi cu grădinarul, el îşi puse o băşică de vacă în cap, în care îşi ascunse părul cel de aur.

Grădinarul îl învăţă cum să facă brazde, să semene flori, să le răsădească şi să le îngrijăască. Şi îl luase la ochi, căci era spirt, ştii, colea, cum trebuie omului, mână dreaptă, nu altceva. Totuşi slugile din curtea împărătească îl numiră cheleş. Şi, cheleş în sus, cheleş în jos, până ce îi rămase numele Cheleş.

Grădinarul împărătesc îmbătrânise la curtea împăratului. El era om destoinic, cu frica lui Dumnezeu şi cinstit. Slujba lui de căpetenie era să ducă în toată dimineaţa câte un mănunchi de flori la cele trei fete care le avea împăratul.

Îmbolnăvindu-se grădinarul într-una din zile, chemă pe argatul său şi îi spuse să aleagă din florile cele mai

frumoase atâtea câte să-i ajungă a face trei legături de flori şi să le ducă fetelor împăratului.

Cheleşul se duse de culese flori şi făcu trei legături, una mai mare, alta mijlocie şi alta mai mică. Pe cea mai mare, care era alcătuită din flori ce începuse a se trece şi abia mai mirosinde, o dete fetei împăratului cea mai mare. Legătura mijlocie cu flori ce erau tocmai în floare o dete fetei cele mijlocii; iară legătura cea mai mică ce avea flori numai boboace, cari acum se deschideau, o dete fetei celei mici. Cum dete florile, o tuli d-a fuga, şi se apucă de lucru prin grădină.

Fetele se mirară de aceasta, şi cu toatele se duseră la împăratul şi-i arătară florile. Împăratul chemă pe grădinar să-i spuie ce noimă să aibă florile ce trimisese fetelor sale.

Grădinarul se sperie când auzi că aşa bolnav este chemat la împăratul.

Iară dacă se duse, cu inima tremurândă, şi auzi de la împăratul şiretenia cu florile, el se dezvinovăţi şi spuse că, bolnav fiind în acea zi, trimisese pe argat să ducă florile.

Chemând şi pe Cheleş, el, dacă veni, se apropie cu sfială şi răspunse:

— Să trăiţi, luminate împărate, întru mulţi ani! Când am cules florile şi am făcut acele mănunchiuri, n-am avut nici un gând rău, martor mi-e Dumnezeu! ci am dat fiecăreia din domniţe flori ce le arată care cum este.

— Şi cum ai cutezat, tu, un cheleş ca tine, să faci una ca asta?

— Atâta m-a tăiat capul şi m-a dus mintea, luminate împărate, atâta am făcut. Măria ta judecă şi fă ce e cu dreptul.

Împăratul rămase pe gânduri. El, deşi s-a întristat, dară mai mult s-a bucurat că îi aduse aminte ceea ce trebuia să facă el ca un părinte.

Apoi trimise o pungă cu bani argatului. Acesta se duse şi-i dete grădinarului, sub cuvânt că el nu ştie ce să facă cu ei, ca unul ce are de toate de la stăpânu-său.

Nu trecu mult şi, viind o sărbătoare, împăratul cu toţi curtenii şi bătrânii împărăţiei merse la biserică. Între bătrânii şi credincerii curţii era şi grădinarul. Numai fata cea mică rămase acasă.

Argatul, văzându-se singur, descinse frâul de pe lângă sine, scoase dintr-o nucă nişte haine de aramă, din cele luate de la zâne, se găti bine, intră în grădină, sună frâul şi veni calul înşelat, dar neînfrânat şi, punându-i frâul în cap, argatul încălecă şi prinse a-şi încurca calul prin grădină. Fereastra fetei de împărat celei mici da în grădină şi ea văzu tot ce se petrecu.

După ce strică grădina, argatul se duse ca fulgerul la biserică, dete calul în mâna unui om ce sta afară, ca să i-l ţie, şi el intră în biserică. Aci merse înfipt la mir, se ploconi în dreapta, se ploconi în stânga şi ieşi afară.

Toţi cei din biserică se mirară de dânsul. Până şi împăratul zicea că nici el nu mai văzuse aşa voinic frumos.

Argatul de la grădinărie, cum ieşi din biserică, încălecă şi într-un suflet ajunse la grădina împărătească şi descălecă şi porunci calului să facă la loc tot ceea ce stricase. Calul se puse şi numaidecât îndreptă grădina şi o făcu şi mai frumoasă de cum fusese.

Fata împăratului cea mică vedea de la fereastră şi tăcea. Când se întoarse de la biserică, surorile cele mai mari zise celei mai mici:

— Ce rău ai făcut de n-ai venit şi tu la biserică, că a venit un tânăr îmbrăcat aşa şi aşa, a făcut aşa şi aşa, şi numaidecât a plecat, de au rămas toţi cu ochii după el.

Fata cea mică asculta şi tăcea.

Dară grădinarul, când intră în grădină, stătu în loc şi se miră. Apoi îşi închipui el că poate d-aia i se pare

grădina mai frumoasă, unde nu intrase de mult într-însa.

Peste câtva timp veni iarăşi o sărbătoare şi împăratul se duse la biserică iarăşi cu toată curtea lui. De astă dată fata cea mică se făcu bolnavă într-adins, rămase acasă şi se puse la fereastră.

Argatul de al grădinărie scoase de astă dată nişte haine de argint, scutură frâul şi încălecă pe cal, carele venise cât ai clipi. Şi iarăşi încurcându-l prin grădină, o strică şi mai rău decât întâia oară şi iarăşi merse la biserică, făcu ca şi de-lalt rând şi se întoarse acasă, porunci calului să dreagă grădina, carele o făcu încă o dată mai frumoasă decât era.

Fata împăratului cea mică privea de la fereastră şi tăcea. Îi spuseră surorile, îi spuse mumă-sa, îi spuse tată-său de tânărul cel mândru ce venise la biserică şi despre care nimeni nu ştia de unde era.

Ea asculta şi tăcea.

Mai trecu ce trecu şi iarăşi, într-o sărbătoare mare, împăratul merse la biserică cu toţi sfetnicii săi şi cu toţi curtenii tineri şi bătrâni. Şi de astă dată fata cea mică a împăratului se prefăcu că este bolnavă şi rămase acasă. Între curtenii împăratului cari merseră la biserică era şi grădinarul, fiind bătrân, credincios şi vechi slujbaş al împăratului.

Argatul cel cheleş dacă se văzu singur, scutură frâul şi-şi chemă calul. De astă dată scoase din găoacea de nucă rândul de haine cel de aur, se găti frumos, înfrână calul ce venise numai înşelat, îşi lăsă părul de aur pe spate, încălecă, îşi încurcă calul prin grădină, pe care o strică de tot, şi apoi se duse ca şi de-lalt rând la biserică, merse la mir, se ploconi în dreapta şi în stânga şi ieşi.

Întorcându-se acasă, porunci calului de făcu grădina de trei ori mai frumoasă decât era.

Fata împăratului îl văzu şi când ieşi, şi când se întoarse, şi ceea ce făcu, dară tăcea.

Când se întoarseră de la biserică, împăratul şi toţi cu totul spuseră fetei celei mici a împăratului minunea ce văzuseră.

— Dacă n-ai fost şi tu la biserică, îi ziseră, să fi văzut cum a veni acel Făt-Frumos strein, cu părul de aur, ce mândru era când s-a aplecat în dreapta şi în stânga la toţi cei din biserică şi cum a ieşit apoi, fără să bage pe nimeni în seamă.

Fata împăratului se făcea că ascultă, dară tăcea într-însa şi râdea înfundat. Vezi că ştia ea ce ştia.

Grădinarul, dacă se întoarse de la biserică şi văzu frumuseţea aia de grădină ce făcuse calul argatului, se tot freca la ochi şi nu-i venea de loc să crează. Asta să fie grădina, ori ba? şi credea că a rătăcit prin altă grădină. Nu o mai cunoştea. Şi, văzând pe argat, îl întrebă despre acea schimbare; iar argatul îşi cerea iertăciune, spuind că el a făcut ceea ce învăţase de la stăpânu-său.

Darămite când văzu împăratul? Scoase şi dete o pungă de bani grădinarului, pentru că-i făcuse o grădină, de nu se mai găsea ca asta la nici un împărat.

Şi mai trecând ce mai trecu, împăratul îşi aduse aminte de cele trei mănunchiuri de flori. Atunci se vorbi cu împărăteasa cum să facă să-şi dea fetele la casele lor.

Cum se aflã de această hotărâre împărătească, începu a veni peţitori de pe la fel de fel de împăraţi. Fetele, adecă cea mare şi cea mijlocie, îşi aleseră câte un fecior de împărat şi se duseră după bărbaţii lor.

Fata însă cea mică nu voia să se mărite cu nici un chip. Ba să-i dea pe feciorul cutărui împărat, ba pe al cutărui; aşi! ea zicea că nu-i place nici unul. Ce să facă bietul împărat? Se sfătui cu boierii şi găsiră cu cale să stea fata într-un pridvor, cu un măr de aur în mână, să treacă toţi fiii de împăraţi şi de boieri pe dinaintea ei, şi, pe care îl va plăcea, să-l lovească cu mărul.

Aşa şi făcură.

Trecură fiii de împăraţi carii veniseră în peţit, dară ca să lovească pe vreunul ba.

Trecură şi fiii de boieri mari ai împărăţiei, dară ca să lovească pe vreunul, nici gând n-avu.

În cele mai de pe urmă trecură toţi tinerii buni şi răi din împărăţie, şi din boiernaşi şi din prostime, şi nici nu nu se uită la dânşii fata ce sta cu mărul în mână. Trecând şi argatul de la grădinărie, din întâmplare, pe acolo, fata îl lovi cu mărul drept în cap.

Fiii de împăraţi şi de boieri rămaseră ca bătuţi de Dumnezeu, când văzură una ca aceasta.

Împăratul zise că trebuie să fie o greşeală, şi pofti pe fiii de împăraţi şi de boieri să mai treacă o dată.

Trecură toţi cu totul, şi nu lovi pe nimeni; zise şi cheleşului să treacă, şi de astă dată tot pe el îl lovi.

Împăratul nu se putea învoi ca să ia fie-sa de bărbat un aşa om prost şi pofti pe toată adunarea să mai treacă o dată, căci, negreşit, trebuie să fie o greşeală a fetei.

Trecură şi a treia oară, şi tot pe argatul cel cheleş îl lovi cu mărul fata împăratului.

Atunci împăratul, neavând încotro, dete de bărbat fie-sei pe argat, dară îi şi oropsi, gonindu-i de la casa lui.

Ei se duseră de la faţa împăratului, care îi oropsise, cu lacrămile în ochi şi cu inima smerită, şi-şi aleseră loc de trai un bordei în care ţinuse împăratul nişte bivoli. Apoi aducându-şi aminte fata împăratului de ceea ce făcuse în grădină, îl îndemnă să-şi cheme calul.

Argatul, ginerele împăratului, făcu precum îi zisese soţia, chemă calul şi-i porunci să-i facă nişte palaturi sub pământ, fără seamăn pe lume. Calul nu întârzie şi le făcu nişte palaturi înfricoşate. Nu se găsea la împăratul în casă ce se găsea în palaturile lor. Şi bogăţii, şi scumpeturi, şi tot ce ai poftit se găsea la dânşii.

Şi mai trecând câtânică vreme la mijloc, se pomeni împăratul cu veste de la un alt împărat să iasă la război.

Împăratul chemă în ajutor pe ginerii săi, feciorii de împăraţi, carii şi veniră şi se lăudau cu ispràvile ce au să facă.

Când veni vremea a merge la război, iată că se înfăţişe la împăratul şi argatul, ginere al său, şi ceru să-l ia şi pe dânsul la război, că poate va tăia şi el vrun vrăjmaş.

Împăratul şi ginerii cei mari îl înfruntară, zicând să-i lase în pace, să nu-i mai poarte şi lui grija p-acolo. El stărui şi împăratul se înduplecă şi porunci să-i dea şi lui o mârţoagă de cal şi o rugină de paloş.

Argatul încălecă voios şi porni înaintea oştilor. Când ajunse la o lăcovişte pe unde trebuia să treacă, el înnomoli calul şi începu să-l bată ca să iasă de acolo, dară în deşert. Ajungându-l împăratul cu ginerii cei mari şi cu toată oastea, trecu pe lângă dânsul clătinând din cap, iară ostaşii îşi dedeau coate şi râdeau.

După ce trecură şi se depărtară de nu se mai văzură, argatul scutură frâul, şi iată că îndată şi-i sosi calul. Îi spuse ce avea de gând să facă şi ceru povaţă. Calul îl învăţă ce să facă, când va fi dinaintea vrăjmaşului. După ce luă în cap ce-l învăţă calul, încălecă şi porni şi el.

Ajungând la război şi văzând pe ai săi încăieraţi cu vrăjmaşii, tocmai când aceştia erau să dovedească pe socru-său şi pe cumnaţii săi, unde mi se ridică de trei stânjeni pe deasupra oştilor şi zbură drept la împăratul socru-său, îi tăie degetul cu inelul şi-l luă cu sine. Apoi se lăsă asupra vrăjmaşului şi tăia în carne vie cu nemilostivire, întocmai ca un muncitor vrednic când trage cu coasa nemiluit.

Iar când îl înteţea vrăjmaşul, calul se urca ca fulgerul în sus şi se ţinea bine de coama lui. Apoi când se lăsa în jos, tăia cum ştia el în legea lui să taie. Aşa, vezi, îl învăţase calul.

De trei ori se urcase în sus, când năvălise vrăjmaşul

asupra lui, şi de trei ori se lăsase ca un vârtej asupra oastei vrăjmăşeşti. La fiecare dată cădeau d-a stânga şi d-a dreapta lui cu grămada şi făcea uliţi, uliţi pe unde mergea. În mai puţin ca de când mă apucai să vă povestesc, mormane de morţi se vedea pe unde trecuse el.

Aşa spaimă grozavă băgă el în inimile vrăjmaşului, încât prinse a fugi, iar el a-i goni şi a-i tăia ca pe nişte vite.

Împăratul socru rămase înmărmurit când văzu atâta vrednicie. După fuga vrăjmaşului, el stătu locului şi mulţumi lui Dumnezeu că le-a trimes pe îngerul său de i-a scăpat din mâna duşmanului, care vrea să-i piarză, şi mai multe nu.

Argatul, ginerele împăratului, după ce-l mântui, se întoarse înaintea lui, dete drumul calului său, încălecă iară pe mârţoaga ce-i dase împăratul şi se chinuia a ieşi din nomol.

Împăratul se întorcea cu voie bună de la oaste şi dând peste dânsul înnomolit încă în noroi, porunci la vro doi ostaşi de-l scoase d-acolo.

Şi ajungând acasă, ginerele împăratului cel cheleş spuse neveste-sei ce făcu. Ea se bucura din toată inima.

Toată oastea vorbea de îngerul Domnului care le dăduse atâta ajutor şi-l semuia cu străinul care venise la biserică. Însuşi împăratul bănuia aceasta, şi ar fi dorit ca să-l mai întâlnească o dată, să-i mulţumească. Dară ia-l de unde nu e.

Mai trecând ce mai trecu, împăratul ajunse de orbi. Toţi vracii se adunară şi-i dădură leacuri, dară nici unele din buruienele lor nu-i dară înde bine. Vrăjitoarele puseră apă la stele şi-i aduseră şi-i descântară, tot însă ce punea la ochi mai rău îi făcea, dară mai bine de loc. În cele din urmă un cititor de stele şi vraci mare fu adus cu multă cheltuială din ţări streine, şi acesta spuse că până când

împăratul nu va avea lapte de pasăre de peste apa Iordanului cu care să se ungă la ochi, nu-i va veni văzul.

Atunci puse împăratul oameni să strige prin toată împărăţia că cine se va găsi să aducă lapte de pasăre de peste apa Iordanului, acela şi ştie cu bună încredinţare că va dobândi cal împărătesc şi jumătate împărăţia. Dară strigară de surda, căci nu se găsi nimeni carele să se însărcineze cu această slujbă.

Ginerii împăratului cei mari, dacă văzură aşa, se legară că ei vor aduce laptele trebuincios şi încălecară pe cai buni împărăteşti, luară cu dânşii slujitori şi bani. Umblară ei, cătară şi nu putură afla ce cătau. În cele din urmă dete peste un înşelător, carele le dete lapte ca tot laptele şi le luară o mulţime de bani. Ei se întoarse cu bucurie la casa socrului lor.

În aceeaşi vreme şi ginerele împăratului, argatul, plecă după lapte de pasere. El scutură frâul şi îndată şi veni bidiviul lui. Îi spuse ce voia, şi calul îi răspunse:

— Ce e mai lesne, stăpâne; căci acolo locuiesc şi eu.

Încălecă şi porni. După ce ajunse, luă lapte de pasere de peste râul Iordanului şi în câteva zile se întoarse acasă, cam tot odată cu cumnaţii săi.

Aceştia merseră la împăratul, îi aduseră lapte de al lor, cu care dete pe la ochi împăratul şi rămase ca întâi, orb ca toţi orbii. Nu-i folosi nimic. Merse şi argatul şi-i aduse şi el lapte, dară adevărat lapte de pasere de peste râul Iordanului. Împăratul nu prea voia să dea pe la ochi. După stăruinţa împărătesei şi a sfetnicilor, se înduplecă şi se unse. Cum puse la ochi lapte de acesta, băgă de seamă că vede ca prin sită. Mai dete o dată, văzu ca prin ciur; când se unse şi a treia oară, văzu luminat ca toţi oamenii.

Împăratul iertă pe argat de fapta lui de mai-nainte. Ginerele său cel mic, dacă văzu aşa, rugă şi el pe împăratul să vie să le vază locuinţa. Împăratul se

înduplecă şi merse. Când ajunse acolo, ce să-i vază ochii? Ce nu era în palaturile lui era în locuinţa ginerelui său cel mai mic.

Văzând mirarea de care era cuprins împăratul, ginerele său cel mai mic se încumetă şi zise:

— Eu sunt, mărite împărate, cel ce am venit de trei ori în biserică.

Împăratul aruncă ţintă ochii la el.

— Eu sunt cel ce ţi-am făcut grădina cea frumoasă.

Împăratul parcă nu-i venea să crează spuselor lui.

— Eu sunt, mai zise, cel ce v-am scăpat în război din mâna nelegiuiţilor ce se sculaseră să te răpuie.

Împăratul rămase stâlpit de mirare. Apoi, mai viindu-şi în fire, îi zise:

— Cum poţi dovedi zisele tale?

Atunci ginerele său cel mic ieşi afară, scutură frâul, scoase hainele de aur din găoacea de nucă unde le păstra, se găti frumos, îşi lăsă părul pe spate, încălecă pe cal şi, arătând împăratului degetul cu inelul, zise:

— Iată, mărite împărate, dovezile ziselor mele.

Şi începu a încurca calul prin curtea împăratului. Părul său cel de aur şi hainele cu care era îmbrăcat strălucea ca soarele.

Împăratul, uitându-se la dânsul, tot punea mâna la ochi, făcându-şi umbră. Vezi că se temea să nu orbească încă o dată.

El lăudă pe fie-sa pentru că-şi alesese un asemenea bărbat.

— Şi ai fi putut oare crede d-ta, tată, răspunse fata cea mică, că aş fi putut să-mi aleg de bărbat pe unul care să facă tatălui meu, împărat, ruşine în lume?

Atunci împăratul, şi bătrân fiind, se coborî din scaunul împărăţiei, pe care se urcă ginerele său cel mic. Şi împărăţiră în pace şi în linişte până ce trăiră.

Cei trei fraţi împăraţi

A fost odată un biet om sărac. El avea femeie şi trei

copilaşi. Lucra bietul om de da pe brânci, zi şi noapte, orice şi pe unde găsea, şi două în tei nu putea lega şi el. Bieţii copilaşi erau mai mult flămânzi decât sătui.

Într-o dimineaţă, plecând la pădure ca să aducă ceva uscăturele pentru casă, văzu într-un copaci un cuib de pasăre, cum nu mai văzuse el până atunci. Se miră niţel, apoi parcă-i da cineva ghes, vru să ştie ca ce fel de pasăre să fie aceea ce se adăpostea în astfel de cuib. Îşi lepădă calevrii, îşi scuipă în palme şi se agăţă de copaci ca să se urce în el. Încet, încet, el se sui până la cuib, se uită într-însul; pasărea nu era; când, ce să văz? un ou ca de găină. Aşa de frumos era oul şi lucios, lucios, încât parcă-i era milă să puie mâna pe dânsul. În cele din urmă, îl luă şi-l băgă în sân. După ce se dete jos, culese câteva uscături, făcu o sarcină mică, luă la spinare şi plecă cu dânsa acasă.

Copiii, când văzură oul, săreau de bucurie. Se miră şi femeia lui, căci nici ea nu mai văzuse un astfel de ou. Nu ştiau cum să umble mai binişor cu dânsul, ca să nu-l scape jos să se spargă. Unul zicea ca să-l coacă în spuză şi să mănânce toţi dintr-însul; altul zicea ca să-l fiarbă; altul zicea ca să-l păstreze.

Muncitorul însă zise că mai bine ar fi să se ducă cu el în târg să-l dea pe bani, că tot şi-a pierdut el ziua de muncă, şi cu ce va prinde pe dânsul să ia niţel mălai.

Toţi găsiră cu cale că aşa este mai bine să facă.

Se duse deci cu oul în târg. Se aşeză şi bietul muncitor în rând cu femeile ce vindeau ouă.

Umblau oamenii de colo până colo şi cumpărau mereu la ouă; dară la el nici unul nu venea. Se mira cum de nu-l întreabă şi pe dânsul nimenea de oul lui. În cele mai de pe urmă, iacă un neguţător chiabur că vine şi la dânsul.

— De vânzare ai oul ăsta, prietene? îi zise.

— De vânzare, jupâne.

— Ce cei pe dânsul?

— Păi, ce-i vrea să-mi dai, jupâne.

— Să-ţi dau o pungă de bani.

— Ia lasă, jupâne, nu-ţi mai bate joc de mine, zise el şi se uita în altă parte, crezând că râde de el pentru că venise la târg numai cu un ou.

— Ba nici râs, nici nimic, începu a zice neguţătorul cel chiabur. Iată două pungi: nu crez să-ţi dea altul mai mult.

Şi scoase pungile cu bani, i le puse în mână, luă oul şi plecă.

Bietul om rămase înlemnit în loc, uitându-se după neguţător cum se ducea. Nici că-i venea măcar să crează ochilor. Şi apoi unde se mai auzise ca un ou să se vânză cu două pungi de bani.

Când se deşteptă din zăpăceala lui, pipăi pungile să vază nu e vrun vis; apoi vru să alerge după neguţător să-l întrebe de n-a făcut vro greşeală. Dară ia pe neguţător de unde nu e. El îşi căutase de drum vesel că cumpărase aşa ou.

Dacă văzu şi văzu, deschise şi el pungile, se uită în ele, dară odată îl luară de ochi banii ce era acolo. Apoi le strânse la loc, le băgă în sân şi plecă să-şi cumpere merinde. Umplu un sac cu de cele de trebuinţe şi o luă către casă. Se tot temea şi se tot uita în toate părţile să nu care cumva să vie cineva să-i ia pungile.

Când ajunse acasă, trânti sacul jos şi zise:

— Iată nevastă, ce minune făcui eu cu oul ăla poznaş; vezi tu?

— Văz. Dar ce e în sacul ăla marele?

— Ei! dară ce nu e, aia întreabă-mă; mălai, fasole, pastramă, peşte sărat, ceapă, ardei, usturoi.

— Şi unde le duci?

— Ia auzi: unde le duc! acasă, fă, ţie şi copiilor, unde să le duc?

— Ce vorbeşti, bărbate, ori ai căpiat astăzi? Vezi, mă,

că ţi le-o fi dat cineva să le duci aiurea şi tu, ştiind lipsa de acasă, t-ei fi rătăcit cu ele încoace. Când ai mai făcut tu astă comedie să vii acasă cu merinde cât munca ta pe zece zile?

— Păi bine, fa, nevastă, nu-ţi spusei că comedia asta o făcu oul ăla poznaş, de-l găsii eu azi în pădure?

— Ce spui, bărbate? Atât a făcut oul ăla, cât ai dat tu pe toate astea?

— Hei! dară când ăi mai vedea şi p-astea, să vedem ce o să mai zici!

Atunci scoase pungile şi răsturnă banii în pat.

Femeia rămase înmărmurită cu ochii ţintă la bani.

Copiii carii până atunci răscolea prin sac şi înhăţa cu dinţii când din una, când din alta, cum auziră zornăitul banilor, alergau de la sac la bani şi de la bani la sac. Ei nu se puteau sătura văzând atâta belşug în casa lor.

— Bărbate, mai zise femeia, dară asta nu e lucru curat. Atâţia bani pentru un ou de găină!

Şi pipăia banii să vază, nu care cumva sunt niscai fermece, ori altceva?

— De găină, de negăină, uite, l-am văzut cu două pungi de bani, cum îi vezi cu ochii verzi. Apoi ori că el a făcut atâta, ori că negustorul la care l-am vândut n-a fost om curat, eu nu ştiu. Atâta ştiu numai că trebuie să mulţumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să vedem şi noi o dată cu ochii ce este belşug în casa noastră. Acum vezi de rosteşte de masă, să mâncăm şi să ne veselim.

Aşa şi făcură. Toată ziua într-o veselie o duseră.

A doua zi, se sculă de dimineaţă, se găti şi plecă la muncă. Nu ştiu însă cum făcu el, nu ştiu cum drese, că se pomeni iarăşi în pădure. Nici el nu ştia cum venise acolo; ştia numai că el la muncă plecase.

Dacă văzu aşa, cătă copaciul, se sui în el şi mai găsi un ou.

Se duse cu el în târg şi mai luă încă două pungi cu

bani tot de la acel negustor.

Pasămite oule astea erau de diamant, care făceau de zece ori atât cât îi da lui pe ele negustorul.

El însă era bun bucuros că lua şi atât; căci scăpă de sărăcie el şi cu toţi ai lui.

Cumpără de astă dată haine pentru copii, căci erau goi. Mai luă nişte unelte şi dichisuri de ale lui pentru muncă şi pentru casă, căci nu credea că o să fie în toate zilele Paşte, să tot găsească la ouă d-astea scumpele.

Câteva zile d-a rândul se mai duse el în pădure şi tot găsea câte un ou. Se făcu însă mai năzuros în târg, ţinu mai la preţ şi cu mirare văzu că scoate câte patru pungi de bani în loc de două.

Apoi dacă văzu că aşa merge treaba, îşi făcu o căscioară, îşi mai îndulci şi el traiul şi-şi dete copiii la dascăl ca să înveţe carte.

Într-una din zile, ducându-se mai de dimineaţă să-şi ia merticul, dete peste pasărea ale cui ouă le lua el. Sta pe cuib. Aşa frumuseţe de pasăre nu mai văzuse, nici mai auzise. Îndată îi trăsni prin cap că ar fi bine să o ducă acasă la dânsul. O şi luă binişor şi cu mare bucurie aduse la bordeiul lui pe stăpâna ouălor.

Apoi, ducându-se în târg, porunci o colivie foarte frumoasă şi foarte mare, în care colivie îşi aşeză găina şi o îngrijea ca pe copiii lui.

Cu chipul acesta scăpă şi de drumul de toate zilele prin pădure şi de suitul în copaci.

Găina îi oua în toate zilele câte un ou, în colivie.

Îmbogăţindu-se el, goni sărăcia din satul lui. Făcea bine la tot satul. Ajuta pe orice nevoiaş; cumpăra vaci la toate văduvele; ocrotea pe toţi copiii sărmani.

Omul era nesăţios. Ci cât are, tot ar vrea să mai aibă. Muncitorul, după ce văzu că are destul, începu a face negoţ. Şi fiindcă negoţul, când merge bine, de firea lui este să se întinză ca pecingenea, dete ghies muncitorului

să călătorească prin ţări străine după negoţ.

Porni dară într-o călătorie depărtată peste mări şi ţări.

Într-o zi, când lipsea şi nevasta lui d-acasă, copiii intrară în colivie ca să se joace cu găina. Jucându-se ei acolo, unul din ei ridică aripa găinei şi vede că este ceva scris acolo:

— Să te văz, nene, zise cel mijlociu către cel mai mare din fraţi, poţi tu să citeşti ce zice aici?

— Ba nici boabă, răspunse el. Astea parcă nu sunt slove de care ne arată dascălul.

— Să mergem să chemăm pe dascăl, să ne spuie el ce zice acele slove, zise cel mai mic din fraţi.

— Bine zici tu, răspunseră amândoi, fraţii mai mari, să mergem, să mergem.

Şi într-un suflet ajunseră la dascăl, îi spuseră şi-l rugară să vie să citească, ca să ştie şi ei ce zice acele slove de sub aripa găinei, pe care o păstrează în colivie tat-al lor.

Dascălul deocamdată nu voi să crează ceea ce-i spuneau copiii; dară după ce-l încredinţară, se hotărî să vie într-o doară, mai mult de hatârul lor, decât pentru vro ispravă.

Când văzu acele slove şi le citi, dascălul rămase înmărmurit şi, intrându-i gărgăunii în cap, îi şi puse gând rău găinei.

Copiilor însă le zise că acelea ce li se păreau a fi slove era un fleac şi că nu însemna nimic.

Ce făcu dascălul, ce drese, se dete pe lângă muma copiilor şi, cu şoşele, cu momele, îi intră pe sub piele şi se înădi cu dânsa.

Biata femeie, slabă ca toate femeile, se planisi dascălului.

Într-una din zile, după ce îşi scoaseră ochii, dascălul uitându-se la ea cu ochi galeşi şi cu giugiuleli, îi zise:

— Ce mult aş pofti să mănânc o pasăre cu tine la masă.

— Mâine e sărbătoare, răspunse femeia, voi trimite să cumpere o pasăre bună şi grasă şi o voi găti după pofta inimioarei dumitale.

— Dacă ar fi vorba despre păsări de care se găseşte la toată lumea, nu ţi-aş fi mai spus dumitale, căci am şi eu destule în curte, slavă Domnului!

Dascălul bătea şeaua să priceapă iapa. Femeii îi dete un fier ars prin inimă.

— E, apoi ce fel de pasăre ai voi dumneata? îl întrebă femeia.

— Ceva aşa, deosebit, răspunse dascălul. Şi ca să nu mai ocolim, ţi-oi spune româneşte, pe şleau: am poftă să-ţi mănânc friptă găina aia a ta din colivie.

— Vai de mine, dascăle; dară cum aş face eu una ca asta? Ce va zice bărbatu-meu când s-o întoarce?

— Orice va zice, iaca, tu să-i spui că a murit. Şi apoi nu pricep la ce să mai ţineţi o găină, care şi aşa e destul de bătrână şi care peste curând negreşit că tot are să moară.

— Orişicum, dascăle, tot nu-mi vine să fac una ca asta, ca să nu se amărască bărbatu-meu.

— Atâta trecere n-am şi eu la dumneata? mai zise dascălul. Asta îmi dovedeşte că nu mă iubeşti. Îmi pare rău că am îndrăgit cu atâta foc pe o nesimţitoare. Eu pentru dragostea ta aş fi dat prin foc şi prin apă, ca să-ţi fac voile, şi tu pentru mine atâta lucru să nu faci. Să ştii dară că de azi încolo n-ai să mă mai vezi; mă duc să mă înec.

Biata muiere începuse a simţi şi ea de dânsul; apoi, de frică ca să nu-şi facă seamă singur pentru dragostea ei, se înduplecă şi făgădui dascălului că-i va da găina s-o mănânce friptă, singur, singurel, după cum dorea.

Cum auzi dascălul de una ca aceasta, îi zise că acum

s-a încredinţat că şi ea îl iubeşte. Apoi puse la cale ca găina s-o gătească bucătăreasa lui.

A doua zi, după ce porunci bucătăresei să nu lepede nimic din ale găinei, nici din măruntaie, ci s-o frigă aşa întreagă-întreguliţă, se duse la biserică, unde veni şi femeia cu copiii.

Bucătăreasa făcu întocmai precum îi poruncise stăpânu-său, însă pe când era aproape să fie friptă găina desăvârşit, copiii se întoarseră de la biserică, deşi nu se isprăvise slujba, căci li se făcuse foame, şi se rugară de bucătăreasă să le dea ceva să mănânce.

Cu atâta gingăşie se rugară copiii, încât bucătăresei i se făcu milă de dânşii; le dete câte un codru de pâine şi, pe lângă aceasta, celui mare îi dete capul găinei, celui mijlociu pipota, şi celui mai mic inima, socotind că acestea sunt lucruri de nimic.

Copiii mâncară repede şi se duseră iarăşi la biserică.

Dascălul, care stătuse ca pe ghimpi la biserică, cum ieşi, veni numaidecât să se puie la masă. Numai gândindu-se la găină, îi lăsa gura apă. Dară se supără cât un lucru mare când văzu că i se aduse găina fără cap, fără pipotă şi fără inimă. Se cătrăni de ciudă şi de necaz dascălul, încât p-aci, p-aci era să’nebunească.

Atunci răcni ca un leu la bucătăreasă, întrebând-o cum a făcut de i-a călcat porunca.

Biata bucătăreasă spuse lucrul cum se întâmplase, zicându-i că nu credea să se facă atâta tevatură pentru nimicul ăsta de măruntaie.

Văzu că nu mai are încotro şi se stăpâni, gustă câte ceva din masă, se sculă foarte amărât şi se hotărî să poarte sâmbetele copiilor.

Femeia, de unde se aştepta să vază pe dascăl mulţumit pentru că se jertfise să-i facă plăcerea, rămase uimită auzindu-l că este atâta de mâhnit. Se duse dară pe lângă dânsul şi cu fel de fel de vorbe dulci voi să-l

înveselească.

Iară el, care nu-şi lua de loc gândul de la găină, îi zise:

— Ai voit să-mi dovedeşti că-ţi sunt drag când te-ai înduplecat şi ai dat găina s-o taie şi să o frigă. Ca să mă încredinţez cu desăvârşire că mă iubeşti, am să te pui încă la o încercare. Un lucru am să-ţi mai cer.

— Spune, spune mai curând, sufletul meu, numai să se poată. Eu însă sunt gata şi la moarte să merg pentru d-ta, îi răspunse femeia.

— Trebuie să alegi una din două: ori să fii cu copiii tăi, ori să fii cu mine. Şi iată de ce: sunt dascăl de atâţia mari de ani, şi nu mi s-a mai întâmplat ca vreun şcolar până acum să-mi fi făcut ruşinea ce mi-a făcut copiii tăi. Toată lumea ştie că pe copiii tăi îi am mai de aproape decât pe ceilalţi; eu mă silesc cu ei să-i învăţ câte în lună şi în soare, fiindcă am voit să-i scot ciraci ai mei; şi ei, ce să vezi? Lasă că fac mişelii şi umblă ca dezmeticii pe uliţi, de s-a luat lumea de gânduri cu ei, dară azi, să iasă ei din biserică, să vie să mănânce şi apoi să se întoarcă în biserică clefetind din gură! Cu ce obraz să mai ies eu în lume? Cine o să-şi mai dea copiii la şcoala mea? Şi decât să-mi iasă nume rău, mai bine să mor; căci ce glăsuieşte o zicătoare: decât să iasă omului nume rău, mai bine ochii din cap.

— Ce stai, dascăle, de vorbeşti? Apoi la mine nu te mai gândeşti? Nu e păcat de Dumnezeu să pierdem noi nişte copilaşi aşa de drăgălaşi şi curaţi ca mărgăritarul? Cum se poate una ca asta, ca eu să-mi pierz copilaşii? Gândeşte-te, drăguţul sufletului meu, că sunt copiii mei.

— Ori ei, ori eu, răspunse el.

— Bine, ce o să zică bărbatul meu când s-o întoarce? Lumea mă va omorî cu pietre, când va auzi una ca asta.

Dascălul văzu că a cam scrântit-o şi o întoarse pe foaia ailaltă.

— Eu nu zic să-i omorâm, ci să-i trimitem deocamdată la un alt oraş; să zici că i-ai trimis pentru învăţătură. Nu mai pot, mă înţelegi? să stea cu mine aici; căci nu voi să-mi zică lumea că sunt dascăl d-ăia, terchea, berchea, trei lei perechea.

Cu gura zicea el unele ca acestea, dară în capul lui clocea alte gânduri spurcate.

— Ei bine, dacă este aşa, mă învoiesc; dară cum să facem? întrebă femeia.

— Foarte lesne, răspunse dascălul; la noapte să-i închidem într-o magazie şi mâine, în faptul zilei, îi iau eu într-o căruţă şi i-oi duce să-i aşez la un prieten al meu.

Gândul dascălului era să ia pe copii, să-i ducă în pădure şi acolo să-i spintece pe câte unul, unul, şi să le scoată dintr-înşii capul, pipota şi inima găinei şi să le înghiţă el.

Dară norocul nu-i sluji nici de astă dată.

Copiii fură coprinşi de frică când se văzură închişi în magazie. Începură să plângă. Cel mijlociu însă zise:

— Fraţilor, ascultaţi-mă pe mine, că va fi bine de noi toţi. Ştiţi de ce ne-a închis dascălul aici cu voia mamei?

— De ce întrebară ceilalţi.

— Dascălul a spus minciuni că nu însemna nimic slovele de subt aripa găinei. Şi d-aia a stăruit el pe lângă mama de a tăiat găina şi s-o mănânce el, ca să se împlinească la dânsul prorocia din acele slove. Dară n-a vrut Dumnezeu cu dânsul.

— Adevărat să fie, mai întrebară fraţii, că însemna ceva acele slove?

— Mai e vorbă! răspunse el. Iacă să v-o spui eu acum. Slovele acelea ziceau că: cine va mânca capul găinei, va ajunge împărat.

— Eu împărat?! zise cel mare, care mâncase capul.

— Aşa, răspunse fratele cel mijlociu. Cel ce va mânca inima găinei, de câte ori se va culca, se va pune la capul

lui o pungă cu bănet, unde o va găsi când se va scula.

— Mie să mi se întâmple asta? întrebă cel mic, care mâncase inima.

— Ţie, îi răspunse fratele cel mijlociu. Iară cel ce va mânca pipota găinei se va face năzdrăvan.

— D-aia ştii tu năzdrăvăniile astea, strigară fraţii cel mare şi cel mic deodată.

— D-aia, fraţilor, le răspunse mijlociul. Acum, ca să scăpăm de aici, trebuie să ne punem toate puterile să stricăm fereastra magaziei ăştia şi să fugim, căci dimonul de dascăl are de gând să ne ia în revărsatul ziorilor, să ne ducă în pădure şi să ne omoare.

Se puseră cu toţii, sfărâmară fereastra şi fugiră. Merseră, merseră, toată noaptea. Când se lumina de ziuă, ajunseră la un loc unde se deschidea trei drumuri. Aci stete să se odihnească. Se hotărâră să apuce fiecare pe câte un drum şi să se ducă unde i-o lumina Dumnezeu. Se îmbrăţişară, se sărutară, îşi luară ziua bună unul de la altul cu lacrămile în ochi şi se despărţiră.

Merseră ei toată ziua, când înde seară fraţii cei mari se întâlniră iară. Pasămite drumurile pe care apucaseră ei se întruneau acolo. Atunci năzdrăvanul zise:

— Pesemne că Dumnezeu vrea să fim tot împreună, dacă el ne-a adus aci. Aşadară să nu ne despărţim în toată viaţa noastră. Mai-nainte de aci este un oraş mare. Acolo a murit împăratul şi mâine se alege altul: cel ales ai să fii tu.

— Ia lasă vorba aia încolo, măi frate, şi nu mă mai face să-mi intre gărgăuni în cap. Mai bine zi: ai să mergem să căutăm ceva de lucru, că burta, auzi, cică n-am mâncat de ieri şi cere, sărmana.

Mergând ei, ajunseră la oraşul care era înaintea lor. Aci întâlniră un bătrân pe care îl rugară să-i îndrepteze la vrun han, unde să mâie noaptea. Bătrânul le spuse că hanurile gem de lume care a venit să fie faţă la alegerea

împăratului, care se va face mâine, ca nu va găsi nici un loc de mas şi îi luă la dânsul acasă, unde le dete de mâncare şi un pat de odihnă.

A doua zi de dimineaţă se scoală cu toţii, se spală, se scutură şi pleacă cu bătrânul afară din oraş pe o câmpie întinsă, ca să vază şi ei cum se aleg împăraţii la cetatea aceea.

Bătrânul le spuse că alegerea se face aşa: dregătorii cei mari ia un porumbel alb nevinovat, îl încarcă cu cordele foarte frumoase cu tot felul de feţe, îl aruncă în sus, şi pe cine s-o lăsa porumbelul, p-acela îl face împăratul lor.

Pe locul hotărât se adunase, încă până a nu se face ziuă, atâta lume, câtă frunză şi iarbă, de nu se mai putea mişca; şi bătrânul cu copiii abia găsiră şi ei un colţişor la o parte de unde să se poată uita şi ei. N-apucară să se aşeze bine şi auziră un sunet de bucium. Atunci se făcu o tăcere de se auzea musca zbârnâind. Toată lumea ţinea ochii ţintă în sus.

Aruncâdu-se porumbelul în văzduh, acesta ocoli pe deasupra lumii şi veni de se puse drept pe capul băiatului celui mare.

Fiii de împăraţi şi de boieri, cari veniseră cu gând d-a fi aleşi, începură a striga că nu se poate, e greşeală, nu e bun de împărat, şi altele, şi cerură ca să se facă o a doua încercare.

Se înălţă dară porumbelul de a doua oară; şi de astă dată, fără nici un ocol, veni şi se puse drept pe capul băiatului. Încă o dată strigară fiii boierilor că nu se poate, nu se poate, şi cerură a treia cercare. Iară pe băiat îl băgară într-un sac şi-l duseră departe de lume.

La a treia înălţare, porumbelul, după ce fâlfâi puţin pe deasupra locului pe unde sta băiatul mai-nainte, îşi ia zborul şi se duse de se puse drept pe sac.

Atunci toată lumea strigă într-o unire că acesta este

împăratul lor. Îl scoaseră dară din sac şi-l duseră de-l aşezară pe tron, în sunetul buciumelor, al surlelor şi al strigărilor de bucurie ale mulţimei adunate.

Împăratul cel nou, cum se văzu întronat, mai întâi hotărî ca frate-său năzdrăvanul şi bătrânul ce-i găzduise să fie nelipsiţi de lângă dânsul. Şi cu ajutorul lui frate-său începu a cârmui împărăţia cu înţelepciune şi dreptate. Nu trecu mult şi vestea se duse în toate ţinuturile şi în împărăţiile vecinilor despre numele lor; iară supuşii lor începură a-i numi: cei doi fraţi împăraţi cu minte şi drepţi.

Când auzi dascălul de fuga copiilor, turbă de mânie: căci era un zăcaş de n-avea margini. Vru să-şi facă seamă singur, dar n-avu curaj. Văzând însă că norocul îi stă împotrivă, se potoli oarecum şi se apucă iară de dăscălia lui.

După o bună bucată de timp iată că soseşte şi tatăl copiilor din călătoria cea lungă ce făcuse. Adusese cu dânsul bogăţii după bogăţii. Când află de fuga copiilor, cât p-aci era să-i vie rău, dară se stăpâni. Cercetă în dreapta şi în stânga, şi i se spuse toată istoria cum s-a întâmplat. Atunci el hotărî să ceară dreptate pentru necinstea ce i-a făcut soţia lui şi pentru răul ce i-a pricinuit procletul de dascăl.

Merse deci pe la toate dregătoriile şi fu străgănit prin judecăţi mai mulţi ani, fără să-şi dobândească dreptatea potrivit cu mărimea vinei celor vinovaţi.

Aflând şi despre numele cel falnic al celor doi fraţi împăraţi, neguţătorul îşi luă femeia şi pe dascăl şi se duse să-i judece ei.

Mai-nainte însă de a ajunge ei acolo, fratele împăratului, năzdrăvanul, simţind că are să vie tată-său la judecată, spuse frăţine-său, împăratul, şi amândoi se chibzuiră ca să facă o priimire ca unui părinte bun ce le era.

Când veniră împricinaţii la înfăţişare, ieşi înainte fratele împăratului şi priimi pe negustor la scară, iară când îl duse înaintea împăratului, acesta se sculă de pe tron şi l-a întâmpinat cu vorbe bune şi supuse.

Negustorul se minună de atâta cinste ce i se făcu şi nu ştia ce să mai zică; se uita în toate părţile şi nu pricepea nimic din cele ce se făceau.

El căuta când la împăratul, când la fratele împăratului, se minuna în sine, dară nu cuteză să zică nimic.

Intrând în cămară şi dascălul cu femeia, stătură ca trăsniţi de Dumnezeu. Vezi că se ştiau vinovaţi de moarte.

După ce se aşeză împăratul pe tron, judecata începu.

Neguţătorul îşi spuse păsul şi zice că îşi pune nădejdea în înţelepciunea împărătească şi aşteaptă să hotărască împăratul cum îl va lumina Dumnezeu.

Dascălul o mâlcise de tot, iară femeia îndrugă şi ea câteva vorbe, aruncând toată vina în spinarea dascălului.

Atunci împăratul întrebă pe negustor că: dacă îşi va vedea copiii, i-ar cunoaşte el?

— Mai e vorbă? răspunse neguţătorul.

El se uita la amândoi împăraţii şi nu mai cuteză să zică nici bleau.

— Noi suntem, răspunse împăratul.

La aceste cuvinte, femeia şi dascălul o sfleciră de tot şi tremurau ca varga. Iară neguţătorul, creştea inima într-însul de bucurie că-şi găsise copiii.

Împăratul zise că de când el este împărat, aşa pricină grea nu mai judecase. Hotărî dară ca toţi să cază în genunchi şi să roage pe Dumnezeu să le arate dreptatea lui.

Aşa şi făcură.

Pe când încă se rugau, deodată, dascălul şi femeia se făcură stane de piatră.

Împăratul porunci să puie asta stane de piatră de o parte şi de alta la scara palatului. Iară negustorul rămase la curtea împărătească.

*

În vremea aceasta, fratele cel mic, după ce se despărţi de fraţii săi, se duse, se duse, ca cuvântul din poveste ce d-aci încolo se găteşte, şi ajunse la oraşul unde îl scosese drumul pe care apucase el.

Acolo dacă sosi, trase la gazdă la un om al lui Dumnezeu. De câte ori se culca, de atâtea ori găsea câte o pungă cu galbeni la căpătâiul său când se scula.

Ceru de la gazdă pe cineva care să-i arate lucrurile cele mai însemnate. După ce ocoli cruciş şi curmeziş tot oraşul, văzând tot ce era vrednic de văzut, ajunse la margine şi acolo era un ostrov. Iară dacă vru a şti ce era acolo, călăuza se feri d-a-i spune.

Seara întrebă pe gazdă şi aceasta îi zise:

— Să nu care cumva să te muşte şarpele de inimă să te duci acolo, că e stingere de tine.

— Pentru ce? întrebă flăcăiandrul.

— Pentru că acolo şade o măiastră şi oricine merge la dânsa se întoarce capiu. Şi apoi nimeni nu poate să meargă să o vază, până ce nu o da două pungi de bani.

— Asta este tot? Mâine mă duc să o văz, zise el; bani am destui, precum vezi.

Nici rugăciunile gazdei, nici frica de căpiare nu l-a putut opri de a merge să vază pe acea măiastră.

Se duse deci, dădu două pungi de bani şi intră în ostrov. Acolo umblă câtva timp, ca un haidamac, pe dinafară, ca doar măiastra va ieşi la fereastra palatului să o vază. Ea ieşi, el o văzu şi apoi se întoarse. A doua zi se duse iară, a treia zi iară şi tot astfel câteva zile d-a rândul. De ce o vedea, d-aia dorea să o mai vază.

Măiastra băgă de seamă că el venea într-una de câteva zile. „Trebuie să aibă mulţi bani”, se gândi ea.

Iară dacă trimise de-l chemă, îi zise:

— Mare stare trebuie să ai tu, tinere, de o risipeşti aşa. N-am văzut până acum pe nimeni care să vie la mine în ostrov de atâtea ori una după alta.

— Da, mare şi nesfârşită, răspunse flăcăiandrul cu mândrie, ca şi puterea cu care o fac.

Cum auzi măiastra aste vorbe, îi puse gând rău. Se luă deci pe lângă dânsul cu şoptele cu momele, viclenindu-l ca să-i afle puterea.

Flăcăiandrul se pierdea de dorul ei când o văzu dezmierdându-l cu nişte cuvinte mai dulci decât mierea. Se înşelă şi îi spuse.

Atunci ea îi dete ceva de bău, iar el dete dintr-însul afară inima găinei. Ea o luă, apoi îi dete pe bete din ostrov.

Când se dezmetici el şi se văzu pirpiricosac, golănel şi gonit, cugetă: „Dacă nu ţi-oi face-o eu, apoi să ştii că nici dracul nu ţi-o mai face”.

Se duse la gazdă şi povesti ce i se întâmplase.

— Nu ţi-am spus eu, săracul de mine, să nu te duci acolo? Ce o să te faci acum?

— Mă voi duce în lume, şi ce va vrea Dumnezeu cu mine.

A doua zi plecă şi, trecând printr-o pădure, ajunse la marginea unui râu. Acolo dete o colibă de pescar. Îi chiorăia maţele de foame şi fu nevoit să se abată.

Pescarul priimi să rămână la dânsul să înveţe pescuitul.

Într-una din zile, pescarul zise flăcăiandrului:

— Iată eu mă duc la târg cu coşul ăsta de peşte. Până una alta, ia şi tu halăul ăla, şi vezi d-ei putea să prinzi vro fâţă de peşte ca să avem de legumă pentru azi şi mâine.

— Las’ pe mine, răspunse flăcăiandru.

Pescarul plecă. Iară băiatul intră cu plasa în gârlă. Bătu în sus, bătu în jos şi peşte să prinză, câtuşi decât.

Tocmai era să se lase de pescuit, când văzu o mreană.

Mreana fugi, el după ea, până îi veni bine şi, aruncând plasa, o încâlci într-însa şi o trase la margine.

Văzu el că mreana era cât să le ajungă pe două zile. Se bucură în inima sa că făcuse o treabă cumsecade.

Se puse deci de o curăţă de solzi; o spintecă, îi scoase măruntaiele. Când în loc de lapţi, ce să vezi? ceva ce nu semăna a nimic. Luă el acel ceva, îl spălă, şi rămase un fel de covăţea mititică de piatră.

— Bună este şi asta, zise el, să am cu ce bea apă.

Şi îndată şi luă oleacă de apă cu dânsa să bea. Când s-o ducă la gură, ea era plină cu galbeni. Se miră de astă întâmplare. Răsturnă banii în poală şi mai luă o dată apă ca să bea. Când să aducă la gură, se făcu iară bani.

— Acum, aide la zâna mea măiastră, zise el.

Lăsă şi plasă, şi peşte, şi colibă şi într-un suflet alergă la gazda lui din oraş. Îi spuse despre norocul ce dase peste el şi începu a se găti să meargă la ostrov.

Gazda se sili în toate chipurile să-l oprească de la această otărâre a sa. Fu peste putinţă. Îl trăgea aţa la rele. Până una alta, umplu gazdei două tocitori cu bani. Apoi luă cu dânsul covăţica de piatră şi două pungi pline, şi se duse la ostrov.

Cum îl văzu măiastra, îl cunoscu. Înţelese ea că trebuie să fi dat el cu mâna în foc, şi-l chemă la dânsa.

Acolo, cu prefăcături, cu marghiolii şi cu viclenii îl făcu de spuse cum are atâta stare. Şi fiindcă flăcăiandrul îşi pierduse capul cum ajunse lângă dânsa, se lăsă să fie mâglisit, şi măiastra îi şterse şi covăţica. Cum se făcu stăpână şi pe acest lucru, porunci slugilor sale să-l huiduiască ca p-o găgăuţă şi îl goni cu ruşine din ostrov.

Când se văzu iarăşi dat afară şi înfruntat, nu se putu astâmpăra de necaz, cum de să nu se ţie el, ca să nu fie şi batjocorit, şi cu banii luaţi.

Plecă iară la gazdă şi-i spuse toată şiretenia.

Gazda îl povăţui să ia pe seama lui o tocitoare de bani din care îi lăsase să se apuce şi el de ceva şi să nu mai umble ca un pierde-vară după icre verzi.

El nu voi, şi plecă în lume.

— Ce mi-o da Dumnezeu, zise el.

Merse, merse, prin câmpii cu inima plină de foc pentru măiastra lui, trecu prin păduri, şi nu se putea împăca cu gândul că n-o să-şi mai poată vedea odorul. În cele din urmă, căzu de obidă şi de mâhnire. Stând el aşa şi zbătându-se cu gândurile, băgă de seamă că p-acolo p-aproape curgea o apă. Se duse să se scalde ca să se mai răcorească.

Tot scăldându-se, văzu de ceea parte a râului nişte smochini. Îşi aduse aminte că nu mâncase de două zile şi se duse să facă o gustărică cu niţele smochine. Mâncă ce mâncă, dară începu a simţi că din ce în ce se schimbă. Unde din om ce era, se pomeni deodată măgar.

Altă nevoie acum. Cum să se întoarcă în cetate? Pe lângă celelalte toate, acum are să fie şi prigonit. Umblând în sus şi în jos pe marginea pădurei, îi era frică să intre înăuntru pădurei, ca să nu-l apuce vro fiară sălbatecă; se temea iară să iasă mai la lumină, ca să nu-l prinză vrun om, să-l puie la vro muncă ce n-ar putea-o duce. Ce să facă? Se căina şi se văicărea, de-i plângeai de milă. Toată ziua umblă rătăcind cu inima cât un purice de frică. Flămânzi iară. Căutând câte ceva de mâncare, dete peste nişte roşcove. Se apucă să mănânce, căci era lihnit de foame.

Cât p-aci era să moară de bucurie când văzu că încet, încet, se schimbă şi se făcu iară om.

Stătu în loc şi se cruci şi el de astă minune. Apoi deodată zice:

— Acum eşti a mea! Stăi, măi tu, că ţi-o fac eu ţie pe piele, femeie fără de inimă ce mi-ai fost!

Se apucă şi umplu sânul de roşcove. Apoi făcu un coşuleţ, cum putu, din nuiele de richită, şi culese într-însul smochine, de care mâncase şi el.

După ce se întoarse la gazda lui din cetate, îi spuse că acum s-a împlinit.

Auzind însă de faima celor doi împăraţi înţelepţi, îi dete un fier ars prin inimă, şi-şi puse în gând a merge la dânşii să vază, oare n-or fi fraţii lui?

Dară până să se pornească către dânşii, se mai duse o dată la ostrov, cu coşuleţul de smochine pe mână, şi începu a striga la smochine, pe la poarta palatului. Măiastra, auzindu-l, trimise să-l cheme. Cum îl văzu, îl cunoscu.

Crezând că şi în smochinele lui este ascuns vrun farmec numai bun pentru dânsa, porunci de-i cumpără coşul cu totul. El luă banii şi se făcea a se mai plimba prin ostrov.

Măiastra se puse la masă. Când la sfârşitul mesei, după ce mâncară împreună cu ai lor smochine, se făcură măgari.

Hâţ în sus, hâţ în jos. Ba că o fi una, ba că o fi alta, nimic. Rămaseră măgari ca toţi măgarii.

Atunci flăcăiandrul, prinzându-i, le puse câte un căpăstru în cap, îi legă unul de altul şi îi duse cu dânsul, după ce luă covăţica şi o băgă în sân; căci inima găinei o mâncase măiastra.

Se duse cu cârdul de măgari la gazda lui.

— Acum să ştii că mă duc într-ale mele, zise el gazdei; bani ai destui, ostrovul şi palaturile sunt ale tale. Rămâi sănătos.

— Să ne vedem sănătoşi, răspunse gazda, şi să auzim de bine. Dară cu turma aia de măgari ce ai să faci? Ia-ţi un argat, care să vază de ei.

Aşa şi făcu. Tocmi un argat şi porni să meargă la fraţii lui, cu alaiul după dânsul.

Pe când mergea, fratele năzdrăvan spune împăratului toate cele întâmplate fratelui lor celui mai mic, şi se pregătiră să-l primească cu cinste.

Când ajunse la marginea cetăţii unde domnea împăratul, se miră că găsi pe fratele său cel mijlociu care îl aştepta.

Acesta îi povesti toată întâmplarea cu muma lor şi a dascălului, şi cum îi pedepsise Dumnezeu.

Plânse fratele cel mic de osânda dumnezeiască ce căzuse peste muma lor, apoi merse de se înfăţişă împăratului.

Cum se văzură, se cunoscură şi se îmbrăţişară.

Apoi ceru de la împăratul să-i dea un grajd curat unde să-şi puie măgarii, pe care singur îi îngrijea.

Trecu ce trecu şi nici pomeneală nu era ca să facă pe măgari să se schimbe iarăşi în oameni.

Într-o zi, la masă, când văzu că frate-său cel mic este cu voie bună, împăratul îi zise:

— Ei, ce ai de gând cu măgarii tăi; destul i-ai pedepsit, iartă-i. Să nu socoteşti că nu ştiu tot ce ai păţit. Dară este destul. Mai cu seamă căci ştiu că se topeşte inima în tine de dorul ei.

— Adevăr ai grăit, îi răspunse fratele cel mic. Pentru hatârul tău fac tot.

Trimise de aduse măgarii acolo; le dete de mâncară roşcove şi îndată se făcură iară oameni.

Toţi cei de faţă rămaseră înmărmuriţi când văzură asta minune. Apoi ochii tuturor se aţintiră la măiastra şi mărturisiră că aşa frumuseţe de muiere nici c-au mai văzut, şi nici că se mai poate afla în toată lumea.

Ea atunci începu a zice:

— Mai întâi mulţumesc împăratului că s-a înduioşat de starea cea proastă şi ticăloasă în care ajunsesem şi a stăruit de ne-a făcut oameni la loc.

Apoi, uitându-se la fratele împăratului cel mic, îi zise:

— Numai tu mi-ai venit de hac pe lumea asta; dacă voieşti, sunt gata a te lua de bărbat. Iartă-mă pentru neajunsurile ce ţi-am făcut.

— Apoi eu ce umblam, păcatele mele, când tot veneam pe la tine, şi tu ţi-ai bătut joc de mine. Fie că şi eu mi-am scos din capete. Sunt gata şi eu a te lua de soţie, mai cu seamă acum, că nu mi-a mai rămas la inimă nici o zăcăşeală.

Se pregătiră şi făcură o nuntă d-alea împărăteştile.

Ei nu se mai duseră de acolo. Rămaseră câtetrei fraţii la un loc.

Trebile împărăţiei mergeau găitan.

Locuitorii apucau şi ei de la aceşti trei fraţi când dreptate, când poveţe bune şi când ajutoruri de bani; şi în toată lumea se duse vestea despre ei, cărora li se zicea: La cei trei fraţi împăraţi.

Luceafărul de ziuă şi luceafărul de noapte

A fost odată un împărat şi o împărăteasă; ei nu făceau copii; umblase pe la toţi vracii şi vrăjitorii, pe la toate babele şi cititori de stele, şi toţi rămaseră de ruşine, căci n-avură ce le face. În cele din urmă se puseră pe posturi, pe rugăciuni şi milostenii; când, într-o noapte, Dumnezeu văzând râvna lor, se arătă împărătesei în vis şi-i zise:

— Rugăciunea voastră am auzit-o şi vei face un copil cum nu se va mai afla pe faţa pământului. Mâine să se ducă împăratul, bărbatul tău, cu undiţa la gârlă, şi peştele ce va prinde să-l găteşti cu mâna ta şi să-l mâncaţi.

Nu se făcuse încă bine ziuă şi împărăteasa se duse la împăratul şi-l sculă zicându-i:

— Împărate! scoală c-a sosit alba în sat.

— Dar asta, răspunse împăratul, ce ai astăzi să mă scoli aşa de noapte; nu care cumva vrăjmaşii au călcat hotarele împărăţiei mele?

— Din mila lui Dumnezeu, de nici unele ca astea n-am auzit; dară am visat iaca ce...

Şi-i spuse visul.

Împăratul cum auzi, sări din aşternut, se îmbrăcă, luă undiţa şi se duse la pârâu gâfâind. Aruncă undiţa şi nu trecu mult, şi văzu pluta undiţii mişcându-se. Trase undiţa: când, ce să vezi? un peşte mare, cu totul şi cu totul din aur. Doară că nu-i căzu leşin de bucurie. Darămite când îl văzu împărăteasa? Ea fu şi mai oleoleo.

Găti împărăteasa singură cu mâna ei peştele şi mâncară. Ea îndată se simţi însărcinată.

Roaba care ridică masa văzu pe talerul împărătesei un os de peşte şi o bătu gândurile să sugă acel os, ca să ştie şi ea gustul bucatelor gătite de împărăteasa.

Cum supse osul, se simţi şi ea însărcinată.

După nouă luni născu împărăteasa, ziua, un copil frumos, frumos, ca un îngeraş. Peste noapte născu şi roaba un copil, aidoma cu al împărătesei, încât nu aveau deosebire unul de altul. Cum era copilul împărătesei era şi al roabei. Semănau, cum se zice, ca două picături de apă.

Fiului de împărat i s-a dat numele de Busuioc, iară fiului de rob, Siminoc.

Crescând împreună şi făcându-se mari, i-a dat la carte, şi învăţau într-o zi cât învăţa alţi copii într-un an. Când se jucau ei în grădină, împărăteasa se uita cu drag la dânşii de pe fereastră.

Se făcură mari. Ei semănau atât de mult, încât nu cunoştea nimeni care este fiu de împărat şi care de rob. Boiul lor era mândru, amândoi aveau pe vino-ncoace, vorba lor, era vorbă cu lipici şi amândoi erau voinici, nevoie mare.

Într-o zi se hotărâră să meargă la vânătoare. Împărăteasa se tot ciudea cum să-şi cunoască pe fiul său: fiindcă şi feţele şi îmbrăcăminţile fiind la fel, de multe ori nu putea să deosebească pe unul din altul. Se gândi să facă fiului său un semn. Îl chemă şi, prefăcându-se că îi caută în cap, îi înnodă două viţe de păr, fără să

ştie el.

Apoi plecară la vânătoare.

Alergară zburdatici prin câmpiile înverzite şi se zbenguiau ca mieluşeii; culeseră la floricele, se udară de rouă, priviră fluturii cum săltau şi săreau din floare în floare, cum albinele culegeau ceara şi adunau mierea, şi se desfătară foarte mult. Apoi merseră la fântână, băură apă de se răcoriră şi priveau cu nesaţiu cum se lasă cerul în depărtare pe pământ, şi ar fi dorit să meargă până la sfârşitul pământului, să vază cerul din apropiere, sau măcar până vor da de locurile acelea unde pământul este ca piftia.

Apoi intrară în pădure. Când văzură frumuseţile pădurilor, rămaseră cu gurile căscate. Vezi că ei nu mai văzuseră d-alde astea de când îi făcuse mă-sa. Când bătea vântul şi se mişca frunzele, asculta la fâşâitul lor şi li se părea că împărăteasa umblă târând după sine rochia cea de mătase; apoi se aşezară pe iarba fragedă, la umbra unui copaci mare. Aci se puseră a cugeta şi a sfătui cum să înceapă vânătoarea. Ei, nici una, nici alta, voiau să vâneze tot lighioni sălbatice.

Păsărelele, cari alergau împrejurul lor şi se puneau pe crăcile copaciului, nici nu le băgau ei în seamă; lor, le era milă să-şi puie mintea cu ele; dară le plăcea să le asculte ciripind. Păsărelele parcă băgaseră şi ele de seamă una ca aceasta, şi nu se sfiau, ba încă cântau de se spărgeau; iară privighetorile trăgeau la geamparale numai din guşe, ca să fie mai dulce cântarea lor. Şi aşa, stând ei aci şi sfătuindu-se, pe fiul împăratului îl apucă o moliciune de nu putea sta în sus şi îşi lăsă capul în poala lui Siminoc, rugându-l să-i caute niţel în cap, până va aromi el.

După ce îi căută ce-i căută, Siminoc se opri şi zise:

— Ce este asta din capul tău, frate Busuioc?

— Ce să fie? Ştiu eu de ce mă întrebi, frate Siminoc?

— Iaca văz, răspunse Siminoc, că două viţe de păr în capul tău sunt înnodate.

— Cum se poate? zise Busuioc.

Aceasta supără atât de mult pe Busuioc, încât se hotărî să plece în lume.

— Frate Siminoc, zise Busuioc, eu mă duc în lume fiindcă nu pot să pricep de ce mama mi-a înnodat părul când mi-a căutat în cap.

— Măi frate Busuioc, îi răspunse Siminoc, vino-ţi în fire şi nu mai face una ca asta. Căci dacă împărăteasa ţi-a înnodat părul, nu crez să o fi făcut cu vreun gând rău.

Busuioc însă a rămas nestrămutat în hotărârea sa şi, când şi-a luat rămas bun de la Siminoc, i-a zis:

— Na, frate Siminoc, batista asta. Când vei vedea pe dânsa trei picături de sânge, să ştii că sunt mort.

— Să-ţi ajute Dumnezeu, frate Busuioc, să nimereşti cu bine; dară eu încă o dată te rog, pentru dragostea mea, să rămâi, să nu mai pribegeşti pân lume.

— Peste poate, răspunse Busuioc.

Apoi se îmbrăţişară şi Busuioc plecă; iară Siminoc rămase de se uita galeş după dânsul până îl pierdu din ochi.

Siminoc se întoarse acasă şi povesti părinţilor toate cele ce se întâmplase.

Împărăteasa nu mai putea de inimă rea. Îşi frângea mâinile şi plângea, de să ferească Dumnezeu. Dară n-avu ce-şi face capului, şi se mângâia oarecum văzând pe Siminoc.

După câtva timp, acesta scoase batista, se uită la dânsa şi văzu teri picături de sânge. Atunci zise:

— I! a murit frăţiorul meu. Mă duc să-l caut.

Şi luându-şi merinde, plecă după dânsul să-l caute. Trecu prin oraşe şi sate, străbătu câmpiile şi codrii, merse, merse, până ce ajunse la o căsuţă. Acolo întâlni pe o bătrână şi întrebă de fratele său. Bătrâna îi spuse că

se făcuse ginere al împăratului din acea parte de loc.

Ajungând la palaturile împăratului aceluia, cm îl văzu fie-sa, socoti că e bărbatu-său, şi alergă întru întâmpinarea lui. El zise:

— Eu sunt fratele bărbatului tău; am auzit că a pierit din lume, şi am venit să aflu de căpătâiul său.

— Eu nu crez una ca asta, zise fiica de împărat. Tu eşti bărbatul meu, şi nu ştiu de ce te prefaci aşa acum. Au doară credinţa mea a fost pusă la cercare şi eu te-am amăgit?

— Nici unele din acestea nu este. Ci eu îţi spui în cuget curat, nu sunt eu bărbatul tău.

Ea nu voia să crează cu nici un chip.

Atunci el zise:

— Dumnezeu să-şi arate dreptatea. Pe cine nu va fi drept din amândoi, să-l cresteze sabia care stă în cui.

Şi îndată sabia sări şi crestă pe fată la deget, şi atunci crezu şi ea. Apoi găzdui după cum se cuvenea pe Siminoc.

A doua zi el află că Busuioc se dusese la vânătoare şi nu se mai întoarse. Încălecă deci şi el pe un cal, luă ogari şi plecă după frate-său, în partea locului pe unde se dusese acesta. Merse ce merse şi ajunse în pădure; acolo se întâlni cu Muma-pădurii.

Cum o văzu, se luă după dânsa, şi dă-i goană. Ea fugea, el după dânsa, până ce Muma-pădurii văzând că n-are încotro, se sui într-un copaci înalt şi acolo scăpă.

Siminoc descălecă şi el, priponi calul, făcu focul, scoase merindele şi începu să mănânce lângă foc, aruncând şi ogarilor câte ceva.

— Aoleo! cum mi-e frig, zise Muma-păurii, îmi clănţănesc dinţii.

— Dă-te jos, îi răspunse Siminoc, de te încălzeşte la foc.

— Mi-e frică de câini, zise ea.

— Nu te teme, că nu-ţi fac nimic.

— Dacă vei să-mi faci bine, mai zise ea, na o viţă din cosiţă şi leagă-ţi câinii.

El puse viţa de cosiţă pe foc.

— Uf! ce greu miroase, zise Muma-pădurii, cosiţa ce ţi-am dat-o şi pe care tu ai pus-o pe foc.

— Ai te cară de aici, îi răspunse Siminoc, şi nu mai spune la nimicuri. Iaca unul din ogari a dat cu coada prin foc, s-a pârlit niţel şi d-aia miroase greu. Dacă ţi-e frig, dă-te jos şi vino de te încălzeşte; dacă nu, tacă-ţi fleoanca şi mă lasă în pace, nu mă tot supăra.

Atunci ea crezu, se dete jos şi, alăturându-se de foc, zise:

— Mi-e foame.

— Ce să-ţi dau să mănânci? Iaca ia ce-ţi place din ceea ce am dinainte.

— Eu voi să te mănânc pe tine, zise Muma-pădurii, găteşte-te!

— Ba te voi mânca eu pe tine, răspunse Siminoc şi asmuţi câinii la dânsa ca să o sfâşie.

— Stăi, zise Muma-pădurii, opreşte câinii să nu mă sfâşie, că ţi-oi da pe frate-tău, cu cal şi cu ogari cu tot.

Siminoc opri câinii; atunci Muma-Pădurii icni de vro trei ori şi dete afară dintr-însa pe Busuioc, calul şi ogarii; iară Siminoc îşi asmuţi ogarii şi o făcură mici fărâmi. Deşteptându-se Busuioc, se miră cum de vede pe Siminoc aci şi-i zise:

— Bine ai venit sănătos, frate, dară mult am dormit.

— Puteai tu să dormi mult şi bine, dacă nu eram eu.

Apoi îi spuse toată şiritenia de la despărţirea lor până acum.

Busuioc bănuind pe Siminoc că s-o fi îndrăgostit cu femeia lui, nu voi să-l crează când acesta îi mărturisi adevărul, spuindu-i că nici prin gând nu i-a trecut una ca asta vreodată. El se făcu dârz, începând a-şi teme

nevasta. Şi aşa puindu-i gând rău, se învoi cu Siminoc ca să se lege la ochi, ei şi pe caii lor, apoi să încalece, să le dea drumul, şi unde i-o scoate să-i scoată.

Aşa făcură. Când Busuioc, auzind un geamăt, opri calul, se dezlegă la ochi, se uită, şi Siminoc nicăieri. Pasămite el căzuse într-o fântână şi înecându-se, n-a mai ieşit d-acolo.

Busuioc se întoarse acasă, îşi ispiti nevasta, şi ea spuse ca şi Siminoc. Apoi ca să se încredinţeze şi mai bine de adevăr, zise şi el sabiei să sară din cui şi să cresteze pe cel vinovat. Sabia sări şi-l crestă pe dânsul la degetul cel mare.

Se tângui el, se jeli, plânse cu amar că pierduse pe Siminoc; se căi că se prea iuţise, dară toate fură în deşert, că n-avu ce-i mai face. Atunci, plin de obidă şi de durere, nici el nu mai voi a trăi fără frate-său, ci legându-se iarăşi la ochi, precum şi pe cal, încălecă şi-i dete drumul în pădurea în care pierise fratele său. Alergă calul ce alergă, şi, bâldâbâc! dete în fântâna în care căzuse şi Siminoc, şi acolo îşi sfârşi zilele şi Busuioc, şi de atuncea a răsărit luceafărul de ziuă, fiul împăratului, Busuioc, şi luceafărul de noapte, fiul roabei, Siminoc.

Pasărea măiastră

A fost odată un împărat evlavios şi bun. El avea trei feciori. Pe lângă multe bunătăţi ce făcuse oamenilor din împărăţia lui, a ridicat şi o monastire de care să se ducă pomina. A împodobit-o cu aur, cu pietre nestemate şi cu tot ceea ce meşterii din acea ţară au socotit mai scump şi mai frumos. O mulţime de stâlpi de marmură şi poleiţi erau prin biserică şi pe dinaintea ei. Zugrăvelele cele mai preţioase, policandre de argint suflate cu aur, candele de argintul cel mai bun şi mari cât doniţa, cărţile cele mai alese erau zestrea monastirii aceleia. Cu cât se bucura împăratul de frumuseţea ei, cu atât se întrista că nu putea să o săvârşească pe deplin, căci turnul se surpa.

„Cum se poate, zise împăratul, să nu pot sfârşi astă sântă biserică? Iată am cheltuit toată starea, şi ea nu este încă târnosită.”

Şi dete sfară în ţară ca orice meşter se va găsi care să poată să-i ridice turnul, să ştie că va dobândi de la dânsul mari daruri şi boierie. Pe lângă acestea, poruncă dete ca în toate bisericile să se facă rugăciuni şi

privegheri, ca să se îndure milostivul Dumnezeu a-i trimete un meşter bun.

Iară a treia noapte visă împăratul că dacă va aduce cineva pasărea măiastră de pe tărâmul celălalt şi să-i aşeze cuibul în turn, se va putea face monastirea desăvârşit.

Spuse fiilor acest vis, iară ei se întreceau care de care să plece mai-nainte, şi să se închine cu slujba la tată-său împăratul. Atunci împăratul le zise:

— Eu văz, feţii mei, că toţi aveţi dorinţă de a vă face datoria către Dumnezeu; însă nu vă puteţi duce toţi deodată. Acum să se ducă fiul meu cel mai mare; şi dacă nu va putea el să izbutească, să se ducă altul, şi tot aşa pe rând, până când Dumnezeu îşi va arăta mila lui către noi.

Copiii tăcură şi se supuseră; iară feciorul cel mare al împăratului se găti de drum. Merse ce merse şi dacă trecu de hotarele tatălui său, stete să conăcească într-o dumbravă frumoasă. După ce făcu focul, sta acolo până să se gătească mâncarea, când văzu deodată înaintea lui un vulpoi care îl rugă să-şi lege ogarul, să-i dea şi lui un codru de pâine, un pahar de vin şi să-l lase să se încălzească şi el la ăl foc. Fiul împăratului, în loc să asculte rugăciunea, dete drumul ogarului, care se luă după dânsul. Atunci vulpoiul făcu un semn asupra lui şi îl schimbă în stană de piatră.

Văzând împăratul că fiul său cel mare nu se mai întoarce ascultă rugăciunea fiului celui mijlociu, şi îi dete voie să meargă şi dânsul. Acesta, după ce se găti şi îşi luă merinde de drum, porni şi dânsul. La locul unde se împietrise frate-său, păţi ca dânsul; fiindcă nu voi să dea ascultare rugăciunilor ce-i adusese vulpoiul, ci voia să-l prinză ca să-i ia pielea.

Împăratul se puse pe gânduri văzând că după atâta mare de timp nu se mai întoarse fiii săi nici cu pasărea

măiastră, nici fără dânsa, când fiul cel mai mic îi zise:

— Tată, iată este acum destul timp de când fraţii mei cei mari au plecat să aducă pasărea măiastră şi nu s-au mai întors nici cu ispravă, nici fără ispravă.

Să-mi dai bani de cheltuială
Şi haine de primeneală,

ca să-mi cerc şi eu norocul. Şi de voi izbuti, te vei bucura, tată, că ţi se împlineşte dorinţa, iară de nu, eu nu voi suferi nici o umilinţă.

— Fraţii tăi cei mari, zise împăratul, după cum se vede, n-au putut să facă nimic spre a aduce acea pasăre măiastră, ba poate să-şi fi răpus capetele, deoarece sunt duşi de atâta timp şi nu se mai întoarce nici unul. Eu sunt bătrân de aci înainte; dacă vei lipsi şi tu, cine să-mi dea ajutor la greutăţile împărăţiei, şi dacă voi muri, cine să se suie pe scaunul meu, dacă nu tu, fiul meu? Rămâi aci, dragul tatei, nu te mai duce.

— Domnia ta, tată, ştii prea bine că n-am ieşit din poruncile împărăţiei tale nici cât negru sub unghie; şi dacă acum cutez a stărui în rugăciunea mea, este numai că voiesc, dac-aş putea, să împlinesc o dorinţă care nu dă odihnă sufletului măriei tale, dorinţă pe care te sileşti de mulţi ani şi cu mari cheltuieli să o împlineşti.

După multe rugăciuni şi stăruinţă, împăratul se înduplecă şi-i dete voie. Îşi alese calul ce-i plăcu din grajdul împărătesc, un ogar să-l aibă de tovarăş, îşi luă merinde de ajuns şi plecă.

După trecere de oarecare timp, sosiră amândoi fiii cei mai mari ai împăratului, aducând cu sine-le pasărea măiastră şi o roabă pe care o făcură găinăreasă. Toată lumea se mira de frumuseţea acelei pasări, care era cu mii de mii de vopseli, penele ei străluceau ca oglinda la soare; iar turnul bisericii nu se mai surpă; pasărea se aşeză în acel turn cu cuibul ei. Un lucru se băgă de

seamă; pasărea se părea a fi mută, căci nu da nici un viers, şi toţi câţi o vedea o căinea cum de o aşa pasăre frumoasă şi mândră să nu aibă viers, pentru care şi împăratul, cu toată bucuria ce avea pentru biserică şi turnul ei, se mâhnea că pasărea nu-i cânta.

Locuitorii începuseră a uita de fiul împăratului cel mic: atâta de multă bucurie aveau ei că li se adusese pasărea măiastră, ceea ce oprise turnul de a se surpa, şi astfel biserica se putuse face cu desăvârşire; numai împăratul se mâhnea în sufletul său că nu este faţă şi fiul său cel mic care să se împărtăşească de bucuria poporului său; când într-una din zile veni găinăreasa şi-i zise:

— Mărite împărate, să-ţi fie faţa luminată, toată cetatea se minunează de viersul pasării măiestre; un cioban, cum a intrat azi de dimineaţă în biserică, pasărea a început să cânte de să se spargă, şi este aşa de veselă, încât pare că nu o încape locul. Asta este a doua oară de când, cum intră acel cioban în biserică, pasărea nu mai conteneşte de a cânta; cum iese el, ea tace.

— Să se aducă acel cioban înaintea mea chiar acum.

— Măria ta, după cum se vede, ciobanul este străin, căci nimeni nu-l cunoaşte. Fiii măriei tale, precum mi s-a spus, ar fi pus paznici să-l prinză.

— Taci! zise împăratul, nu vorbi de fiii mei, căci nu ţi se cuvine ţie să te atingi de ei.

Împăratul puse şi el câţiva slujbaşi să pândească pe sub ascuns şi, cum va vedea pe ciobanul care, când va intra în biserică, pasărea va cânta, să pună mâna pe dânsul şi să-l aducă înaintea lui.

Nu s-a mulţumit pe atât, ci şi însuşi s-a dus la biserică în sărbătoarea cea mai apropiată ca să auză cu urechile sale cântecul cel minunat al pasărei, şi să vază cu ochii săi pe acel păstor tânăr; şi, de n-ar fi fost de faţă, s-ar fi întâmplat o luptă crâncenă între slujitorii săi

şi oamenii puşi de fiii lui, carii voiau cu dinadinsul să pună mâna pe cioban. Atunci porunci împăratul să aducă pe acel păstor cu omenie la palatul său, pentru că nu ştiu ce simţi împăratul în inimă când îl văzu aşa de tânăr, blând, smerit şi cu boiul de voinic.

După ce ieşi de la biserică, împăratul se duse drept la palat, pentru că inima îi zicea că trebuie să fie ceva de ciobanul acela. Cum îl văzu împăratul, îi zise:

— Ia spune-mi, flăcăule, din ce parte de loc eşti? Ai părinţi, şi cum s-a întâmplat de ai venit p-aci?

— Istoria mea, luminate împărate, este lungă. Părinţi am, asemenea şi fraţi. Ca să-ţi povestesc cum am venit p-aici şi din ce parte de loc sunt, îmi trebuie mai mult timp. Dară dacă voinţa măriei tale este să ştii, sunt gata a mă supune. Chiar mâine până în ziuă voi veni la măria ta pentru aceasta. Acum este târziu.

— Bine, voinice; mâine în revărsat de ziori te aştept.

A doua zi dis-de-dimineaţă, ciobanul veni şi aşteptă porunca împăratului; iară împăratul, cum auzi că a venit păstorul cu pricina, îl chemă înaintea lui.

— Ia spune-mi, flăcăule, ce este cauza de cântă pasărea măiastră, cum pui tu piciorul în biserică, şi tace, dacă ieşi?

— Ca să ştii aceasta şi altele, luminate împărate, lasă-mă să-ţi povestesc toată istoria mea.

— Iacă te ascult, povesteşte-mi tot ce vei voi.

Atunci ciobanul începu:

— Am tată şi fraţi. Am plecat din casa părintească ca să fac o faptă care să veselească pe tata, căci el era trist că nu putea să-şi împlinească dorinţa. După o călătorie de câteva zile, am ajuns la o câmpie frumoasă, de unde de deschidea mai multe drumuri. Acolo am voit să conăcesc. Mi-am făcut un focşor bun, am scos merindele ce aveam şi, când era să mă pui la masă, mă trezesc cu un vulpoi lângă mine. Nu ştiu nici de unde, nici pe unde

veni, că eu nu l-am văzut. Pare că ieşi din pământ.

„Fă bine, mă rog, îmi zise, şi lasă-mă să mă încălzesc şi eu la focul tău, că uite, tremur de-mi clănţănesc dinţii în gură. Dă-mi şi o bucată de pâine şi un pahar de vin să-mi potolesc a foame şi sete care mă chinuiesc. Şi ca să mănânc în linişte şi să mă pot încălzi fără frică, leagă-ţi ogarul.”

„Prea bine, îi zisei, poftim de te încălzeşte; iată merindetele mele, şi plosca mea, mănâncă şi bea cât vei pofti.”

Apoi am legat ogarul şi am şezut amândoi lângă foc, povestind. Din una din alta, îi spusei unde mă duc; ba încă îl şi rugai dacă ştie ceva să-mi spuie cum să fac, cum să dreg, să-mi împlinesc slujba cu care m-am însărcinat de bună-voia mea.

„Cât pentru asta, îmi zise vulpoiul, fii pe pace. Mâine de dimineaţă plecăm amândoi, şi dacă nu te-ai face eu să izbuteşti, să nu-mi mai zici pe nume.”

Şezurăm la foc, ne ospătarăm ca nişte prieteni; apoi vulpoiul îşi luă noapte bună şi pieri ca o nălucă. Mă ciudeam în mine cum de să nu-l văz încotro a apucat, şi tot frământându-mi mintea să ştiu cum a venit şi cum s-a dus fără să bag de seamă, am adormit.

Când a venit a doua zi în faptul zilei, m-a găsit minunându-mă de nişte stane de piatră ce închipuiau doi oameni, doi cai şi doi ogari. De cum îl văzui, ne gătirăm de ducă.

Vulpoiul, se dete de trei ori peste cap şi se făcu un voinic, ştii colea, cum ţi-e drag să te uiţi la el. Pe cale îmi spuse că locul unde am mas noaptea trecută era moşia lui, că este însurat, că are copii, că el era blestemat să poarte corpul de vulpoi până când un om va avea milă de el, îi va priimi să se încălzească cu dânsul la un foc, îi va da un codru de pâine şi un pahar cu vin; că eu am fost acel om, că acum este dezlegat de blestem şi că de

aceea va merge cu mine, şi nu mă va lăsa singur până ce nu voi ajunge la izbândă.

Îmi păru bine de astă întâmplare, şi aşa noi merserăm, zi de vară până-n seară şi ajunserăm la o poiană, unde maserăm peste noapte. Tovarăşul meu de călătorie îmi spuse că a doua zi avem să trecem pe hotarul unor zmei, că acolo credea el că voi găsi ceea ce căutam.

A doua zi am înaintat pe moşia zmeilor, dat tot cam cu teamă, când, pe la chindii, am ajuns la palaturile zmeilor. Mândreţe ce am văzut acolo nu se poate povesti. Grădina cu fel de fel de flori şi de pomi; casele învălite cu argint care strălucea la soare ca oglinda, păreţii era împodobiţi cu chipuri şi flori săpate, iară ciubucele erau poleite; fântâni care aruncau apă în sus. Avurăm parte că zmeii nu erau acasă când am ajuns acolo. Furăm întâmpinaţi în pragul porţii de o fată frumoasă, frumoasă, de pare că era făcută din zahăr, care ne zise să nu călcăm în curte, în lipsa zmeilor, că nu e bine de noi; apoi lăcrămă de bucurie că a mai văzut oameni de pe tărâmul de unde a furat-o zmeii.

Întrebând-o despre lucrul ce căutam, ne-a spus că se află la alţi zmei, rude ale zmeilor pe moşia cărora eram.

„Duceţi-vă, ne zise ea, că cu ajutorul lui Dumnezeu, nădăjduiesc să izbândiţi, şi întorcându-vă, luaţi-mă şi pe mine.”

După ce ne învăţă cum să facem să intrăm în curtea zmeilor şi cum să lucrăm, mă jură pe ce am mai scump pe lume, pe tata, ca să nu o las la zmei, ci să o iau; iară noi ne-am dus. Ce e drept, şi mie îmi plăcu fata, de cum o văzui.

Şi ajungând la hotarul celorlalţi zmei, am stat de ne-am odihnit. Iară în revărsat de ziori, am pornit pe tărâmul zmeilor, şi am ajuns cam aproape de nămiezi la palaturile lor, care erau şi mai frumoase decât ale celor

dintâi. Cum am descălecat, m-am dus la grajd, iară tovarăşul meu s-a întors înapoi; fiindcă aşa ne învăţase fata.

Caii erau la iesle. Unul din ei a întors capul şi s-a uitat la mine. Eu l-am frecat la ochi, l-am tras de urechi, i-am sumuţat şi i-am pus frâul în cap. Apoi încălecând, d-a-ncălarele am luat colivia cu pasărea măiastră care era în pridvor.

— Tu ai luat pasărea măiastră? zise împăratul; tu eşti fiul meu pe care toată lumea îl ţine de pierdut?

— Aşa, tată.

Şi după ce sărută mâna împăratului, îl rugă să poruncească a se aduce de faţă găinăreasa.

Dacă veni găinăreasa, ciobanul zise:

— Asta este fata de care îţi spusei.

— Cum se poate? răspunse împăratul. Dară cum a ajuns găinăreasă?

— Asta ţi-o va spune ea; căci eu nu ştiu. Şi aşa cum zisei, începu el a povesti, după ce înhăţai colivia şi o luai la sănătoasă cu bidiviul luat de la zmei, începură să nincheze caii ceilalţi şi să facă un zgomot de ţi se făcea părul măciucă; iară eu îmi ţineam firea. Unde se luară zmeii după mine, şi fugi, şi fugi, până ce ajunsei la tovarăşul care mă aştepta la hotar; şi dacă nu era el, puneau zmeii mâna pe mine şi cine ştie ce se alegea de capul meu. Tovarăşul meu însă întinse mâna şi răcni o dată la dânşii: staţi! Iară ei pare că fură de piatră de când lumea; nici un pas nu mai făcură înainte. După ce mă luă în braţe şi mă sărută, se miră şi el de frumuseţea pasărei. Zmeii însă umbla cu şoşele, cu momele, să-mi ia pasărea, făgăduindu-mi câte în lună şi în soare; dacă văzură că nu mă poate îndupleca, mă ruga ca barim calul să li-l dau; în sfârşit, văzui eu că nu e bine să-i las tocmai de tot mâhniţi, le-am dat calul, şi eu am plecat cu tovarăşul meu şi cu pasărea; iară zmeilor li se scurgeau

ochii după dânsa.

Ajungând la palaturile celorlalţi zmei, fata ne aştepta în poartă; plesni de trei ori cu un bici şi tot palatul se făcu un măr, pe care ea îl luă; iară eu o înhăţai de mijloc şi pe ici ţi-e drumul.

Aoleu! dară zmeii când simţiră! unde veneau cu o falcă în cer şi cu una în pământ, şi unde răcneau de-ţi îngheţa sângele în vine. Eu îmi făcui curagi, detei pinteni calului şi împreună cu tovarăşul meu fugeam ca vântul; zmeii însă veneau ca gândul. Dacă văzu tovarăşul meu aşa şi că nu este chip a scăpa cu faţă curată, se opri în loc, ameninţă asupra lor şi se făcură stane de piatră. Iară noi ne urmarăm călătoria venind până iarăşi în câmpia de unde plecasem, adică pe moşia vulpoiului. După ce ne-am odihnit şi am dat mulţumită Domnului că am terminat cu bine astă treabă, l-am întrebat ce însemna acele stane de piatră. Atunci el îmi zise:

„De vei şti, te vei căi; de nu vei şti, iarăşi te vei căi.”

„Spune-mi, te rog”, îi zisei.

„Aceştia sunt fraţii tăi, îmi răspunse. Ei, în loc să facă ca tine, să primească cu dragoste rugăciunea mea, asmuţară ogarii după mine, ceea ce îmi prelungi scârbosul blestem de a purta leşul vulpoiului; iară eu îi împietrii”.

„Pentru dragostea mea, rogu-te, îi zisei eu, şi pentru prietenia ce am legat, fă-i iară oameni cum au fost.”

„Mult mi-e dragă prietenia ta, răspunse el, şi de aceea fie după voia ta; dară o să te căieşti.”

Şi într-un minut nu ştiu ce făcu din mână, că deodată pietrele acele se scuturară şi fraţii mei rămaseră în mirare văzându-se faţă cu noi.

Ne luarăm ziua bună de la tovarăşul meu şi plecarăm să ne întoarcem acasă.

Pasămite, fraţii mei îmi cocea turta.

„Frate, îmi ziseră ei, după ce călătorirăm câtva, am

obosit de atâta drum; căldura este mare; aide ici la un eleşteu pe care îl ştim noi, să bem câte niţică apă, să ne răcorim.”

Am ascultat şi am mers. Bău cel mare, bău şi cel mijlociu; iară când era să beau şi eu, cum eram pus pe brânci pe marginea eleşteului ca să ajung cu gura la apă, cum făcuseră şi ei, mă trezii cu o usturime grozavă la amândouă picioarele; când să mă întorc să văz ce este pricina, nu mă mai putui scula în picioare; mi le tăiaseră fraţii mei, şi-şi cătau de drum, fără a mai asculta la rugăciunile şi vaietele mele.

Trei zile şi trei nopţi am mas acolo prinprejurul eleşteului. Calul eu, biet, când vedea că vine câte un balaur la mine, mă lua cu dinţii de pe la spate, de haine, şi fugea încotro vedea cu ochii, şi azvârlea din picioare de nu se putea apropia de noi nici o fiară sălbatică.

În sfârşit a patra zi am dat peste un orb care orbăcăia şi el pe dibuite.

„Cine este acolo?” întrebai eu.

„Un biet neputincios”, răspunse el.

Şi după ce îmi spuse cum fraţii i-a scos ochii, din pizmă, i-am povestit şi eu cum mi-a tăiat fraţii picioarele. Atunci el îmi zise:

„Ştii ce? Aide să ne prindem fraţi de cruce. Eu am picioare, tu ai ochi; să te port în spinare. Eu să umblu pentru tine; tu să vezi pentru mine. Eu ştiu că p-aci prin vecinătate este o scorpie mare. Cu sângele ei se poate vindeca orice boală ar fi”.

M-am învoit cu dânsul la aceasta şi am mers până am dat de locuinţa scorpiei. Ea nu era acasă. Orbul mă aşeză după uşe şi îmi zise ca să dau cu sabia să o tai, cum va intra; iară el se ascunse după sobă. Nu aşteptarăm mult şi iată scorpia venea supărată, fiindcă simţise că-i călcase cineva casa. Cum o văzui, inima se făcuse cât un purice în mine, iară când intră pe uşă, aşteptai până să-

mi vie bine, şi unde dedei o dată cu sete, încât dintr-o lovitură îi tăiai câtetrele capetele.

Mă unsei numaidecât cu sângele ei cald, şi cum atinsei picioarele la loc, se lipiră de parcă fusese acolo de când lumea. Unsei şi pe orb, şi îi veni vederile ca mai-nainte. După ce mulţumirăm lui Dumnezeu, plecarăm fiecare la ale noastre.

N-am voit să viu d-a dreptul acasă, ci am socotit mai bine să mă bag cioban şi să las ca Dumnezeu să aducă lucrurile aşa încât să se dovedească vinovatul. Nu m-am înşelat în credinţa mea, că iată puterea lui mare este şi judecata lui dreaptă.

— Spune şi tu, zise împăratul găinăresei, cum de ai ajuns găinăreasă şi roabă?

— După ce a tăiat picioarele fratelui celui mic, fiii cei mari ai împărăţiei tale mă luară unul pe mine şi altul pasărea măiastră. Eu plângeam de mă topeam, că mă despărţea de fiul cel mic al măriei tale, pe care îmi era drag să-l privesc, fiindcă-l văzusem că e un pui de românaş. Ei mă siliră să mă iubesc cu unul din ei, îmi făgădui că mă va lua de soţie cum voi ajunge la curtea împărătească. După ce m-am împotrivit la toate siluirile ce amândoi voiau să-mi facă, am priimit mai bine să fiu roabă şi găinăreasă la curtea împărăţiei tale, decât să mă duc aiurea, fiindcă ştiam că Dumnezeu nu va lăsa să se prăpădească acela care a umblat cu dreptatea în sân, şi acum, mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a arătat cum fapta bună nu moare niciodată.

— Poţi tu să-mi dovedeşti, întrebă împăratul, că tu eşti acea fată şi nu alta?

— Acest măr, zise ea, pe care îl scoase din sân, poate să încredinţeze pe orişicine că eu sunt. Fiii d-tale cei mai mari n-au ştiut de dânsul, că mi l-ar fi luat, şi nu m-aş mai fi întâlnit cu dânsul.

Atunci, ieşind afară, plesni dintr-o biciuşcă de trei ori

asupra mărului şi unde se ridică nişte palaturi, încât în toată împărăţia nu se găsea altele ca acelea.

Împăratul rămase şi el în mirare. Şi voind a sărbători venirea fiului celui mic, acesta zise:

— Tată, înainte de a mulţumi lui Dumnezeu că m-am întors sănătos, să mergem câteşitrei fraţii înaintea lui la judecată.

Împăratul n-avu ce zice. Se aduseră fraţii înaintea împăratului, carii deteră în genunchi şi cerură iertare de la fratele cel mai mic. El le zise:

— Dacă Dumnezeu vă va ierta, iertaţi să fiţi şi de la mine.

Neavând încotro, se duseră înaintea bisericii şi puseră trei uleie depărtate deopotrivă unul de altul. Intrară fiecare cu picioarele în câte unul, şi aruncară cu praştia în sus câte o piatră; pietrele fraţilor celor mari se întoarseră şi loviră pe fiecare în cap cu aşa tărie, încât rămaseră morţi. Piatra însă a fiului celui mic de împărat căzu dinaintea lui.

Lumea se adunse de se uita la astă judecată dumnezeiască, iar împăratul, după ce făcu nuntă şi-şi însoţi copilul cu găinăreasa, se coborî de pe tron şi puse pe fiul său în locu-i, care, dacă o fi trăind, împărăţeşte şi până azi.

Eram şi eu faţă la acele întâmplări, pe care le povestesc acum celor ce mă ascultă.

Zâna munţilor

A fost odată un împărat foarte viteaz; toate împărăţiile de prinprejurul împărăţiei sale îi cerea sfaturi: atâta era de drept şi înţelept. Când se isca sfadă între dânşii, la acest împărat mergeau mai întâi la judecată şi, cum zicea el, aşa se şi făcea, fiindcă era judecător drept şi iubitor de pace. Când fu aproape de bătrâneţe îi dărui Dumnezeu un fecior. Nu se poate spune câtă bucurie simţi împăratul când a văzut că dobândi un moştenitor. Toţi împăraţii vecini i-au trimis daruri. Ei nu mai puţin se bucurau că vecinul lor, care îi ajuta cu sfaturi şi poveţele lui cele de mult folos, a dobândit fecior.

După ce se măꞏri, îl puse de învăţă carte. El era aşa de silitor, încât se mirau dascălii de dânsul cum de învaţă aşa repede. Ceea ce învăţa ceilalţi copii într-un an, el

învăţa numai într-o săptămână. Ajunsese să nu mai aibă dascălii ce să-i dea să înveţe. Iară tată-său scrise carte împărătească la nişte filosofi vestiţi ca să vie să ispitească cu învăţăturile lor pe fiul său.

La curtea acelui împărat se afla pe atunci un vânător vestit; şi, până să vie filosofii cei vestiţi, împăratul dete pe fiu-său acestui vânător ca să-l înveţe meşteşugul său.

După ce veniră filosofii, învăţă şi de la dânşii câte în lună şi în soare. Bucuria tatălui său era aşa de mare unde vedea că fiu-său are să fie procopsit ca nici unul din fiii de împăraţi, încât se uita la dânsul ca la soare. Iară el de ce se mărea d-aia se făcea mai cu minte şi mai frumos. În toată împărăţia lui şi a vecinilor lui împăraţi, altă vorbă nu era decât de înţelepciunea şi frumuseţea acestui fiu de împărat.

N-ajunsese să-şi răsucească mustăcioara şi foile de zestre curgeau de la fel de fel de împăraţi, care voiau să-şi dea fetele după dânsul, dară el nu voia să se însoare aşa de tânăr.

Într-una din zile mergând la vânătoare, văzu o turturică, care tot sărea înaintea lui; lui îi fu milă să o vâneze; el căuta vânaturi mari, fiindcă nu se temea de primejdii; era vânător meşter şi viteaz. În cele din urmă, dacă văzu şi văzu că tot îi sărea în cale, întinse arcul şi dete cu o săgeată. El se miră prea mult cum de nu o putu omorî el, care era aşa de bun vânător, ci o răni puţin în aripă, care, aşa rănită, se duse de nu o mai văzu. Cum se duse turturica, simţi, nu ştiu cum, nu ştiu de ce, că îi tâcâia inima.

După ce se întoarse acasă, era tot cm galeş. Împăratul văzând că tânjeşte fiu-său cu sănătatea, îl întrebă ce are, iară el răspunse că n-are nimic.

Turturica aceea era Zâna Munţilor care se îndrăgostise de frumuseţea lui. Ei nu-i venea la socoteală să se arate lui aievea, ca să-i dea pricină, şi d-aia se

făcuse turturică şi îi tot sărea în cale. Nu ştia însă cum să facă, cum să dreagă, ca să se cunoască cu fiul împăratului.

Peste câteva zile de la întoarcerea feciorului de împărat de la vânătoare, o femeie săracă veni la curtea împărătească să se bage slujnică şi, fiindcă tocmai era trebuinţă de o găinăreasă, o primi.

Curăţenia şi buna îngrijire ce da găinilor şi tuturor paserilor de la coteţele împărăteşti ajunsese de poveste. Împărăteasa era aşa de mulţumită, încât în toate zilele spunea împăratului câte o vorbă bună pentru bărbăţia acestei femei tinere, dară săracă. Ea şi începuse a se gândi la norocirea bietei femei. Fiul împăratului auzind atâtea vorbe frumoase despre găinăreasă, voi să o vază şi el. Într-o zi, când împărăteasa se duse să cerceteze găinile şi să vază de coteţe, merse şi fiul său cu dânsa.

Găinăreasa, cum văzu pe fiul de împărat, îşi aruncă ochii asupră-i cu o căutătură aşa de mângâioasă şi aşa de plină de dragoste, dară cu smerenie, încât feciorul de împărat se fâstâci oarecum, dară îşi ţinu firea. Simţi că obrajii îi arde, o sudoare rece îl trecu, şi inima începu să-i tâcâiască, de părea că o să-i spargă pieptul. El însuşi nu-şi putea da seama ca ce poate să fie istoria asta. Plecă ochii în jos, nu zise nici cârc, şi se întoarse acasă.

Toată curtea împărătească lua în nume de bine pe această găinăreasă, pentru vrednicia şi curăţenia ei. Ea se purta cu toate slugile cu bunăcuviinţă, şi nimeni nu cuteza să-i zică nici dă-te mai încolo, pentru că ea nu le da prilej de glumă.

Într-acestea un fiu al unui împărat vecin, însurându-se, a fost poftit la nuntă şi pe acest împărat cu toată curtea lui. Împăratul plin de bucurie merse la acea nuntă şi luă cu dânsul şi pe împărăteasă şi pe fiul său.

În ziua aceea, când era cununia fiului de împărat, la nunta căruia merse acest împărat cu feciorul său,

găinăreasa se ceru şi ea de la vătaf să o lase şi pe dânsa să se ducă la preumblare. Vătaful, cam râzând, îi zise: „Ce-i trebuie chelului? Tichie de mărgăritar”. Apoi o lăsă. Iară ea, înghiţind înfruntarea, nu zise nimic şi plecă.

Împăratul era vesel peste măsură văzând că din atâţi feciori de împăraţi şi domni al său se deosebea prin isteţimea, boiul şi înţelepciunea lui. Toate fetele de împărat ar fi voit să joace lângă el în horă. Când, deodată, vine la nuntă o fată îmbrăcată în nişte haine cum nici una din fetele de împărat nu avea.

Cosiţele ei împletite cu meşteşug şi date pe spate îi atingeau pulpele şi ea era aşa de bine făcută, încât ochii tuturor rămase la dânsa. Ea cum veni, nici una, nici alta, se prinse lângă feciorul de împărat şi numai lângă dânsul juca până către seară.

Vorbiră, râseră, îşi povestiră fel de fel de lucruri, dară cam pe sub mână, fiindcă-i era ruşine feciorului de împărat să râză şi să vorbească aşa înaintea tătâne-său şi apoi toţi fiii de împăraţi îşi dau coate, căci băgaseră de seamă că necunoscuta tot lângă el juca.

Feciorul de împărat nu mai era al său. Se mira însuşi de schimbarea ce simţea într-însul, dară nu cuteza să spuie nimănui. El îşi pusese în gând ca, la hora din urmă ce va juca, să întrebe pe această necunoscută cine era, de unde venea, de este fată ori măritată, şi se gândea că de n-ar avea bărbat să o ceară de nevastă. Când, pieri ca o nălucă.

Feciorul de împărat rămase ca un zăpăcit. Se întoarse acasă, dară cu gândul era tot la dânsa. Tată-său, văzându-l tot pe gânduri şi trist, nu ştia ce să-i mai facă să-l înveselească oarecum. Când iată că-l poftesc la altă nuntă de împărat, unde se şi duse cu împărăteasa şi cu fiul său.

Ca şi la cealaltă nuntă feciorul de împărat jucă cu fata cea necunoscută şi frumoasă, care venise şi la

această nuntă şi se prinse în horă lângă dânsul. După multe întrebări, află de la dânsa că şedea tocmai înspre partea aceea, încotro era împărăţia tatălui său, doară căci nu-i zisese că şade chiar la dânsul. Atunci fiul de împărat îi făgădui să o ducă acasă, dacă era singură, şi ea priimi. Însă tocmai când era să se spargă nunta, ea pieri de lângă dânsul din horă.

Se întoarseră deci acasă împăratul şi cu ai lui, însă fiul lor se topea d-a-n-picioarele şi nimeni nu ştia din ce pricină. Deşi se făcuse vâlvă că feciorul de împărat este îndrăgostit cu o zână, el însă se apăra înaintea tatălui său că nu ştie la sufletul său nimic. Toţi vracii şi cititorii de stele se aduseră şi nimeni nu ştiu să-i ghicească răul de care suferă. Unul dintr-înşii zise că e teamă să nu dobândească lipici.

Într-aceasta împăratul fu poftit la o altă nuntă de împărat, unde nu voi să se ducă, fiindcă inima lui nu era de veselii, ci se îngrija mai mult de fiul său. Dară dacă văzu că fiul său atâta stăruieşte, îi făcu voia. Acesta porunci la nişte credincioşi ai săi ca să aibă pregătit la îndemână câteva cazane cu smoală, să le fiarbă în ziua nunţii şi când va fi înde seară să aştearnă pe drum smoală. După ce puse la cale toate astea, se duse la nuntă.

De cum începu hora, fata cea frumoasă şi necunoscută veni ca din senin, şi iară se prinse lângă dânsul.

De astă dată era gătită şi mai frumos, avea nişte haine de la soare te puteai uita, dar la dânsa, ba. Juca feciorul de împărat şi se uita la dânsa ca la un cireş copt. Şi de astă dată o întrebă şi ea îi tot răspunse cam în doi peri. Îi făgădui şi acum că se va lăsa să o ducă acasă.

Când fu înde seară la hora cea mai din urmă, pieri ca o măiastră de lângă dânsul.

Nu se poate spune cât de mult se mâhni el; căzu la

pat şi zăcea, fără să-i poată ajuta cineva. Tată-său ar fi dat nu ştiu cât aceluia ce ar fi putut să-i tămăduiască copilul. Când iată credincioşii lui veniră cu un condur. Măiastra, dacă se nomoli în smoală, mai bine lăsă condurul acolo decât să întârzie.

Atunci feciorul împăratului trimise pe credincioşii lui să umble din casă în casă, şi să puie pe toate femeile să se încalţe cu acel condur, şi la care s-o potrivi, aceea să fie soţia lui. Tată-său se învoi şi el la această otărâre. Se duseră deci, credincioşii lui, ocoliră toată împărăţia, cercară toate femeile condurul, şi la nici una nu se potrivi.

Auzind feciorul de împărat una ca aceasta se îmbolnăvi şi mai rău. Apoi porunci ca să încerce şi femeile din curtea împărătească. La nici una nu se potrivi. Nu mai rămase decât găinăreasa, pe care o uitaseră; dară împărăteasa, aducându-şi aminte de dânsa, îi porunci să se încalţe şi ea cu condurul. Când îl trase la călcâi, pare că fu de acolo. Era turnat pe piciorul ei. Ea începu a se văicăra şi a tăgădui că nu era condurul ei. Feciorul de împărat cum auzi, porunci să i-o aducă, şi cum o văzu strigă:

— Asta este, mamă.

Ea, deşi tagăduia, dar înteţită de rugăciunile împăratului, ale împărătesei şi ale fiului lor, în cele din urmă mărturisi că ea este stăpâna condurului.

După ce îi povesti că este zână măiastră, că îl îndrăgostise de când îl văzuse la vânat, că el rănise o turturică, şi că acea turturică era ea, şi dacă nu s-a arătat lui aşa cum este a fost că, de va lua de bărbat un om de pe pământ, toată puterea ei piere. Mai spuse că, spre a-l putea vedea mai adesea, intrase găinăreasă la dânşii şi că tot ce ea făcuse era numai pentru dragostea lui.

După aceea ieşi la scară, bătu de trei ori în palme, şi

iată o cărucioară, fără să fie trasă de cai, veni; ea îşi luă zestrea numai de scumpeturi dintr-însa, apoi, curgându-i şiroaie de lacrămi din ochi se întoarse şi zise feciorului de împărat:

— Iată, pentru dragostea ta, mă lepăd de puterea mea cea măiastră, numai şi tu să mă iubeşti, precum te iubesc şi eu.

Dete drumul cărucioarei şi rămase lângă fiul împăratului, carele în scurt timp se făcu sănătos. Apoi făcu o nuntă d-ale împărăteştile şi după moartea tatălui său, rămaseră ei în scaunul împărăţiei, şi domnesc şi astăzi dacă nu vor fi murit.

Greuceanu

A fost un împărat şi se numea împăratul Roşu. El era foarte mâhnit că, în zilele lui, nişte zmei furaseră soarele şi luna de pe cer.

Trimise deci oameni prin toate ţările şi răvaşe prin oraşe, ca să dea de ştire tuturor că oricine se va găsi să scoată soarele şi luna de la zmei, acela va lua pe fiie-sa de nevastă şi încă jumătate din împărăţia lui, iară cine va umbla şi nu va izbândi nimic, acela să ştie că i se va tăia capul.

Mulţi voinici se potricăliseră semeţindu-se cu uşurinţă

că va scoate la capăt o asemenea însărcinare; şi când la treabă, hâţ în sus, hâţ în jos, da din colţ în colţ şi nu ştia de unde s-o înceapă şi unde s-o sfârşească, vezi că nu toate muştele fac miere. Împăratul însă se ţinu de cuvânt.

Pe vremea aceea, se afla un viteaz pe nume Greuceanu. Auzind şi el de făgăduinţa împărătească, ce se gândi, ce se răzgândi, că numai îşi luă inima în dinţi, încumetându-se pe ajutorul lui Dumnezeu şi pe voinicia sa, şi plecă şi el la împăratul să se închine cu slujba. Pe drum se întâlni cu doi oameni pe cari slujitorii împărăteşti îi ducea la împăratul ca să-i taie, pentru că fugiseră de la o bătălie ce o avusese împăratul acesta cu nişte gadine. Ei erau trişti, bieţii oameni, dară Greuceanu îi mângâie cu nişte vorbe aşa de dulci, încât le mai veni niţică inimă, că era şi meşter la cuvânt Greuceanu nostru.

El îşi puse nădejdea în întâmplarea aceasta şi îşi zise: „Îmi voi încerca norocul. De voi izbuti să înduplec pe împăratul a ierta pe aceşti oameni de la moarte, mă voi încumeta să mă însărcinez şi cu cealaltă treabă; iară de nu, sănătate bună! Mă voi duce de unde am venit. Asta să fie în norocul meu; niciodată nu strică cineva să facă o încercare”.

Şi astfel, poftorindu-şi unele ca acestea, aide, aide, ajunge la curtea împărătească.

Înfăţişându-se la împăratul, atâtea îi povesti, aşa cuvinte bune şi dulci scoase şi atâta meşteşug puse în vorbirea sa, încât şi împăratul crezu că pe nedrept ar fi să omoare pe acei oameni; că mai de folos i-ar fi lui să aibă doi supuşi mai mult, şi că mai mare va fi vaza lui în lume de s-ar arăta milostiv către popor.

Nu mai putură oamenii de bucurie când auziră că Greuceanu a măglisit pe împăratul până într-atâta, încât l-a făcut să-i ierte. Mulţumiră lui Greuceanu din toată

inima şi îi făgăduiră că toată viaţa lor se vor ruga lui Dumnezeu pentru dânsul ca să meargă din izbândă în izbândă, ceea ce şi făcură.

Această izbândă o luă drept semn bun, şi Greuceanu, mergând a doua oară la împăratul, grăi cu cuvintele lui mieroase cele următoare:

— Mărite doamne, să trăieşti întru mulţi ani pe luminatul scaunul acestei împărăţii. Mulţi voinici s-au legat către măria ta să scoată de la zmei soarele şi luna pe care le-a hrăpit de pe cer, şi ştiu că cu moarte au murit, fiindcă n-au putut să-şi îndeplinească legămintele ce au făcut către măria ta. Şi eu, mărite doamne, cuget a mă duce întru căutarea acestor tâlhari de zmei, şi mi-ar fi voia să-mi încerc şi eu norocul, doar-doar va da Dumnezeu să ajungem a putea pedepsi pe acei blestemaţi de zmei, pentru nesocotita lor îndrăzneală. Dar fii-mi milostiv şi mână de ajutor.

— Dragul meu Greucene, răspunse împăratul, nu pot să schimb nici o iotă, nici o cirtă din hotărârea mea. Şi aceasta nu pentru altceva, ci numai şi numai pentru că voiesc să fiu drept. Poruncile mele voi să fie una pentru toată împărăţia mea; la mine părtinire nu este scris.

Văzând statornica hotărâre a împăratului şi dreptatea celor vorovite de dânsul, Greuceanu cuvântă cu glas voinicesc:

— Fie, mărite împărate, chiar de aş şti că voi pieri, tot nu mă voi lăsa până nu voi duce la capăt bun sarcina ce îmi iau de bună-voia mea.

Se învoiră, şi peste câteva zile şi plecă, după ce puse la cale tot ce găsi că e bine să facă, ca să scape cu faţa curată din această întreprindere.

Greuceanu luă cu dânsul şi pe fratele său şi merse, merse, merse cale lungă, depărtată, până ce ajunse la Faurul-pământului, cu care era frate de cruce. Acest faur, fiind cel mai mare meşter de pe pământ, era şi

năzdrăvan. Aici se opriră şi poposiră. Trei zile şi trei nopţi au stat închişi într-o cămară Greuceanu cu Faurul-pământului şi se sfătuiră.

Şi, după ce se odihniră câteva zile şi mai plănuiră ceea ce era de făcut, Greuceanu şi frate-său o luară la drum.

Îndată după plecarea Greuceanului, Faurul-pământului se apucă şi făcu chipul lui Greuceanu numai şi numai din fier, apoi porunci să arză cuşniţa ziua şi noaptea şi să ţină chipul acesta fără curmare în foc.

Iară Greuceanu şi frate-său merseră cale lungă, şi mai lungă, până ce li se făcu calea cruci; aici se opriră, se aşezară pe iarbă şi făcură o gustărică din merindele ce mai aveau, şi apoi se despărţiră, după ce se îmbrăţişară, şi plânseră ca nişte copii.

Mai nainte d-a se despărţi, îşi împărţiră câte o basma şi se înţeleseră zicând: „Atunci când basmalele vor fi rupte pe margini, să mai tragă nădejde unul de altul că se vor mai întâlni; iară când basmalele vor fi rupte în mijloc, să se ştie că unul din ei este pierit”. Mai înfipse şi un cuţit în pământ şi ziseră: „Acela din noi, care s-ar întoarce mai întâi şi va găsi cuţitul ruginit să nu mai aştepte pe cellalt, fiindcă aceasta însemnează că a murit”. Apoi Greuceanu apucă la dreapta şi frate-său la stânga.

Fratele Greuceanului, umblând mai multă vreme în sec, se întoarse la locul de despărţire şi, găsind cuţitul curat, se puse a-l aştepta acolo cu bucurie, că văzuse soarele şi luna la locul lor pe cer.

Iară Greuceanu se duse, se duse pe o potecă care-l scoase tocmai la casele zmeilor, aşezate unde-şi înţărcase dracul copiii. Dacă ajunse aici, Greuceanu se dete de trei ori peste cap şi se făcu un porumbel. Vezi că el ascultase năzdrăvăniile ce-l învăţase Faurul-pământului. Făcându-se porumbel, Greuceanu zbură şi

se puse pe un pom care era tocmai în faţa caselor.

Atunci, ieşind fata de zmeu cea mare şi, uitându-se, se întoarse repede şi chemă pe mumă-sa şi pe soră-sa cea mică, ca să vină să vază minunea.

Fata cea mică zise:

— Măiculiţă şi surioară, pasărea asta gingaşă nu mi se pare ogurlie pentru casa noastră. Ochii ei nu seamănă a de pasăre, ci mai mult seamănă a fi ochii lui Greuceanu cel de aur. Până acuma ne-a fost şi nouă! D-aici înainte numai Dumnezeu să-şi facă milă de noi şi d-ai noştri.

Pasămite aveau zmeii cunoştinţă de vitejia lui Greuceanu.

Apoi intrară câteştrele zmeoaicele în casă şi se puseră la sfat.

Greuceanu numaidecât se dete iarăşi de trei ori peste cap şi se făcu o muscă şi intră în cămara zmeilor. Acolo se ascunse într-o crăpătură de grindă de la tavanul casei şi ascultă la sfatul lor. După ce luă în cap tot ce auzi, ieşi afară şi se duse pe drumul ce ducea la Codru Verde şi acolo se ascunse subt un pod.

Cum se vede treaba, din cele ce auzise, ştia acum că zmeii se duseseră la vânat în Codru Verde şi aveau să se întoarcă unul de cu seară, altul la miezul nopţii şi tartorul cel mare despre ziuă.

Aşteptând Greuceanu acolo, iată măre, că zmeul cel mai mic se întorcea şi, ajungând calul la marginea podului, unde sforăi o dată şi sări înapoi de şapte paşi. Dară zmeul, mâniindu-se, zise:

— Ah, mânca-o-ar lupii carnea calului! Pe lumea asta nu mi-e frică de nimeni, numai de Greuceanu de Aur; dar şi pe acela c-o lovitură îl voi culca la pământ.

Greuceanu, auzind, ieşi pe pod şi strigă:

— Vino, zmeule viteaz, în săbii să ne tăiem, sau în luptă să ne luptăm.

— Ba în luptă, că e mai dreaptă.

Se apropiară unul de altul şi se luară la trântă.

Aduse zmeul pe Greuceanu şi-l băgă în pământ până în genunchi. Aduse şi Greuceanu pe zmeu şi-l băgă în pământ până în gât şi-i tăie capul. Apoi, după ce aruncă leşul zmeului şi al calului sub pod, se puse să se odihnească.

Când, în puterea nopţii, veni şi fratele cel mare al zmeului, şi calul lui sări de şaptesprezece paşi înapoi. El zise ca şi frate-său, iară Greuceanu îi răspunse şi lui ca şi celui dintâi.

Ieşind de sub pod, se luă la trântă şi cu acest zmeu.

Şi unde mi-aduse, nene, zmeul pe Greuceanu şi-l băgă în pământ până la brâu. Dară Greuceanu, sărind repede, unde mi-aduse şi el pe zmeu o dată, mi-l trânti şi-l băgă în pământ până în gât şi-i tăie capul cu paloşul. Aruncându-i şi mortăciunea acestuia şi a calului său sub pod, se puse iarăşi de se odihni.

Când despre zori, unde venea, măre, venea tat-al zmeilor, ca un tartor, de cătrănit ce era, şi când ajunse la capul podului, sări calul lui şaptezeci şi şapte de paşi înapoi. Se necăji zmeul de această întâmplare cât un lucru mare, şi unde răcni:

— Ah, mâncare-ar lupii carnea calului; că pe lumea asta nu mi-e frică de nimenea, doară de Greuceanu de Aur; şi încă şi pe acesta numai să-l iau la ochi cu săgeata şi îl voi culca la pământ.

Atunci, ieşind şi Greuceanu de sub pod, îi zise:

— Deh! zmeule viteaz, vino să ne batem, în săbii să ne tăiem, în suliţi să ne lovim, ori în luptă să ne luptăm.

Sosi zmeul şi se luară la bătaie: în săbii se bătură ce se bătură şi se rupseră săbiile; în suliţi se loviră ce se loviră şi se rupseră suliţile; apoi se luară la luptă: se zguduiau unul pre altul de se cutremura pământul; şi strânse zmeul pe Greuceanu o dată, dară acesta, băgând de seamă ce are de gând zmeul, se umflă şi se încordă în

vine şi nu păţi nimic, apoi Greuceanu strânse o dată pe zmeu, tocmai când el nu se aştepta, de-i pârâi oasele.

Aşa luptă nici că s-a mai văzut. Şi se luptară, şi se luptară, până ce ajunse vremea la nămiezi, şi osteniră. Atunci trecu pe deasupra lor un corb carele se legăna prin văzduh şi căuta la lupta lor. Şi văzându-l, zmeul îi zise:

— Corbule, corbule, pasăre cernită, adu-mi tu mie un cioc de apă şi-ţi voi da de mâncare un voinic cu calul lui cu tot.

Zise şi Greuceanu:

— Corbule, corbule, mie să-mi aduci un cioc de apă dulce, căci eu ţi-oi da de mâncare trei leşuri de zmeu şi trei de cal.

Auzind corbul aceste cuvinte, aduse lui Greuceanu un cioc de apă dulce şi îi astâmpără setea; căci însetoşaseră, nevoie mare. Atunci Greuceanu mai prinse la suflet, şi, împuternicindu-se, unde ridică, nene, o dată pe zmeu, şi trântindu-mi-l îl băgă în pământ până în gât şi-i puse piciorul pe cap, ţinându-l aşa. Apoi îi zise:

— Spune-mi, zmeule spurcat, unde ai ascuns tu soarele şi luna, căci azi nu mai ai scăpare din mâna mea.

Se codea zmeul, îngâna verzi şi uscate, dară Greuceanu îi mai zise:

— Spune-mi-vei ori nu, eu tot le voi găsi, şi încă şi capul reteza-ţi-l-voi.

Atunci zmeul, tot mai nădăjduindu-se a scăpa cu viaţă dacă îi va spune, zise:

— În Codru Verde este o culă. Acolo înăuntru sunt închise. Cheia este degetul meu cel mic de la mâna dreaptă.

Cum auzi Greuceanu unele ca acestea, îi reteză capul, apoi îi tăie degetul şi-l luă la sine.

Dete corbului, după făgăduială, toate stârvurile, şi, ducându-se Greuceanu la cula din Codru Verde, deschise

uşa cu degetul zmeului şi găsi acolo soarele şi luna. Luă în mâna dreaptă soarele şi în cea stângă luna, le aruncă pe cer şi se bucură cu bucurie mare.

Oamenii, când văzură iarăşi soarele şi luna pe cer, se veseliră şi lăudară pe Dumnezeu că a dat atâta tărie lui Greuceanu de a izbândit împotriva împieliţaţilor vrăjmaşi ai omenirii.

Iară el, mulţumit că a scos la bun capăt slujba, o luă la drum, întorcându-se înapoi.

Găsind pe frate-său la semnul de întrolocare, se îmbrăţişară şi, cumpărând doi cai ce mergeau ca săgeata de iute, întinseră pasul la drum ca să se întoarcă la împăratul.

În cale, dete peste un păr plin de pere de aur. Fratele Greuceanului zise că ar fi bine să mai poposească puţin la umbra acestui păr, ca să mai răsufle şi caii, iară până una, alta să culeagă şi câteva pere, spre a-şi mai momi foamea. Greuceanu, care auzise pe zmeoaice ce plănuiseră, se învoi a se odihni; dară nu lăsă pe frate-său să culeagă pere, ci zise că le va culege el. Atunci trase paloşul şi lovi părul la rădăcină. Când, ce să vezi d-ta? unde începu a curge nişte sânge şi venin scârbos şi un glas se auzi din pom, zicând:

— Mă mâncaşi friptă, Greucene, precum ai mâncat şi pre bărbatul meu.

Şi nimic nu mai rămase din acel păr, decât praf şi cenuşe; iară frate-său încremeni de mirare, neştiind ce sunt toate acestea.

După ce plecară şi merseră ce merseră, deteră peste o grădină foarte frumoasă cu flori şi cu fluturei şi cu apă limpede şi rece.

Fratele Greuceanului zise:

— Să ne oprim aici niţel, ca să ne mai odihnim căişorii. Iar noi să bem niţică apă rece şi să culegem flori.

— Aşa să facem, frate, răspunse Greuceanu, dacă

această grădină va fi sădită de mâini omeneşti şi dacă acel izvor va fi lăsat de Dumnezeu.

Apoi, trăgând paloşul, lovi în tulpina unei flori care se părea mai frumoasă şi o culcă la pământ; după aceea împunse şi în fundul fântânei şi a marginilor ei, dară în loc de apă începu a clocoti un sânge mohorât, ca şi din tulpina florii, şi umplu văzduhul de un miros greţos. Praf şi ţărână rămase şi din fata cea mai mare de zmeu, căci ea se făcuse grădină şi izvor ca să învenineze pe Greuceanu şi să-l omoare.

Şi scăpând şi d-această pacoste, încălecară şi plecară la drum, repede ca vântul; când ce să vezi d-ta? Unde se luase după dânşii scorpia de mumă a zmeoaicelor cu o falcă în cer şi cu alta în pământ ca să înghiţă pe Greuceanu şi mai multe nu; şi avea de ce să fie cătrănită şi amărâtă: că nu mai avea nici soţ, nici fete, nici gineri.

Greuceanu simţind că s-a luat după dânşii zmeoaica cea bătrână, zise frăţină-său:

— Ia te uită, frate, înapoi şi spune-mi ce vezi.

— Ce să văz, frate, îi răspunse el, iată un nor vine după noi ca un vârtej.

Atunci dete bice cailor cari mergeau repede ca vântul şi lin ca gândul; dară Greuceanu mai zise o dată fratelui său să se uite în urmă. Acesta îi spuse că se apropie norul ca o flăcăraie; apoi, mai făcând un vânt cailor, ajunseră la Faurul-pământului.

Aci, cum descălecară, se închise în făurişte. Pe urma lor iaca şi zmeoaica. De-i ajungea, îi prăpădea! Nici oscior nu mai rămânea din ei. Acum însă n-avea ce le mai face.

O întoarse însă la şiretlic: rugă pe Greuceanu să facă o gaură în părete ca măcar să-l vază în faţă. Greuceanu se prefăcu că se înduplecă şi făcu o gaură în părete. Dară Faurul-pământului se aţinea cu chipul lui Greuceanu cel de fier, ce arsese în foc de sărea scântei

din el. Când zmeoaica puse gura la spărtură ca să soarbă pe Greuceanu, Faurul-pământului îi băgă în gură chipul de fier roşu ca focul şi i-l vârî pe gât. Ea, înghiorţ! înghiţi şi pe loc şi crăpă. Nu trecu mult şi stârvul zmeoaicei se prefăcu într-un munte de fier şi astfel scăpară şi de dânsa.

Faurul-pământului deschise uşa făuriştei, ieşi afară şi se veseliră trei zile şi trei nopţi de aşa mare izbândă. El mai cu seamă era nebun de bucurie pentru muntele de fier. Atunci porunci călfilor să facă lui Greuceanu o căruţă cu trei cai cu totul şi cu totul de fier. După ce fură gata, suflă asupra lor şi le dete duh de viaţă.

Luându-şi ziua bună de la frate-său de cruce, Faurul-pământului, Greuceanu se urcă în trăsură cu frate-său cel bun şi porni la Roşu-împărat ca să-şi primească răsplata.

Merse, merse, până ce li se înfurci calea. Aci se opriră şi poposiră. Apoi, Greuceanu desprinse de la căruţă un cal şi-l dete fratelui său, ca să ducă împăratului Roşu vestea cea bună a sosirii lui Greuceanu cu izbânda săvârşită; iară el rămase mai în urmă. Înaintând el alene, răsturnat în căruţă, trecu pre lângă un diavol şchiop carele ţinea calea drumeţilor ca să le facă neajunsuri. Acestuia îi fu frică să dea piept cu Greuceanu, dară, ca să nu scape nici el neatins de răutatea lui cea drăcească, îi scoase cuiul din capul osiei de dindărăt şi-l aruncă departe în urmă.

Apoi tot el zise Greuceanului:

— Măi, vericule, ţi-ai pierdut cuiul, du-te de ţi-l caută.

Greuceanu sărind din căruţă, îşi uită acolo paloşul, din greşeală. Iară când el îşi căuta cuiul, diavolul îi fură paloşul, apoi, aşezându-se în marginea drumului, se dete de trei ori peste cap şi se schimbă într-o stană de piatră.

Puse Greuceanu cuiul la capul osiei, îl înţepeni bine, se urcă în căruţă, şi pe ici ţi-e drumul! Nu băgă însă de

seamă că paloşul îi lipseşte.

Ascultaţi acum şi vă minunaţi, boieri d-voastră, de păţania bietului Greuceanu. Un mangosit de sfetnic d-ai împăratului Roşu se fagăduise diavolului, dacă îl va face să ia el pe fata împăratului. Ba încă şi rodul căsătoriei sale îl închinase acestui necurat. Împieliţatul ştia că Greuceanu, fără paloş, era şi el om ca toţi oamenii. Puterea lui în paloş era; fără paloş era necunoscut. Îi fură paloşul şi-l dete becisnicului de sfetnic.

Acesta se înfăţişă la împăratul şi îi ceru fata, zicând că el este cel cu izbânda cea mare.

Împăratul îl crezu, văzându-i şi paloşul, şi începuseră a pune la cale cele spre cununie. Pe când se pregătea la curte, pentru nuntirea fiicei împăratului cu voinicul cel mincinos ce zicea că a scos soarele şi luna de la zmei, vine şi fratele Greuceanului cu vestea că Greuceanu are să sosească în curând.

Sfetnicul cel palavatic, cum auzi de una ca aceasta, merse la împăratul şi zise că acela este un amăgitor şi trebuie pus la închisoare. Împăratul îl ascultă. Iară sfetnicul umbla d-a-ncâtelea, zorind să se facă mai curând nunta, cu gând că, dacă se va cununa odată cu fata împăratului, apoi poate să vină o sută de Greuceni, că n-are ce-i mai face, lucru fiind sfârşit.

Împăratului însă nu-i prea plăcu zorul ce da sfetnicul pentru nuntă, şi mai tărăgăi lucrurile.

Nu trecu mult şi iată că soseşte şi Greuceanu şi, înfăţişându-se la împăratul, acesta nu ştia între care să aleagă.

Credea că acesta să fie Greuceanu, dară nu-şi putea da seamă de cum paloşul lui Greuceanu se află în mâna sfetnicului. Atunci băgă de seamă şi Greuceanu că-i lipseşte paloşul şi tocmai acum îi veni în minte pentru ce nu văzuse el stana de piatră decât după ce-şi găsise cuiul de la osie şi se întorcea la căruţă cu dânsul. Pricepu

el că nu e lucru curat.

— Împărate prealuminate, zise el, toată lumea ştie că eşti om drept. Te rog să-mi faci şi mie dreptate. Mult ai aşteptat, mai aşteaptă, rogu-te încă puţin şi vei vedea cu ochii adevărului.

Priimi împăratul a mai aştepta până ce să se întoarcă Greuceanu. Acesta se puse iarăşi în căruţa lui cu cai cu tot de fier şi într-un suflet merse, până ce ajunse la stana de piatră, acolo unde Necuratul îi scosese cuiul de la căruţă.

— Fiinţă netrebnică şi păgubitoare omenirii, zise el, dă-mi paloşul ce mi-ai furat, căci de unde nu, praful nu se alege de tine.

Piatra nici că se clinti din loc măcar.

Atunci Greuceanu se dete de trei ori peste cap, se făcu buzdugan cu totul şi cu totul de oţel, şi unde începu, nene, a lovi în stană de se cutremura pământul. De câte ori da, de atâtea ori cădea câte o zburătură din piatră. Şi lovi ce lovi până ce îi sfărâmă vârful. Apoi deodată începu stana de piatră a tremura şi a cere iertăciune. Iară buzduganul, de ce da, d-aia îşi înteţea loviturile, şi dete, şi dete, pănă o făcu pulbere. Când nu mai fu în picioare nimic din stana de piatră, cătă prin pulberea ce mai rămăsese, şi-şi găsi Greuceanu paloşul ce-i furase Satana.

Îl luă şi, fără nici o clipă de odihnă, veni şi se înfăţişă iarăşi la împăratul.

— Sunt gata, mărite împărate, zise el, s-arăt oricui ce poate osul lui Greuceanu. Să vină acel sfetnic neruşinat care a voit să te amăgească, spre a ne înţelege la cuvinte.

Împăratul îl chemă.

Acesta, dacă veni şi văzu pe Greuceanu cu sprinceana încruntată, începu să tremure şi-şi ceru iertăciune, spunând cum căzuse în mâinile lui paloşul lui

Greuceanu.

După rugăciunea lui Greuceanu, dobândi iertare şi de la împăratul, dar acesta îi porunci să piară din împărăţia lui. Apoi scoase pe fratele Greuceanului de la închisoare şi se făcu o nuntă d-alea împărăteştile, şi se încinse nişte veselii care ţinură trei săptămâni...

Şi eu încălecai p-o şea, şi vă povestii d-voastră aşa.

Găinăreasa

A fost odată un împărat şi o împărăteasă. În căsătoria lor ei au trăit ca fraţii, şi numai o fată au fost făcut. Ca şi mumă-

sa, această fată, din naştere, era cu o stea în frunte. Murind împărăteasa, a lăsat cu sufletul la ceasul morţii ei şi cu jurământ ca împăratul, soţul ei, să nu văduvească, ci să ia de soţie pe aceea la care se va potrivi condurul ei. Împăratul o iubea, nevoie mare. Şi nici în ruptul capului nu voia să se însoare de a doua oară. Un an întreg, întreguleţ o plânse după înmormântarea ei.

Sfatul împărăţiei, ştiind hotărârea împărătesei, lăsată cu grai de moarte, se tot ţinea de câra împăratului ca să se însoare, şi mai multe nu. El se tot împotrivea cu fel de fel de cuvinte.

Dacă văzu şi văzu că scăpare nu este, se lăsă şi el după sfatul mai-marilor împărăţiei. Dete condurul răposatei împărătese şi doi trimişi ai Sfatului împărătesc răzbătu ţări şi cetăţi, căutând la cine s-ar potrivi condurul. Nu trecu mult şi se întoarseră precum se duseră, fără nici o ispravă. Pasămite, condurul nu se potrivi la nici o fată de împărat, la nici o cucoană, la nici o jupâneasă, la nici o ţărancă, ba chiar la nici o roabă. Împăratul nu mai putea de bucurie de această întâmplare.

Condurul sta d-a pururea pe masă în cămara împăratului. Oricine voia să-l încerce avea toată voia.

Într-una din zile când împăratul ţinea sfat cu boierii cei mari pentru trebile împărăţiei, iacă şi fie-sa că vine şi se juca şi se zbenguia p-acolo prin cămară. Trecând şi pe lângă masă şi văzând condurul, îl ia şi îl încalţă; când, ce să vedeţi d-voastră, cinstiţi boieri, parcă fusese d-acolo. Începu a alerga iară după jucării, ca un copil ce era. Ea luase condurul fără să ştie al cui este şi pentru ce stă pe masă. Când văzură boierii una ca aceasta, rămaseră înmărmuriţi de uimire.

Ce să facă ei? Hotărârea împărătesei era lămurită. Să nu văduvească împăratul după pristăvirea ei, ci să ia pe aceea la care se va potrivi condurul ei. Să lase pe

împăratul să văduvească pentru că nu s-a potrivit condurul la nici o muiere, călca jurământul împărătesei de la ceasul morţii sale; să silească pe împăratul să ia de soţie pe fie-sa, se temea de Dumnezeu. Ce să facă dar?

După multe chibzuiri, Sfatul împărăţiei găsi cu cale că împăratul n-ar păcătui de ar lua de soţie pe fie-sa, fiindcă aşa lăsase cu sufletul împărăteasa şi pentru că Dumnezeu chiar orânduise aşa, deoarece la nimeni de pe lume nu se potrivise condurul răposatei.

Numaidecât mai-marii ţării ziseră fetei să se gătească de nuntă.

Acum altă nevoie. Nici fata nu voia să ia pe tată-său de soţ. Ea zise:

— Unde aţi mai auzit, boieri dumneavoastră, batjocură ca aceasta, să ia tatăl de soţie pe fie-sa.

— Nu te supăra, domniţă, şi nu fii aşa ţanţoşă. Are să curgă multă apă pe gârlă până s-ajungi a cunoaşte tainele împărăţiei ca noi. Şi apoi, răposata maica împărăţiei tale, cea atât de vestită în lume de cuminte, a lăsat cu sufletul ca împăratul, tatăl tău, să nu văduvească, ci să se însoare cu aceea la care se va potrivi pe picior condurul ei.

— Căutaţi, mai zise fata, şi găsiţi pe vreuna la care să se potrivească condurul mamei pe piciorul ei.

— Am răzbătut, răspunseră boierii, împărăţii şi cetăţi, târguri şi cătune, am încercat şi la bun şi la rău, la tinere şi la bătrâne, la femei de neam şi la de cele proaste, până şi la roabe, şi la nimeni nu s-a potrivit. Dumnezeu ne-a arătat pe aceea pe care împăratul nostru trebuie să o ia de soţie.

Văzând fata că n-are încotro, ceru timp de trei zile în care să se gândească şi apoi să-şi dea răspunsul.

Şi trecând în cămara ei, se puse pe un plâns, de să te ferească Dumnezeu; vărsa nişte lacrămi cât pumnul şi suspina de să-i spargă pieptul. Plânse ce plânse, dară

văzu că de la plâns nu câştigă nimic. Se duse deci la dădaca-sa, îi spuse cele întâmplate şi îi ceru sfat.

Dădaca, după ce se gândi şi se răzgândi, îi zise să ceară a i se face trei rânduri de haine: unul de aur, altul de mărgăritar şi al treilea de diamante, şi să spuie că după aceea se va găti.

Cererea ei se îndeplini tocmai pe tocmai.

În vremea aceasta, dădaca îi pregăti toate cele trebuincioase spre fugă.

Când îi aduse hainele, îi mai zise o dată să se gătească de nuntă. Fata răspunse că este gata. Boierii rămaseră mulţumiţi, auzind răspunsul fetei; ei crezură că în cele din urmă ea a cunoscut că trebuie să se supuie Sfatului împărăţiei.

Seara, îi aduse şi dădaca cele spre fugă. Îşi băgă hainele cele frumoase ce le căpătase în desagi, se îmbrăcă cu o piele de măgar pe care i-o adusese dădaca şi fugi.

Ascultaţi, boieri, cuvântul din poveste;
Căci d-aci nainte mai frumos îmi este.

Fugind fata împăratului de la curtea tătâne-său, apucă pe căi dosnice, pe cărări neumblate de picior de om. Ea se feri ca să nu o vază nimeni, şi fugi şi fugi, până ce ieşi din împărăţia tatălui său. Trecând hotarul, îi mai veni niţică inimă. Unde până aci umbla cu moartea în sân, acum se mai linişti olecuţă. Merse ce merse, şi ajungând la curtea împăratului locului aceluia, se puse la poartă cu chip umilit şi smerit. Iară dacă ieşi bucătăreasa şi o văzu, i se făcu milă de dânsa şi înduplecându-se de rugăciunile ei, o primi înăuntru. Spuse şi împărătesei că o fată sărmană şi nenorocită a năzuit la curtea împărătească şi o rugă ca să o primească să fie găinăreasa curţii.

Împărăteasa se înduioşi când auzi că o sirimană nevoiaşă cere adăpost de la dânsa şi porunci ca să o puie îngrijitoare de găini; dară ea, bucătăreasa, să răspundă de dânsa.

Fiind sub ascultarea bucătăresei, fata de împărat se silea în toate chipurile să-i fie pe plac. Unde să se adune ea cu celelalte slugi din curte? Unde să scoată ea un cuvinţel de pâră sau de zâzanie? Unde să calce ea cuvântul bucătăresei şi să se amestece în certurile şi becisniciile celorlalţi? Ferit-a Dumnezeu! Ea îngrijea de păsările din curtea împărătească, ca de ale dânsei; după ce deschidea coteţele, şi le da de mâncare, apoi le cuibărea, punea cloştile şi vedea de pui, mai cu milă decât cloştile. Mâncarea şi apa, mai cu seamă, nu le lipsea niciodată.

Iară dacă isprăvea treaba cu găinile, venea pe lângă bucătăreasă şi-i da şi ei ajutor. Toţi slujbaşii curţii o luau în nume de bine, văzându-i vrednicia, şi toţi aveau milă de ea. Se dusese vestea până la împărăteasa de hărnicia, de bărbăţia şi de curăţenia de inimă a găinăresei. Împărăteasa ceru să i se înfăţişeze ca să o vază şi dânsa. Smerenia, nevinovăţia şi sfiala ce băgă de seamă împărăteasa la găinăreasă îi plăcu. Ea porunci bucătăresei să o ia mai de aproape, spre a nu cădea în gurile bârfitorilor.

Nu trecu mult şi împăratul cu împărăteasa şi cu fiul lor fură poftiţi la nuntă la un alt împărat. Ei se duseră. În ziua aceea se ceru şi găinăreasa de la bucătăreasă cu rugăciune ca să o lase să se ducă şi ea prin cetate, să se mai răsufle puţintel. Bucătăreasa îi dete voie. Găinăreasa se îmbrăcă cu hainele de aur şi zicând: „Lumină înainte, întuneric înapoi, nimeni să nu mă vază ce voi face”, se duse ca vântul şi, ajungând la nuntă, se prinse în horă tocmai lângă fiul împăratului. Acesta cum o văzu, îi căzu tronc! la inimă. Se îndrăgosti după dânsa, vai de lume! El

o întrebă a cui fată este, şi de unde. Ea îi spuse alte gogleze. Iară el tot vorbind cu dânsa, îi luă un inel şi nu mai voi să i-l dea.

Când fu înde seară, ea, cu grijă, iară zise vorbele ce zisese la venire, şi pieri ca o nălucă din mijlocul horei. Bucătăreasa o certă că prea zăbovise. Ea îşi ceru iertare şi se făgădui că altă dat nu va mai face aşa. Fiul împăratului nu mai putea de inimă rea, că-i scăpase aşa bucăţică bună.

După niţel timp, acest împărat fu iarăşi poftit la o nuntă de împărat. Fiul împăratului se duse şi el cu tată-său şi cu mumă-sa.

Găinăreasa se ceru şi ea de la bucătăreasă. Şi căpătând voie se duse, ca şi întâi, îmbrăcându-se în hainele cu mărgăritare. Se prinse în horă, iarăşi lângă fiul împăratului. Până seara nu jucă cu altul, decât numai şi numai cu dânsul. Când dete în amurg, ca şi de la rând, ea pieri.

Să se prăpădească fiul împăratului de părere de rău că o pierduse. Nu-l mai încăpea locul. O căuta prin toate părţile, dară ia-o de unde nu e!

Se întoarse dară cu inima zdrobită. Un fel de lâncezeală îl cuprinse.

Găinăreasa, îndată ce se întoarse acasă, iute, iute, se îmbrăcă iarăşi cu pielea de măgar, şi căuta de găini cu voie bună şi tot cântând.

Mai trecu ce mai trecu, şi iarăşi fu chemat împăratul la o nuntă a altui împărat. El se duse iarăşi cu fiul său.

Se ceru şi găinăreasa în ziua aceea. Dară bucătăreasa nu mai voia să-i dea drumul. Abia, abia, după multe rugăciuni, şi cu făgăduinţa de a nu se mai cere niciodată, se înduplecă bucătăreasa a-i da voie. Se îmbrăcă deci în hainele sale cele cu diamante, şi zicând vorbele cele ce o ascundeau de la ochii oamenilor, ea se duse şi se prinse în horă iarăşi lângă fiul împăratului.

Acesta, cum o văzu, îi veni inima la loc, fiindcă fata cam întârziase. Fiul împăratului juca ce juca, şi tot se uita la dânsa, parcă o tot pierdea din ochi. Şi în adevăr avea şi ce vedea. Aşa de bine îi şedea gătită, de părea că este o zână. Sclipea diamantele de pe dânsa de luau ochii celor ce se uitau la dânsa. Fiul împăratului era mândru nevoie mare! fiindcă zâna numai cu dânsul jucă cât ţinu hora. Şi unde se rotea pe lângă dânsa şi se îngâmfa ca un curcan.

Iară când fu a da înde seară, găinăreasa pieri iarăşi ca o nălucă. Când văzu fiul împăratului că zâna lipseşte, atâta îi fu. Căzu la grea boală. Pasămite prinsese lipici. Se aduseră toţi vracii, toate babele şi toţi cititorii de stele; rămaseră însă ruşinaţi, căci n-avură ce-i face. Atunci fiul împăratului spuse mă-sii că până n-or găsi pe fata la care se va potrivi inelul ce-i dete el, nu se va face bine. Mumă-sa rugă pe împăratul să asculte rugăciunea fiului lor. Iară împăratul porunci să umble nişte boieri din casă în casă să încerce inelul, şi la ce fată ori muiere se va potrivi, să o aducă cu cinste la curtea împărătească.

Umblară boierii şi războtură toate colţuleţele, şi ca să se potrivească inelul la cineva, ba. Se întoarseră deci cum s-au fost dus. Să se dea fiul împăratului de ceasul morţii, de ciudă, când auzi una ca aceasta! În cele mai de pe urmă porunci să se cerceteze şi prin curtea împărătească. Chemă de faţă pe toate muierile, slujnicile şi roabele. Toate se grăbiră a veni. Încercă inelul şi la nici una nu se potrivi. Pasămite pe găinăreasa o uitaseră toţi cu totul. Bucătăreasa îşi aduse aminte şi spuse împărătesei de dânsa.

— Să vie şi ea, să vie şi ea, răspunse împărăteasa.

O aduseră cu nepusă în masă, căci ei nu-i prea era voia să se dea la iveală îmbrăcată în pielea de măgar. Dară cine o ascultă! Cum o văzură slugile, se umflară de râs. Ea, cu capul plecat şi plină de ruşine de batjocura

tuturor slujitorilor, veni şi cu sfială se apropie. Cum îi puse inelul, parcă fu de acolo; şi de unde să nu fie aşa!

Cum auzi fiul împăratului că s-a potrivit inelul, odată răsări ca din somn. Porunci de o aduse în faţa împăratului. Acestuia nu prea îi venea a crede că fiu-său să fi căzut la boală pentru o aşa netrebnică, şi cât p-aci era să-i oropsească.

Fiul împăratului şi mumă-sa căzură cu rugăciune la găinăreasa ca să se facă cum era la nuntă. După mai multe tăgăduiri, se înduplecă şi, ducându-se în cocioaba ei, se îmbrăcă şi apoi veni sus, îmbrăcată şi frumoasă ca o zână. Împăratul bleojdi ochii la dânsa şi rămase mult timp uimit de frumuseţea ei. Văzu şi el acum că bună bucăţică îşi alesese fiul lui. Atunci împăratul îşi scoase stema din cap şi o puse în capul fiului său; tot aşa făcu şi împărăteasa, puind stema sa în capul găinăresei.

Fiul împăratului o dată sări din pat. Pare că nu mai fusese bolnav de când lumea.

Atunci găinăreasa, după stăruinţa tuturor, îşi spuse toată istoria. Nunta se hotărî şi împăratul, tatăl găinăresei, fu şi el poftit. Acesta când văzu pe fie-sa la cununie, rămase ca trăsnit de Dumnezeu. El o credea pierită, socotind că-şi făcuse seamă singură. Apoi se veseliră veselie împărătească, şi trăiră cât trăieşte lumea, bucurându-se în pace de toate fericirile pământeşti.

Cele trei rodii aurite

A fost odată un împărat, şi avea un fecior; acesta, şezând la fereastră, vede o babă bătrână, care venea cu tivga să ia apă de la fântână. Ce-i vine lui, ia o piatră şi aruncând-o către fântână, nemereşte drept în tivgă, şi aceasta se sparge; baba, care simţise de unde venise piatra îşi aruncă ochii la fereastra împăratului şi vede pe fiul de împărat făcând haz; atunci baba zise:

— Până nu vei găsi cele trei rodii aurite, să nu te însori, dragul mamii; şi se întoarse acasă tristă şi fără tivgă şi fără apă.

Fiul de împărat, auzind acest blestem, stătu, şi după ce se gândi mult timp la rodiile aurite, se aprinse dorinţa în el de a le vedea şi de a le avea; deci se duse la tată-său şi-i zise:

— Tată, să-mi faci trei rânduri de haine de fier, căci am să fac o călătorie mare.

Şi toată silinţa ce puse împăratul a opri pe fiul său de la aceasta, fu în zadar.

Dacă văzu şi văzu că nu-l poate opri, porunci şi numaidecât i se şi făcu hainele; după ce le luă, fiul împăratului încălecă şi plecă.

Un an de zile trecuse de când călătorea; ajunsese prin pustietăţi nelocuite de oameni, şi tot rătăcind în sus şi în jos, două rânduri de haine se rupseră şi le lepădase. Neştiind ce să facă, hotărî a mai merge câtva, şi dacă nu va putea descoperi nimic, să se întoarcă.

Abia mai făcu câţiva paşi şi iată că zări o colibă. Se repezi într-acolo iute ca săgeata şi îndată şi ajunse.

Când, o mătuşă sihastră, cum îl văzu, îi şi zise:

— Da bine, flăcăule, cum ai ajuns p-aici pe unde nu se vede pasăre cu aripioare, dar încămite om cu picioare?

— Mamă, zise fiul de împărat, caut cele trei rodii aurite; nu ştii d-ta încotro se pot afla?

— Nu ştiu, dragul mamii, nici n-am auzit până acum de aşa minune, dară poate soru-mea să ştie, care şade puţin mai departe de aici; de ai curaj să mai mergi, poţi să o întrebi pe dânsa.

N-aşteptă să-i zică de două ori, şi o tuli într-acolo repede şi merse, şi merse, cale lungă neumblată, până ce dete de o altă colibă, de unde asemenea ieşi o mătuşă sihastră, şi mai bătrână, şi mai scofălcită, care şi ea îi zise:

— Cum ai ajuns p-aici, om cu picioare, pe unde unde nu vine nici pasări cu aripioare?

— Mamă, zise fiul împăratului, caut cele trei rodii aurite, şi dorinţa de a le avea m-a adus p-aici, nu ştii d-ta încotro se află?

La auzirea acestor vorbe, bătrâna începu să plângă, apoi îi răspunse:

— Am avut şi eu un fecior, care auzise despre acele blestemate rodii, şi care, tot umblând după ele, într-una din zile se întoarse şchiop şi în cele din urmă îşi rupse şi capul pentru ele; dacă aş fi ştiut atunci, dragul mamii, cum să le găsească cineva fără primejdie, nu-mi pierdeam copilaşul.

Cum auzi flăcăul nostru, începu a se ruga să-i spuie cum să facă să le ia, iară bătrâna îl povăţui cum să umble şi cum să se poarte, şi dacă va izbuti, l-a jurat pe tinereţele lui ca să se întoarcă tot pe acolo, ca să-i arate şi ei acele rodii, după care s-a prăpădit fiul său.

După ce i-a făgăduit că se va întoarce, i-a mulţumit pentru sfaturile cele bune ce a primit de la dânsa, şi ca o

nălucă pieri dinaintea ei, când, după o călătorie încă d-o săptămână şi mai bine, văzu un balaur cu o buză în cer şi cu alta în pământ. Îndată ce ajunse la dânsul îi zise:

— Bună ziua, frate, şi trecu înainte.

Iar balaurul îi răspunse:

— Noroc bun, frate.

Ajunse apoi la o fântână, mucegăită şi plină de nămol: el se apucă îndată de curăţi şi primeni apa din fântână şi-şi căută de drum până dete de nişte porţi încuiate, pline de praf şi de păianjeni; curăţi acei păianjeni, scutură praful, dete poarta de perete şi trecu înainte. În drumul său întâlni o brutăreasă care ştergea un cuptor cu ţâţele sale; cum o văzu, îi dete bună ziua, şi tăindu-şi o bucată din haina sa, îi zise:

— Ţine asta, leiculiţă, de şterge cuptorul.

Iară ea, luând-o, îi mulţumi.

La spatele cuptorului, fiul împăratului văzu o grădină ca un rai, în care se rătăci câtva timp.

În cele de pe urmă văzu cele trei rodii cum atârna de o cracă în pom; îşi făcu curaj, scoase cuţitaşul şi tăie crăculiţa de care erau atârnate, şi o tuli d-a fuga înapoi.

N-apucă să facă zece paşi şi toată grădina începu să ţipe şi să cheme în ajutor pe brutăreasă, porţile, fântâna şi pe balaur.

— Ba aia-i vorbă, răspunse brutăreasa, că de când sunt urgisită a sta aci, nu s-a îndurat nimeni să vie a mă scuti de arsătura de toate zilele.

— Că alt gând n-am, răspunseră porţile, că de când suntem făcute, n-a venit nimeni să ne mai scuture, să ne deschiză, de înţelenisem aşa.

— Ba să ne iertaţi, zice fântâna, că de când sunt făcută, mână de om n-a venit să-mi cureţe apele, încât ajunsesem a mă împuţi.

— Ba că chiar, răspunse şi balaurul, că de când sunt osândit a sta cu gura căscată şi cu ochii sticliţi la stele,

nimeni nu mi-a dat măcar o bună ziua, şi să-mi zică frate. Acest om ne-a scăpat de urgia ce era pe noi, şi ne vom căuta de treabă.

Fiul împăratului, care făcuse întocmai cum îl învăţase bătrâna, se întoarse pe la dânsa şi după ce-i mulţumi şi-i dete şi ei câte ceva, plecă să se întoarcă la împărăţia tatălui său.

Pe drum, ce-i veni lui, văzând că nu mai poate răbda, scoase cuţitaşul şi tăie una din rodii, ca să guste şi să se încredinţeze de bunătatea lor. Când, ce să vezi? Deodată iese din rodie o fată, ca o zână de frumoasă, şi îndată începu a striga cu glas mângâios:

— Apă, apă, că mor.

Întoarse fiul împăratului ochii în toate părţile să vază apă; dară geaba, apă nu era, iară fata căzu şi muri; p-aci era să cază şi el, dară se ţinu.

Tot mergând el, nu putu să ţie până să nu guste dintr-o rodie şi scoase cuţitaşul de tăie încă una; deodată, iese şi dintr-însa o fată ca o zână, şi moare ca şi cea dintâi, fiindcă n-avu apă să-i dea.

Mâhnit de ciudata întâmplare, mergea către împărăţia tatălui său cu rodia care îi mai rămăsese, şi se uita la dânsa ca la un cireş copt; şi merse până ajunse la o câmpie frumoasă pe unde începu a cunoaşte urme de oameni. Aici îi mai veni inima la loc, şi se puse jos să se odihnească niţel. Gândul lui nu se lua de la rodii şi de la fetele cele frumoase ce muriseră; şi tot gândindu-se se aprinse în el dorinţa de a gusta din rodia pe care o mai avea, încât nemaiputându-se ţine, o târî să o taie şi pe aceasta, dară temându-se să nu i se întâmple ca şi cu celelalte, căută o fântână, luă apă în căciulă, şi acolo, la umbra unui copaci mare, tăie şi rodia care îi mai rămăsese, când ce să vezi? unde ieşi o fată ca soarele de frumoasă, şi cu părul de aur.

— Apă! apă! strigă ea.

Şi el îi dete de bău şi o stropi cu apă, şi aşa scăpă fata cu viaţă.

Fiul împăratului îi da târcoale, şi se tot minuna de frumuseţea şi de gingăşia ei. Apoi o luă de mână şi îi zise:

— Soţie să-mi fii şi ea primi.

El nu voi să o ducă pe jos acasă la tată-său, ca să nu ostenească, fiindcă o vedea că era puţintică la trup încât ar fi băut-o într-un pahar de apă, şi aşa de subţirică de parcă era trasă prin inel.

El o povăţui să se urce în pomul de lângă fântână, şi îi zise să-l aştepte acolo până se va întoarce de la tatăl său cu cară împărăteşti şi cu călăreţi, ca să o ia, fiindcă el cunoscuse locurile că nu mai este aşa departe.

Fata cea frumoasă zise copaciului să se lase jos, şi el se lăsă, apoi se puse în el şi se ridică. Fiul împăratului rămase cu gura căscată uitându-se la ea şi la minunea cum de se lăsase şi se ridicase copaciul, apoi, rupând-o d-a fuga, să te păzeşti, pârleo, că îi sfârâia călcâiele de iute ce se ducea.

Nu trecu mult de când se duse fiul de împărat, şi o fată de ţigan veni să ia apă din fântână, dar când văzu chipul care strălucea în apă, crezu că e al ei, şi, spărgând ulciorul, se întoarse fuga la mumă-sa:

— Nu mă mai duc la apă, zise ea, o frumuseţe ca a mea nu aduce apă.

— Du-te la apă, arapino, ce tot spui astfel de fleacuri, îi zise măsa, arătându-i coceanul măturei.

Ea se duse şi iară se întoarse, ca şi întâi, fără ispravă şi tot cu astfel de vorbe.

Mă-sa înţelese că acolo nu e lucru curat şi îi dete un ac vrăjit să-l ţie în păr, şi o învăţă ce să facă cu el la întâmplare de ar da peste cineva p-acolo, şi o trimise iară.

Ţiganca, cum ajunse la fântână, cătă în sus şi văzu

de unde venea în fântână acel chip îngeresc.

— Suie-mă şi pe mine acolo, rogu-te, zise ţiganca, uitându-se galeş către zâna frumuseţilor.

Iară fata cu părul de aur zise copaciului de se lăsă, luă pe ţigancă ca să-i ţie de urât, şi copaciul se ridică la loc.

Stând ele la vorbă, ţiganca se linguşi şi rugă pe fată, ca de voieşte să doarmă niţel, să puie capul în poala ei, şi ea îi va căuta în cap.

Fata se înduplecă şi se puse cu capul în poala ţigancei, şi, când era să o fure somnul, ţiganca îi înfipse acul otrăvit în cap, iară fata se făcu o păsărică cu totul şi cu totul de aur, şi începu a zbura de colo până colo, pân crăcile pomului.

Atunci ţiganca zise:

— Ah! fată de lele ce mi-ai fost, cum mi-ai scăpat, eu socoteam că dormi, dară, fie, tu n-o să-mi scapi, îţi viu eu ţie de hac.

Nu trecu multe zile şi iaca şi fiul de împărat cu oaste şi călăreţi şi cu cară împărăteşti veni ca s-o ridice; iară ţiganca, cum îl văzu, îi zise:

— Da bine, împărate m-ai lăsat să te aştept atâta, încât soarele mi-a ars feţişoara şi vântul mi-a bătut perişorul.

Împăratul, cum o văzu, rămase la îndoială şi nu-i venea să crează că ea este zâna pe care o lăsase el acolo.

Dară, după vorbele ce-i zise, pare că ar fi crezut, şi deci se înduplecă şi o luă.

Nu ştiu cum, nu ştiu ce fel, dară parcă-i spunea inima că n-o să fie ea; în sfârşit, dacă nu văzu pe altcineva, plecă cu ea, şi nu ştia cum să facă să nu crează tată-său că spunsese minciuni.

Când ajunse la curtea împărătească, le ieşi împăratul înainte, şi rămase înmărmurit când văzu în loc de zâna

frumuseţelor, cu faţa ca soarele şi cu părul de aur, pe o arapină neagră ca fundul căldărei. Şi măcar că fiul său îl încredinţa că soarele îi arsese feţişoara şi vântul îi bătuse perişorul, împăratului tot nu-i venea să crează. Însă n-avu ce face; de bine, de rău îi puse într-o parte a palatului şi tot amâna cununiile.

D-a doua zi chiar, în grădina împărătească, în toate dimineţile, venea o păsărică şi cânta cu dor de-ţi rupea inima; apoi striga cât îi lua gura:

— Grădinar! Doarme împăratul?

— Doarme, îi răspundea grădinarul.

— Să doarmă somn dulce şi mai dulce, de pe căpătâi să s-aridice, adăoga păsărica. Dară cioroaica de împărăteasă doarme?

— Doarme, îi răspundea.

— Să doarmă somnul de urgie, de acum până-n vecie.

Şi pe care pom se punea de cânta, pe loc se şi usca.

Grădinarul spuse împăratului toată şiretenia cu pasărea şi cum se usucă pomii pe care se punea ea de cânta. Împăratul se luă de gânduri.

Mai toţi pomii din grădină se uscară în câteva zile, mai rămăsese unul. Atunci împăratul porunci să pună pe fiecare crăculiţă câte un laţ, şi aşa se şi făcu; iară a doua zi, în revărsat de zori, veni la împăratul cu pasărea de aur care dedese în laţ. Împăratul porunci de-i făcu o colivie cu totul şi cu totul de aur, puse pasărea în ea şi, de dragul ei, o ţinea pe fereastra lui.

Ţiganca, cum auzi de istoria cu pasărea, îi trecu un fier ars prin inimă. Se făcu bolnavă, mitui pe toţi vracii cari spuseră împăratului că până nu va tăia pasărea de aur şi să dea împărătesei să mănânce din ea, nu se va însănătoşi.

Plin de scârbă împăratul nu se putea învoi la asta, dară, după rugăciunea fiului său, o dete; rămase însă

nemângâiat şi din ce în ce ura mai mult pe ţigancă.

Luară, deci, pasărea şi o tăiaseră, o fierseră şi o duse împărătesei; iară ea, după ce se prefăcu că se însănătoşeşte, începu a se găti de cununie.

Din sângele păsărelei crescu la fereastra împăratului un brad înalt şi frumos, şi era o minune cum de într-o noapte crescuse aşa de mare şi falnic. Împăratul chemă pre grădinar şi-i porunci să aibă cea mai marei îngrijire de acel pom. Iară ţiganca, cum auzi, n-avu odihnă şi-i puse gând rău. Pricepuse, drăcoaica, că încă nu scăpase cu totul şi cu totul de primejdie.

Se făcu iară bolnavă, mitui iară pe vraci, cari spuseră împăratului că până nu va tăia bradul să-l fiarbă şi cu apa aceea să-i facă baie, nu va trece împărătesei.

Împăratul se supără până la suflet, văzând că logodnica fiului său e piază rea, fiindcă de când a venit ea, n-a avut parte de nici un lucru ce i-a fost lui drag.

Lăsă să taie şi bradul ca să nu mai aibă nici un cuvânt a-l mai supăra cineva cu ceva, şi se hotărî ca de aci înainte să nu mai facă pe voia nimănui, dacă ar mai da peste ceva care să-i placă.

Pe când tăia bradul, la care toată lumea se uita cu jind, o bătrână cerşetoare se opri şi ea să privească lângă cealaltă lume, şi când vru să plece, luă cu dânsa o surcea ce căzuse de la o ţandără a bradului şi o duse acasă. Băgă însă de seamă că era un ac înfipt în surcea; ea îl scoase; şi fiindcă surceaua era oarecum măricică şi lată o făcu capac la oala care o avea şi ea după sufletul ei.

A doua zi plecă în prosteală ca totdauna; dară când se întoarse acasă, rămase încremenită văzând coliba măturată şi deretecată de-ţi era dragă inima să priveşti.

Nu înţelegea baba ce minune să fie asta, adică cine să fi venit să-i facă ei astfel de bine.

Câteva zile urmă tot astfel; în sfârşit hotărî să

pândească, doară va da peste cel ce-i deretecă şi-i pune toate alea la rânduiala lor pân colibă şi aşa şi făcu. Într-o zi după ce plecă, ea se ascunse şi, uitându-se pe furiş, pe crăpătura uşii, văzu cum din capacul oalei sări o fată mai albă decât neaua şi cu părul de aur.

— Cine eşti, mamă, zise ea, de îmi faci astfel de bine?

— O fată fără trişte, zise ea; dacă mă primeşti să şez la d-ta, mult bine ţi-oi face şi eu dumitale.

Se învoiră şi rămase; ba încă baba se mândrea, că aşa fată nici în casa împăraţilor nu se găsea, frumoasă şi vrednică.

Baba mergea mereu în prosteală, cum învăţase ea, dară într-o zi îi zise fata să-i cumpere din târg pânză şi mătase roşie şi verde; baba, biet, din paralele ce adunase din cerşit, îi cumpără.

Fata îşi cusu toată istoria pe două sangulii; şi după ce le isprăvi, zise babei să se ducă cu dânsele la împăratul, şi când va fi pe tron alăturea cu fiul său, sangulia cusută cu verde să o pună pe genunchii împăratului; iară cea cusută cu roşu pe ai fiului său.

Baba ascultă şi se duse; dară ostaşii n-o lăsa să intre. Atunci ea făcu zgomot, şi împăratul porunci să o lase a intra. Ea, cum intră, făcu cum îi zisese fata, şi ieşi ca să aştepte să vază isprava.

Cum văzură sanguliile, împăratul şi fiu-său înţeleseră totul. Porunci să cheme pe logodnica împăratului şi-i zise:

— Pentru că o să te faci împărăteasă, trebuie să te deprinzi a şi judeca pe femei, când judecătorii nu se domiresc la câte un lucru. Astăzi ni s-a arătat cu plângere o femeie, care zise că, având un cocoş de soi, cu mare cheltuială a alergat prin ţări de a cumpărat şi o găină, aşijderea de soi; că vecina ei nu s-a mulţumit că i-a omorât găina, dară i-a furat şi cocoşul şi l-a dat la o găină d-ale ei, şi aşa cere dreptate. Ce zici despre

aceasta?

— Zic, răspunse bahniţa, după ce se gândi puţin, că femeia care a omorât găina şi a furat cocoşul, cu moarte să se omoare, şi cocoşul să se întoarcă stăpânului împreună cu găina osânditei şi cu ouăle ce va fi făcut.

— Bine ai judecat, răspunse împăratul. Eu sunt femeia cu cocoşul, şi tu eşti care l-ai furat; găteşte-te la osânda care tu însuţi ai găsit-o cu cale.

Ţiganca începu a plânge, a se ruga, a se jeli, dară toate fură degeaba. O dete pe mâna ostaşilor care fără milă îi răsplătiră nelegiuirea ce făcuse.

După aceasta se duseră cu toţii la casa babei, şi fiul de împărat cu tată-său înainte ridicară pe fată cu toată cinstea; şi după ce o aduse la palat, îndată îi şi cununară, şi mare veselie fu în toată împărăţia trei zile d-a rândul, pentru că s-a găsit vie şi nevătămată fata cu părul de aur, după care atâta a umblat fiul de împărat, şi toţi cu totul oropsea pe ţigancă când s-a auzit istoria nelegiuirilor sale.

Lupul cel năzdrăvan şi Făt-Frumos

A fost odată un împărat şi o împărătească. Ei aveau trei copii. Mai aveau pe lângă palaturile lor o grădină foarte frumoasă. Şi atât de drag îi era florile acestui împărat, încât însuşi cu multă tragere de inimă le plivea şi îngrijea de grădină. În fundul acestei grădini crescuse un măr cu totul şi cu totul de aur. Împăratul nu mai putea de bucurie că în grădina sa se află un aşa pom cum nu se găsea în toată lumea. Se tot întorcea pe lângă dânsul şi se tot uita pe de toate părţile la el, de i se scurgeau ochii. Când, într-o zi, văzu că pomul înmugureşte, înfloreşte, se scutură florile şi roadele se arată: apoi spre seară dă în pârguială. Îi zâmbea mustaţa împăratului şi îi lăsa gura apă, când se gândea că a doua zi o să aibă la masa sa mere de aur, lucru ce nu se auzise până atunci.

A doua zi nu se luminase bine de ziuă, şi împăratul era în grădină ca să vază merele cele aurite şi să-şi

împace nesaţiul ce avea de a se uita la dânsele. Dară rămase ca ieşit din minţi, când, în loc de mere coapte aurii, văzu că pomul înmugurise din nou, iară merele nicăieri. Încă fiind acolo, văzu cum înfloreşte pomul, cum îi cade florile şi cum roadele se arată iarăşi.

Atunci îi mai veni inima la loc şi se mulţumi a aştepta până a doua zi. În ziua următoare, ia merele de unde nu e. S-a supărat împăratul, nevoie mare, şi porunci ca paznici să se uite să prinză pe hoţi. Dară aşi! unde e pomana aia!

Pomul înflorea în fiecare zi, se scuturau florile, rodul creştea şi seara da în pârg. Noaptea se cocea. Oarecine venea atunci şi le lua, fără să prinză de veste oamenii împăratului. Pare că era un lucru făcut: acel cineva care lua merele îşi bătea joc şi de împăratul şi de toţi paznicii lui. Acest împărat acum nu-i mai era că nu poate avea mere aurite la masa lui, ciuda cea mai mare era că nici pârga acestui pom nu o văzuse măcar. Aceasta îl întristă până într-atâta încât p-aci p-aci era să se scoboare din scaunul împărăţiei şi să-l dea celui ce se va lega a prinde pe hoţ.

Fiii acestui împărat, pasămite că-i simţiră gândul căci veniră înaintea lui şi-l rugară să-i lase a pândi şi ei. Mare fu bucuria împăratului când auzi din gura fiului său celui mai mare legătura ce făcea de a pune mâna pe hoţ. Le dete, deci, voie, şi ei se puseră pe lucru. Pândi în ziua dintâi fiul cel mare; dară păţi ruşinea ce păţise şi ceilalţi pândari din naintea lui.

A doua zi pândi şi cel mijlociu; dară nici el nu fu mai breaz, ci se întoarse la tatăl său cu nasul în jos.

Ei spuseră că până la miezul nopţii o duc cum o duc, dară că după aceea nu se pot ţine pe picioare de piroteala ce-i apucă şi cad într-un somn adânc, şi nu mai ştiu nimic.

Fiul cel mai mic asculta şi tăcea. Apoi, după ce sfârşi

de spus fraţii cei mai mari ce li se întâmplase, se ceru şi el de la tată-său ca să-l lase să pândească şi el. Cât de trist era tată-său pentru că nu se găsea nici un voinic care să-i prinză pe hoţii merelor râse când îl auzi. Iară după multe rugăciuni se înduplecă. Atunci fiul cel mai mic se pregăti de pândă.

Cum veni seara, îşi luă tolba cu săgeţile, arcul şi paloşul, şi se duse în grădină, îşi alese un loc singuratic şi depărtat de orice pom şi de ziduri, astfel ca să n-aibă de ce se rezema. Se hotărî a sta în picioare pe un trunchi de pom tăiat, astfel încât când i-ar veni somn şi ar moţăi, să cază jos şi să se deştepte. Aşa făcu, şi după ce căzu de vro două ori, i se sperie somnul şi rămase treaz şi nebântuit de piroteală.

Când, colea despre ziuă, când somnul e mai dulce, auzi un fâlfâit ca de un stol de paseri că se apropie.

Trase cu urechea şi simţi că cineva jumuleşte pomul de mere. Scoase o săgeată din tolbă, o aşeză la arc şi, trac! trase o săgeată şi nu se făcu nici o mişcare. Trac! mai trase una şi iarăşi nimic. Când trase cu a treia, fâlfâitul se auzi din nou şi el pricepu că stolul de păsări trebuie să fi zburat. Se apropiă de mărul de aur şi văzu că hoţul n-avusese timp a lua toate merele. Luase ce luase, dară tot mai rămăsese. Stând el acolo, i se păru că vede lucind ceva pe jos. Se plecă şi ridică acel ceva ce lucea. Când, ce să vezi d-ta? două pene cu totul şi cu totul de aur.

Cum se făcu de ziuă, culese câteva mere, le puse pe o tipsie de aur, şi cu penele la căciulă se duse de le înfăţişă tatălui său.

Împăratul, văzând merele, mai-mai era să-şi iasă din minţi, de bucurie; dară îşi ţinu firea. Puse de strigă prin toată cetatea că fiul său cel mic a izbutit să aducă mere şi să se afle că hoţul este o pasăre.

Făt-Frumos zise tatălui său să-i dea voie acum să

caute şi pe hoţ. Tatăl său nu mai voia să ştie de hoţ, deoarece i-a ajutat Dumnezeu să vază merele cele atât de mult dorite.

Dară fiul cel mic al împăratului nu se lăsă numai pe aceea, ci stărui până ce împăratul îi dete voie să meargă a căuta şi pe hoţ. Se găti de drum; iară când fu a pleca, îşi scoase penele cele de aur de la căciulă şi le dete împărătesei muma lui, ca să le poarte ea până s-o întoarce el.

Luă haine de primeneală şi bani de cheltuială, îşi atârnă tolba cu săgeţile la spate, paloşul la coapsa stângă şi, cu arcul într-o mână şi cu alta de gâtul credinciosului său, porni la drum. Şi aide, şi aide, merse cale lungă depărtată, până ce ajunse în pustietate. Aci făcu popas şi sfătuindu-se cu robul său cel credincios, găsi cu cale să apuce spre răsărit. Mai călătorind ei o bucată bună, ajunse la o pădure deasă şi stufoasă. Prin bungetul ăsta de pădure mergând ei pe dibuitele, căci altfel era peste poate, zăriră în depărtare un lup groaznic de mare şi cu fruntea de aramă. Îndată se şi gătiră de apărare. Când fură aproape de lup de o bătaie de săgeată puse Făt-Frumos arcul la ochi.

Văzând lupul una ca aceasta, strigă:

— Stăi, Făt-Frumos, nu mă săgeta, că mult bine ţi-oi prinde vreodată.

Făt-Frumos îl ascultă şi lăsă arcul în jos. Apropiindu-se lupul şi întrebându-l unde merge şi ce caută prin astfel de păduri nestrăbătute de picior de om, Făt-Frumos îi spuse toată întâmplarea cu merele din grădina tatălui său, şi că acum merge să caute pe hoţ.

Lupul îi spuse că hoţul era împăratul păsărilor. Că el când venea a fura merele, aduna pasările cele mai agere la zbor şi cu ele în stol venea de le culegea. Că acea pasăre se află la împărăţia de la marginea acestei păduri. Îi mai spuse că toată megieşia se vaietă de

furturile ce face ea poamelor de prin grădini, şi le arătă drumul cel mai apropiat şi mai lesnicios. Apoi, dându-i un merişor frumos la vedere, îi mai zise:

— Ţine, Făt-Frumos, acest merişor. Când vei avea trebuinţă de mine vreodată, să te uiţi la el, să gândeşti la mine şi eu îndată voi fi acolo.

Făt-Frumos priimi merişorul şi-l băgă în sân, apoi, luându-şi rămas bun, porni cu credinciosul său şi, străbătând desişurile pădurei, ajunse la cetatea în care se afla acea pasăre.

Cercetă prin cetate şi se spuse că împăratul locului aceluia o ţine într-o colivie de aur în grădina sa.

Aceasta îi fu de ajuns a şti.

Dete câteva târcoale curţii împărăteşti şi luă aminte la toate amănunturile ce încongiura curtea. Cum se făcu seară, veni cu credinciosul său şi se pitulă la un colţ, aşteptând acolo până se liniştiră toţi cei din curte. Apoi credinciosul lui puindu-se piuă, Făt-Frumos se urcă pe dânsul; d-aci pe coama zidului, şi sări în grădină. Când puse mâna pe colivie, o dată ţipă pasărea şi, cât ai zice mei, se văzu înconjurat de o mulţime de paseri, cari mai mici, cari mai mari, ţipând pre limba lor. Şi atâta larmă făcură, încât se deşteptară toţi slujitorii împărăteşti. Şi viind în grădină, găsiră pe Făt-Frumos cu colivia în mână şi pasările dându-se la el să-l sfâşie, iară el apărându-se.

Puseră slujitorii mâna pe el şi-l duseră la împăratul, carele şi dânsul se sculase să vază ce se întâmplase.

Cum îl văzu împăratul, îl şi cunoscu; apoi prinse a-i zice:

— Îmi pare rău, Făt-Frumos, de această întâmplare. De ai fi venit cu binele, sau cu rugăciuni, să-mi ceri pasărea, poate m-aş fi înduplecat ca să ţi-o dau de bunăvoia mea; dară acum, prins cu mâna în sac, cum se zice, după datinele noastre cu moarte trebuie să mori. Şi numele îţi va rămânea pângărit cu ponosul de tâlhar.

— Această pasăre, luminate împărate, răspunse Făt-Frumos, ne-a jefuit de mai multe ori merele de aur din pomul ce are tătâne-meu în grădina sa, şi de aceea am venit să pui mâna pe hoţ.

— Poate să fie adevărat ceea ce spui tu, Făt-Frumos, dară la noi, împotriva datinelor noastre eu n-am nici o putere. Numai o slujbă însemnată făcută împărăţiei noastre te poate scăpa şi de ponos şi de moarte.

— Spune ce slujbă să-ţi fac, şi mă voi încumete.

— De vei izbuti să-mi aduci iapa cea sireapă ce este la curtea împăratului meu vecin, vei scăpa cu faţă curată, şi-ţi voi da pasărea cu colivia.

Făt-Frumos priimi. Şi chiar în acea zi şi plecă cu credinciosul său rob.

Ajungând la curtea împăratului vecin, luă cunoştinţă de iapă şi de împrejmuirea curţii. Apoi, cum veni seara, se aşeză cu credinciosul lui la un colţ de curte, unde i se păru a fi un loc de pârleaz.

El văzuse iapa cum o plimba doi slujitori, şi se minună de frumuseţea ei. Ea era albă, avea căpăstrul aurit şi împodobit cu pietre nestemate, de lumina ca soarele.

Pe la miez de noapte, când somnul este mai dulce, Făt-Frumos zise credinciosului său de se puse piuă, iară el se urcă pe dânsul, apoi pe zid şi sări în curtea împăratului. Merse pe dibuitele şi în vârful degetelor, până ce ajunse la grajd; şi, deschizând uşa, puse mâna pe căpăstru şi trăgea iapa după dânsul. Cum ajunse iapa la uşa grajdului, unde nincheză o dată de haui văzduhul şi urlă toată curtea şi palaturile. Îndată săriră toţi cu totul, puseră mâna pe Făt-Frumos şi-l duseră la împăratul, carele şi el se sculase. Acesta, cum văzu pe Făt-Frumos îl şi cunoscu.

Îl înfruntă pentru fapta cea mişelească ce era să săvârşească, şi-i spuse că datinele ţărei sale dă morţii pe

furi, şi că împotriva acelor datine el n-are nici o putere.

Făt-Frumos îi spuse drept toată şiretenia cu merele, cu pasărea şi cu cele ce îi zisese să facă împăratul, vecinul său.

Atunci împăratul îi zise:

— De vei putea, Făt-Frumos, să-mi aduci pe Zâna Crăiasa, poate că voi izbuti să scapi de moarte şi să-ţi rămâie numele nepătat.

Făt-Frumos se încumese şi, luând pe credinciosul său cu sine, plecă. Pe drum îşi aduse aminte de merişor. Îl scoase din sân, se uită la dânsul şi se gândi la lup. Şi cât te-ai şterge la ochi, lupul fu aci.

— Ce pofteşti, Făt-Frumos? îi zise.

— Ce să poftesc, îi răspunse el. Iaca, iaca, iacă ce mi s-a întâmplat. Cum să fac eu acum să mă întorc cu ispravă bună?

— De asta îţi este? Las' pe mine, că treaba este ca şi sfârşită.

Şi porniră câteşitrei spre Zâna Crăiasă, făcură popas într-o pădure de unde se vedea palaturile cele strălucite ale zânei. Se învoiră ca Făt-Frumos şi cu credinciosul său să aştepte la tulpina unui copac bătrân, până s-o întoarce lupul.

Şi mândre palaturi mai avea zâna, măre. Însuşi lupul se miră de frumuseţea şi de rânduiala cea bună ce era p-acolo. Cum ajunse, făcu ce făcu şi se furişă în grădină.

Ce să vezi d-ta? Nici un pom nu mai era verde. Le căzuse frunza, şi crăcile, şi rămurelele, de erau ca despuiaţi. Pe jos, frunzele căzute erau făcute scrum de uscăciune. Numai un stuf de trandafiri mai era înfrunzit şi plin de boboci, unii în floare şi alţii deschişi. Ca să ajungă până la dânsul, lupul trebui să meargă în vârful degetelor ca să nu fâşie frunzetul cel uscat, şi se ascunse în acel crânguleţ înflorit. Stând el acolo şi pândind, iată că iese Zâna Crăiasă din palaturi, însoţită de douăzeci şi patru

de roabe, ca să se plimbe prin grădină.

Când o văzu lupul, p-aci, p-ci era să uite pentru ce venise şi să se dea de gol; dar se stăpâni. Căci era aşa de frumoasă, cât nu s-a mai văzut şi nu se va mai vedea pe faţa pământului. Avea un păr, nene, cu totul şi cu totul de aur. Cosiţele ei lungi şi stufoase, de-i bătea pulpele. Când se uita la cineva cu ochii ei ceia marii şi negri ca murele, îl băga în boale; avea nişte sprâncene bine arcuite, de pare că erau scrise, şi o pieliţă mai albă ca spuma laptelui.

După ce dete câteva târcoale prin grădină cu roabele după dânsa, veni si la stuful de trandafir să rupă câteva flori. Când lupul, care era ascuns în crâng, odată se repezi, o luă în braţe şi pe ici ţi-a fost drumul. Iară roabele, de spaimă, se împrăştiară ca puii de potârniche. Într-un suflet alergă lupul şi o dete leşinată în braţele lui Făt-Frumos. Acesta, cum o văzu, se pierdu cu firea; dară lupul îi aduse aminte că e voinic, şi-şi veni în sine. Mulţi împăraţi voise să o fure dară se răpuseră.

Făt-Frumos prinsese milă de ea, şi nu-i mai venea a o da altuia.

Zâna Crăiasă, după ce se deşteptă din leşin şi se văzu în braţele lui Făt-Frumos, prinse a-i zice:

— Dacă tu eşti lupul care m-a furat, a ta să fiu.

Făt-Frumos îi răspunse:

— A mea să fii, nedespărţită până la moarte.

Apoi se înţeleseră la cuvinte, şi spuse fiecare şiritenia istoriei sale.

Văzând lupul dragostea ce se încinsese între ei zise:

— Lăsaţi pe mine, că toate le întocmesc eu după vrerea voastră.

Şi plecară a se întoarce de unde veniseră.

Pe drum, lupul se dete de trei ori peste cap, şi se făcu întocmai ca Zâna Crăiasă. Pasămite lupul era năzdrăvan.

Se vorbiră ei, ca credinciosul lui Făt-Frumos să stea cu Zâna Crăiasă la tulpina unui copaci mare din pădure, până se va întoarce Făt-Frumos cu iapa sireapă.

Ajungând la împăratul cel cu iapa, Făt-Frumos îi dete pre prefăcuta Zâna Crăiasă. Cum o văzu împăratul, i se muiă inima şi prinse un dor de dânsa, de nu se poate povesti.

Împăratul îi zise:

— Vrednicia ta, Făt-Frumos, te-a scăpat şi de ocară şi de moarte. Acum te şi răsplătesc pentru aceasta, dându-ţi în dar iapa.

Cum puse mâna pe iapă şi pe căpăstrul cel minunat, Făt-Frumos o luă la sănătoasa şi, puind Zâna Crăiasă călare pe iapă, porni cu dânsa şi trecu hotarele acelei împărăţii.

Împăratul adună numaidecât pe sfetnicii săi şi purcese la biserică ca să se cunune cu Zâna Crăiasă. Când fu la uşa bisericei, prefăcuta Zână se dete de trei ori peste cap şi se făcu iarăşi lup, carele, clănţănind din colţi, îşi arătă dinţii rânjind către curtenii împăratului. Aceştia, cum văzură, deodată îngheţară de frică. Apoi, după ce se mai dezmeticiră, se luară după dânsul cu chiote şi cu uideo. Dară lupul, să te ţii, pârleo! lungi pasul lupeşte, se duse, duluţă, de nu mai dete cu mâna de dânsul. Şi ajungând pe Făt-Frumos şi pe ai săi, merse cu dânşii. Când fu aproape de curtea împăratului cel cu pasărea, făcură ca şi la cellalt împărat. Lupul, schimbat în iapă sireapă, fu dus la împăratul carele, văzând iapa, nu se mai ştia de bucurie.

După ce priimi cu multă omenie pe Făt-Frumos, împăratul acesta îi zise:

— Ai scăpat, Făt-Frumos, şi de ponos şi de moarte. Iară eu îmi voi ţinea cuvântul împărătesc, şi mulţumirea mea va fi pururea cu tine.

Porunci, şi numaidecât i se dete pasărea, cu colivia ei

cu tot. Şi priimind-o Făt-Frumos, îşi luă ziua bună şi plecă. Ajungând în pădure unde lăsase pe Zâna Crăiasă, iapa şi pe credinciosul lui, porniră împreună către împărăţia tatălui său.

Împăratul cel ce priimise iapa porunci să iasă toată oastea lui şi mai-marii împărăţiei sale la câmp, unde voia să li se arate călare pe iapa cea atât de vestită.

Când îl văzură ostaşii, toţi cu toţii strigară:

— Să trăieşti, împărate, că ai dobândit un astfel de odor! Să-ţi trăiască şi iapa, care te face să te arăţi aşa de măreţ!

Şi în adevăr, venea, nene, iapa cu împăratul pe dânsa, de nu-i da picioarele de pământ, ci parc-ar fi zburat.

Se luară la întrecere. Dară nici pomeneală nu era ca să se apropie cineva de această iapă, căci pe toţi îi lăsa în urmă.

Când fu la o depărtare bună, odată stătu iapa, trânti pe împărat, se dete de trei ori peste cap şi se făcu iarăşi lup, şi o rupse d-a fuga, şi fugi, şi fugi, până ajunse pe Făt-Frumos.

Când fură a se despărţi, lupul zise lui Făt-Frumos:

— Iată, de astă dată ţi s-a împlinit toate poftele. Păzeşte-te în viaţa ta a nu mai pofti lucruri peste puterea ta, căci nu vei păţi bine.

Apoi se despărţiră, ducându-se fiecare într-ale sale.

Ajungând la împărăţia tatălui său şi auzind că vine fiul său cel mic, îi ieşi înainte cu mare, cu mic, ca să-l primească, după cum i se cuvenea.

Mare fu bucuria obştească când îl văzură cu soţioară cum nu se mai găsea pe faţa pământului, şi cu odoare cu nu s-a mai pomenit.

Cum ajunse, porunci Făt-Frumos şi făcu un grajd măiestrit pentru iapă; iară colivia cu pasărea o puse în pălimarul despre grădină.

Apoi tată-său puse de se făcu pregătirile de nuntă. Şi după câteva zile se cunună Făt-Frumos cu Zâna Crăiasă, întinse masă mare pentru bun şi pentru rău, şi ţinură veseliile trei zile şi trei nopţi încheiate.

După care trăiră în fericire, fiindcă Făt-Frumos nu mai avea ce pofti. Şi or fi trăind şi astăzi, de n-or fi murit.

Copiii văduvului şi iepurele vulpea lupul şi ursul

A fost odată un om. El avea o fată şi un băiat. Şi rămânând văduv de muma copiilor, îl îndemnă ariciul să se însoare a doua oară. Neveste-sei îi sta aceşti copilaşi ca sarea în ochi. Nu era dimineaţă, nu era seară, nu era clipă lăsată de la Dumnezeu să nu-i amărască. Când îi ciomăgea, când îi cicălea şi când îi da tuturor răilor gonindu-i.

Copiii, biet, ca copiii, nu ştiau ce să facă, ce să dreagă, ca să umble după placul ei, dară în deşert. Nu

mai aveau zi albă, căci ea se ţinea mereu de câra lor. Într-o zi, ea zise bărbatului ei:

— Mă bărbate, de nu ţi-ei lua copiii să-i duci undeva în pustietate, ca să-i prăpădeşti, eu pâine cu sare de pe un taler cu tine nu mai mănânc.

— Da bine, fa nevastă, cum să prăpădesc eu aşa bunătate de copilaşi? Şi unde să-i duc?

— Nu ştiu eu d-alde astea. Să faci ce zic eu, ori mai multe nu.

Ce era să facă bietul om? Să nu o asculte, îi era că i se risipeşte casa şi îşi pierde rostul. Să o asculte, îi era milă de copii. După ce-l mai ciocmăni muierea o toană, puse în gând să-i facă voia, căci limbuţia nevestei îl scoase afară din ţâţâni.

Se sculă, deci, de dimineaţă, îşi luă copiii şi plecară împreună cu vorba că merge la lemne. Fata, ca una ce era şi mai mare decât băiatul, luă în şorţ vro doi pumni de mălai şi presără pe drum, până în pădure, Aci dacă ajunseră, tatăl lor le făcu focul, apoi le zise:

— Iată, copii, v-am făcut focul; staţi aici şi vă încălziţi, că eu mă duc ia, cât colea, să tai niţele lemne, şi când mă voi întoarce am să vă aduc mere.

— Bine, tătuţă, răspunseră copiii, numai să nu zăboveşti mult, căci ne este frică singuri.

— Fiţi pe pace din partea asta.

Zise şi plecă. El se opri la o depărtare cât arunci cu o zburătură de ţandără, şi se sui într-un copaci şi legă un căpătâi de scândură de vârful copaciului. De câte ori bătea vântul scândura se lovea, iar copiii ziceau:

— Auzi, tata taie lemne.

El însă se întoarse la nevastă, şi îi spuse ceea ce făcuse. Iara dacă se făcu seară, puseră masa şi mâncară. Mai rămânându-le nişte fărămituri, îi zise nevasta:

— Unde or fi copiii tăi, bărbate? Ar putea să mănânce şi ei ceea ce ne-a rămas.

— Iată-ne aci şi noi, iată-ne aci.

Şi ieşiră de după coşul bordeiului şi mâncară.

După ce se sculă tatăl copiilor, vitrega întrebă pe copii cum a nemerit de s-au întors. Iară fata îi povesti tot ce făcuse, şi cum se ascunseseră după coş, dacă ajunseră acasă, de frică să nu-i bată.

Pasămite ei se luase după dâra de mălai ce o presărase fata, când merseră în pădure.

Mai trecu, ce mai trecu, şi strigoaica de vitregă iară se ţinu de câra bărbatului său ca să-şi prăpădească copiii.

Şi neavând ce-şi face capului, tatăl îşi luă copiii şi plecă cu dânşii iarăşi în pădure.

Fata voi să ia şi de astă dată mălai, dară nu mai găsi; se duse la vatră să ia cenuşă, dară vitrega o lovi cu vătraiul peste mână.

Ajungând în pădure, tatăl lor le făcu focul, şi îi lăsă acolo ca să se ducă să taie lemne. Şi s-a cam mai dus, şi dus a fost, căci pe la dânşii nu se mai întoarse.

Aşteptară ce aşteptară, şi dacă văzură copiii că tatăl lor nu se mai întoarce, o luară şi ei înspre partea încotro se duse el, ca să-l caute. Şi negăsindu-l orbăcăiră şi ei prin pădure până în seară. Băiatul, mai mic fiind, începu să scâncească de osteneală şi de foame. Fata se văicărea şi ea că nu ştia ce să-i dea de mâncare şi unde să se aciuieze.

Umblau ce umblau, şi iarăşi se întorceau la focul unde îi lăsase tatăl lor. Băiatul scâncea mereu, că era rupt de osteneală. Amurgul dase peste dânşii nemâncaţi şi neodihniţi.

Atunci fata, ca să împace pe copil, să-l facă a adormi cu gândul la mâncare şi să nu mai plângă, băgă în spuza focului o baligă de vacă ce găsi pe-acolo, prin pădure, şi zise fratelui său celui mai mic:

— Taci cu dada, băieţelul dadei, că uite am pus turta

în foc să se coacă. Până atunci pune capul ici în poala dadei şi trage un somnuleţ bun.

Băiatul crezu pe soru-sa şi tăcu. Într-acestea iată că se pomenese cu un unchiaş.

— Bună vremea, nepoţilor, le zise.

— Mulţumim dumitale, moşicule, îi răspunde fata.

— Dară ce aveţi acolo în foc?

— Ce să avem, tată moşule, iaca am pus o baligă de vacă ca să împac copilul ăsta, care este rupt de osteneală şi pocâltit de foame.

Şi după ce mai şezu niţel, zise moşul să o scoată din spuză că s-o fi copt. Fata se supuse; dară cam cu îndoială. Când ce să vedeţi d-voastră? Scoase o pâine albă ca faţa lui Dumnezeu.

Pasămite moşul acela era chiar Dumnezeu, fără însă să ştie fata ceva despre asta.

Văzând fata o astfel de minune se spăimântă. Vezi că ştia ce pusese ea acolo, şi acum iaca ce scoase.

Se puseră cu toţii şi mâncară. Mâncau mereu şi pâinea nu se mai sfârşea.

Apoi moşul luă o viţă de păr din capul fetei, făcu laţuri şi un arculeţ şi, dându-le băiatului, le zise:

— Acum aveţi pâine. Cu astea prindeţi păsărele ca să aveţi ce mânca.

— Mulţumim, tată moşule, mulţumim, răspunseră amândoi deodată.

Apoi moşul învăţă pe băiat cum să se întrebuinţeze cu laţurile şi cu arcul, îi lăsă acolo şi el se făcu nevăzut.

De aci înainte băiatul umbla prin pădure şi prindea păsări; iară soru-sa le gătea şi aveau de mâncare.

Ei se făcuseră mari şi li se urâse a mai mâna prin scorburi şi prin hăţişuri. Ar fi voit să aibă şi ei un locşor să puie capul pe căpătâi.

Umblând băiatul în vânat, într-una din zile întâlni un iepure. El întinse arcul să-l săgeteze. Dară iepurele îi

zise:

— Nu mă săgeta, voinicule, că ţi-oi da un pui de al meu carele îţi va fi de mare folos.

Băiatul ascultă pe iepure şi îi luă puiul. Merse mai înainte şi se întâlni cu vulpea. Ea îi zise ca şi iepurele, şi îi luă un pui. Mai merse ce merse, şi întâlnindu-se cu lupul, îi luă şi lui un pui, căci îl ascultase şi nu-l săgetase. Asemenea făcu dacă se întâlni cu ursul.

Acum băiatul avea patru fiare, pe care le numea căţeluşii lui. Se întoarse, deci, la soru-sa, cu căţeluşii după dânsul şi îngrijea de ei ca de un lucru mare.

Odată, ce-i veni fetii în gând, zise fratelui său:

— Urcă-te, leică, într-un copaci mare şi de uită în toate părţile, doară de vei vedea ceva aşa care să semene a sat.

Căci li se acrise tot umblând încoace şi încolo prin pădure ca nişte haidamaci, urgisiţi de Dumnezeu.

Şi se sui băiatul şi-l întrebă soru-sa:

— Vezi, ceva, leică?

— Nu văz nimic, decât, uite, în partea asta încoa drept înainte, mi se aliceşte albind ceva; dară nu ştiu ce este că nu mi s-alege, fiind prea departe.

— Uite-te bine, îi mai zise fata şi să ţii minte încotro este, şi dă-te jos să mergem drept acolo.

După ce merseră o zi, iară se sui într-un pom nalt, se uită într-acolo şi văzu bine că sunt case. Şi dacă îl întrebă fata, el spuse ceea ce văzu.

Şi plecară şi merse voiniceşte până ce ajunseră drept acolo. Când colo, ce să vază? nişte palaturi ca de domn: era sălăşluinţa unui zmeu; intrară, dară nu văzură pe nimeni. Atunci se pune fata şi scutură, şi deretică, şi aşeză toate lucruşoarele pe la locurile lor; apoi găti bucate şi se puse la masă şi mâncă cu frate-său. Apoi se ascunseră într-o cămară.

Seara, iacă-te că vine şi zmeul. Văzu el că nu este

toate tabără cum lăsase, şi începu a zice:

— Cine mi-a făcut ăst bine să-i fac şi eu lui.

Ei ieşiră de unde erau ascunşi, şi fata îi răspunse:

— Eu am scuturat şi am dereticat.

Şi aşa bine ce-i păru zmeului, cât nu se poate spune.

Puseră masa, mâncară cu toţii şi se culcară. A doua zi băiatul îşi luă căţeii şi plecă la vânat, că aşa era treaba lui. Asemenea făcu şi zmeul. Seara când se întoarseră, găsiră mâncărică şi fierturică gata. Se puseră de îmbucară şi se veseliră.

Azi aşa, mâine aşa, trecea zilele ca păcatele de iute.

De câtăva vreme zmeul se întorcea de la vânătoare înaintea băiatului. Se dedulcise, vezi, la vorbă cu fata. Şi din vorbă în vorbă, începu a mi-ţi simţi zmeul că îi cam tâcâie inima când se dă pe lângă fată, ori când aceasta îi zâmbeşte şi îi spune ceva gogleze. El pricepu, hoţomanul, de ce nu-l mai trage inima să meargă la vânat, şi căta fel de fel de pricini ca să rămâie acasă.

Şi tot astfel până ce se îndrăgosti cu fata cum se cade. Băiatul îşi căta de treaba lui şi nu băga de seamă că zmeul începuse a umbla cu şotia. El ştia o dreptate, şi încolo pace bună. Zmeului şi fetei începu a li se părea că băiatul le tot sta în cale. Ce făceau, ce dregeau, li se părea că tot de el se împiedică. Dară el, săracul, nici nu vedea, nici nu auzea. El nu lua aminte la şoaptele lor, nu se uita la tertipurile şi la renghiurile ce-i tot juca: ba că a venit prea târziu şi, ca să nu treacă bucatele din fiert, ei mâncaseră mai nainte, şi lui îi da, te miră ce; ba că a venit prea devreme şi să mai aştepte până să se puie masa; ba că una, ba că alta, când se supăra soru-sa pe căţeii lui, când zmeul îi căta chiorâş, şi multe d-alde astea, şi de toate.

Într-o zi zmeul se vorbi cu sora băiatului ca să-l omoare, şi să se scape de el. Zmeul voia să se ducă în pădure după dânsul şi să-l mănânce.

— Nu te duce, vai de mine, îi zise ea, că te face mici fărâme câinii lui.

— Apoi cum să facem dară?

— Lasă că pui eu la cale, şi pe urmă îţi spui eu ce să faci.

Şi astfel fiind şiritenia, sora băiatului începu să se milogească pe lângă frate-său, că îi este urât singură acasă. Pentru aceasta îl rugă ca să-i lase căţeii să-i ţie de urât. Deocamdată frate-său nu voi, căci se învăţase cu ei. Dară după mai multe rugăciuni, i se făcu milă de soru-sa, şi-i lăsă căţeii ca să-i ţie de urât.

Plecând el la vânat fără căţeii lui, soru-sa îi luă, îi băgă într-o văgăună de munte, şi puse împreună cu zmeul un bolovan mare la gura văgăunei. Apoi zmeul se luă după dânsul în pădure.

Văzând el pe zmeu de departe că vine necăjit şi trăcănit după dânsul, se sui într-un copaci. Cum ajunse, zmeul îi zise:

— Dă-te jos, vrăjmaşule, că am să te mănânc.

— De mâncat, mă vei mânca; dară până una alta, dă-mi răgaz să cânt un cântecel de când eram tinerel, răspunse băiatul.

— Ei, aide, hatârul ţi-e mare. Dară cântă mai curând, că n-am vreme de pierdut.

El cântă:

Uu! N-aude,
N-a vede,
Na greul pământului,
Şi uşorul vântului,
Căţeluşii mei,
Că vă piere stăpânul.

— Ei acum dă-te jos să te mănânc, zise zmeul.

— Mai stai niţel, răspunse băiatul, să mai cânt un

cântecel, şi na opinca asta de o roade până atunci.

El cântă acelaşi cântec. Şi ca să mai cânte un cântec, îi dete încă o opincă.

Văzând că nu se simte nimic, el îi dete şi căciula să o roază până ce va cânta şi a patra oară.

Ce să vezi d-ta? Când a strigat întâi, a auzit iepurele, şi zise:

— Auziţi, fraţilor, se prăpădeşte stăpânul nostru.

— Taci, urechi de cârpă, îi zise vulpea şi-i trase o palmă, tu să gândeşti stăpânului nostru aşa?

Când a strigat a doua oară, a auzit vulpea. Zicând ea ce zise şi iepurele, lupul i-a tras o palmă şi i-a răspuns întocmai cum făcuse vulpea iepurelui.

Când a strigat a treia oară, a auzit lupul. Şi zicând şi el ceea ce zisese vulpea, ursul îi trase o palmă şi lui şi îl înfruntă de ce să gândească stăpânului aşa rău.

Dară când a strigat a patra oară, auzi şi ursul. Iepurele începu să se fâţâiască că pe nedrept a fost înfruntat.

— Lasă că ne-om judeca pe urmă, zise ursul, acum să vă vedem la lucru. Puneţi mâna toţi cu totul să dăm bolovanul la o parte şi să mergem într-un suflet să ne scăpăm stăpânul de la pieire.

Puse iepurele umărul, dară nu se cunoscu nimic. Puse şi vulpea, şi pare că începu să se cunoască oarecum că se mişca bolovanul. Puse şi lupul umărul şi cletină; iară când puse, măre, ursul, umărul lui, se dete bolovanul d-a rostogolul, şi ursul peste el. Şi ieşiră cu toţii afară. Apoi se sfătuiră a merge ca vântul; iară nu ca gândul căci se prăpădesc.

Băiatul dacă văzu că nu vin căţeluşii lui, tocmai începuse a se da jos, căci zmeul îl înteţise cu îmbiala. Când, unde îmi venea, măre, căţeluşii, şi îmi venea ca vârtejul dus de furtună, şi într-o clipă ajunseră drept acolo. Băiatului îi veni inima la loc, căci o cam sfeclise.

Iară zmeul, dacă îi văzu şi el se făcu un buştean pârlit.

Cum ajunseră căţeluşii, îi ziseră:

— Ce porunceşti, stăpâne?

— Vedeţi voi buşteanul ăla pârlit?

— Îl vedem.

— Să mi-l faceţi harta, parta; să mi-l scuturaţi, să mi-l sfâşiaţi, tot trupul să-i mâncaţi, doar inima şi ficaţii să-i lăsaţi, că-mi trebuie mie.

Unde mi se puse, cinstiţi boieri, ăi căţeluşi pe buşteanul cel pârlit şi unde mi ţi-l hărtăniră de nu se alese nici praful de dânsul. Într-o clipeală de ochi nu mai rămase de dânsul decât inima şi ficaţii.

Şi dându-se jos din copaci, băiatul făcu o frigare, puse inima şi ficaţii zmeului într-însa, şi o luă d-a spinare. Apoi se întoarse acasă cu căţeluşi cu tot.

Dacă ajunse acasă, dete frigarea soru-sei să o puie la foc ca să se frigă cărnurile. După ce începu a se părpăli, băiatul luă frigarea din mâna soru-sei, crestă friptura pe de toate părţile şi îi dete sare multă. Şi puind-o iarăşi la foc o lăsă să se frigă până ce era cu mustul într-însa. Apoi luând frigarea în mână, zise soru-sei:

— Uită-te, soro, la mine, căci de când te cunosc, eu nu ţi-am văzut ochişorii.

Ea se uită la dânsul. Iară el îi dete cu frigarea peste ochi, de o orbi. Şi îi zise:

— Soru-mea! să plângi până vei umplea cu lacrămile tale nouă buţi, la cea d-a noua voi veni şi eu să-ţi ajut, şi numai atunci să-ţi vie ochii la loc.

O lăsă acolo să-şi ispăşească păcatele; iară el plecă cu căţeluşii săi, cântând din caval. Şi se duse, şi se duse, până ce ieşi din codrul acela năprasnicul. Mai merse ce mai merse şi dete de un sat. Şi însetoşînd, se duse la o casă şi ceru niţică apă. Baba, stăpâna casei, îi zise:

— N-am, dragul mamei, apă; căci la noi se află numai

o fântână. În ea este sălaşul unui balaur mare; şi el lasă să ia apă numai pe cei cei îi dăruiesc câte un cap de om.

— Ad-o vadra, răspunse el, să mă duc eu să aduc apă.

El luă vadra şi se duse la fântână. Luă apă şi bău, şi aduse babei vadra plină. Cum o văzu baba o bău toată, căci era friptă de sete. Ea îl rugă să-i mai aducă una, şi dacă îi aduse, o bău şi pe aceea.

— Dumnezeu să primească, şi să te norocească, dragul mamei flăcăiaş! îi mai zise baba. Şi uitasem gustul apei de când n-am mai băut. Nu mai rămăsese suflet în mine. P-aci, p-aci, era să mă sfârşesc de sete. Mai adu-mi una, şi să o găseşti pe lumea cealaltă.

Flăcăul se duse să mai aducă o vadră. Când ce să vază? La gura fântânei o fată frumoasă de s-o sorbi într-o bărdacă şi gingaş îmbrăcată, plângea cu lacrămile cât pumnul.

— De ce plângi şi te tânguieşti, fată mare, o întrebă el?

— Cum n-aşi plânge şi cum nu m-aşi tângui, când îmi aştept moartea din clipă în clipă?

— Da de ce să mori, surată?

— Apoi d-ta nu ştii că aici în fântână este un balaur mare de şarpe care bântuie omenirea?

— Am auzit de aşa ceva; dară nici nu ştiu, nici n-am văzut; căci eu sunt de pe alte moşii, şi numai acum am ajuns aici. Dară tu de ce să stai aici să te mănânce balaurul? Au doară n-ai părinţi?

— Ba am şi părinţi şi tot. Însă la noi este obiceiul ca fiecare să dea câte un cap de om acestui nesăţios balaur, ca să-i lase să ia apă de la fântână, căci numai astă fântână este în coprinsul acesta; şi acum este rândul nostru să dăm om pentru mâncare acestei jivine. Şi tata numai pe mine mă are; el m-a adus ca să-şi facă rândul şi tata este împăratul locului acestuia.

Lui i se făcu milă de dânsa şi îi zise:

— Nu te teme, fetico, de nimeni, căci sunt şi eu pe aici. Eşti cu mine.

— Câţi voinici ca d-alde tine, şi încă şi mai chipeşi, şi mai ţanţoşi decât tine, mai răpuse astă fiară blestemată.

— Să mă bizui şi eu; şi de m-o răpune şi pe mine, atâta jaf în ciuperci, căci n-are cine să plângă după mine, adară doară de căţeluşii mei, dacă mă vor lăsa şi ei să mă prăpădesc.

— Du-te, voinicule, de-ţi scapă măcar viaţa ta, căci stând aici, amândoi, pierim.

— Ce semne are balaurul când iese afară?

— Începe a urla fântâna.

— Bine. Ia caută-mi tu mai bine niţel în cap şi, când vei auzi urletul să mă scoli, de voi fi adormit; dară nu care cumva să umbli în tolba mea cu săgeţile.

Şi puse capul în poala fetei, şi îndată adormi, ca şi când l-ar fi lovit cineva cu muchea securei în cap.

Fata nu se putu ţine şi umblă la uneltele lui şi-i perdu o săgeţică de care punea el în arculeţul lui. Şi auzind fântâna că începe a urla, ea se temu de a-l scula, ca să n-o dojenească că i-a călcat vorba. Şi unde începu a plânge cu foc şi cu pârjol, de ţi se rupea inima de mila ei. Şi picând o lacrimă de ale ei pe obrazul lui, el o dată sări drept în sus, zicând:

— Ce fu oare aceea ce pică pe obrazul meu că m-a fript în ficaţi?

— Lacrămile mele, îi răspunse fata. A început să urle puţul.

Atunci flăcăul îşi luă arculeţul în mână. Şi ducându-se la gura fântânei, odată răcni:

— Ieşi mai curând afară, fiară spurcată!

— Ce ai cu mine, voinicule, răspunse şarpele, că te lăsai să iei apă cât voişi.

— Ieşi, dihanie urâtă, cu mine să te lupţi.

— Eu n-am nimic cu tine, du-te într-ale tale şi dă-mi pace să-mi făptuiesc treburile mele, după învoiala ce am eu cu oamenii locului acestuia, şi după cum m-a lăsat pe mine Dumnezeu.

Atunci băiatul nici una, nici două, întinse arcul şi zburând săgeata, luă o limbă balaurului; căci avea nouă limbi acea jiganie. Şi ieşind şarpele se luă la luptă cu dânsul. Îi juca limbile în gură ca fulgerul şi le arunca asupra băiatului, de să-l prăpădească. Iară el mai trase o săgeată, şi-i mai luă o limbă, şi încă una, şi iară una, până ce îi săgetă opt limbi. Când să puie şi a noua săgeată, ia-o de unde nu e. Se repezi iute şi luă fetii din cap un ac, îl puse la arc, şi cu el luă şi limba a noua a balaurului. Şi curse din fiară nişte sânge negru şi mohorât şi cu o duhoare de-ţi era scârbă. Se mai zvârcoli ce se mai zvârcoli dihania, şi rămase bumbenă.

Şi cerând batista de la fată, legă limbile într-însa şi plecă cântând din caval, cu căţeii după dânsul.

Îl strigă fata, îl chemă, şi dacă văzu că nu se întoarce, se uită cu jind după dânsul. Apoi se puse de iznoavă pe plâns.

Văzând tatăl fetei că se întârzie timpul, şi crezând că balaurul îi va fi mâncat fata, trimise un ţigan cu vadra să aducă apă. Ţiganul fiind la bucătărie, avea un cuţit mare la brâu.

Dacă ajunse la fântână, se sperie, bahniţa, văzând fata vie nevătămată, iară pe balaur mort într-un băltac de sânge cât pe colo de mare. Apoi viindu-şi niţel în fire, şi încredinţându-se că şarpele e mort, ce-i da lui dracul în gând, că-şi scoase cuţitul din teacă şi începu a mi-ţi cresta pe şarpe şi cruciş şi curmeziş, până ce îl făcu ciopăţi, ciopăţi, şi se umplu de sânge de sus până jos. Aşa plin, ca un parlagiu de la zahana, se întoarse fuga la împăratul şi spuse că a făcut o izbândă mare, că omorâse, adică, pe şarpele ce-i bântui împărăţia şi-i

scăpase şi fata de la moarte.

Împăratului nu prea îi venea să crează spusele ţiganului, dară după ce-i aduse fata şi o văzu, crezu.

Fata spuse că altul l-a omorât, dară ţiganul striga în gura mare că el a făcut acea vitejie şi cerea să-i dea fata de soţie, căci aşa zisese împăratul, că cine i-o scăpa fata de la moarte, a lui soţie să fie.

Fata nu vrea nici în ruptul capului să ia pe ţigan de bărbat. Atunci se uită prin butia roţii înspre partea în care plecase voinicul cu căţeluşii lui şi-l văzu, şi-l arătă şi tatălui său.

Împăratul trimise numaidecât după dânsul olăcari, îl ajunse şi-l rugară să se întoarcă că voieşte împăratul să-l vază şi să-i vorbească.

El se mai împotrivi niţel. Dar, dacă văzu că-l înteţesc cu rugăciunile, se înduplecă şi se întoarse.

Cum îl văzu împăratul, îi zise:

— Flăcăule, tu mi-ai scăpat fata de la moarte?

— Eu, împărate.

— Minte, împărate, zise şi ţiganul.

— Putere-ai tu, voinicule, să ne dovedeşti, că tu eşti acela ce a ucis fiara spurcată?

— Limbile chiar ale dihanii ar putea să mărturisească, răspunse el.

Atunci scoase batista şi-i arătă limbile.

— Aceasta este batista mea, tată, îi zise şi fata. Eu i-am dat-o de a pus limbile într-însa.

Ţiganul o sfeclise. El rămase ca trăsnit din cer, când văzu limbile.

Împăratul trimise de aduse căpăţâna balaurului. Şi căutând văzură toţi cei de faţă că ea n-avea limbi.

Împăratul hotărî ca pe fată să o ia de soţie voinicul carele a ucis balaurul, iară pe ţigan porunci de-l legă de coadele a doi cai neînvăţaţi, şi dându-le drumul l-a rupt în două.

Apoi făcu o nuntă d-alea înfricoşatele. Aşa nuntă ş-aşa veselie mai rar.

Iară el dacă se văzu în bine, îşi aduse aminte şi de păcătoasa de soru-sa. Nu trecu mult de la cununie, şi se duse cu căţeii după dânsul să o caute şi să o mântuiască şi pe dânsa. O găsi deci plângându-şi păcatele. Umpluse opt buţi de lacrimi. El îi ajută la butia a noua şi o umplu şi pe aceasta. Apoi spălându-se ea pe obraz şi pe ochi cu amestecătura aceasta de lacrimi, îi veni văzul.

Ea însă tot cu gândul dracului. Cum se făcu cu lumini îi zise:

— Frate, este mult timp de când nu ţi-am mai căutat în cap. Pune capul ici în poala dadei, şi mai trage un somnişor, ca să ne mai aducem aminte din copilărie.

— Că bine zici, soro. Ia să mai uităm necazurile.

Şi puse capul şi adormi. Soru-sa atunci îi înfipse un os din oasele zmeului după urechi, şi îndată muri fratele său. Apoi luându-i trupul, îl băgă într-un butoi, îl înfundă bine şi îl dete pe gârlă.

Căţeii cum simţiră că li s-a răpus stăpânul, se puseră pe un chiloman de-ţi venea să-ţi iei lumea în cap. Iară lupul începu a alerga cu nasul în vânt în toate părţile până îi dete de urmă. Şi se luară cu toţii după dânsul pe marginea gârlei până îl dete apa mai (la) mal. Ursul se aţinea mereu, până îi veni bine, se repezi în apă, luă butoiul în braţe, ieşi cu dânsul la uscat şi trântindu-l o dată, se sparse. Scoaseră trupul stăpânului lor din butoi şi începură să-l plângă.

Stând ei acolo şi plângând, iată că vine o coţofană şi tot jucând şi fâţâind din coadă, zicea:

— Caţa, caţa! să prindeţi o coţofană faură, dară nu pe mine, ci alta ca mine; să-i rupeţi gâtu în două, şi să picaţi trei picături de sânge peste mortăciunea ce o plângeţi, şi va învia.

Dară vulpea cea şireată şi răspunse:

— Ce zici, tu, ce zici? ia dă-te mai încoace şi mai spune o dată, că n-auz bine.

Coţofana se dete mai aproape şi tot juca. Şi când era să mai zică încă o dată, haţ! pune vulpea ghiara pe dânsa şi o prinde.

Şi rupându-i gâtul, pică trei picături de sânge peste stăpânul lor şi învie.

— Of! Doamne! greu somn mai dormii, zise el.

— Puteai tu să dormi mult şi bine, dacă nu eram noi.

El spuse că nu ştie ce are de îl doare după ureche.

Ursul se uită, şi văzând osul zmeului, puse gura şi supse rana până ce ieşi osul, apoi începu a linge, şi linse, şi linse, până ce se închise şi se vindecă. Se spălă pe ochi, şi luându-şi cavalul plecă cu căţeluşii după dânsul şi ajunse la soţioara lui care îl aştepta cu inima sărită.

Trimise slujitori împărăteşti de aduse pe soru-sa. Şi adunând pe judecătorii cei mari, tot boieri din doisprezece, merse de se jelui, şi ceru să facă judecată dreaptă între el şi soru-sa. Boierii găsiră cu cale ca ea cu moarte să se omoare. Iară împăratul se coborî atunci din scaunul împărăţiei şi puse pe ginere-său, fiindcă văzu şi el acum că era viteaz, drept şi milos ca un împărat bun.

Băiatul cel bubos şi ghigorţul

A fost odată un băiat. El, de la naşterea lui, se pomenise bubos. Ce n-a făcut el ca să se cureţe de bube? dară în deşert. Băieţii la joc şi fetele la horă îl huiduia şi fugeau de dânsul ca de o lepră.

Şi fiindcă n-avea încotro, şi el, biet, îşi înghiţea amarul, şi răbda. Nici tu joc, nici tu veselie, nici tu dezmierdare. Se uita cu jind la ceilalţi băieţi şi flăcăi, cum unii se încurau jucându-se, cum alţii se zbenguiau cu fetele, şi râmnea la dânşii.

În toate zilele se ducea el la un puţ de aducea apă pentru casă. Drumul însă îi era pe la curtea împărătească. Într-o zi, când scoase apă văzu în ciutură un ghigorţ. Bucuria lui, că o să aibă în ziua aceea legumă mai deosebită. Când, ce să vezi d-ta? peştele începu să-i vorbească:

— Flăcăule, aruncă-mă iară în puţ, şi nu-ţi face păcat cu mine, că mult bine ţi-oi prinde şi eu vreodată.

Băiatul se minună de asta; cum de să vorbească un peşte? Simţi el că trebuie să fie aci la mijloc ceva năzdrăvan şi-i dete drumul în puţ.

Fata împăratului nu voia cu nici un chip să se mărite. Ce nu făcu bietul tată-său, ce nu drese ca să-şi dea fata la casa ei, dară ca s-o înduplece, ba. Ei nu-i da inima să-şi lege capul cu nici unul din peţitorii ce veneau să o ceară, deşi toţi erau împăraţi şi fii de împăraţi.

Băiatul cel bubos însă de câte ori trecea cu cofa la apă şi ea era la fereastră, vedea că îi tot râde. El nici să se gândea că pentru dânsul se punea la fereastră, şi că îl pândea până ce trecea, ci socotea că aşa este ea de felul ei cu zâmbetul pe buze. Pasămite fata împăratului, ori că cunoscuse că el o să fie un om frumos, ori că o trăgea aţa ca spre ursitul ei.

Azi aşa, mâine aşa, până ce, într-o zi, îl chemă de vorbi cu el. Să se prăpădească băiatul de ruşine când văzu că pe dânsul îl cheamă! Se făcu roşu ca sfecla, se zăpăci până într-atâta de nu ştiu deocamdată să zică nici două boabe legănate. Atât de mult se fâstâcise el.

Apoi, ţiindu-şi firea şi luându-şi inima în dinţi, dete nişte răspunsuri de merse fetei tocmai la inimă.

Vezi că şi vorba lui ca şi a fetei era vorbă cu lipici, dragul neichii; fetei îi tâcâia inima nu-i tâcâia, dară lui ştiu că-i tâcâia de sta să-i iasă afară din piept. Şi dintr-acel minut, nu ştiu ce făcea el, nu ştiu ce dregea, că se pomenea, fără voia lui, trecând pe la curtea împărătească, ia aşa, numai ca să treacă.

El îşi uitase de peşte. Acum îşi aduse aminte de dânsul, şi ducându-se la puţ într-o zi, se uită înăuntru şi zise:

— Peşte, peştişor, ghigorţule dragă, mi-ai zis că ai să-mi prinzi bine odată, odată; rogu-te, scapă-mă de bubele astea uricioase şi împuţite.

N-apucă să sfârşească vorba bine, şi ce să vezi dumneata? odată îi căzu bubele, şi rămase curat şi luminat, ca un pui de brad.

Când l-a văzut fata de împărat aşa mândru şi frumos, nu s-a mai putut opri, şi l-a sărutat. Vezi că inima îi da brânci către dânsul, şi se bucură, nevoie mare, că pusese ochii pe un aşa boboc de flăcău.

Ea frumoasă de pica, el frumos ca un bujor, văzu că sunt numai buni de a se lua în căsătorie, şi ducându-se la împăratul, tatăl său, îi zise:

— Tată, eu mi-am găsit logodnicul. Nu ştiu dacă ţie îţi place ori ba, dară mie îmi sfârâie inima după dânsul.

— Cum se poate să-mi faci tu astă ruşine, fata mea?

Unde ai mai auzit tu ca o fată de împărat să ia de bărbat pe un fluieră-vânt, golan şi fără nici un căpătâi?

— Tată, poate să fie sărac, poate să fie golan, cum zici d-ta, dară este om de omenie, deştept şi apoi mie îmi place. Eu am să trăiesc cu el. Pe el îmi zice inima să-l iau. Dacă nu vei voi să mă însoţesc cu el, să ştii cu hotărâre că pe altul nu iau, o dată cu capul.

Dacă văzu tatăl fetei, împăratul, că fie-sa pusese piciorul în prag şi nu voia nici în ruptul capului să ia pe altul de bărbat, mi i-a luat binişor pe amândoi, i-a băgat

într-o butie şi i-a dat pe gârlă.

Ei începură a se boci şi a plânge de mi ţi se rupea rărunchii. El, biet, nevinovat, păţea necazul după urma fetei împăratului, căci el nici nu-i bătuse capul, ba nici că visa că o să ia de nevastă pe fata împăratului.

Văzând însă că cu bocela nu o scoate la nici un căpătâi, se ruşină singur de sine, cum de să se arate el, cruce de voinic, aşa puţin la inimă când se întâmplă de caz în nevoie, şi începu a se gândi, ca ce ar face să scape de primejdie.

Când, odată îi veni în gând ghigorţul.

— I!... zise, ghigorţule drăguţ, acum să te văd! Mi-ai dat dovezi de năzdrăvănia ta. Ştiu că poţi multe. Scapă-mă de nevoia în care am căzut.

Abia îi ieşi din gură vorba cea din urmă, şi, ce să vezi dumneata? dintr-o păcătoasă de butie, unde mi se făcu un palat, de nici împăratul, tatăl fetei, nu avea aşa palat bogat şi împodobit cu de toate frumuseţile lumei. Atâta numai, că butia ajunsese la mare, şi acest palat acolo se înfiinţă.

Mai gândi o dată băiatul cel bubos la ghigorţ şi dori ca palatul să se strămute într-o pădure.

Dorinţa lui se împlini numat cât te ştergi la ochi.

Dar aşa palat măiestru nici că s-a mai văzut, măre. Toate lucruşoarele dintr-însul era puse la rânduiala lor şi toate îmi vorbeau ca nişte năzdrăvane.

Ei acolo au făcut nunta. Faţă la nuntă au fost: fiarele pădurii, copacii cei măreţi, floricelele cele frumoase, pasările văzduhului şi stelele cerului împreună cu sânta lună.

Trăiau acolo ei ca în sânul mumei lor. Unde să auzi la dânşii ceartă! ferita sântuleţul să vezi la dânşii neunire. Căci diavolul vrajbei nu cuteza să-şi vâre coada între ei.

Şi aşa petrecând ei, căsătoria lor fu binecuvântată cu un copilaş, ce se născu împlătoşat cu un piept de aur.

Mumă-sa, fata împăratului, cum îl văzu aşa, se sperie, şi îi şi puse gând rău.

Dară fiind rodul pântecelui său, îi fu milă să-i facă de petrecanie. Se duse deci de-l puse într-un pom nalt şi îl năpusti acolo.

Venind ursitoarele, ele ursi pe copil că va ajunge om mare; că va ridica tulpina din care ieşise mă-sa, la mare mărire; că hrana i-o va aduce o pasăre; că va întâmpina un zabrac bun de la ai hrănitoarei sale, din care va scăpa cu faţă curată; apoi că va fi povăţuit de o altă pasăre.

Şi în adevăr, chiar de a doua zi începu a veni un vultur în toate zilele, şi a-i aduce de mâncare.

În vremea aceasta, împăratul, tatăl fetei, plecase în vânătoare cu o mulţime de curteni, slujitori şi vânători. Şi vânează ici, vânează colea, se depărtase de oamenii săi, pe nebăgate în seamă. Cum, cum, el se rătăci, rămânând numai cu credincerul său. E! ce te faci tu acum? căci seara se apropie, şi loc de repaus nu este, şi casă de găzduit nici pomeneală.

Tot bâjbâind ei prin amurg, dete peste palaturile băiatului celui bubos. Cum ajunseră, descălecară, şi voind să lege căpăstrul calului de propteaua porţii, aceasta îi înfruntă, zicându-le:

— De, mă neghiobilor, da ce, aici legaţi voi caii? locul cailor este la grajd.

Împăratul rămase stâlpit de mirare. Şi apoi îi veni şi cu ruşine cum el, împăratul, să fie mustrat de o proptea.

Şi, tot strângând pumnii şi dinţii de necaz, se plimba de colo până colo pe dinaintea porţii, ca să se mai răcorească niţel şi să-şi astâmpere necazul.

Bubosul văzu de pe fereastră că tot umblă pe dinaintea porţii nişte oameni, lucru ce nu mai văzuse el de când intrase în butie, coborî scara palatului şi veni la poartă de pofti pe aceşti călători înăuntru şi-i ospătă ca pe nişte oameni de omenie şi rătăciţi.

Stăpânii palatului cunoscură pe împăratul, dară el nu-i cunoscuseră pe dânşii, vezi că nici nu-i trăsnea lui prin cap ca ei să mai trăiască.

Împăratul nici n-avea vreme să se minuneze de ceea ce văzu în acele palaturi. N-apuca să privească cu băgare de seamă la lucrurile ce mergeau singure şi-şi făceau slujba, şi sta să asculte la altele cari vorbeau şi se îmbărbătau una pe alta la lucru. Masa se puse în linişte şi cu bună rânduială. Toate îşi aveau vătaful lor: tacâmurile mesei, trăncănăile de la bucătărie, aşternuturile, măturile de casă şi de curte, grajdurile, curtea, toate erau cu rânduielile lor.

După ce ospătă ca un împărat, a doua zi plecară vânătorii cei rătăciţi. Găsind o potecă care îi scoase la luminiş, de unde cunoscură drumul, împăratul plecă la curtea lui cu hotărâre desăvârşită a pune gonaci cari să afle ale cui erau palaturile acelea din coprinsul împărăţiei sale, şi despre care nimeni nu-i povestise nimic. El avea de gând ca să poruncească mai apoi să i-l aducă lui acolo.

Vulturul urma a hrăni copilaşul lepădat de mă-sa şi pus în copaci, carele creştea repede ca o floare, până ce într-o zi se ţinu vulturoaica după dânsul să vază unde tot vine el. Când privi ceea ce făcea, îşi zburli penele de pe dânsa şi puse gând rău copilului. Ea se ascunse şi stete acolo până ce plecă vulturul.

Cum se duse el, vulturoaica veni la copil şi cu pliscul începu a ciocni în pieptul copilului, ca să-i mănânce rărunchii. Pieptul fiind tare, pentru că era, cum zisei, de aur, nu-l putu sparge aşa lesne. Copilul, cum simţi ciocniturile vulturoaicei, întinse mânuşiţele, parcă l-ar fi învăţat cineva, apucă pe vulturoaică de gât, şi strânse, şi strânse, până ce o sugrumă şi căzu jos moartă.

Atunci şi copilul, coborându-se din copaci, o apucă razna pe câmp. În cale se întâlni cu un cocor. Cum îl văzu, se împrieteni cu el. Cocorul dând peste o aşa

bunătate şi frumuseţe de copil, nu se mai îndură a se dezlipi de dânsul, şi trăiau împreună în cuibul lui. Găsind o carte pe unde colinda cocorul, o aduse băiatului, şi acesta învăţă să citească şi să scrie.

După ce se mai mări băiatul, cocorul îl învăţă a face o luntre, cu care se plimba pe apă. El lua oameni cu dânsul în luntre, cu care se învăţa la mânat. Mai târziu el îi şi întrecu la meşteşugul de a mâna luntrea şi îi plimbă şi pe dânşii.

Plimbându-se el aşa pe apă, a zărit palaturile tatălui său. A cercetat ce era aceea şi a aflat că acolo trăieşte o pereche de oameni. El s-a dus să facă cunoştinţă cu dânşii. Acolo, din una, din alta, se dară în vorbă şi despre copii, şi află că el este copilul lor.

După aceasta părinţii îl rugară să rămâie cu dânşii. El nu voi, vezi că ursita lui îl trăgea în altă parte.

Se puse în luntre şi ieşi la lume. Aci dacă ajunse, dete peste palaturile împăratului, tatăl mă-sii.

Cum îl văzu împăratul, nu ştiu ce parcă îi zicea să ia în nume de bine pe acest june. Iar lui, fără să ştie de ce, îi tâcâia inima de bucurie. Vezi că, măre, sângele apă nu se face, şi rubedenia la rubedenie trage ca acul la magnet.

El intră în slujbă la împăratul. Şi isprăvile ce aduse împărăţiei prin iscusinţa lui făcu pe împărat să aibă pe acest tânăr mai de aproape al său.

Fiind tot pe lângă împăratul, şi văzând adesea pe fata împăratului, căci după surghiunirea fetei celei mari dobândise împăratul altă fată, îl bătu gândurile să se întinză până la dânsa şi nu greşi, căci şi ea pusese ochii pe dânsul. Într-o zi se încumese a-i face cu mustaţa, dară cam cu sfială; ea se uită galeş la dânsul. Azi aşa, mâine aşa, până ce într-o zi merseră amândoi înaintea împăratului, dădură în genunchi, mărturisiră că sunt îndrăgiţi, şi se rugară de împăratul să-i căsătorească.

Împăratul, carele ştia de patarama celei dintâi fete, nu se împotrivi nici o cirtă de timp, ci ştiind şi pe băiat deştept şi ager la minte, puse de le făcu un pui de nuntă de ştiu că s-a dus pomina.

Apoi fiind şi bătrân, se coborî din scaunul împărăţiei şi îi urcară pe dânşii, cari domniră cu omenie câte zile avură.

Cele douăsprezece fete de împărat şi palatul cel fermecat

A fost odată un flăcăiandru sărman de părinţi. El argăţea pe la unii şi pe la alţii ca să-şi câştige hrana vieţii. Şi fiindcă avea darul de

a fi curăţel, toţi flăcăii din sat îl pizmuiau. Ceilalţi argaţi căşunaseră pe dânsul şi-l tot luau peste picior, iară el nu lua aminte la flecăriile lor şi-şi căuta de treaba lui. Când se adunau seara şi bârfeau verzi şi uscate, el se făcea că nu înţelege vorbele aruncate în pofida lui; se arăta prostănac. Pentru aceasta ei îl porocleau zicându-i căscăundul satului.

Stăpânii unde slujea el erau foarte mulţumiţi de dânsul şi se băteau care de care să-l apuce. Când trecea prin sat, fetele îşi dau coate şi se uitau la dânsul pe subt sprincene. Şi ce e drept că aveau la ce se uita. El era curat la faţă şi chipeş; chica lui neagră, ca pana corbului flutura ca o coamă pe grumajii lui albi ca zăpada; mustăcioara abia mijea, de parcă era o umbră pe buza lui cea de sus; dară apoi ochii? Avea nişte ochi, neiculiţă, de băgase pe toate fetele în boale.

Când era la adăpatul vacilor, fetele care de care se întrecea să-i dea pricină de vorbă; dară el nu băga pe nimeni în seamă; se făcea ca nu pricepe ce vor ele. Pentru aceasta ele ca să arate că nu le pasă de nebăgarea lui de seamă, între ele, îl porocleau cu numele de Făt-Frumos al satului. Şi de unde să nu fie aşa!

El nu se uita nici în dreapta, nici în stânga, mergea cu vitele la păşune şi treaba ieşea din mâna lui mai cu asupra decât din ale celorlalţi argaţi.

Nu ştiu ce făcea el, ce dregea, că vacile pe cari le păştea el erau mai frumoase decât ale celorlalţi argaţi. Ele dădeau mai mult lapte decât cele ale altor argaţi, fiindcă pe unde le ducea el păşunea era mai cu gust şi mai îndestulătoare. Pe unde călca piciorul lui se cunoştea, fiindcă şi ierburile se înveseleau.

Pasămite se născuse în ceas bun şi era ursit să ajungă ceva. Dară el nici habar n-avea de asta şi nici gând n-avea să se mândrească, fiindcă nu ştia ce-i este ascuns în cursul vremilor. Ci smerit, precum îl lăsase pe

el Dumnezeu, îşi vedea de ale sale, fără să se atingă cu cuvântul sau în oricareva fel, de alţii sau de al altora. Şi tocmai pentru aceasta flăcăii şi ceilalţi argaţi îl ponosluia.

Într-o zi de primăvară, ostenit fiind tot umblând după vaci, se dete la umbra unui copaci mare şi stufos şi adormi; îşi şi alesese, vezi, loc pentru aşa ceva. Era o vâlcea împodobită cu fel de fel de floricele, toate înflorite, de părea că dă ghes omului să treacă printre ele. Ceva mai cât colo un pârâiaş, a cărui obârşie venea dintr-un şipot de apă ce ieşea din coasta unui deluleţ, şerpuia printre brusturi şi alte buruieni pe unde îşi făcuse loc, şi susurul apei parcă te îndemna la somn. Copaciul subt care se adumbrise era măreţ şi parcă se lupta ca să ajungă la nuori. Printre crăcile lui întinse se giugiuleau păsărelele şi-şi făceau cuiburi: numai ascultând cineva ciripirile lor se aprindea într-însul focul dragostei. Desişul frunzelor sale făcea o umbră, de parcă râmâneai la ea. Bag seamă, nu era aşa căscăund flăcăul acesta, şi pe nedrept îi atârnau de coadă acest ponos ceilalţi argaţi din sat. Cum puse capul jos şi adormi.

N-apucase să doarmă, ca de când începui să vă povestesc, şi o dată sări drept în sus.

Visase un vis foarte frumos şi se deşteptase.

Visase că unde venise la dânsul, măre, o zână mai frumoasă decât toate zânele din cer şi de pre pământ, şi-i zisese să se ducă la curtea împăratului locului aceluia, că acolo are să se procopsească.

Când se deşteptă, îşi zise: „Mă, ca ce să fie asta?” şi începu a se pune pe gânduri; toată ziulica îl munciră gândurile şi nu se domirea de loc, de loc ca ce să însemneze un asemenea vis. El nu înţelegea că steaua sub care se născuse venea să-l slujească.

A doua zi, mergând iarăşi cu vitele la păscut, abătu din drum şi dete iarăşi pe la copaciul cu pricina, şi iarăşi se culcă la tulpina lui, şi iarăşi visă acelaşi vis.

Sculându-se, îşi zise: „Mă, ăsta nu e lucru curat”, şi iarăşi toată ziulica fu dus pe gânduri.

A treia zi cu dinadinsul făcu să-i fie drumul pe la acelaşi copaci sub care se culcă, şi visă acelaşi vis; ba încă de astă dată zâna îl ameninţă cu boală şi cu toate ticăloşiile omeneşti, dacă nu s-o duce.

Atunci şi el, dacă se sculă şi veni acasă cu vacile şi le băgă în coşar, se înfăţişe la stăpânu-său şi-i zise:

— Stăpâne, pe mine mă bate gândurile să mă duc în lume să-mi caut norocul. Destul am argăţit, şi până acum nu văz nici un semn ca să pot şi eu sălta ceva. Fă bine şi-mi dă socoteala.

— Da pentru ce, băiete, să ieşi de la mine? Au doară nu te mulţumeşti de simbria ce-ţi dau? Au mâncare n-ai destulă? Ia, mai bine şezi la mine, şi eu voi căta să-ţi dau o fată bună din sat, cu niţică zestricică, să te mai ajut şi eu cu ce m-o lăsa inima, să-ţi faci şi tu rost aici ca toţi megiaşii, nu mai hoinări prin a lume, ca să nu ajungi fără nici un căpătâi, ca vai de lume.

— Ba, de mulţumit, sunt mulţumit de d-ta, stăpâne; mâncare am destulă, nu pot să mânii pe Dumnezeu; dară aşa mi-a venit mie, să mă duc în lume, şi nu voi rămânea pentru nu ştiu ce.

Dacă văzu stăpână-său că este peste poate a-l face să rămâie, îi dete ce bruma mai avea să ia, şi el plecă, luându-şi ziua bună de la stăpân.

Ducându-se de la satul său, flăcăul ajunse drept la curtea împărătească şi se băgă argat la grădina împăratului. Grădinarul fu bun-bucuros să-l primească, când îl văzu aşa curăţel, căci dobândise până atunci câteva bobârnace de la fetele împăratului că bagă argaţi tot ce este mai urâcios şi mai scârbos în omenire.

Curăţel, curăţel, dară hainele de pe dânsul erau imoase, deh! ce să zici, ca de măcar. Grădinarul puse de-l îmbăie, îl primeni şi-i dete de îmbrăcă nişte haine care

să mai semene a argat la grădina împărătească. Şi cum era de potrivit făcut la boiul lui, îi şedesa bine cu hainele ce îmbrăcă.

Pe lângă celelalte trebi grădinăreşti, slujba lui de căpetenie fu ca să facă în fiecare zi câte douăsprezece mănunchiuleţe de flori, şi în fiecare dimineaţă să le dea la cele douăsprezece domniţe, fete ale împăratului, când vor ieşi din casă spre a se primbla prin grădină.

Aceste domniţe erau ursite să nu se poată mărita până nu va găsi cineva care să le ghicească legătura ursitei lor şi să facă pe vreuna din ele ca să iubească pe cineva. Ursitele lor le dăruise cu patima jocului. Erau nebune după joc şi pe fiecare noapte rupeau câte o pereche de conduri de mătase albă, dănţuind.

Nimeni nu ştia unde merg ele noaptea de joacă.

Împăratul se luase de gânduri cu atâta cheltuială pe condurii fetelor sale şi pentru inima lor de gheaţă, de care nu se putea lipi nici un june din cei ce veniseră în peţit.

Pentru aceasta el dase sfară în ţara lui şi în ţările streine, precum ca să se ştie că cine se va găsi să-i spuie ce fac fetele lui noaptea de rup fiecare câte o pereche de conduri, poate să-şi aleagă pe care îi va place din ele, şi el i-o va da lui de soţie.

El ştia că le ţine pe toate închise la un loc, într-o cămară din palatul său, încuiate şi zăvorâte cu nouă uşi de fier şi cu nouă lacăte mari. Dară nimeni nu ştia ce fac ele noaptea de li se rup încălţămintele, căci nimeni nu le văzuseră până atunci ieşind din casă, căci nu puteau.

Pasămite, lor le era făcut ca aşa să-şi petreacă vremea în toată viaţa lor. Aşa le era orânda.

Cum se auzi de această hotărâre a împăratului, începu a curge la peţitori; ba feciori de domni şi de împăraţi, ba feciori de boieri mari, până şi feciori de boieri mai mici. Şi care cum venea se punea de pândă la

uşa domniţelor câte o noapte. Împăratul aştepta cu mare nerăbdare în fiecare dimineaţă ca să-i aducă câte vreo veste bună; dară în loc de aceasta, i se spunea că junii ce se puneau de pândă seara nu se mai găsesc dimineaţa. Nu se ştia ce se fac. Nici de urmă măcar nu li se mai dedea.

Unsprezece flăcăi o păţise până acum. Ceilalţi cari mai erau, începuseră a se codi; nu mai voiră să stea de pândă.

Se lipseau de a lua de neveste nişte fete pentru care se răpune atâţi tineri.

Şi astfel, unul câte unul, se cărară pe la casele lor de la curtea acestui împărat, şi-i lăsară fetele în plata Domnului; căci nimeni nu mai voia să-şi piarză sufletul pentru un cap de muiere.

Însuşi împăratul fu cuprins de spaimă, cum de să piară aşa junii ce voiau să-i pândească fetele, şi nu mai cuteza să îndemne pe nimeni.

Împăratul era nevoit să cumpere mereu pe fiecare zi câte douăsprezece perechi de conduri, şi intrase la grijă că o să-i îmbătrânească fetele în vatră şi o să împletească cosiţa albă, fără să puie pirostriile în cap.

Argatul de la grădinărie îşi împlinea slujba cum ştia el în legea lui. Şi domniţele erau mulţumite de mănuchele de flori ce li le da argatul, şi grădinarul de lucrul lui.

El, când da florile domniţelor, nici nu-şi ridica ochii asupra lor; dară când da florile fetei celei mici, nu ştiu de ce, că se roşea ca un bujor, şi-i tâcâia inima, de sta să-i sară din piept afară.

Fata băgă de seamă aceasta, însă crezu că flăcăul este ruşinos şi d-aia se face aşa de roşu când vine înaintea lor.

Azi aşa, mâine aşa, el vedea că nu e de nasul lui o aşa bucăţică. Dară ce-i faci inimei? Ea îi da brânci şi lui, bat-o pustia! şi ar fi voit să se puie şi el la pândă, şi apoi

se gândea şi la păţaniile celor ce păzise înaintea lui.

Fata cea mică se greşi într-o zi şi spuse surorilor cum argatul care le da flori se roşeşte ca o sfeclă când vine înaintea lor şi cum este de curăţel. Cum auzi fata cea mai mare astfel de cuvinte că iese din gura surorei sale celei mai mici, unde începu să o dojenească cu nişte vorbe cam luătoare în râs, cum de numai să se gândească ea a scoate aşa vorbe blânde pentru un argat, căci asta ar semăna că inima ei este pornită a se planisi cuiva.

Băiatului îi zicea inima să se arate la împăratul cu cererea de a pândi şi el, dară să lăsăm că-şi cunoştea lungul nasului, să lăsăm că nu1 uitase păţeniile atâtor flăcăi ce pieriseră, lui îi era să nu-şi piarză slujba şi să rămâie cu buzele umflate. Apoi unde pui d-ta gândul ce-l muncea groaznic, că de va fi gonit de la curtea împărătească, n-are să mai vază pe fetele împăratului, căci dându-le flori în fiecare dimineaţă, oricât se feri de vreo patimă, totuşi gigăşiile şi frumuseţile fetelor de împărat, şi mai cu seamă căutătura cea blajină a fetei celei mici, îl ademenise până într-atât, încât, se socotea el, că dacă nu va mai atinge în fiecare dimineaţă cu degetele sale mâinile cele albe ca o coală de hârtie, cu pielea moale ca puful, ale fetelor de împărat, nu va mai putea trăi.

Ziua, noaptea, îl munceau aceste gânduri şi nu ştia cum să facă să-şi împlinească pofta inimei, fără de care, simţea el, că nu va putea să mai trăiască.

Într-una din nopţi, adormind el cu gândul ţintă la dorinţa ce-l chinuia de-i rodea băierile inimei, văzu în vis iară pe zâna din vâlceaua cea cu flori unde i se arătase odinioară.

Ea îi zise:

— Să te duci în unghiul grădinei cel despre răsărit; acolo vei găsi doi pui de dafin, unul cireşiu şi altul

trandafiriu; alături de dânşii vei vedea o săpăligă de aur, o năstrapă tot de aur şi un ştergar de mătase. Să iei aceşti pui de dafin, să-i pui în două ghivece frumoase, să-i sapi cu săpăliga cea de aur, să-i uzi cu năstrapa cea de aur, să-i ştergi binişor cu ştergarul cel de mătase şi să-i îngrijăşti ca pe lumina ochilor tăi. Când vor creşte şi se vor face ca de un stat de om, orice vei cere de la dânşii ţi se va izbândi tocmai pe tocmai.

Zise şi pieri ca o nălucă, fără să apuce argatul grădinarului să-i mulţumească barim.

Nici nu se dezmeticise bine din uluiala somnului, nici nu se şterse la ochi măcar, şi dete fuga în unghiul grădinei cel despre răsărit şi rămase năuc de bucurie, când văzu în fiinţă toate cele ce îi spusese zâna în somn. Acum se şterse şi el la ochi, se pipăi să vază nu care cumva doarme încă şi aievea să fie oare ceea ce vedea? După ce se încredinţă că nu este nălucă, de noapte, puse mâna şi luă dafinii.

Îi îngriji cum ştiu el mai bine, îi săpa adesea cu săpăliga ce găsise el acolo, îi udă cu năstrapa, îi şterse cu ştergarul şi, ce să mai lungim vorba? îi îngriji ca pe lumina ochilor lui, tocmai precum îi poruncise zâna.

Dafinii creşteau şi se împuterniceau ca prin minune. Nu trecu mult şi se făcură mari. Frumuseţe ca la aceşti dafini nici că s-a mai văzut.

Când ajunseră ca d-un stat de om, el veni la dânşii într-una din zile şi zise unuia precum îl învăţase zâna:

— Dafine, Dafine,
Cu săpălugă de aur săpatu-te-am,
Cu năstrapă de aur udatu-te-am,
Cu ştergar de mătase ştersu-te-am,
Dă-mi darul d-a mă face, oricând voi voi eu,
Să nu fiu văzut de nimeni.

El rămase buimăcit de mirare, când în clipa aceeaşi chiar văzu cum se înfiinţează un boboc de floare, cum creşte de se măreşte şi cum se deschide o floare aşa de frumoasă, de nu puteai să te opreşti ca să nu o miroşi. El puse mâna de o rupse, o luă şi o băgă în sân; vezi că aşa îl învăţase zâna.

Seara când domniţele intrară în cămara lor cea încuiată şi zăvorâtă cu nouă lacăte mari, ca să se culce, el se furişe binişor pe lângă ele şi intrară împreună. El le vedea pe ele ce fac, dară ele nu-l vedeau pe dânsul. El le văzu că în loc să se dezbrace spre a merge la culcare, ele începură a se pieptăna, a se îmbrăca cu haine scumpe şi a se găti de ducă.

El se mira de cele ce vedea şi hotărî ca să se ţie după dânsele cu dinadinsul să vază pe unde au să iasă ele, unde au să se ducă şi ce au să facă.

Când deodată, fata cea mai mare zise surorilor sale:

— Gata sunteţi, fetelor?

— Gata suntem, răspunseră ele.

Atunci cea mare din surori bătu cu piciorul în pământ, şi deodată se deschise în două duşumeaua casei. Ele se coborâră prin acea deschizătură şi merseră, până se ajunseră la o grădină gărduită cu zid de aramă.

Când fură să intre, fata cea mare bătu din picior iarăşi şi porţile cele de oţel ale grădinei se deschiseră. Intrând, băiatul călcă pe rochia fetei celei mici.

Aceasta, întorcându-se repede, nu văzu pe nimeni; şi, chemându-şi surorile, le zise:

— Surorilor, bănuiesc că s-a luat cineva după mine, că uite, simţii că m-a călcat oarecine pe rochie.

Surorile se uitară în toate părţile şi nevăzând nici ele pe nimeni, îi răspunse:

— Nu fii aşa bănuitoare, soro; cine să fie aci, ori să se ia după noi. Nici pasăre măiastră nu poate răzbi până unde suntem noi acum. Ia vezi mai bine, să nu se fi

apucat rochia ta de vreun mărăcine şi, cum eşti tu fricoasă, ţi s-o fi părut că te-a călcat neştine pe rochie. Nu fi aşa de uşurică!

Ea tăcu. Băiatul se ţinea după dânsele.

Trecură printr-o pădure cu frunzele de argint, trecură prin alta cu foile de aur, trecură prin altă pădure cu frunzele numai diamanturi şi pietre nestimate, cari sclipeau de-ţi luau ochii, şi ajunseră la un eleşteu mare.

În mijlocul acelui eleşteu se ridica un dâmbuleţ şi pe dânsul nişte palaturi cum nu mai văzuse el până atunci. Palaturile împăratului rămăseseră jos de tot pe lângă acestea, care străluceau de la soare te puteai uita, dară la dânsele ba. Şi aşa de cu meşteşug erau făcute, încât când te urcai în ele ţi se părea că te cobori, şi când te dedeai jos din ele ţi se părea că te urci.

Douăsprezece luntrişoare cu vâslaşi muiaţi numai în fir de cel bun le aşteptau la margine. Cum ajunseră, se puseră fiecare în câte una şi plecară. Argatul se puse în luntrea fetei celei mici.

Luntrile porniră şi mergeau în rând ca cocorii. Numai luntrea fetei celei mai mici rămânea mai în urmă. Vâslaşul se mira cum de este mai grea decât altădată şi trăgea din răsputeri la vâsle ca să ajungă pe celelalte.

Cum ieşiră la celălalt mal al eleşteului, se auzi o muzică, care, vrând, nevrând, te făcea să dănţuieşti. Fetele se repeziră ca fulgerul, intră în palat şi se puseră pe joc cu flăcăii cari le pândiseră, şi jucară şi jucară până ce li se sparseră condurii.

Băiatul se ţinu mereu după ele. Intrând şi el în palat, ce-i văzură ochii? Cămara de joc mare şi largă de abia puteai să-i zăreşti căpătâiul. Ea era împodobită numai cu aur, cu pietre nestemate şi cu făclii de jur împrejur ce ardeau în nişte sfeşnice de aur curat, mai mari decât omul. Păreţii albi ca laptele străluceau de-ţi luau ochii, şi cu dungi de aur, împodobite cu zamfiruri şi rubinuri de

licăreau ca focul.

Argatul se puse într-un colţ şi privea la toate minunile astea. Şi avea şi la ce privi, căci vedea acolo lucruri de cari nu-i mai văzuseră ochii. Dar unde fu pomana aia ca să stea la un loc? Sărea şi el tontoroiul de colo până colo, fără să vrea; căci nu era chip să stea la un loc fără a sălta, când cânta muzica aia. Până şi sfeşnicele şi mesele şi lăviţele din casă săltau.

Şi nici pomeneală măcar nu este ca să-şi închipuiască cineva frumuseţea cântărilor şi a muzicii aceleia; organe, fluiere, chitări, alăute, buciume, cimpoaie şi alte multe d-alde astea cântau într-o unire de rămâneau marţ cei mai buni muzicanţi din lume.

D-apoi fetele? Trăgeau cu foc la nişte hori, bătuta, brâul, ca la uşa cortului, de unul singur, pipăruş şi câte jocuri toate, de puteai să-ţi rupi bojocii jucând.

Şi jucară şi jucară, până despre ziuă. Când, deodată, încetând muzica de a mai cânta, ieşi ca din pământ o masă încărcată cu de toate bunătăţile, şi ce este pe lume, şi ce nu este. Se puseră cu toţii la masă şi mâncară şi se chefuiră cât le poftiră inima.

Argatul de la grădinărie şedea în colţul lui unde se aşezase şi privea, lăsându-i gura apă.

La masă le slujea nişte arapi, îmbrăcaţi în nişte haine foarte scump împodobite.

După ce se sculară de la masă, prinseră a se întoarce acasă.

Se întoarseră iarăşi pe unde au fost venit. Băiatul se ţinea după dânsele, ca dracul după călugăr.

Când fură a trece prin grădina cu frunzele de argint, ce-i dete argatului prin gând, că numai rupse o rămurică dintr-un copaci.

Un freamăt puternic se făcu atunci în toată pădurea, ca de o furtună ce vine întărâtată asupra copacilor; şi totuşi nici o frunză măcar nu se mişca din loc, ba nici

măcar nu se clătină ca de o adiere de vânt barim.

Fetele răsăriră.

— Ce să fie asta, leiculiţă? ziseră.

— Ce să fie? răspunse cea mai mare din surori. Iacă, păsărica ce-şi are cuibul în turnul bisericii din palaturile tatălui nostru trebuie să fi trecut prin frunze; căci numai ea poate să răzbată pe aici.

Fetele trecură şi ajunseră în palatul unde erau încuiate, tot pe unde ieşiseră.

A doua zi, argatul de la grădinărie, când dete mănunchiurile de flori fetelor împăratului, ascunse cu meşteşug rămurica ruptă în mănunchiul fetei celei mici.

Domniţa se miră când îşi primi mănunchiul de flori, se uită cam cu milă la argat şi nu-şi putea da seamă cum de să ajungă acea rămurică între florile ce priimise.

A doua seară, iarăşi aşa o petrecură. Băiatul, iarăşi pe furiş, se ţinuse după dânsele, cu deosebire numai că rupse o rămurică din copacii cei cu frunzele de aur, pe care o puse iarăşi între florile ce dete a doua zi domniţei celei mici.

Fata cea mai mare, iarăşi cu cuvinte liniştitoare, alină frica surorilor ei când se auzi freamătul ce se făcu în pădurea de unde argatul rupse rămurica.

Când a doua zi domniţa cea mică priimi florile cu rămurica ascunsă între ele, îi dete un fier ars prin inimă.

Ea căută vreme cu prilej şi, prefăcându-se că vrea să se primble, ieşi peste zi prin grădină şi, întâlnind pe argat la o cotitură a grădinei, îl opri şi-i zise:

— De unde ai avut tu rămurica ce mi-ai pus-o în mănunchiul de flori?

— De unde o ştie prea bine măria-ta.

— Care va să zică, tu te-ai ţinut după noi, şi ştii unde mergem noi noaptea.

— Cam aşa măria-ta.

— Cum ai făcut de a venit după noi de nici una dintre

surori nu te-a văzut?

— Pe furiş.

— Na o pungă de bani, şi să nu scoţi nici o vorbă despre primblarea noastră de noaptea.

— Eu nu-mi vânz tăcerea, măria-ta.

— Dacă voi auzi însă că ai crâcnit ceva, voi pune să-ţi taie capul.

Zise ea vorbele astea aspre din gură, dară din inimă altceva cugeta. E i se părea că acest argat din ce în ce se face mai curăţel.

A treia noapte când se duse după dânsele, tot pe furiş, rupse o ramură din pădurea cu copacii cei care aveau foile de diamant, şi iarăşi se făcu freamăt printre frunze, şi iarăşi surora cea mai mare alină frica surorilor celor mici cu cuvinte liniştitoare. Domniţa însă cea mică, nu ştiu de ce, dară în inima ei se strecură o bucurie ascunsă.

În ziua următoare, când găsi rămurica de diamant în mănunchiul de flori, cătă cam pe subt ascuns la argat şi-l găsi că nu se prea deosebeşte de fiii de domni şi de împăraţi. Atât i se păru de drăgălaş.

Argatul şi dânsul cătă asupra domniţei cu ochi galeşi, dară tot pe furiş, şi o văzu că se tulburase oarecum, se făcu însă că nu pricepe nimic şi-şi cătă de treabă.

Surorile domniţei deteră peste dânşii vorbind şi râseră de dânsa şi luară cu cuvintele cam peste picior. Fata cea mică tăcu şi înghiţi ruşinea. Nu se putea ea mira din destul cum a făcut argatul de le-a descoperit. Ei, vezi, îi intrase în cap că acest flăcău nu poate să fie om prost, deoarece dovedise lucruri ce nici măiestrele nu le ştiau.

Şi apoi, adevărul vorbind, boiul lui cel falnic, chipul lui cel bine potrivit şi blajin îl arăta cât de colo a nu fi de argat prost. Pe lângă acestea, şi înfăţişarea, şi totul într-însul avea pe vino-ncoace.

După ce intrară în casă fetele, domniţa cea mică le

spuse că argatul de la grădinărie ştia tot ce fac ele noaptea. Atunci se adunară la sfat şi plănuiră ca să-l facă şi pe dânsul să-şi piarză inima şi simţirile, cum făcuseră şi cu ceilalţi tineri.

Flăcăiandrul însă se furişă şi de astă dată de intră în cămara fetelor, ca să asculte la sfatul lor.

Pare că-i spusese ariciul la ureche că are să se petreacă între ele ceva pentru dânsul.

Acum, după ce ştia totul, dară totul ce trebuia să ştie, se duse la dafinii lui şi zise către cel trandafiriu:

— Dafine, Dafine,
Cu săpălugă de aur săpatu-te-am,
Cu năstrapă de aur udatu-te-am,
Cu ştergar de mătase ştersu-te-am,
Dă-mi minte şi procopseală de fiu de domn şi împărat!

Ca şi de la rând, un boboc de floare încolţi, crescu şi se deschise o floare minunată. El luă floarea şi o băgă în sân. Odată căzură de pe faţa lui arsăturile de soare şi îi rămase chipul curat şi luminat, ca şi când atunci îl făcuse mă-sa. Simţi că în creierii lui se petrece un ce de care nu-şi putea da seama. Dară văzu că începe a judeca altfel de cum judeca el până acum. Pasămite se ascuţise la minte. Şi totdeodată se pomeni îmbrăcat cu nişte haine ca ale fiilor de împăraţi şi de domni.

Atunci se duse la împăratul şi ceru şi dânsul să-i păzească fetele, într-o noapte.

Împăratului i se facu milă de tinereţele lui şi-l sfătui să-şi caute mai bine de treabă, decât să se răpuie. El stărui. Împăratul priimi. Acesta nici că bănuia măcar a fi argatul de la grădinărie; aşa de mult se schimbase.

Când îl arătă fetelor şi le spuse împăratul ce voieşte, nici ele, vezi, nu-l cunoscură. Numai cea mică, fiind cu

cuiul la inimă, îl cunoscu şi începu a tânji de dragoste.

Noaptea următoare, când plecară ele la joc, îl luară şi pe dânsul. El ştia ce i se pregăteşte, dară se feri ca de oala mălaiului să nu dea în clapcă.

Ajunseră la palatul vrăjit, jucară până despre ziuă, apoi se puseră la masă. I se aduse şi lui băutura din care băuse toţi cari veniseră înaintea lui, băutură care trebuia să-l facă a-şi pierde minţile şi simţirea, băutură care să-l piarză şi pe dânsul ca pe ceilalţi.

Atunci unde îşi întoarse nişte ochi lăcrămoşi şi plini de focul dragostei ce-l mistuia, şi zise cu grai duios domniţei celei mici:

— Vezi tu? iacă eu mă pierz pentru dragostea ta, dacă ai aşa inimă de gheaţă.

— Nu, n-am inimă de gheaţă, focul dragostei tale mi-a încălzit-o, răspunse ea. Nu bea. Mai bine voi să fiu grădinăreasă cu tine, decât fată de împărat.

Cum auzi aşa, el aruncă băutura la spate, şi mai apropiindu-se de dânsa, îi mai zise:

— Să nu-ţi fie teamă, măria-ta, că grădinăreasă nu ai să fii o dată cu capul.

Toţi cei de faţă auziră vorbele lor. Puterea farmecului se zdrobi şi toţi cu totul se pomeniră în palaturile împăratului. Palatul cel fermecat pieri ca o nălucă, ca şi cum n-ar fi mai fost pe lumea asta.

Când îi văzură împăratul, încremeni de uimire cu amândouă mâinile pe barbă. Flăcăul, fostul argat la grădinărie, îi povesti toată şiretenia nopţilor. Împăratul dete pe fata cea mică după flăcăiandrul cel frumos şi drăgăstos. Apoi se înfăţişară şi celelalte fete cu câte unul din fiii de împăraţi şi de domni pe care şi-l alesese. Împăratul se înduplecă şi le dete pe fiecare la casa lor. Şi se făcu o bucurie mare în toate părţile, care bucurie de ar fi o sută de guri, nu una ca a mea, n-ar putea-o spune.

Înainte de a se cununa, fata cea mică întrebă pe

logodnicul ei cu ce putere făcu el de le descoperi ascunsurile faptelor lor şi legătura farmecului ce le ţineau înlănţuite. El spuse. Iară ea, ca să nu fie bărbatu-său mai presus decât ea, ci să fie deopotrivă om ca toţi oamenii, se duse de tăie dafinii şi-i băgă în foc.

Apoi se cununară şi trăiră o viaţă fericită, cum se trăieşte pe lumea noastră asta bălţata, până ce se istoviră toţi cu totul, în adânci bătrâneţe.

Porcul cel fermecat

A fost odată un împărat şi avea trei fete. Şi fiind a merge la bătălie, îşi chemă fetele şi le zise:

— Iacă, dragele mele, sunt silit să merg la război. Vrăjmaşul s-a sculat cu oaste mare asupra noastră. Cu mare durere mă despart de voi. În lipsa mea băgaţi de seamă să fiţi cu minte, să vă purtaţi bine şi să îngrijiţi de trebile casei. Aveţi voie să vă preîmblaţi prin grădină, să intraţi prin toate cămările casei: numai în cămara din fund, din colţul din dreapta, să nu intraţi, că nu va fi bine de voi.

— Fii pe pace, tată, răspunseră ele. Niciodată n-am ieşit din cuvântul dumitale. Du-te fără grijă, şi Dumnezeu să-ţi dea o izbândă strălucită.

Toate fiind gata de pornire, împăratul le dete cheile de la toate cămările, mai aducându-le aminte încă o dată poveţele ce le deduse, şi-şi luă ziua bună de la ele.

Fetele împăratului, cu lacrămile în ochi, îi sărutară mâna, îi poftiră biruinţă; iar cea mai mare din ele priimi cheile din mâna împăratului.

Nu se ştia ce să se facă, de mâhnire şi de urât, fetele, când se văzură singure. Apoi, ca să le treacă de urât, hotărâră ca o parte din zi să lucreze, o parte să citească şi o parte să se plimbe prin grădină. Aşa făcură şi le mergea bine.

Vicleanul pizmuia pacea fetelor şi-şi vârî coada.

— Surioarele mele, zise fata cea mare, câtu-i ziulica de mare toarcem, coasem, citim. Sunt câteva zile de când ne aflăm singure, n-a mai rămas nici un colţ de grădină pe unde să nu ne fi plimbat. Am intrat prin toate cămările palatului tatălui nostru, şi am văzut cât sunt de

frumos şi bogat împodobite; de ce să nu intrăm şi în cămara aceea, în care ne-a oprit tatăl nostru de a intra?

— Vai de mine, leliţă, zise cea mai mică, mă mir cum ţi-a dat în gând una ca aceasta, ca să ne îndemni dumneata să călcăm porunca tatălui nostru. Când tata a zis să nu intrăm acolo, trebuie să fi ştiut el ce a zis şi pentru ce a zis să facem aşa.

— Că doară nu s-o face gaură în cer d-om intra, zise cea mijlocie. Că doară n-or fi niscaiva zmei să ne mănânce, ori alte lighioane. Ş-apoi de unde o să ştie tata dacă noi am intrat au ba?

Tot vorbind şi îndemnându-se, ajunseră tocmai pe dinaintea acelei cămări; cea mai mare din surori, care era păstrătoarea cheilor, băgă cheia în broasca uşei şi, întorcând-o niţel, scârţ! uşa se deschise.

Fetele intrară.

Când colo, ce să vază? Casa n-avea nici o podoabă; dară în mijloc era o masă o masă mare cu un covor scump pe dânsa, şi deasupra o carte mare deschisă.

Fetele, nerăbdătoare, voiră a şti ce zicea în cartea aceea. Şi cea mare înaintă şi iată ce ceti:

„Pe fata cea mare a acestui împărat are s-o ia un fiu de împărat de la răsărit.”

Merse şi cea mijlocie şi, întorcând foaia, ceti şi ea:

„Pe fata cea mijlocie a acestui împărat are s-o ia un fiu de împărat de la apus”.

Râseră fetele şi se veseliră, hihotind şi glumind între ele. Fata cea mică însă nu voia să se ducă.

Cele mai mari nu o lăsară în pace, ci, cu voie, fără voie, o aduse şi pe dânsa lângă masă, şi cam cu îndoială întoarse şi ea foaia şi ceti:

„Pe fata cea mică a acestui împărat are s-o ia de soţie un porc”.

Trăsnetul din cer de ar fi căzut, nu i-ar fi făcut mai mult rău ca ceea ce i-a făcut citirea acestor vorbe. P-aci,

p-aci era să moară de mâhnire. Şi dacă n-o ţineau surorile, îşi şi spărgea capul căzând.

După ce se dezmetici din leşinul ce-i venise de inimă rea, începură s-o mângâie surorile.

— Ce! îi ziseră, mai crezi şi tu la toate alea! Unde ai mai pomenit tu ca o fată de împărat să se mărite după un porc?

— Ce copilă eşti! îi zise cealaltă, dară tata n-are destulă oştire să te scape, chiar când s-ar întâmpla să vie să te ceară un dobitoc aşa de scârbos?

Fata cea mică a împăratului ar fi voit să se înduplece a crede cele ce îi spuneau surorile; dară n-o lăsa inima. Gândul ei era mereu la cartea care spuse că norocul celorlalte surori era să fie aşa de frumos şi numai ei îi spusese că o să i se întâmple ceea ce nu se mai auzise până atunci pe lume. Şi apoi o rodea la ficaţi călcarea poruncii tatălui lor.

Ea începu a lâncezi. Şi numai în câteva zile aşa se schimbase, încât nu o mai cunoşteai; din rumenă şi veselă ce era, ajunsese de se ofilise şi nu-i mai intra nimeni în voie. Se ferea de a se mai juca cu surorile prin grădină, d-a culege flori ca să le puie la cap şi d-a cânta cu toatele când erau la furcă, ori la cusătură.

Între acestea, tatăl fetelor, împăratul, făcuse o izbândă cum nu se aştepta, biruind şi gonind pe vrăjmaş. Şi fiindcă gândul îi era la fiicele sale, făcu ce făcu şi se întoarse mai curând acasă. Lumea după lume ieşise întru întâmpinarea lui, cu buciume, cu tobe şi cu surle, înveselindu-se că împăratul se întorcea biruitor.

Cum ajunse, până a nu merge acasă, împăratul dete laudă Domnului că-i ajutase asupra protivnicilor carii se sculase asupra lui, de-i înfrânse. Apoi, mergând acasă, fiicele îi ieşiră înainte. Bucuria lui crescu când văzu că fetele îi erau sănătoase. Fata cea mică se feri cât putu a nu se arăta tristă.

Cu toate astea, nu după mult timp, împăratul băgă de seamă că fie-sa cea mică din ce în ce slăbea şi se posomora. Îndată îi trecu un fier ars prin inimă, gândindu-se că poate i-au călcat porunca. Şi de unde să nu fie aşa?!

Ca să se încredinţeze, îşi chemă fetele, le întrebă, poruncindu-le să-i spuie drept.

Ele mărturisiră. Se feriră însă d-a spune care din ele fusese îndemnătoarea.

Cum auzi împăratul una ca aceasta se tânguia în sine cu amar, şi cât p-aci era să-l biruie mâhnirea. Îşi ţinu însă firea şi căuta a-şi mângâia fata care vedea că se pierde. Ce s-a făcut, s-a făcut; văzu el că o mie de vorbe un ban nu face.

Începuse a se cam uita întâmplarea aceasta, când, într-o zi, se înfăţişe la împăratul fiul unui împărat de la răsărit şi-i ceru de soţie pe fata cea mai mare. Împăratul i-o dete cu mulţumire. Făcură nuntă înfricoşată şi peste trei zile o petrecu cu cinste mare până la otar. Peste puţin, aşa făcu şi cu fata cea mijlocie, pe care o ceruse un fiu de împărat de la apus.

Cu cât vedea că se împlinesc întocmai cele scrise în cartea ce citise, cu atâta fata împăratului se întristă şi mai mult. Ea nu mai voia să mănânce, nu se mai gătea, nu mai ieşea la plimbare; voia să se lase să moară mai bine, decât să ajungă de batjocura lumii. Dară împăratul nu-i da răgaz să puie în lucrare o faptă aşa de nelegiuită, ci o mângâia cu fel de fel de poveţe.

Mai trecu ce mai trecu şi iată, măre, că într-o zi împăratul se pomeneşte cu un porc mare că intră în palatul lui şi-i zice:

— Sănătate ţie, împărate; să fii rumen şi voios ca răsăritul soarelui într-o zi senină!

— Bine ai venit sănătos, prietene. Dar ce vânt te aduce pe la noi?

— Am venit în peţit, răspunse porcul.

Se miră împăratul când auzi de la porc aşa vorbe frumoase şi îndată îşi dete cu părerea că aci nu putea să fie lucru curat. Ar fi voit s-o cârmească împăratul spre a nu-i da fata de soţie; dară după ce auzi că curtea şi uliţile geme de porci, care venise cu peţitorul, n-avu încotro şi-i făgădui. Porcul nu se lăsă numai pe făgăduială, ci intră în vorbă şi se hotărî ca nunta să se facă peste o săptămână. Numai după ce priimi cuvânt bun de la împăratul, porcul plecă.

Până una alta, împăratul îşi povăţui fata să se supuie ursitei, dacă aşa a voit Dumnezeu. Apoi îi zise:

— Fata mea, cuvintele şi purtarea cea înţeleaptă a acestui porc nu este de dobitoc; o dată cu capul nu crez eu ca el să se fi născut porc. Trebuie să fie vreo fermecătorie sau vreo altă drăcie aci. Însă tu să fii ascultătoare, să nu ieşi din cuvântul lui; căci Dumnezeu nu te va lăsa să te chinuieşti mult timp.

— Dacă dumneata, tată, găseşti cu cale aşa, răspunse fata, te ascult şi-mi pui nădejdea în Dumnezeu. Ce o vrea el cu mine! Aşa mi-a fost triştea; văz eu că n-am încotro.

Între acestea sosi şi ziua nunţii. Cununia se făcu cam pe sub ascuns. Apoi, puindu-se porcul cu soţia sa într-o căruţă împărătească, porni la dânsul acasă.

Pe drum trebuia să treacă pe lângă un noroi mare; porcul porunci să stea căruţa; se dete jos şi se tăvăli în noroi, până se făcu una cu tina, apoi, suindu-se, zise miresei să-l sărute. Biata fată, ce să facă? Scoase batista, îl şterse niţel la bot şi-l sărută, gândindu-se să asculte poveţile tatălui său.

Când ajunseră acasă la porc, care era într-o pădure mare, se şi înseră. Şezură niţel de se odihniră de drum, cinară împreună şi se culcară. Peste noapte, fata împăratului simţi că lângă ea era un om, iară nu un porc.

Se miră. Însă îşi aduse aminte de cuvintele tătâne-său şi începu a mai însufleţi, plină de nădejde în ajutorul lui Dumnezeu.

Porcul seara se dezbrăca de pielea de porc, fără să simtă fata, şi dimineaţa, până a nu se deştepta ea, el iară se îmbrăca cu dânsa.

Trecu o noapte, trecură două, trecură mai multe nopţi şi fata nu se putea domiri cum se face de bărbatu-său ziua este porc şi noaptea om. Pasămite el era fermecat, vrăjit să fie aşa.

Mai târziu începu a prinde dragoste de dânsul, când simţi rodurile căsătoriei; atât numai se mâhnea că nu ştia ce o să dea lumii peste câteva luni. Când, într-o zi, văzu trecând pe acolo o babă cloanţă vrăjitoare.

Ea, care nu văzuse oameni de atâta mare de timp, era jinduită, şi o chemă să mai vorbească cu dânsa câte ceva. Vrăjitoarea îi spuse că ştie să ghicească, să dea leacuri şi câte nagode toate.

— Aşa să trăieşti, bătrânico, ia spune-mi, d-a minune ce are bărbatu-meu de este ziua porc şi noaptea, când doarme lângă mine, îl simţ că este om?

— Ceea ce-mi spui, puica mamii, eram să ţi-o spui eu mai înainte, căci nu de surda sunt ghicitoare. Să-ţi dea mămulica leacuri cari să-i taie farmecele.

— Dă-mi zău, mămuşoară, şi ţi-oi plăti cât mi-i cere, că mi s-a urât cu el aşa.

— Ţine icea, puişorul mamei, aţa aceasta. Să nu ştie el de dânsa, că n-are leac. Să te scoli când doarme el, binişor, şi să i-o legi de piciorul stâng, cât se poate de strâns, şi să vezi, draga babii, că dimineaţa rămâne om. Parale nu-mi trebuie. Eu voi fi destul de plătită când voi afla că o să scapi de aşa urgie. Mi se rupe, uite, băierile inimii de milă pentru dumneata, bobocelul mamei, şi mă căiesc, mă căiesc, cum de să nu aflu mai dinainte, ca să-ţi viu întru ajutor.

După ce plecă zgripţuroaica de vrăjitoare, fata de împărat ascunse cu îngrijire aţa; iară peste noapte se sculă binişor, încât să n-o simţă nici măiastrele, şi, cu inima tâcâindă, legă aţa de piciorul bărbatului său. Când să strângă nodul, pâc! se rupse aţa, căci era putredă.

Deşteptându-se, bărbatul speriat îi zise:

— Ce-ai făcut, nenorocito! Mai aveam trei zile, şi scăpam de spurcatele astea de vrăji; acum cine ştie cât voi mai avea să port această scârboasă piele de dobitoc. Şi numai atunci vei da mâna cu mine, când vei rupe trei perechi de opinci de fier şi când vei toci un toiag de oţel, căutându-mă, că eu mă duc.

Zise să se făcu nevăzut.

Sărmana fată de împărat, când se văzu singură cuc, unde începu a plânge şi a se boci, de ţi se rupea inima. Blestema cu foc şi pară pe afurisita de ghicitoare. Dară toate în zadar. Dacă văzu că n-o scoate la căpătâi cu tânguirea, se sculă şi plecă încotro va duce-o mila Domnului şi dorul bărbatului.

Ajungând într-o cetate, porunci de-i făcu trei perechi de opinci de fier şi un toiag de oţel, se găti de drum şi se porni în călătorie, spre a-şi găsi bărbatul.

Se duse, se duse, peste nouă mări, peste nouă ţări, trecu prin nişte păduri mari cu buştenii ca butia, se poticnea lovindu-se de copacii cei răsturnaţi şi, de câte ori cădea, de atâtea ori se şi scula; ramurile copacilor o izbeau peste faţă, crângurile îi zgâriase mâinile, şi ea tot înainta, mergea, şi îndărăt nu se uita. Când, obosită de drum şi de sarcină, abătută de mâhnire şi cu nădejdea în inimă, ajunse la o căsuţă.

Pasămite acolo şedea sânta Lună.

Bătu la portiţă, se rugă să o lase înăuntru să se odihnească niţel, mai cu seamă că îi şi abătuse să facă.

Muma sântei Lune avu milă de dânsa şi de suferinţele sale; o priimi dară înăuntru şi o îngriji. Apoi o

întrebă:

— Cum se poate ca un om de pe alte tărâmuri să răzbească până aci?

Biata fată de împărat îşi povesti atunci toate întâmplările şi sfârşi zicând:

— Mulţumesc mai întâi lui Dumnezeu că mi-a îndreptat paşii către acest loc, şi al doilea dumitale, că nu m-ai lăsat să pier la ceasul naşterii. Acum te mai rog să-mi spui, nu care cumva sânta Lună, fiica dumitale, ştie pe unde s-ar afla bărbatul meu?

— Nu poate să ştie, draga mea, îi răspunse muma sântei Lune, dar du-te încolo, spre răsărit, până vei ajunge la sântul Soare; poate el să ştie ceva.

Îi dete să mănânce o găină friptă şi îi zise să bage de seamă să nu piarză nici un oscior, că-i va fi de mare trebuinţă.

După ce mai mulţumi încă o dată de buna găzduire şi de poveţele cele folositoare şi după ce lepădă o pereche de opinci care se spărsese, încălţă altele, puse oscioarele găinei într-o legătură, luă în braţe copilaşul şi toiagul în mână şi o porni iarăşi la drum.

Merse, merse, prin nişte câmpii numai de nisip; aşa de greu era drumul, încât făcea doi paşi înainte şi unul înapoi; se luptă, se luptă şi scăpă de astă câmpie, apoi trecu prin nişte munţi nalţi, colţoroşi şi scorboroşi; sărea din bolovan în bolovan şi din colţ în colţ. Când ajungea pe câte un piept de munte şes, i se părea că apucă pe Dumnezeu de un picior; şi după ce se odihnea câte niţel, iar o lua la drum, şi tot înainte mergea. Glodurile, colţii de munte, care erau tot de cremene, atât îi zgâriase picioarele, genunchii şi coatele, încât erau numai sânge; căci trebuie să vă spun că munţii erau nalţi, încât întreceau norii, şi pe unde nu erau prăpăstii peste care trebuia să sară, nu putea merge altfel decât suindu-se pe brânci şi ajutându-se cu toiagul.

În cele de pe urmă, stătută de osteneală, ajunse la nişte palaturi.

Acolo şedea Soarele.

Bătu la poartă şi se rugă să o primească. Muma Soarelui o priimi şi se miră când văzu om de pe alte tărâmuri pe acolo şi plânse de mila ei, când îi povesti întâmplările. Apoi, după ce-i făgădui că va întreba pe fiu-său despre bărbatul ei o ascunse în pivniţă, ca să n-o simţă Soarele când o veni acasă, că seara se întoarce totdauna supărat.

A doua zi află fata de împărat că era s-o paţă, fiindcă Soarele cam mirosise a om de pe altă lume. Dar mumă-sa îl linişti cu vorbe bune, zicându-i că sunt păreri.

Fiica de împărat prinse curagi când văzu cu câtă bunătate este priimită şi întrebă:

— Bine, frate dragă, cum se poate ca Soarele să fie supărat, el care este atât de frumos şi face atâta bine muritorilor?

— Iaca pentru ce, răspunse muma Soarelui; el dimineaţa stă în poarta raiului, şi atunci este vesel, vesel şi râde la toată lumea. Peste zi este plin de scârbă, fiindcă vede toate necurăţiile oamenilor şi d-aia îşi lasă arşiţa aşa de cu zăpuşeală; iară seara este mâhnit şi supărat, fiindcă stă în poarta iadului; acesta este drumul lui obicinuit, de unde apoi vine acasă.

Îi mai spuse că l-a întrebat despre bărbatul ei şi fiu-său îi răspunse că nu ştie de seama lui nimic, fiindcă, de va şedea în vro pădure deasă şi mare, vederea lui nu poate străbate prin toate colţurile şi afundăturile, ci că altă nădejde nu e, decât să meargă la Vânt.

Îi dete şi acolo o găină să mănânce şi îi zise să păstreze oscioarele cu îngrijire.

După ce lepădă a doua pereche de opinci, car se spărsese şi acelea, luă legătura cu oscioarele, copilul în braţe şi toiagul în mână şi porni spre Vânt.

În calea aceasta întâlni nişte greutăţi şi mai mari, căci dete, una după alta, peste munţi de cremene din care ţâşnea flacări de foc, peste păduri nemaiumblate şi peste câmpii de gheaţă cu nămeţi de zăpadă. P-aci, p-aci, era să se prăpădească, biată femeie; însă, cu stăruinţa ei şi cu ajutorul lui Dumnezeu, birui şi aceste greutăţi mari, şi ajunse la o văgăună care era într-un colţ de munte, mare de putea să intre şapte cetăţi într-însa.

Acolo şedea Vântul.

Gardul care o înconjura avea o portiţă. Bătu şi se rugă să o primească. Muma Vântului avu milă de dânsa şi o priimi să se odihnească. Ca şi la Soare, fu ascunsă, ca să nu o simţă Vântul.

A doua zi îi spuse că bărbatul său locuia într-o pădure mare şi deasă, pe unde nu ajunsese toporul încă; că acolo şi-a făcut un fel de casă, grămădind buşteni unul peste altul şi împletindu-i cu nuiele, unde trăia singur-singurel, de teama oamenilor răi.

După ce îi dete şi aci o găină de mâncă şi îi zise să păstreze oscioarele, muma Vântului o povăţui să se ia după drumul robilor, care se vede noaptea pe cer, şi să meargă, să meargă până va ajunge.

Aşa şi făcu. După ce mulţumi cu lacrămi de bucurie pentru buna găzduire şi pentru vestea cea bună, porni la drum.

Biata femeie nopţile le făcea zi. Nu i se mai alegea nici de mâncare, nici de odihnă, atâta dor şi foc avea să-şi găsească bărbatul pe care ursita i-l dedese.

Merse, merse până ce i se sparse şi opincile aceste. Le lepădă şi începu a merge cu picioarele goale. Nu căuta gloduri, nu băga seamă la ghimpii ce-i intra în picioare, nici la loviturile ce suferea când se împiedica de vreo piatră.

În cele de pe urmă ajunse la o poiană verde şi frumoasă pe marginea unei păduri. Acum se mai înveseli

şi sufletul ei, când văzu floricelele şi iarba cea moale. Stătu şi se odihni niţel. Apoi, văzând păsărelele câte două-două pe rămurelele copăceilor, se încinse focul într-însa de dorul bărbatului său, începu a plânge cu amar şi, cu copilul în braţe şi cu legătura cu oscioarele pe umăr, porni iarăşi.

Intră în pădure. Nu se uita nici la iarba cea verde şi frumoasă ce-i mângâia picioarele, nu voia să asculte nici la păsărelele ce ciripeau de te asurzea, nu căuta nici la floricelele ce se ascundeau prin desişurile crângurilor, ci mergea dibuind prin pădure. Ea băgase de seamă că aceasta trebuie să fie pădurea în care locuia bărbatul său, după semnele ce-i spusese muma Vântului.

Trei zile şi trei nopţi orbăcăi prin pădure şi nu putu afla nimic. Atât de mult era ruptă de osteneală, încât căzu şi rămase acolo o zi ş-o noapte fără să se mişte, fără să bea şi să mănânce ceva.

În cele mai de pe urmă, îşi puse toate puterile, se sculă, şi aşa, şovăind, cercă să umble sprijinindu-se în toiagul său, dară îi fu cu neputinţă, căci şi acesta se tocise, încât nu mai era de nici o trebuinţă. Însă de mila copilului, care nu mai găsea lapte la pieptul ei, de dorul bărbatului, pe care îl căuta cu credinţă la Dumnezeu, porni aşa cum putu. Nu mai făcu zece paşi şi zări către un desiş un fel de casă precum îi spusese muma Vântului. Porni într-acolo şi abia, abia ajunse. Acea casă n-avea nici ferestre, nici uşă. Pasămite uşa era pe dasupra. Îi dete ocol. Scară nu era.

Ce să facă? Voia să intre.

Se gândi, se răzgândi; se cercă să se suie – în zadar. Sta, sta s-o doboare cu totul întristarea: cum se poate să se lase ea să se înece tocmai la mal. Când, îşi aduse aminte de oscioarele de găină ce le purtase atâta cale şi-şi zise: nu se poate să mi se fi zis de florile mărului să păstrez aceste oscioare, ci că îmi va fi de mare ajutor la

nevoie.

Atunci scoase oscioarele din legătura ce o avea, se socoti niţel, mai cugetă şi, luând două din aceste oscioare, le puse vârf în vârf şi văzu că se lipi ca printr-o minune. Mai puse unul, apoi unul, şi văzu că se lipiră şi acelea.

Făcu deci, din oscioare, doi drugi cât casa de înalţi. Îi rezemă de casă la o depărtare de o palmă domnească unul de altul. După aceea puse iarăşi căpătâi la căpătâi celelalte oscioare şi făcu nişte druguleţi mici, fiecare puindu-i d-a curmezişul pe drugii cei mari, închipui treptele unei scări; cum punea aceste trepte, se lipeau şi ele. Şi astfel unul câte unul puse până sus. Cum punea o treaptă, se urca pe ea. Apoi alta, apoi alta, până unde îi ajunse. Când, tocmai sus în vârful scării, nu-i ajungea să mai facă o treaptă.

Ce să facă? Fără astă treaptă nu se putea. Pasămite ea pierduse un oscior. Să stea acolo, era peste poate. Să nu intre înăuntru îi era ciudă. Se apucă şi-şi tăie degetul cel mic, şi cum îl puse acolo se lipi. Luă copilul în braţe se urcă din nou şi intră în casă.

Aci se miră ea de buna rânduială ce găsi. Se apucă şi ea şi mai deretică oleacă. Apoi mai răsuflă niţel, puse copilul într-o albie ce găsi şi o aşeză pe pat.

Când veni bărbatu-său, se sperie de ceea ce văzu. Parcă nu-i venea să crează ochilor săi, tot uitându-se la scara de oscioare şi la degetul din vârful scării. Frica lui era să nu fie iară niscaiva farmece, şi cât p-aci era să-şi părăsească casa, dară Dumnezeu îi dete în gând să intre.

Atunci, făcându-se un porumbel, ca să nu se lipească farmecele de el, zbură pe deasupra fără să se atingă de scară şi intră înăuntru în zbor. Acolo văzu o femeie îngrijind de un copil.

El îşi aduse aminte atunci că femeia sa era însărcinată când plecase de la ea, şi unde îl cuprinse un

dor de dânsa şi o milă, gândindu-se la câte trebuia să fi păţit ea până să dea cu mâna de dânsul, încât se făcu numaidecât om.

Cât p-aci era să n-o cunoască; atât de mult se schimbase din pricina suferinţelor şi a necazurilor.

Fata de împărat cum îl văzu, se sculă în sus şi îi tâcâia inima de frică, fiindcă ea nu-l cunoştea.

După ce el i se făcu cunoscut, ea nu se căi, ba şi uită tot ce suferise. El era un bărbat ca un brad de frumos.

Se puse deci la vorbă. Ea îi povesti toate întâmplările, iară el plânse de mila ei. Apoi începu şi el a spune:

— Eu, zise el, sunt fiu de împărat. La un război ce avu tată-meu cu nişte zmei, vecini ai lui, care erau foarte răi şi-i tot călcau moşia, am omorât pe cel mai mic.

Pasămite, ursita te făgăduise lui. Atunci mă-sa, care era o vrăjitoare de închega şi apele cu farmecele ei, mă blestemă să port pielea acelui scârbos dobitoc, cu gând ca să nu ajung să mi te iau eu.

Dumnezeu i-a stat împotrivă, şi eu te-am luat. Baba care ţi-a dat aţa să mi-o legi de picior era ea. Şi de unde mai aveam trei zile să scap de blestem, am fost silit să port încă trei ani stârvul porcului.

Acum, fiindcă tu ai suferit pentru mine şi eu pentru tine, să dăm laudă Domnului şi să ne întoarcem la părinţii noştri. Fără tine eram hotărât să trăiesc ca un pustnic, d-aia şi mi-am ales acest loc pustiu şi mi-am făcut casa asta aşa, ca pui de om să nu mai poată răzbi la mine.

Apoi se îmbrăţişară de bucurie şi se făgăduiră ca amândoi să uite necazurile trecute.

A doua zi de dimineaţă se sculară şi porniră amândoi mai întâi la împăratul, tatăl lui. Când se auzi de venirea lui şi a soţiei sale, toată lumea plângea de bucurie că îi vedea. Iară tatăl şi muma lui îi îmbrăţişe strâns, şi ţinură veseliile trei zile şi trei nopţi.

Apoi merse şi la împăratul, tatăl femeii lui. El cât p-aci era să-şi iasă din minţi de bucurie, când îi văzu. Ascultă povestindu-i-se întâmplările lor. Apoi zise fie-sei:

— Ţi-am spus eu că nu credeam să se fi născut porc acel dobitoc ce te-a cerut de soţie? Şi bine ai făcut, fata mea, de m-ai ascultat.

Şi fiindcă era şi bătrân, şi moştenitori n-avea, se coborî din scaunul împărăţiei sale şi îi puse pe dânşii. Iară ei domniră cum se domneşte când împăraţii trec prin fel de fel de ispite, necazuri şi nevoi.

Şi de n-or fi murit, trăiesc şi astăzi, domnind în pace.

Zâna zânelor

A fost odată un împărat mare şi puternic, şi el avea trei feciori. Făcându-se mari, împăratul se gândi fel şi chipuri cum să facă să-şi însoare copiii ca să fie fericiţi. Într-o noapte, nu ştiu ce visă împăratul, că a doua zi, de mânecate, îşi chemă copiii şi se urcă cu dânşii în pălimarul unui turn ce avea în grădină. Porunci să-şi ia fiecare arcul şi câte o săgeată.

— Trageţi, copii, cu arcul, le zise împăratul, şi unde va cădea săgeata fiecăruia, acolo îi va fi norocul.

Copiii se supuseră fără a cârti câtuşi de puţin, căci ei erau încredinţaţi că tatăl lor ştia ce spune. Traseră, deci, şi săgeata celui mai mare din fii se înfipse în casa unui împărat vecin; a celui de al doilea se înfipse în casa unui boier mare d-ai împăratului; iară săgeata celui mai mic se urcă în naltul cerului. Li se strâmbaseră gâturile uitându-se după dânsa, şi p-aci, p-aci, era să o piarză din ochi. Când, o văzură coborându-se şi se înfipse într-un copaci nalt dintr-o pădure mare.

Se duse fiul cel mare, îşi luă soţie pe fata împăratului vecin, şi se întoarse cu dânsa la tatăl său.

Se duse şi cel mijlociu şi se întoarse şi el cu o soţioară mândră şi frumoasă.

Se duse şi cel mic. Cutreieră lumea până ce ajunse la

pădurea cea mare unde se lăsase săgeata lui. Bâjbâi el şi orbăcăi p-acolo prin bunget, până ce dete de copaciul în care se înfipsese şi săgeata lui. Acest copaci era nalt şi gros şi bătrân, de când urzise Dumnezeu pământul. Se încovrigă el de dânsul, şi se urcă până ce ajunse de se agăţă de o ramură. Şi din ramură în ramură, când atârnat cu mâinile, când cu picioarele încrucişate şi încleştate, ajunse până în vârf. Acolo puse mâna şi-şi luă săgeata. Se dete jos cu sufletul plin de obidă şi de mâhnire, socotind că este sec de noroc, căci, se gândea el, ca ce era să găsească în acel copaci?

Nu-i fu destul că nu-şi aflase acolo pe scrisa lui, nu-i fu destul că făcuse atâta cale în deşert, se mai pomeni, când vru să plece de lângă copaci, că se agaţă de spinarea lui o bufniţă. Hâţ în sus, hâţ în jos, bufniţa să se ducă din spinarea lui, ba. Îl înhăţase, drăcoaica, cu ghiarele, ca o gaiţă spurcată, şi nu-l slăbea nici cât ai da în cremene.

Mai se suci, mai se învârti să scape de pacoste, şi nu fu nici un chip. Dacă văzu şi văzu, se hotărî şi el a se duce acasă cu saxanaua în spinare şi o luă la drum. În cale, băgă de seamă că alte şase bufniţe se ţineau după dânsul. Merse el, biet, cu alaiul după dânsul, şi potrivi ca să ajungă acasă noaptea, spre a nu se face de râsul dracilor de copii.

Cum intră în cămara unde locuia dânsul în palaturile tătâne-său, cele şase bufniţe se aşezară careşi pe unde; iar cea d-a şaptea bufniţă, care se încleştase de spinarea lui, se aşeză în pat.

Mai stătu, bietul flăcău, se mai socoti, se mai gândi, mai plănui, şi în cele din urmă găsi cu cale să le lase în pace, să vază unde are să iasă această întâmplare. Mai cu seamă că acum se cotorosise de saxanaua din spinare.

Şi cum era şi rupt de osteneală de atâta călătorie şi

de atâta tevatură ce avu pe drum, adormi, cum puse capul jos, de parcă l-ai fi lovit cu mechea în cap.

A doua zi, ce să-i vază ochii? Lângă dânsul în pat, o zână aşa de frumoasă, de amuţea şi nu ştiu cine când o vedea; iară la capetele patului lor şase roabe, una mai frumoasă decât alta. Mai văzu, într-un colţ al cămărei, şapte piei de bufniţe, aruncate una peste alta.

Se miră tată-său, se miră mumă-sa de aşa frumuseţe şi gingăşie, ce nu mai văzuseră de când erau ei.

Ziua de nuntă a fratelui celui mai mare viind, se duse şi fiul ce mic la împăratul, însă singur, căci nu putea să ia şi pe zână, măcar că era să-i fie logodnică. Când, se pomeni cu dânsa că se prinde în horă lângă dânsul. Nu mai putea de bucurie, când o văzu. Se fălea, nene, cât un lucru mare, căci alta ca dânsa nu se găsea în toată împărăţia lor şi a vecinilor. Toţi nuntaşii rămaseră cu ochii bleojdiţi la dânsa. Iar ceilalţi fii de împăraţi şi domni cari erau poftiţi la nuntă dedeau târcoale roabelor ce venise cu zâna, şi care de care umbla să se prinză în horă lângă dânsele. Şi astfel se veseliră până seara. La masă, zâna se aşeză lângă fiul cel mic al împăratului. Mâncară şi se chefuiră până la miezul nopţii. Apoi se duseră fiecare la ale sale. Fiul cel mic al împăratului se duse în cămara lui. Zâna după dânsul. Se culcară şi dormiră ca nişte împăraţi ce erau ei. Când se sculă dimineaţa şi văzu pieile de bufniţă tot acolo, îl apucă un cutremur de scârbă, aducându-şi aminte de cele ce păţise de la dânsele.

Se făcu şi nunta fiului de al doilea al împăratului. Fiul cel mic se duse la nuntă iarăşi singur, şi iară se pomeni cu zâna că vine, şi nici una, nici alta, ţop! se prinse lângă dânsul în horă. Creştea inima într-însul de bucurie şi de fală, mai cu seamă când vedea pe ceilalţi fii de împăraţi şi de domni că le lăsa gura apă la toţi după o aşa bucăţică. Ei, vorba ăluia, în pofida căpşunelor, mâncau

foile. Îşi scoteau şi ei focul jucând în horă cu roabele zânei. Seara iară se puseră la masă.

Fiului celui mic al împăratului, ce-i dă lui dracul în gând, se scoală de la masă, se duce în cămara lui, ia pieile de bufniţă şi le aruncă în foc, apoi vine şi se aşează la masă din nou.

O dată se făcu o tulburare între mese. Şi iată de ce. Una din roabe strigă:

— Stăpână, suntem în primejdie!

Alta zise:

— Stăpână, mie îmi miroase a pârlit! Este prăpădenie de noi.

Iară ea răspunse:

— Tacă-vă gura, tocmai acum la masă v-aţi găsit şi voi să voribiţi secături?

Nu trecu însă mult şi mai zise şi a treia:

— Stăpână! nu e scăpare, suntem vândute mişeleşte.

În aceeaşi vreme, şi dânsa strâmbă niţel din nas. Pasămite îi venise şi ei miros de pârleala pieilor. Şi deodată sculându-se cu toatele de la masă, se făcură şapte porumbei. Apoi zâna zise fiului celui mic de împărat:

— Ai fost nerecunoscător. Cu bine te-am găsit, cu bine să rămâi. Până nu vei izbuti să faci ce n-a făcut om pe lume, să nu dai cu mâna de mine.

Se înălţară, deci, în slava cerului şi îndată pieriră din ochii lui.

În deşert mai rugară mesenii pe fiul împăratului să şează la masă, în deşert îl îndemnară părinţii să nu-şi mai facă inimă rea, căci el rămăsese cu ochii după porumbei şi nu se mai puse la masă.

A doua zi până în ziori plecă să-şi găsească logodnica. El simţea bine acum că fără dânsa nu mai putea trăi. Îşi luă ziua bună de la părinţi şi de la fraţi şi o porni în pribegie.

Trecu dealuri, văi, colnice, străbătu păduri întunecate şi de picior neumblate, dete prin smârcuri şi lacovişte, şi de urma porumbeilor săi nu putu da. Se frământa cu firea voinicul, cerceta, căuta, întreba; dară nici o ispravă nu-mi făcea. Cu inima înfrântă, cu sufletul zdrobit de mâhnire, şi cu dogorul dragostei într-însul, umbla ca un zmeu şi ca un leu paraleu, dară toate în deşert. Uneori îl bătea gândurile să-şi facă seama singur, să se dea de râpă, ori să-şi sfărame capul de colţii de piatră de prin munţi; dară parcă îi spunea inima că odată, odată, o să se sfârşească toate necazurile sale, şi deodată îşi venea în sine, şi se punea din nou pe drum, mai cu hărnicie şi mai tare în credinţă că cine caută cu amăruntul şi cu stăruinţă trebuie să găsească şi gândul să şi-l izbândească.

Rupt de oboseală şi de zdruncinare, se dete niţel la umbră într-o vâlcea, să se mai odihnească oleacă. Şi stând el acolo, îl fură somnul. Deodată se deşteptă, auzind o gârâială de graiuri omeneşti, şi sări drept în sus. Ce să vezi dumneata? Trei draci se certau de făceau clăbuc la gură. Se duse la dânşii cu pieptul înainte şi le zise:

— Cearta fără păruială, ca nunta fără lăutari.

— Se lovi ca nuca în perete şi vorba ta, iacă, răspunseră ei. Dară noi nu ne certăm, ci numai ne sfădim.

— Şi pentru ce vă sfădiţi voi? îi întrebă el; căci gălăgia ce faceţi voi, mort d-ar fi cineva şi tot îl deşteptaţi.

— Uite, avem de moştenire, de la tata, o pereche de opinci, o căciulă şi un bici, şi nu ne învoim între noi, care ce să ia din ele.

— Şi la ce sunt bune bulendrele pe care vă sfădiţi voi?

— Când se încalţă cineva cu opincile, trece marea ca

pe uscat. Când pune căciula în cap, nu-l vede nici dracul, măcar de i-ar da cu degetul în ochi. Iară când va avea biciul în mână şi va trosni asupra vrăjmaşilor săi, îi împietreşte.

— Aveţi dreptate să vă sfădiţi voi, mă. Căci una fără alta, aceste bulendre nu fac nici două cepe degerate. Iacă ce-mi zice mie gândul, de veţi voi să mă ascultaţi, să vă fac cu dreptate omenească.

— Te ascultăm, te ascultăm, răspunseră dracii într-o glăsuire, spune-ne cum, şi vom vedea.

— Vedeţi voi cei trei munţi ce stau în faţa noastră? Să vă duceţi fiecare în câte unul, şi cine va veni mai curând, după ce vă voi face eu semn, ale lui să fie toate astea.

— Că bine zici d-ta! Aşa vom face. Bravo! iacă ne-am găsit omul carele să ne facă dreptate.

Şi îndată o rupseră d-a fuga dracii, tulind-o înspre câte un munte.

Până una, alta, voinicul puse opincile în picioare, căciula în cap şi luă biciul în mână. Când ajunseră dracii în vârfurile munţilor şi aşteptară să le facă semnul, fiul cel mic al împăratului trăsni de trei ori cu biciul în faţa fiecărui drac, şi îi împietri acolo locului. Apoi o luă şi el la drum în treaba lui, unde îl trăgea dorul.

Abia mai făcu vro zece paşi şi văzu pe sus un stol de şapte porumbei. Îi urmări din ochi până ce îi văzu în ce parte de loc se lăsară. Într-acolo deci şi dânsul îşi îndreptă cărările pentru care se ostenise atâta mare de vreme.

Trecu mări, pâraie şi ape mari ca pe uscat, mai cutreieră ţări şi pustiuri, până ce ajunse la un munte mare, mare, al cărui vârf da de nori. Aci văzuse el că se lăsase porumbeii. Se puse a se urca pe dânsul, şi, din văgăună în văgăună, din stei de piatră în colţi, din râpă în râpă, căţărându-se când pe muchi, când pe coame de munţi, ajunse la o peşteră. Intrând acolo, rămase ca lovit

de trăsnet când văzu nişte palaturi ca de domn şi aşa de măiestrit lucrate, cum nu se văd pe pământul nostru. Acolo locuia logodnica lui, zâna zânelor. Cum o văzu primblându-se prin grădină cu roabele după dânsa, o şi cunoscu. Un copilaş de drăguleţ se ţinea după zână, alerga, se zbenguia printre flori, şi tot striga pe zâna ca să-i arate câte un fluturel. Pasămite zâna rămăsese grea când zburase de la masă. Şi acesta era copilul lor.

Nu mai putea de bucurie fiul cel mic al împăratului. Îi venea să dea fuga, ca un dezmetic, să ia copilaşul să-l sărute. Dară îşi luă seama, nu care cumva să se sperie. Pe dânsul nu-l vedea nimeni, căci era cu căciula în cap.

Începu a da înde seară, şi el nu ştia cum să se arate. În cele din urmă auzind că pofteşte la masă pe zâna, se duse şi el şi se aşeză între dânsa şi între copilaşul lor. Aduseră bucate. El mânca ca un lup flămând, căci nu mai ţinea minte de când nu mâncase el legumă fiartă. Zâna se mira cum de se sfârşeşte bucatele aşa de iute. Porunci de mai aduse. Dară şi acele se fituiră într-o clipă.

Între acestea, el ridicându-şi niţel căciula dinstre partea copilului, acesta îl zări şi odată strigă:

— Uite tata, mamă!

— Tată-tău, dragul meu, nu va da peste noi până nu va săvârşi o faptă năzdrăvană, răspunse mă-sa.

El îşi trase iute, iute, căciula pe ochi şi începu iarăşi a mânca, de părea că se bat lupii la gura lui. După ce sfârşi şi aceste bucate, zâna, coprinsă de mirare, porunci să se mai aducă, ca să fie din destul.

Fiul împăratului se mai arătă copilaşului încă o dată, plin de bucurie că fiul său îl cunoscu.

Copilul iarăşi spuse mă-si; şi aceasta iarăşi îl ţinu de rău, vezi că nu-i venea ei a crede să fi făcut bărbatu-său niscai fapte minunate, prin care să poată ajunge la dânsa. Ea ştia că pe acolo nici pasăre măiastră nu calcă. Copilul tăcu, căci tată-său îşi trăsese căciula pe ochi

numaidecât.

Mai mâncă până ce se isprăvi şi aceste bucate. Mânca, nene, şi nu se mai sătura. Nemaiavând ce să mai aducă la masă, zâna începu a cârti că nu mai rămăsese şi pentru roabe. Când iată copilul că strigă iarăşi:

— Mamă! zău că este tata.

— Dară unde este, mă? ce tot aiurezi tu?

— Ba nici aiureală, nici nimic. Uite-l, este colea lângă mine, uite-l, mă ia în braţe.

Se sperie zâna când auzi. Dară el nu o lăsă până în cele din urmă fără să se arate, ca să nu-i vie ceva rău. Şi luându-şi căciula din cap, zise:

— Iată-mă şi eu. Tu n-ai vrut să crezi pe fiul nostru când ţi-a spus că m-a văzut. Eu n-am ştiut ce să crez când am văzut scârboasele alea de piei, ci am socotit că fac bine, dându-le focului, ca să vă scap pe voi de ele.

— Aşa am fost noi ursiţi să pătimim, răspunse zâna. Lasă acum cele trecute uitării, şi spune-mi cum ai izbutit de ai ajuns până aici.

Şi după ce-şi povesti toate întâmplările, şi tot ce păţi, se îmbrăţişară, sărută copilul şi rămase acolo cu toţi. El stărui de dânsa să iasă la lume, şi ea îl ascultă. Se întoarseră deci cu toţii la împăratul, tatăl voinicului, şi acolo făcu o nuntă de se duse vestea în lume.

Împăratul acela îmbătrânind, toată boierimea şi tot poporul aleseră pe fiul său cel mai mic de împărat, pentru că era român verde, întreg la minte şi drept la judecată; şi trăiră şi împărăţiră în fericire, de le rămase numele de pomenire în vecii vecilor.

George cel viteaz

A fost odată un împărat şi o împărătească. Zece ani au vieţuit ei în căsătorie şi nu putură face şi ei măcar o stârpitură de copil. În cele de pe urmă, împăratul porunci împărătesei soţiei lui, că dacă într-un an de zile de aci nainte nu-i va face un copil, să ştie că pâine şi sare pe un taler cu dânsul nu va mai mânca.

Dacă auzi aşa împărăteasa, mult se mâhni în sufletul ei, căci trăiau bine. Se puse şi ea dară a cere sfaturi de la vraci şi vrăjitori, de la moaşe şi descântătoare. Luă tot felul de leacuri. Când, într-o noapte, ce văzu se spăimântă. Se făcea că umblă pe o câmpie verde şi frumoasă. Pe acolo toate firicelele de iarbă erau însoţite, şi două câte două

se încovoiau una către alta şi părea că se sărută. Până şi fluturei umblau tot doi câte doi. Visa şi totuşi credea că este aievea ceea ce vede. Nu se bucură mult de priveliştea cea frumoasă, şi iată că un balaur, bala dracului, venea, măre, spre dânsa ca un vârtej. Pasămite, el gonea o porumbiţă; aceasta, tremurând ca varga, fugi în sus, fugi în jos, şi, văzând că n-are scăpare de vrăjmaşa fiară sălbatecă, se repezi şi se ascunse în sânul împărătesei. Balaurul, văzând una ca aceasta, se repezi şi el asupra împărătesei. Dar împărăteasa dete un ţipet şi se deşteptă. Îi sărise inima de frică şi-i tremurau toate cărnurile. P-aci, p-aci era să şi leşine. Spuse împăratului pocitania de vis, şi rămase şi el înmărmurit de groază. A doua zi se simţi îngreunată şi peste nouă luni de zile născu o bunătate de copilaş de drăguleţ.

Bucuria ce fu la curtea împăratului nu se poate spune. Se hotărâră să boteze pruncul.

Pe atunci se botezau copiii într-o fântână sub un munte. Şi fiindcă de câtva timp se ivise nişte tâlhari pe acel munte, cari pândeau pe cei ce veneau să-şi boteze copiii şi-i omora, straşnică poruncă dete împăratul ca să puie oaste împrejurul fântânei, să păzească şi să apere pruncul, când va fi să se ivească tălharii.

Nu se mulţumi cu atât, ci mai porunci împăratul de scrise pe nişte pietre scumpe câte o slovă; după aceea înşiră pietrele şi alcătui numele copilului. Acest şir de pietre nestemate îl legă de gâtul copilului.

Astfel pregătiţi, plecă împăratul cu împărăteasa să-şi boteze copilul, luând cu dânşii şi mai mulţi ostaşi călăreţi şi înarmaţi.

Ajungând la poalele muntelui, le ieşiră înainte tâlharii, şi nici una, nici alta, începură a da vârtos. Împăratul trimise pe împărăteasa să boteze pruncul, căci el va sta să dea piept cu tălharii, până se va întoarce ea. Împărăteasa se supuse poruncii şi plecă. Când să se

întoarcă de la botez, veni până la un loc; aci, stând şi nemaiauzind zăngănitul armelor şi zgomotul luptei, îi dete un fier ars în inimă. Atunci, nemaicutezând să meargă înainte, se întoarse înapoi şi ascunse copilul după fântână, într-un stuf de flori. Pasămite tâlharii răzbise oastea împărătească şi o răpusese pe dânsa.

Împărăteasa plecă singură la împăratul. Pe drum, când ajunse la locul de luptă, văzu un băltău de sânge şi alături o groapă mare unde erau îngropaţi oamenii împărăteşti. Închise ochii să nu vază acea groază şi porni înainte, când deodată se pomeneşte cu doi tâlhari că pun mâna pe dânsa.

După ce le spune cine este, tâlharii o duse la căpitanul lor. Acesta, cum o auzi cine este, fără judecată, fără nimic, porunci să o bage într-o peşteră părăsită şi să i se dea câte un sfert de pâine şi câte o cană de apă pe zi, până ce s-o prăpădi acolo.

Copilul rămăsese în stuful de flori. Dumnezeu, purtându-i de grijă, nu lăsa nimic rău să se apropie de dânsul, care putea să-l vatăme.

Prin preajma locului aceluia trăia un pustnic într-o văgăună de munte. Acel pustnic avea o capră şi el, după sufletul lui. Ea venea totdeauna, spre a se adăpa, la apele cele limpezi ale fântânei. Într-una din zile, păscând pe ici pe colea, se apropie de stuful cu flori. Cum dete de copil, se puse lângă dânsul, începu să-l lingă şi să-şi apropie ugerul de guriţa copilaşului. Acesta, cum simţi, începu să sugă şi supse până ce se sătură bine, şi aşa dor prinse capra de copil, încât o lună de zile nu se depărtă de lângă dânsul.

Călugărul, văzând că nu-i mai vine capra, începu s-o caute, şi caut-o în sus, caut-o în jos, capra nicăieri. Îşi luase nădejdea de la dânsa, când într-o zi se pomeneşte cu ea. Pustnicul o văzu, începu s-o mângâie:

— Capra-tati! capra-tati! voind să puie mâna pe

dânsa. Dar aşi! unde e pomana aia?

Capra, ţâşt! în dreapta, ţâşt! în stânga, se depărta mereu. Călugărul după dânsa. Dacă văzu că nu poate pune mâna pe ea, se întoarse în chilioara lui, făcu o strachină cu tărâţe şi începu a se lua pe lângă dânsa cu binele, tot strigând-o şi mângâind-o:

— Capra-tati! Capra-tati!

Dar nici aşa nu izbândi; căci capra nici nu voia să se uite la strachina lui cu tărâţe, ci tot înainte trăgea să se ducă. Pustnicul se luă după dânsa, d-a minune, să vază unde se duce. Capra, nici una, nici alta, merse drept, ca pe ciripie, la stuful cu flori, unde era copilul, şi se puse lângă dânsul, dându-i să sugă.

Călugărul intră după dânsa şi, când o văzu, stătu locului, temându-se să nu fie vreo nălucă. Se închină, făcu rugăciunea ca să-l apere Dumnezeu de rele şi să piară năluca dinaintea lui. Aşi! unde? Ce nălucă să piară? Căci ceea ce vedea el era aievea un copil frumos ca un îngeraş. După ce se încredinţă că nu era ceva necurat, ba încă un copil botezat, de milă către omenire îl luă, îl duse la chilioara lui şi-l puse în pătuceanul său. Capra sări şi ea şi se aşeză lângă copilaş. Văzând astă minune, călugărul o lăsă de-i dete ţâţă până ce se sătură, apoi luă copilul, îl desfăşă, îl spălă şi-l primeni cu nişte rupturi de haine de ale sale. El citi mărgelele de la gâtul copilului şi află că se numeşte George şi că este fecior de împărat.

După ce se mai mări, călugărul îl învăţă să citească şi să scrie. Plânse George şi călugărul, când muri capra, de nu li se zvântă lacrimile de la ochi multă vreme. O îngropară ca pe oameni. George se tângui mai cu foc de pierderea ei. El ştia bine că nu-l făcuse capra, dar o cinstea ca pe o mamă, ca pe una ce-l hrănise şi-l crescuse.

Nu trecu multă vreme, şi iată că muri şi călugărul. Îl îngropă George şi pe acesta, cu toată evlavia. Apoi, după

ce mai plânse şi se mai tângui o toană, se hotărî să iasă la lume; căci nu-i mai plăceau locurile acelea, unde murise mă-sa şi părintele său cel duhovnicesc.

Apucă şi el pe cărarea ce o văzu mai aproape şi se lăsă pe dânsa a-l scoate oriunde va voi ea, după ce-şi închelbără un rând de haine ca de urs, alcătuite din nişte piei de vulpe ce găsi în podul chilioarei, unde şezuse el cu pustnicul.

Merse ce merse pe acea potecă, până ce văzu că copacii încep a se rări, apoi se coborî în nişte câmpii cu fel de fel de buruieni. Mai merse o bucată de loc şi intră într-o cetate.

Se ameţi şi se fâstâci când se văzu înconjurat de o mulţime de lume, şi-l asurzise zgomotul ce se făcea în acel oraş. Mergea, şi nici el nu ştia unde se duce. După ce-şi veni în simţiri din ameţeală, îşi ţinu firea şi, luându-şi inima în dinţi, începu a umbla, uitându-se prin toate prăvăliile şi mirându-se de toate celea ce vedea. Se ţinea lumea după dânsul ca după urs. Pasămite unde era îmbrăcat ca neoamenii. Dacă colindă o mare parte din oraş, ajunse la o fierărie, şi acolo, văzând şi buzdugane, intră şi ceru să-i dea şi lui o sabie şi un buzdugan.

— Alege-ţi de care pofteşti, îi răspunse negustorul.

După ce alese un săbioi ce de abia oamenii ceilalţi îl ţinea în mână şi un buzdugan năprasnic, voi să plece.

— Plăteşte întâi, băieţaş, şi apoi să pleci.

— Ce va să zică aceea să plătesc? întrebă dânsul.

— Iaca să ne tocmim, şi să-mi dai bani cu cât ne-om învoi.

— Ce este aceea bani? mai întrebă el.

Negustorul, văzând că are a face cu ursul din pădure, îi deschise capul şi-l făcu să priceapă cum merg lucrurile prin oraşe.

Se miră George deocamdată de toate nagodele ce-i tot povestea negustorul; apoi, dacă văzu că n-are

încotro, ceru să slujească fierarului pentru sabie şi buzdugan.

Se învoiră, deci, ca pentru aceste lucruri să slujească un an şi aşa se băgă ucenic.

Iscusinţa lui George ajunsese de poveste: unde alţii nu puteau face unele lucrări de fierărie nici în trei ani, el într-o jumătate de an lucra ca o calfă veche. Barosul cel mare pe carele nici trei oameni nu-l putea ridica, el se juca cu dânsul. Şi toţi se temeau de el.

Dacă îşi împlini anul, se mai băgă pe un an, ca să-i dea fier şi cărbuni să-şi făurească el o sabie şi un buzdugan, după pofta inimii sale. Împlinindu-se şi acest an, stăpânul porunci să-i dea fier şi cărbuni. Calfa cea mai mare, temându-se să nu-i ia locul, îi pusese gând rău şi căuta cum să facă să-l prăpădească.

Îi spuse, deci, că fier este destul, dară nu sunt cărbuni de ajuns, ci să se ducă la pădurea neagră să-şi facă, căci de acolo aduc şi ei. Aceasta nu era adevărat. Acolo, la pădurea neagră, se iscodise o scorpie care omora pe oricine mergea în acea pădure, şi de aceea îl trimitea pre dânsul acolo, ca să se prăpădească.

George nu ştia de unele ca acestea. El era cu inima curată şi fără făţărnicie. Îşi alese din prăvălia stăpânului său o sabie rămasă de la Novaci, pe care o păstra în prăvălie ca pe un odor din vechime, luă nişte burduşe mari pentru cărbuni, făcute din două piei de bivol şi plecă să-şi facă cărbuni în pădurea neagră. Merse ce merse şi, ajungând la un sat, întrebă că încotro se află pădurea neagră. Cum auziră sătenii, începură să-şi facă cruce şi să-şi scuipe în sân de frică. Apoi îi spuseră toată şiretenia cu scorpia.

George le tăie cuvântul şi le zise:

— Dacă nu voiţi a-mi spune, încetaţi cu astfel de parascovenii ce n-au seamăn.

Oamenii, dacă îl văzură atât de înţestat, îi arătară

drumul şi-l lăsară să se ducă unde îl va duce orânda lui.

Ajungând la pădure, tăie cu sabia o mare mulţime de copaci, din cari făcu o grămadă de nu-i putea da nimeni de seamă şi îi puse foc.

Stând pe lângă foc, simţi că un oarecare lucru, un fel de sorbitură îl trăgea şi îl tot mişca din loc; se întoarse; când, ce să vezi? unde venea, măre, vericule, asupra lui năbădăioasa de scorpie, şi tot sugea văzduhul, ca să tragă într-însa şi pe bietul George. Acesta, cum văzu ce plăcintă i se pregăteşte, înfipse sabia în pământ, se propti într-însa şi rămase neclintit. Astfel aştepta el şi priveghea să vază ce are să i se întâmple. Scorpia, cum veni, dete cu coada şi risipi focul, apoi se repezi asupra lui George ca să-l soarbă pre el. Voinicuţul de George unde smuci odată sabia din pământ şi, mai iute decât ai gândi, o aduse şi tăie în două scorpia.

Apoi se luă după dânsa, care fugea către scorbura unde vieţuia, şi, ajungând-o, îi tăie capul. Atâta sânge mohorât curse din spurcăciunea de scorpie, încât se alcătui o baltă.

Când era să se întoarcă într-ale sale, deodată auzi un grai dulce care îi vorbea şi-i zicea pre nume.

Când se uită, ce să vază? O păsărică drăgulică şi frumuşică sta pre o ramură şi-i zicea:

— Georgiţă cel viteaz, spre mulţumire că mi-ai scăpat pe ai mei de la pieirea acestei scorpii necurate, care în toţi anii îmi sorbea puii, te sfătuiesc să te scalzi în sângele acestei fiare blestemate şi nici un rău nu se va mai atinge de tine în toată viaţa ta, şi să nu mai ai frică de nimeni, afară de Dumnezeu.

Voinicul de George făcu precum îl învăţă păsărica; când ieşi din scăldătoare, păsărica văzu pe spinarea lui George lipită o frunză de copaci şi-i zise:

— George, ţi-a mai rămas un locşor pe trupul tău supus la metehne; dară, dacă te vei păzi bine, habar să

n-aibi.

Apoi voinicul, punând capul scorpiei într-un burduf, şi în cellalt cărbunii ce făcuse, se întoarse la prăvălia stăpânului său, îşi luă fierul pentru care muncise un an şi se puse a-şi făuri o sabie şi un buzdugan. După ce le isprăvi, îşi încercă sabia, dând cu dânsa într-un drug de fier, şi se rupse în două; o lepădă şi, luând buzduganul, îl aruncă în slava cerului, şi când căzu jos se turti; îl lepădă şi pe acesta.

Acum ce să facă? Sta în loc şi fluiera a pagubă. Tot gândindu-se, îşi aduse aminte a fi văzut, în codrul unde a crescut el, un fier gros înfipt în pământ. Se duse tocmai acolo. Când se apucă să-l scoată, ce să vezi? Fierul nu era înfipt, ci era o vână din munţi. Se apucă de el, îl trase, îl smuci, îl răsuci, până ce, rupând vâna, o smulse şi o luă la spinare ca un voinic ce era, se întoarse la prăvălie şi izbuti a-şi face o sabie şi un buzdugan cari să-i fie tovarăşi nedespărţiţi.

După aceea se duse cu tovarăşii săi la fântâna botezului şi le boteză, punând săbiei numele de Balmut ajutătorul meu, şi buzduganului Omorâtorul vrăjmaşilor mei; apoi se întoarse iarăşi la prăvălie ca să-şi ia ziua bună, fiindcă voia să plece să-şi caute părinţii.

Când se întoarse la prăvălie, găsi pe toţi morţi buşteni. Pasămite ei, în lipsa lui, căutară în burduful său, şi dete peste capul scorpiei. Câţi o văzură, toţi muriră. Dacă văzu aşa, îi păru rău; dară n-avu ce face.

Ieşi pe poartă afară şi plecă. Pe drum se întâlni cu un ucenic carele nu fusese acolo când umblase călfile în burduful lui George. Acesta, cum îl văzu, se duse la dânsul să-şi ia ziua bună.

— Da unde te duci, nene George?

— Iaca, unde oi vedea cu ochii şi mă va lumina Dumnezeu.

— Ia-mă şi pe mine cu d-ta, nea George, se rugă

ucenicul.

— Lasă-mă în pace, că n-am eu singur unde să-mi plec capul, darămite să-mi iau şi licheaua după mine!

Plecând George şi mergând singur, singurel, se abătu într-un colnic să facă un popas, când iată şi băiatul cu care ucenicise că vine şi se aşează lângă dânsul. Pasămite, se luase după el şi, cât colea, îl urmări până îl ajunse.

— Dară asta, mă? îi zise George.

— Iată-mă şi eu, răspunse ucenicul. Ce? Dacă n-ai vrut să mă iei, socoteşti că eu n-am putut să mă ţin de dumneata?

După ce râse niţel George şi, făcându-i-se milă de dragostea ce-i arăta băiatul, se înduplecă să-l ia, zicându-i:

— Dacă este aşa, tovarăş să-mi fii.

Apoi lungi pasul la drum, şi aide, aide, trei zile şi trei nopţi merseră până ajunse la o pădure mare. Acolo stătură să se mai odihnească şi să şi îmbuce câte ceva. Pe când stau ei acolo, auziră o guiţătură de porc şi totdeodată şi văzură un porc mistreţ mare, fugind, şi un vânător alergând după dânsul călare, iară după vânător se luase un alt porc şi mai năprasnic. Vânătorul întinse arcul şi, când zbură săgeata, prăvăli fiara sălbatică din gura căreia gâlgâia sângele ca dintr-o saca.

Atunci fiara de la urmă, unde se repezi o dată şi dintr-o săritură fu lângă calul de vânător, căruia îi şi vărsă maţele, sfâşiindu-i burta cu colţii lui cei grozavi. Vânătorul căzu morman de pe cal şi, pe când porcul cel mistreţ umbla să-l facă mici bucăţi, George cel voinic sări de acolo de unde era şi, mai iute decât gândul, fu lângă vânătorul cel nenorocit, cu sabia goală în mână. Dintr-o lovitură făcu în două spurcata fiară.

În mai puţin de o clipă de ochi, veniră şi ceilalţi tovarăşi ai vânătorului, cari rămaseră înmărmuriţi de

groază pentru cele ce era să se întâmple.

Aceşti oameni erau din împărăţia tătâne-său. Ei cu toţii mulţumiră lui George pentru izbăvirea domnului lor. Apoi se puseră la masă şi traseră un chef, de să se ducă pomina, de bucurie. Şi fiindcă era cald, se dezbrăcară de hainele de pe deasupra, rămânând mai uşori. Atunci, unul din meseni zări mărgelele de la gâtul lui George. Se dete pe lângă dânsul binişor, îi citi numele şi-l cunoscu.

Spunând şi celorlalţi minunea dumnezeiască, cum se descoperi împăratul lor, vânătorul cel cu pricina veni lângă dânsul şi-i zise:

— Mulţi ani să trăieşti, doamne şi al nostru stăpânitor! Şi să ştii că împăratul locului acestuia a răposat în Domnul şi eu, sluga nevrednică a domnului meu, îi ţin locul, până se va găsi moştenitorul său cel pierdut de la botez. Adunarea bătrânilor m-a însărcinat cu aceasta. Acum mulţumesc Domnului pentru cele ce mi s-au întâmplat, că mi te trimise Dumnezeu de mă scăpaşi de la moarte, căci cunoscui în tine pe fiul acelui bun împărat care ne-a cârmuit omeneşte atâta mare de ani.

George, care căscase gura şi bleojdise ochii la cele ce spunea vânătorul, zise:

— Dară de unde ştiţi voi, oameni buni, că eu sunt fiul împăratului despre care îmi vorbiţi?

— Mărgelele de la gâtul tău ne-au spus. Să fie lăudat numele Domnului că am dat peste tine, şi de azi înainte tu să ne cârmuieşti.

Toţi mesenii se sculară şi i se închinară ca la un împărat.

George plecă cu dânşii şi cu băiatul cu care ucenicise el, şi se duse la palaturile împărăţiei.

Sfară se dete în ţară de această fericită întâmplare. Şi alerga poporimea din toate părţile, cu mic cu mare, să vază pe acela carele mort a fost şi a înviat, pierdut şi s-a

aflat, lăudând numele Domnului.

Iară dacă s-a aşezat George în scaunul tătâne-său, începu a pune lucrurile la cale, cum să meargă bine trebile.

Băiatul cu care ucenicise George ajunse să fie mâna dreaptă a împăratului, atât se ciopli şi se supţie în puţină vreme.

Cercetând noul împărat în dreapta şi în stânga, de cum s-a întâmplat pierderea lui, află şiretenia pricinei din fir până în aţă, cum adică s-a bătut tată-său cu tâlharii, cum aceştia i-au înfrânt oastea şi cum împăratul cu ai săi, dând dosul, n-a mai ştiut nimic nici despre dânsul, nici despre mama sa, şi cum împăratul a fost cuprins de mâhnire şi de obidă până la moartea sa, şi cum a murit nemângâiat, nemaiaflând nimica despre dânşii.

Atunci el alcătui o ceată de oameni tot unul şi unul şi porni la fântâna botezului, ca să stârpească codrul de acei tâlhari. Dară până una, alta, ca să nu i se întâmple ceva rău mă-sei, socoti mai nemerit să poftească pe căpitanul tâlharilor printr-o carte scrisă ca să dea drumul împărătesei.

Şi scrise carte. Iară dacă văzu că oştenii lui se cam codesc, primi cererea băietului cu care ucenicise el, şi-l trimise pe dânsul.

Acesta dacă plecă, ajungând în codrul unde era fântâna botezului, se pomeni înconjurat de doisprezece haiduci, cari şi puseră mâna pe dânsul. Aceştia chibzuiau cu ce moarte să-l omoare; dară după ce auziră că merge cu carte la căpitanul lor, îl duseră la dânsul şi aşteptară să vază ce le porunceşte el.

Căpitanul râse, după ce citi scrisoarea. Şi scrise şi el carte în care zicea împăratului că dacă îi e voia să mai fie cu viaţă, să stea locului, iară dacă i s-a urât de a mai trăi, să vie să se bată că-l aşteaptă; şi mă-sei nu-i va da drumul până nu se va istovi de tot în închisoarea unde

este băgată. Această osândă zicea el că i se cuvine pentru înfruntarea ce i-a făcut oarecând în tinereţe, neprimindu-l a-i fi soţ, când a cerut-o de la părinţii ei, lucru pentru care s-a şi făcut el haiduc.

Până să vie cu răspunsul, căpitanul de haiduci puse de tăie un curcan, îl fripse şi-l trimise împărătesei, zicându-i să mănânce cea mai de pe urmă mâncare bună, căci el are să se lupte cu fiul ei, împăratul, pe care fără doar şi poate are să-l omoare. Acesta este, zicea el, pomana ce face fiului ei, căci după ce va pieri, nu va mai avea cine să-i facă pomană.

Împărăteasa, cum auzi că trăieşte fiul ei şi că este împărat la împărăţia tătâne-său, nici că se atinse de curcan, ci trimise răspuns căpitanului de tâlhari că ea, cum a trăit douăzeci şi patru de ani numai cu pâine şi apă, va trăi şi de aci nainte, până ce Dumnezeu, care cunoaşte toate ascunsurile inimii şi ştie nevinovăţia ei, o va mântui de aceste munci de cari nu este vrednică.

George se cătrăni de mânie când văzu necuviincioasa purtare a haiducului şi poftirea cea vrednică de râs ce-i făcea.

Atunci porni cu ceata lui cea aleasă şi se otărâră ca nici în ruptul capului să nu se întoarcă acasă fără mă-sa, pentru care se bucura, auzind că încă trăieşte.

Tot atunci, căpitanul de tâlhari îşi adună ceata într-o culă sub nişte dărămături de ziduri ce se aflau în muntele acela şi unde era locuinţa lor, şi se puse a cina. Pe când ei beau şi se veseleau, vorbind verzi şi uscate şi bătându-şi jos de scrisele împăratului şi de răspunsul împărătesei, o dată se despică zidul şi se ivi o umbră, care puse pe masă două lumânări aprinse de piatră, o carte şi o cheie. Apoi umbra se făcu nevăzută. Tâlharii rămaseră ca scrişi pe părete şi tăcură mâlcă. Se putea auzi musca zbârnâind, atâta linişte şi tăcere se făcu.

Căpitanul luă cartea, îi rupse pecetea, o deschise şi

citi:

„Firul nelegiuirilor tale s-a sfârşit. Glasul nenorociţilor pe care fără milă i-ai jertfit s-a auzit la cer. Sângele cel nevinovat ce atâta mare de timp ai vărsat cere răsplătire. Eşti blestemat. În ascunzătoarea ce este în colţ la dreapta, şi pe care tu n-ai ştiut-o, este o uşcioară pe care o veţi descoperi căutând-o cu una din aceste lumânări. Ia cheia ce ţi s-a pus pe masă şi o deschide. În această ascunzătoare vei găsi nişte haine şi podoabe de împărătească, pe cari le vei da nenorocitei împărătese, muma lui George, să se îmbrace cu ele. Ea te va ierta pentru trudele şi chinurile ce i-ai pricinuit de sunt acum douăzeci şi patru de ani. În celălalt sipeţel vei găsi o piele de urs şi un lanţ cu care piele te vei îmbrăca tu, căci urs ai să rămâi până îţi vei ispăşi păcatele. Împărăteasa te va duce de lanţ şi te va da în mâna împăratului. Şi să nu cutezi a face în alt chip, căci mânia cerului va cădea peste tine şi mai îngrozitoare”.

La citirea acestei scrisori, căpitanul rămase ca lovit de trăsnet. Şi neavând încotro, scoase toate avuţiile ce adunase de când tâlhărea şi le făcu douăsprezece părţi, deopotrivă, pe cari le împărţi la cei doisprezece tovarăşi ai săi. Aceştia, după ce-şi luară ziua bună de la căpitanul lor, se împrăştiară ca puii de potârniche, care şi pre unde.

Iară el, căpitanul, deschise sipeţelele şi află toate celea, întocmai precum îi zicea cartea. Luă hainele şi podoabele de împărătească şi le dete mumei lui George, ca să se îmbrace cu ele. Aceasta primi bucuros, căci hainele de pe dânsa se hărtăniseră, se mucezisera şi se putreziseră, rămânând mai goală. Apoi îşi ceru iertăciune pentru relele ce-i făcuse el, pe care iertăciune o şi dobândi, fiindcă împărăteasa avea o inimă foarte bună.

După ce căpitanul de tâlhari se îmbrăcă în pielea de urs, care se lipi de trupul său ca şi când ar fi fost de

acolo, împărăteasa îl luă de lanţ şi se îndreptă către scaunul fiului său.

Pe drum se întâlni cu George, care venea, măre, ca un leu, şi călare pe un şoimulean sireap de mânca foc. George era cu sabia lui, ce o ţinea goală în mână. Mumă-sa, cum îl văzu, îl cunoscu, căci era leit tată-său, şi se închină lui ca unui împărat.

George se dete jos de pe cal şi îmbrăţişase pe împărăteasa ca pre muma lui, după ce află cine este.

Mumă-sa îi spuse cum Dumnezeu, cunoscându-i nevinovăţia, a izbăvit-o prefăcând în urs pe prigonitorul ei.

Apoi dete pe urs de lanţ în mâna împăratului. Acesta se înduioşi de osânda lui şi-i dete drumul, zicându-i:

— Destul îţi este ţie urgia dumnezeiască. Du-te şi cată de-ţi ispăşeşte păcatele.

Ursul într-o clipă de ochi se făcu nevăzut, intrând în codru.

Iară împăratul, cu mumă-sa, cu credinciosul şi cu ostaşii săi se întoarseră la scaunul împărăţiei, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate arătările lui.

Şi domniră în pace şi în linişte până ce, vrând Dumnezeu, i-a mutat din lumea aceasta.

Iară întâmplările lor au rămas de poveste şi vor rămânea în veacul veacului.

Ciobănaşul cel isteţ sau ţurloaiele blendei

A fost odată un împărat şi o împărătească. Amândoi erau oameni de treabă şi frumoşi. Ei se iubeau, nevoie mare! Dară erau tot mâhniţi şi amărâţi că nu făceau copii. Toate leacurile ce luase împărăteasa de pe la vraci şi vrăjitoare nu-i folosise întru nimic.

Împăratul şi împărăteasa se puseră pe post şi pe rugăciune, cu gând ca doară îi va asculta Dumnezeu şi le va da şi lor un copil. După trecere de câteva zile, într-una din seri, când petrecură ei o parte din noapte rugându-se mai fierbinte, se culcară şi mai târziu. Cum puse capul pe perină, adormiră îndată, parcă-i lovise cineva cu muchea în cap. Nu trecu mult şi împărăteasa dete un ţipăt, răsărind din somn.

— Da ce ai, draga mea împărăteasă, zise împăratul, de ţipi aşa de grozav?

— Ce să am, mărite împărate, iacă am văzut un vis frumos şi minunat. Ascultă, că voi să ţi-l povestesc:

Se făcea că eram într-o grădină, frumoasă, frumoasă, cum n-am mai văzut. Erau nişte pomi înalţi, stufoşi şi bine potriviţi de părea că erau scrişi, şi aşezaţi în trâmbă pe drumul pe care mergeam. În dreapta şi în stânga era o pădure tot cu de astfel de pomi de îţi plăcea să-i priveşti. Tot mergând şi minunându-mă, m-am pomenit către mijlocul grădinei. Aici era, ce să-ţi spui? frumuseţea de pe lume. Nişte cărări sucite şi cotite, acoperite cu un fel de iarbă mărunţică, de părea că erau nişte covoare aşternute.

Din loc în loc şi mai cât colea, se făcea că erau aşezate nişte stufişuri, unele rotunde şi cu flori, altele lunguieţe şi cu pomişori, iară altele făcute ca nişte ascunzători. Flori cu fel de fel de feţe şi cu un miros de te îmbăta. Mă rătăcisem căscând gura în toate părţile, uitându-mă la poamele cu care erau încărcaţi pomii şi ascultând la miile de păsărele ce cântau pe rămurele şi fără a se sfii de mine.

Mai către mijlocul grădinei se făcea că era o fântână de marmură albă ca laptele, şi apa curgea pe de o sută de părţi, limpede ca vioara şi rece ca gheaţa.

Tot umblând încoa şi încolo, nesăturându-mă de privirea florilor şi de miros, auz un glas ca de

privighetoare care tot zicea:” Cine m-o mânca, rămâne grea!” Stau în loc, caut să văz de unde vine glasul, şi mi se părea că iese din mijlocul unui stufuleţ de pomişori, mai frumoşi decât ceilalţi pe care îi văzusem până aci. Mă iau şi eu după glas ş-o plec într-acolo. Când, ce să vezi? stufuleţul se făcea că era înconjurat de nişte iarbă verde, subţirică şi naltă de-mi venea până mai sus de genunchi: firicelul de iarbă şi floricica; astfel încât nu te îndurai să calci peste ele. Şi când adia vântul, se culcau şi se ridicau de părea că sunt nişte valuri de apă. Eu, pâş, pâş, binişor, mă feream să nu stric a frumuseţe de iarbă şi flori, şi ajung până la stufuleţ. Acolo, în mijlocul unor pomişori, era unul ceva mai nălticel, pare că de dinadins era făcut aşa, ca să-l vază oricine o trece. Pe ramurile lui sta nişte merişoare mici şi p-o parte rumene, de părea că erau prăjite. Stau şi ascult. Ele se făcea că mie îmi vorbeau, căci nu mai încetau de a tot zice: „cine m-o mânca, rămâne grea”.

Eu n-am mai putut să mă opresc. Mă întinz peste ceilalţi pomişori, iau un merişor d-alea, îl bag în gură să-l mănânc, dară, când să mă întorc, dau într-un ghimpe. Aşa de m-a săgetat pustiul de ghimpe, încât am ţipat şi m-am deşteptat.

— Frumos vis ai visat, zise împăratul; dar şi tare ai ţipat, încât m-am speriat.

Nu trecu mult după asta şi împărăteasa simţi că a fost luat în pântece. După nouă luni, născu o fată ca o zână. Bucuria şi veseliile ţinură la curtea împărătească mai multe zile. Fata de ce creştea, d-aia se făcea mai frumoasă. Împăratul şi împărăteasa se uita la dânsa ca la soare.

După ce mai crescu, se văzu că fata este isteaţă şi cuminte. Îi plăcea să iasă pe câmp să se joace, să adune floricele, să alerge după fluturei şi să se scalde în pârâiaşul ce curgea pe la spatele grădinei împărăteşti şi

care era limpede ca lacrima.

Dădaca băgase de seamă că fetei, pe lângă alelalte, îi plăcea să asculte şi la viersul ce scotea din fluier un ciobănaş care avea câteva miele şi le păştea dincolo de pârâiaş. Într-una din zile fata împăratului merse cu dădacă-sa la câmp şi, neauzind fluierul, crezu că sunt singure, se dezbrăcară şi se scăldară. Ciobănaşul dormea la rădăcina unui copaci şi mielele se rătăciseră pe câmpie. Când, un ţânţar îl înţepă aşa de tare, încât îl deşteptă. Deşteptându-se el, iacă fata împăratului că ieşea din apă. Rămase uimit de ceea ce văzu.

După ce se duse fata împăratului cu dădacă-sa, îşi căută şi el mielele şi se duse şi el într-ale sale.

Până aci, cântase el nu cântase; dară după asta îşi puse şi el puterile şi zicea din fluier nişte doine de te adormea.

Văzând dădaca că fetei îi plăcea prea mult să asculte la fluier, nu zise nimănui nimic, dară se feri de a mai veni cu fata pe acolo.

Ciobănaşul, un flăcăiandru chipeş şi tras ca pân inel, dacă văzu că nu mai vine fata pe acolo, îşi luă şi el lumea în cap, şi se duse în altă parte, la un oraş, de se băgă argat la vite.

Împăratul şi împărăteasa se topea după fata lor, văzând-o că de ce merge se face mai frumoasă şi mai cu minte.

Când ajunse de măritat, împăratul zise împărătesei:

— Împărăteasa mea iubită, fata noastră s-a făcut mare; acum să-i căutăm un bărbat dintre fiii de împăraţi, tot aşa de frumos şi de cu minte ca şi dânsa.

— Fata noastră va lua de bărbat pe acela, zise împărăteasa, care îi va ghici semnele ce are pe trup; altfel nu o mărit, Doamne fereşte.

Împăratul ascultă de vorbele împărătesei şi dete sfară în ţară şi pe la toate împărăţiile, precum ca să se

ştie că oricine va ghici semnele ce are fata împăratului pe trup, aceluia i-o va da de soţie.

Când se auzi de astă hotărâre împărătească, se făcu mare vâlvă între împăraţi şi oamenii locului, şi toţi cu totul se sculară să meargă la curtea împărătească să-şi cerce norocul.

Iar dacă auzi şi ciobănaşul, îşi ceru simbria de la stăpânu-său, îşi mai vându şi ce bruma de ţoale mai avea, îşi cumpără un cal de atât pe cât îi ajunsese bani şi haine de primeneală, îşi luă ceva merinde şi plecă şi el.

Cum se văzu la câmp, descălecă şi, cu ochii înmuiaţi în lacrămi, făcu o rugăciune la Dumnezeu să-i fie de ajutor în călătorie şi să izbândească, apoi încălecă din nou şi porni cu voie bună.

Şi aşa, aide, aide, merse până înseră şi se puse a se odihni. Când, ce să vezi d-ta? unde venea o ceată de fii de împăraţi şi de boieri mari, îmbrăcaţi numai în fir şi pe nişte armăsari de mâncau foc. Se părea că nu-i mai încape locul. El, biet, se dete mai la o parte. Mai văzuse el cai buni, înşelaţi şi înfrânaţi frumos; mai văzuse şi fii tineri de boieri îmbrăcaţi cu haine scumpe, auzise că unii dintr-înşii sunt limbuţi, dezmierdaţi, luători în râs şi înfumuraţi, de nu le ajunge cineva cu strămurarea la nas, dar ca şi aceştia, ba, ba, ba!

Trase şi ei aci spre a mânca peste noapte. Puseră deci de le făcu un foc mare de părea că au să frigă un bou, se puseră pe lângă dânsul şi, după ce cinară, începură a vorbi verzi şi uscate; mai multe rele decât bune. Nu le scăpase nimic pe lume de care să nu se alege. Stau tolăniţi pe nişte rogojini pe deasupra cărora erau aşternute nişte velinţe lucrate cu meşteşug.

Noaptea era frumoasă. Pic de nour nu se vedea. Din când în când greierii şi prigoriile te făceau să-ţi mai aduci aminte că trăieşti pe lume. Un vânticel adia, încât de abia îl simţeai că vine să-ţi mângâie obrajii. Ciobanul se

făcuse mititel lângă un mărăcine înflorit, pe lângă care păştea calul său, şi se pusese pe gânduri. Se uita pe cer la drumul robilor, vedea cum se mişca carul, fata care duce apa în doniţe pe cobiliţe. Se mira de razele ce ieşea din luceafăr, şi căuta cu mare dorinţă să cunoască care din candelele atârnate în cer ar fi aceea a fetei împăratului ca să se închine la ea.

Pe când era cufundat în gândire, fiii de împăraţi şi de boieri băgară de seamă că mai era cineva. Îl întrebară şi aflară că merge şi el la cetatea împărătească unde mergeau şi ei. Şi fiindcă văzură că el nu le da pricină de vorbă, începură ei să-i vorbească şi să-l cam ia peste picior.

— Iată, zise unul din ei, încă un peţitor pentru fata cea frumoasă a împăratului.

— Ăsta negreşit că are să-i ghicească semnele, zise altul.

— Da bine are să şază fetei împăratului cu ăst Făt-Frumos, grăi un al treilea.

Ciobanul tăcea şi înghiţea; asculta şi el la vorbele lor cele nesărate şi necumpătate.

Dacă văzură şi văzură că el nu răspunde nici un cuvinţel, merseră la dânsul şi între altele îi ziseră:

— Atâţi fii de domni şi de împăraţi au fost şi nimeni n-au putut ghici semnele fetei împăratului, şi tocmai dumneata, prietene, o să te găseşti mai firoscos?

— Omul este dator să-şi cerce norocul o dată, de două, mult de trei ori, zise ciobanul, şi acela care face aşa este om cu minte. Cel ce însă umblă mereu cercând, este un nesăbuit căruia trebuie să-i lipsească vreo doagă. Eu nu aduc nimănui nici o supărare. Nu mă încumet iarăşi că o să ghicesc ceva. Dar-ar Dumnezeu însă să apuce unul din dumneavoastră o aşa bucăţică bună, fiindcă vi se cuvine.

Feciorii de boieri nu putură mistui vorbele

ciobănaşului. Îşi puseră în gând să i-o coacă şi se culcară.

A doua zi ciobănaşul se sculă de dimineaţă, îşi spălă faţa la o fântână, îşi făcu rugăciunea, încălecă pe mârţoaga lui şi trei, trei, mergea singur. Feciorii de boieri şi de împăraţi se sculară târziu, se mai zbenguiră şi apoi plecară şi ei; îl ajunseră de pe urmă şi îl şi întrecură. Şi de astă dată se alegară de dânsul şi-i cătau cearta cu lumânarea. Ciobănaşul tăcu din gură şi îşi căută de drum. El ştia că cine tace merge în pace.

Seara feciorii de împăraţi şi de domni maseră în marginea unei păduri. Când, tocmai târziu, hei! ajunse şi ciobănaşul, ostenit ca vai de el; se puse şi el la o parte, făcu un focşor, îngriji de cal, apoi cină şi se culcă. Feciorii de boieri, neastâmpăraţi cum erau, voiră să-şi râză de el. Aşteptară până adormi ciobănaşul, mai aţâţară focul, îi luară pălăria şi i-o aruncară pe foc. Iar unul din ei, deşteptându-l îi zise:

— Hei, prietene, ţi-a căzut bleanda pe foc, scoală-te de o ia, că se arde.

— Las-o să arză, răspunse el, şi-şi cătă de somn.

După ce se culcară şi boierii, carii râseră până se ţinură cu mâinile de inimă, adormiră şi ei.

Ciobănaşul se sculă şi el, le ia toate armele, suliţe, săgeţi, arcuri, paloşe, şi le puse pe foc. După ce se arseră de rămaseră numai fiarele, şi acestea se făcuseră roşii, fiind încinse de foc, îi sculă, pe când el răscolea jaratecul cu o ţandără de lemn, zicându-le:

— Ia sculaţi, boieri, de vedeţi ţurloaiele blendei.

Când se sculară boierii şi văzură atâtea fiare arse, nu le venea a crede ochilor. Se duseră să-şi ia armele de unde le agăţaseră, dară ia-le de unde nu e.

Văzură în cele din urmă că sunt păcăliţi, se cătrăniră de mânie, însă înghiţiră găluşca.

Ciobănaşul era gata de plecare, fiindcă tocmai se îngâna ziua cu noaptea, încălecă şi o luă la sănătoasa;

vezi că se cam şi temea să nu paţă ceva din mâna boierilor.

Boierii iarăşi îl ajunseră de pe urmă şi îl întrecură, bătându-şi joc de dânsul, când erau pân dreptul lui. Seara iarăşi târziu sosi şi ciobănaşul la locul unde se aşezaseră ei să conăcească.

Cum ajunse, se trase la o parte ca şi în ziua trecută, îngriji de cal, apoi cină şi se culcă.

Locul unde maseră ei noaptea aceasta era aproape de o lăcovişte nomoloasă. Boierii, cum văzură că ciobănaşul a adormit, îi luară calul şi îl înnomoliră în lăcovişte. Apoi deşteptându-l, îi ziseră:

— Hei, prietene, scoală că ţi s-a înnomolit mârţoaga şi nu mai poate ieşi.

Ciobănaşul ştia că-şi priponise calul bine; înţelese că trebuie să fie vreo drăcie aci la mijloc, şi răspunse:

— Cine dracul a pus-o să se înnomolească? Las-o că va ieşi ea de va voi.

Râseră şi de astă dată boierii cu lacrămi, apoi se culcară.

După ce adormiră, se scoală şi ciobănaşul, le ia armăsarii, le jupoaie pieile picioarelor de la copite în sus şi le leagă cu tei ceva mai sus de genunchi, le pune câte un proţap în gură ca să stea cu dinţii rânjiţi şi îi băgă în nomol pe lângă calul lui. Apoi se duse să deştepte pe fiii de boieri:

— Sculaţi, boieri, de vedeţi minune: armăsarii dv., văzând mârţoaga mea înnomolită în lăcovişte, şi-au sumes nădragii şi s-au dus ca s-o scoată din noroi. Pentru aceasta râd, râd, uite, de să se prăpădească.

Când auziră boierii de una ca asta, se temură să nu le fi jucat iarăşi vrun renghi, şi de unde să nu fie aşa, se sculară, şi când văzură cum i-a poticălit ciobănaşul, se luară cu mâinile de păr.

N-avură ce zice. Cu toate, unul din ei, care era şi mai

semeţ, se otărî să se ţie de capul ciobănaşului, să nu-l lase să se sfinţească.

Ciobănaşul însă îşi scoase calul din nomol şi, în învălmăşeală se strecură binişor, şi pe ici ţi-e drumul; plecă şi îi lăsă cu buzele umflate, cu braţele încrucişate şi fluierând a pagubă.

Boierul cel semeţ şi neruşinat se luă după dânsul, îl ajunse, şi tot cu şoşele cu momele îmbla pe lângă el. După ce sosi la cetatea împărătească, ciobanul se înfăţişe şi el la împăratul ca să ghicească semnele fetei; dară boierul nu se dezlipea de lângă dânsul, nici cât ai da în cremene.

Împăratul dacă văzu pe cioban, dichisit, spălăţel, cu ţoalele curate pe dânsul şi cu mustăcioara mijindă, îi plăcu şi lui; mai ales că era şi mândru şi sta înfipt înaintea lui şi cu coraj, îl priimi deci să vie să ghicească.

Înfăţişându-se înaintea sfatului împărătesc, unde se afla şi împăratul cu împărăteasa şi cu fata lor, el, după ce îşi aruncă ochii ca un şarpe la fată, zise:

— Preamărite împărate şi împărătească, fata măriilor voastre are soarele în piept, luna în spate şi doi luceferi în cei doi umeri.

— Aşa eram să zic şi eu, răspunse de la spatele ciobanului boierul cel neruşinat.

Toată lumea rămase uimită când auzi semnele ce spusese ciobanul şi mărturisirea împăratului că aşa este; de unde până aci se auziră, zicându-se de unii, alţii:

— Ba, că fata ar fi cocoşată.

— Ba, că ar fi şchioapă.

— Ba, că ar avea vreun semn de măslină, cireaşă, coarnă ori de alte poame pe care împărăteasa, fiind grea cu fata, ar fi poftit la vreuna dintr-însele, şi că ar fi furat-o spre a-şi potoli pofta. Că, după ce ar fi mâncat poama, în locul unde a pus mâna mai întâi pe trupul ei, în acelaşi loc s-a făcut semnul poamei pe trupul fetei. Că acel semn

ar fi în cutare ori în cutare loc.

Unii, ba, că una. Alţii, ba, că alta.

Împăratul şi împărăteasa se afla într-o mare încurcătură. Nu ştia pe care să aleagă din doi. Unii din sfatul împărăţiei zicea să aleagă pe fiul de boier mare, fiindcă el zisese că tocmai aşa era să spuie şi el. Alţii zicea să aleagă pe cioban, fiindcă el ghicise cel întâi semnele fetei. Împăratul lăsă ca să-şi aleagă fata pe cine va voi, mâine de dimineaţă, tot de faţă cu sfatul. Lăsă adecă fetei timpul să se gândească până a doua zi.

Până atunci, împăratul porunci să-i omenească pe amândoi ca pe nişte mosafiri mari şi să-i găzduiască în palaturile împărăteşti. Le pregătiră o cămară cu două paturi în care să mâie peste noapte.

Până a nu însera, ciobanul se furişe de fiul de boier şi se duse de-şi cumpără nişte floricele-boabe.

Întorcându-se, îl întrebă fiul de boier:

— Dară unde fuseşi, prietene?

— Mă dusei de-mi cumpărai un cuţitaş, răspunse el.

— Ce să faci cu el?

— Îmi trebuie.

Cum auzi aşa fiul de boier, se duse de-şi cumpără şi el un cuţitaş.

După ce se întoarse, cina fiind gata, se puseră de cinară, apoi merseră să se culce.

Cămara în care intrară era aşa de mândru împodobită, încât bietul cioban se mira cum o să calce el pe velinţele şi scoarţele alea scumpele ce erau aşternute pe jos. El se ciudi şi mai mult când văzu pe fiul de boier mare că intră şi calcă fără milă peste dânsele, ca şi cum ar fi fost cine ştie ce zdrenţe.

Păreţii erau albi ca laptele şi cu nişte vărgi de aur. La ferestre erau nişte perdele de mătase d-aia bună şi groasă, întinse pe nişte drugi de aur. Pe lângă păreţi, nişte laviţe şi o masă de lemn mirositor, lucrate cu

meşteşug.

Paturile era de o parte şi de alta ale cămării şi cu un fel de oranist dasupra, numai de mătăsărie d-aia buna, înmuiate în fir, aşezate pe patru stâlpi lucraţi ca melcul şi cu nişte dungi de aur. Aşternutul era de nişte pânză albă ca zăpada şi subţire de s-o spargi cu limba. Perina de cap era îmbrăcată cu pânză de borangic de cea mai aleasă.

Ciobanul intră cu sfială. Abia călca, ca să nu strice velinţele. Se puse binişor în pat ca să nu se mototolească albiturile. Iară fiul de boier, cum intră, se aruncă pe un pat, parc-ar fi fost la dânsul acasă, şi se tolăni.

După ce se stinse luminarea, ciobanul începu a ronţăi la floricele prin întuneric. Cum auzi feciorul de boier, întrebă din patul său:

— Da’ ce faci tu acolo, prietene?

— Iacă, ce să fac; mi-am tăiat nasul şi îl mănânc, pentru aceea mi-am cumpărat cuţitaşul.

Îndată şi feciorul de boier îşi scoase cuţitaşul, îşi tăie nasul, şi începu a ronţăi şi el, crezând că asta trebuie să fie ceva. Nu-i veni lui să creadă că o asemenea faptă n-o însemneze vreo izbândă la norocul pe care nădăjduia să puie mâna.

Îl durea de durut; dară răbda în piele ca un drac, până o vedea cum o s-o scoată la cale.

Mai târziu iară aude pe cioban ronţăind.

— Dară ce mai faci tu acolo, prietene?

— Ce să fac? Iacă mi-am tăiat urechile şi le mănânc.

Îndată şi le tăie şi feciorul de boier şi începu a ronţăi şi dânsul, ca să nu rămâie mai pe jos decât ciobanul.

Toată noaptea nu s-a putut odihni de durere. Se zvârcolea ca lipitoarea când îi dai sare. Dară îi era ruşine să ţipe ori să geamă.

Ciobanul adormi şi trase un pui de somn până a doua zi, de să se ducă vestea.

Când se sculară, fură poftiţi înaintea sfatului

împărătesc ca să-şi aleagă fata un mire; când colo, ce să vază? Feciorul de boier slut, ciont şi plin de sânge ca un stârv, pe care îl deteră afară ca pe un marţafoi şi becisnic.

Apoi porunci să schimbe hainele ciobanului, şi îl luă de-l duse la biserică, unde îl cunună cu fata. Să lăsăm că veseliile ţinură multă vreme; dară băgând de seamă împăratul că ginere-său nu e prost, ci că din ce în ce iscusinţa lui se ascute, îl puse să judece câteva pricini din cele mai grele. Ginerele împăratului era din firea lui om drept, blând şi cu frica lui Dumnezeu. Sfatul împărăţiei rămase cu gura căscată când auzi hotărârile cele drepte ce dase el. Atunci împăratul, mândru că i-a trimis Dumnezeu un aşa ginere ager la minte, se coborî de pe scaunul împărăţiei, fiindcă era şi bătrân şi puse pe ginere-său împărat în locul lui, care, de va fi trăind, împărăteşte şi azi.

'Ncălecai p-un mărăcine,
Să m-asculte orişicine.

Poveste ţărănească

A fost odată un împărat. El avea trei feciori. Când fu la

ceasul morţii, îşi chemă feciorii şi le zise:

— Feţii mei, sunt cu sufletul la gură, precum mă vedeţi; un lucru numai vă cei: în cele trei nopţi după înmormântarea mea, să-mi păziţi mormântul, câte unul din voi.

Cum auzi făgăduiala din gura feciorilor săi, căscă gura şi-şi dete sufletul.

Gătire se făcu de îngropăciune, mă rog, ca la moartea unui împărat, şi cu mare alai şi jale fu pus la odihna de veci.

Feciori, carii ştiau ce glăsuie tatăl lor când îi ieşi sufletul, se puse de pază în noaptea dintâi feciorul cel mai mare al împăratului.

Pândi el ce pândi, şi în puterea nopţii, pe când şi apele dormeau, se pomeni fiul de împărat cu un oarecine că vine şi vrea să dezgroape pe mort. Nici că e de gândit a-l fi lăsat feciorul de împărat să facă aşa o nelegiuire, fără decât se luă cu dânsul la luptă. Şi lupte-se, şi lupte-se, până ce, când începu să cânte cocoşii, acel cineva pieri ca o nălucă.

A doua noapte, feciorul de împărat cel mijlociu păţi ca şi cel mare.

Când se întâlniră ei, se vorbiră să spuie fratelui lor celui mic, păţania lor şi să-l îmbie a priimi ca unul din ei, pe carele îl va alege el, să-l însoţească în noaptea când va avea să păzească dânsul, de teamă, ca să nu se răpuie, ca unul ce era mai tânăr.

Dară feciorul cel mic al împăratului nici nu voi să asculte de unele ca acestea, ci zise:

— Duce-mă-voi singur, căci trebuie să fi ştiut tata ce zice, când ne-a poruncit să păzim câte unul singur.

Şi astfel, cum veni seara, se duse la locul de pândă. Şi deoarece ştia ce-l aşteaptă, el îşi luă cu dânsul armele şi se găti bine de luptă. Pe la miezul nopţii se pomeni şi el cu cineva că vine. Vru el să întrebuinţeze armele; dară

unde îi dădu ăla pas; căci el se arătă ca o vedenie ieşind ca din pământ, şi se luară la trântă. Lupta fu crâncenă, căci duhul necurat, duh necurat era cel ce venea să dezgroape pe împărat, îşi pusese toate puterile ca să dovedească pe fiul cel mai mic al împăratului. Vezi că duhul ştia că de nu va putea nici în a treia seară să izbutească, apoi trebuia să-şi mute gândul; nu mai putea adecă să-l dezgroape, nici la amin. Fie însă că şi băiatul nu se lăsă mai pe jos. Şi cum spusei, se luptară pe capete; dară luptă nu glumă. Curgea sudorile de pe fiul împăratului şiroaie, şi nu se da netezului nicicât. Lupta ţinu, şi o luptă de moarte, până despre cântători. Cum se auzi cocoşul, duhul pieri ca o nălucă, dară şi băiatul căzu jos de ostenit. De mai ţinea lupta, numai cât ai aţâţa un foc, s-ar fi muiat, şi cine ştie ce se întâmpla. Cum căzu fiul de împărat pe mormântul tătâne-său, acolo şi adormi. Atât era de rupt de oboseală.

Când se deşteptă, ce să vedeţi d-voastră? Soarele răsărise de mult şi se urcase ca de trei suliţe. Ce să facă el? Să se întoarcă acasă ziua-n amiaza mare, să treacă prin oraş aşa înarmat de sus până jos, îi era ruşine; să rămâie acolo, nu se putea.

Ce-i veni lui în gând, că numai o luă rara, rara, către o pădure ce era p-acolo p-aproape, ca să-şi petreacă ziua cu vânatul, şi mai către seară să se întoarcă acasă. Şi aşa, mergând el prin pădurea aceea, îl apucă gândurile. El cugetă, ca ce să fie pricina de le-a zis tată-său să-i păzească mormântul în trei seri d-a rândul.

Şi mergând aşa, fără să ştie nici el unde merge, şi cu gândurile duse, se pomeni că pierde poteca şi nu mai ştie unde merge. Dă în sus, dă în jos, drumul nu-l mai găsea. Mai se întoarse în dreapta, mai la stânga, aşi! în loc să iasă la lumină, el să rătăcea şi mai mult. Dibuind prin codru, şi cercetând să dea peste potecă, ieşi la un luminiş, şi acolo în mijlocul luminişului zăreşte un foc

mare şi pe foc o crăcătiţă, din care ieşea un fel de glas, dară fără să ştie el ca ce să fie.

Stete locului, şi mai ascultă. Auzi ca şi întâi. Se mai uită o dată, dară nu văzu pe nimeni. Ce să facă? Să se ducă acolo, nu-i da meşii, că nu ştia ca ce drăcovenie o fi aia. Atunci întinse şi el arcul, dete drumul săgeţii şi tranc! lovi drept în capacul crăcătiţei, şi îl dete jos.

Într-aceeaşi clipeală, toată pădurea începu a hăui, de-ţi lua auzul, şi deodată se arătă înaintea lui şapte zmei, îl înconjoară, pune mâna pe el, şi sfătuiesc cum să-l pedepsească, pentru ce să dea el drumul Agerului pământului, pe carele ei l-a fost închis în crăcătiţa aceea.

Unul zicea să-l taie. Altul să-l spânzure. Altul să-l jupoaie de viu. Alţii în fel de fel de chipuri să-l chinuiască până l-o omorî. Iară cel mai bătrân dintre dânşii zise să-l lase cu viaţă, căci cine ştie la ce le-o fi şi el bun, poate că va izbuti el să fure pe fata unui împărat după care umblau ei să o răpească, şi nu puteau.

Fata aceasta se afla închisă de tată-său într-o casă, ale cării uşi erau închise. Tat-său o dată pe an o lăsa descuiată, şi atunci, la o uşă sta de pază un cocoş, şi la cealaltă era un clopoţel; şi nu putea nimeni să se apropie, căci cum punea cineva piciorul pe prag, ori clopoţelul se trăgea, ori cocoşul cânta.

Fiul de împărat se făgădui că va cerca şi el. Şi aşa îl lăsaseră zmeii viu. El se duse binişor, şi până a nu pune piciorul pe prag, întinse mâna fără să-l simţă nici măiestrele, apucă cocoşul de gât şi i-l răsuci, de nu mai zise nici pis! apoi deschise uşa încetişor, trecu la cealaltă uşă, fură clopoţelul şi se întoarse de spuse zmeilor să intre unul câte unul, că el îi aşteaptă la uşă, pe dinăuntru.

Zmeii îl ascultară, orbiţi de lăcomia ce aveau ei să puie mâna pe fată. Şi apoi, de! de zmei, zmei; de voinici, voinici; dară se vede că erau cam nătăfleţi, de ascultară

la gura băiatului să intre după dânsul câte unul, unul; căci fiul cel mic al împăratului sta acolo înăuntru cu paloşul în mână, fără să ştie zmeii, şi cum intrau, el hârşt! le lua capul şi îi trăgea cu totul în cameră. Făcu unuia, făcu la doi, până la al şaselea. Dracul de zmeu cel d-al şaptelea, pesemne că el nu era tocmai atât de nătăflete, căci parcă-i spuse dracul la ureche ce prăpăd li se găteşte acolo înăuntru că nu-i veni să intre şi fugi.

Băiatul aşa de încet şi uşor lucrase, încât fata nu simţi nimic. Ea dormea dusă în pat, fără să iabă vreun habar. Atunci şi el se apropie de fată – şi, dreptul lui Dumnezeu! nici că mai văzuse până atunci aşa frumuseţe – îi luă inelul ce avea în degetul cel mic şi marama de pe faţă. Cu aceste două lucruri se întoarse el acasă la fraţii săi, fără să le spuie ceva, din cele ce i s-au întâmplat.

Tata-l fetei, împăratul, carele ştia că umblă nişte zmei să-i răpească copila, nu mai putu de bucurie când îi văzu măcelăriţi. Şi cu socoteală că de aci înainte fata îi va fi scăpată, puse să se strige prin toate răspântiile cetăţilor din lume că cine va fi acel viteaz care a răpus pe zmei, să se înfăţişeze ca să-i dea fata după dânsul, şi jumătate împărăţia.

Nu trecu mult şi iată că vine la împărat un ţigan urât şi buzat, şi negru, ciumă nu altceva, şi spuse că el a omorât pe zmei. Şi ca să încredinţeze pe împăratul de spusele lui, îşi arătă cu mândrie satârul plin de sânge şi hainele stropite. El îşi umpluse satârul şi hainele cu sângele unui cal al său, stătu de bătrân şi plin de tecnefes, cu care nu mai avea ce face, şi-l ucisese ca să-i ia pielea.

Împăratului nu-i prea venea la socoteală să aibă ginere pe un ţigan, dară fiindcă apucase de-şi dedese cuvântul, voia acum ca să şi-l ţie. Şi până să se facă logodna, pofti pe ţigan la o masă pe care o dădu

împăratul pentru mântuirea fie-sei de zmei. Ţiganul şedea la masă pe şapte perne şi d-a dreapta împăratului.

Pe când mâncau ei acolo şi se chefuiau, iată că vine şi feciorul împăratului cel cu izbânda, şi d-abia, d-abia, izbuti să intre ca să vorbească împăratului.

Intrând la masa împărătească, fiul împăratului începu să laude pe cel ce făcuse izbânda, şi să heretisească pe împărat pentru scăparea fie-sei de la rele.

— Eu am omorât pe zmei, zise ţiganul fudul, fudul. Ce socoteşti tu, băiete, cât m-am mai luptat!

— Aşa o fi, verişcane, dară mie pare că tot nu-mi vine a crede ca tu să fi făcut o aşa ispravă.

— Ce staţi de mai ascultaţi la bârfele mojicului ăsta? slujitori! daţi-l afară!

— O! o! voinicule, mai încet, mai încet, te-ai prea grăbit; nu e de nasul tău o asemenea bucăţică! Ca să te credem că tu ai făcut o aşa vitejie, arată-ne vrun semn care să ne scoată din bănuială.

— Dară mai semn ca satârul şi hainele mele cele stropite cu sânge, ce mai pofteşti?

— Cel care a făcut o asemenea vitejie nu crez eu să fi fost el aşa de uşurel, încât să nu fi luat vreun semn, cu care să-şi dovedească fapta.

— Ce mai aşteptaţi, slujitori? Daţi afară pe smintitul ăsta carele vine să ne strice cheful.

— Ia, mai stai olecuţă, îi zise atunci şi împăratul, carele ascultase cum nu se înţelegeau ei la cuvinte. Cum cam dai tu să se înţeleagă, parcă ar veni la prochimen.

— Eu socotesc, mărite împărate, că cel care a făcut o asemenea vitejie, nu crez să se fi culcat pe urechea aia şi să fi stat numa aşa cu degetul în gură, după ce a ucis pe zmei şi s-a văzut stăpân pe cămara unde dormea împărăteasa, trebuie să fi luat el vrun semn cu care să dea la iveală vitejia lui.

Pe când vorbea feciorul împăratului, pernele sărea

una câte una de sub ţigan. Pesemne că se tot sâcâia pe scaun de neastâmpăr şi de frică pentru mişelia ce făcu.

Iară fiul de împărat, încă vorbind, scoase mărama şi inelul ce luase fetei din deget.

— Aoleo! astea sunt ale mele, zise şi fata, şi mi-a pierit în învălmăşeala cu omorul zmeilor.

— N-a pierit, domniţă, îi răspunse fiul de împărat, eu ţi le-am luat, după ce am ucis şase zmei şi îmi pare rău că mi-a scăpat şi cel de-al şaptelea.

Atunci împăratul răsuflă de bucurie că a scăpat cu faţă curată pe fie-sa de o însoţire ce nu-i venea la socoteală de loc, de loc.

Şi înfruntând pe ţigan, după cum i se şi cădea, porunci de aduse doi armăsari neînvăţaţi. Legă pe ţigan de coadele cailor şi împreună cu dânsul şi un sac de nuci. Apoi dete drumul armăsarilor de se duseră în lume şi unde cădea nuca, cădea şi bucăţica din ţigan, până ce nu se alese nici praful de el.

Apoi se făcu gătire de nuntă pentru feciorul de împărat cel viteaz cu fata cea frumoasă ca o zână. Şi gătindu-se, şi ziua de mult sosind, porniră cu toţii la biserică. Lumea după lume se luaseră după dânşii să-i petreacă la biserică. Împăratul şi împărăteasa, mirii şi rudele lor erau în căruţe ferecate numai în aur.

Când fură aproape şi mai aveau numai câţiva paşi să facă până la biserică odată se auzi o vâjiitură groaznică, şi numai iată că zmeul d-al şaptelea dă năvală peste dânşii. Odată plesni dintr-un bici, şi toate căruţele se făcură stane de piatră, fără numai împăratul şi mirii scăpară. Pe mireasă o înhăţă zmeul de mijloc, o răpeşte dintre ai săi, se înălţă şi se făcu nevăzut cu fată cu tot.

Toţi rămaseră buimăciţi de spaimă. Iară ginerele se supără mai cu asupra decât toţi. Îşi muşca mâinile de supărare cum de n-a putut el să puie mâna şi pe acest blestemat de zmeu să-l omoare, căci iată acum ce

neajuns îi făcu.

Ce să facă acum? Fără logodnica lui nu putea să rămâie; să se ducă să o caute; dar unde? Se frământa, bietul şi nu ştia cum s-o nimerească mai bine. În cele din urmă se hotărî, ca, orice o fi, să fie, el să se ducă să-şi caute scrisa.

Se cercă bietul tatăl fetei să-l oprească, ca să nu se răpuie şi dânsul în deşert; dar geaba, nu fu cu putinţă a-l opri; şi-o pusese el în cap, şi căta să se ducă. Îşi luă deci niţele merinde cu dânsul şi plecă.

Ieşind la câmpie, luă drumul d-a lungul şi aide, aide, trecu păduri şi văi, trecu pustiuri, dumbrăvi, munţi şi vălcele până ce ajunse la un codru mare, mare fără căpătâi. Orbăcăind el p-acolo prin desiş, dete de o poiană. Acolo în poiană şedea cineva la foc. Tocmai şi el îşi isprăvise merindele şi se duse drept la omul ce şedea la foc. Acela cum îl văzu, îl cunoscu şi începu să-i mulţumească că l-a scos din ghiarele zmeului. Pasămite era Agerul pământului. Acolo trăia el.

Stătură ei ce stătură de vorbă, se întrebară de ale sănătăţii, îşi spuseră păsurile, şi apoi feciorul de împărat zise:

— Acum mă duc să-mi caut logodnica pe care mi-a răpit-o zmeul. Nu ştii tu, vericule, încotro va fi şezând spurcatul?

— Cam greu lucru este ce vrei tu. Şi eu te-aş sfătui mai bine să-ţi cauţi de treabă şi să laşi la naiba şi zmeu şi tot, că poate să-ţi răpuie viaţa.

— Se vede că tu nu înţelegi, îi răspunse voinicul, că fără de logodnica mea nu mai pot trăi, sunt hotărât a mă duce după dânsa şi dincolo de lumea asta, şi ori voi izbuti să-mi iau soţia, ori îmi voi frânge şi eu junghetura umblând după dânsa.

Atunci Agerul pământului văzând aşa, îi spuse că zmeul nu este tocmai, tocmai de temut, dară mumă-sa,

că e şi vrăjitoare de n-are căpătâi, şi pe ea trebuie s-o omoare mai întâi. Apoi îl îndreptă pe unde să meargă ca să ajungă la casele zmeoaicei şi ce să facă ca să puie mâna pe odorul ce căuta el.

Atâta voi să ştie feciorul de împărat şi după ce priimi de la Agerul pământului câte ceva de ale gurei, porni şi se duse, şi se duse, până ce ajunse la hotarele zmeilor. Şi ca să nu ne pierdem vremea degeaba înşirând greutăţile ce întâmpină bietul fecior de împărat în cale, să vă spui cum a ajuns şi cum şi-a izbândit.

Aci dacă ajunse, făcu tocmai cum îl învăţase Agerul pământului.

Drăcoaica de mumă a zmeului dormea numai la nămiezi când soarele stă în cruci. Şi când veni fiul împăratului, şi stătu la poartă, ea tocmai adormise, cătându-i în cap slujnica sa. Această slujnică, şi ea tot răpită era şi viţă de boier.

Stând el acolo şi uitându-se la cotoroanţa de babă cum îi căuta în cap, fata aceasta îl zări. El îi făcu semn. Fata puse binişor capul babei pe o pernă, şi veni numaidecât la feciorul de împărat să vază ce voieşte.

Şi după ce se înţeleseră la cuvinte, fata îl băgă într-o cămară şi acolo îl învăţă cum să facă, după ce el îi făgădui că o va scăpa şi pe dânsa de robia zmeoaicei.

— Baba cloanţa, muma zmeului, zise ea, are darul să nu moară cât va fi cada (tocitoarea) ce stă ici după uşă. În ea sunt o mulţime de suflete, şi când s-ar întâmpla să o răpuie cineva, ea dă fuga şi soarbe din sufletele închise în cadă, şi câştigă putere şi viaţă din nou.

Fiul împăratului până să se scoale baba, se apucă de îngropă cada în pivniţă.

După ce se deşteptă baba şi auzi că nescine a venit şi vrea să se întâlnească cu dânsa, se duse numaidecât în cămara unde o aştepta fiul împăratului; vezi că acolo voia să vorbească ea cu cei ce veneau la dânsa.

Aoleo! era să uit a vă spune că în curtea zmeoaicei era de jur-împrejur pari înfipţi în pământ, şi în fiecare par câte un cap de om din cei ce îi trăgea aţa la moarte şi îi împingeau păcatele să-i calce hotarele. Numai unul mai rămăsese fără de cap, şi acela striga babei: cap! cap!

Nu e vorbă, fiul împăratului o cam băgase pe mânecă de frică, dară îmbărbătat de fata, slujnica babei, îşi luă inima în dinţi zicând: „vei mai căpăta şi tu cap la moşii ăi verzi, ori la paştele cailor”.

Viind baba la dânsul, începu să-i vorbească cu nişte graiuri mieroase şi ademenitoare, de ar fi supus pe nu ştiu ce voinic de ar fi fost. Fiul împăratului ştia la ce să se aştepte, şi sta şi el gata de luptă. Încă vorbind, baba se făcea că nu ştiu ce căuta prin casă, şi luând nişte iţe ce erau agăţate într-un cui, le puse pe dânsa. Odată se schimbă într-o catană (oştean), cu sabia goală în mână. Atunci şi fiul împăratului, fără a mai zăbovi nici o clipă, şi mai iute decât ai gândi, scoase paloşul şi îi tăie capul, retezându-l de nouă ori. Vezi că aşa îl învăţase fata.

Afurisita de babă aşa cu capul retezat sărea prin casă de colo până colo, căutând cada cu sufletele, ca să le soarbă, şi dacă n-o găsi, căzu jos şi crăpă.

După aceea fata din casă a babei arătă voinicului fiu de împărat calea ce ducea la casele zmeului, şi îl învăţă ce să facă şi acolo.

Şi, ajungând la locuinţa zmeului, merse fără frică drept la cămara unde şedea logodnica sa, căzi zmeul se ducea la vânat, de unde se întorcea tocmai seara.

Fata de împărat, cum îl văzu, nu mai putu de bucurie. Până una alta, el o rugă să întrebe pe zmeu în ce îi stă puterea, iară fiul de împărat se întoarse la curtea babei şi mase acolo peste noapte.

Venind zmeul acasă, fata îl întrebă unde îi stă puterea? El îi trase o palmă ca la Urlaţi. Ea, prefăcându-se a plânge şi a fi bolnavă, zmeul se căi că s-a iuţit şi îi

spuse o minciună:

— Puterea mea, zise el, stă în stâlpul porţii.

A doua zi spuse lui Făt-Frumos, şi el nu crezu. Fata, prefăcându-se mâhnită că nu ştie în ce îi stă puterea, păţi însă ca şi rândul trecut, apoi zmeul îi spuse încă o minciună.

Dacă văzu şi văzu că fiul de împărat nu crede, vezi că ştia el ce ştia, ea se făcu bolnavă. Când veni zmeul a treia zi de la vânat, găsi pe fată în pat. Se duse el s-o întrebe ce are, şi ea îi răspunse:

— Am căzut la pat de întristare, pentru că tu tăinuieşti de mine în ce stă puterea ta.

Zmeul trase fetei şi de astă dată o calcavură de auzi câinii în Giurgiu. Atunci ea se prefăcu aşa de bolnavă, încât zmeul crezu că o să dea mâna cu moartea. Şi căindu-se de ceea ce făcuse, şi voind s-o mângâie, îi spuse drept:

— Puterea mea, zise el, stă într-o scroafă care se tăvăleşte cât e ziulica într-o lăcovişte de lapte dulce. Acea lăcovişte nu este tocmai departe de aci. În scroafă este un iepure, în iepure o prepeliţă, şi în prepeliţă sunt trei viermi. Aceştia sunt puterea mea.

Atâta voi şi fata să ştie.

Cum se făcu ziuă şi zmeul se duse la vânat, iată ci vine şi fiul de împărat să cerceteze despre cele ce aflase fata de la zmeu, căci dorul de a-şi vedea cu un ceas mai nainte logodnica acasă, nu-i da răgaz să zăbovească mai mult. Fata îi spuse tot ce află, din fir până în aţă; iară el plecă numaidecât. De milă de silă, luă el şi niţele merinde ce-i dase fata; dară lui nu-i ardea de mâncare.

Merse, merse, şi iară merse. Merindele se sfârşi. El merse voiniceşte până ce înde seară ajunse lihnit de foame, şi setos, de să ferească Dumnezeu, într-un codru, unde dete de o colibă. Intră înăuntru şi găsi un om orb ce-şi mânca mămăliguţă cu lapte dulce. Se apropie şi el

binişor: fără să prinză de veste orbul, şi mâncă până ce-şi momi foamea oarecum. Orbul băgă de seamă că prea se sfârşeşte curând leguma de pe masă. Se miră. El ştia că de altădată îi era de-ajuns mâncarea; de astădată însă nu se săturase.

Înţelese el că trebuie să se joace vreo drăcie la mijloc. Atunci întrebă:

— Cine este de-mi ajută la mâncare? De este om bun, fie binevenit, iară de este om rău, să se depărteze, că nu va fi bine de el.

— Om bun, moşicule; sunt călător, şi până una alta, aş voi să găsesc ceva de lucru.

Unchiaşul cel orb priimi bucuros să intre la dânsul în slujbă. Îl puse să-i ducă tumuliţa de oi la păşune; dară avu grijă a-i spune să nu care cumva să treacă peste hotarele moşiei lui, pe locul scroafei din lăcoviştea de lapte dulce, că va fi vai de capul lui, şi va pierde şi oile.

Fiul împăratului se făgădui că va asculta de cuvântul orbului; dară chiar în ziua dintâi trecu, şi oile, păscură iarba cea mare şi moale ca mătasea ce se afla pe moşia scroafei cu nesaţ. Când veni seara acasă, laptele ce deteră oile fu de-ajuns pentru amândoi, şi încă rămase. Orbul se minună şi zise fie-sei să se ia după dânsul a doua zi şi să vază d-a minune ce face argatul.

Cum plecă cu oile argatul în dimineaţa următoare, fata făcu precum îi zisese tată-său. El se duse drept, ca pe ciripie, tocmai pe moşia scroafei cu oile la păşune. Fata se sperie, dară se piti şi tăcu din gură, să vază ce se va întâmpla.

Ce să vedeţi d-voastră? Unde veni scroafa cu o falcă în cer şi cu una în pământ, şi năvală la argatul orbului să-l sfâşie, şi mai multe nu. Fiul împăratului sta ţanţoş cu paloşul în mână, şi se luară la luptă; şi lupte-se, şi lupte-se, până ce amândoi obosiră de abia se mişcau.

Atunci zise scroafa:

— Dac-ar fi cineva să-mi dea niţel lăstar de trestie şi un ciob de lapte din lăcoviştea mea de lapte dulce, ţi-aş arăta eu cum să cutezi a-mi călca hotarele.

— Dac-ar fi cineva să-mi dea şi mie un colac să-mbuc, şi o bărdacă de apă de izvor să beau, ţi-aş arăta şi eu ţie cine sunt eu, zise şi fiul împăratului.

Când, iacă fata unchiaşului celui orb, care privea la lupta lor, că vine şi dă fiului de împărat să îmbuce colacul ce şi-l luase ea, ca să aibă ce mânca la pândă, şi fuga se repezi de-i aduse şi o bărdacă de apă de la izvor. Flăcăul mâncă şi bău, şi prinzând putere, răsturnă pe scroafă, se puse călare pe dânsa, şi-i tăie capul.

Apoi o spintecă şi îngriji să nu scape iepurele. Puse mâna pe dânsul şi spintecând şi iepurele, prinse prepeliţa. Şi scoţând din rărunchii prepeliţei cei trei viermi, îi băgă în sân după ce le suci niţel gâturile.

Întorcându-se la unchiaş, îşi luă ziua bună de la orb şi de la fată, spuindu-le că în curând va afla despre dânsul, şi într-un suflet se întoarse la curtea zmeului.

Aci dacă ajunse îşi schimbă vestmintele, se făcu doftor, şi începu a striga:

— Leacuri de vânzare, leacuri!

Zmeul cu auzi, trimise de-l chemă, că lui nu-i prea era bine. De câteva zile, găinea aşa lâncezind. Nu-i era toţi boii acasă, vezi bine, că puterea lui se afla acum în sânul fiului de împărat. Se îmbolnăvise.

Dacă veni fiul împăratului şi îl întrebă zmeul de poate să-l facă sănătos, prefăcutul doftor îi spuse că se va însănătoşa, dacă se va scălda în lapte de iepe. Zmeul porunci numaidecât şi i se făcu o baie din laptele iepelor lui, pe care le pusese dânsul de le mulse. Când intră în baie zmeul, fiul împăratului mai răsuci o toană gâturile viermilor; iar zmeul odată sări în sus, zicând:

— Acum mi-e bine ca şi când eram la sânul mamei.

Şi dând doftorului daruri scumpe, îl pofti la masă.

Vezi că zmeul nu cunoştea cine era doftorul. Ospătându-se şi stând el la taifas, fiul împăratului întrebă pe zmeu:

— De ce treabă sunt bicele alea ce le ţii atârnate fiecare în cuiul său pe păretele din fund?

— Cu unul, răspunse zmeul, dacă voi plesni o dată, toate turmele mele se fac o nucă. Dacă voi plesni cu al doilea, toate coprinsurile mele se fac un măr. Iară cu al treilea bici când plesnesc la spatele oricărui lucru, îl schimb în stană de piatră şi când plesnesc cu el în faţă, se desface făcutul, şi vine la adevărata lui fiinţă lucrul împietrit.

Cum află despre asta fiul împăratului, ieşi afară şi suci de tot gâturile viermilor iară zmeul crăpă îndată.

Apoi luă bicele, plesni cu unul şi toate turmele şi cirezile zmeului le făcu o nucă, pe care o băgă în sân; şi plesnind cu altul, toate coprinsurile zmeului se schimbară într-un măr, pe care iarăşi îl băgă în sân. Şi luîndu-şi logodnica, se duse la orb, dară nu-l mai găsi, căci murise; luă deci cu dânsul pe fată; şi mergând la curţile babei, luă şi pe fata ce slujea zmeoaicei şi se întoarse cu toatele acasă la împăratul socrul lui.

Şi mergând în faţa carelor şi cailor care rămăseseră stane de piatră, de când răpise zmeul pe fata împăratului, plesni de trei ori în faţa lor şi se făcură la loc cum erau în ziua când merseseră la cununie ei şi toţi cei de prin căruţe.

Cele două fete ce le adusese cu sine fiul de împărat le dete de neveste fraţilor lui.

Şi se făcu o nuntă înfricoşată, d-alea împărăteştile, cum seamăn nu mai avu pe faţa pământului, şi se făcu o veselie de o ţinură minte cât trăiră locuitorii acelei împărăţii.

Am fost şi eu acolo şi am văzut toate chefurile, căci de n-aş fi fost, de unde aş fi ştiut eu să vă povestesc.

O lingură scurtă pe la nasul cui n-ascultă.

Cotoşman năzdrăvanu

A fost odată o pereche de oameni. Ei n-aveau copii. Într-o zi, fiind cu voie bună, zise bărbatul către femeie:

— Soro, de la mila lui Dumnezeu noi n-avem copii. Să mergem pe câmp şi ce vom găsi, aceea să ne fie copil.

— Bine zici dumneata, frate. Aşa să facem, dacă astfel ai găsit dumneata cu cale.

Vezi că ei trăiau bine şi nevasta nu ieşea din cuvântul bărbatului nici cât negru subt unghie.

Făcură o azimă, luară şi niţică legumă, le puseră la traistă şi plecară.

Aide-aide, mergând povesteau şi râdeau şi cu ochii în toate părţile căutau.

Când, iată că dete peste un pisoi, jigărit şi urduros; îl luară şi îl aduseră acasă. Îl îngrijiră şi îl crescură ca pe copilul lor. De ce trecea, d-aia se făcea mai frumos, până ce se făcu un cotoşman numai de drag să priveşti la el.

Nu mai putea de bucurie oamenii, căci aveau şi ei şi pe ce pune ochii în casa lor, când se sculau dimineaţa. Mai-nainte casa li se părea pustie.

Cotoşmanul era un pisic cuminte. Şoareci nu se mai stăveau prin casa aceea. Când şedeau casnicii la lucru, iarna, în nopţi d-alea lungile şi spuneau la snoave şi la ghicitori, cotoiul sta lângă dânşii şi torcea. Când stăpâna casei făcea la ciorap, pisoiul se juca cu ghemul. Dară nu-l încurca, ferească Dumnezeu. Cum făcea el, cum dregea, se juca aşa de frumuşel, încât ghemul nici nu se desfăşura, nici nu se încurca. Câteodată îl lua în lăbuţele lui de dinainte, ţiindu-l ca un om, şi se trântea cu el pe spate, altă dată îl făcea să se dea d-a rostogolul, lovindu-

l cu câte o labă şi se repezea după dânsul ca după şoareci.

Când stăpânul casei se juca cu dânsul, ferit-a sântul să-l zgârie, pare că-şi pilise ghearele. Când îl mângâia, cunoştea el că îl iubeşte, şi se întorcea şi el cu lăbuţele şi mângâia pe stăpânu-său, dară tot cu ghearele ascunse, o mângâiere lină ca mătasea.

Pe lângă acestea, era aşa de cuminte, încât casnicii îl lăsa să îngrijească de pui şi să le dea de mâncare; iară cotoşmanul nici nu se gândea să se dea la ei. El nu era de cei ce îşi bagă botul prin toate vasele. Cât despre oala cu smântână, nici pomeneală nu era să-l fi prins vreodată la ea, ori să dea cu praştia prin bucăţelele de friptură de pe grătar. Era un mâţoi cum nu este altul în ziua de azi.

Nu mult după aceasta, femeia se simţi îngreunată. Atunci să fi văzut bucurie pe casnici, încât nu-i ţinea pământul. Iară când fu la facere, născu un copilaş gras şi frumos şi sănătos.

Crescu copilul şi se făcu mare. Nu se despărţea de pisoi nici cât ai da în cremene. Amândoi se jucau, amândoi mâncau la masă, amândoi se culcau.

Părinţilor copilului nici nu le trecea prin minte să oropsească pe cotoşman. Ba încă îl îngrijea ca şi pe copilul lor, fiindcă – ziceau ei – a intrat cu noroc în casa lor, este ugurliu, adică dobândise un copilaş.

De la o vreme încoace, însă, văzură că dau îndărăt. Unde până aci era bilşugul în casa lor, acum ajunseră negustori grei ca fulgul pe apă, cum se zice. Cu toate acestea, perechea de oameni nici nu se gândea a cârti împotriva lui Dumnezeu. Ea era mulţumită că dobândise copil, şi alt nimic.

Mai trecu ce trecu şi amândoi bătrânii dară ortul popii, rămânând în urma lor casa toacă şi o sărăcie lucie.

Copilul se alese cu cotoşmanul. După ce văzu că nu mai are de nici unele, şi nici părinţi, se puse pe un plâns

de-ţi era mai mare jalea de dânsul. Atunci cotoşmanul îi zise:

— Stăpâne, nu te credeam aşa slab de înger. Eşti cu mine. Nu te întrista aşa de mult. Precum părinţii tăi a îngrijit de mine, aşa şi eu sunt dator să îngrijăsc de tine. Şi precum tu nu m-ai dezlipit de lângă tine, nici cât ai clipi din ochi, aşa şi eu nu mă voi dezlipi de tine până ce nu te-oi căpătui şi nu te-oi vedea om în rândul oamenilor.

Pasămite cotoşmanul era năzdrăvan. Băiatul însă rămase cu ochii bleojdiţi la dânsul, când îl auzi vorbind.

Plecară amândoi. Cotoşmanul înainte, băiatul după dânsul. Ajungând într-o pădure, găsiră o scorbură mare şi şi-o aleseră de locuinţă.

Cotoşmanul făcu un culcuş stăpânului său acolo numai din fulgi de pasări, de se cufunda în puf când se culca. Îi aducea de mâncare şi de băut. Îi ţinea de urât spuindu-i fel de fel de basme şi de snoave.

El îi spunea ce va să zică cântatul greierilor, ce însemnează săritura locustelor prin iarbă. Îl făcea să înţeleagă că dragostea între fraţi este nesfârşită ca apa fântânei ce curgea p-aproape de locuinţa lor. Când se plimbau amândoi prin câte un luminiş din pădure ori ieşeau la câmp, îi arăta toate floricelele şi i le spunea pre nume. Copilul nu se domirea de ce cocorii umblă înşiruiţi trâmbă, de ce rândunele se duc şi vin, de ce privighetorile cântă aşa de frumos; iară ciuhurezii, te apucă răcori de groază când îi auzi. Şi cotoşmanul îi spunea pe şart toate şi-l făcea să priceapă că aici, pe pământ, toate sunt cu rânduiala lor.

Scorbura o ţinea aşa de curată, încât ţi-era milă să calci pe acolo.

Nici că se stăvea vreo goangă măcar pe la ei pe acolo. Cotoşmanul nu lăsa pe băiat să puie mâna pe nimic. Toate el le făcea.

Băiatul se făcuse flăcău de însurat. Şi-i zise pisoiul:

— Stăpâne, acum ţi-a venit vremea să te însori.

— Bine, să mă însor, răspunse flăcăiaşul; dară eu n-am de nici unele. Sunt golan precum mă vezi: sula şi căciulă.

— De asta nu te îngriji, că este de mine îngrijită de mai-naite. Tu numai să faci ce ţi-oi zice eu. De azi înainte să ştii că te numeşti Mătăhuz împărat.

Nu trecu mult după acesta şi cotoşmanul se duse a căuta fată, să-şi însoare stăpânul. Se vede că el o ochise, căci se duse drept ca pe o ciripie la palaturile unui boier mare. Cum ajunse la poartă, se dete de trei ori peste cap şi se făcu om.

Iară dacă dete ochi cu boierul, el zise:

— Boierule, stăpânul meu, Mătăhuz împărat, mergând la vânătoare, nu întâlnea decât păsărele mititele

Nu era vânat
Vrednic de-mpărat.

El trecea înainte, lăsându-le să-şi vază de ouşoare.

— Şi ce trebuinţă am eu, oare, să ştiu dacă stăpânul tău, Mătăhuz împărat, n-avea noroc la vânat?

— Să-ţi tai cuvântul cu miere, boierule; dară dacă vei voi să mă asculţi până în sfârşit, vei afla că solia mea are să-ţi aducă veselie.

— Ei bine, vorbeşte cât vei voi, te ascult. Dară nu ştiu de ce, bag de seamă că în graiurile tale este ceva mierloit.

— Păreri, cinstite boierule. Precum vremea închisă zămisleşte visuri spăimântoase, aşa poate că voi fi având şi eu peri răi, şi te înşeală părerile.

— Bine, bine; sfârşaşte, precum ai început.

— Şi aşa, luminate boierule, cum îţi spuneam, stăpânul meu nu băga în seamă poşidicul de vânat ce-i

tot ieşea înainte. Răzbătu pădurea prin toate colţurile, dară părea că se vorbise toate lighionile ca să nu mai iasă de prin culcuşurile lor. Scârbit de prostia fiarelor sălbatice, ce stau pitulate, stăpânul meu hotărî să se întoarcă acasă. Când, deodată, pe piscul unui munticel ce se ridica semeţ din rărişţea pădurii, zări o căprioară sprintenă, cu ochii blajini. Fu de ajuns o uitătură, căci îi răpi inima. Stăpânul meu, Mătăhuz împărat, se ia după dânsa. Căprioara fugi, el după dânsa. Dară ea, mai iute de picior, îl lăsă pe urmă şi veni de se ascunse în culcuşul ăsta. Iară pe mine mă trimise să-i caut inima, şi să-i dau în mână pe hoţomana de căprioară. Pentru aceasta am venit la d-ta, şi te rog să-mi dai ajutor ca să mă întorc cu ispravă bună.

— Măi, da’ calendroi mi-ai mai fost! Stăpânul tău, Mătăhuz împărat, mult trebuie să fi căutat până să găsească un puşchi ca tine…

— De mine zi ce vei pofti, boierule; dară să nu cazi în ispită să te atingi de împăratul, stăpânul meu, că, uite, se face lucru dracului.

— Nici că m-am gândit la una ca asta. Dară împăratul, vânătorul tău, să vie să-şi caute căprioara.

Şi fiindcă vorba vorbă aduce, cotoşmanul şi boierul stătură la taifas şi se înţeleseră la cuvinte. Ei hotărâră ca să vie Mătăhuz împărat să dea ochi cu fata boierului.

Întorcându-se cotoşmanul la stăpânul său, îi spuse cum a izbutit în solia lui şi puseră la cale ca în sărbătoarea viitoare să meargă împreună.

Băiatul nu putea domiri cum de să meargă el aşa goloneţ. Iară cotoşmanul nu-i da răgaz să se gândească la d-alde-astea, ci îl luă cu vorba pe departe şi cu un cusur supţire îl făcea să priceapă că are să fie fericit.

Trecură zilele ca ziua de ieri şi veni sărbătoarea aşteptată.

Cotoşmanul luă pe stăpânul său şi plecă cu el în

peţit. Merseră ce merseră şi, ajungând într-o pădure, aproape de palaturile boierului celui cu fata, se opriră. Băiatul rămase adumbrit într-un crânguleţ verde, căci era gol pistol. Iară cotoşmanul o rupse d-a fuga spre curtea boierului celui mare. Cum ajunse, începu a striga cât îl lua gura:

— Săriţi, săriţi! ca ne-a jefuit hoţii.

Toţi cu totul ieşiră să vază ce s-a întâmplat. Cotoşmanul, abia răsuflând şi cu spaimă în faţă, zise boierului:

— Da’ bine, boierule, în coprinsul dumitale se poate ca ziua-n amiaza mare să ne calce hoţii?

— Unde? Cum? Ce s-a întâmplat? întrebă boierul.

— Ce să fie? Iacă tocmai când veneam cu Mătăhuz împărat, stăpânul meu, să-ţi vedem fata, o ceată de haiduci puse mâna pe noi, a jăfuit pe stăpânu-meu până la cămaşe, iară eu mă strecurai, şi pe ici mi-e drumul, alergai într-un suflet să-ţi dau de veste şi să cer ajutor de la d-ta. Abia, uite, am scăpat cu zilele.

— Bre! strigă boierul. Cum se poate una ca asta, ca să jefuiască hoţii, p-aproape de palaturile mele, pe Mătăhuzul tău împărat? Să sară cu mic cu mare într-ajutor!

— Acum este de prisos, boierule. Tâlharii au luat-o la sănătoasa. Mai bine dă-mi un rând de haine, ca să duc stăpânului meu şi să poată veni până aici. Cât pentru tălhari, fii pe pace, că va şti el ce să facă pentru dânşii.

Luă hainele ce-i dete boierul şi se întoarse la stăpânul său. După ce îl îmbrăcă şi-l învăţă cum să se poarte la boierul, plecă cu dânsul.

Ajungând, îi ieşi boierul înainte şi-l priimi cu toată cinstea.

Când fură în casă, Mătăhuz împărat se tot uita pe dânsul. Oamenii casei începură să şopoiască şi să-şi dea coate, zicând: ori că este prea fudul acest Mătăhuz

împărat, sau că este prost.

Cotoşmanul, băgând de seamă, zise boierului:

— Mă rog să nu-ţi fie cu supărare, dară stăpânul meu n-a purtat până acum aşa haine proaste.

Numaidecât boierul porunci să-i aducă altele, muiate numai în fir. Până una alta, cotoşmanul se dete pe lângă stăpânul său, şi pe furiş îi dete ghiold şi-i şopti la ureche ca să se ţie să nu se tot uite pe dânsul aşa ca proştii şi ca mojicii.

După ce se îmbrăcă cu hainele cele bune, el se ţinu bine şi nu se mai uită asupra lui; apoi intrară în vorbă şi se isprăvi treaba cu bine.

Şi nici că se putea altfel. Căci ginerele, deşi era Mătăhuz împărat, dară boiul lui cel măreţ, chipul cel bine făcut şi alb ca zăpada, trupşorul lui cel tras ca prin inel şi nalt ca un brad, făcea mai mult decât toată împărăţia şi decât toată boieria.

După ce se hotărî ziua de cununie, plecă. Până atunci bietul flăcău se frământa cu gândul ce o sa facă el şi unde o să-şi ducă mireasa.

Cotoşmanul nu-i dădu răspas să se mai gândească, ci cu fel de fel de glume şi snoave îi fura gândurile şi-l înveselea.

Când fu ziua hotărâtă pentru cununie, se duseră iarăşi amândoi. Boierul rămase încremenit. De unde se aştepta să vie cu oaste şi cu mărire ca un împărat, mă rog, îl văzu viind ca un cioflingar, şi începu a se îndoi şi a se codi să dea fata după dânsul.

Cotoşmanul mirosi îndată cam cum merge şiretenia şi luă pe boier d-oparte, zicându-i:

— Boierule, să nu-ţi fie paraxin unde ne vezi că am venit numai amândoi. Iaca, iaca, iaca, cum mergea treaba: curg foile de zestre ca ploaia la părinţii lui Mătăhuz împărat. Iară el nu voieşte nici în ruptul capului să ia pe alta, fără decât pe fata dumitale. Părinţii se

împotrivesc la una ca asta. Eu însă l-am îndemnat şi-l îndemn mereu să te aibă de socru. Vezi că ştiu eu ce ştiu. Casă ca a dumitale şi cinstită, şi lăudată, nu se mai găseşte pe lume; şi flăcău ca Mătăhuz împărat ba, ba, ba, mai rar. Apoi casă ce o să ţie astă păreche are să fie fără seamăn. Pentru aceasta şi stăpânul meu, ascultându-mă, s-a hotărât să o ia fără voia părinţilor şi să se tragă la moşiile lui, să trăiască acolo ca un boier mare.

— Frumos cuvintezi tu, dară eu ştiu că binecuvântarea părinţilor întăreşte casele fiilor.

— Dară mai este şi altă poveste, răspunse şi cotoşmanul. Cu sluta în vatră casa ajunge să fie cu uşa prin pod şi cu ferestrele pe sub pat. Mai bine:

Să munceşti
Şi să trăieşti,
Şi ce-ţi place să iubeşti.

— Cam ai dreptate, tu. Dară mă bate gândurile să mai amânăm nunta.

— Fie şi aşa. Nu mă împotrivesc. Eu însă te sfătuiesc să nu pierzi din mână un giuvaer ca acesta ce ţi-l trimite Dumnezeu. Norocul când pică omului, atunci să ştie să-l apuce şi să-l păstreze.

— Ei, aide, de! aide. M-ai biruit cu limbuţia ta.

Toate fiind gata, se cununară şi făcură o nuntă, de se duse vestea în şapte sate.

Trei zile şi trei nopţi ţinură veseliile. A patra zi trebuia să meargă cu nunta la moşiile lui Mătăhuz împărat.

Acesta se pierduse cu totul. Nu ştia ce să facă; nu ştia nici ce mai vorbeşte de ruşine.

Cotoşmanul se dete pe lângă dânsul şi îi zise:

— Ţine-ţi firea, omule, nu fi copil! Am îngrijit eu de toate. Ţie să nu-ţi pese de nimic. Să taci din gură şi să te

laşi să te ducă unde oi zice eu.

Mai veni niţel inima la loc lui Mătăhuz împărat, când auzi graiurile cotoşmanului. Nu se putea domiri însă cum va face el şi la ce moşii îl va duce.

Toate se puseră la cale. Toate erau pregătite pentru plecare. Ginerele şi mireasa se urcară în căruţă şi porniră. Cotoşmanul însă o apucă înainte şi zise vizitiilor să se ţie pe urma lui, că el îi va călăuzi.

Aşa făcură. Apucară pe câmpii unde mii de floricele împodobea pământul. Vântul abia adia şi clătina uşurel frunzele pomilor ce se afla ici şi colo în calea lor. Brotăceii orăcăiau în depărtare. Din când în când cucul cânta partea dreaptă. Păsările ciripeau; iară privighetorile prin crânguleţe înflorite trăgea nişte geamparale de-ţi lua auzul.

Cotoşmanul mergea înainte şi aşa de iute, încât căruţele nu se puteau ţine de dânsul. Aci pierea ca o nălucă, aci se învârtea înapoi şi făcea semn pe unde să apuce.

Pasămite, călăuzind, el făcea dresurile înainte. Întâlnind cirezile de vite ale unor zmei, el spuse văcarilor ce să zică, când îi vor întreba cineva ale cui sunt cirezile, că de unde nu, pieirea capului ce va cădea peste dânşii de la Dumnezeu va fi groaznică. Întâlnind turmele, spuse aşijderea ciobanilor ce să zică şi ei, căci de unde nu, Muma-pădurei îi va chinui băgându-le mâinile în căldarea cu jăratic, până vor muri, şi sufletele lor vor ajunge la munci nesfârşite.

Bieţii oameni, de spaimă, şi ştiind că gura nu-i ţine chirie, spuse celor ce îi întrebară, precum îi învăţase cotoşmanul, carele era în chip de om.

Ajungând căruţele, oamenii miresei întrebară pe văcari, când văzură sumedenia de cirezi:

— Ale cui sunt cirezile astea, fârtaţilor?

— Ale cui să fie? răspunseră văcarii, iacă ale lui

Mătăhuz împărat.

Se minunară toţi de bogăţiile acestui împărat. Mergând mai-nainte, dete de nişte turme de oi. Şi atâtea de multe erau, încât nu le putea coprinde cu ochii. Întrebând:

— Ale cui sunt aste turme, prietenilor?

Ciobanii răspunseră:

— Ei, Doamne! Ale cui să fie? Ale lui Mătăhuz împărat sunt şi încă astea nu-s nimic!

Când auziră una ca aceasta, toţi se loviră cu mâna peste falcă. Ei nu mai putură să-şi stăpânească mirarea şi fericirea pe mireasă că a dat peste un bărabt aşa de june, frumos şi bogat.

Iară Mătăhuz împărat tăcea mâlcă şi înmărmurit de cele ce vedea. Auzea şi i se părea că visează, iară nu că sunt aievea cele ce se arătau ochilor lui.

Cotoşmanul se mândrea şi se fălea cu bogăţiile stăpânului său. Când, iară nu se mai văzu. Nu se ştiu ce se făcu. Pare că intrase în pământ.

El însă dete o repezitură înainte. Şi ajungând la palaturile zmeilor, pe ale căror moşii erau, le zise cu grai îngrozit:

— Fugiţi, zmeilor, şi vă ascundeţi, că iată că vine Ilie, Pălie, să vă potopească, să vă pârjolească, şi după el Luceflenderu, să vă ia suflengheru.

Răcori de groază cuprinse pe zmei când auziră pe neaşteptate o veste aşa de primejdioasă. Nu ştia încotro să se dea d-oparte până va trece acest pârjol ce le spunea cotoşmanul.

Acesta se prefăcu a le fi prieten şi a le da sfaturi bune. Vorbele lui atâta îi ameţise, încât de spaimă pare că le luase pânza de pe ochi şi se pierduseră cu totul.

Atunci le zise cu grăbire şi cu o prefăcută grijă:

— Veniţi, veniţi mai iute încoa, să vă ascunz eu în şira asta de paie din bătătură.

Bieţii zmei atâta se speriaseră, încât nu mai ştiau ce face. Se lăsară să-i ia şi să-i ascunză.

Cotoşmanul îi băgă în şira de paie, şi îi dete foc. Îndată văpaia se urcă până la cer, iară bieţii zmei ţipau de usturime în para focului, de să le plângi de milă. Ţipară ce ţipară, dară o dată cu focul li se stinse şi lor glăsciorul şi se făcură scrum.

Atunci iaca şi nunta intra pe poarta palatului. Slugile spuseră şi ele după cum le învăţase cotoşmanul, că palaturile astea sunt pe moşiile lui Mătăhuz împărat.

Când intrară în palat, ce să vezi dumneata? Bogăţia de pe lume era acolo. Păreţii numai în aur poleiţi. Pardoseala era de cleştar, iară învălitoarea era de acioaie şi de plumb.

Se mai minunară o toană oamenii ce însoţiră pe mireasa.

După ce se aşezară tinerii, oamenii se întoarseră la boier şi-i povestiră tot ce văzură. Boierul nu se căi că şi-a dat fata lui Mătăhuz împărat. Iară acesta se mira de unde şi până unde să-i vie lui acea bogăţie. Trăiră în pace şi în veselie perechea nuntită şi or fi trăind şi astăzi, de n-or fi murit.

Ţugulea fiul unchiaşului şi al mătuşei

A fost odată un moş şi o babă. Ei erau săraci de n-aveau după ce bea apa. Când mălai aveau, n-aveau sare; când aveau sare şi mălai, n-aveau legumă. Trăiau şi ei de azi pe mâine. Ei aveau trei copii, trenţăroşi şi nespălaţi, ca vai de ei. Cel mai mic se vedea a fi mai isteţ decât cei doi mai mari, dară era olog de amândouă picioarele. El se numea Ţugulea.

Ei se învecinau cu Zmeoaica pământului. Această zmeoaică era aşa de rea, încât nimeni din vecinii ei n-avea pace de dânsa. Ea le călca moşiile şi le făcea fel de fel de neajunsuri.

La naşterea lui Ţugulea, când a venit ursitoarele, s-a întâmplat să fie p-acolo şi Zmeoaica pământului. Ea auzise cum îl ursise şi, de pizmă, mai în urmă, îi luă vinele şi d-aia era el olog.

Din acestă pricină, şi fiind şi săraci, unchiaşul cu mătuşa şi copiii lor ajunseră de râsul tuturor megiaşilor din sat. De bietul Ţugulea însă râdea şi chiar fraţii lui.

După ce se mai măriră copiii, Ţugulea zise într-o zi mă-sii, faţă cu fraţii săi:

— Mamă, am auzit că dumneata ai un frate bogat, care locuieşte în alt sat. De ce nu te duci la dânsul să ceri o mârţoagă de iapă, pe care să ieşim şi noi la vânat, că mi s-a urât clocind acasă pe vatră?

— Ia nu mai trăncăni şi tu de acolo, Ţugulea ologu, îi ziseră fraţii râzând, mai bine mama noastră să se ducă la unchiul să ceară pentru noi doi cai, căci noi suntem vrednici a încăleca şi descăleca.

Ţugulea înghiţi ruşinea, plecă capul în jos şi tăcu.

Muma, tot mumă. Se duse la frate-său şi ceru doi cai pentru fraţii cei mari şi o iapă pentru Ţugulea.

Frate-său îi dete bucuros, mai cu seamă de milă pentru Ţugulea, ca să poată umbla şi el.

Nu mai putură de bucurie fraţii când le aduse mă-sa caii.

Ţugulea nu se putea mângâia pentru că era olog şi nu ştia cum să facă să se înzdrăvenească.

După câteva zile Ţugulea zise că ar dori să meargă şi el cu fraţii lui la vânătoare.

Râseră fraţii de el. Apoi dacă se rugă şi mă-sa de ei, îl luară şi pe dânsul. Se gătiră şi plecară. În pădure se mirau fraţii cum face Ţugulea de nimereşte aşa de bine vânatul pe care punea el ochii. Nici o săgeată nu se ducea în vânt degeaba. Toate intrau în carne.

Trei zile şi trei nopţi zăboviră la vânătoare.

În a treia noapte, Ţugulea visă un vis ce-i plăcu. Se făcea că el era într-o grădină frumoasă, frumoasă ca un rai. El şedea acolo, într-un colţ, trist şi mâhnit că nu putea umbla, să se bucure şi el de frumuseţile acelei grădini. Păsările cântau de se spărgeau. Frunzele de pomi fâşâiau de adierea vântului şi florile răspândeau un miros de te îmbăta. Se uita cu jind la toate astea, căci nu putea să se desfăteze şi el. Atunci ridicând ochii în sus, se rugă lui Dumnezeu să-i ia viaţa mai bine, decât să trăiască în aşa ticăloşie.

Pe când se făcea că se roagă, deodată i se arătă dinainte o zână aşa de frumoasă şi de blândă, cum nu mai văzuse el în viaţa lui aşa fiinţă. Şi se făcea că-l întreabă, zicându-i:

— De ce te căineşti băieţele şi te amărăşti?

— Cum nu m-aş căina şi nu m-aş amârî, zână a frumuseţelor, se făcea că zise el, iată sunt olog, şi din această pricină am ajuns de batjocura tuturor băieţilor din sat.

— Lasă, dragul meu, nu mai plânge, că ei nu ştiu ce fac, se făcea că mai zise zâna. Tu ai să te tămăduieşti şi o să ajungi împărat.

— Nu-mi trebuie mie împărăţie. Eu aş fi bun bucuros, numai să pot umbla. Dară asta n-o să se poată, căci, uite, parcă n-am vine în picioare.

— Ba o să se poată, se făcea că adaose zâna cu vorbă apăsată. Tu ai avut vine; dară ţi le-a luat Zmeoaica pământului de când erai mic. Ţine chimiraşul ăsta. Când vei fi încins cu el, ce vei voi, te faci, dacă t-ei da de trei ori peste cap. Sileşte-te de-ţi ia vinele de la zmeoaică.

Luă chimiraşul; dară când ridică ochii şi voi s-o întrebe cine era ea, de are milă de dânsul, ia pe zâna de unde nu e! Parcă intrase în pământ.

Iară el o dată se deşteptă. Se pomeni cu chimiraşul în mână.

Se încinse cu el, se dete de trei ori peste cap, gândind să se facă o pasăre, şi îndată se făcu. Se dete iară de trei ori peste cap şi se făcu om la loc.

Cât p-aci să se piarză de bucurie, dară se stăpâni. Încinse chimirul pe piele ca să nu se vază şi se feri d-a spune fraţilor ceva.

Pasămite, zâna aceea era ursitoarea lui cea bună.

După ce se făcu ziuă, se întoarseră cu fraţii lui la bordeiul lor, şi aduseră mulţime de vânat.

Peste câteva zile plecară iară. Dând caii la păşune,

fraţii cei mari ziseră lui Ţugulea să păzească el caii, căci dânşii sunt obosiţi.

Cum se culcară şi adormiră.

Ţugulea priponii caii, apoi, dându-se de trei ori peste cap, se făcu o albină şi pleca înspre miazănoapte încotro şedea Zmeoaica pământului.

După ce ajunse acolo, zbârn! în sus, zbârn! în jos, intră în casa zmeoaicei şi ascultă ce vorbea cu zmeii, ginerii săi, şi cu zmeoaicele, fetele sale.

Între altele, auzi zicând zmeoaica bătrână:

— Ia vedeţi, fetelor, mai şade vinele alea ale lui Ţugulea în cutia în care le-am aşezat eu după sobă?

— Mai şade, răspunse zmeoaica cea mică, azi le-am văzut, nu mai departe.

— Iaca, voi o să vă duceţi la casele voastre, zise bătrâna cea zbârcită; să ştiţi, să vă temeţi de Ţugulea ăsta, afurisitul; căci şi mie mi-e frică de dânsul, măcar că i-am luat vinele.

Tot de la dânsele mai auzi Ţugulea că peste câteva zile are să se facă nunta zmeoaicei celei mici, şi pentru veseliile de nuntă trebuindu-le vânat, zgripsoroaica scofâlcită împărţi pe fiecare din gineri pe unde să vâneze.

Îi fu destul pentru astă dată că auzise şi atât.

Când se întoarse la fraţii săi, începuse a intra alba în sat.

— Sculaţi, fraţilor, le zise el, că iată ne-a luat ziua de pe urmă.

— De ce ne-ai lăsat să dormim atât de mult? îi ziseră fraţii, dojenindu-l.

El tăcu din gură.

Se sculară ei şi plecară după vânat, apoi se întoarseră acasă.

Ţugulea acum se culca afară în toate nopţile, şi tot plănuia cum să facă să-şi ia vinele. El se ducea mereu pe

la zmeoaică, fără să ştie cineva, şi pândea vreme cu prilej când să-i vie bine să-şi ia vinele.

Într-o seară se făcu muscă, intră pe coş în cămara unde era cutia cu vinele, pe când zmeoaica nu era acasă; aci dacă intră se făcu om, luă vinele din cutie şi le puse la picioarele lui. Cum le puse, se lipi, parcă fusese acolo de când lumea. Se făcu iară muscă şi plecă acasă.

A doua zi, noaptea, trebuia să meargă zmeii la vânat pentru nuntă.

Ţugulea se duse mai întâi în calea zmeului celui mai mare. Când se apropie de el, calul zmeului începu a sforăi; dară zmeul îi zise:

— De! cal de paraleu, că doară nu va fi adus cioara osciorul şi vântul perişorul lui Ţugulea pe aici, căci vinele lui sunt la soacră-mea după sobă.

— De unde ştii tu aşa bine? îi zise Ţugulea. Dă-te jos să ne vedem şi să ne luptăm.

Zmeul, cum îl văzu, îngheţă sângele într-însul. Se apucară la luptă în buzdugane, dară Ţugulea cum aduse buzduganul său şi lovi pe zmeu, îi luă mirul, apoi îi tăie capul, îi luă calul si armele şi plecă înaintea zmeului celui mijlociu. Asemenea îi făcu şi lui. Apoi plecă înaintea zmeului celui mic.

După ce se întâlni cu zmeul cel mic, se luă la luptă şi cu dânsul. Se bătură întâi în buzdugane, buzduganele se sfărâmară; se luptară cu suliţele, acestea se rupseră; se apucară apoi în săbii, a zmeului se frânse. După aceea se luară la luptă dreaptă, se luptară ce se luptară şi, înfrângând pe zmeu, îi tăie şi lui capul. Îi luă şi lui armele şi calul şi plecă acasă cu dânsele.

Când ajunse se crăpa de ziuă; legă caii şi puse bine armele zmeilor.

Apoi sculă pe fraţi să meargă la vânat. Când văzură fraţii caii se minunară. Îl întrebară, dară el nu voi să le spuie nimic, zicând că nu ştie.

Încălecară fraţii pe caii zmeilor şi porniră. Ţugulea însă încălecă pe calul zmeului celui mic, căci era mai vânjos.

Zmeoaica, văzând că întârzie ginerii, zise fiicelor sale:

— Asta nu e lucru curat. Ia vedeţi vinele lui Ţugulea sunt ele unde le-am pus eu?

— Ba nici ca cât, îi răspunseră fetele, după ce căutară.

— Bărbaţii voştri trebuie să fie răpuşi. Ţugulea a făcut pozna. Duceţi-vă în pădure pe unde are a trece el şi faceţi precum v-am zis.

Ţugulea, trecând cu fraţii săi prin pădure, văzu o vie cu struguri. El simţi că asta nu poate să fie lucru curat. Cum de nu mai văzuse el astă vie în pădure?

Frate-său cel mai mare vru să ia un strugure. Ţugulea îl opri. Apoi descălecă, scoase paloşul şi începu a tăia la viţe. Deodată începu a curge din viţele tăiate nişte sânge negru ca păcura. Fraţii se mirară de aceasta.

Apoi, încălecând ei, porniră. Merseră ce merseră şi dete peste o livede cu pruni. Ţugulea nu lasă pe fratele cel mijlociu să ia prune, ci făcu ca şi la vie, şi din prunii tăiaţi curse iară sânge.

După ce mei merse, dete peste o fântână. El ştia că prin acea pădure nu era nici o fântână. Nu lăsă pe fraţi, să bea apă. Ci luând suliţa, înţepă fundul fântânei de mai multe ori, şi deodată începu a gâlgâi un sânge mohorât şi cu rea duhoare. Gâlgâia ca dintr-o vacă.

Acestea erau fetele zmeoaicei, care voiau să otrăvească pe Ţugulea, feciorul moşului şi al mătuşei.

Mergând ei împreună, Ţugulea zise fraţilor săi:

— Ia uitaţi-vă, fraţilor, de vedeţi ce este, că nu ştiu ce mă dogoreşte.

— Ce să fie! răspunseră fraţii uitându-se, iacă un norişor roşu, vine după noi ca vântul.

— Aia este zmeoaica bătrână, măi, zise el. Vine după mine. Voi împrăştiaţi-vă care încotro şi vă duceţi acasă, ca să nu vă aflaţi în calea ei, căci vă face mici fărâmi.

După ce se despărţiră, Ţugulea intră într-o peşteră să se adăpostească până va trece zmeoaica. Urgisita de zmeoaică, unde venea, măre, venea turbată de mânie, trecu ca fulgerul pe lângă peşteră şi apucă înainte, că nu vedea cu ochii de cătrănită ce era.

Ţugulea îndată ieşi din peşteră, încălecă şi pe ici ţi-e drumu. O luă la sănătoasa înapoi spre răsărit şi merse, şi merse, până ajunse la curtea unui împărat care de douăzeci de ani lucra un zid nalt foarte, ce cădea înspre partea moşiei zmeoaicei, nici el, vezi nu avea pace de dânsa, şi tocmai atunci îl isprăvise.

Cum ajunsese acolo Ţugulea, spuse împăratului că omorâse pe ginerii şi pe fetele zmeoaicei. Apoi îi zise să dea poruncă grabnică la toţi fierarii ca să-i facă îndată o măciucă de fier mare cu care să omoare şi pe zmeoaica bătrână.

Împăratul priimi bucuros să facă Ţugulea orice o şti el numai să se scape de blestemata de zmeoaică.

Ţugulea puse de făcu o gaură în mijlocul zidului cetăţii, apoi porunci şi se aduse o grămadă de bucăţi de lemne, cărora le dete foc în mijlocul cetăţii; în acel foc puse măciuca de fier ca să arză să se facă roşie.

Zmeoaica, după ce alergă într-o parte şi într-alta şi nu găsi pe Ţugulea, miroşi ea că trebuie să fie la împăratul cel cu zidul mare. Se întoarse şi să te ţii, pârleo! într-un suflet ajunse, căzând lângă zid de osteneală şi amărăciune. Apoi se sculă cum putu şi vru să sară peste zid. Sări, însă în sec. Dacă văzu că-i este peste putinţă a sări pe deasupra zidului, se urcă până la gaura ce o facuse Ţugulea şi începu a sorbi, voind să înghiţă totul ce era în cetate.

Împăratul şi oamenii din cetate se păreau a fi scrişi

pe părete, atât îi înmărmurise frica. Ţugulea nu-şi pierdu cumpătul ci, cu măciuca roşie ca focul şi ţiind-o de coadă, merse la gaură. Când sorbi o dată zmeoaica, trase măciuca arsă tocmai în inimă.

O dată răcni zmeoaica zicând:

— M-ai mâncat friptă, Ţugulea! şi muri pe loc.

Împăratul, boierii şi locuitorii acelei împărăţii mulţumiră lui Dumnezeu că i-a scăpat de zmeoaică, de fetele şi de ginerii ei, căci multe rele le făceau; iară mântuitorului lor îi ziseră: „Ţugulea viteazul şi înţeleptul”. După aceea, împăratul ridică pe Ţugulea la mare cinste.

Ţugulea trăi acolo câtva timp ca în sânul mă-sii. Dară nişte zavistioşi de boieri băgă în inima împăratului frica că Ţugulea odată, odată are să-i ia ţara.

Cum auzi unele ca acestea, împăratul se gândea ce meşteşug să facă ca să scape de el. În sfârşit ascultă poveţele celui mai pizmătăreţ din boierii cei bătrâni.

Trimise şi chemă pe Ţugulea. El veni.

— Ţugulea viteazul, zise împăratul, Sfatul împărăţiei mele a găsit cu cale să te duci la împăratul stririlor, în peţit, să-i ceri fata pentru mine.

— Dacă Sfatul împărăţiei a găsit cu cale, eu sunt gata să mă supui, răspunse el.

— Apoi pe când hotărăşti ziua plecărei?

— Când ar fi după mine, şi mâine.

Îi gătiră cărţile ce trebuia să le ducă Ţugulea, îi dete bani şi porni, după ce îşi luă ziua bună de la împărat şi boieri, iară gloatele îl petrecură până afară din cetate şi se uitară după dânsul până nu-l mai zăriră.

Ţugulea se duse mai întâi de se întâlni cu fraţii lui. Le spuse şi lor cum a omorât pe zmeoaica cea bătrână, apoi le făcu cunoscut şi treaba cu care l-a însărcinat împăratul. Le dete şi lor niţei bani ca să-i ducă părinţilor, apoi se îmbrăţişară şi plecară.

Fraţii lui Ţugulea începuse a se uita la el cam chiondorâş. Ei nu se puteau învoi cum de Ţugulea să ajungă să le facă lor ruşine. Ei mai mari şi să rămâie mai pe jos decât el, ca nişte bobleţi.

Ducându-se Ţugulea la treaba lui, întâlni în cale pe un om care striga că moare de foame. Se apropie de dânsul să vază ce fel de om este acela. Când, ce să vază? un om ca toţi oamenii umbla după şapte pluguri ce ara şi din gură nu mai tăcea.

— Ce voinic mare eşti tu, omule, de mănânci brazdă de şapte pluguri şi tot strigi că mori de foame? îl întrebă Ţugulea ca p-un prieten.

— Eu nu sunt voinic, răspunse flămândul, ci voinic este Ţugulea, feciorul moşului ş-al babei, care a omorât pe zmeoaică, pe fetele şi pe ginerii ei.

— Eu sunt acela, îi zise Ţugulea.

—EDacă eşti tu, ia-mă şi pe mine cu tine, că poate ţi-oi prinde bine la ceva.

Îl luă şi plecară. După câteva zile de călătorie, dete peste un alt om, în gura căruia curgea apa de la nouă fântâni şi tot striga că moare de sete.

Îl întrebă şi pe acesta ca şi pe flămând. Şi dacă căpătă un răspuns care semăna cu al flămândului, îl luă şi pe acesta cu sine, şi plecă mai departe.

Se duse, se duse şi iară se mai duse. Iară când fu să treacă nişte munţi, întâlni un alt om, cu două pietre de moară de picioare, care sărea din munte în munte şi când fugea, iepurele pe spinare netezea, şi striga că n-are loc unde să fugă.

Ţugulea îl întrebă ca şi pe ceilalţi, iară omul răspunse tot ca ei. Îl luă şi pe acesta şi porni înainte cu Dumnezeu.

În calea lor mai întâlni un om cu o mustaţă albă şi cu alta neagră, îmbrăcat cu nouă cojoace şi striga că moare de frig, deşi era pe la nămiezi şi soarele ardea ca în luna lui cuptor.

După ce îl întrebă şi el voi să meargă cu dânsul, Ţugulea îl luă şi pe acesta, şi înainte, tot înainte şi înapoi nu se uita.

Merse ce mai merse şi, când fu pe la amurgit, întâlni un om care se uita în sus cu un arc în mână. Ţugulea îl întrebă:

— Da' ce faci acolo, omule?

— Ce să fac, răspunse el, iaca un ţânţar a ajuns tocmai la vântul turbat şi voi să-l dobor d-acolo cu săgeata mea.

— Voinic trebuie să fii, omule, îi zise Ţugulea, dacă tu poţi să vânezi un ţânţar pe care noi nu-l vedem.

— Ce are a face! Voinic este Ţugulea, fiul moşului şi al babii, care a omorât pe zmeoaica cu fetele şi cu ginerii ei cu tot, zise omul.

— Eu sunt, răspunse Ţugulea.

— Dacă eşti tu, ia-mă şi pe mine cu tine, că poate ţi-oi prinde bine la ceva.

După ce mai merse ce merse, ajunse în nişte văi foarte frumoase de unde se întindea nişte munţi împodobiţi cu copaci şi cu o verdeaţă care desfăta inima, şi acolo dete peste un om, care nu ştiu ce tot bombănea el din gură şi când ameninţa cu toiagul ce ţinea în mână, pe dată se făcea câte o sută de păsărele.

Apoi dacă îl întrebă Ţugulea cu ce vitejii face el minunile astea, el răspunse că Ţugulea este viteaz care a făcut atâtea şi atâtea voinicii.

Aflând omul că vorbea cu Ţugulea, s-a luat şi el după dânsul, ca şi ceilalţi.

Şi merse cu toţii, merse, merse ca cuvântul din poveste ce d-aci înainte se găteşte, şi pe unde ajungea întreba de împăratul stririlor. Pe la cetăţi şi sate, pe unde mâneau ei noaptea, toţi îi conăceau şi îi găzduiau când auzeau de numele lui Ţugulea.

Iară când fu într-un a din dimineţi, zăriră turnurile

cetăţii unde locuia împăratul stririlor. Întinseră piciorul la drum şi când era înde seară, ajunseră şi ei la porţile cetăţii.

A doua zi se sculară, pe ochi mi se spălară, se îmbrăcară, se scuturară şi pe Domnul lăudară, că le-a ajutat de au ajuns vii, nevătămaţi.

Spuse Ţugulea tovarăşilor săi pentru ce a venit, iară ei răspunseră că dacă împăratul nu va voi să-i dea fata de bună voie, apoi o vor lua-o ei cu nepusă în masă, că doară nu sunt ei de florile mărului cu Ţugulea viteazul.

După ce a dat împăratului cărţile ce adusese Ţugulea, acel împărat îi zise:

— Sunt gata a-ţi da fata, dacă îmi vei săvârşi cu bine slujbele cu care am să te însărcinez; iară de nu, unde îţi stau picioarele îţi va sta şi capul. Aceasta să o ştii. Îţi dau soroc până mâine să te gândeşti, dacă te încumeţi ori ba.

— Mă încumăt, luminate împărate, îi răspunse Ţugulea. Porunceşte.

— Până mâine dimineaţă să-mi mănânci nouă cuptoare de pâine, îi porunci împăratul.

— Să se puie la cale coacerea lor cât mai curând, răspunse Ţugulea.

Hotărâră când să vie să înceapă a mânca. Se puseră şi paznici care să ia aminte.

Pe seară veniră cu toţii. Apoi uitându-se la Flămândul, Ţugulea îi zise:

— Să te vedem, nene Flămândule.

— Las’ pe mine, răspunse acesta. Luaţi-vă câte o pâine, ca să aveţi şi voi ceva gustărică.

Şi începând a arunca câte zece pâini în gură şi a le înghiţi, sfârşi cuptoarele până la miezul nopţii. Parcă arunca după spate. Mai adună şi codriceii ce mai rămăseseră de la tovarăşi, îi înghiţi şi pe aceştia şi începu a striga:

— Mor de foame! mor de foame!

Strejarii, care rămaseră ca nişte bostromengheri, uitându-se cum piereau pâinile, se duseră de spuse împăratului despre cele întâmplate.

Se minună şi împăratul. Apoi zise să-i aducă nouă buţi de vin şi porunci lui Ţugulea să le bea până în ziuă.

Ţugulea zise Setosului:

— Pe dânsele, nene Setos.

— Numai atât? întrebă el.

Trase cepurile la câteva buţi dodată, şi pe toate le înghiţea de părea că intră vinul în pământ.

După ce le isprăvi, începu şi el a striga:

— Mor de sete! mor de sete!

Împăratul începu a se îngrijura când îi spuseră strejarii cele ce se întâmplară şi începu a încălzi cuptorul cel mare cu nouă cară de lemne.

Dând poruncă lui Ţugulea a intra în cuptor, el se uită la Frigurosul şi-i zise:

— A venit şi vremea ta, nene Mustăţio.

— Cum o să vă pui să faceţi niţele cuie, clănţănindu-vă dinţii! răspunse el.

Şi în adevăr, cum ajunse la cuptor, carele era roşu ca para focului, puse mâna pe mustaţa lui cea albă, smulse câteva fire dintr-însa şi le aruncă în cuptor. Deodată la gura cuptorului se făcu brumă. Apoi intrară în cuptor toţi megiaşii lui Ţugulea cu dânsul împreună şi începură a striga că le degeră.

Când veni împăratul şi văzu, se luă de gânduri cu Ţugulea ăsta năzdrăvanu.

Şi cerând ei, împăratul porunci de mai aduse nouă cară de lemne, le dete foc, dară parcă ardea pe gheaţă.

Împăratul acela avea o paţircă de fată slujitoare, care se lua în goană cu ogarii.

Porunci lui Ţugulea să trămiţă şi el pe cineva din ai săi ca împreună cu fata să se ducă la Fântâna Ielelor, să aducă câte două urcioare de apă. Dacă omul său va veni

înainte, îi va da pe fie-sa; iară dacă slujitoarea lui va veni mai-nainte, să ştie că pe toţi megiaşii lui îi pune în ţeapă şi pe dânsul într-una mai sus decât pe toţi.

Ţugulea priimi. Apoi uitându-se la soţul său cel cu pietrele de moară de picioare, îi zise:

— Ce zici tu, verişcane, umflăm noi fata, ori ne odihnim în vârful ţepelor?

— Să cercăm şi noi, poate că vom lăsa frigările alea pe seama împăratului.

Omul cu pietrele de picioare şi fata fugătoare porniră împreună, fiecare cu câte două urcioare, şi aide, aide, de vorbă, ajunseră la Fântâna Ielelor.

Aci, fata umblă cu şmecherii. Şi cum era şi cam nurlie, mâglisi pe omul cu pietrele de picioare şi îl înduplecă să se puie cu capul în poala ei, până s-or mai odihni niţel, şi să-i caute în cap. Tot căutându-i în cap, el adormi. Fata cum îl văzu că adormi bine, luă o căpăţână de cal uscată ce era acolo alăturea, îi puse capul binişor pe dânsa, îi vărsă urcioarele lui, ia p-ale ei şi o plecă la sănătoasa. Nici drumul ei, nici picioarele ei.

Ţugulea cu ai săi sta pe o măgură şi se uita înspre locul de unde trebuiau să vie cei trimişi să aducă apă. Când, vede pe fată. Unde venea, măre, venea ca vântul. Omul nu se vedea, nu se auzea. Atunci zise săgetătorului celui dibaci:

— Ia te uită, fârtate, de vezi ce face megiaşul nostru.

— Doarme cu sforăitele, răspunse acesta, cu capul pe o căpăţână de cal mort şi uscată.

Unde întinde arcul, dădu drumul săgeţii, şi tranc! drept în căpăţâna de cal lovi, de sări cât colo de sub capul omului. Acesta odată sări în sus, şi ia pe fată de unde nu e.

Umplu urcioarele numaidecât. Apoi ca gândul porni sărind câte zece conace dodată; ajunse pe fată tocmai la poarta palatului şi, trecând pe lângă dânsa, îi sparse şi

urcioarele cu pietrele de la picioarele lui.

Când duse urcioarele sus la împăratul, acesta întrebă:

— Dară fata unde a rămas?

— Vine pe urmă, îi răspunse Ţugulea.

Ajungând şi fata şi mergând şi dânsa la împăratul îi spuse toată şiritenia.

Împăratul toată noaptea n-a putut să doarmă, frământându-se de gânduri. A doua zi, unul din sfetnici, care ştia păsul împăratului, veni şi-i spuse ce să mai zică lui Ţugulea să mai facă. Plăcu împăratului sfatul şi, chemându-l, îi zise:

— Ţuguleo, mi-ai făcut tot ce ţi-am poruncit, încă o slujbă mai cer de la tine şi apoi pace.

— Porunceşte mai degrabă, împărate, căci poate să se supere împăratul ce m-a trimis de atâta zăbavă, şi aceasta n-aş voi-o nici în ruptul capului.

— Să-mi faci să nască într-o noapte 50 de femei sterpe!

— Ce mai treabă! zise Ţugulea. Să se aducă numaidecât la faţa locului.

Porunci împăratul de aduse cincizeci de femei şi le-a băgat pe fiecare în câte o cămară. Ţugulea ridică ochii către vrăjitor şi zise:

— Arată, Învăţatule, ce poate toiagul tău cel plin de vrăji.

— Putea împăratul să dea porunci mai grele de făcut; aceasta este jucărie, răspunse el.

Şi intrând în camările femeilor, bomboni la fiecare câte ceva din gură, şi pe fiecare le lovi uşor cu toiagul pe spinare, apoi ieşi. Una după alta ele născură până dimineaţă.

Când veni împăratul a doua zi şi auzi orăcăitul copiilor de-i împuiase urechile, se luă cu mâinile de păr şi plecă îndată. Când să pâşească pragul porţii de la aceste

case, ca să se ducă la palatul lui, vrăjitorul îl atinse şi pe dânsul cu toiagul, şi îndată se pomeni cu câţiva boboci de raţă măcăind după dânsul.

Râseră şi împărăteasa şi sfetnicii când văzură pe împăratul cu bobocii după dânsul.

Iară el se spăimântă de poznele ce făcuse Ţugulea şi, nemaicutezând să-i mai dea vreo poruncă, otărî să-i dea fata.

După ce se pregătiră tot ce trebuia de drum, Ţugulea luă pe fata împăratului şi porni, petrecându-i împăratul cu toată sila lui, cu trâmbiţe şi cu buciume, cu tobe şi cu surle până afară din cetate.

Şi luându-şi ziua bună de la împăratul, Ţugulea îşi cătă de drum, lăsând pe fiecare din megiaşii săi pe la locurile de pe unde îi luase.

Mergând el, băgă de seamă că fata împăratului stririlor era tristă. Iară dacă o întrebă care să fie pricina de stă tristă, ea îi răspunse:

— Sunt în stare să-mi fac seamă singură, dacă voi cădea în mâna împăratului celui ce te-a trimis pe tine, şi nu m-ăi lua tu.

Îi plăcu lui Ţugulea vorbele astea şi îi merseră tocmai la inimă. N-avea însă ce face. Trebuia să se ţie de cuvântul ce dase celui ce l-a trimis.

Pe drum văzu un vultur. Ţugulea trase o săgeată din tolbă, o aşeză la arc şi îl luă la ochi. Vulturul îi zise:

— Nu da, Ţugulea viteazu, că mult bine ţi-oi prinde când vei fi în nevoie şi te vei gândi la mine.

Ţugulea îl lăsă şi plecă înainte. Ajungând într-o pădure mare şi înnoptând, a mas acolo. Făcu un foc mare şi se puse a se odihni. Când fata, dodată, strigă speriată:

— Ursul!

Ţugulea, de unde şedea şi începuse a aţipi lângă foc, o dată sări drept în sus, puse mâna pe arc şi pe paloş;

cum văzu ursul, îl luă la cătare cu o săgeată. Ursul însă stătu locului şi începu a striga:

— Nu mă omorî, Ţugulea viteazul, ci mai bine scoate-mi steapul ce mi-a intrat în labă, că mult bine ţi-oi prinde şi eu când vei fi vrodată în nevoie şi te vei gândi la mine.

Ţugulea se opri, iară după ce veni ursul la dânsul, se căzni până ce îi scoase steapul, apoi îl legă la bubă şi ursul plecă mormăind de unde a venit.

A doua zi, pornind dis-de-dimineaţă, a mers toată ziua. Când era însă pe la scăpătatul soarelui, ajunse şi el la împăratul ce-l trimisese. Cum ajunse, îi înfăţişă pe fata împăratului stririlor.

Împăratul, cum văzu pe Ţugulea, intră în grozile morţii. El îl credea pierit.

Apoi priimi cu mare cinste pe fată şi-i pregăti pentru dormit cămara unde dormea mă-sa. Lui Ţugulea îi dete şi luă o cămară în palaturile împărăteşti. Apoi spuse împăratului tot ce păţi până ce îi aduse fata.

Peste noapte, împăratul ţinu sfat. El zise sfetnicilor săi:

— Ce socotiţi, boieri dumneavoastră, să facem cu Ţugulea ăsta? El ne-a scăpat de neaga-reaua aia de zmeoaică şi de ai săi. Acum nu care cumva să-i vie poftă să şi domnească? Şi atunci, ce ne facem noi? O să se verse sânge peste sânge şi când, în cele de pe urmă, tot el, pare-mi-se, o să biruiască.

— Nu te teme, împărate, zise sfetnicul cel pizmătăreţ, ne curăţăm noi de el, numai să porunceşti cuiva să-l otrăvească, ori să-l puie bine.

— Ce stai dumneata de vorbeşti? zise alt sfetnic; cu otravă se răsplăteşte cel ce a făcut atâtea slujbe şi ne-a scăpat de nevoia ce era pe capul nostru?

— Ai dreptate, răspunse un al treilea sfetnic; eu dau cu părerea că cinste împărătească să se dea lui Ţugulea şi să se aşeze în trebile împărăţiei cele mai înalte, să se

rădice la rangul de boier din doisprezece.

Mai ziseră unii una, alţii alta, dar nicicum nu se înţelegeau, din pricina pizmătăreţului de boier.

— Eu socotesc, răspunse împăratul tăindu-le cuvântul, că ar fi cu dreptul ca el să ia de nevastă pe fata împăratului stririlor ce o aduse acum; căci el şi-a pus viaţa în primejdie de a adus-o. Deşi îmi place prea mult de mi se scurg ochii după o aşa bucăţică gingaşă, dară mă lipsesc de un aşa odor şi-l las pe seamă cui mi l-a adus. Apoi, după ce îl voi dărui împărăteşte pentru slujbele ce a făcut mie şi locuitorilor împărăţiei mele, să-l poftesc a se duce la ţara lui. Astfel putem scuti pe biată sărăcime de vărsarea de sânge, căci nu crez eu ca un viteaz ca dânsul să se cerce a se atinge de drepturile mele rămase de la moşi, de la strămoşi. Numai să întrebăm şi pe fată, dacă vrea să-l ia de bărbat.

— Înţelepţeşte ai grăit, împărate, răspunseră cea mai mare parte din sfetnici, şi judecata măriei tale va fi plăcută şi lui Dumnezeu.

A doua zi, împăratul chemă pe Ţugulea şi pe fata de împărat în divanul cel mare, şi le spuse ce a găsit cu cale Sfatul împărătesc.

Fata împăratului răspunse:

— Să-ţi dea Dumnezeu ani mulţi, împărate, şi să domneşti cu pace. Aşa mi se pare şi mie a fi după dreptate. Eu însămi era să ţi-o spui, dacă n-ai fi voit să cunoşti. Când o împărăţie are parte de un stăpânitor aşa de drept şi nepărtinitor, ferice de noroadele din împărăţia aceea.

— Văzui şi eu, împărate, o judecată dreaptă în viaţa mea, zise şi Ţugulea. Şi fiindcă tu îmi dai fericirea, braţul meu este închinat împărăţiei tale. Când va cădea vro pacoste pe capul norodului tău, gândeşte-te că este pe lume un Ţugulea care va fi gata a-şi vărsa sângele pentru tine şi pentru ţara ta.

Apoi Ţugulea, după ce priimi şi daruri împărăteşti, peste câteva zile porni cu logodnica lui, gândul fiindu-i să meargă a-şi mai vedea părinţii. Şi într-acolo şi porni.

Când a plecat Ţugulea de la curtea împărătească, împăratul cu ai lui l-a petrecut cu cinste împărătească până la hotar. Şi despărţindu-se, îşi luară ziua bună unii de la alţii.

Fata şi Ţugulea parcă zbura, iar nu mergea, de bucurie că le împlinise Dumnezeu dorinţa. Şi mergând, ajunseră la locul de întâlnire cu fraţii săi, pe când soarele era în cruci.

Când văzură fraţii pe Ţugulea cu o logodnică mai frumoasă decât florile şi mai albă decât spuma laptelui, îi puseră gând rău. Până a nu se culca, ei se furişară de Ţugulea, se dară mai cât colea şi începură a plănui, cum să facă să se scape de el.

— Noi acum o să fim de râs în sat, pe lângă fratele nostru, zise cel mijlociu.

— Să răpunem pe Ţugulea, zise fratele cel mai mare. Tu să-i iei calul şi eu nevasta.

Cum plănuiră, aşa şi făcură.

Peste noapte se sculară şi cu o mână tremurândă taie pe Ţugulea, îi ia fata şi calul şi o rup d-a fuga; şi fugi, şi fugi, până ce, când se crepa de ziuă, era aproape de satul lor.

Fata unde se puse pe un plâns de nu o putură mângâia cu nici un chip.

— Noi suntem înţeleşi, îi ziseră fraţii. Să ştii că te omorâm şi pe tine, dacă ne vei spune că noi am ucis pe Ţugulea.

Ajunseră la părinţii lor.

Când auziră părinţii lui Ţugulea că a fost ucis într-o bătaie cu nişte zmei, după cum îi spuseră fraţii, plângeau şi lemnele şi pietrele de mila lor. Nu puteau ei face să li se usuce lacrămile de la ochi, ferească Dumnezeu. Şi se

tânguiau şi se boceau, de nu se mai puteau astâmpăra.

Fata plângea şi ea, biet, înfundat, căci nu cuteza să dea grai din gura ei.

Ţugulea scăpase cu o scânteie de viaţă, căci fraţii nu-l omorâse de tot. Când a fost dat ei cu sabia, le-a tremurat mâna de frică şi nu i-a retezat capul. El, viindu-şi niţel în simţiri, şi neputându-se scula, a început a geme de durere şi urgie, mai cu seamă când văzu că nu era lângă dânsul nici fata, nici calul.

Şi gândindu-se la triştea lui şi la biata fată pentru care nu ştia ce o să paţă şi ea din mâna fraţilor lui, îşi aduse aminte de vultur şi de urs.

Nu trecu mult şi se pomeni cu vulturul la capul lui. Şi pe când îi spunea ce păţi, odată se auzi prin pădure glasul ursului: mor! mor! mor!

Venea, nene, ursul, de duduia pădurea, trosnea uscăturile pe unde călca şi răpăia ramurile pe unde trecea.

Vulturul cât p-aci era s-o ia la sănătoasa, dară dacă văzu că şi ursul vine în ajutorul lui Ţugulea, se lăsă din zbor iarăşi lângă dânsul.

Abia mai putu Ţugulea să spună şi ursului ce păţi. Apoi cu grai stins ceru niţică apă. Vulturul se repezi la fântână şi-i aduse apă în guşă. Până atunci zise ursului să-i pipăie ranele, fiindcă el nu e cârnic, şi să-i aşeze toate oscioarele la locul lor, de vor fi zdrobite.

Cum îi aduse apă, Ţugulea bău. Ursul zise vulturului:

— Ce vom face acum şi noi pentru binefăcătorul nostru, ca să nu-l lăsăm să moară?

— Să-mi cauţi două citurele, răspunse vulturul, să mi le legi de picioare, şi mă voi duce ca gândul să aduc leacuri pentru Ţugulea de la apa Iordanului, unde sunt două fântâni cu apă vie şi apă moartă, căci şi el ne-a făcut atâta bine.

Căută ursul citurelele, le legă de picioarele vulturului

şi acesta zbură ca vântul înspre apa Iordanului şi se întoarse ca gândul.

Ursul nu se mişcă de la capul lui Ţugulea.

Cum veni vulturul, turnă ursul apă moartă peste toate ranele şi se închegă carnea, turnă apoi de două, trei ori, apă vie şi se vindecă Ţugulea de toate metehnele, rămânând cum l-a făcut mă-sa, sănătos şi întreg.

Văzându-se Ţugulea voinic ca şi mai-nainte, mulţumi vulturului şi ursului, apoi le zise:

— Eu văz că m-aţi iubit mai mult decât fraţii mei. Nu mai am nimic pe lume acum. De azi încolo voi trăi cu voi ca nişte fraţi.

— Priimim bucuroşi, răspunse vulturul. Dară cum vei putea trăi departe de iubita ta şi de şoimuleanul tău?

— Dacă nu este cu putinţă, mai zise Ţugulea, să…

— Să-ţi tai cuvântul cu miere, răspunse ursul; dară trebuie să fie cu putinţă. Vulturul se va duce ca ştafetar, să afle ce este pe la fraţii tăi. Eu voi şedea cu tine şi, când va fi vreme cu prilej, vei merge să-ţi iei soţia şi, de voieşti, vom conceni şi pe fraţii tăi.

— Bune sunt poveţele astea, adause Ţugulea.

Se duse vulturul, află toate întâmplările şi se întoarse de spuse lui Ţugulea ca să facă ce o face mai curând, căci pe fată o silesc toţi cu totul să ia de bărbat pe unul din fraţi, cu gând că Ţugulea este mort.

Cum auzi Ţugulea, porni cu tovarăşii lui, vulturul şi ursul, şi peste câteva zile ajunseră aproape de casa lor. Aşteptară până înseră şi se duseră pe-ntunerec1 în curte.

Intrând în curte, ursul începu să mormăie. Fraţii ieşiră afară speriaţi şi se luă după urs, ursul coti şi se întoarse lângă Ţugulea.

Între acestea, fata îi luă armele de unde le pusese fraţii şi întâmpină pe Ţugulea cu ele. Iară vulturul se repezi la coşar, unde era calul lui Ţugulea care tot

nicheza, îi dezlegă căpăstrul cu ciocul, şi el veni lângă stăpânu-său.

Ursul şi vulturul îşi luară ziua bună după ce-l văzură înarmat şi plecară zicându-i să se păzească a nu cădea în capcană.

După plecarea lor, Ţugulea intră în casă, la părinţi. Ei nu-l mai cunoşteau. Dară fata, cu lacrămile şuroaie pe obraz, le povesti adevărata istorie a omorârei lui Ţugulea.

Fraţii lui Ţugulea adunase pe toţi megiaşii, zicând că a intrat ursul în sat. Când veniră şi văzură pe Ţugulea, rămaseră ca bătuţi de Dumnezeu.

Calul lui Ţugulea sări şi-i omorî pe amândoi cu picioarele, apoi veni lângă stăpânul lui cel adevărat, lăcrimă şi îi linse mâinile.

Când auziră megiaşii faptele cele proclete ale fraţilor lui, ziseră că urgia lui Dumnezeu a căzut peste dânşii, omorându-i calul.

Tocmai istorisea părinţilor lui tot ce păţise în pribegia lui Ţugulea, când deodată se auzi un zgomot în curte.

Ieşiră să vază ce este. Ce gândiţi că mi-au văzut?

O ceată de ostaşi. Căpetenia ostaşilor descălecă, se apropie şi-i dădu nişte cărţi împărăteşti.

Împăratul stririlor murise. Această carte ce-i aduse era adiata împăratului. Căci bolnav fiind pe patul morţii, l-a fost întrebat sfetnicii şi gloatele pe cine lasă împărat, pentru că n-avea alţi copii.

Împăratul le-a fost răspuns că mai vrednic nu cunoaşte pe nimeni decât pe Ţugulea. Atunci s-a scris adiata, s-a iscălit de împărat şi de toată obştea.

A doua zi, Ţugulea a pornit la împărăţia lui cu soţia şi părinţii săi. Cum ajunse acolo, veni ştire că este ales de împărat şi la cetatea ce o scăpase din urgia zmeoaicei, a fetelor şi a ginerilor ei. Pasămite murise şi împăratul d-acolo şi nici el n-avea urmaşi.

Apoi Ţugulea, unind amândouă împărăţiile, se cunună cu fata, iubita lui, şi făcu o nuntă de se duse vestea peste tot pământul şi rămase de povestit la urmaşii urmaşilor lor.

Şi domniră până ce Dumnezeu voi cu ei. Iară eu:

Încălecai pe un lemn,
La bine să vă îndemn;
Încălecai pe un cocoş
Să vă spui la moş pe groş.

Numai cu vitele se scoate sărăcia din casă

A fost odată un ţăran şi-l chema Neagoe. Acest ţăran era om voinic şi harnic. Nu-i păsa lui de nu ştiu cine de ar fi fost. Vezi că-şi căta de munculiţa lui, îşi plătea dajdia, se avea bine cu toţi din sat, şi cum făcea el, ce dregea el, se chivernisea omul ca să-i ajungă agoniseala muncei sale pentru multă vreme.

Îi veni vremea de însurătoare, şi ca tot creştinul, îşi făcu şi el rândul. Ce să vezi d-ta? O dată cu nevasta se strecură în casa lui şi sărăcia. Ea găsise un tron vechi, urgisit într-un colţ din bordeiul Neagului, la care nimeni

nu lua aminte, şi acolo, pe dânsul, Sărăcia îşi făcuse culcuşul. Sta greceşte pe tron cât e ziulica şi nopticica de mare, şi din loc să se mişte, ba. Pasămite tronul era gol, nu mai punea oamenii într-însul nimic, atât era de vechi şi de odorogit.

Bietul Neagoe văzu că începe a da îndărăt; lucrurile nu-i mai mergeau strună ca mai nainte; se luă de gânduri, fiindcă el se ştia că munceşte şi mai şi decât înainte, şi de la o vreme încoa, două în tei nu putea lega. Se spetise bietul om muncind, şi să salte şi el ceva, te-aşi! câtuşi de cât! ferit-a sântul!

Ba până într-atâta ajunsese, încât să-l împingă păcatele să se gândească ca să-şi facă seama singur, vezi că dracul n-are de lucru, el nu face biserici ori puţuri pe la răspântii.

Se zbătea, bietul om, cu mintea şi cu trupul, şi parcă era un făcut, mergea din pagubă în pagubă, de ajunsese în sapă de lemn.

Tot satul îl luase la ochi; îl vedea lucrând când la alde neica Burcilă, când la aleşii ori la fruntaşii satului, când la taica popa. Totdauna găsea el de lucru; la toţi muncea şi la toţi sporea lucrul lui.

Când însă muncea şi pentru dânsul, munca nu-i da în spor. De venea apa mare, arăturile lui le îneca. Dacă vrun prăpăd de la niscaiva lighioane, ori de la ciori cădea peste semănăturile megiaşilor, ale lui era stinse cu desăvârşire; de bătea piatra holdele, apoi pe ale lui le amesteca cu pământul, de nu se mai alegea nici praful de dânsele; ba uneori porumbul se tăciuna, ba lăcuste, ba potop, ba toate relele numai pe capul lui cădea.

Sătenii, megiaşii lui, puseră mâna cu toţii de mai multe ori să-i dea câte vrun ajutor, să-i facă câte vro clacă, dar toate în deşert, că nu-i ieşea înde bine nimic, în cele din urmă şi vecinii şi tot satul îl părăsiră. Toţi cu totul zicea că aşa i-a fost orânda şi credeau că trebuie să

fi căzut asupra capului lui vrun blestem de la Dumnezeu.

Ajunsese omul să-şi urască zilele. Şi aşa sufletul amărât, şezând într-o duminecă cu luleaua în gură şi gândindu-se cum să-şi curme viaţa, ca unul ce i se urâse cu sărăcia, iată că vine soţia lui şi îi spuse că peste puţin are să fie tată.

El, ridicându-şi ochii la soţia lui, i se păru că vede o sluţenie de fiinţă stând greceşte pre tronul cel vechi şi neîntrebuinţat. Se frecă la ochi, se mai uită o dată, şi ce să vază? O sfrijită de lighioaie, mai urâtă decât ciuma, cu barba adusă de părea că stă să o apuce de nas, cu ochii numai scovârliile, părul îi sta în cap de parcă ar fi fost pus cu furca, mâinile ei răschitoare goale, cocoşată şi cucuiată, de seamăn pe lume nu mai avea.

Când văzu el o aşa nemetenie spurcată stând ca o cobe rea în casa lui şi pe tronul lui, un şarpe rece îi trecu prin sân. El însă îşi ţinu firea, şi merse drept la ea, întrebând-o:

— Cine eşti tu, şi ce cauţi aici?

— Eu sunt Sărăcia, răspunse ea, şi am venit nepoftită.

— Ieşi afară din casa mea!

— O! o! stăi că prea te pripeşti, voinicule, îi răspunse Sărăcia rânjind la dânsul cu batjocură. Ca să scoţi sărăcia din casă, trebuie să ai ce pune în locul ei.

Şi, rânjind încă o dată, îi arătă nişte colţi, de care s-ar fi speriat şi dracul.

Bietul om tăcu şi înghiţi găluşca. Cugetul că are să fie tată, vorba că trebuie să aibă ce pune în locul Sărăciei, îi mută gândul.

El voia să gonească Sărăcia din casa lui, căci nu putea mistui înfruntarea ce i-o făcuse ea, şi apoi nu se îndura să-şi lase odrasla pe mâinile cele blestemate ale Sărăciei.

Din nou se puse pe muncă, muncă jidovească, se

zvârlea omul şi în dreapta şi în stânga, noaptea o făcea zi, da şi din mâini şi din picioare, cum se zice, şi folos nici cât negru subt unghie. Nevoile îl năpădea din toate părţile şi el nu mai ştia ce să facă. De câte ori intra în casă, de atâtea ori şi sfrijita de Sărăcie îi rânjea în bătaie de joc.

Într-una din zile, iată că şi nevestei îi abătuse să facă şi născu un dolofan de copil, sănătos şi voinic ca tată-său.

Acum ce să facă el? Parale n-avea, de moară nici cât să orbească un şoarece, ceva ţoale, ori vrun dichis în casa lui, tufă! Nimic, dară nimic n-avea de ce prinde ochiul la el. Cum s-o scoată la căpătâi? Ar fi voit şi el, de! să-şi boteze copilul cu vrun naş mai de Doamne ajută, să facă şi el o cumetrie. Dară cu ce? Sta bietul om cu mâinile încrucişate, se uita în cer şi în pământ şi nu ştia la cine să caşte gura. Şi de felul lui fiind om cinstit, nu voia să amăgească pe nimeni cu minciuna. El ştia una şi bună: când o zice da, să fie da; când o zice nu, apoi nu.

El cunoştea de mult pe un cioban chiabur. Dară nu era în sat. Când, iată că se pomeneşte că-l cheamă cineva să-l cinstească. Acolo ce să-i vază ochii? Prietenul lui suia oile în munte. Părerea lui de bine nu se poate spune. Îl rugă să se cumetrească şi ciobanul primi cu bucurie să-i boteze pruncul. Partea lui să trăiască bine! Se puseră toate la cale cum e bine.

La botez ciobanul dărui finului său o oaie fătătoare.

Atâta îi trebui. Când fu să plece, mocanul zise:

— Cumetre, tot n-ai tu unde ţine oiţa, lasă-o în turmă la mine, şi mi ţi-oi îngriji-o ca şi pe ale mele.

— Bine, cumetre, răspunse Neagoe, să fie precum zici tu.

El era bun bucuros că-i ia beleaua din bătătură, deoarece n-avea ei ce să mănânce, dar încămite să mai dea şi oii.

Mocanul se duse cu oile. Omul se puse iară pe muncă, dară munca lui d-abia aducea cu ce bruma să-şi ţie zilele. Cum am zice muncea în sec.

După câtăva vreme se pomeneşte cu un argat de la stâna mocanului.

— Neică, m-a trimes stăpânu-meu cu lâna asta la dumneata.

— E, şi ce să fac eu cu dânsa?

— Apoi, să vezi d-ta, stăpânu-meu a pus de şi-a tuns oiţele şi a tuns şi oaia finului său. Aceasta este lâna ei şi a trimis-o cui se cuvine.

— Foarte mulţumim de bunătate. Să spui cumătrului multă sănătate şi să auzim de bine.

Şi, luând lâna din mâna argatului, intră în casă, merse drept către Sărăcie şi, cu grai ţanţos, îi zise:

— Dă-te Sărăcie, la o parte, că am să pui lâna asta acolo.

Sărăcia nu se îndura, neiculiţă, să iasă din culcuşul ce şi-l făcuse acolo.

Rânji ea şi de astă dată, dară îi dete rânjitul prin piele, căci voinicul unde aduse odată lâna şi buf! o lovi după ceafă de era să-şi muşte limba şi o răsturnă jos de pe tron. Sărăcia rămase locului unde căzuse ca vai de ea.

Oaia finului fătase un miel; acesta, după ce se mai mări, îl miţui şi pe dânsul ca pe mieii ceilalţi şi îi trimise miţele acasă.

Ţăranul, şi mai curajos, intră în casă, şi merse iarăşi drept la Sărăcie:

— Dă-te, rânjit-o, mai la o parte, că am să pui miţele astea acolea.

Şi fiindcă Sărăcia tot cam întârzia, o lovi o dată cu miţele de-i merse fulgii, şi o dete peste cap, mai către uşă.

Pe toamnă se pomeneşte cu un alt argat că-i aduce un burduşel de brânză.

— Baciul de la stână, zise el, a adunat laptele de la oaia finului, l-a făcut brânză şi l-am adus acasă.

— Spune cumătrului, răspunse Neagoe, că finul d-sale îi sărută mâinile şi să ne vedem sănătoşi.

Apoi se întoarse repede în casă şi îndreptându-se către Sărăcie, îi zise:

— Dă-te, Sărăcie, la o parte, că am să pui burduful ăsta în locul tău.

— Da unde să mai mă dau? răspunse Sărăcia.

— Ieşi afară, dacă n-ai loc, şi te du în oţelele puştei vrunui vânător că acolo ţi-e locul.

— Ba aia-a vorbă! mai pune-ţi pofta în cui.

Şi lovind-o cu burduful în cap, o făcu mototol după uşă.

Bietul Neagoe fu nevoit să petreacă încă o iarnă întreagă cu Sărăcia pe vatră.

În vara viitoare, mielul de la oaia finului se făcuse mare.

Acum îi aduse două lâne.

Ţăranul intră cu amândouă în mână şi bufnind şi răzbufnind pe Sărăcie, o pofti să iasă afară cu nepusă în masă. Sărăcia, dacă văzul zorul, dete dosul pe uşă afară, şi să te ţii, pârleo, îi sfârâia călcâiele fugind, până ce se duse să-şi clocească ouăle în oţelele puştilor vânătorilor.

Şi d-atunci a rămas de vânătorii sunt săraci; fiindcă-şi pierd vremea prin colţii de piatră, prin mărăcini, umblând toată ziua până să împuşte şi ei câte vro babuşcă de nu ştiu care păsărică.

Neagoe începu a bate în pinteni de bucurie, că se cotorosise de sărăcie. Acum pe ce punea mâna, punea şi Dumnezeu mila. Toate îi mergeau înde bine. Începu şi el a lega gura pânzei. Munca lui se vedea cum mergea înainte şi avea parte de ea. Ce să mai spunem multe? În scurtă vreme ajunse fruntaş al satului, după hărnicia lui, cu vitişoare, cu pluguleţ şi cu toate dichisurile unui om cu

parte lăsată de la Dumnezeu.

Vezi că numai cu vitele se scoate sărăcia din casă afară.

Hoţu împărat

A fost odată un împărat mare şi puternic. Abia la vremea căruntеţei dobândi şi el un copil. Bucuria lui fu nespusă când se văzu şi el tată, şi toată împărăţia lui fu veselă dinpreună cu dânsul, căci acest împărat era bun, drept şi temător de Dumnezeu. Pentru aceasta, el făcu mult bine poporului său. Şi toţi într-un gând şi într-o glăsuire dete mărire Domnului că s-a îndurat a le da un moştean al

împărăţiei.

Acest împărat puse de gând ca pe fiul său să-l dea să înveţe toate meseriile şi toată procopseala cărturarilor.

Fiul împăratului creştea într-o lună cât alţii într-un an. Când fu de opt ani, părea că este de optsprezece.

Dacă văzu aşa, tată-său, împăratul, îl dete la carte; după ce învăţă filosofia şi citirea pe stele, de la cei mai iscusiţi dascăli, îl dete la cel mai meşter vraci, de învăţă şi meşteşugul leacurilor.

Văzând tată-său, împăratul, că fiu-său are ţinere de minte grozavă şi ia în cap uşor cele ce i se arată, se umplu de mulţumire sufletească, căci Dumnezeu îi dase un copil tocmai după gândul său.

Învăţând el toată cartea, împăratul a început a trimite pe fiu-său din cetate în cetate să înveţe toate meseriile. Cum auzea că în cutare cetate este câte vrun meşter mai dibaci şi că acea meserie nu se află pe la dânsul, îndată îl trimitea să înveţe şi acea meserie.

Astfel umblă fiul împăratului din ţară în ţară, ca şi un pribeag, până ce învăţă toate meseriile de pre pământ. Şi întorcându-se la palaturile tatălui său, socotea că acum s-a sfârşit; are să se strângă de pre drumuri.

De bucurie că are un fiu aşa de procopsit şi de iscusit, tatăl său făcu o masă mare, unde chemă pe toţi împăraţii, vecinii lui, ca să le arate fiul său procopseala.

Însuşi fiul împăratului porunci la bucătari şi le arătă cum să facă bucatele. Mesenii nu ştiau cum să mai laude gustul acestor bucate. Când, iată că vine şi fiul împăratului la masă. Se chefuiră, deci, şi ştii, vorba ăluia, vorba vorbă aduce. Începură împăraţii a-şi povesti despre judecăţile şi dreptăţile ce făcuse fiecare în împărăţia sa. Între altele, unul spuse că se va căi cât va trăi el, pentru că a osândit pe un om drept, învinovăţit fiind că ar fi furat nişte lucruri, pe când altul a fost hoţul, precum se dovedi mai în urmă.

Cum auzi împăratul care dedese ospăţul, se întoarse către fiul său şi zise:

— Ştiu că, dacă un împărat voieşte să fie drept şi adevărat stăpânitor supuşilor săi, trebuie să ştie toate meseriile, ca să cunoască prin însuşi ochii săi păsurile fiecăruia. De aceea, fătul meu, te-am dat să înveţi toate meşteşugurile. Nu mi-a venit în gând că şi hoţia este un meşteşug. Aceasta îţi rămâne să mai înveţi, după care te vei face un împărat ca Solomon împărat şi cum altul nu va mai fi pe lume.

— Ii! tată, răspunse fiul de împărat, carele se ruşină şi se roşise ca o sfeclă, cum de mă osândeşti astfel ca pe un vinovat de codru?

Şi sculându-se de la masă, se duse unde se duse el, şi se întoarse numaidecât, peste aşteptarea tuturor, cu o slugă a lui credincioasă, aducând nişte scânduri, stinghii, drugi, odgoane şi pânze. Cu aceste se apucă, ajutat de sluga lui, de clădi un fel de foişor.

Gătindu-se foişorul, se urcă într-însul şi, învârtind nişte şuruburi şi nişte vârtejuri la nişte meşteşuguri ce avea acest foişor, începu a pluti în vânt şi, pe când se tot urca, el îşi luă ziua bună de la toţi cei de faţă, cari rămăseseră cu gurile căscate şi cu ochii bleojdiţi la dânsul. Mumă-sa cât p-aci era să-i vie rău de inimă rea; dară îşi ţinu firea.

După ce îl pierdură din ochi, mesenii se sculară şi se împrăştiară ca puii de potârniche, nemaivoind a adăoga mâhnirea împăratului, care se vedea de pe faţă că era prea mare.

Fiul împăratului, după ce călători câtva timp prin văzduh, prinse a se coborî. Ce să vezi dumneata? Orânda îl duse a se lăsa tocmai dinaintea unei cocioabe de bordei sărăcăcios.

Era seara. Bătu la uşe. Cei dinăuntru, o pereche de oameni jigăriţi, întrebă:

— Cine e acolo?

— Om bun, le răspunse fiul de împărat. Deschideţi, că sunt un călător.

Îi deschiseră. Când intră în bordei, el băgă de seamă că muierea aruncase ceva sub pat.

— Dară ce vânt te aduce pe la noi?

— Sunt strein. Acum am sosit din alte împărăţii. Rogu-vă să mă găzduiţi.

— Bucuros, cu ce vom putea.

— Foarte vă mulţumesc, le mai zise el. Nu vă va fi degeaba. Dară de ce vă stinghiriţi din lucru? Lucraţi, nu vă opriţi pentru mine. Am băgat de seamă că făceaţi ceva când am venit!

Muierea vru să îndruge câteva minciuni. Dară bărbatul îi luă din gură şi zise:

— Să-ţi spunem drept. Dumneata eşti oaspetele nostru, şi crez că nu ne vei da pe mâna stăpânirei. Eu sunt hoţ. Meseria acesta nu mai are căutare, de când împăratul a pus nişte slujbaşi ai dracului de straşnici şi de aspri pentru unii ca noi. Abia ne mai ţinem zilele, cu câte o găină sau altă pasăre ce putem să ciordim de pe ici, de colo. Şi tocmai jumulea o gâscă nevastă-mea când ai venit d-ta.

— Tocmai ce căutam şi eu. Dumnezeu m-a adus la voi. Scoateţi gâsca de sub pat şi face-vă-ţi meşteşugul. De azi încolo sunt al vostru. Mă bag ucenic la d-ta să mă înveţi acest meşteşug.

Şi până jumuli şi găti gâsca, fiul împăratului ieşi afară, îşi strânse foişorul, desfăcându-l din toate încheieturile, şi-l puse bine, unde să nu dea nimeni peste dânsul.

Se puseră, deci, la masă şi se chefuiră, până ce cocoşii începură a vesti că vine alba în sat.

A doua zi se înţeleseseră ei la cuvinte, şi fiul de împărat rămase sub ascultarea hoţului, ca să înveţe

meşteşugul de la dânsul.

— Tot meşteşugul este, zise hoţul într-una din zile, să ciordeşti, fără să te prinză cineva; să buzunăreşti şi pe dracul, fără să te vază nici pui de om sau altă gadină; să n-apuce să cază şi tu să găseşti; orice ţi s-o părea că nu este pus bine de altul, tu să iei şi să păstrezi; marghiolia, vicleşugul, îndrăzneala, isteţimea, şotia şi cu tot neamul lor, să fie uneltele tale.

Fiul de împărat asculta şi băga la cap.

După trecere de timp, în care fiul împăratului se îndeletnicise la meşteşugul hoţiei, văzând el că lucrurile îi merg strună, zise:

— Meştere, când ai de gând să mă scoţi calfă?

— Când mi-oi fura ipângeaua de pe mine.

După ce mai trecu, merseră într-o zi la vânat. Acolo în pădure, stând să facă popas, se tolăniră fiecare pe ce avea, la umbră de copaci şi la răcoare, ca să-şi aromeze oarecum. Hoţul îşi aşternuse ipângeaua.

Deodată hoţul auzi miercăitul unui iepure, ca şi când îl apucase ogarul. Se sculă, se uită prin prejur, şi nu vede nimic. Soţul său, fiul împăratului, adormise, şi-i da nişte sforăieli de părea că mână porcii. Se culcă iarăşi.

Nu şezu mult, şi tocmai când era să-l fure şi pe el somnul, auzi încă o dată acelaşi miercăit şi cu totul p-aproape.

Odată sări drept în sus.

— Ce naiba, trebuie să fie ceva. Mă repez să văz ce dracovenie să fie aceea.

Şi fiind un crânguleţ într-o depărtare cât arunci cu piatra, se duse într-acolo, de unde i se păru lui că vine miercăitul iepurelui.

Pe când se ducea hoţul, fiul împăratului se scoală binişor, şi pâş! pâş! îi ia ipângeaua frumuşel, o îndoieşte şi o ascunde într-o scorbură de copaci şi iarăşi se culcă.

Acestea le făcu el mai iute decât ai gândi.

Hoţul, dacă văzu că nu este nimic în crâng, dete tuturor răilor şi iepure şi tot, şi se întoarse să se odihnească. Când, ia ipângeaua de unde nu e. Se uită prin prejur, şi nici o frunzuliţă măcar nu se mişca. Fiul împăratului horcăia de socoteai că o să deştepte şi pe morţi.

Bietul hoţ rămase ca lovit de trăsnet. Simţi că alt n-are cine să-i fi jucat renghiul acesta, decât ucenicul lui.

Se suci, se învârti, dete târcoale prejmetelor; ipângeaua nu e. În cele de pe urmă, după ce îl înecase necazul, se duse să-şi deştepte ucenicul.

Acesta dormea mort. Îl zgudui, îl scutură, ca de când începui să vă povestesc şi abia, abia se deşteptă.

Somnoros cum era, şi tot frecându-se la ochi, începu să se jeluiască că n-are parte să doarmă şi el măcar un somn, şi că din pricina asta o să se ducă de la un asemenea stăpân, de nu-i dă răgaz cât ar aromi cineva.

Hoţul văzu că ucenicul lui are să-l întreacă, şi zise:

— Ia lasă astfel de vorbe, ci dă-mi ipângeaua, că acum eşti calfă, ai scăpat de ucenicie.

Când auzi fiul împăratului de unele ca acestea, se duse într-un suflet de-i aduse ipângeaua, şi legară amândoi tovărăşie pe bine şi pe rău.

Începuse a mişca binişor la meseria lor, de când se făcură tovarăşi. Vezi că fiul împăratului era mai ager de mână, mai isteţ şi mai îndrăzneţ.

Într-una din zile, feciorul de împărat se duse la vânat, ia aşa cam în dorul lelii, fiindcă n-avea altă treabă. Umblând el prin pădure, odată aude un grohăit de porc p-aproape de dânsul; căută şi, mai iute decât ai gândi, fu şi acolo. Când, ce să-i vază ochii? Un mistreţ cât toate zilele de mare prăvălise pe un flăcău tânăr la faţă, şi se silea a-şi descurca colţii din arcul flăcăului spre a-l sfâşia.

Fiul împăratului îşi scoase cuţitul de vânătoare şi, cu un curaj nemaiauzit, se repede asupra mistreţului, îi

înfige cuţitul drept în ochi şi îl dă tumba peste cap, îi mai dă vro două lovituri bune în cap şi-l lasă mort acolo locului.

Făcu ce făcu şi aduse niţică apă în căciulă, stropi pe flăcăul care leşinase, şi îl mai învioră.

Acesta, când se deşteptă şi văzu pe izbăvitorul său, zise:

— Cere-mi oricât vei voi şi-ţi voi da, pentru această facere de bine.

— Bani au şi ţiganii, îi răspunse fiul de împărat, dară cinste nu. Să nu socoteşti că pentru bani am făcut ce am făcut eu acum pentru tine.

Se ruşină oarecum flăcăul cu pricina; dară mai prinzând limbă, îi spuse şiritenia, cum venise în vânătoare cu mai mulţi tovaroşi, cum zărise mistreţul şi se luase după dânsul, şi cum nu-l lovise bine, şi el se năpustise asupra lui şi-l prăvălise de era să-l trimiţă pe lumea cealaltă.

Pasămite şi acesta era fiu de împărat, şi încă fiul împăratului locului aceluia.

Se împrietenire şi se duseră la palaturile împărăteşti. Împăratul nu ştia cum să mulţumească streinului că i-a scăpat copilul de la moarte. Îi dete voie ca să vie în palat oricând va voi, fiindcă el nu priimi nici o altă răsplătire.

Streinul fiu de împărat, de câte ori mergea la împăratul, de atâtea ori el cerceta şi băga de seamă la tot ce era pe acolo.

După câtăva vreme, el zise odată tovaroşului său:

— Tovaroşe, mi s-a urât cu borfăşia, să facem şi noi o hoţie care să se mai simţă.

— Ce vrei să facem?

— Iaca, să mai mergem şi pe la haznaua împărătească, că doară n-o fi foc.

— Da ce stai d-ta de vorbeşti, omule? D-apoi acolo, aoleo! ce de păzitori mai sunt!

— Noi să mergem pe unde nu sunt păzitori.

Se hotărâră, şi într-o noapte şi plecară. Ei îşi luară şi uneltele trebuincioase. Şi fiindcă fiul de împărat ştia toate meşteşugurile, el cunoştea şi zidăria. Se apucă şi, numai din două cazmale, scase câteva cărămizi, cât putea omul să intre. Aceasta pe de la uliţă, pre unde nu păzea nimeni. El intră, umplu două căciuli cu galbeni şi ieşi. Apoi potrivi cărămizile la loc, ca să nu se cunoască pe unde au intrat.

Nu se poate spune bucurie ce avură când se văzură cu atâta căcălău de bani. Veniră acasă şi dormiră, ca şi când usturoi nu mâncase şi gurile nu le miroseau.

A doua zi mare vâlvă se făcu în oraş cânsd se află că s-a spart visteria împăratului. Toţi se minunau şi se cruceau, nedomirindu-se pe unde să fi intrat tâlharii.

Nu mai puţin şi împăratul intră la chibzuiri, cum ar face să prinză pe aceşti hoţi cutezători.

Fiul împăratului, cel ce făcuse bosmaua, se duse ca totdauna pe la împăratul, se făcu şi el că se miră de atâta cutezare, şi zise:

— Cel ce a făcut o asemenea hoţie îndrăzneaţă nu se poate să mai vie măcar încă o dată.

Împăratul locului puse tot felul de paznici la visteria lui şi aştepta.

Hoţii, după câteva zile, când se mai potoli vâlva, veniră iarăşi, fiindcă se dedulciseră ca calul la tărâţe, scoase cărămizile şi fiul împăratului zise tovaroşului său:

— De rândul trecut am intrat eu; acum intră tu. Aşa mi se pare că cere dreptatea.

Tovaroşul n-avu ce zice, căci aşa era. Intră deci în hazna şi, fiind mai lacom, luă câţi galbeni putu el duce şi-i aduse tovaroşului la gaură. Acesta îi priimi. Când să iasă şi el, hâş! în sus, hâţ! în jos, se simţi că este prins în laţ, şi că nu poate ieşi. Fiul împăratului n-avea timp de pierdut, ce să facă? Se apucă şi el de-i tăie capul, îl luă

cu dânsul şi p-aici ţi-e drumul.

Dară când ajunse acasă? aoleo! Unde era Dumnezeu să vază bocetele şi vaietele muierii, când îi arătă capul bărbatului ei? Ţipa de socoteai că o pune în ţeapă.

Fiul împăratului îi puse mâna la gură şi-i zise:

—St! că ne-am topit. Să nu te auză cineva, că nu e bine de noi.

Şi după ce îi spuse toată şiretenia pricinii, o împăcă spuindu-i că-i lasă ei toţi banii ce au furat, şi îi mai făgădui că-i va aduce şi trupul bărbatului, ca să-l îngroape ca oamenii şi cu toată rânduiala.

Iară dacă se făcu ziuă, slujitorii împărăteşti găsiră trupul fără cap şi-l duseră la împăratul.

Acesta se da de ceasul morţii şi mai multe nu, cum de să nu prinză pe tâlhar viu, nevătămat.

Fiul împăratului se duse şi el pe la palat şi, auzind cele ce se plănuiau, se pregăti şi el a-şi ţine făgăduiala ce dase nevestei tovaroşului său.

Sfătuind cei doisprezece boieri, socotiră cu mintea lor că tâlharii trebuie să fie cel puţin doi; că cel viu este peste poate să nu vie a lua şi trupul mortului. Găsiră, deci, cu cale a pune trupul cel fără cap în mijlocul pieţei, pe o schelă cu trei trepte, şi de jur-împrejur slujitori împărăteşti, cari să păzească toată noaptea.

Aşa şi făcură.

Fiul împăratului, hoţul, se duse şi el de cumpără o mârţoagă de cal răpciugos şi bubos, şi slab, de era numai pielea şi osul, mai cumpără o odoroagă de căruţă şi un butoi de rachiu. Şi după ce încărcă căruţa, înhămă la dânsa rabla lui de cal şi o porni înspre locul unde era pus trupul mortului spre vedere.

P-aci prin prejur era o uliţă noroioasă. P-acolo avu poftă el a trece. Când, ce să vedeţi dumneavoastră, cinstiţi boieri? Unde mi se înnomoli a oţopină de cal, de nu mai putea nici picioarele să şi le mişte, necum să mai

târască şi căruţul cu butoiul de rachiu. Hi! în sus, hăţ! în jos; să se mişte din loc calul, ba.

Şi unde mi-ţi începu a face o gălăgie, de credeai că s-a aprins târgul.

Căpetenia păzitorilor trimise pe unul să vază ce pacoste a mai dat peste nevoiaşul ăla de om, carele are de gând să scoale tot oraşul în gura lui.

Văzându-l păzitorul cum se nevoia a-şi scoate calul şi căruţa din noroi, i se făcu milă de el.

Fiul împăratului, cum îl văzu, îi zise:

— Du-te, neiculiţă, de mai ado vro câţiva oameni de-mi ajutaţi să ies din acest noroi, şi vă voi cinsti ca pe nişte oameni de treabă.

Îndată veniră mai mulţi păzitori, îi luară şi cal, şi teleguţă, şi butoi şi tot, pe sus, de-l scoaseră din glodul unde se nomolise.

El nu ştia cum să le mulţumească mai bine; îşi frământa mâinile de bucurie şi prinse a da cep butoiului. Le dete de bău cât poftiră, şi duse şi celor ce rămăseseră de pază pe lângă trupul mortului cel fără cap.

Nu trecu mult şi toţi păzitorii fură coprinşi de un somn soră cu moartea. Unde îmi mai sforăia voinicii noştri de paznici, de pare că era cine ştie ce mare turmă de râmători. Pasămite rachiul din butoi era cu afion.

Fiul împăratului, cum îi văzu lungiţi şi trântiţi ca cine ştie ce blende, se apucă de-i dezbrăcă de hainele lor şi îi îmbrăcă în haine călugăreşti. Apoi, luând trupul mortului, se duse în treaba lui.

Când văzu femeia trupul, iară începu a se boci. El iară îi puse mâna la gură şi o opri de a face zgomot, căci, de se va afla, nu va fi bine de ei. Ea tăcu după ce văzu că nu e glumă, şi priimi şi cea mai mare parte din suma furată. În chiar aceeaşi noapte, ei se puseră şi îngropară mortul.

Când se deşteptară păzitorii şi se văzură îmbrăcaţi în

haine călugăreşti, nu puteau crede celor ce li se arată. Se mai frecară la ochi, se mai uitară, şi văzură că aşa este. Cel ce se deşteptase mai întâi se duse la tovaroşul de lângă dânsul şi, începând a-l înghioldi, îi zise:

— Moş călugăraş, moş călugăraş, ca caţi tu aci?

— Dară tu, călugăre, ce cauţi? îi răspunse.

Atunci toţi deodată începură a răcni unul la altul:

— Ce cauţi aci, călugăre? arătându-se cu degetul.

Şi se făcu o tulburare şi o răscoală între dânşii, de nu-i putea da nimeni de căpătâi. Ei! tocmai târziu se dezmeticiră şi se domiriră că omul cu rachiul de astă-noapte n-a fost lucru curat.

Dară când îmi văzură că trupul lipseşte? atunci, atunci; unde îmi începură o ceartă şi o hălălaie între dânşii, de-ţi venea să-ţi iei câmpii. Se învinovăţeau ca dracii unii pe alţii.

— Ba că tu eşti de pricină.

— Ba că tu ne-ai făcut să bem rachiu.

— Ba că tu ne-ai îndemnat să ne ducem să-i ajutăm.

— Ba că tu ai fost cel dintâi care ai băut.

Toate erau cum erau. Dară cum şi când s-au călugărit ei? Şi cum să se înfăţişeze ei la împăratul?

N-avu încotro. Aşa se duseră.

Împăratul se luă cu amândouă mâinile de barbă când văzu că vine la dânsul o ceată de călugări. El nu ştia, vezi, cine sunt şi ce vreau.

Când află că sunt paznicii lui, unde mi-l umflă un râs d-alea cu lacrămi, şi râse până ce se strâmbă.

Paznicii, biet, deteră în genunchi şi-şi cerură iertare. Ei spuseră toată şiritenia.

Îi iertă împăratul de vro osândă, chipul; dară intră la mai mare grijă. El se temea ca nu carecumva acest hoţ atât de iscusit să nu-i ia şi domnia. Nu mai chemă Sfatul împărăţiei, fiindcă începuse a-l cam bănui şi pe dânsul, ci îşi frământa cugetul, ca ce ar face să puie mâna pe hoţ,

spre a-i face de petrecanie.

Hotărî dară, el cu mintea lui, ca să iscodească şi pe mari şi pe mici, să ispitească şi prin boierime şi prin prostime, ca doar, doară va ajunge să puie mâna pe un aşa tâlhar vestit care îl pusese pe aşa gânduri negre.

Pentru aceasta puse să se gătească un ospăţ înfricoşat, la care pofti numai boierime neaoşe. La acest ospăţ fu poftit, fără doar şi poate, şi fiul de împărat cel strein.

La ziua hotărâtă se adunară toţi oaspeţii. Veseliile se întinseră până noaptea târziu. Căci, după ce se sculară de la masă, se puseră pe joc. Şi trage-i la danţuri, la hori, la brâuri până ce, când se deşteptară, ajunseseră pe la cântatul cocoşilor de miezul nopţii.

Când să se spargă adunarea, împăratul veni la mijloc şi zise cu grai cam poruncitor:

— Boieri dumneavoastră, noaptea este înaintată, şi ca să nu se întâmple cuiva vreo meteahnă de la niscaiva duhuri necurate, ori făcători de rele, eu am găsit cu cale în mintea mea să mâneţi aci până la ziuă. Cămara este mare; vă încape pe toţi. Alături de aci este cămara fiicei mele. Fiţi fără grijă şi vă repauzaţi de ostenelile danţului şi săltărilor din astă noapte. Domnul să privegheze asupra voastră a tuturor.

Aşa zise împăratul, şi aşa trebuia să se facă. Că hâr, că mâr, pace; zisa împăratului nu se putea deszice.

— Vai de mine, tată, cum să mă culc eu cu uşa descuiată, alături cu cămara unde are să doarmă atâţia bărbaţi streini? zise fata tatălui său.

— Nu numai atât, fata mea, dară încă să fii cu lumânarea stinsă şi să ai la îndemână niţel muc de lumânare. De va veni cineva la tine, tu să-l mângâi cu mâna pe obraz, rugându-l să mai stea; şi mângâindu-l să-l mânjeşti niţel cu muc de lumânare, şi aceasta, draga mea copilă, cu atât mai mult trebuie să o faci, cu cât ea

este pentru mântuirea împărăţiei.

Pasămite împăratul umbla să prinză pe hoţ prin viclenie. Asta fu chemarea boierilor la ospăţ. Căci, îşi zicea împăratul, de va fi dintre boieri un asemenea om isteţ, trebuie să fie şi îndrăzneţ. De nu va fi dintre boieri, apoi, tot cu tertipuri, prin tagma prostimei să-l caut.

Hotărârea împăratului se puse în lucrare întocmai. Se culcară toţi cu totul şi adormiră. Numai pleoapele fetei de împărat nu putură da în gene, câtuşi de cât.

Fiul de împărat cel hoţ, nici el nu adormi măcar cât ai da în cremene. El îşi tot răsucea mustaţa şi se încumetea, duce-se-va, or ba? Iară când fu cam după miezul nopţii, când şi apele dorm, se sculă binişor, se uită pe la soţii săi, carii toţi dormeau bumbeni, şi pâş! trecu în cămara fetei de împărat, o sărută şi se întoarse apoi să se culce şi el.

Fata împăratului îşi făcu dresurile cum o învăţase tatăl său, împăratul.

Hoţul, până a nu se culca, se duse la doniţă să bea niţică apă, căci îi era sete. Uitându-se în doniţă, el văzu că pe obrazul lui din stânga sunt nişte pete negre. În cămara unde dormeau oaspeţii împăratului lumânarea arse toată noaptea.

— E! aşa mi ţi-a fost povestea? zise el încetişor, stai măi, dară, să-ţi arăt eu cu cine ai de a face.

Şi cu inima tâcâindă, şi umblând mai uşor decât o pisică când pândeşte la şoareci, luă muc de lumânare şi mânji pe toţi oaspeţii cari dormeau, pe obraz la fel cu mânjitura lui de pe faţă, apoi se culcă şi el.

Împăratul se sculă mai de dimineaţă decât toţi. Şi în revărsat de zori vine prin cămara unde dormeau oaspeţii, spre a se uita la dânşii, nu carecumva este vreunul din ei mânjit după cum îşi povăţuise fata.

Când colo, ce să-i vază ochii? Toţi erau mânjiţi. Speriat, se duse într-un suflet în cămara unde dormea

fie-sa; şi cu grai neliniştit zise fie-sei:

— Bine, frate dragă, toţi te-au sărutat?

— Ba nu, tată, unul numai a venit, pe care l-am mânjit, după cum mi-ai poruncit dumneata.

— Şi-l cunoşti?

— Ba nu, căci era întunerec.

Împăratul îşi muşcă buzele. Apoi porunci păzitorilor să nu lase pe nici unul din oaspeţi care ar voi să plece.

După ce se facu ziuă bine, veni împăratul iarăşi în mijlocul oaspeţilor şi zise cu glas mare:

— Boieri dumneavoastră, hoţul care a tulburat o ţară prin iscusinţa, măiestria şi isteţimea lui, şi care mi-a răpit odihna sufletului meu, se află în mijlocul domniei voastre, şi îl rog să se dea pe faţă; pe făgăduiala mea de împărat că nu-i voi face nimic.

Toţi boierii începură a-şi scutura hainele şi a se lepăda ca de satana de o astfel de năpaste, zicând:

— Departe de noi o astfel de bănuială. Noi nu ştim la sufletul nostru nici o faptă neomenoasă să fi săvârşit, nici cu ştiinţă, nici cu neştiinţă.

— Acum nu este vorbă nici ce ocară, nici de pedeapsă. Totul este să se dea pe faţă, şi mă jur pe viul Dumnezeu şi pe stema mea de împărat că nu numai nu-i voi face nimic rău, dară îi voi da pe fata mea după dânsul.

Atunci ieşi în faţă streinul fiu de împărat şi zise:

— Eu sunt.

Păru mult bine împăratului când îl văzu. Iară el îşi ceru voie să iasă afară, şi se jură pe cuvântul lui de cruce de voinic că se va întoarce înainte de namiezi.

Împăratul crezu şi-i dete voie. El se întoarse, cu mai mulţi oameni însăxănaţi cu bucăţelele foişorului său. Şi acolo de faţă cu toţii, aşeză fiecare lemnişor la îmbucătura lui şi clădi foişorul din nou. Apoi, viind înaintea împăratului, îi sărută mâna, şi ceru ca soţia lui,

fata împăratului, să se urce cu dânsul în foişor, ca de acolo să mărturisească cine este şi ce a făcut.

Împăratul priimi.

Cum se suiră în foişor, fiul împăratului prinse a întoarce vârtejele; şi, pe când foişorul începu a se sui în slavă şi a pluti în aer, el zise cu grai lămurit:

— Să ştiţi că sunt fiu de împărat, că mi-a fost dat să-mi fur nevasta, ceea ce şi făcui, şi că acum mă duc la împărăţia tatălui meu.

Astfel vorbind, foişorul se urca mereu până când se pierdu din ochii tuturor, ce rămaseră cu gurile căscate uitându-se la dânsul.

Iară dacă se coborî la palaturile tatălui său şi-şi arătă cartea de meşter de hoţie, precum şi nevasta ce-şi aduse tot prin furtişag, se înveseli tatăl său şi, coborându-se din scaun, înălţă pe fiul său, zicând:

— Ştiu acum că are să se ducă pomina de domnia fiului meu peste ţară. Ştiu că popoarele au să ştie şi ele acum ce este dreptatea, căci a fi bun domnitor şi drept, trebuie să ştii totul.

După ce se înscăună, trimise sol la socrul său cu carte prin care îi spunea că s-a urcat în scaunul tătâne-său, şi mult se bucură acel împărat de norocul ce dase peste fie-sa.

Iară eu încălecai p-o şea şi v-o spusei dumneavoastră aşa.

Fata cu pieze rele

A fost odată un împărat. El avea doisprezece feciori. Când se punea la masă, copiii stau împrejuru-i cunună deplină. El era totdauna cu voie-bună, fiindcă vedea că trebile îi merg strună.

Împăraţii, vecinii lui, râvnea la traiul lui cel ticnit. Vezi că şi el era bun la inimă, şi nu se supăra întru nimic pe popor, şi nu asuprea pe văduvă, nici pe siriman.

Adecă, de! nimeni nu ştia ce vierme îl rodea la inimă şi pe dânsul. Ar fi dorit, boieri d-voastră, să aibă şi o fată barim, la atâţia feciori.

Şi mai una, şi mai alta, dete Dumnezeu în cele din urmă de i se împlini şi această poftă a inimei: nevasta lui, împărăteasa, rămase grea şi peste nouă luni făcu o fată, frumoasă, de seamăn pe lume n-avea.

De unde se aştepta acum împăratul ca să fie pe deplin fericit, aşi! unde? iaca se adeveri şi la dânsul, ca la toată lumea asta păcătoasa, povestea cântecului:

În lume născut,
Nimeni n-a stătut
A fi fericit
Cu desăvârşit.

Începu a-i tânji trebile împărăţiei. Începu adecă a da îndărăt. Ba cutare împărat îl ameninţă că voieşte să se scoale cu război asupra lui, dacă nu o face cutare lucru; ba, cutare împărat cere cutare lucru; ba, supuşii lui vor să facă răzmiriţă; ba, vitele de pe moşiile lui a călcat hotarele altei împărăţii şi sunt luate de pripas; ba, că moartea a dat în ele, şi câte neajunsuri toate se ţineau lanţ, de ajunsese bietul împărat în sapă de lemn.

Se silea bietul împărat, cu toţi cei doisprezece fii ai săi, să facă pace, să fie între oameni bună învoire, să oprească relele ce-l bântuiau, dar geaba, pagubele curgeau gârlă.

În cele mai de pe urmă chemă un cetitor de stele să-i spuie ce e pricina de-i merg lucrurile anapoda şi nu poate să dea înainte.

Dacă veni filosoful, îi puse la stele, şi a doua zi îi zise

să bage de seamă în trei zile d-a rândul cum îi dorm copiii.

Trecând cele trei zile filosoful veni din nou.

Împăratul îi spuse că băieţii dormeau care cu mâinile deasupra capului, care într-o parte, care cu mâinile pe piept, şi care pe spate şi cu mâinile pe lângă dânşii, iar fata doarme pe brânci, ori strânsă făcută ghem, sau cu mâinile între genunchi.

— Aceasta este piaza rea a a împărăţiei tale, răspunse filosoful; de nu o vei depărta din casă, nu se va alege nici praful de d-ta şi de copiii dumitale.

Împăratul băgase şi el de seamă că se cam adevereau zisele filosofului, că de când, adecă, dobândise fata, d-atunci şi el dă îndărăt. Dară nu ştia ce să facă, cum să scape de prăpăd pe cei doisprezece copii.

Bietul împărat! Şi acesta îi era copil. N-ar fi vrut, vezi, să piară nici unul. În cele din urmă se lăsă după povaţa filosofilor. Ei ziceau că mai bine este să piară unul şi să scape doisprezece, decât toţi să ajungă ca vai de ei şi de râsul lumii.

Se îndoia împăratul, se îndoia împărăteasa să facă o aşa faptă, dară înteţiţi de toate relele ce-i năpădea din toate părţile, se înduplecară la sfaturile celor mai aproape de dânşii, şi se hotărâră în cele din urmă să facă o jertfă decât trisprezece.

Vorbi deci împăratul cu credinciosul său cum să facă. Să zică adecă că vrea să meargă la vânat, să ia şi pe fată cu dânsul, mai cu seară că tot zicea ea că-i place să vază cum merg oamenii la vânat, şi să o lase acolo în pădure. Aceasta însă fără să ştie ea.

I se rupea rărunchii împăratului de mâhnire pentru răpunerea fiicei sale, se mâhni împărăteasa până în fundul sufletului ei când îi aşeza merinde în coş, sub care puse primeneli, şi câteva giuvaiericale d-ale ei.

Când fu căruţa gata, puse coşul cu merinde, un urcior cu apă, şi se urcară şi ei, adecă fata şi cu credincerul împăratului. Porniră şi ajunseră într-o pădure mare. În urma lor acasă se bocea împăratul, împărăteasa şi fraţii fetei, de-ţi venea să-ţi iei lumea în cap.

Dacă ajunseră în pădure, stete căruţa mai d-o parte la o potecă, luară cu dânşii coşul şi urciorul, şi plecară prin pădure după vânat. Stând la un colnic, fata se dete să culeagă nişte floricele, să-şi facă un mănunchi; iară credincerul împăratului umbla razna prin pădure după păsărele, şi, încet, încet se depărtă o bucată bună, ajunse la căruţă, se puse într-însa şi pe ici ţi-e drumul.

Când băgă de seamă fata împăratului, credincerul nu e. Dădu chiot, strigă, ţipă, dară nimeni nu-i răspuns. Ce să facă ea? Iară dacă văzu că dă înde seară, fata se urcă într-un copaci, se uită într-o parte, se uita într-alta, nu care cumva vede vro colibă ceva. Nu e. Se mai întoarse de se mai uită şi în alte părţi şi zări, tocmai ce! într-o depărtare licărind o lumină ca o steluţă. Atunci se dete jos şi cu coşul într-o mână, iar cu urciorul de apă într-alta, târâş după dânsa, merse drept la lumina ce zărise.

Aci dacă ajunse, dete peste o colibă, în care ardea un opaiţ în ciob. Bătu la uşe şi-i deschise. Acolo şedea o bătrână cerşetoare. Fata se rugă ca să o adăpostească şi pe dânsa. Săraca o priimi; dară îi spuse că n-are ce să-i dea de mâncare fiindcă tot avutul ei este o găină, un căţel şi o pisică.

Fata scoase din coş şi dete şi bătrânei.

A doua zi când se sculară, bătrâna începu să se vaiete că i-a murit găina pe cuib. Ea se plângea acum că are să moară de foame, deoarece cu ouşorul ce lua de la găină pe fiecare zi se hrănea ea.

Biata fată de împărat îi dete o giuvaierica d-ale ei, ca să-şi cumpere o altă găină cu care să se hrănească.

Baba cam cu mârâială, cam de voie, cam de nevoie,

priimi darul fetei şi tăcu.

A doua noapte îi muri căţeluşul. Atunci ea zise:

— Fata mea, să-ţi iei ale trei fuioare şi să te duci din casa mea, că de când ai venit tu, pagubele se ţin lanţ. Căţelul ăsta nu l-aş fi dat nu ştiu pe ce, fiindcă îmi păzea coliba, şi-l am de atâţia mari de ani.

— Lasă, mămuşoară, nu te supăra, îţi dau eu cu ce să-ţi cumperi altul, ba încă să-ţi mai şi rămâie.

Şi scoase de-i mai dete o giuvaierica.

A treia zi găsiră şi pisica moartă.

— Să te duci, fetico, din casa mea, zise baba şi îndărăt să nu te mai întorci. Te văz a fi fată de oameni, te văz că ai scule, dară lipsă de aşa bogăţii. Mai bine eu cu sărăcia mea şi să trăiesc în ticnă. De când ai venit tu, belele mi-au tăiat inima. Du-te, dragul mamei, şi ia împreună cu tine tot ce ai adus în casa mea şi bun şi rău.

Fata n-avu încotro, şi cătă să plece din coliba babei. Înainte însă de-a pleca, se dezbrăcă de hainele sale cele bune şi ceru de la babă nişte zdrenţe d-ale ei. Baba ca să scape de dânsa, căută pe după perne, pe sub pat, pe culme, şi-i dete nişte ţoale de puse pe dânsa, numai să se ducă din casa ei.

Hainele ce le lăsă fata, baba le scoase din casă şi le dete în celarul ce avea lângă coliba ei.

Şi aşa fata, îmbrăcată în haine de cerşetoare, plecă din casa babei şi începu a orbăcăi prin bungetul cela de pădure, că doar' d-o găsi vro potecă care să o scoată la lume.

Şi tot mergând aşa, dete peste o stână de oi. Acolo nu găsi pe nimeni, căci stăpânii erau trei tovaroşi, carii se duceau câtetrei cu oile. Aci dacă ajunse, fata împăratului se puse de mătură coliba, rândui fiecare lucru la locşorul lui, făcu focul şi atârnă căldăruşa în crăcane. Până una, alta, mai spălă vasele, precum şi vedrele şi hârdaiele în care adunau ciobanii laptele. Apoi

se ascunse.

Venind ciobanii şi văzând toate astea, se mirară. Se uitară încoace şi încolo, dară nu văzură pe nimeni. Atunci ziseră:

— Cine ne-a făcut ăst bine, de va fi băiat, frate să ne fie, iară de va fi fată, soră să ne fie.

Fata împăratului atunci se arătă. Ea se rugă să o primească a locui cu dânşii căci era o nenorocită şi n-avea unde să se adăpostească, nici să-şi plece capul.

Ciobanii o primiră şi îi spuseră ce are să facă. Seara când veniră găsiră iarăşi toate gata, şi de mâncărică şi hârdaiele, în care făceau brânză, curate, şi toate bune la stână.

Însă unul din tovaroşi se plânse că nu ştie ce au oile de tânjesc de azi-dimineaţă; pasămite dase boala în ele, căpitaseră ori nu ştiu ce li se întâmplase.

A doua zi se plânse altul că a dat vărsatul în oi, şi nu ştie câte vor scăpa.

A treia altul veni cu nu ştiu ce brumă de oi. El spuse că voind a trece peste o punte, pe unde trecea în toate zilele cu oile, de astă dată nu ştie cum îşi făcu nălucă o oaie şi sări în râu, după dânsa alta, după asta alta, până ce se năpustiră oile şi săriră mai toate în râu. Se sili bietul cioban să le oprească, dar aşi! pe dracu să-l opreşti? Când intră spaima în oi, degiaba toată munca; abia scăpase vro câteva oi, cu care veni acasă.

Se luară de gânduri bieţii ciobani, cum de în cele trei zile de când venise fata aia la stâna lor să dea ei peste o aşa pagubă. Ei văzură că surata lor trebuie să fie piază rea, şi că a căzut ca o pacoste peste dânşii. Atunci se vorbiră ca să o gonească de la dânşii, şi îi ziseră:

— Surată, cum ai venit, să te duci de la noi unde mila Domnului te va povăţui. Noi nu te mai putem ţine. Tu ai intrat în coliba noastră cu sărăcia. Paguba ce am încercat în aceste trei zile de când eştu tu la noi, nici în zece ani

nu o vom putea pune la loc.

Fata n-avu ce zice. Văzu şi ea că aşa este. Se sculă dară şi cerându-şi iertăciune de răul ce le făcuse fără voia ei, plecă într-o doară, ia, aşa peste câmp unde o vor duce-o ochii. Şi mergând ea cu inima plină de obidă şi cu lacrămile şiroaie, zări într-o depărtare mare nişte palaturi. Întinse pasul şi se duse într-acolo ca să nu însereze pe drum. Acolo şedea o arăpoaică bogată.

Se rugă de slugile palatului să o primească. Arăpoaica, care o văzuse de sus când intră pe poartă, porunci să o aducă înaintea ei. Cum o văzu, o cunoscu, şi puse de o îmbăie frumos, o îmbrăcă cu nişte haine curate şi o luă pe lângă dânsa.

Şi aşa, într-o zi arăpoaica o puse să-i caute în cap, căci, zice-se că arapii cât de curaţi să fie, tot se găsesc condrănţei în capul lor: pentru că le e părul îmbâcsit, pâslos şi des, nevoie mare! Fata împăratului văzând în capul arăpoaicei, ce nu mai văzuse de când o făcuse mă-sa, i se făcu scârbă şi îi veni să scuipe.

Se uită în dreapta, se uită în stânga, şi nu-i dete de ochi decât scumpeturi, pe care îi fu milă să scuipe. Să se ducă ceva mai încolo, nu putea, căci arăpoaica adormise cu capul în poala ei. Se apucă şi ea de scuipă în laţele arăpoaicei.

Arăpoaica, ca dracu, simţi şi o dată se sculă. Ea se uită cu milă la fată, şi îi zise:

— Să nu te ştiu cine eşti, ai vedea tu ce ai păţi din mâna mea. Dară aşa, te iert. Să te găteşti că mergem la un loc. Zi să prinză caii la căruţă.

Până se gătiră ele, căruţa trase la scară. Se deteră jos şi se puseră în căruţă. Arăpoaica spuse vizitiului unde să meargă. Pe drum însă învăţă şi pe fată ce să facă acolo unde merg.

Abia sfârşi de vorbit arăpoaica şi ajunseră în curtea unui palat cu mii de mii de cămări. Cum se dară jos din

căruţă, arăpoaica merse la o cămară unde erau doi oameni: unul tânăr şi gras, şedea într-un pat de aur răsturnat şi se juca cu două gheme de mătase; altul moşneag umbla de colo până colo şi astâmpăr nu mai avea. El se cocoşase de muncă, era trenţăros şi slab şi pipernicit de credeai că este altă aia, nu fiinţă de om. Pasămite, tânărul era norocul fetei, iară bătrânul norocul arăpoaicei.

Cum văzu fata pe tânăr, jucându-se cu ghemele de mătase, o dată se repezi la dânsul, după cum o învăţase arăpoaica, îi smulse ghemele din mână, şi pe ici ţi-e drumul! Ieşi fuga, se sui în căruţă, vizitiul dete bice cailor şi nu stătură decât tocmai acasă.

Cela, greoi şi mototol cum era el, până să se scoale, până să iasă afară, până să se ia după dânsa, rămase cu buzele umflate, că n-o mai putu ajunge şi, întorcându-se căruţa, luă pe arăpoaică şi o duse şi pe dânsa acasă.

Tocmai atunci împăratul locului aceluia se hotărâse să se însoare, că era holtei. Logodnica îi ceruse să-i facă o haină de mătăsărie foarte scumpă. Făcu ce făcu împăratul, găsi o asemenea mătăsărie şi o dase la croitor. Dară ce-i faci necazului, că mătăsăria nu ajungea. Îi mai trebuia un petec. Puse împăratul să-i caute petecul, dară asemenea mătăsărie nu se mai găsi în toată împărăţia.

Ei! cum rămâne cu haina miresei? Dacă n-o face-o după şartul ei, logodnica nu o priimeşte; dacă n-o găsi petecul ce-i trebuia, rămâne haina neisprăvită. Şi aceasta nu se putea, adică să rămâie nunta dintr-un fleac de nimic.

Mai pusese împăratul oameni de cercetară şi află că la arăpoaica cutare se găseşte un petec de mătăsărie aidoma celeia ce căuta împăratul, şi tocmai atât cât îi trebuia.

Pasămite în ghemele luate de fata împăratului de la

norocul ei cel leneş se afla acel petec de mătăsărie.

Trimise împăratul oameni să-l cumpere. Arăpoaica le spuse că petecul îl dă celuia ce îi va da atâţi galbeni cari să tragă la cumpănă cât şi mătăsăria. Puse, deci, într-un taler al cumpenei petecul de mătăsărie şi îndată braţul cumpenei cu petecul se lăsă jos. Puse şi galbeni în cellalt taler, dară el rămase sus. Mai puse, mai puse şi iară mai puse, dară cumpăna nu se lăsa în jos, puseră oamenii împăratului toţi banii ce avură la dânşii, cumpăna sta tot sus.

Atunci se duseră de spuseră împăratului. Se miră împăratul de întâmplarea aceasta. Trimise câţiva saci cu galbeni, dară trimişii se întoarseră şi spuseră că diavoliţa de cumpănă nu vrea să se lase în jos de loc, de loc. Atunci împăratul luă cu dânsul încă căţiva saci cu galbeni şi se duse singur, ca să vază cu ochii lui astă minune, căci altfel nu-i venea să crează.

Ajungând şi intrând în casă la arăpoaică, văzu pe fata împăratului, ceea pe care o gonise tatăl său împăratul ca p-o piază rea, şi-i rămase la inimă. Vezi că nu era urâtă; avea nuri, avea pe vino-ncoace, cum se zice, avea învăţătură, mă rog, dacă era fată de împărat; dară fusese seacă de noroc.

Văzu şi împăratul cumpăna. Braţul cu talerul în care erau puşi banii sta în sus! Puse un sac cu galbeni de care îi adusese, şi ca să se lase cumpăna în jos, ba. Mai puse unul, ba încă unul, cumpăna habar n-avea. Puse toţi sacii, cumpăna pare că era proţăpită acolo sus. Atunci ce-i veni împăratului, se sui şi el deasupra banilor, cam cu necaz, şi o dată braţul cu talerul în care era puşi banii se lăsă în jos şi stătu drept la linie, tocmai pe tocmai cu cela în care era petecul de mătase, veni adecă la cumpănă dreaptă.

— Care va să zică, petecul ăsta de mătase se poate cumpăra numai cu mine, zise împăratul, care înţelesese

el noima acestei cumpene, ca un împărat ce era el acolo.

— Cam aşa, împărate, răspunse arăpoaica.

— Apoi dacă este aşa, mie mi-ar fi voia să stric logodna cu năzuroasa aia de fată cu care sunt în vorbă, când aş şti că stăpâna mătăsăriei ăştia m-ar vrea.

— Cum socoteşti d-ta că n-ar vrea ea, răspunse iarăşi arăpoaica, când d-ta vezi bine că însuşi petecul de mătăsărie al cui este el te vrea.

Şi aşa se făcu vorba şi apoi nunta, nu după multă vreme, cu mare veselie şi dragoste.

Darămite tatăl, muma şi fraţii fetei când auziră de una ca asta, ce bucurie gândiţi că n-avură?

Se întrolocară cu toţi cu totul şi făcură o nuntă d-alea împărăteştile de se duse vestea de dânsa.

Voinicul cel cu cartea în mână născut

A fost odată o babă şi un unchiaş. Ei până la vreme de bătrâneţe nu avură nici un copil. Ce nu făcură? Ce nu dreseră? Şi ca să aibă şi ei măcar o miarţă de copil, nici cât. Ba merseră pe la descântătoare, ba pe la meşteri vrăjitori, ba pe la cititori de stele şi ca să rămâie baba grea, nici gând n-avea.

Ajunşi la vreme de bătrâneţe, începură a se îngrijura.

— Ce ne facem noi, babo, zise într-o zi unchiaşul, de vom ajunge niscaiva zile de neputinţă ori de nevoie? Tu ştii că am făcut tot ce mi-a stat prin putinţă, şi ca să ne dea Dumnezeu şi nouă un copilaş, care să fie toiagul bătrâneţelor noastre, nu s-a îndurat.

— De! unchiaş, cine e de vină? Tu ştii că am umblat şi cruciş şi curmeziş pe la meşterese, pe la vraci, am făcut tot ce m-au învăţat unii şi alţii, şi ca să avem şi noi o mângâiere pentru pârdalnicele de bătrâneţe, că grele mai sunt! a fost peste poate.

— Ia, să apucăm noi doi în două părţi, să ne ducem unde ne-o lumina Dumnezeu, căci tot degeaba stăm noi la un loc amândoi, două nevoi.

— Să ne despărţim unchiaş, dacă tu aşa găseşti de cuviinţă. Dară bine, cine să ne închiză ochii în ceasul cel de pe urmă?

— Că bine zici tu, babo; stăi dară; ia să iei tu basmaua mea care am avut-o în ziua de cununie şi eu ştergarul cel vărgăţel ce mi-ai adus de zestre. În toate zilele să ne uităm la dânsele; şi când vom vedea pe ele câte trei picături de sânge, să ne întoarcem acasă. Acesta să fie semnul că moartea s-a apropiat de unul din noi.

— Aşa să facem unchiaş.

Cum ziseră şi făcură. Se gătiră de drum, îşi luară fiecare desăguţa d-a umeri, în care baba puse pe fund basmaua bărbatului ei, iară unchiaşul ştergarul cel vărgăţel al neveste-sei, şi apucară unul spre răsărit, iară altul spre apus.

Nouă zile şi nouă nopţi se duseră, se duseră, şi iară se duseră. Întrebară şi pe bun şi pe rău, pe mare şi pe mic ce ar face ei ca să poată avea un copil. Ceea ce le spuseră să facă ei răspunseră că au tot făcut, dară în deşert. Ei căutau să le spuie cineva altceva, ce nu ştiau ei, dară nu-şi găsiră omul.

A zecea zi sculându-se unchiaşul, ieşi afară să se spele, ca să pornească la drum mai departe. Când luă ştergarul să se şteargă pe ochi, ce să vază? Trei picături de sânge pe dânsul.

El îşi zise: „Trebuie să mă întorc acasă, căci Dumnezeu ştie ce va fi păţit baba mea.”

Întinse unchiaşul la drum. Nu mai căuta nici de mâncare, nici de odihnă, şi se întoarse acasă cum plecase.

— Ce ţi s-a întâmplat, babo? zise el, cum îşi văzu jumătatea.

— Ce să mi se întâmple, unchiaş? Iacă eu îmi căutam de cale şi întrebam în dreapta şi în stânga, rugându-mă de toţi să mă înveţe ceva ca să putem avea un copil. Dară întrebările şi rugăminţile mele le făceam în sec, căci îmi răceam gura de surda.

Şi tot mergând înainte, am ajuns într-o pădure mare, mare, fără seamăn, şi m-am rătăcit prin bungetul acelei păduri, de nu mai ştiam pe unde să ies la oameni.

Când, o dată văz înaintea mea un moş, fleoş de bătrân, uitat de moarte şi de Dumnezeu. Eu îi spui după ce umblu şi cum m-am rătăcit. Moşul, încărcat de zile cum era, se pune jos, stă de vorbă cu mine şi, cu un grai

blajin, îmi arătă drumul pe unde să ies acasă, şi îmi zice să mă întorc, căci râvna noastră a ascultat-o Dumnezeu.

— Şi ăsta a fost semnul de pe ştergarul meu?

— Se vede că asta.

Atunci şi ei se hotărâră ca să nu se mai desparţă şi să rămâie să-şi mănânce amarul împreună.

Nu trecu mult după asta, şi baba spuse unchiaşului că se simte îngreoată.

Aoleo! Unde era Dumnezeu să vază bucuria unchiaşului când auzi d-o asemenea veste bună!

Umbla de colo până colo de bucurie şi nu mai ştia pe ce să puie mâna şi ce să facă.

Şi aşa trecură zilele una după alta până la nouă luni, când baba, cu ajutorul Maicii Domnului, născu un dolofan de copil, de drăguleţ, şi cu o carte în mână.

A treia seară când veniră ursitoarele, se întâmplă ca unchiaşul să fie deştept. Pe dânsul, vezi, nu-l mai prindea somnul de bucurie, şi de trei zile nu-i mai dase ochii în gene, tot umblând pe lângă babă ca s-o îngrijească şi s-o caute la boală. D-aia şi când veniră ursitoarele, el nu dormea, ci sta stârcit într-un colţ, ca şi când ar fi fost Matracuca, sora doamnei.

Când începură ursitoarele să ursească, el se făcu numai urechi şi auzi tot.

Cea mai mare din ursitoare zise:

— Acest copil are să fie un Făt-Frumos, şi are să ajungă bogat.

Cea mijlocie zise:

— Pe acest copil, când va fi el de doisprezece ani, are să-l răpească duhurile rele.

Cea mică zise:

— Dacă va scăpa de duhurile rele, acest copil are să ajungă împărat.

Atâta îi trebui unchiaşului să auză, ca să-i dea un cuţit ascuţit prin inimă. El, vezi, nu se împăca cu ceea ce

zisese ursitoarea d-a doua. O grijă mare îl cuprinse şi, de pe acum chiar, începu a plănui cum să facă să-şi scape copilaşul de un asemenea rău.

Până una, alta, copilul creştea, asculta pe părinţi şi cartea cu care se născuse din mâini n-o lăsa. Cetea, cetea mereu pe dânsa şi învăţa, de se mira toată lumea de silinţa şi învăţătura dânsului.

Când se făcu ca de nouă ani, ştia câte în lună şi în soare. El însuşi ajunsese să fie o carte, şi toţi megiaşii veneau la dânsul şi-l întrebau despre păsurile lor.

Unchiaşul se bucura, nu se bucura de fiul său, dară baba ştiu că nu mai putea de bucurie, văzându-l şi frumos, şi cu atâta procopseală într-însul. Unchiaşul, vezi, era cu cuiul la inimă; ştia el ce ştia, dară la nimeni nu spunea.

Băiatul de ce creştea, d-aia se făcea mai frumos şi mai învăţat. Tot satul îl cinstea şi îl asculta ca pe cine ştie cine; iară unchiaşul, de ce trecea timpul, d-aia se întrista.

Când era aproape de a împlini băiatul doisprezece ani, nu mai putu unchiaşul să ţie, trebui să răsufle. El găsi de cuviinţă să spuie şi alor săi ceea ce era să se întâmple fiului lor. Şi astfel, într-o seară, când stau cu toţii la foc şi povesteau şi verzi şi uscate, ca să le treacă timpul, unchiaşul se apucă de spuse tot ce auzise de la ursitoare.

P-aci, p-aci era să moară baba, muma băiatului, de întristare, când auzi unele ca acele; săriră însă unchiaşul şi fiul său, o stropiră cu apă, şi d-abia, d-abia o mai înviorară. Iară băiatul se puse pe gânduri.

Şi mai plănui el ce mai plănui, până ce, după câteva zile, spuse tatălui său ceea ce izvodise el să facă. Tată-său, carele asculta la gura lui ca la o carte, se duse numaidecât prin sat şi dete gură la toţi megieşii că în seara cutare şi cutare, adecă când era să împlinească

fiu-său doisprezece ani, ei să se adune toţi cu totul la biserică, ca să facă rugăciune pentru fiul său, spre a-l scăpa de duhurile cele rele. Vorbi şi cu moş popa şi toţi cu totul se făgăduiră că va împlini cererea unchiaşului. Şi aşa şi făcură.

În seara aceea, când era băiatul unchiaşului să împlinească doisprezece ani, toţi oamenii din sat, bărbaţi, femei şi copii, împreună cu moş popa, se adunară la biserică pentru rugăciune. Şi viind moşul cu baba şi cu fiul lor, tot cu cartea în mână, megiaşii îi băgară la mijloc, şi rugăciunile începură. Se rugară ce se rugară, când deodată se pomeniră că se umple biserica de o ceaţă groasă. Atunci căzură cu toţii în genunche şi scoaseră nişte rugăciuni fierbinţi, de ar fi muiat inima nu ştiu cărui duh rău. Ceaţa se risipi şi ei rămaseră teferi.

A doua seară, când erau la rugăciune tot pe acea vreme, unde se pomeniră că se umple biserica de şoareci, de lilieci şi de bufniţe, şi începură a chiţăi, de colo până colo prin biserică, a se sui pe oameni şi a-i ciupi de pe unde apuca.

Toţi se speriară, până şi chiar moş popa. Atunci băiatul unchiaşului, cu cartea în mână, căzu în genunchi şi începu a se ruga cu foc. Aşa făcură şi unchiaşul şi moş popa, şi toţi megieşii cari se aflau în biserică. Şoarecii şi toate lighioanele acelea pieriră.

A treia seară dacă se adunară şi se puseră la rugă, se rugară, se rugară, până ce către miezul nopţii o dată începu a se cutremura biserica şi se auziră nişte pocnete şi tunete, bubuituri şi duduituri îngrozitoare, ca de tunet. Căzură şi de astă dată în genunchi, se rugară şi de astă dată cu toată credinţa în Dumnezeu. Însă, ce să vedeţi d-voastră? Tocmai în toiul rugăciunei, unde se coborî un călugăr din turnul bisericii, apucă pe băiatul unchiaşului de subţiori, îl răpeşte din mijlocul lor şi se înalţă cu dânsul în sus. N-apucară oamenii să bage bine de seamă,

şi pieriră din ochii lor ca o nălucă. Ba că o fi rămas prin turn, ba că o fi pe după biserică, ba că o fi pe colo, ba pe dincolo. Aşi! El s-a dus cu călugărul ce-l răpise, şi dus a fost.

Toţi rămaseră ca căzuţi din cer de spaimă, dar unchiaşul şi baba, mai cu asupra. După ce se mai astâmpărară din spaimă, şi după ce biserica se linişti, oamenii ieşiră şi se duse fiecare într-ale sale.

Fiul unchiaşului, deşi răpit de călugăr, dară cartea din mână n-o lăsa. Citea mereu şi în gura mare; iară când fu de ajunse pe la mijlocul cărţii, călugărul nu-l mai putea ţine. Vru să-i smucească cartea din mână; dară băiatul o ţinea vârtos. Luptându-se cu băiatul prin văzduh ca să-i ia cartea, călugărul îl scăpă, şi fiul unchiaşului căzu într-o prăpastie adâncă.

Dumnezeu ştie cât a rămas el acolo, până s-a dezmeticit din ameţeala ce-i veni căzând. Când se pomeni, el era tot cu cartea în mână. Mulţumi Domnului că l-a scos din mâna duhurilor rele şi că este viu; dară alt necaz acum! nu ştia unde se află. Se scoală el d-acolo, şi o porneşte la drum. Şi aide, şi aide până ce d-abia ieşi din prăpastie. Apoi o luă într-acolo unde mila Domnului l-o duce. Şi apucând spre soare-scapătă, se duse, se duse, zi de vară până-n seară, fără să dea de vrun sat şi fără să vază pui de om; şi mai mergând ce mai merse, dete de un copaci şi mase acolo. Nemâncat şi nebăut nu putea să doarmă. Şi luptându-se cu foamea, cu setea şi cu nesomnul, se socotea unde s-ar duce, ca să iasă la lume. A doua zi o apucă iarăşi spre soare-scapătă, după cum plănuia el, până ce dete peste nişte grămezi de căpăţâni şi oase de oameni.

Şi apucându-l nişte răcori reci de frică, începu a citi pe cărticica lui, şi înlătură oarecum groaza ce sta gata să-l coprinză. Îşi luă deci inima în dinţi şi porni înainte; de ce mergea mai-nainte, d-aceea grămezile de oase de om

se înmulţeau. El se făcu că nu le bagă de seamă, şi tot înainte mergea, până ce ajunse la un oraş mare, din care numai dărâmături rămăsese. Prea puţine ziduri mai erau în picioare. Şi mai merse ce mai merse, şi dete de nişte palaturi foarte frumoase.

Acolo dacă ajunse, bătu în poartă. El cugeta să ceară ceva demâncare, că nu mâncase nu ştiu de câte zile, şi să-l lase să mâie acolo, că era vreme de când nu se odihnise ca lumea. Dară nu-i răspunse nimeni.

Mai bătu o dată. Dar ca să răspundă cineva, ba.

În sfârşit, bătu şi a treia oară; dară niţel mai tăricel. De astă dată se auzi un glas piţigăiat dinlăuntru că-l întrebă:

— Cine este?

El răspunse că este om ca toţi oamenii, şi cere să-l găzduiască.

Dacă îi deschise portiţa, ce credeţi că mi-ţi văzu? O umbră de om, un bătrân cu barba până la genunchi, slab şi pipirnicit şi cocoşat de parcă mânca numai vinerea. El se cruci când văzu pe Făt-Frumos, şi-i spuse că n-a văzut om de când era copilandru. Acest bătrân era portarul curţii, şi lăsat acolo să păzească palatul până s-o găsi cineva care să desfacă făcutul locului aceluia.

Dacă intră Făt-Frumos înăuntru, bătrânul îi puse o masă curată, şi pe masă nişte pâine albă ca zăpada şi nişte legumă bună de mâncare, însă gătită fără multe meşteşuguri.

Băiatul îmbuca lupeşte, căci nici el nu mai ştia de când nu mâncase. După ce mâncă şi se sătură, se puse la vorbă cu unchiaşul.

— Bine tătuţule, ca ce să fie asta, de n-am întâlnit eu, cale de atâtea zile de când viu, nici un sufleţel de om p-aici pe la voi, fără numai grămezi, grămezi de oase de oameni, risipite colea şi colea? Ş-apoi şi aici la palaturile acestea, numai pe tine te găsesc cu sufletul în oase,

încolo parcă ar fi în împărăţia morţii?

— Ei, tătişorule, povestea împărăţiei acesteia este mare. Eu ţi-oi spune o câtinică din ea. Să vezi dumneata, nepoţelu moşului, această împărăţie a fost şi ea odată mare şi puternică. Împăratul şi împărăteasa locului n-aveau copii. Ei, în loc să se roage lui Dumnezeu ca să le dea un moştenitor, se apucară să umble cu farmece. Umblară ei ce umblară, şi dete peste un fermecător meşter.

Acesta nu ştiu ce făcu, nu ştiu ce drese, că numai iată că împărăteasa rămâne grea, şi după nouă luni născu o fată mai frumoasă decât nu ştiu care zână din cer. Ea trăieşte şi acum. Este atât de frumoasă, încât s-o vezi şi să n-o uiţi în toată viaţa ta.

La trei zile când veniră ursitoarele, o ursiră ca ea să nu se poată mărita până ce nu se va găsi cineva care să petreacă o noapte în cămara ei şi să scape teafăr. Pasămite Dumnezeu pedepsea pe copil pentru păcatul părinţilor. Nu numai atât, dară ursitoarele întinse pedeapsa aceasta şi asupra împărăţiei. Ele zise că din ziua când va veni cel dintâi peţitor şi nu va izbuti să scape, toate oraşele şi toate satele să se dărâme precum le-ai văzut şi tu, şi toţi oamenii să putrezească, să le rămâie numai oasele. Aceasta ca să îngrozească pe juni, ca să nu vie în peţit. Vezi d-ta, şi fermecătorul acela care a făcut pe împărăteasă să nască fu pedepsit, căci umbra lui este care vine noaptea de munceşte şi chinuieşte pe bieţii tineri carii se încumet a rămânea în cămara domniţei.

Mulţi tineri s-au încumes până acum a face cercare, şi toţi au pierit.

Auzind unele ca acestea Făt-Frumos, zise portarului că ar dori să vază şi el pe fata de împărat.

— Fugi d-acolo, tătişorule, nu-ţi mai băga sufletul în păcat. Fă-ţi cruce şi te depărtează de locurile acestea, ca

să nu-ţi pierzi viaţa. Păcat de tinereţile tale.

„Fie! îşi zise băiatul, gândindu-se la cele ce păţise până acum, tot n-am eu la ce mai trăi singur prin pustiităţile acestea”, şi stărui ca să-l ducă în cămara domniţei.

Portarul, dacă văzu că nu este chip să-l oprească de a merge, îl duse la fata împăratului. Ei, cum se văzură, se şi plăcură. Se vede că ei erau făcuţi unul pentru altul. Şi de unde să nu fie aşa!

Biata fata împăratului ar fi dorit să rămâie în noaptea aceea băiatul în cămara ei; dară îi era milă de tinereţele lui, cum de să se prăpădească o aşa bunătate de june.

Şi împreună cu portarul mai cercară încă o dată să-l facă a nu rămânea. Dară fu peste poate; căci Făt-Frumos era de aceia cari, când îşi pune în gând să facă ceva, nici dracul nu i-o scoate din cap.

Şi aşa, cum veni seara, el se duse cu cărticica lui în mână şi stătu în priveghere. Ce făcu el, ce nu făcu, că văzu albul zilei. A doua zi îl găsiră tot cu cartea în mână şi searbăd, şi galben ca turta de ceară, de pare că muncise cine ştie la ce lucruri grele, şi cine ştie câte nopţi, nemâncat şi nebăut.

Se deşteptă şi fata de unde dormea ea, şi cum îl văzu în carne şi oase îi zise:

— Tu să fii soţul meu.

Atunci o dată, ca din senin, începură a învia oamenii de prin oraşe şi de prin sate slugile de prin curte, şi toate câte erau cu suflet, în ziua când veni cel întâi peţitor, începu să mişte şi să se scoale ca dintr-un somn adânc.

Oamenii începură la lucrul lor, oştirea a da în tâmpine şi în surle, şi a veni la curtea împărătească să se închine cu slujba. De unde până aci era tăcere, moarte, acum te asurzeau strigătele şi zgomotul ce făcea mulţimea de oameni şi de argaţi mergând fiecare la lucrul său.

Portarul se buimăcise la cele ce vedea. Nu ştia

încotro să-şi întoarcă privirea şi la ce să se uite mai întâi.

Făt-Frumos şi cu domniţa ieşiră şi se arătară la lume. Mulţimea striga de bucurie de se auzea în cer strigătul lor, şi din fiecare gură ieşea vorbele:” Să ne trăiască împăratul şi împărăteasa noastră!”

Făt-Frumos, dacă se cunună cu fata, se aşeză în scaunul împărăţiei şi-şi tocmi oştile, boierimea şi prostimea cum ştia el în legea lui. Toţi rămaseră mulţumiţi de tocmelele lui.

Şi petrecură ce petrecură cu fericire în căsătoria lor; când, într-una din zile, îşi aduse aminte de tatăl său şi de mumă-sa, şi se întristă că nu ştia nimic de căpătâiul lor.

Împărăteasa băgă de seamă întristarea lui, şi ca unul ce-i era drag foarte, nu voia, vezi, să-l vadă nici o clipă de ochi măcar fără chef. Prinse a-l întreba. Iară dacă îi spuse, ea îl îndemnă să se ducă să-şi aducă părinţii, şi să trăiască cu toţii la un loc ca în sânul mă-sii.

Făt-Frumos asta şi voia. Şi totuşi nu se îndura să-şi lase soţia singură. Ştia el, biet, ce va să zică singurătatea. Dară înteţindu-l şi încingându-l dorul de părinţi, hotărî să se ducă.

Înainte însă de a pleca, împărăteasa, soţia lui, îi dete un inel, ce zicea că îl are de la moşi, de la strămoşi, şi îi spuse că are puterea, când îl scoate din deget, se uită la dânsul şi doreşte, să se facă un palat cum seamăn pe lume să nu aibă. Îi dete şi pe vizitiul curţii, om vechi, credincios şi iute la slujbă, care să nu se dezlipească de stăpânul său, nici cât ai da în amnar.

Aşa căpuit şi pregătit de drum, plecă spre satul unde trăiau părinţii lui, după ce-şi luă ziua bună de la împărăteasa, de la boieri şi de la ostaşi. Drumul îi era să treacă pe la împărăţia lui Sefer împărat, pe la ţara zânelor şi Dumnezeu mai ştie pe unde.

Trei ani şi trei luni şi trei zile ţinu călătoria până să ajungă la satul părinţilor lui. Şi trecând pe la împărăţia lui

Sefer împărat, l-a întâmpinat dregătorii curţii şi l-a petrecut cu dragoste. Şi trecând şi pe la ţara zânelor, acestea se întreceau care de care să-i arate mai multă cinste şi să-l petreacă.

Dacă ajunse la satul părinţilor săi, trase butca dinaintea bordeiului. Tată-său şi mă-sa nu-l cunoscură. El dacă văzu aşa, ceru să-l găzduiască. Bătrânii priimiră, şi-şi cerură iertăciune că nu pot să-i dea mai mult decât ceea ce au, adică bordeiul lor. El se învoi şi mase acolo. Peste noapte se scoală, iese afară binişor şi, uitându-se la inel, îi arătă că doreşte să se facă un palat înfricoşat în locul bordeiului aceluia.

N-apucă să isprăvească bine de gândit, şi mi se ridică, neiculiţă, nişte palaturi măreţe, împodobite cu de toate frumuseţile, cu grădini falnice, cu izvoare limpezi, de să te tot fi uitat la dânsele şi să nu te saturi. Dară încămite pe dinăuntru? Aci e aci. Cămările, lăviţile, aşternuturile, numai scumpeturi.

Când se deşteptară a doua zi unchiaşul şi cu baba şi se văzură muiaţi numai în aur se speriară. Se frecau la ochi şi se uitau în toate părţile, şi nu le veneau a crede ochilor lor. Li se păreau că visează.

Atunci intră Făt-Frumos la dânşii, îi scoase din uimirea în care căzuseră şi se descoperi, spuindu-le că el este fiul lor cel răpit, şi că a ajuns împărat.

Când auziră de unele ca acestea, unchiaşul şi baba muriră şi înviară de bucurie. Apoi îl luară şi îl pupară şi pe o parte şi pe alta: iară el le sărută mâinile.

Îndată se făcu zvon în sat că unchiaşul şi baba se procopsiră fără ştirea lui Dumnezeu, şi alerga lumea după lume ca să vază cu ochii lor minunea.

Ajungând şi la urechile stăpânului moşiei acest zvon, se duse şi el de văzu palaturile şi rămase cu ochii zgâiţi. Acest om era pizmătareţ şi zăcaş la inimă. Nu voia, vezi, nici în ruptul capului, să-l întreacă alţii, nici în bogăţie,

nici în procopseală.

Se duse, deci, acolo, să se încredinţeze prin sine însuşi de această minune, şi dacă văzu pe Făt-Frumos, ar fi poftit dumnealui să-l ginerească, fiindcă avea trei fete.

Pofti pe Făt-Frumos, ca să vie şi el pe la dânsul p-acasă, ca să lege prietenie. Făt-Frumos, cu inima curată şi fără nici o vinovăţie într-însul, se duse, de! de datorie. Acolo, dacă îl văzură, stăpânul moşiei aduse vorba de căsătorie, şi-i spuse că ar fi bun bucuros să-i dea pe oricare va voi el să ia din fetele lui.

Făt-Frumos le spuse curat că el este însurat, şi că are de gând să se întoarcă la nevastă peste puţin. Ba încă le spuse şi cu ce putere făcuse palaturile alea frumoasele dacă îl întrebară.

Pizmătareţul de stăpân al moşiei plănui atunci cu fetele sale, cum să facă să fure inelul din degetul lui Făt-Frumos. Pentru aceasta, nu trecu multe zile, şi poftiră pe Făt-Frumos la masă la dânşii ca să se chefuiască şi să petreacă împreună, căci, ziceau ei, mai avea-vor zile să se mai vază au ba?

Făt-Frumos, fără să-i plesnească prin cap ce plănuiseră ei, se duse. După ce se chefuiră mâncând şi bând cât le cerură inima, când fură să se scoale de la masă zăcaşul de proprietar ceru să le mai dea câte un pahar să bea, la botu calului, cum se zice. În paharul ce dete lui Făt-Frumos, amestecă, fără să ştie el nişte buruieni adormitoare.

Cum bău, îl şi fură Aghiuţă. Căzu într-o amorţeală soră cu moartea. Capul îi bănănăia într-o parte şi într-alta, de parcă îşi rupsese junghetura. Îl luară, deci, binişor, îl puseră într-un pat, şi acolo rămase până a doua zi. Pe când dormea el dus, îi scoaseră inelul din deget şi îl ascunseră.

A doua zi dacă se deşteptă Făt-Frumos, îi fu ruşine de ceea ce făcuse. El se căia şi se căina cum de să facă el

fapte de care nu mai făcuse în viaţa lui, să-şi bea adecă şi simţirile. El socotea, vezi, că a băut ca un nemernic, şi d-aia se îmbătase aşa.

Cum se deşteptă se şi duse acasă fără să bage de seamă că îi lipseşte inelul din deget. Acasă dacă ajunse, ia palatul de unde nu e. Pierise ca şi când n-ar fi mai fost, iar în locul lui găsi iarăşi bordeiul părinţilor lui. Se mai căi el o toană de neghiobia ce făcuse, dar acuma prinde orbul, scoate-i ochii, povestea ăluia.

Se hotărî dară să se întoarcă la împărăţia lui, să nu se mai întâlnească cu nişte asemenea oameni răi la suflet. El zise şi părinţilor lui să meargă cu dânsul, să trăiască ca în rai. Dară ei se mulţumiră a le rămânea oasele în sătuceanul în care se născuseră, şi poftiră fiului lor o viaţă lină şi fără de supărări diavoleşti.

Bietul Făt-Frumos, trist că-şi pierduse inelul, trist că părinţii săi nu voiesc a merge să trăiască cu dânsul, sta cu capul rezemat pe mână şi se gândea cum să facă ca toate să-i iasă înde bine. Când, deodată, se înfăţişează înainte-i vizitiul ce-i dase împărăteasa.

— Ce ai, stăpâne, de eşti aşa trist, fără să te mângâi?

Au doară priimit-ai niscaiva ştiri rele de la împărăţie?

— Ba ştiri rele de la împărăţie n-am priimit, dragul meu. Dară iacă, iacă, iacă ce mi s-a întâmplat.

Şi-i spuse tot, din fir până-n aţă.

— Ia lasă, stăpâne, nu te mai mâhni aşa pentru atâta lucru de nimic.

— Ce stai tu de vorbeşti, omule? Apoi de nimic lucru iei tu că am pierdut inelul, aşa sculă rară? Şi de puţin lucru socoteşti tu că este a mă despărţi de părinţi fără să mai nădăjduiesc a-i vedea?

— Ba nu, stăpâne; dară ia să ne înţelegem la cuvinte.

Părinţii împărăţiei tale, dacă nu vor să vie să trăiască pe lângă d-ta, poţi să-i faci să trăiască bine şi aci, lăsându-le o sumuliţă bunicică de bani, de care ai,

mulţumită Domnului, destui. Cât pentru inel, apoi împărăteasa doamna noastră a avut de grijă şi pentru aceasta. La plecare, ea mi-a dat acest inel, cu poruncă straşnică ca să ţi-l dau numai atunci când voi vedea că mâhnirea umblă să te biruie. Şi tocmai acum mi se pare că e timpul. Poftim!

Şi îndată scoţând din sân un inel, ca şi celălalt de frumos, i-l dete, mai adăogând a zice că inelul acesta are darul, ca, uitându-te la el şi dorind, îndată se va înfăţişa înaintea dumitale doi arapi, cari vor face orice le vei porunci.

Tocmai atunci trecea p-acolo şi stăpânul moşiei, cel cu pricina, într-o căruţă cu patru telegari, mergând în treaba lui.

Făt-Frumos, cum luă inelul în mână, se uită la el, şi pofti să iasă cei doi arapi. Îndată se pomeni cu doi arapi negri ca fundul ceaunului, că stau dinaintea lui, ageri şi sprinteni ca nişte pardoşi.

— Ce porunceşti, stăpâne? ziseră ei.

— Să-mi luaţi pe chir ăla care trece în căruţă şi să nu-l slăbiţi până nu va scoate inelul ce mi-a tras din deget mişeleşte.

Vezi că el pricepuse că beţia aia d-atuncea nu fusese lucru curat; dară n-avusese ce-şi face capului, d-aia şi tăcuse din gură.

Unde mi se repeziră, neiculene, ăi arapi, ca nişte zmei şi ca nişte lei paralei, de nu-i puteai ajunge cu praştia! Într-o clipă fură acolo, şi unul apucă caii de dârlogi şi mi ţi-i opri ca pe ei, şi altul apucă pe pizmătăreţul de stăpân al moşiei de piept, şi cât te-ai şterge la ochi, fu şi dat jos; şi unde mi ţi-l începură a-l răsuci şi a-l buchisi înfundat, de-ţi era mai mare mila de dânsul.

Dacă îi cerură arapii inelul, el tăgăduia ca un nemernic. Se pusese diavolul călare pe inima lui şi nu-l

lăsa nicidecum să scoată inelul la iveală. Dară ce credeţi că arapii mi-l lăsară numai aşa, cu una, două? Nici să vă gândiţi.

Îl luară din nou la tărbăceală. Umbla prin mâinile lor, de la unul la altul, ca o minge. Îl mai făţuiră, îl mai trudiră, îl luară din nou la rapanghele, şi-l mai dară căţeaua, de credeai că se pierde prin mâinile lor, şi, ca să spuie, nici cât.

Dacă văzură arapii aşa, că se încâinase şi nu vrea să dea inelul, îl puseră jos, unul îl ţinea şi altul scoase un cuţit de la brâu, îl dete pe masat, şi se făcea că vrea să-l jupoaie de viu.

Văzu ăla că nu e glumă, că-i sta viaţa numai într-un fir de aţă, şi ca să scape de moarte, spuse că la el este inelul şi-l scoase de-l dete arapilor.

Ar fi voit oamenii lui, vizitiul şi argatul, să sară să-şi scape stăpânul din mâna arapilor. Dar cine se putea apropia de dânşii? Numai câte un brânci le da aceştia, şi se duceau peste cap, de se sculau schilozi.

Făt-Frumos privea şi creştea carnea pe el de mulţumire, când vedea că freacă ridichea becisnicului de zăcaş, după cum i se cuvenea.

Priimindu-şi inelul Făt-Frumos, îl băgă în deget lângă cellalt, şi se hotărî a se întoarce înapoi la împărăţia sa. Dete părinţilor lui vro două, trei pungi de galbeni, fiindcă nu voiră a merge cu dânsul, se găti de drum, se urcă în butcă şi porni.

Dară când se despărţiră? Plângea şi lemnele şi pietrele de jalea unchiaşului şi a babei. Vezi că pricepură ei că n-are să se mai vază. Poate că în cer, dar aci pe pământ, de leac!

Şi se duse, şi se duse Făt-Frumos cale lungă depărtată, care de aci înainte se găteşte, basmu mai frumos grăieşte, se duse până ajunse la o poiană frumoasă, de marginea căreia curgea un râuleţ. Aci îşi

căută el loc de popas. Fie, că-l şi găsise, căci era o frumuseţe de nu te îndurai să te depărtezi de dânsa.

Licheaua de stăpân al moşiei, nici una nici alta, voia cu dinadinsul să aibă pentru dânsul inelul lui Făt-Frumos şi mai multe nu. Se luă după dânsul, şi cugeta că, mai cu marghiolii, mai cu şoalda, mai cu prefăcătorii, să înşele pe Făt-Frumos şi să-i dea pui de giol la inel.

Dacă văzu Făt-Frumos că vrea să poposească, se opri şi el mai cât colea, după un mărăciniş, şi aşteptă până să adoarmă.

Făt-Frumos, nici că se gândea la nişte astfel de mişelii, el întinse pe pajişte nişte scoarţe scumpe ce le avea, se aşeză pe dânsele, mâncă şi se culcă. Vizitiul lui cel credincios stătu de pază o bună bucată de timp, şi dacă văzu că nici apele nu se mai mişcă, şi fiind şi ajuns de osteneala drumului, puse şi el capul jos şi-l fură somnul.

Când văzu că amândoi dorm duşi, ăla ieşi din crâng binişor, şi pâş, pâş, ca o mâţă când pândeşte la şoareci, se apropie încetişor de Făt-Frumos, îi trage inelele din deget şi p-aici ţi-e drumul.

Iară dacă se sculă Făt-Frumos şi văzu că-i lipsesc inelele, crezu că vizitiul i le-o fi luat, ca să le puie bine, de teamă să nu le piarză dormind, şi-l întrebă. Vizitiul răspunse că, Doamne fereşte! nu i le-a luat el. Acum înţelese că vreun fur i le-a şters şi se întristă, nevoie mare.

Aşa supărat, porunci de înhămă caii la butcă şi porni. El nu ştia ca cine să i le fi luat, şi n-avea pe cine apuca de ele. Şi mergând el aşa şi ciudindu-se şi frământându-se de mâhnire, se gândea ca se să răspundă el împărătesei, când l-o întreba de inele. Nu-i venea lui, vezi, o dată cu capul, să-l crează neştine că este neharnic, mototol şi adormit.

Tocmai pe când părerea de rău îl ajunsese şi mai şi

decât până aci, erau trecând printr-o pădure mare şi deasă. Dodată auzi nişte balauri de lăutari trăgând din viori, de gândeai că mănâncă foc, şi din ce în ce se apropiau. Nu trecu mult şi iată că lăutarii trecură pe lângă butca lui Făt-Frumos, tot cântând, şi-i deteră bună-ziua.

Făt-Frumos le mulţumi şi prinse a-i întreba:

— Dară de unde veniţi, bre, oameni buni, şi unde vă duceţi?

Lăutarii răspunseră:

— Ne ducem să cântăm la nunta împărătesei tale.

— Cum să cântaţi la nunta împărătesei mele? întrebă Făt-Frumos, căruia îi sări inima de frică.

— Apoi, să vezi dumneata. Un împărat din vecinătate, văzând că este atâta diastimă de vreme de când ai plecat şi nu te-ai mai întors s-a sculat cu oaste asupra împărăţiei tale, ca să silească pe împărăteasa a lua de soţ pe fiul său. Împărăteasa s-a împotrivit foarte, şi de două ori s-au lovit oştile şi de două ori acel împărat a fost biruitor. În cele din urmă, nici împărăteasa nu mai trăgea nădejde c-o să te întorci. Şi de milă, ca să nu se mai prăpădească oraşele şi satele şi atâta sumedenie de oaste, s-a înduplecat a asculta cererea împăratului, şi mâine le este nunta.

— Cum se poate una ca asta?

— Iaca, se poate şi se prea poate. Dară fiindcă te întorci, şi dacă voieşti să ajungi înaintea nunţii, lasă-ţi butca să vie pe urmă, şi tu aideţi cu noi.

Făt-Frumos n-aşteptă să-i mai zică încă o dată. Se dete binişor jos din butcă, şi porni cu lăutarii la drum. Unul din lăutari îl luă în cârcă, şi când îşi făcu vânt, se aruncă drept în slava cerului, şi mergea ca vârtejul. Ar fi voit el să meargă ca gândul, dară îi fu teamă să nu plesnească fierea în Făt-Frumos.

Odată începu Făt-Frumos să strige:

— Stăi, mă, să-mi iar căciula, că mi-a căzut din cap.

— Ce stai dumneata de vorbeşti? Las-o încolo, la nevoile, căciula, că ea acum o fi cale de şase luni de departe, să mergi cu piciorul până acolo, unde a căzut ea.

Şi mai merse ce mai merse şi se coborâră la scara palatului împărăţiei sale.

Aci dacă ajunse, împărăteasa şi toţi boierii şi toată oastea ieşiră întru întâmpinarea lui. După ce-şi dară bun-găsit şi bun-venit, îi povestiră cum împăratul vecin s-a sculat cu război asupra lor, cum oastea lui a spart oastea împărăţiei lui de două ori, şi cum se gătesc pentru a treia lovire.

Apoi împărăteasa îi spuse că ea a făcut acele meşteşuguri cu lăutarii, ca să-l aducă mai curând, că ştie cum a pierdut inelele şi ce-a păţit.

Pe când vorbeau încă, iacă un curier că se înfăţişează înaintea lor şi dă împărătesei inelele cu pricina şi împăratului căciula ce-i căzuse din cap.

Ea îi spuse că doi din acei lăutari ce a văzut el în pădure a avut porunca: unul să-l aducă pe dânsul, şi altul inelele.

Împăratul se veseli o toană; dară era supărat foarte cum de să îndrăznească vecinul lor împărat să se scoale cu război asupra împărăţiei sale.

Şi auzind gloatele de venirea lui Făt-Frumos veneau droaie să se scrie la oaste. Se sculară, deci, cu mic cu mare, şi făcu oaste ca frunza şi ca iarba. Făt-Frumos le tocmi şi le învăţă cum să meargă la război. Şi-l ascultau gloatele, că-l iubeau nevoie mare. D-apoi boierii? Nu se lăsau nici ei mai prejos. Vezi că şi el era drept, îndurător şi viteaz.

Pornind la război cu o silă aşa de mare şi de grozavă sparse împărăţia vecinului lor cutezător. Prinse în război şi pe acel împărat vrăjmaş, împreună cu fiul său, şi îi

aduse de-i tăiară dinaintea împărătesei.

Apoi întinzând coprinsul său şi asupra acelei împărăţii şi mai puind la cale toate cum să ajungă supuşii săi să fie fericiţi, se puse pe trai, şi trăiră veac de om nesupăraţi de nimeni.

Făt-Frumos cu părul de aur

A fost odată într-o pustie mare un pustnic, şi petrecea singur singurel. Vecinii săi erau fiarele pădurilor. Şi aşa era de bun la Dumnezeu, încât toate dobitoacele i se închinau, când se întâlneau cu dânsul.

Într-una din zile se duse pustnicul pe marginea gârlei, care curgea pe-aproape de coliba lui, şi iată văzu că vine pe apă un sicriaş smolit şi încleit bine, şi auzi un orăcăit de copil ieşind dintr-însul.

Stătu puţin de cugetă şi, după ce făcu rugăciune, intră în apă şi trase cu o prăjină sicriaşul la margine. Când deschise, ce să vază în el? Un copilaş ca de vro două luni; îl scoase din sicriu şi cum îl luă în braţe tăcu.

Acest copil avea un baier atârnat de gât. Şi, dacă îl luă, văzu că într-însul era o scrisoare, o ceti şi află că copilul de faţă este lepădat de o fată mare de împărat, care alunecase şi ea în valurile lumei şi, care, de frica părinţilor, lepădă copilul, îl puse în secriaş şi-i dase drumul pe gârlă, lăsându-l în ştirea lui Dumnezeu.

Pustnicul voia din toată inima să crească pruncul ce-i

trimisese Dumnezeu, dară când se gândi că n-are cu ce să-l hrănească îl podidi un plâns de nu se mai putea sfârşi. Căzu în genunche şi se rugă lui Dumnezeu, şi o! minune! deodată răsări, măre, dintr-un colţ al chiliei sale o viţă, şi numaidecât crescu şi se înălţă, până la streaşina casei.

Pustnicul căută la dânsa şi văzu struguri, unii copţi, alţii pârguiţi, alţii aguridă şi alţii tocmai în floare; îndată luă şi dete copilului, şi văzând că-i mănâncă, se bucură din tot sufletul lui şi mulţumi lui Dumnezeu. Cu struguri crescu copilul până ce începu să mănânce şi câte altceva.

Iară dacă se mai mări copilul, pustnicul se apucă şi-l învăţă să citească, să adune rădăcini ca să se hrănească şi să umble la vânat.

Dar într-o zi chemă pustnicul pe copil şi-i zise:

— Fătul meu, simţ că slăbesc din ce în ce; sunt bătrân, precum mă vezi, află dară că de azi în trei zile mă duc pe lumea cealaltă. Eu nu sunt tatăl tău cel adevărat, ci te-am prins pe gârlă, unde erai dat şi pus într-un sicriaş de mumă-ta, ca să nu se dovedească fapta sa cea de ruşine, fiindcă era fată de împărat.

Dacă voi adormi somnul cel de veci, care o să-l cunoşti când vei vedea că tot trupul meu are să fie rece ca ghiaţa, amorţit şi ţeapăn, să bagi de seamă că o să vină un leu. Să nu te sperii, dragul tatei, leul îmi va face groapa, şi tu vei trage pământ peste mine; de moştenire n-am ce să-ţi las decât un frâu de cal. După ce vei rămânea singur, să te sui în pod, să iei frâul, să-l scuturi, şi îndată va veni un cal şi te va învăţa ce să faci.

După cum zisese bătrânul aşa se şi întâmplă.

A treia zi pustnicul, luându-şi rămas bun de la fiul său cel de suflet, se culcă şi adormi somnul cel lung.

Apoi îndată veni un leu groaznic, nevoie mare! şi veni răcnind, cum văzu pe bătrân mort, îi săpă groapa cu

ghiarele, iară fiul îl îngropă şi rămase acolo trei zile şi trei nopţi plângând la mormânt.

Apoi foamea îi dete în ştire că el viază încă; se sculă de pre mormânt cu inima zdrobită de durere şi de întristare, se duse la viţă, şi cu mare mâhnire văzu că se uscase; atunci îşi aduse aminte de vorbele bătrânului şi se sui în pod, unde găsi frâul; îl scutură şi iată că veni un şoimulean aripat şi, stând înainte-i, zise:

— Ce porunceşti, stăpâne?

Copilul spuse calului din cuvânt în cuvânt toată şiritenia cu moartea bătrânului şi adăogă:

— Iată-mă aicea singur. Dumnezeu mi-a luat pe tatăl ce-mi dedese, rămâi tu cu mine, dară să mergem într-altă parte, unde să ne facem o colibă: aici, lângă-acest mormânt, nu ştiu de ce, dar îmi tot vine să plâng.

— Nu aşa, stăpâne, îi răspunse calul, noi o să ne ducem să locuim unde sunt mulţi oameni ca dumneata.

— Cum? întrebă băiatul, sunt mulţi oameni ca mine şi ca tata? Şi o să trăim cu dânşii?

— Negreşit, îi răspunse calul.

— Atunci, dacă e aşa, mai întrebă copilul, de ce nu vin ei pe la noi?

— Ei nu vin, îi mai zise calul, fiindcă n-au ce căuta p-aci, trebuie să mergem noi la dânşii.

— Să mergem, răspunse copilul cu bucurie.

Iar dacă îi spuse că trebuie să fie îmbrăcat, fiindcă ceilalţi oameni nu îmblă aşa goi, băiatul rămase cam pe gânduri; şi calul îi zise să bage mâna în urechea lui cea stângă şi după ce băgă mâna scoase nişte haine pe care le îmbrăcă, ciudindu-se că nu ştia cum să le întrebuinţeze; calul îl învăţă, şi apoi copilul încălecă pe dânsul şi porni.

După ce ajunse în oraşul cel mai de aproape şi se văzu întru mulţimea aia de oameni, furnicând în sus şi în jos, se cam spăimântă copilul de atâta zgomot, şi îmbla

tot cu frică, mirându-se de frumuseţea caselor şi de tot ce vedea; băgă însă de seamă că fiecare lucru-şi are rânduiala sa. Dară calul, îmbărbătându-l, îi zise:

— Vezi, stăpâne, aici toate sunt cu şartul lor; de aceea trebuie să ştii să-ţi faci şi tu un căpătâi.

Şi, după ce şezu acolo câteva zile, mai dedându-se cu lumea şi mai obişnuindu-se a trăi în huietul ce înăbuşeşte oraşele, plecă luându-şi calul cu sine şi se duse, şi se duse, până ce ajunse pe tărâmul unor zâne.

Ajungând la zâne, cari erau în număr de trei, căută să se bage argat la dânsele; aşa îl sfătui calul să facă.

Zânele deoacamdată nu prea voiau să-l ia în slujbă, dară se înduplecară la rugăciunile lui şi-l priimiră.

Calul adesea venea pe la domnul său, şi într-o zi îi zise să bage de seamă, cum că în una din case zânele aveau o baie, că acea baie, la câţiva ani, într-o zi hotărâtă, curge aur, şi cine se scaldă întâi aceluia i se face părul de aur.

Îi mai spuse să vază că într-unul din tronurile casei zânele aveau o legătură cu trei rânduri de haine, pe care le păstrau cu îngrijire.

Băiatul băgă la cap toate zisele calului şi, de câte ori avea câte ceva greu de făcut, chema calul şi-i da ajutor.

Zânele îi dase voie să îmble prin toate casele, să deretece, să scuture, să măture, dar numai în cămara cu baie să nu intre. Însă el când lipseau ele d-acasă intra şi lua aminte la toate câte îi zicea calul. Ochi şi legătura cu hainele puse cu îngrijire într-un tron.

Într-o zi zânele plecară la o sărbătoare, la alte zâne şi avură grijă să poruncească argatului, ca în minutu ce va auzi zgomot în cămăruţa cu baia, să rupă o şindrilă din streaşina casei, ca să dea de ştire şi să se întoarcă de degrabă, fiindcă ele ştiau că e aproape să înceapă a curge această apă de aur.

Fiul pustnicului pândea şi când văzu minunea asta

chemă numaidecât pe cal. Calul îi zise să se scalde; şi el aşa făcu.

Ieşind din baie, el luă legătura cu hainele, şi o porni la sănătoasa călare pe calul lui cel cu aripi, cu care zbura ca vântul şi se ducea ca gândul. Cum călcă peste pragul porţii, începu casele, curtea şi grădina a se cutremura şi a urla aşa de groaznic, încât se auzi până la zâne şi zânele îndată se întoarseră acasă.

Dacă văzură că argatul lipseşte şi hainele nu sunt la locul lor, se luară după dânsul; şi-l urmăriră din loc în loc până ce, când era să puie mâna pe dânsul, el trecu hotarele lor, şi apoi stătu.

Cum îl văzu zânele scăpat, se cătrăniră de necaz, că nu putură să-l prinză. Atunci ele îi ziseră:

— Ah! fecior de lele ce mi-ai fost, cum de ne amăgişi? Arată-ne, măcar, să-ţi vedem părul.

Şi răsfirându-şi părul pe spinare, ele se uitau cu jind la dânsul, şi li se scurgeau ochii. Apoi ziseră:

— Aşa păr frumos nici noi n-am mai văzut! Fii sănătos, dară încai fă bunătate de ne dă hainele!

El însă nu voi, ci le opri şi le luă în locul simbriei ce avea să ia de la zâne.

De aci se duse într-un oraş, îşi puse o băşică de cirviş în cap, şi merse de se rugă de grădinarul împăratului ca să-l primească argat la grădina împărătească. Grădinarul nu prea voia să-l asculte, dară după multă rugăciune îl priimi, îl puse să lucreze la pământ, să care apă, să ude florile, îl învăţă să cureţe pomii de omizi şi brazdele de buruieni. Făt-Frumos lua în cap tot ce-l învăţa grădinarul, stăpânul său.

Împăratul avea trei fete: şi aşa multă grijă îi dase trebile împărăţiei, încât uitase de fete că trebuie să le mărite.

Într-una din zile, fata cea mai mare se vorbi cu surorile ei ca să ducă fiecare câte un pepene ales de

dânsa la masa împăratului.

După ce împăratul se puse la masă, veniră şi fetele şi aduse fiecare câte un pepene pe tipsii de aur şi îi puseră dinaintea împăratului.

Împăratul se miră de această faptă şi chemă sfatul împărăţiei să-i ghicească ce pildă să fie asta.

Adunându-se sfatul, tăiară pepenii şi, după ce văzură că unul se cam trecuse, al doilea era tocmai bun de mâncat şi al treilea dase în copt, zise:

— Împărate, să trăieşti mulţi ani; pilda asta însemnează vârsta fetelor măriei tale, şi că a sosit timpul ca să le dai la casa lor.

Atunci împăratul hotărî să le mărite. Dete, deci, sfară în ţară de această hotărâre şi chiar de a doua zi începură a veni peţitori de la cutare şi de la cutare fecior de împărat.

Iară după ce fata cea mai mare îşi alese mire pre un fiu de împărat, care-i păru mai frumos, se făcu mare nuntă împărătească. Şi după ce se sfârşi veseliile, plecară împăratul cu toată curtea ca să petreacă pre fiică-sa până la hotarele împărăţiei sale. Numai fiica împăratului cea mai mică rămase acasă.

Făt-Frumos, argatul de la grădină, văzând că şi grădinarul se dusese cu alaiul, chemă calul, încălecă, se îmbrăcă cu un rând de haine din cele luate de la zâne, pe care era câmpul cu florile şi, după ce-şi lăsă părul său de aur pe spate, începu a alerga prin grădină în toate părţile, fără să fi băgat de seamă că fiica împăratului îl vede de pe fereastră, căci odaia ei da în grădină.

Calul cu Făt-Frumos strică toată grădina şi, când văzu că veselia lui făcuse pagubă, descălică, se îmbrăcă cu hainele sale de argat şi începu a drege ceea ce se stricase.

Când veni acasă grădinarul şi văzu stricăciunea ce se făcuse, se luă de gânduri; începu a certa pe argat de ce

n-a îngrijit de grădină, şi era atât de supărat, cât p-aci era să-l şi bată.

Dară fiica împăratului, care privea de la fereastră toate aceste, ceru grădinarului să-i trimită nişte flori.

Grădinarul făcu ce făcu şi adună de prin colţuri câteva floricele, le legă şi le trimise împărătesei celei mici. Ea, dacă priimi florile, îi dete un pumn de bani şi-i trimise răspuns să ierte pe bietul argat, că nu este el de vină.

Atunci grădinarul, vesel de un dar aşa de frumos, îşi puse toate silinţele, şi în trei săptămâni făcu grădina la loc, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic într-însa.

Nu mult după aceasta, fata împăratului cea mijlocie îşi alese şi ea un fecior de împărat, şi-l luă de bărbat. Veseliile ţinură ca şi la soră-sa cea mare; iară la sfârşitul veseliilor o petrecu şi pe dânsa împăratul până la hotarele împărăţiei sale. Fata cea mică a împăratului nu se duse, ci rămase acasă, prefăcându-se de astă dată că este bolnavă.

Argatul grădinei, cum se văzu iară singur, vru să se veselească şi el ca toţi slujitorii curţei; însă, fiindcă el nu se putea veseli decât cu bidiviul său, îşi chemă calul, se îmbrăcă cu alte haine: ceru cu stelele, îşi lăsă părul pe spate, şi călcă toată grădina.

Când băgă de seamă că iară fărâmase totul, se îmbrăcă cu hainele sale cele proaste, şi bocindu-se începu să dreagă ceea ce stricase.

Ca şi dealt rând, grădinarul voind să-l cârpească, fu oprit de fata cea mai mică a împăratului, care ceruse flori, trimiţându-i şi doi pumni de bani, şi vorbă să nu se atingă de argat, nefiind el vinovat. Grădinarul se puse iară pe muncă şi dădu grădina gata în patru săptămâni.

Împăratul făcuse o vânătoare mare şi, fiindcă scăpase de o mare primejdie, ridică un chioşc în pădurea aceea, şi chemase, ca să serbeze mântuirea sa, pre toţi

boierii şi slujitorii curţei la o masă înfricoşată ce pregătise acolo. Toţi curtenii se duseră la chemarea împăratului, numai fiica sa rămase.

Făt-Frumos, văzându-se iară singur, chemă calul şi voind să se veselească şi dânsul, îmbrăcă hainele: cu soarele în piept, luna în spate şi doi luceferi în umeri, îşi lăsă părul de aur pe spate, încălecă calul şi-l încurcă prin grădină.

Atât se stricase grădina, încât nu mai era chip de a o drege. Iar dacă văzu aceasta el, începu a se tângui, se îmbrăcă iute cu hainele lui cele de argat, şi nu ştia de unde să înceapă meremetul.

Mânia grădinarului trecu orice hotare, când veni şi văzu acea mare prăpădenie. Dară când voi să-i dea pe foi pentru că nu îngrijise de grădină, fiica împăratului îi ceru flori, de la fereastră.

Grădinarul da din colţ în colţ şi nu ştia ce să facă; în cele mai de pe urmă, cătă şi mai găsi vreo două floricele care abia scăpase de copitele calului cu aripi, i le trimise, şi fata de împărat îi porunci să ierte pe bietul argat, pentru care îi şi dădu trei pumni de galbeni.

Se apucă de croi din nou, şi în şase săptămâni abia putu face ceva care să mai semene a grădină, iar argatului îi făgădui o sântă de bătaie, sor' cu moartea, de s-o mai întâmpla una ca asta, şi să fie şi gonit.

Împăratul se luase de gânduri văzând pe fiică-sa tot tristă. Ea acum nu mai voia să iasă afară nici din casă. Hotărî dară să o mărite şi începu a-i spune de cutare şi cutare fiu de împărat. Ea nu voia să audă de nici unul.

Iar dacă văzu aşa împăratul, adună iară sfatul şi boierii şi îi întrebă ce să facă? Unul din boieri îi zise să facă un foişor cu poarta pe dedesubt, pe unde să treacă toţi fiii de împărat şi de boieri, şi pe care-l va alege fata, să-l lovească cu un măr de aur ce-l va ţine în mână, Eşi după acela s-o dea împăratul.

Aşa se şi făcu. Se dete sfară în ţară că este hotărârea împăratului să se adune mic şi mare şi să treacă pe sub poartă.

Toţi trecură, dară nu lovi nici pe unul. Mulţi credea că fata n-ar voi să se mărite. Însă un boier bătrân, trecut şi prin ciur şi prin dârmon, d-ăia care auzise, văzuse şi păţise multe, zise să treacă şi oamenii curţii; trecu şi grădinarul, şi bucătarul cel mare şi vătaful, şi slugile, şi vizitiii, şi toţi rândaşii, dar geaba, fata nu lovi nici pe unul.

Se făcu întrebare dacă n-a mai rămas cineva netrecut, şi se află că a mai rămas un prăpădit de argat de la grădinărie, cheleş şi dosădit de n-are seamăn pe lume.

— Să treacă şi acesta, zise împăratul.

Atunci chemă şi pe argatul cel cheleş şi-i zise să treacă şi dânsul, dar el nu cuteza; apoi cam cu cârâială, cam cu sila, fu nevoit să treacă şi, dacă trecu, fata îl lovi cu mărul.

Argatul începu a ţipa şi a fugi, ţinându-se cu mâinile de cap zicând că i-a spart capul.

Împăratul, cum văzu cele întâmplate, zise:

— Asta nu se poate! Este o greşeală! Fata mea nu e de crezut să fi ales tocmai pe cheleşul ăsta.

Nu putea, vezi, să se învoiască împăratul a da pe fie-sa după argat, deşi îl lovise fata cu mărul.

Atunci puse de a doua oară să treacă lumea şi de a doua oară fiică-sa lovi cu mărul în cap pe cheleş, care iarăşi fugi ţinându-se cu mâinile de cap şi ţipând.

Împăratul, plin de mâhnire, iară îşi luă vorba înapoi, şi puse de a treia oară să treacă toată lumea.

Dacă văzu şi văzu împăratul că şi d-a treia oară tot pe cheleş îl lovi fata, s-a plecat la sfatul împărăţiei, şi i-a dat lui pe fiică-sa.

Nunta se făcu cam pe ascuns, şi împăratul apoi îi

oropsi pe amândoi, şi nu mai voi să ştie şi să auză de dânşii; atâta numai că de silă, de milă, îi priimi să locuiască în curtea palatului.

Un bordei într-un colţ al curţii li se dete spre locuinţă, iar argatul se făcu sacagiul curţii.

Toate slugile împăratului râdeau de dânsul şi toate murdăriile le arunca pe bordeiul lui. Înăuntru însă calul cel cu aripi le adusese frumuseţile lumii; nu era în palaturile împăratului ceea ce era în bordeiul lui.

Fiii de împărat, carii veniseră în peţit la fiica cea mică, se îmbufnară de ruşinea ce păţise, pentru că fiica împăratului alesese pe cheleş şi se învoiră între dânşii ca să pornească oaste mare împotriva lui.

Împăratul simţi mare durere când auzi hotărârea vecinilor săi, însă, ce să facă? Se pregăti de război, şi nici că avea încotro.

Amândoi ginerii împăratului se sculară cu oaste şi veniră în ajutorul socrului lor. Făt-Frumos trimise şi el pe soţia sa ca să roage pe împăratul a-i da voie să meargă şi el la bătaie.

— Du-te dinaintea mea, nesocotito; fiindcă, iată, din pricina ta mi se turbură liniştea; nu mai voi să vă văz în ochii mei, nemernicilor ce sunteţi.

Dară, după mai multe rugăciuni, se înduplecă, şi porunci să-l lase să care şi el măcar apă pentru oştire.

Se pregătiră şi porniră.

Făt-Frumos, cu hainele lui proaste şi călare pe o mârţoagă şchioapă, plecă înainte. Oştirea îl ajunse într-o mlaştină unde i se nomolise iapa şi unde se muncea ca să o scoată, trâgând-o când de coadă, când de cap, când de picioare.

Râseră oştirea şi împăratul cu ginerii cei mai mari ai săi şi trecură înainte.

După ce însă nu se mai văzură dânşii, Făt-Frumos scoase iapa din noroi, îşi chemă calul său, se îmbrăcă cu

hainele câmpul cu florile şi porni la câmpul bătăliei, ajunse şi se sui într-un munte apropiat, ca să vază care parte este mai tare.

Oştile dacă ajunse, se loviră, iar Făt-Frumos, văzând că oastea vrăjmaşă este mai mare la număr şi mai tare, se răpezi din vârful muntelui asupra ei şi ca un vârtej se învârteja prin mijlocul ei cu paloşul în mână, şi tăia în dreapta şi în stânga, pe oricine întâlnea.

Aşa spaimă dete iuţeala, strălucirea hainelor şi zborul calului său, încât oastea şi toţi cu totul o rupseră d-a fuga apucând drumul fiecare încotro vedea cu ochii, împrăştiindu-se ca puii de potârniche.

Iar împăratul după ce văzu minunea, mulţumi lui Dumnezeu că i-a trimis pe îngerul său de l-a scăpat din mâna vrăjmaşului, şi se întoarse vesel acasă.

Pe drum întâlni iarăşi pe Făt-Frumos, prefăcut în argat, muncind să-şi scoată iapa din noroi; şi cum era cu voie bună, împăratul zise la câţiva:

— Duceţi-vă de scoateţi şi pe nevoiaşul acela din noroi.

N-apucară să se aşeze bine, şi veni veste la împăratul că vrăjmaşii lui cu oştire şi mai mare s-au ridicat asupra lui.

Se găti dară şi el de război şi plecă s-o întâlnească. Făt-Frumos iară se rugă să-l lase şi pe dânsul să meargă, şi iară fu huiduit.

Dară dacă dobândi voie, porni iară cu iapa lui. Fu şi de astă dată de râs şi de bătaie de joc, când l-a văzut oştirea că iară se înnomolise şi nu putea să-şi scoată iapa din noroi de fel, de fel.

Îl lăsară înapoi dară el ajunse şi acum mai nainte la locul de luptă, prefăcut în Făt-Frumos, călare pe calul cu aripi, şi îmbrăcat în hainele lui cele cu cerul cu stelele.

Oştile deteră în tâmpene şi în surle şi se loviră, iar Făt-Frumos, dacă văzu că vrăjmaşii sunt mai puternici, se

repezi din munte şi-i puse pe goană.

Împăratul se întoarse iară vesel, mulţumind lui Dumnezeu de ajutorul ce i-a dat, şi iară porunci ostaşilor să scoată din noroi pe nevoiaşul de sacagiu. Iar el era împăcat cu cugetul său şi se bucura în ascunsul sufletului său de izbândele sale.

Împăratul de mâhni până în fundul inimii sale când auzi că vrăjmaşii se ridică de a treia oară cu oaste şi mai mare şi că a ajuns la hotarele împărăţiei sale câtă frunză şi iarbă; un plâns îl năpădi, de să ferească Dumnezeu! şi plânse, şi plânse, până ce simţi că-i slăbesc vederile. Apoi îşi strânse şi dânsul toată oastea şi porni la bătălie cu nădejde în Dumnezeu.

Făt-Frumos porni şi el tot pe oţopina lui.

Iar după ce trecu toată oastea făcând haz de dânsul cum se muncea ca să-şi scoată iapa din noroi, se îmbrăcă cu hainele cele cu soarele în piept, luna în spate şi doi luceferi în umeri, îşi lăsă părul de aur pe spate, încălecă calul şi într-un minut fu iarăşi pe munte, unde aştepta să vază ce s-o întâmpla.

Se întâlniră oştile, se loviră din mai multe părţi şi se tăiau unii pre alţii fără de cruţare, atâta erau de înverşunaţi ostaşii. Iar când fu către seară, când văzu că oştirea vrăjmaşe era să ia în goană pre a împăratului, unde se repezi odată Făt-Frumos din munte ca un fulger; şi unde trăsni în mijlocul lor, încât se îngroziră de nu mai ştiau ce fac. Strălucirea hainelor lui Făt-Frumos până într-atâta orbise şi zăpăcise pe vrăjmaş de nu mai ştiau oştile unde se află. Făt-Frumos lovea cu pala de zvânta, în toate părţile. Groaza intrase în inimile protivnicilor şi îi tulburase de îşi uitaseră de bătălie, ci cătau cum să se mântuiască cu viaţă. O luară la sănătoasa cari încotro vedea cu ochii dând năvală unii peste alţii de-şi rupeau gâturile. Făt-Frumos însă îi gonea şi-i secera cu pala ca pe buruienele cele rele.

Împăratul îl văzu sângerat la mână, la care se crestase însuşi, şi îi dete năframa sa ca să se lege. Apoi se întoarse acasă izbăviţi de primejdie.

Când veniră, găsiră iară pe Făt-Frumos în noroi cu iapa, şi iarăşi porunci de îl scoase.

Şi sosind acasă împăratul căzu la boală de ochi şi orbi. Toţi vracii şi toţi filosofii carii citeau pe stele fură aduşi, şi nimeni nu putură să-i dea nici un ajutor. Într-una din zile, sculându-se din somn împăratul, spuse că a văzut în vis un bătrân care i-a zis că dacă se va spăla la ochi şi dacă va bea lapte de capră roşie sălbatică va dobândi vederile.

Auzind astfel ginerii săi, porniră cu toţii, cei doi mai mari singuri, fără să ia şi pe cel mic, şi fără a voi să-l lase măcar a merge împreună cu dânşii. Iară Făt-Frumos chemă calul şi merse cu dânsul prin smârcuri, găsi capre roşii sălbatice, le mulse şi când se întorcea, se îmbrăcă în haine de cioban şi ieşi înaintea cumnaţilor săi cu o doniţă plină cu lapte de oi. Ei îl întrebară ce lapte are acolo, iară el le răspunse, prefăcându-se că nu-i cunoaşte, că duce lapte de capră roşie la împăratul care visase că-i va veni vedere dacă va da cu acel lapte pe la ochi. Atunci ei se încercară a-i cumpăra laptele; dar ciobanul le răspunse că laptele nu-l dă pe bani ci că, dacă voiesc să aibă lapte de capră roşie, să se zică că sunt robii lui, şi să rabde ca să le pună pecetea lui pe spinarea lor, măcar că ei au să se ducă şi să nu mai dea pe la dânsul.

Cei doi gineri se socotiră că ei pentru că sunt împăraţi şi gineri de împărat n-o să le pese nimic, se lăsară, deci, de le puse pecetea lui în spinare, şi apoi luară laptele şi-l aduseră vorbind între dânşii pe drum:” De se va încerca, nerodul, să ne zică ceva, îl facem nebun, şi tot noi vom fi mai crezuţi decât dânsul”.

Se întoarseră la împăratul, îi deteră laptele, se unse la ochi şi bău, dară nu-i ajută nimic. După aceea veni şi

fiica cea mică la împăratul şi-i zise:

— Tată, iată ia şi acest lapte, pe care îl aduse bărbatul meu, unge-te şi cu dânsul, aşa te rog.

— Ce lucru bun a făcut nătărăul de bărbatul tău, răspunse împăratul, ca să facă şi acum ceva de ispravă? N-a putut face nimic ginerii mei ceilalţi, cari m-au ajutat aşa de mult în războaie, şi tocmai el, nătângul, o să-mi poată ajuta? Şi apoi nu v-am zis că n-aveţi voie a vă mai arăta înaintea feţei mele? Cum ai cutezat să calci porunca mea?

— Mă supui la orice pedeapsă vei binevoi să-mi dai, tată, numai unge-te, aşa te rog, şi cu acest lapte ce ţi-l aduce umilitul tău rob.

Împăratul dacă văzu că atât de mult se roagă fiica-sa se înduplecă şi luă laptele ce-i adusese, şi apoi se unse cu dânsul la ochi o zi, se unse şi a doua zi, şi cu marea sa mirare simţi că pare că începuse a zări ca prin sită; şi dacă se mai unse şi a treia zi, văzu cum vede toţi oamenii cu ochii luminaţi şi limpezi.

După ce se însănătoşi, dete o masă mare la toţi boierii şi sfetnicii împărăţiei, şi după rugăciunea lor priimi şi pe Făt-Frumos să şează în coada mesei.

Pe când se veseleau mesenii şi se chefuiau, se sculă Făt-Frumos şi, rugându-se de iertare, întrebă:

— Mărite împărate, robii pot şedea cu stăpânii lor la masă?

— Nu, nicidecum, răspunse împăratul.

— Apoi dacă este aşa, şi fiindcă lumea te ştie de om drept, fă-mi şi mie dreptate, şi scoală pe cei doi oaspeţi carii şed d-a dreapta şi d-a stânga măriei tale, căci ei sunt robii mei; şi ca să mă crezi, pune să-i caute şi vei vedea că sunt însemnaţi cu pecetea mea în spinare.

Cum auziră ginerii împăratului, o băgară pe mânecă şi mărturisiră că aşa este; îndată fură nevoiţi a se scula de la masă şi a sta în picioare.

Iară cătră sfârşitul mesei, Făt-Frumos scoase năframa care i-a fost dat-o împăratul la bătălie.

— Cum ajunse năframa mea în mâinile tale, întrebă împăratul? Eu am dat-o îngerului Domnului care ne-a ajutat la război.

— Ba nu, mărite împărate, mie mi-ai dat-o.

— Apoi dacă este aşa, tu eşti acela care ne-ai ajutat?

— Eu, mărite împărate.

— Nu se poate, adaose iute împăratul, şi dacă vei să te crez, arată-te aşa cum era atunci acela căruia am dat năframa.

Atunci el se sculă de la masă, se duse de se îmbrăcă cu hainele cele cu soarele în piept, luna în spate şi doi luceferi în umeri, îşi lăsă părul pe spate şi se înfăţişă împăratului şi la toată adunarea.

Cum îl văzură mesenii, îndată se rădicară şi se minunară; Făt-Frumos era atâta de mândru şi strălucitor, încât la soare te puteai uita, dar la el ba.

Împăratul, după ce lăudă pe fiică-sa pentru alegerea sa cea bună, se dete jos din scaunul împărăţiei şi ridică în el pre ginerele său, Făt-Frumos; iară el, cea dintâi treabă ce făcu, fu de a da drumul din robie cumnaţilor săi, şi în toată împărăţia se făcu bucurie mare. Eram şi eu p-acolo, şi la masa împărătească:

Căram mereu la vatră, lemne cu frigarea,
Duceam eu la masă, glume cu căldarea
Pentru care căpătai:
Un năpăstroc de ciorbă
Ş-o sântă de cociorbă
Pentru cei ce-s lungă vorbă,
Şi încălecai p-o şea şi v-o spusei d-voastră aşa.
Şi mai încălecai p-o lingură scurtă,
S-o dai pe la nasul cui n-ascultă.

Fata de împărat şi fiul văduvei

A fost odată un împărat foarte bogat şi puternic. Acest împărat avea un fecior şi o fată. Întâmplându-se să-i moară feciorul, îl îngropă cu mare cinste şi alai ca pe un împărat. Când fu a duce mortul la biserică, fata împăratului ceru a merge şi dânsa să-l petreacă. Aşa de păzită era fata aceasta de tată-său, încât

până atunci nici soarele nu-i văzuse feţişoara, nici vântul nu-i bătuse părişorul. Ea se îmbrăcă în negru şi-şi lăsă părul despletit pe spate, şi aşa merse de petrecu pe frate-său la groapă. Şi aşa gătită îi şedea şi mai bine decât altminteri. Căci, nu e vorba ea era foarte frumoasă. Crinii şi viorelele rămăseseră pe jos şi nici la degetul cel mic al ei nu le punea.

Când o văzu aşa de gingaşă şi de plăpândă, rămase cu ochii zgâiţi la dânsa. Şi aşa de puţintică şi drăgălaşe mai era, încât s-o sorbi într-un pahar cu apă. Lumea uitase şi mort şi tot uitându-se la dânsa. Atunci veni un vântişor lin şi uşor, de-i resfiră pletele; iară ea simţi că un fior rece i se strecoară prin inimă.

Cum, cum, îngropară mortul şi toată lumea se întoarse acasă.

Tot pe atunci în cetatea aceea se afla o văduvă săracă. Ea avea un fiu. El era de treabă, smerit şi sfiicios ca o fată mare. Toţi feciorii de boieri aveau pizmă pe dânsul şi-i puseseră gând rău. Nu-i găsea însă nici o pricină, ca să puie mâna pe dânsul. Fiul văduvei întrecuse pe toţi boierii şi împăraţii la boi şi la stat. El era arătos nevoie mare. Ai fi pus ochii pe dânsul d-ar fi fost într-o mie. Ş-apoi era dulce la cuvântare. Curgea graiul din gura lui ca mierea. Nu se mai sătura cineva de dânsul ascultându-l.

De la moartea fratelui său, fata nu se prea simţea bine. Ba c-o fi una, ba c-o fi alta, ba c-o fi deochi, ba c-o fi săgetătură, şi toate descântătoresele şi vracii nu-i putură da de leac.

Mă-sa băgă de seamă că fie-sa era însărcinată. În zadar se jura fata că nu ştie la sufletul ei nimic cu prihană. Cine să o crează? Burta o da de gol. Ea însă nu spunea minciuni, se pomenise şi ea aşa. D-apoi când află tată-său că fie-sa are să fie mumă, fără să fi pus pirostriile pe cap? Se făcu foc şi pârjol. Nu mai ascultă

nici rugăciuni, nici nimic. A se dezvinovăţi înaintea lui nu era cu putinţă. Porunci deci ca numaidecât să se adune Sfatul împărăţiei în taină, ca să otărască pedeapsa ce s-ar cuveni fie-sei pentru o aşa nelegiuire şi ca să se spele ruşinea ce adusese ea părului cărunţit al tatălui său.

Sfatul împărăţiei găsi cu cale că spre a se spăla o aşa grozavă necinste, fata cu moarte să se omoare. Unii ziceau ca să se arză de vie. Alţii ca să-i scoată ochii şi să se gonească în pustietăţi spre a fi mâncată de fiare sălbatice. Alţii iară ziceau ca să i se lege o piatră de gât şi să se dea pe Dunăre.

Tocmai pe atunci, din păcate, iată că şi feciorul văduvei trecea pe acolo în treaba lui. Cum îl văzură boierii, numaidecât se învoiră, şi hotărârea fu gata, cam ce, adică, să facă cu fata împăratului.

Toţi fură într-o glăsuire ca fata să se dea pierzării. Însă ca una ce este fată de împărat, şi ca una ce trebuie să fi săvârşit nelegiuirea cu un om, carele şi acela trebuie să piară, acel om să fie fiul văduvei, deoarece fata nu vrea să spuie pe adevăratul nelegiuit, şi pentru că Sfatul împărăţiei nu poate să-l ghicească. Cum hotărâră, aşa şi făcură.

Împăratul porunci, şi numaidecât se aduse un boloboc mare; puse de-l smoli şi, băgând într-însul pe fata de împărat cu fiul văduvei, porunci de înfundă bolobocul bine, şi îl dete pe Dunăre.

Pe când însă dogarii înfundau bolobocul, una din roabele fetei de împărat, mai miloasă la inimă, se strecură prin calabalâc şi le dete pe sub ascuns o copaie de mere, două azime şi un fedeleş cu apă. Noroc că nu o văzu nimeni.

Se duse butoiul pe Dunăre trei zile şi trei nopţi, fără a se opri undeva. Merindea din butoi se isprăvise. Biata fată îşi plângea nevinovăţia cu nişte graiuri de-ţi rupea băierile inimei, iară bietul băiat, şi el nevinovat ca şi

dânsa, o mângâia şi nu o lăsa să-şi piarză nădejdea de la Dumnezeu. Când, ce să vezi dumneata? A patra zi, dis-de-dimineaţă, bolobocul se loveşte de un buştean şi se sparge. Pasămite bolobocul ajunsese la margine, adus fiind de talazurile Dunării, şi-l ciocni de buşteanul pe care tot apa îl dase la margine.

Ieşiră deci la uscat dosădiţii de ei, şi dară mulţumiră lui Dumnezeu că le-a scăpat zilele, şi-i făcură să mai vază o dată lumina.

Apucară pe o potecă şi intrară într-un bunget de pădure. Aci o luară apoi pe o pârtie, şi merse, şi merse, până ce văzu că se deschide o poieniţă. În astă poieniţă dete de nişte case foarte frumoase, bătătura cărora era câmpul cu florile. Toate lucrurile în această casă erau cu şart. Nimic nu lipsea. Toate catrafusele îşi aveau vătaful lor şi nimic nu era nerostit. Când voiai ceva, era destul numai să porunceşti şi îndată se făcea. Aci era în adevăr: pune-te masă, ridică-te masă.

Trecură mulţi ani de la această întâmplare. Împăratul îşi uitase de fiica sa. Fata de împărat şi fiul văduvei se învoiseră şi se însoţiseră. Nici unul din amândoi nu s-a căit mai în urmă pentru aceasta. Vezi că el în viaţa lui nu alunecase până atunci, era curat, cum îl făcuse mă-sa; şi pe fata împăratului o găsise acasă. Copilul cu care era însărcinată fata când o goni tată-său se născu, şi se făcuse un băiat de să nu te înduri de el. Iară ei petrecând bine, îşi uitaseră de necazurile cele trecute. Puterea lui Dumnezeu îi ocrotea şi-i ferea de rele. Atâta numai că p-acolo nu se vedea nici pui de om. Parc-ar fi fost la sfârşitul pământului.

Într-una din zile, împăratul, tatăl fetei, plecă la vânătoare. El se încumese a răzbi mai înăuntru pădurei decât altă dată. Şi, din vânat în vânat, el se rătăci. Orbăcăi în sus, căută în jos şi peste poteca pe care să iasă la lumină nu putea să dea. Se luase de gânduri.

Când, iacă dă în poieniţa cu casele. Văzu şi casele. El se minună când văzu aşa casă frumoasă într-o astfel de sălbăticime de pădure. De voie, de nevoie, trebui să se ducă acolo, căci ochii nu-i dase în geană de nu ştiu cât timp.

Mai întâi îşi trimise sluga care nu se despărţise de dânsul nici cât ai scăpăra. El se întoarse şi spuse împăratului că este priimit a găzdui acolo cu dragă inimă. Intrând împăratul, îşi trimise sluga la bucătărie să-i frigă două potârnichi din cele ce vânase el. După ce aşeză potârnichile în frigare şi le puse la foc, acolo le uită: căci ce văzu şi auzi îl buimăcise.

Toate lucruşoarele vorbeau în casa aceea, până şi oalele şi vătraiul.

La vatra aceea erau două oale puse la foc. Aceste oale se certau. Sluga împăratului auzi cu urechile sale cum se ciorovăiau aceste oale.

— Fă buzato, dă-te la o parte că tu ai fiert destul.

— Ba, dă-te tu mai la o parte, scurto ce eşti, că au fiert şi maţele din tine.

Şi căscând gura la dânsele, sluga uită şi potârniche şi tot. Când se deşteptă sluga împăratului, friptura se făcuse scrum.

Se bocea biet şi se tânguia de-i plângeai de milă.

Fata împăratului îl linişti spuindu-i că o să roage pe împăratul să-l ierte pentru această greşeală.

Apoi trimise şi pofti pe împăratul în casa cea mare. Aci, stând de vorbă, stăpânul casei porunci să se puie masa. Rămase împăratul stâlpit când văzu masa viind singură, talerele, lingurile şi celelalte tacâmuri cu vătaşii lor şi le aşezau careşi pre unde. Veniră bucatele şi mâncară. După ce sfârşiră de mâncat şedeau la vorbă, când în loc de a se strânge masa, văzură că lingurile încep a sălta pe masă. Vătaful le suduia, dară ele nu ascultau de cuvântul lui. Împăratul nu băgă de seamă,

căci vorbea cu fiul gazdei, un copilandru dezgheţat şi sfătos, de te trăgea inima să stai cu dânsul de vorbă.

Atunci gazda, ca să facă pace, zise:

— Nu se poate ca împăratul să fi făcut o asemenea faptă.

— Că n-are la cine altul să fie, răspunse vătaful lingurilor. Trebuie să-l căutăm.

— Nu mai trăncăni, îi mai zise gazda. Aide, ridică masa şi te cară de aci.

Auzind împăratul cele ce se vorbiră, ceru să fie căutat, ca să-şi iasă din bănuială, căci el nu se ştia vinovat.

Atunci, trăgându-i încălţămintea, îi căzu lingura pe care o căutau din cizma împăratului.

Pasămite gazda se vorbise cu vătaful lingurilor ca să-i joace renghiul ăsta.

Împăratul se făcu ca sfecla de roşu de ruşinea ce păţi şi zise încâlcindu-se de ciudă:

— Arată-ţi, Doamne, minunea ta! Nu ştiu la sufletul meu de nici un furt. N-am băgat eu lingura în cizmă.

— Cum nu ştii dumneata, zise şi gazda, despre lingură, asemenea nu ştiu nici eu până în ziua de azi cu cine am făcut copilaşul ăsta.

Atunci, cunoscându-se, se îmbrăţişară şi se iertară unul pe altul.

Fata de împărat mulţumi apoi împăratului că i-a dat Dumnezeu în gând de a pus în boloboc împreună cu dânsa pe junele cu care ea s-a însoţit mai pe urmă; căci el s-a îndrăgostit de dânsa, a iubit-o şi a îngrijit-o ca pe o soţie credincioasă.

Împăratul nu ştia cum s-o mai mângâie, cunoscându-i nevinovăţia. Lăudă şi pe soţul ei pentru buna sa purtare de grijă, şi cu toţii împreună se întoarseră la scaunul împărăţiei, dând mărire lui Dumnezeu că nevinovăţia a ieşit deasupra ca untul de lemn.

Voinicul cel fără de tată

A fost un împărat ş-o împărăteasă. Ei aveau numai o fată şi o păzea ca lumina ochilor lor. Ea n-avea voie să iasă nici până în grădină fără dădaca ei. Aceasta o ţinea de aproape şi n-o scăpa din vedere nici cât ai da în cremene. Fata, tot şezând la

fereastră, vedea pe un june fluieră-vânt de colo până colo. Într-o zi uitându-se la el, o văzu şi el şi, ţintind ochii în ochii ei, ea simţi un fior, apoi ca o scânteie de foc o arse ceva la inimă. Se trase fata de la fereastră şi spuse dădacă-sei ce i se întâmplă. Atunci dădaca ei îi zise:

— Ci ca fugi şi d-ta de la fereastră! Ce tot te zgâieşti şi te uiţi la toţi d-alde taie câinilor frunză.

Nu trecu mult şi fata începu a nu se simţi bine. Pasămite luase în pântece, fără ştirea lui Dumnezeu. Spuse dădacă-sei. Aceasta se da de ceasul morţii de ciudă, cum de să se întâmple una ca asta, fără să ştie fata de bărbat. Frica ce le cuprinsese pe amândouă era de nepovestit.

— Ca ce o să zică tată-tău acum când va afla, se văieta dădaca, ce o să-i răspunz eu, când mă va întreba?

— Cum o să mă înfăţişez eu acum înaintea tată-meu cu borţul la gură, zise şi fata, când numai unul Dumnezeu ştie cât sunt de nevinovată?

Şi în adevăr că tată-său era un om aspru. Nu le-ar fi iertat o dată cu capul.

Se duseră, deci, şi povesti împărătesei toată întâmplarea, şi se rugară de dânsa, ca să intre ea la împăratul cu mijlocire de iertare.

Când auzi împărăteasa de cele ce se întâmplase, se luă cu mâinile de păr. Ea zicea că este peste poate ca să rămâie cineva însărcinată din vedere. Vezi că ea ştia cum merg lucrurile în lume. Şi la o minune ca aceasta nici că se aştepta.

Lucrurile nu puteau rămânea mult timp acoperite. Împărăteasa, de silă, de milă, fu nevoită a spune împăratului toată şiretenia.

Când auzi împăratul de astă năpastă, se făcu foc mânie. Răcnea ca un leu:

— Cine să fie acel neomenit carele mi-a necinstit perii cei albi ai bătrâneţelor mele? Cu moarte să se

omoare. În furci să-l atârne. Praf şi pulbere să se aleagă de capul lui!

Împărăteasa îl luă cu binişorul şi-l mai domoli olecuţă.

Vezi că el nu punea crezământ pe spusele fiicii sale şi ale dădacei. El ştia că astfel de întâmplare nu se mai auzise. După ce dojeni cu dojană împărătească pe dădacă, oropsi pe fie-sa cu urgie. Porunci de făcu o corăbioară, puse pe fată într-însa, şi lângă ea cinci pâini şi un urcioraş cu apă, şi îi dete drumul pe gârlă spre a se duce unde mila Domnului o va scoate.

Mergând corăbioara pe apă, ea se ruga lui Dumnezeu cu zdrobire de rărunchi ca să o scoată la liman bun, ca unul ce cunoaşte nevinovăţia ei, şi ca pe una ce nu se ştia la sufletul ei cu nici o prihană.

Câteva zile se bălăbăni ea aşa cu valurile apelor. În ziua a treia îi veni ceasul naşterii, şi făcu un dolofan de copil ca un îngeraş. Biata femeie! căci n-avu ea nici un ajutor omenesc în ziua necazului, decât suferinţele ei, şi alinător pe Dumnezeu! se mângâia oarecum în sufletul ei că se ştia nepângărită.

Şi vrând Dumnezeu cu dânsa, corăbioara, într-una din nopţi, se opri. Ea simţi că corabia nu mai merge; sta pe loc. Până la ziuă, îi tâcâi inima de frică, neştiind pe ce ţărmuri se va fi oprit. Când se lumină, văzu că corăbioara poposise de marginea unei păduri. Ieşind la uscat cu copilaşul în braţe, rătăci încoa şi-ncolo prin pădure. Apoi se aşeză în scorbura unui copaci mare şi gros ca butia. Acolo stete ea mai mulţi ani, hrănindu-se cu ierburi şi rădăcini, ori cu roadele unor copaci. Ea îşi creştea copilul cu drag.

Ea făcu din ramurile unui copaci un leagăn în care îşi punea copilul ziua; iară noaptea nu-l depărta de la sânul ei, şi, pentru scăldătoare, se ducea la vadul de la albia unui pârâiaş ce curgea p-aproape d-acolo. Acoperământ

le era cerul cu stelele; tovarăş de jucării copilului îi era florile câmpului, paserile cerului, flutureii şi gângăniile.

După ce se făcu mai măricel, mă-sa îl învăţă la vânat şi-i spunea cu lacrămile în ochi cum a fost ea crescută şi cum este nevoită să-l crească pe dânsul. Iară el asculta şi băga la cap toate cele ce îi spunea mă-sa.

Mai mărindu-se el oleacă, începu a căta vânat mai pe departe de locuinţa lor. Iară într-una din zile zări un palat în depărtare. El îşi aduse aminte de cele ce îi spusese mă-sa despre palaturile tată-său şi i se păru că se cam aseamănă. Dete fuga şi spuse mă-sii ceea ce descoperise. A doua zi plecă cu mă-sa de mână şi, ajungând la acele palaturi, mumă-sa îi spuse că acelea nu sunt ale tatălui ei; dară că tot cam aşa sunt şi ale împăraţilor din lume.

Mai trecu ce mai trecu şi mai mărindu-se şi dânsul, într-una din zile, ducându-se iarăşi la vânat, cum, cum, el se pomeni iarăşi dinaintea acelui palat; cu toroipanul la spinare, el îşi luă inima în dinţi şi intră în curte. Pasămite palatul acela era al unor zmei. Flăcăiandrul nostru cel viteaz, carele nu ştia ce este frica, intră şi în palat. P-aci, p-aci era să-şi iasă din minţi de mirare şi să-şi piarză cumpătul dând de atâtea lucruri, ce nu mai văzuse el în viaţa lui. Când, ce să vezi d-ta? o dată îi ieşi înainte trei zmei. Aceştia era stăpânii palatului. Şi unde se repeziră la dânsul de pare că să-l ia în unghii, şi cu grai răstit, dojenindu-l, îi ziseră:

— Cum de ai cutezat, spurcatule, să ne calci casa?

Voinicul nu zise nici cârc! ci, aducând toroipanul, mai iute decât fulgerul, păli pe unul la dreapta, pe altul la stânga, de nu ştiură de unde le veni trăsnetul, şi îi culcă la pământ. Şi nici că se mai mişcară din loc, fiindcă îi lovise cu nădejde.

Al treilea zmeu, văzând cum merge treaba, pieri dinaintea lui ca o nălucă, şi se duse de se ascunse în

pivniţă. Văzu el că nu poate da piept cu un asemenea viteaz, şi se hotărî a-i purta sâmbetele.

Voinicul de românaş, în dârdora luptei, nu băgă de seamă ce se făcu al treilea zmeu. Aşteptă ce aşteptă şi dacă văzu că nu mai vine nimeni, el se întoarse, luă pe mumă-sa, o duse în acele palaturi şi se aşeză acolo.

Umblând din cămară în cămară, dete peste armele zmeilor şi se minună. Mă-sa îi spuse că văzuse în casa tatălui său asemenea arme, şi îi arătă cum se întrebuinţează. Îi prinse bine, căci văzu că îi merge mai lesne la vânat. Acum începu a săgeta la căprioare şi la ciute, căci până acum vâna numai păsărele cu laţul, şi îi era cu greu.

Ajunsese ca el să fie tare şi mare în pădure. Nu era cine să-i stea împotrivă. De multe ori nu venea cu zilele p-acasă.

Într-una din zile, zmeul ieşi din pivniţă şi veni milogindu-se la muma voinicului ca să-şi facă pomană cu el să-l primească la curtea ei, căci zicea el că pribegeşte nu ştiu de cât timp orbăcăind prin acel bunget de pădure. Spuse că un nenorocit carele se rătăcise, umblând după vânat, şi da laudă Domnului că l-a învrednicit a mai da peste fiinţe de oameni.

Ea, biet, care ştia ce este necazul şi lipsa, îşi plecă urechea la rugăciunile cele viclene ale zmeului şi, făcându-i-se milă de nenorocirile lui, îi făgădui că va vorbi fiului ei de dânsul.

Cum veni fiul său de unde era dus, ea îi spuse toată şiretenia nenorocirei omului ce năzuia la mila lor, şi îl rugă să aibă milă de ticăloşia lui, căci, zicea ea, nu ştim cum ne va mai aduce şi pe noi Dumnezeu.

Voinicului îi păru bine de astă întâmplare, mai cu seamă, gândea el, că va fi barim o slugă în curte care să ţie de urât mă-sii, în lipsa lui, şi să-i dea ajutor în trebile casei.

Nu-l cunoscu că este zmeu, când îl văzu, atât de bine ştiu procletul a se schimba. Îi spuse ce are de făcut şi îl primi să şează la curtea lui.

Multele lipsuri, multele necazuri, multa mâhnire ce suferise mama viteazului şi dorul cel mare de ţara ei, iară mai cu seamă suferinţele ei când se gândea la ruşinea ce rămăsese asupra numelui său în casa părinţilor ei, ea fiind nevinovată, o făcu de lâncezea şi se topea d-a-n picioarele. Văzând-o zmeul aşa searbăd şi tot fără voie-bună, se încumetase într-una din zile, pe când voinicul era la vânătoare, şi o întrebă, dară se prefăcu că vorbeşte cu sfială:

— Cum bag de seamă, stăpână, nu prea ţi-e bine?

— Nu mi-e bine, mă băiete, căci mi-e dor d-alde tata şi d-alde mama, şi de ţara mea. Vezi că eu sunt fată de împărat, şi pentru o năpaste ce a căzut pe capul meu pribegesc de sunt atâţi mari de ani.

— Eu ştiu un leac pentru boala dumitale, stăpână; dară n-are cine se duce să-l aducă.

Şi îi spuse o sumedenie de minuni ce făcuse leacul ce zicea că ar fi bun pentru ea.

Când se întoarse de la vânătoare fiul ei, ea îi spuse că auzise de la sluga lor, cum că de va mânca mere din mărul roşu se va face sănătoasă.

El fu bucuros că auzise un leac care să facă pe mă-sa sănătoasă, şi se hotărî a se duce tocmai acolo să-i aducă leacul. Îşi luă ziua bună şi plecă.

Dar încotro s-apuce? căci nici nu mai auzise până atunci de aşa ceva. Apucă şi el într-un noroc spre răsărit şi, mergând prin desişurile pădurii, zări un palat mai frumos decât acela în care şedeau ei. Se duse drept acolo. Aci locuia o zână măiastră. Cum o văzu, îi căzu cu drag. Dară măiastra, ieşindu-i înainte, îl priimi după cum i se cuvenea, îl băgă în palat şi îl omeni ca pe un oaspe.

Din una, din alta, se înţeleseră la cuvinte. Vezi că,

măre, aceasta era scrisa lui. El nu mai văzuse până atunci alt chip de muiere, decât p-al mă-sii. Ş-apoi era atât de frumoasă şi de gingaşe, ca o floare!

Ea încă avea la ce se uita la el; căci era un brad de românaş.

El se uitase acolo la dânsa. Când îşi aduse aminte că el plecase să aducă mume-sei mere de la mărul roşu, voi să o zbughească. Dară zâna măiastră îl opri şi-l întrebă unde se duce.

Voinicul îi spuse din fir până în aţă toată şiretenia. Zâna pricepu viclenia zmeului şi tăcu. Apoi îl îndreptă ea spre locul acela cu mărul roşu, şi-l şi învăţă cum să facă ca să ia merele.

După ce-şi luă ziua-bună şi de la măiastră şi-i făgădui că se va întoarce pe la dânsa, porni; şi aide, aide, merse cale lungă şi mai lungă, până ce, trecând ţări şi mări, ajunse la o grădină ocolită numai de trandafiri. Intră înăuntru şi dete peste mărul roşu, carele era sădit în mijlocul grădinei. El cercă a se alătura de pom, dar pomul îi zise:

— Nu te apropia de mine, voinice, că îţi vei pierde viaţa şi e păcat de dânsa.

Flăcăiaşul, ce nu ştia de frică, îi răspunse cum îl învăţase zâna:

— Nu te teme, pom oropsit, că te voi curăţa de omizi şi de uscături.

Şi după ce-i tăie uscăturile şi îi luă omizile, culese trei merişoare ca cele din rai şi se întoarse înapoi. Ajungând în pădure, dete pe la zâna. Aceasta cum îl văzu, îl priimii cu bucurie, îl puse într-o cămară să se odihnească niţel, şi până una, alta, îi schimbă merele şi îi puse altele în locul lor. Când se sculă voinicul, se grăbi a se întoarce la mă-sa cu slujba făcută. Luă deci merele şi porni.

În vremea aceasta, procletul de zmeu se linguşea pe lângă mama băiatului şi, cu ispite şi cu marghiolii, umbla

să o dea în cap să se planisească lui. Ea, biet, nu ştia unde bate diavolul de zmeu. Nu cunoştea la sufletul ei ce sunt ispitele şi cursele dragostei, şi prin urmare nu da nas spurcatului să se întinză. Ea ştia una şi bună: se topea de dor după fiul său, după părinţii ei şi după ţara în care se născuse. Când o căutai, era cu ochii scăldaţi în lacrămi.

Cum văzu pe fiu-său, săltă de bucurie. I se păru a înviora olecuţă. Mâncă din merişoarele ce-i aduse, şi i se păru bune.

După ce mai trecu, ea căzu iarăşi în piroteala de mai-nainte.

Voinicul, văzând că sănătatea mă-sei tânjeşte, nu ştia ce să-i mai facă spre a o mai înveseli. Iară dracul de zmeu atât de harnic se arăta în ale slujbei, încât n-apuca să iasă bine vorba din gura voinicului, şi el o ghicea; apoi se făcea luntre şi punte, ca să-i îndeplinească voile. Voinicul băgă el de seamă tragerea de inimă ce avea sluga spre a-i sluji cu credinţă, şi nu se căia de loc că l-a priimit la curtea sa, ba încă începuse a-l privi cu ochi buni.

Într-una din zile, pe când voinicul era cu voie-bună, zmeul se apropie de el şi, cu grai milogit, îi zise:

— Stăpâne, cunosc iubirea ce ai pentru mămuliţa d-tale. Lâncezeala de care pătimeşte, mie nu-mi prea place. De vei vrea să mă asculţi, nu vei greşi.

— Ştii tu ceva leacuri? spune, că te ascult.

— În ţara de unde sunt eu, oamenii pătimaşi de asemenea boală fac tot ce se poate de aduc apă vie şi apă moartă de la munţii ce se bat în capete. Această apă este leacul cel mai bun. Te văz că eşti un mare viteaz şi am credinţă în sufletul meu că d-tale îţi va fi mai uşor decât altora a o aduce.

N-apucă să isprăvească vorba şi viteazul se duse la mă-sa. Fiind acolo, el îi zise:

— Mamă, te văz tot galeşă, şi te pierzi d-a-n picioarele. Mă duc, mamă, să-ţi aduc leacuri. La munţii ce se bat în capete este apă vie şi apă moartă. Tocmai acolo mă voi duce, să-ţi aduc apă de aceea.

— Nu te duce, dragul mamei; mila Domnului este cu noi; de va vrea el să fiu bolnavă, măcar orice fel de apă îmi vei aduce, în deşert va fi. Nu mă mai lăsa singură. Destul mi-a ros rărunchii singurătatea. Mângâierea mea acum tu eşti, fătul meu, de voi mai fi lipsită şi de dânsa, voi pieri.

— Fii bărbată, mamă, ţine-ţi firea până mă voi întoarce, şi ai să fii veselă şi sănătoasă ca piatra, după ce vei bea apă vie.

Nu fu cu putinţă a-l ţine. Se găti şi plecă. În cale dete şi pe la zâna măiastră. Din una, din alta, veni vorba că se duce în călătorie, şi-i şi spuse unde se duce.

Zâmbi zâna când auzi şi văzu urcioarele ce-i dase zmeul. Nu zise însă nimic care să-i dea vro bănuială, ci îi dete două borcane, cu care să ia apă mai în grabă, şi îl învăţă cum să facă. Îi zise că tocmai la amiazi, când va fi soarele în cruci, să înalţe o prăjină şi în vârful ei să puie o mahramă roşie. Munţii or căta la ea cu ochii bleojdiţi; iară el, până s-or deştepta ei din buimăceală, să se repează iute a lua apă cu borcanele din ambele fântâne. Îi păru mult bine voinicului pentru învăţătura ce-i dete. Apoi luându-şi ziua-bună, plecă. Merse, merse, merse, până ce, după o călătorie silită, ajunse la locul cu pricina.

Făcu precum îl învăţase zâna; iară el, d-a-n călarele, se repezi printre munţi şi umplu borcanele. Când fu a se întoarce, munţii prinsese de veste că oarecine a luat apă din fântână, şi începu a se bate iarăşi în capete. Tocmai atunci şi voinicul se întorcea. Şi dacă nu se grăbea a ieşi mai iute, acolo îl prăpădea. Scăpă însă cu faţa curată. Numai coada calului o apucă şi acolo rămase de jumătate. De atunci, vezi, este calul cu coada jumătate

de carne şi jumătate de păr.
Când se întoarse acasă, dete iarăşi pe la zână. Ea, ca şi de la rând, îl rugă să se dea niţel odihnei; şi în acel timp îi schimbă apa, puindu-i alta în locul celei ce adusese el.
Sculându-se după somn, luă borcanele cu apă şi veni acasă.
Atâta îi fuse mă-sii, ca să-l vază. Nu ştia ce mai făcea de bucurie. Îl săruta şi p-o parte şi pe alta. Apoi după ce bău din apa ce-i aduse, ei îi păru că mai prinse niţel suflet. Vorbă să fie! Ea nu băga de seamă, vezi, că bucuria pentru vederea fiului său o face să fie oarecum mai sprintenă.
Zmeul se da de ceasul morţii când îl văzu că s-a întors cu isprava făcută. El (îşi) bătuse capul mult şi bine să dea în cap pe fata împăratului, în lipsa fiului său, dară toate mrejele lui rămăseseră de râs; căci ea nu dete în clapca în care o împingea spurcatul. Ea nu-şi putea da seamă de ce tot umblă el pe lângă dânsa cu şoşele, cu momele. Nici că visa despre ce avea de gând procletul de zmeu.
Pasămite zmeului îi era frică să se ia la luptă pe faţă cu voinicul. Ci voia să-l piarză prin viclenie, şi apoi să-şi bată joc şi de mă-sa, ca să-şi izbândească pentru moartea fraţilor săi.
Dară nu-i ajută Dumnezeu.
Voinicul din când în când mergea la vânătoare, şi da şi câte o raită pe la zână. Nu trecu mult şi băgă de seamă că mă-sa nu se îndreptează, ci găinează şi se topeşte de pe picioare. Se întrista în inima lui când vedea că nu-i dă înde bine şi că nu-i poate da nici un ajutor.
Pacostea de zmeu băgă de seamă că voinicul se frământă cu firea pentru sănătatea mă-sii, se apropie de dânsul într-o zi şi-i mai zise într-o doară; căci se temea spurcatul a-l mai îndemna. Teama lui era să nu se

deştepte voinicul şi să-i ghicească cugetele lui cele viclene.

— Am auzit şi eu, stăpâne, pe când eram copil, că oamenii mari când sunt pătimaşi de lângezeală şi copiii când bolesc de boală câinească se tămăduiesc de va mânca un purcel de la scroafa de sub pământ. Mi se rupe inima din mine când văz pe buna mea stăpână cum i se stinge viaţa din sine. Dară nici pe d-ta nu te îndemn a te duce, căci mare primejdie va cădea pe capul aceluia ce se va cerca a fura purcelul, de nu va izbuti.

— Nu sporovăi mai mult, îi răspunse voinicul, eu nu ştiu ce este primejdie şi frică.

Numaidecât şi puse la cale cele de trebuinţă pentru o călătorie mai lungă. Mă-sii îi spuse că se duce la vânătoare. Plecă şi dete şi pe la zână, căreia îi spuse ce avea de gând să facă. El ştia, vezi, că sfaturile ei îi prinsese mult bine.

Zâna, după ce îl învăţă cum să facă să izbutească, îi dete un săpun, un pieptene şi o perie, ca să-i fie de slujbă. El plecă şi merse, merse, până ce ajunse la o pădure deasă şi întunecoasă, de abia putea să răzbească. Bâjbâi el p-acolo până ce dete de ghizuina scroafei. Cum să se apropie el? Căci ghizuina era încongiurată de buşteni şi de rascote, de nu se putea atinge nici pasăre măiastră.

Voinicul făcu precum îl învăţase zâna. Săpă un şanţ adânc până ce ajunse sub culcuşul scroafei. Intră acolo şi aşteptă până ce veni scroafa să se culce. Purceii erau toţi în păr la ugerul scroafei şi sugeau. Mai-nainte de a răsări luceafărul porcilor, cânt toţi porcii se deşteaptă, adormiţi fiind purceii cu ţâţa în gură, voinicul băgă mâna binişor şi apucă un purcel, dar aşa de binişor îl apucă şi aşa de uşor îl trase, încât scăpă ţâţa din gură fără să simţă. Îl apucă numaidecât de bot ca să nu guiţe, şi p-aici ţi-e drumul.

Dracul de scroafă băgă de seamă că o ţâţă i se răceşte. Se deşteptă şi văzu că un purcel îi lipseşte. Se luă după voinic. Şi cu toate că telegarul voinicului era un zmeu de cal, scroafa îl ajunse. Când văzu că are să-l înhaţe cu colţii ei, voinicul aruncă săpunul. Atunci unde se făcu un noroi cleios şi puturos, de ţi se scutura carnea de pe tine. Calul fugea de da cu burta de pământ.

Scroafa făcu ce făcu, se zvârcoli prin ăl noroi şi se tărbăci de nu o mai cunoşteai, scroafă e, ori ce dracu e. Scăpă din nomol şi se luă după voinic. Într-o clipă îl ajunse. Când văzu zorul, voinicul aruncă pieptenele. Şi unde se făcu un zid nalt, nalt, d-a curmezişul drumului ei, de nu fu cu putinţă să-l sară. Atunci scroafa se puse cu colţii săi şi sparse zidul, făcând o gaură numai cât putea ea să treacă. Şi să te ţii după dânsul.

Dacă văzu voinicul că scroafa iară s-a apropiat, aruncă şi peria. Deodată se făcu o pădure naltă şi deasă, de nu se putea strecura nici pui de pasăre. Cum văzu una ca asta, scroafa se puse şi roase, şi roase la copaci, până ce-şi făcu drum, şi după dânsul! până ce, când fu a-l ajunge, voinicul intrase în curte la zâna. Aceasta ieşi numaidecât, întinse mâna şi strigă:

— Înapoi, scroafă ruşinoasă, şi teme-te de urgia tatălui meu!

Când îi auzi glasul, scroafa rămase încremenită şi plină de ruşine se întoarse. Mergea şi se tot uita îndărăt; pare că tot nu-i venea a crede ceea ce văzuse şi auzise.

Se culcă şi de astă dată niţel voinicul, ca să se odihnească, iară zâna îi schimbă purcelul, puindu-i altul în locul lui. După ce se deşteptă, se întorcea la mă-sa cu voie-bună, de isprava ce făcuse.

Venea, nene, cu căciula într-o parte, cu purcelul în braţe şi cântând din frunză.

Când iată că se întâlneşte cu trei inşi. Pasămite era Vântul, Căldura şi Gerul. El îşi luă căciula din cap, şi cu

multă plecăciune îi zise:

— Noroc bun să dea Dumnezeu, nea Vântule.

— Cale bună, dragul meu, îi răspunse Vântul.

— Da ce, mă, numai Vântului te ploconeşti? îi zise Căldura. Nu ştii tu oare că eu pot să las o zăpuşeală şi o arşiţă, de să fiarbă maţele din tine?

— Nu-mi pasă de nimic, răspunse voinicul, numai Vântul să-mi bată.

— N-ai auzit tu oare de mine, mă, îi zise şi Gerul, că eu am putere să dau un frig şi o geruială peste tine, de să îngheţe maţele în tine.

— Habar n-am, răspunde şi el, numai Vântul să nu-mi bată:

Şi încet, încet, ajunse acasă. Când îl văzu alde mă-sa şi auzi peste câte prăpăstii a dat, muri şi învie de bucurie că-l mai văzu o dată în carne şi oase.

Îi dete de mâncă purcelul; dară ea mărturisi că nu vede nici o uşurare.

Să înnebunească zmeul de ciudă! Văzu el că nu poate altfel să răpuie pe voinic, decât prin viclenie. Căta deci vreme cu prilej ca să-şi puie în lucrare cugetul său cel nelegiuit.

Într-o zi când voinicul se întorsese de la vânat şi era ostenit peste măsură, se culcă în grădină la umbra unor trandafiri. Zmeul dete peste dânsul şi-l făcu bucăţi, bucăţi, cu paloşul pe care îl purta totdauna ascuns la dânsul. Şi ca să nu bage de seamă mă-sa, puse toate bucăţelele în dăsagi, le aşeză pe cal şi, dând câteva bice calului, îl dete pe poartă afară.

Calul fusese al zânei. Ea îl dedese în dar voinicului când fu a se duce la mărul roşu. El acum, dacă se văzu gonit, alergă drept la stăpână-sa. Ea, cum îl văzu viind fără stăpânu-său, pricepu că trebuie să fie vreo drăcie la mijloc. Se dete jos, şi ce văzu se spăimântă. Luă deci desagii, îi aduse în casă la ea şi luă bucăţică cu bucăţică,

os cu os, şi le aşeză una lângă alta, fiecare la locşorul lor. După aceea turnă apă moartă peste dânsele. Ele se închegă, lipindu-se una de alta; pielea se făcu la piftia, întrupându-se. Îl stropi şi cu apă vie şi se însufleţi; dară mut şi surd. Atunci îi dete să mănânce un măr de care adusese el şi îi veni grai. Luă şi purcelul scroafei de pe sub pământ şi îl făcu să-i guiţe la urechi şi îi veni auz. Atunci zise:

— Dară greu somn dormii, soru-mea.

— Greu, frăţioare; şi ai fi dormit cât lumea şi pământul, de nu erau măiestritele lucruri ce tu ai adus pentru mă-ta; iară eu le-am oprit şi ţi-am pus altele în locul lor.

Atunci îi spuse cine era duşmanul care voise să-l răpuie. Şi ca să se încredinţeze de adevărul celor spuse de dânsa, îi dete putere să se facă porumbel şi să se ducă să vază cum zmeul chinuieşte şi pe mă-sa. Voinicul se făcu porumbel şi ajunse într-un suflet la casele unde şedea mumă-sa.

Când colo, ce să vază? Se frecă la ochi ca să se încredinţeze de sunt aievea cele ce i se înfăţişa, sau năluciri.

Zmeul, carele cu şoşele, cu momele nu putuse da în cap pe muma voinicului şi a se planisi lui, acum o pusese la chinuri. O legase cu o frânghie de mătase roşie, o ţinea nemâncată şi cu ochii în soare. El voia să o omoare tocmai când voinicul ajunse în chip de porumbel. Se dete de trei ori peste cap, cum îl învăţase zâna, şi se făcu om cu sabia goală în mână. Şi cât ai zice mei, făcu mici fărâme pe necuratul de zmeu, bala dracului. Scăpă pe mumă-sa de la chinuri, şi, viind zâna, îi dete de bău niţică apă vie. Cum bău, văzu că se însufleţeşte şi se simte voioasă ca un om plin de sănătate.

Apoi voinicul se însoţi cu zâna, şi trăiră câte trei un trai plin de fericire şi de îngăduinţă până la adânci

bătrâneţe.

Făt-Frumos cu carâta de sticlă

A fost odată un om, căruia i se urâse cu deşertăciunile cetăţilor şi se făcuse sihastru. Vezi că văzuse el că tot nu e nimic de lumea asta oarbă şi d-aia se dusese în sihăstrie. Acolo el avu vecini fiarele pădurilor, şi aşa de bun era el la Dumnezeu, încât toate dobitoacele i se închinau şi îi lingeau picioarele când se întâlneau cu dânsul.

Într-una din zile, ducându-le el la marginea râului, ce curgea prin pădurea aceea, ca să se spele, văzu un sicrinel, încheiat şi smolit bine, că vine pe apă şi se opreşte de marginea unde sta el, şi îndată auzi că orăcăieşte ceva ca un copilaş.

Stătu puţin şi cugetă el, ca ce să fie asta? Dar după ce se rugă puţin, ca să se depărteze de el ispita satanei, dacă ispită ar fi, şi după ce văzu că orăcăitul se înteţeşte, necum să piară dinaintea lui, prinse a scoate sicriaşul la margine. Şi, deschizându-l, găsi într-însul un copil mic ca de două săptămâni. Cum îl luă în braţe, copilul tăcu.

Atunci sihastrul mulţumi lui Dumnezeu că i-a trimis suflet de om cu care să-şi mai petreacă urâtul în bungetul ăla de codru.

De gâtul copilului găsi un baier în care citi pustnicul că acel copil este fiu al unei fete de împărat.

De crescut, ar fi voit pustnicul să-l crească, dară nevoia era cu ce să-l hrănească. Atunci plecându-şi genunchii se rugă Domnului cu căldură, şi îndată răsări ca din pământ din iarbă verde un smochin mare, cu roadele, unele în mugur, altele în floare, altele în pârg, iară altele coapte şi numai bune de mâncat. Dete

copilului zeamă stoarsă din o smochină, şi mâncă copilaşul, de se minună şi sihastrul.

Aşa îl crescu el acolo, până se făcu măricel, începu a umbla şi a mânca şi câte altceva ce-i da sihastrul.

După ce se mai mări, învăţă pustnicul pe fiul său de suflet să citească, şi să-şi adune rădăcini şi alte verdeţuri pentru hrană. Şi aşa petreceau ei acolo în tihnă, fără să-i supere cineva, bătrânul învăţând pe copil tot ceea ce ştia el despre lume şi ale lumii, copilul ascultând şi băgând la cap tot ce-l învăţa tată-său cel dat lui de sus.

Trecu aşa câţiva ani. Când, într-una din zile bătrânul spuse fiului său că o să se ducă la Dumnezeu.

— Să nu te sperii, dragul meu, că are să vie un leu groaznic să-mi sape groapa, şi tu să mă bagi într-însa şi să mă acoperi cu pământ. Apoi să te sui în podul colibei mele şi să iei d-acolo frâul ce vei găsi şi să-l scuturi.

Încă vorbind, pustnicul se culcă şi adormi somnul cel de veci. Băiatul plânse cu foc, văzându-se singur. Apoi iată, nene, că leul cel groaznic venea răcnind. I se făcu băiatului părul măciucă în cap de frică, dară, aducându-şi aminte de vorbele bătrânului, se linişti şi privi cum săpă groapa, în care el puse pe tată-său, şi îl acoperi cu pământ. După ce băiatul făcu precum îi zisese bătrânul, leul se duse în treaba lui şi nu se mai întoarse pe acolo.

Băiatul rămânând singur, rătăcindu-se prin desişurile pădurei, plângea şi se tânguia de ţi se rupea rărunchii de mila lui. Şi, aducându-şi aminte de cuvintele bătrânului, tatălui său, se sui în podul colibei, găsi frâul, îl luă şi se dete jos cu el.

Am uitat să vă spui. După moartea bătrânului, smochinul se uscă de tot, nemairămânând decât un buştean pârlit, stând înfipt în pământ.

Dacă se dete jos cu frâul, băiatul îl scutură şi, iată că, se arătă un armăsar cu şase aripi şi zice:

— Ce porunceşti, stăpâne?

— Ce să poruncesc? răspunse băiatul, ia să stai cu mine, aici, că mi-e urât singur.

— Ba nu, stăpâne, d-ta să mergi la lume, să faci ce ţi-oi zice eu, că va fi mult mai bine de d-ta.

Se miră băiatul de spusele calului. Vezi că el nu ştia nimic de ale lumii. Se mai miră o toană când îi spuse că trebuie să fie îmbrăcat. Şi, după povaţa calului, băgă mâna în urechia lui cea stângă şi scoase nişte haine, cu care se îmbrăcă.

Şi încălecând, îl duse calul la un oraş şi trase la un han. Se miră el de tot ce vedea şi lua aminte la tot ce făcea ceilalţi oameni.

Iară după ce trecu câteva zile, în care băiatul se mai deprinse cu lumea, calul îi zise că trebuie să-şi facă şi dânsul un căpătâi. Pentru aceasta îi zise să se lege la ochi şi încălecând zbură cu dânsul, ca vântul, ducându-se într-un dâmb şi se opri acolo. Apoi îi zise:

— Stăpâne, descalecă, şi cu frâul în mână, apleacă-te şi ia de pe jos ce ţi-o da de mână şi umple-ţi sânurile.

— Aşa orbeşte, ce naiba o să apuc? Mai bine ar fi să mă dezleg la ochi, răspunse băiatul.

— Să nu faci una ca asta, vai de mine! că în clipa ce vei deschide ochii, cu moarte vei muri, îi zise calul.

Băiatul ascultă. Descălecă, dară frâul din mână nu-l lăsă. Se plecă jos şi cu cealaltă mână lua pe nepipăite tot ce putu apuca, îşi umplu sânurile, încălecă şi porni înapoi.

Acasă dacă ajunse şi se dezlegă la ochi, ce credeţi că mi-ţi văzu, boieri dumneavoastră? numai pietre nestemate, una mai frumoasă decât alta, una mai mare decât alta. El nu ştia ce sunt alea, se juca cu dânsele ca copiii cu pietricelele. Calul însă îl învăţă ce să facă cu ele.

Luă numai câteva şi se duse pe la neguţători de le schimbă pe bani. Plăti la han, îşi cumpără cele ce îi era de trebuinţă şi-i mai şi rămase.

Acum calul îl învăţă ce să mai facă. Îl învăţă să aleagă vro câteva pietre din cele mai mari şi mai frumoase şi să le ducă în dar la împăratul locului aceluia.

Şi el făcu aşa.

Iară dacă se duse la împăratul cu darul şi văzu că îl priimeşte împăratul cu mare cinste şi atât îi preţuieşte darul, el spuse că mai are încă multe.

Se sperie şi împăratul de atâta bogăţie ce văzu la băiat şi-l luă în nume de bine.

Nu era ţârmonie la curte, unde să nu fie şi el chemat. Nu era paradie ori vrun alai sau serbare, ca să nu fie şi el acolo.

Azi aşa, mâine aşa, el făcu cunoştinţă cu toţi fiii de domni şi de boieri şi învăţă de la dânşii, ia numai aşa auzind şi văzând, toate obiceiurile: cum să mânuiască sabia ori paloşul, cum să răsucească buzduganul, cum să întinză arcul şi să ochească, ba încă îi şi întrecu, că era deştept băiatul, iscusit şi numai spirit, ca un român verde ca bradul şi mândru ca stejarul.

Toate bune. Numai de un lucru nu-şi putea da el seamă. Că de ce adecă împăratul era tot trist şi tânjea firea într-însul. Într-una din zile nu ştiu cum îi veni lui bine şi prinse a-l întreba:

— Împărate, zise el, toate bunătăţile de pe lume ai, toţi ţi se închină ca la un mare împărat, ce ai la sufletul tău de eşti tot fără chef şi mâhnit?

— Ei, dragul meu, ce să am? Ia nişte păcate de la Dumnezeu am avut să trag pe lumea asta şi acum m-au ajuns. Aveam o fată şi doi băieţi şi parte de ei n-am avut. Un spurcat de zmeu mi-a furat fata şi nu pot da cu mâna de urma ei, deloc, deloc. Două oştiri am trimis, împreună cu fiii mei şi toţi cu totul s-au prăpădit. Nevasta mea, împărăteasa, s-a sfârşit de dorul copiilor şi eu nu e departe până să mă duc să mă împreun cu dânsa, că uite, simţ că slăbesc din zi în zi, şi nu-mi mai dă inima să

mă veselesc.

Băiatul tăcu şi-i păru rău că aduse vorba despre lucruri atât de mâhnitoare sufletului împărătesc.

Dacă se întoarse acasă la dânsul, spuse calului cele ce află, şi-l întrebă, că nu e chip a scoate pe fată din mâna zmeilor?

Calul îi răspunse:

— Ce nu se poate pe lumea asta? Însă ca să scapi pe fată din mâna zmeului, cam greu lucru este din pricina zgripsoroaicii de mă-sa, că este şi vrăjitoare de înghiaţă apele.

Atâta fu destul băiatului să afle. El nu voi să ştie greu negreu, şi se duse drept la împăratul.

Mai aduse vorba încă o dată despre copiii lui cei pierduţi, cercetă mai cu d-amănuntul despre dânşii, apoi zise:

— Mă voi duce să ţi-i aduc eu, mărite împărate.

— Fugi d-acolo, voinice, îi răspunse împăratul. Nu-ţi mai pierde tinereţele în deşert. N-a putut face nimic novacul meu, n-a putut face nimic arapul meu, dară încămite tu, un copil necercat în ale războiului. Novacul avea darul de culca la pământ o oaste întreagă, de se făcea o movilă înaltă cât era ea de mare, când aducea o dată mâna de o da la spate şi apoi el se punea de şedea d-asupra movilei. Arapul meu avea darul de a înghiţi o oştire cât de mare, când sorbea o dată, şi apoi o da afară ca şi mistuită. Şi totuşi ei s-au răpus ducându-se cu fiii mei la război.

— Voi cerca şi eu, mărite împărate, dacă-mi vei da voie.

— Du-te, băiete, dacă te trage aţa la moarte.

Şi luându-şi ziua bună de la împăratul, voinicul se duse la calul său şi-i spuse tot ce auzise de la împăratul, şi tot ceea ce hotărâse el să facă.

— Să mergem, răspunse calul, însă cu cugetul tot la

Dumnezeu, şi el nu ne va lăsa să pierim.

Vezi că nu ştiu de ce, dară voinicul simţi că parcă fata împăratului să fie scrisa lui, şi parcă nu mai avea odihnă în oase.

Se pregăti şi porni. Şi merse, şi merse, şi merse, zi de vară până-n seară, ca cuvântul din poveste, care d-aci încolo mai frumos este, până ce au ajuns la o poiană verde şi dezmierdătoare. Aci dacă stătură în popas, prinse a se sfătui cu calul, ce şi cum să facă, iară calul, ca un năzdrăvan ce era el, îi spuse cum să apuce lucrurile ca să meargă la izbândă, la dor de copilă blândă.

Şi mai merse ce mai merse şi ajunse la palaturile zmeoaicei. Aceste palaturi erau cu totul şi cu totul de sticlă, şi strălucea de la soare te puteai uita, dară la dânsele ba.

Până a nu intra în curţile palatului stătură şi spionară, ca să ştie cum stau lucrurile în această curte. Trei zile şi trei nopţi umblară prin preajma palaturilor şi mai ispitind, aflară că zmeoaica cu zmeul nu erau acasă.

Atunci Făt-Frumos călare intră în palaturi şi se opri drept la scară. Fata, cum îl văzu, ieşi afară. Vorbi cu Făt-Frumos d-a-n-călarele şi se înţeleseră la cuvinte. Fata, văzând că are a face cu un viteaz, intră în cămară, luă cu dânsa o gresie, o basma cu chenar pe margine şi o perie, ieşi repede din casă, se puse pe calul lui Făt-Frumos şi o luară la sănătoasa.

Cum păşiră pragul porţii, începură curţile şi palaturile a hăui, de se ferească Dumnezeu! Şi auzind zmeoaica de unde era dusă, într-o clipă se întoarse acasă. Aci dacă sosi şi văzu că fata este răpită, se luă după dânşii şi goneşte-i, şi goneşte-i, până ce, când era să puie mâna pe ei, fata aruncă peria înaintea zmeoaicei şi îndată se făcu o pădure mare şi deasă, de nu putea pui de pasăre să răzbată printr-însa.

Zmeoaica făcu ce făcu, roase la copaci, căţărându-se din cracă în cracă şi strecurându-se prin desişi, până ce trecu dincolo şi să te ţii după dânşii!

Calul zbura ca vântul, dară zmeoaica venea după dânşii ca gândul. Când să puie mâna pe dânşii, fata aruncă în urma ei basmaua. Odată se făcu o apă mare, mare de d-abia i se vedea marginea şi de jur împrejur înconjurată de foc. Zmeoaica se făcu luntre şi punte şi trecu. Dete prin foc şi prin apă, şi după dânşii! tot după dânşii, şi din goană nu-i slăbea!

N-apucase calul să se depărteze o bucată de loc mai de Doamne-ajută şi iată că zmeoaica iară îi ajunse.

Atunci fata aruncă d-a-nfuga şi gresia. Odată se făcu între dânşii şi zmeoaică un munte, numai şi numai de piatră.

Zmeoaica crăpa de necaz şi nu mai vedea înaintea ochilor de cătrănită ce era. Începu a se sui pe munte, dară aşi! unde era pomana aia, ca să se poată urca? Muntele era drept şi piatra lustruită, mă rog, ca o gresie ce era ea. N-avea unde pune piciorul, ca să se sprijinească. Când se atingea de câte un colţ de piatră, cărnurile îi sângera, căci era aşa de ascuţit de tăia ca briciul.

În cele de pe urmă, mai căţărându-se din stei în stei, mai d-a buşele, ca o lipitoare făcu pe dracul în patru şi se urcă d-asupra muntelui. Făt-Frumos sta în poale cu arcul în mână. Zmeoaica cum se văzu în vârful muntelui, răsuflă o toană şi, învârtejindu-se la vale, se lăsa ca o furtună.

Făt-Frumos, cum văzu una ca asta, înstrună iute arcul, puse săgeata şi o luă la cătare. Când îi veni bine, dete drumul arcului şi o săgetă drept în ochi. Zmeoaica o dată dete un ţipăt de se cutremură muntele şi numai iacă venea d-a rostogolul, gemând. Când ajunse jos, se făcu mototol de durere. Făt-Frumos, cu buzduganul în

mână, se apropie de dânsa, îi mai dete vro câteva lovituri d-alea îndesatele că nu murise încă.

Atâta mai apucă să zică zmeoaica:

— M-ai mâncat friptă! fecior de lele ce mi-ai fost.

Căscă gura de trei ori şi când îi ieşi sufletul din oase, se răspândi o duhoare de nu putea nimeni să stea lângă dânsa. Atât de spurcată ce era, dihania!

Făt-Frumos şi fata de împărat nu mai puteau de bucurie. Ei voiră să se întoarcă acasă la împăratul, carele îi aştepta cu mare nerăbdare.

Dară calul le răspunse:

— O! o! cine se pripeşte, se pârleşte. Trebuie întâi să omorâm pe zmeu, fiul zmeoaicei, căci până va fi acesta d-asupra pământului, pace de el nu veţi avea. Apoi să sculăm din mormânt pe fiii de împărat şi oastea ce i-a prăpădit zmeoaica cu farmecele sale, şi aşa, cu tot avutul zmeilor, să ne întoarcem acasă.

Făt-Frumos prinse voios a se lupta cu zmeul, şi porni din nou la palaturile zmeoaicei.

Zmeul aştepta înarmat să vază ce izbândă făcuse mă-sa. Când însă văzu pe Făt-Frumos viind ca un voinic cu fata lângă dânsul pe cal, i se tăie mâinile şi picioarele. P-aci, p-aci era să se piarză zmeul de părere de rău, că se răpusese mumă-sa. Dară îmbărbătându-se, stătu locului, ca să se ia la luptă cu Făt-Frumos.

Acesta atâta şi aştepta. Vezi că îl învăţase calul cum să meargă la luptă şi cum să facă.

Se apucară deci la trântă. Şi lupte-se, şi lupte-se, zi de vară până-n seară, şi ca să se dovedească unul pe altul, nici că se pomenea.

Văzând Făt-Frumos că îi apucă noaptea, odată se opinti din toate puterile, ridică în sus pe zmeu şi, aducându-l, îl băgă în pământ până în gât şi, ţinându-l acolo sub picior şi cu sabia goală în mână ridicată d-asupra lui, îl întrebă despre fraţii fetei şi despre oştile

trimise.

Zmeul crezând că o să-l ierte de la moarte dacă i-o spune, răspunse:

— Movilele de pământ ce ai întâlnit până aici sunt fraţii fetei împăratului şi oştile lui. Hrisoavele legăturei lor sunt puse într-o cutie de argint şi păstrată pe poliţa de după sobă din cămara mamei; cine le va lua şi le va citi d-asupra acelor movile, ca să desfacă făcutul lor, legătura vrajelor se va dezlega şi toţi vor învia ca şi cum n-ar fi fost legaţi de când pământul.

Atâta trebuia lui Făt-Frumos să ştie. Îi reteză capul şi îl lăsă acolo corbilor să-l mănânce.

Şi, intrând în palaturile zmeoaicei, fata, care ochise cutia cu pricina, se duse drept ca pe ciripie, puse mâna şi o luă. Când colo ce să vază? Câte movile era atâtea şi hrisoave.

Acum altă nevoie. Cum să ghicească hrisoavele movilelor. Se hotărâră să meargă la câte una din ele şi să citească toate hrisoavele de legătură, până va da peste acela al movilei aceleia.

Tocmai acum îşi veni şi Făt-Frumos de acasă. El băgase de seamă că aceste moviliţe de pământ grămădit se cutremurau când trecea pe lângă dânsele, dar nu-şi putea da seamă ca ce să fie.

Şi, întorcându-se, stete la cea dintâi moviliţă ce întâlni, ceti un hrisov, ceti altul, nimic! Mai citi încă unul şi încă unul, pasămite acesta era hrisovul prin care se legase vrajele moviliţei de faţă că, numai, măre, unde începu movila să se cutremure şi apoi să se legene, de părea că vrea să se dezgrădineze de pământ şi în cele din urmă pieri, şi în locu-i rămase un tânăr fecior de împărat, viu nevătămat.

Acesta, cum deschise ochii, se uită împrejur, şi zise:

— Oh! soru-mea, dară greu somn dormii!

— Greu, fratele meu, şi ai mai fi dormit tu mult şi

bine de nu venea omul acesta, trimis de Dumnezeu, să ne scape de la robie.

Atunci, întorcându-se către Făt-Frumos, îi zise:

— Oricine vei fi, frate să ne fii.

— Frate până la moarte, răspunse Făt-Frumos.

Şi, îmbrăţişându-se, porniră şi pe la celelalte movile şi la toate tot aşa făcură. Învie pe celălalt frate, pe novac, pe arap cu toate oştile lor.

Şi se făcu o bucurie mare între dânşii de nu se poate spune. Bietul Făt-Frumos umbla din mână în mână, căci toţi voiau să-l îmbrăţişeze de mulţumire.

Şi, întorcându-se din nou la palaturile zmeoaicei, plesni de patru părţi ale curţilor cu un bici, ce era după uşă în cui, care se făcu un măr de aur; Făt-Frumos îl luă şi îl băgă în sân. Apoi el, împreună cu fata, se puseră în carâta zmeoaicei care era numai şi numai de sticlă, cu cai cu tot de sticlă, şi se întoarse la împăratul cu alai mare.

Când veniră olăcarii şi spuseră împăratului că i se întorc toţi fiii lui înapoi cu oşti cu tot, p-aci, p-aci era să se piarză de bucurie. Îşi ţinu însă firea şi le ieşi înainte, cale d-o zi.

Darămite când se văzură! Nu ştia bietul împărat pe care să îmbrăţişeze mai întâi. Şi când îmbrăţişa pe câte vrunul, parcă nu-i mai venea să se dezlipească de dânsul.

Intrând în oraşul împărătesc, alaiul se orândui astfel: întâi venea pedestrimea, apoi calul lui Făt-Frumos, după care era Făt-Frumos cu fata împăratului în carâta zmeoaicei cea de sticlă, de o parte şi de alta fiii împăratului călări şi apoi călărimea, în cap cu novacul şi cu arapul.

Gloatele se îmbulzea şi da unul peste altul, care mai de care să vază pe mântuitorul fiilor împăratului şi toţi cu un glas strigau că el să le fie împărat.

După ce se cunună Făt-Frumos cu fata împăratului, acesta, fiind şi bătrân, se coborî din scaunul împărăţiei, şi se urcă Făt-Frumos.

Şi domniră în pace şi în linişte, lăudaţi de popor, până în ziua de astăzi, de n-or fi murit.

Fata săracului cea isteaţă

A fost odată un om şi o femeie. Ei erau atât de săraci, încât n-aveau după ce bea apă. Nici tu casă, nici tu masă, nimic, nimic, dară nimic n-aveau după sufletul lor. Muncea bietul om de dimineaţa până seara târziu, alături cu muierea, de-i treceau năduşelele, şi ca să dea şi ei în spor, ba.

Se ţinea, vezi, norocul după dânşii ca pulberea după câini, cum se zice.

Umblau cu tărăbuţele de colo până colo, şi ca să se statornicească şi ei la un loc, nu găseau. Căci cine era să-i primească pe ei, doi calici, cu leaota de copii după dânşii?!

Adică uitasem să vă spui. Aveau aceşti oameni o spuză de copii. Din aceşti copii, cei mai mari erau numai fete, iară băieţii erau mărunţei şi stau lângă dânşii ca ulceluşele.

Să nu vă fi dus Dumnezeu vrodată să fiţi faţă când venea omul de la muncă, că v-aţi fi luat câmpii. Ieşeau toţi afară înaintea lui, jigăriţi şi hărtăniţi, ca nişte netoţi, subţiratici şi piţigăiaţi, mă rog, leşinaţi de foame, şi tăbărau pe bietul om cu gura: tată, mi-e foame, tată, mor de foame.

Tatăl lor se zăpăcea şi nu ştia către care să se întoarcă mai întâi şi le da toată agoniseala lui dintr-o zi. Dară de unde să le ajungă ce brumă le aducea el? Abia

puneau p-o măsea.

Bietul tat’ său şi biată mă-sa de multe ori se culcau nemâncaţi. Li se rupea inima de milă dară n-aveau încotro. Şi ca să-şi liniştească copiii, el le făgăduia că a doua zi are să le aducă mai mult. Astfel, mai cu şoşele, mai cu momele, adormeau şi bieţii copii, cu nădejde că a doua zi are să fie mai bine.

Dintre toţi copiii, fata cea mai mare era mai tăcută şi mai cu judecată. Ea rămânea cu surorile şi fraţii cei mai mici când se duceau părinţii la muncă, vedea de dânşii, îi muştruluia şi îi povăţuia să fie mai cu răbdare, mai îngăduitori, ca să nu se amărască până într-atât părinţii. Dară, bate toba la urechea surdului. Adecă, de! Ce să zici? Ar fi fost şi ei, poate, mai îngăduitori, şi mai cu răbdare, dară burta le da ghies şi îi făcea de multe ori să fie neînţelegători.

Într-acestea, boierului pe moşia căruia se afla aceşti oameni, caEşi urgisiţi de Dumnezeu, i se făcu milă de ei şi, într-o zi, când veni să se roage pentru sălaş, el îi zise:

— Omule, te văz harnic, munceşti de te speteşti, şi două în tei te văz că nu poţi lega. Iată, eu mă îndur şi-ţi dau un petec de loc, să fie de veci al tău. Du-te de-ţi alege petecul ce-ţi va plăcea şi apucă-te numaidecât să-ţi faci un bordei.

— Bogdaproste, cucoane, şi Dumnezeu să primească. De unde dai să izvorască, răspunse bietul om.

Se duse de-şi alese un petec de loc şi până în seară groapa pentru bordei o şi dete gata.

Nepartea lui. Cum se brodi ca locul ce-şi alesese să fie alături cu al unui ţăran bogat şi mândru de nu-i ajungea cineva cu prăjina la nas.

Peste noapte, nu ştiu cum se făcu, nu ştiu cum se drese, că o vită d-ale bogatului căzu în groapă şi muri.

A doua zi de dimineaţă, bogatul, văzându-şi vita moartă, sări cu gura mare asupra săracului, îl luă de

piept şi cu el târâş se duse la curtea boierului, să le facă judecată.

Boierul se miră când îl văzu şi-i întrebă ce caută?

Ţăranul cel bogat zise:

— Boierule, acest prăpădit de om, venetic în satul nostru, n-ar mai avea parte de el! după ce ţi-ai făcut pomană de i-ai dat un petec de loc, el tocmai lângă mine şi-a ales să-şi facă bordei! Una la mână. Bagă de seamă că, după ce e sărac, apoi e şi cu nasul pe sus. Al doilea, groapa ce şi-a făcut pentru bordei, după ce că e mare foarte, apoi n-a avut grijă să o acopere peste noapte cu ceva, numai ca să-mi facă mie pagubă, şi mi-a căzut o vită într-însa de şi-a rupt junghietura. Judecă d-ta acum, nu e dator să mi-o plătească? El zice că n-are cu ce. Şi ce-mi pasă mie de asta?

— Boierule, răspunse şi săracul umilit şi cu lacrămile în ochi cât pumnul. Boierule, n-am ce zice, omoară-mă, spânzură-mă, n-am ce face dacă a dat păcatul peste mine. Aşa este cum zice bogătaşul meu vecin. Şi fiindcă lui Dumnezeu îi place dreptul, drept să-ţi spui ce e drept: am săpat groapă, şi o groapă mare, ca să încapă bordeiul pe toţi ai mei, dară nici că m-am gândit ca să-i aduc pagubă. Şi nici n-a fost la sufletul meu cugetul de mândrie, căci n-aveam pe ce mă mândri, când mi-am ales loc lângă d-lui. Acum lumineze-vă Dumnezeu, boierule, şi judecaţi după dreptate.

Boierul sta în cumpănă. Nu ştia cui să dea dreptate. Vedea el că săracul a căzut în păcate, dară fără voie. După ce se gândi el niţel, zise:

— Bre, oameni buni! Eu am să vă fac trei întrebări; cine le va dezlega mai bine, a aceluia să fie dreptatea. Vă dau răgaz de trei zile, gândiţi-vă. După trei zile să veniţi şi să-mi ghiciţi întrebările. Ţineţi minte bine. Întâia întrebare sună aşa:

Ce este mai gras în lume?

A doua:
Ce este mai bun?
Şi a treia:
Ce aleargă mai iute?
Aide, duceţi-vă acum. Dară să mai ştiţi una: dacă nici unul din voi nu va ghici vreuna din întrebările mele, să ştiţi că unde vă stau picioarele o să vă stea şi capetele.
Amândoi împricinaţii se întoarseră la casele lor. Bogătaşul, lăudându-se că el are să ghicească, fiincă ce lucru poate fi mai uşor decât a spune că porcul său din ogradă este mai gras, deoarece stă slănina pe dânsul de o palmă; iară săracul plângea de potopea pământul, gândindu-se ca ce o să spuie el.
Dacă ajunseră fiecare la ai săi, bogătaşul era vesel că are să-şi câştige pricina, iară săracul se puse pe gânduri şi tot ofta. Copiii se adunară pe lângă dânsul, se uita, dară nu cutezau să-l întrebe ceva. Începură şi ei a plânge; şi se făcu acolo la dânşii o plângere şi o jelanie de te luau fiori de milă.
Numai fata cea mai mare îşi luă inima în dinţi şi-l întrebă ce are de este aşa de trist?
— Ce să am, fata mea? Iacă păcate de la Dumnezeu. Boierul ne-a îndatorat să-i ghicim nişte întrebări pe cari nici oamenii cei procopsiţi nu i le-ar putea spune, necum un sărman prost ca mine.
— Ci spune-ne şi nouă, că doară d-om putea să-ţi dăm vrun ajutor.
— Ca ce ajutor aţi putea voi să-mi daţi, voi care nu ştiţi încă nici cum se mănâncă mămăliga.
— Te miră, tată, la ce am putea fi buni şi noi. Şi apoi ce strică dacă ne vei spune şi nouă?
Atunci săracul zise:
— Iacă, iacă, iacă ce ne-a zis boierul să ghicim; căci de unde nu, ne va sta capul unde ne stau tălpile.
Fata cea mare se puse pe gânduri şi, după ce mai

cugetă ea ce mai cugetă, se apropie de tată-său şi îi zise:

— Ia lasă, tată, nu mai fi aşa de mâhnit. Nu ne lasă Dumnezeu pe noi să pierim. Când te vei duce la boierul să-i dai răspuns, ţi-oi spune şi eu ceva. Şi poate că va da Dumnezeu să scapi cu faţă curată dinaintea lui.

Săracul păru a se mângâia oarecum; dară numai inima lui ştia. Nu voia, vezi, să-şi mai mâhnească şi copiii.

În dimineaţa când fu a se înfăţişa la boierul ca să-i ghicească întrebările, fie-sa îi spuse ca ce să răspundă. Săracul se arăta a fi mulţumit, dară se îndoia.

Se înfăţişă înaintea boierului. Bogătaşul, mândru şi cu pieptul deschis; săracul umilit şi strâns la piept de sta să-i crape sumanul cel zdrenţuit de pe dânsul.

Boierul întrebă pe bogătaş:

— Ei, bade, ce este mai gras pe lumea asta?

Bogătaşul răspunse cu coraj:

— Apoi de, cucoane, ce să fie mai gras decât porcul meu din ogradă, care are grăsimea pe el de o palmă de groasă.

— Minciuni spui, răspunse boierul.

Şi întrebând şi pe săracul, el răspunse cu sfială:

— Apoi de, cucoane, eu zic cu mintea mea a proastă că pământul să fie mai gras pe lumea asta, că el ne dă toate bunătăţile pe cari le avem.

— Aşa este, răspunse boierul.

Acum zise bogătaşului iară:

— Ce aleargă mai iute pe lumea asta?

— Armăsarul meu, cucoane, răspunse bogătaşul, că aleargă peste văi şi dealuri, când îi dau drumul, de nu-i vezi copitele.

— Apoi de, cucoane, capul meu nu mă duce aşa departe, fără decât dau cu socoteală că nimic nu aleargă aşa de iute ca gândul, răspunse şi săracul.

— Tu ai dreptate. Cela aiurează.

În cele din urmă, mai întrebă o dată pe bogătaş:

— Ce este mai bun pe lumea asta?

— Nimic nu este mai bun pe lumea asta, milostive stăpâne, răspunse el, ca judecata cea dreaptă a măriei tale.

— Eu, boierule, cu prostia mea mă duce gândul să crez că nimic nu e mai bun pe lumea asta ca Dumnezeu, care ne sufere pe lume cu toate răutăţile noastre.

— Adevărat, aşa este, zise boierul.

Şi, întorcându-se către bogătaş, adăogă:

— Ieşi afară, ţăran viclean şi mojic ce eşti, sau pui acum de-ţi trage la tălpi atâta cât nu poţi duce.

Bogătaşul ieşi cu coada între picioare.

Şi chemând mai aproape pe sărac, îl întrebă cu un grai blajin:

— Spune-mi, bre, omule, cine te-a învăţat pe tine să răspunzi aşa de potrivit, căci din capul tău ăla secu nu crez să fi ieşit aşa cuvinte înţelepte.

Bietul sărac se cam codea. Nu-i venea să spuie drept, de teamă să nu păţească ceva. Dară dacă se văzu încolţit, spuse tot adevărul precum era.

Atunci boierul, mirându-se în sine de iscusinţa fetei săracului, îi porunci ca a doua zi să vie cu fata la curtea boierească. Ea să fie nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, nici călare, nici pe jos, nici pe drum, nici pe lângă drum.

Cum auzi săracul unele ca acestea, începu a se boci şi a se văicăra, de nu-ţi venea să-l mai auzi, şi se întoarse la ai săi.

Fata cea mare, când auzi cele ce îi spuse:

— Nu te teme, tătucă, îi zise ea, că-i viu eu lui de hac! Numai să-mi cauţi două mâţe.

Cum se făcu dimineaţă, fata aruncă pe dânsa un volog (plasă), luă mâţele la subţiori, încălecă pe un ţap şi plecă la curtea boierească.

Mergând astfel pe drum, ea nu era nici călare, nici pe

jos, căci îi da de pământ când un picior, când altul, ţapul fiind pitic; umbla ni pe drum, ni pe lângă drum, căci ţapul nu ţinea drumul drept. Aci trecea pe lângă câte un gard să apuce câte vrun lăstar de la vrun pomişor; aci trecea de cealaltă parte. Nu era nici îmbrăcată, nici dezbrăcată cu vologul aruncat pe dânsa.

Şi aşa, cu chiu cu vai, ajunse la curtea boierească. Când o văzură boierul şi oamenii curţii, venind aşa, încremeniră. Boierul, vezi, nu voia să se dea rămas, şi porunci să dea drumul la doi zăvozi ce-i ţinea la curte în lanţ. Aceştia, cum văzură alaiul cu care venea fata săracului, se repeziră la dânsa, dară ea dete drumul îndată mâţelor şi zăvozii se luară după dânsele, iară fata săracului ajunse la scara boierească aşa precum îi poruncise boierul.

Văzând şi această iscusinţă a fetei, boierul n-avu încotro şi fu nevoit s-o primească. Atunci porunci să o fereduiască (să o îmbăieze), o îmbrăcă cu nişte haine ca de mireasă şi hotărî să o dea după un fecior ce-l avea boierul pe lângă dânsul, care îl slujea cu credinţă.

După ce o văzu boierul curăţită şi ferchezuită ca o mireasă, şi cum avea şi ea pe vino-încoace, i se păru mai frumoasă de cum era atunci; ce-i abătu lui, că pofti să o aibă el de nevastă, mai cu seamă că era burlac, şi se cunună cu dânsa. Mai-nainte de a se cununa, boierul zise dânsei:

— Eu te iau de soţie; dară să ştii că tu n-ai voie să judeci niciodată fără de mine.

Ea priimi.

După ce trecu cât trecu de la cununia lor, boierul se duse o dată în treaba lui pe moşie. În lipsa lui veniră doi ţărani cu o prigonire la curte. Aflând că boierul nu este acasă, şi văzând pe cuconiţa într-un cerdac, ei începură să se jeluiască la dânsa. Ea asculta şi tăcea.

Unul zise:

— Aveam să mă duc până în cutare loc, însă o roată de la căruţă mi se stricase. Nu-mi puteam înhăma iapa la căruţa cu trei roate, mai cu seamă că era a făta. Atunci m-am rugat de vecinul meu, ăsta care e de faţă, să-mi împrumute el o roată. El, ce e drept, aseară mi-a împrumutat roata ce i-am cerut, cu gând ca azi până în ziuă să mă duc la treaba mea. Când, ce să vedeţi, cinstiţi boieri? Astă-noapte mi-a fătat iapa un mânz.

Ţăranul cel cu roata îi tăie cuvântul şi zise şi el:

— Nu-l credeţi, cucoană, să vă ţie Dumnezeu! Roata mea a fătat mânzul.

Cucoana asculta din cerdac şi tăcea.

Ţăranii aşteptară ce mai aşteptară şi, dacă văzură că cucoana nu le face nici o judecată, întrebară:

— Da’ unde-i dus boierul, cucoană?

— Ia, s-a dus, răspunse ea, să vază un lac de mălai ce-l avem pe marginea unui iaz, că în toate nopţile ies broaştele dintr-însul şi mănâncă mălaiul.

Ţăranii se uitară lung şi plecară. Ajungând la poarta ogrăzii boiereşti, ei începură a se întreba unul pe altul:

— Ca ce fel de vorbă fu aia a cucoanei, mă, nea ăsta? Cum se poate broaştele să mănânce mălaiul?

Ce se sfătuiră ei, ce vorbiră, că numai se întoarseră să întrebe pe cucoană ce vorbă fu aia.

Dacă veniră dinaintea cerdacului iară, prinseră a întreba:

— Da’ bine, cucoană, ca ce să fie vorba ce ne-ai spus-o? Poate-se ca broaştele să mănânce mălaiul?

— Nu ştiu dacă broaştele poate să mănânce mălai, au ba, răspunse cucoana; dară ştiu că roata nu poate să fete mânji.

Tocmai atuncea îşi veniră şi ţăranii de acasă. Acum înţeleseră şiritenia vorbei cucoanei, se mirară de atâta înţelepciune şi se împăcară cum ştiură ei mai bine.

Viind şi boierul acasă, întrebă:

— Cine a mai fost p-aici în lipsa mea? Ce s-a mai petrecut?

— Ce să fie? răspunse ea. Iaca, iaca cine a venit şi iacă ce s-a întâmplat cu ei, şi ce le-am zis eu.

Boierul, cum auzi, îi zise:

— Fiindcă ai călcat făgăduiala şi ai judecat fără mine, nu mai putem trăi amândoi. Ia-ţi ce pofteşti de la mine şi ce-ţi este mai drag în casa mea, şi să te duci la tată-tău acasă.

Cucoana zise:

— Vorbele tale, bărbate, sunt sfinte pentru mine, pentru că de aceea bărbatul este bărbat. Nu sunt vinovată întru nimic, căci n-am judecat pe acei jeluitori, ci le-am spus numai unde este stăpânul lor. Dar dacă d-ta găseşti cu cale să mă goneşti, eu mă supun fără să cârtesc şi-ţi mulţumesc încă din adâncul sufletului pentru bunătatea ce ai de a mă lăsa să-mi aleg ce mi-e mai drag din casa dumitale. Un lucru te mai rog: fiindcă mă goneşti, lasă-mă să mă mai veselesc o dată şi eu în casa domnului meu şi bărbat. Dă o masă şi cheamă pe prietenii noştri şi cunoscuţi să petrecem împreună şi să ne chefuim pentru cea din urmă oară.

Boierul se înduplecă şi porunci de făcu o masă d-alea înfricoşatele, unde chemă prietenii şi pe cei mai de aproape ai lor. Şezură, se înveseliră şi se chefuiră cât le cerură inima. Cucoana însă tot îndesa paharele boierului şi el tot bea. Şi (-i) mai dete unul, şi încă unul, până îl făcu cuc. Se îmbătă boierul de se coclise turtă. Atunci şi cucoana îl ia frumuşel la spinare, fără să mai simţă boierul ceva şi-l duse la tat-său acasă, unde îl puse pe cuptor de dormi până se trezi.

A doua zi, când se deşteptă, boierul, văzându-se în astfel de hal, întrebă unde se află.

Cucoana îi răspunse:

— La tata acasă. Când m-ai gonit de la d-ta, mi-ai dat

voie să iau din casa dumitale ce mi-o fi mai drag. Aceea am şi făcut. Nimic nu mi-a fost mai drag decât bărbatul. Nu crez să mă ţii de rău pentru că mi l-am luat.

Când auzi boierul asemenea vorbe cu noimă, se gândi ce se gândi, apoi răspunse:

— Aidem, nevastă, acasă, şi să trăim ca în sân de rai; acum pricep eu ce odor de femei am dobândit.

Şi m-am suit pe o şea
Şi am spus-o aşa.
M-am suit pe o roată
Şi am spus-o toată.

Înşir-te mărgăritari

A fost odată un fecior de boier mare, şi după ce cutreierase ţările, răzbătând prin toate unghiurile, se întorcea la moşia sa. Şi trecând printr-o cânepişte, văzu trei fete ce munceau la cânepă. El îşi căuta de drum în treaba lui, fără să ia aminte la cele ce tot spuneau fetele. Când ajunse la urechile lui nişte vorbe ce-l trezi, căci era dus pe gânduri. Se întoarse la fete şi le întrebă:

— Ce aţi zis, fetelor?

— De m-ar lua pe mine feciorul ăla de boier ce trece p-aci, eu i-aş îmbrăca curtea cu un fus, zisese fata cea mai mare.

— De m-ar lua pe mine feciorul ăla de boier ce trece p-aci, eu i-aş sătura curtea cu o pită, zisese fata cea mijlocie.

— De m-ar lua pe mine feciorul ăla de boier ce trece p-aci, eu i-aş face doi feţi-logofeţi cu totul şi cu totul de aur, zisese fata cea mică.

După ce îi spuseseră fetele ce ziseseră, el stătu de se socoti gândindu-se: mă, ca ce să fie asta? Apoi după ce se mai răzgândi, zise fetei celei mici:

— Fetico, mie îmi plăcu vorbele tale mai mult decât

ale surorilor tale. Dacă vrei să mergi cu mine, eu te iau de soţie, numai să-ţi ţii cuvântul.

Şi cum să nu fi voit fata; căci era un brad de flăcău, chipeş şi drăgălaş, nu glumă.

Fata se roşi la faţă ca un bujor; apoi, după ce mai stătu niţel la chibzuiri, întinse mâna şi îi zise:

— Ai, să fie bine. Dacă tu vei fi orândul meu, nu scap eu de tine, nici tu de mine, măcar de s-ar pune nu ştiu cine şi cruciş şi curmeziş.

Feciorul de boier luă fata şi se duse cu dânsa la moşiile lui. Acolo avea el nişte palaturi cum nu mai văzuse ea. Se cununară, făcând o nuntă de se dusese vestea în şapte ţări, şi făcură tot ce trebuia pentru rostul căsătoriei lor.

Nu trecu mult şi fata rămase grea şi ea ca toată lumea. Când auzi feciorul de boier una ca asta, nu mai putu de bucurie, şi porunci numaidecât să-i facă un leagăn numai de mătase, în care să-şi puie copiii.

Feciorul de boier, când îşi aduse acasă nevasta, îi dete, pentru trebuinţele ei, o fată a unei bahniţe de ţigancă ce-şi ţinea zilele prin curtea boierului cu ce se îndurau stăpânii. Procleta de cioară cum văzu fata, îi puse gând rău.

Când sosi ceasul naşterei, fiul de boier nu era acasă, ci dus într-ale sale. Doamna casei trimise pe ţigancă să aducă o moaşă. Ea aduse pe mumă-sa. Aceasta, cum veni, îi zise:

— Milostiva noastră doamnă, mânca-ţi-aşi ochişorii, la noi p-aci este obicei ca doamnele când are să nască, să se suie în pod şi moaşa să stea cu ciurul la uşa podului şi aşa să facă.

Doamna îi răspunse:

— Bine, bunico; dacă aşa vă este obiceiul p-aci, aşa să facem.

Ea, biet, nevinovată cum era, nici prin gând nu-i

plesnea că întru aceasta era o viclenie din cele mai spurcate. Ea se ştia curată la inimă. Făcuse tuturor bine. Nu se aştepta, deci, ca cineva să aibă măcar o umbră de cugete pângărite pentru dânsa.

Ea crezu. Şi suindu-se în pod, făcu, cum zisese, doi feţi-logofeţi cu totului, totului de aur, în ciurul pe care îl ţinea ţiganca la gura podului. Cum văzu copilaşii aşa de frumoşi, gaşperiţa de cioară, ce să facă ca să ponosească pe doamna sa? Se duse numaidecât şi îngropă copilaşii în băligarul de la grajd, şi luând doi căţei de la o căţea ce fătase de curând, îi arătă doamnei sale, zicându-i:

— Iată, stăpână, ce făcuşi dumneata.

— Cum se poate una ca asta? îi răspunse doamna.

Şi pângara de cioară începu a se ciorovoi cu doamna sa. Ba, c-o fi; ba, că n-o fi.

Între acestea iată că sosi şi fiul de boier. Ţiganca îi ieşi înainte, şi arătându-i ciurul cu căţeii, îi zise:

— Iată ce pricopseală îţi făcu nevasta ce ţi-ai ales. Bine că ţi-a dat Dumnezeu în gând să-i aduci o credincioasă ca mine, care să fie pe lângă dânsa, căci altminteri, cine ştie cum era să te îmbrobodească şi să-şi râză de dumneata.

Se mânie fiul de boier când văzu o astfel de batjocură, şi ca să o pedepsească, luă de soţie pe ţigancă, iară pe fosta lui nevastă o făcu slujnică.

Biata femeie văzu bine nedreptatea ce i se făcu: dară neavând încotro, tăcu şi răbdă cu nădejdea în Dumnezeu că-şi va revărsa mila lui asupra ei, şi va da odată, odată, la iveală nevinovăţia sa.

Şi mai trecând câtăva vreme, iată, măre, că răsări din băligarul unde fuseseră îngropaţi copiii doi meri. Coaja acestor meri era suflată cu aur, de lucea ca ziua, când noaptea era întuneric beznă. Ei creşteau într-o zi ca într-un an, şi după puţin se făcură mari.

Ţiganca, care ştia blestemăţia ce făcuse, se temu, văzând frumuseţea merilor, şi zise bărbatului ei, tatăl copiilor răpuşi de dânsa:

— Mă, mie mi-a venit aşa să te îndemn a tăia merii ăia ce cresc lângă grajd, şi din ei să faci, din doi, două scânduri la pat, că tot ne lipsesc câteva scânduri.

— Bine, fa, răspunse fiul de boier, cum să tăiem noi a mândreţe de meri? Nu, vezi, tu, că sunt de poveste? Cine mai are asemenea meri?

— Fie, mie mi-a venit aşa, ca să-i tai; că tu de nu-i vei tăia, eu nu mai mănânc pâine şi sare cu tine pe un taler.

Şi neputându-se cotorosi de dânsa, fiul de boier puse de tăie merii şi făcu dintr-înşii scânduri, le puse la pat şi se culcară pe dânsele.

Peste noapte ţiganca auzi cum vorbea scândurile.

— Dado, zicea una, căci copiii era un băiat şi o fată, dado, zise băiatul, greu ţi-e ţie?

— Greu, răspunse fata, căci este păgâna pe mine. Dară ţie, greu îţi este?

— Mie nu-mi este greu, zise băiatul, că este tata pe mine.

Cum pricepu ţiganca că vorbele scândurilor o vor duce la pierzare, de le va auzi fiul de boier, nu mai dete nici pic de somn în genele ei până dimineaţă.

— Bărbate, îi zise blestemata de cioropină, cum se lumină de ziuă, să tai scândurile alea de le-am pus ieri la pat; căci am visat nişte vise urâte astă noapte.

— Bine, fa, îi răspunse el, cum să tăiem ale scânduri aşa de frumoase?

— Eu nu ştiu; tu dacă nu le vei tăia, eu mă duc şi mă dau de râpă.

Ca să scape de câra ei, fiul de boier puse de tăie scândurile, făcându-le ţăndări mărunte. Iară spurcata astupă toate găurelele casei şi puse scândurile pe foc de arseră. Totuşi două scânteioare se strecură pe coş şi

picară în grădină. În locul unde căzură acele scântei, răsări îndată două steble de busuioc. Boierul avea un mieluşel ce creştea şi el prin curtea lui; acesta scăpând în grădină, mâncă busuiocul, şi îndată i se auri lâna. Şi aşa de frumos se făcu mielul, încât nu se mai găsea pe lume un altul aşa de frumos ca acesta.

Crăpa fierea într-însa de necaz când văzu mielul; căci ţiganca pricepu că acesta nu era lucru curat pentru dânsa. Şi după ce mai trecu câtinică vreme, zise bărbatului ei, când îl văzu cam cu voie bună:

— Cum aş mai mânca carne din mielul ăla al nostru!

— Nici să te gândeşti la una ca asta, că mie mi-este drag, îi răspunse fiul de boier.

Văzu ţiganca că de astă dată nu i se prinde vorba, o întoarse la viclenie.

Se făcu bolnavă. O săptămână încheiată îşi chinui bărbatul cu gemetele ei. Într-o noapte se făcu că răsare din somn; şi dacă o întreba bărbatu-său, că ce i s-a întâmplat, ea îi răspunse:

— Am visat că unde venise o descântătoreasă şi unde îmi zicea că dacă voi să mă fac sănătoasă, să cer de la tine să tai mielul ăla al nostru şi să-i mănânc drobul.

— Fugi d-acolo, nevastă, îi răspunse el, ce stai tu de vorbeşti? Unde s-a mai văzut pe lume un miel aşa de frumos? Cum să-l tăiem? Mai bine să aducem pe toţi vracii să-ţi dea leacuri care să te facă sănătoasă.

— Leacul meu ăsta este, îi mai zise ea. Dacă nu vrei să tai mielul, înţeleg că tu vrei să mor eu.

Şi, neavând încotro, fiul de boier puse de tăie mielul şi-l dete la bucătărie să-l gătească.

Gaşperiţa se duse îndată în bucătărie şi puse la cale ce să se facă cu mielul, ca să nu mai rămâie nimic din el. Trimise maţele la pârâu, cu o credincioasă d-ale ei, ca să le spele, după ce numără până şi cel mai mic măţişor, şi-i

spuse că va plăti cu capul ei de va pierde vreun crâmpei din ele. Credincioasa bahniţei, spălându-le la pârâu, nu ştiu cum făcu şi rupse un căpătâi. De frică, îl dete pe gârlă.

După aceea se întoarse acasă, aduse toate maţele şi le dete iarăşi la număr.

A doua zi ducându-se fosta soţie a boierului la pârâu cu cofa să aducă apă, se uită la vale pe râu şi văzu acolo pe un dâmb doi copilaşi, jucându-se cu două mere de aur, de lucea pământul, şi rămase acolo până seara uitându-se cu jind la dânşii, căci ei îi da în gând că poate să fie copiii dânsei.

Întorcându-se acasă, o luă spurcata de cioroaică la bătăi.

Dară ea zise:

— Nu mă mai bate, stăpână, că ce-mi văzură ochii, o săptămână să te tot uiţi, şi tot nu te îndestulezi.

Dacă auzi aşa, se duse şi cioroaica, şi în adevăr că şi ea se uitase acolo privind la copilaşi. Şi cum şi-ar aduce aminte oare a se depărta, când vedea aşa frumuseţe nemaiauzită? Se jucau copiii şi se zbenguiau, de-ţi era dragă lumea să priveşti la dânşii.

Înţepenise împieliţata, zgâindu-se cu ochii acolo. Şi venind mama copiilor şi trezind-o din buimăceala în care căzuse:

— Vezi, stăpână, nu-ţi spuneam eu că nu te poţi îndestula de o aşa frumuseţe, de te-ai uita nu ştiu cât?

Procleta le puse gând rău, şi tot plănuia, cum ar face ca să-i răpuie.

Într-acestea venea lume după lume de se uita la dânşii. Din toţi privitorii o babă bătrână, mai pricepută, dorind şi ea să-i aibă de feţi ai ei, ducându-se acasă, aduse cu dânsa o furcă mică şi un toiegel. Cu acestea se duse în marginea râului şi, arătându-le aceste unelte, îi strigă cu un grai duios.

Cum văzură copiii aceste lucruri, odată se repeziră la dânsele; şi fata puse mâna pe furcă, iar băiatul pe toiag.

Luându-i baba cu sine, îi îmbrăcă cu nişte zdrenţe şi îi duse acasă la dânsa.

Nu trecu mult după aceasta, şi boierul făcu clacă, adunând pe toţi copiii şi fetele din sat ca să înşire mărgăritare. Se duse şi baba cu copiii ei.

Acolo, la şezătoare, unde se strânseră toţi de vorbea la verzi şi uscate, spuind la glume şi la ghicitori, sta şi feciorul de boier.

El se întâmplase în acea zi să fie cu voie bună, şi zise:

— Ştiţi ce? copii! Decât să flecăriţi la glume şi la câte nagode toate, mai bine spuneţi-vă fiecare basmul său.

Toţi într-o glăsuire priimiră de bună cugetarea boierului. Şi spuseseră unii, una; alţii, alta; până ce veni şi rândul copiilor babei, ca să-şi spuie şi ei basmul lor. Dară ei sfiicioşi, cum îi lăsase pe ei Dumnezeu, răspunseră:

— Apoi, de, boierule, noi ce să spunem? Că nu ştim nici un basm.

— De! nu vă mai fandosiţi acum. Spuneţi şi voi, ia, ce v-ăţi pricepe.

Atunci băiatul începu:

— A fost odată trei fete cari munceau în cânepişte, înşir-te mărgăritari; şi trecând p-acolo un fecior de boier mare, înşir-te mărgăritari.

Fata cea mai mare zise:” De m-ar lua pe mine de soţie feciorul ăla de boier, eu i-aş îmbrăca curtea cu un fus.” Înşir-te mărgăritari.

Fata cea mijlocie zise:” De m-ar lua pe mine de soţie feciorul ăla de boier ce trece p-aci, eu i-aş sătura curtea cu o pită.” Înşir-te mărgăritari.

Fata cea mai mică zise şi ea: „De m-ar lua pe mine de soţie feciorul ăla de boier, eu i-aş face doi feţi-logofeţi

cu totul şi cu totul de aur.” Înşir-te mărgăritari.

Feciorul de boier luă de soţie pe fata cea mai mică şi, dacă o duse acasă, îi dete spre slujbă pe fata unei ţigance."

Afurisita de ţigancă cum auzi începutul unei astfel de basm prinse a zice:

Un tăciune,
Ş-un cărbune,
Taci, băiete, nu mai spune.

Iară boierul zise şi el:

Un cărbune,
Ş-un tăciune,
Spune, băiete, spune.

Băiatul începu iarăşi:

— Mai trecu ce mai trecu şi soţia boierului rămase grea. Când fu la ceasul naşterii, boierul nu era acasă. Soţia lui trimise pe ţigancă să-i aducă o moaşă; şi ea aduse pe mă-sa. Înşir-te mărgăritari.

Bahniţa de mă-sa dacă veni zise că pe la dânşii p-acolea este obiceiul ca doamnele când nasc să se suie în pod şi moaşa să stea la uşa podului cu ciurul. Doamna crezu. Se urcă în pod şi născu doi feţi-logofeţi cu totului, totului de aur. Înşir-te mărgăritari.

Cioroaica cum văzu minunea asta, se duse de îngropă copilaşii în băligarul de la grajd, şi puse în ciur doi căţei fătaţi de curând, pe care îi arătă boierului, spuindu-i că astfel de odrasle i-a născut soţia. Înşir-te mărgăritari.

Boierul se mânie pe soţia sa, şi o pedepsi, făcând-o slujnica ţigancei, iară pe ţigancă o luă de soţie. Din băligar crescu doi meri cu coaja de aur. Ţiganca, cum îi văzu, se ţinu de câra boierului ca să-i taie şi să-i facă

scânduri de pat. Peste noapte când se sculară, scândura de sub boier zise: „Dado, greu ţi-e ţie?” „Greu, că este păgâna pe mine, dară ţie greu ţi-e?” „Mie nu-mi este greu, că este tata pe mine.” Înşir-te mărgăritari.

Ţiganca iară sări cu vorba:

Un tăciune,
Ş-un cărbune,
Taci, băiete, nu mai spune.

Dară boierul sări, şi zise şi el:

Un tăciune,
Ş-un cărbune,
Spune, băiete, spune.

Băiatul începu:

— Atunci bahniţa, care auzise ce vorbise scândurile, stărui cu dinadinsul la bărbat-său, până ce tăie scândurile. Ea le făcu ţăndări şi le puse pe foc. Două scânteioare săriră pe coş şi căzură în grădină. Din aceste scânteioare, răsăriră două steble de busuioc. Boierul avea un mieluşel; el scăpă în grădină şi mâncă din acest busuioc. Îndată i se auri lâna. Înşir-te mărgăritari.

Cum văzu cioropina şi această minune, se prefăcu că e bolnavă şi ceru de la bărbatu-său să-i taie mielul, că se va însănătoşi de va mânca din el. Acesta se împotrivi. Ea stărui. Şi ca să scape de gâra-mâra, că nu-i mai tăcea fleoanca, puse de-l tăie. Înşir-te mărgăritari.

Ţiganca trimise pe o credincioasă a ei cu maţele mielului să le spele la râu; şi ca să nu lipsească nici un măţişor, i le dete pe număr. Credincioasa spălându-le, se rupse un crâmpeiaş şi-l dete pe râu. El se opri pe un prund, şi noi ieşirăm de acolo. Înşir-te mărgăritari.

Şi, o minune! Mărgăritarul se înşira de la sine, fără ca

copiii să fi pus mâna pe dânsul.

Afurisita de ţigancă tot mereu le zicea, căci vedea ea unde are să ajungă treaba:

Un tăciune,
Ş-un cărbune,
Taci, băiete, nu mai spune.

Boierul însă, căruia parcă i se răcorea inima când auzea spusele băiatului, îi da ghes, zicându-i:

Un tăciune.
Ş-un cărbune,
Spune, băiete, spune.

—De acolo ne luă o babă şi ne duse la casa ei, unde ne creşte ca pe copiii ei. Boierul, stăpânul acestei moşii, făcu o şezătoare, şi venirăm şi noi, şi iacătă-ne, teferi cum ne-a născut muica. Înşir-te mărgăritari.

Toţi cei de faţă rămăseseră cu ochii bleojdiţi la copilul care-şi spunea basmul, şi parcă nu le venea a crede celor ce le auzea urechile.

Atunci băiatul îşi sfârşi basmul zicând:

— Şi dacă nu credeţi, uitaţi-vă şi vă încredinţaţi.

Şi deodată se dezbrăcară de zdrenţele cele murdare, şi rămaseră strălucind de nu putea nimenea să ţie ochii la ei. Tatăl lor însă numaidecât se repezi, şi luându-i în braţe văzu că se lipesc de inima lui, şi atunci îi cunoscu că sunt fii ai săi. Şi viind şi muma lor, care plânsese de dânşii cu lacrămile cât pumnul, îi îmbrăţişă şi dânsa. Şi plânseră de bucurie că îi mai adună Dumnezeu la un loc pre toţi şi se veseliră veselie îngerească.

Atunci boierul, amărât de amăgirea şi înşelăciunea ţigancei, porunci şi aduse din herghelie doi armăsari neînvăţaţi. Apoi legă pe ţigancă de coadele cailor,

împreună cu un sac de nuci, şi le dete drumul să se ducă în lume, şi unde cădea nuca, cădea şi bucăţica, până ce nu se mai alese nici praful de dânsa.